

အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်
၂၅နှစ်အတွင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ
ရွာသားများ၏အသံများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့
အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်

အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်: ၂၅နှစ်အတွင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသော မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းမှ ရွာသားများ၏အသံများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ရေးသားထုတ်ဝေသည်။

KHRG #2017-01, အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်

အရှေ့နှင့်အနောက်မျက်နှာစုံဓာတ်ပုံအကြောင်းကိုနောက်ဆုံးစာမျက်နှာမှာဖော်ပြထားပါသည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံခံစားနေရသည့်အဖြစ်အပျက်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို သတင်းစုဆောင်းမှတ်တမ်း ယူနိုင်စေရန် သင်တန်းပို့ချပေးခြင်းနှင့် လိုအပ်သည့်အထောက်အကူပစ္စည်းများ ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်လျက်ရှိသည့် ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ၎င်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ငန်းများကို အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက www.khrg.org တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပြီး ထုတ်ပြန်ထားသော အစီရင်ခံစာမိတ္တူများကို khrg@khrg.org ထံတွင် တောင်းယူနိုင်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေထားပြီး အဖွဲ့၏မူပိုင်ဖြစ်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် ပါရှိသောအကြောင်းအရာများကို မိမိကိုယ်ပိုင်အကျိုးအမြတ်အတွက်မဟုတ်ဘဲ အများအကျိုးအတွက် သို့မဟုတ် သတင်းမီဒီယာများတွင် ဖော်ပြလိုပါက ထပ်မံကူးယူအသုံးပြု ဖြန့်ဖြူးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ် အတွက် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေလိုပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာကို မူလ အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်သည်ရောင်းရန်မဟုတ်ပါ။

ဤအစီရင်ခံစာထုတ်ဝေမှုကို အောက်ပါအဖွဲ့အစည်းများမှ ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။

ရှင်းလင်းချက်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သောအချက်အလက်အမြင်များသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့နှင့်သာ သက်ဆိုင်ပြီး MyJustice အစီအစဉ်၊ ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် ဗြိတိသျှကောင်စီတို့၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များ လုံးဝမဟုတ်ကြောင်း ရှင်းလင်းအသိပေးအပ်ပါသည်။

မာတိကာ

အပိုင်း (က) နိဒါန်း.....	၁
စကားဦး	၁
အဓိကကျသော အချက်အလက်များ အကျဉ်းချုပ်နှင့် နိဒါန်း	၃
အသေးစိတ် ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ	၁၂
အကြံပြုတင်ပြချက်များ.....	၂၀
မြေပုံ (၁)	၂၆
မြေပုံ (၂)	၂၇
မြေပုံ (၃)	၂၈
နောက်ခံ သမိုင်းကြောင်း.....	၂၉
အစီရင်ခံစာ ပြုစုပုံနည်းစနစ်.....	၄၄
အသုံးပြုထားသော ဝေါဟာရများနှင့် အတိုကောက်အသုံးအနှုန်းများ.....	၅၁
အပိုင်း (ခ) အခန်းများ	၅၃
အခန်း(၁): စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်ခြင်း.....	၅၃
အခန်း(၁): စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ	၉၅
အခန်း (၂): အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်း	
နှိပ်စက်မှု နှင့် သတ်ဖြတ်မှုများ	၁၀၀
အခန်း (၂): အကြမ်းဖက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နှင့်	
သတ်ဖြတ်မှု ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။.....	၁၃၉
အခန်း (၃): ပညာရေး	၁၄၂
အခန်း (၃): ပညာရေး ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။.....	၁၆၄
အခန်း (၄): ကျန်းမာရေး.....	၁၆၈
အခန်း (၄): ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။	၁၉၀
အခန်း (၅): လူယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံမှု	၁၉၅
အခန်း (၅): လူယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံမှုဆိုင်ရာမှတ်	
တမ်းဓာတ်ပုံများ။.....	၂၂၄
အခန်း (၆): ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု.....	၂၂၈
အခန်း (၆): ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။	၂၉၇
အခန်း (၇): နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း	၃၀၃
အခန်း (၇): နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။.....	၃၄၆
အခန်း (၈): ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှု.....	၃၅၁
အခန်း (၈): ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများ ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။	၃၈၂
အခန်း (၉): ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့်များ	၃၈၄
အခန်း (၉): ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့်များ ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။	၃၉၇
အရှေ့မျက်နှာဖုံး နှင့် အနောက်မျက်နှာဖုံး	၃၉၉

အပိုင်း (က) နိဒါန်း

စကားဦး

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ပထမဦးဆုံးတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုမှ စတင်ခဲ့၍ ယနေ့ဆိုလျှင် နှစ်ပေါင်း ၂၅နှစ်တိုင် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရာတွင် အချိန်ကာလ ကြာမြင့်မှုသည် အောင်မြင်မှုလော။ သို့မဟုတ် စိုးရိမ်စရာလော ဟူသည့်မေးခွန်းမှာ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရမည့်အရာ ပင်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် အောင်ပွဲခံရန်တစ်စုံတစ်ရာရှိသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ဤသို့ဆိုခြင်းမှာ ကျေးလက်ဒေသနေ ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးတိုးတက်မှုကိုများစွာ အထောက်အကူမပေးသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအပေါ် ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပဲ ရွာသားများ၏အမြင်နှင့်သဘောထား များကို လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်မှ ဤကာလတစ်လျှောက်လုံး လေ့လာတင်ပြနေသည့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အရေးပါမှုများကို များစွာနားလည်သဘောပေါက်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ရွာသားများနှင့် ပထမအကြိမ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများစတင်ခဲ့စဉ်က ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး လုပ်ဆောင်သူ တစ်ဦးမဟုတ်ပါ။ စေတနာ့ဝန်ထမ်း ကျောင်းဆရာတစ်ဦးသာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် စာချုပ်စာတမ်းများကို လုံးဝနားမလည်ခဲ့ပါ။ ရွာသားများမှာ ကျွန်ုပ်၏ မိတ်ဆွေများ၊ အိမ်နီးချင်းများဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းသဘောအရ သူတို့နှင့် ဆက်ဆံရခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ၊ သူတို့၏ ခံစားမှုများကို မျက်စိဖွင့်၊ နားစွင့်၍ မှတ်တမ်းပြုစုတင်ပြခဲ့ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံမရှိခြင်းသည် အားနည်းချက် တစ်ခုဖြစ်လာရမည့်အစား လက်တွေ့တွင် ကျေးလက်လူထုနားလည်လက်ခံထားသော လူ့အခွင့်အရေးများသည်လက်ရှိကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏မူဝါဒများရေးဆွဲရာတွင်အဓိကအထောက်အကူပြုသည့် အရာများဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဤအတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံ၍ သိရှိလိုက်ရသည်မှာ အချိန်ကာလတစ်လျှောက်လုံး ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဖိနှိပ်မှုနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအားလုံးသည် နိုင်ငံတကာမှသတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည် ထက်ကျော်လွန်ပြီး ထိုအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ရွာသားများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိစေခြင်း၊ အခွင့်အရေးထိခိုက် နစ်နာစေခြင်းနှင့် ရွာသားများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များကိုပါ ဆုံးရှုံးစေသည်။

အဆုံးရွားဆုံး အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှာ တစ်ခါတစ်ရံ ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ ပါဝင်မှုနည်းသော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် အသက်ရှင်ရပ်တည်မှု နှစ်မျိုးစလုံးအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သို့သော် ထိုအတွေ့အကြုံများအားဖြင့် ရွာသားများအနေနှင့် မည်သို့တုံ့ပြန်ဖြေရှင်း ရမည်ဆိုသော တီထွင်ဖန်တီးမှုများကို ရရှိစေခဲ့သည်။ ဤအချက်သည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲ လာသော လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အဓိကအကြောင်းတရားတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

ရွာသားများ၏ အုပ်စုလိုက်ကျင့်သုံးသော တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများတွင် ရှောင်ထွက်သွားခြင်း၊ ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ ဒေသတစ်ခုသို့ရွှေ့ပြောင်းသွားခြင်း စသည့်ဖြစ်စဉ်များတွင် ဖိနှိပ်ခံရသောအခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ခြင်းနှင့် ထိုသို့ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် တပ်မတော်၏ မူလရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော ကျေးလက်ဒေသများအပေါ် အုပ်ချုပ် ရန် ရည်မှန်းချက်များအား အောင်မြင်မှု မရရှိစေရုံမျှမက ရွာသားများအနေဖြင့် သူတစ်ပါး၏ဖိနှိပ်မှုလက်အောက်တွင် သားကောင်များအဖြစ်အညံ့ခံရမည့်အစား မိမိဘဝဆက်လက်ရပ်တည်နိုင်ရေး အတွက် ကျေးလက်စွမ်းရည်များကို အသုံးပြုပြီး စွန့်စားကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်မှုများကို တွေ့နိုင်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် ကရင်လူမျိုးများ ဦးဆောင်စီမံခန့်ခွဲမှုလက်အောက်တွင် ရပ်တည်လာခဲ့သည်မှာ ယခုဆိုလျှင် ၁၀ နှစ်ကျော်ကြာခဲ့ပြီး ဤကာလများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အခိုင်မာဆုံး၊ အတက်ကြွဆုံးနှင့်

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အရှိဆုံးဖြစ်သော ၁၀နှစ်တာကာလဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍဖြစ်သော ကျေးလက်ဒေသမှ လူထု၏ ခံစားနေရသောအသံများကို နိုင်ငံတကာသိအောင် တင်ပြပေးရသော လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အညီ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် ရွာသားများနှင့်ပူးပေါင်း၍ ညီညွတ်ပြီး အင်အားတောင့်တင်းမှုရှိသော လူထုအကျိုးပြု ကိုယ်စားလှယ်များ ပေါ်ပေါက်လာရေးနှင့် ၎င်းတို့မှတစ်ဆင့် မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုခြင်းနှင့် အခြားသော အကြောင်းအရာများဖြစ်သည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ မြေမြှုပ်မိုင်းပြဿနာများကို ပါဝင်ဆွေးနွေးခွင့် ရှိစေရန် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည်ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသောဖြစ်စဉ်နှင့်၎င်း၏လုပ်ဆောင်နေသော အခြေအနေများကို အခြေခံ၍ တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဝန်ထမ်းများသည် ကျွန်တော်တို့ ၂၅နှစ်ကာလအတွင်း ပြုစု ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော သတင်းအချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခဲ့ကြသည်။ မည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသနည်း။ ၎င်းက ရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစီရင်ခံစာ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံတကာမှ စိတ်ဝင်စားလျက်ရှိသည့် ၂၀၁၀ နောက်ပိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော လတ်တလော နိုင်ငံ၏ အခြေအနေထက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ပို၍နက်နဲသည့်အခြေအနေကို တင်ပြလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအစီရင်ခံစာအနေဖြင့် ရွာသားများ၏သမိုင်းကြောင်းကို ထောက်ပြရန်အတွက် တင်ပြမှုများအား အချိန်ကာလနှင့် နေရာဒေသအပေါ်တွင် အခြေခံခြင်းမဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့၏ရင်ထဲတွင် သိမ်းဆည်းထားသော ခံစားချက်များကို အခြေခံတင်ပြထားသည်။ လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေသော လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေနှင့် ထိုအခြေအနေပေါ် လူထု၏ အမြင်နှင့် တုံ့ပြန်မှုများသည် အတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အတွေ့အကြုံများကို များစွာအခြေခံသည်။ ရွာသားများအား ၎င်းတို့ တွေ့ကြုံခံစားရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မေ့ပျောက်ထားရန် တောင်းဆိုမှုမှာ ရွာသားများ၏အသံကို လေးစားမှုမရှိ ရန်ရောက်ပြီး အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သူများကို အားပေးအားမြှောက် ပြုနေခြင်းဖြစ်သည်။ လူသားများအနေနှင့် အတိတ်ကို မမေ့နိုင်သကဲ့သို့ မေ့လည်း မမေ့သင့်ပါ။ ရှေ့ဆက်လာမည့် နားလည်မှုတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် လက်ရှိအနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာပုံ၊ စနစ်တကျကျူးလွန်ခဲ့သော ဖိနှိပ်မှုများကို လူထုအနေဖြင့် မိမိတို့၏ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်မှုများကို အခြေခံ၍ မည်သို့တုံ့ပြန်ခဲ့ကြသည် စသည့်အချက်များကို အခြေခံရမည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ဖိနှိပ်နေမှုများသည် ဒေသခံများအပေါ် ဆက်လက်သက်ရောက်မှုရှိနေ သေးသော်လည်း ဒေသခံများအနေနှင့် အစိုးရ၏အကူအညီကိုသာ စောင့်မျှော်နေခြင်းမဟုတ်ပဲ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် စွမ်းရည်များကို အသုံးပြုလျက် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် တုံ့ပြန်လျက်ရှိဆဲကို ဖော်ပြနိုင်မှသာလျှင် ဤအစီရင်ခံစာထုတ်ဝေမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြည့်မီနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ စာဖတ်သူများအနေဖြင့် ဘက်လိုက်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိခဲ့ပါက ဤအစီရင်ခံစာများတွင် သင်ခန်းစာယူနိုင်သော အချက်အလက်များစွာကို တွေ့ရှိရပါလိမ့်မည်။

ဤ 'အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်' အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည့် မြောက်များလှစွာသော သတင်းအချက်အလက်များကို လွယ်ကူစွာဖတ်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ရွာသားများ၏ တွေ့ကြုံရသောအခက်အခဲများ၊ ယနေ့ထိ တိုင် သက်ရောက်လျက်ရှိသည့် အတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သောဖြစ်ရပ်များနှင့် ထိုအခက်အခဲများကြားမှ ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်မှုများ စသည်ဖြင့် အခန်းကဏ္ဍခွဲ၍ ရှင်းလင်းစွာတင်ပြထားပါသည်။ ဤအခန်းကဏ္ဍများကို သီးခြားခွဲကာရေးသားထားသော်လည်းကျေးလက်နေပြည်သူများနှင့်လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏လက်တွေ့ဘဝတွင်မူ တစ်ချိန်တည်း မှာပင် တွေ့ကြုံခံစားနေရလျက်ရှိသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဥပမာအားဖြင့် အတင်းအဓမ္မလုပ်အား ပေးခိုင်းစေခြင်း အခန်းတွင် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း အကြောင်းအရာများကို ဆွေးနွေးသကဲ့သို့၊ ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း အခန်းတွင် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း အကြောင်းအရာအား ဆွေးနွေးထားခြင်းကို အပြန်အလှန်တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာကိုစတင်၍မဖတ်မှီ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် စာဖတ်သူများကို အသက်အပြည့်အဝရှုထားပြီး အတွေးများကို ရှင်းထားလိုက်ပါ။ အကြောင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ မည်သို့ဖြစ်သင့်သည်နှင့်၊ မိမိတို့နှင့် ဆိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်အယူအဆများကို ခေတ္တမေ့ပျောက်ထားရန် မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။ ပွင့်လင်းသောစိတ်နှင့် အသံများကိုနားထောင်ကြည့်ပါ။ အာဏာရှိသူများက အာဏာကိုအလွဲသုံးစားလုပ်၍ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နေမှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခခံစားနေကြရသော ပြည်သူများ၏အသံများအပေါ် တုန်ပြန်မှုရရှိစေ ရန်နှင့် ထိုပြည်သူများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာအား လေးစားအသိအမှတ်ပြုခံရသည်အထိ ဆက်လက်တင်ပြသွားရန်လိုအပ် သောကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေနှင့် ကျေးလက်နေပြည်သူတို့၏အသံများကို နားထောင်ခြင်း၊ ရွာသားများ နှင့်ပူးပေါင်း၍ အောင်မြင်မှုတစ်စုံတစ်ရာရရှိသည်အထိ လုပ်ဆောင်ခြင်းများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

Kevin Malseed

(အဖွဲ့အစည်းတည်ထောင်သူ၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့)

အဓိကကျသော အချက်အလက်များ အကျဉ်းချုပ်နှင့် နိဒါန်း

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏အသံများကို ပိုမိုကြားနိုင်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား နားလည်စေရန်အတွက် ဒေသခံများ၏အသံနှင့်အမြင်သဘောထားများကို အဓိကထားပြီး ၂၅ နှစ်တာ စုဆောင်းရရှိသည့်အချက်အလက်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ကာ ‘အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်’ အစီရင်ခံစာကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ရေးသားတင်ပြပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါရှိသည့် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သောချိုးဖောက်မှုများကို ယခုချိန်ထိအရေးယူခြင်း မရှိသည့်အပြင်၊ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းမျှပင် မခံရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်းလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် စစ်မှန်၍ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရာ၌ မည်သို့ထိခိုက်မှုရှိစေသည်ကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာပြုစုရခြင်း၏အကြောင်းအရင်းမှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းအချက်အလက်ကောက်ယူသည့် ၂၅နှစ်တာကာလအတွင်းမည်သည့်အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို မီးမောင်းထိုးပြ ရုံမျှသာမက ကျေးလက်နေဒေသခံများမှ တင်ပြထားသော ပြောင်းလဲမှုအတွက် လိုအပ်သည့် အကြံပြုချက်များကိုလည်း ဖော်ပြရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း ဒေသတစ်ခုလုံးရှိ ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသူများ၏ အခွင့်အရေး၊ ၎င်းတို့၏လိုအပ်နေသော ဘဝလုံခြုံမှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တရားမျှတမှုတို့ကိုပါ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစဉ်တွင် လိုအပ်သည့် ‘ဘာတွေဖြစ်လာရမည်’ ဆိုသည့်အချက်ကို သိရန်အတွက် အဓိကလိုအပ်သည့် ‘ယခင်က ဘာတွေဖြစ်ပွားခဲ့သလဲ’ ဆိုသည်ကိုပါ သိရှိနားလည်ရန် ဤအစီရင်ခံစာပါ ရေးသားထားချက်များကို အခြေခံအုတ်မြစ် အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ဤခက်ခဲသောမေးခွန်းများကို ထုတ်နှုတ်ခြင်းအာဖြင့် လျစ်လျူရှုခံထားရသော၊ ထုတ်ဖော်ခွင့်မရှိသော၊ ဆက်လက်ဖြစ် ပွားနေသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ထပ်ခါတလဲလဲဖြစ်ခြင်းမှ ကျွန်ုပ်တို့အနေနှင့် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ၂၅နှစ်တာကာလအတွင်း ထောင်နှင့်ချီသော ပြုစုထုတ်ပြန်ထားသည့် အစီရင်ခံစာများကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အပြီးသတ် အစီရင်ခံစာအား ရေးသားရန် ၁၉၉၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လ အတွင်း မှတ်တမ်းပြုစုထားသည့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ ၉၄၄ စောင်အား ကနဦးသုံးသပ်ခဲ့ပြီး ထိုအထဲမှ ၄၈၉ စောင်အား တိုက်ရိုက်ကောက်နုတ်အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းခန်း ၁၁၄ခု၊ ဒေသတွင်းနောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက် ၁၁၆ စောင်နှင့် ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းပေါင်း ၁၀၆ စောင် နှင့် ဓာတ်ပုံများ ပါဝင်သည့် ထုတ်ဝေပြီးသော အစီရင်ခံစာ ၃၁၂ စောင် နှင့် မထုတ်ဝေရသေးသော အစီရင်ခံစာ ၁၇၇ စောင် စုစုပေါင်း အစီရင်ခံစာ ၄၈၉ စောင်အား အသုံးပြုထုတ်ဝေထားပါသည်။ ရွာသားများ၏ အသံများမှတစ်ဆင့် တင်ပြထားသော ဤအစီရင်ခံစာသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိကျေးရွာများတွင် လက်ရှိခံစားနေရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တင်ပြထားပါသည်။ ရာစုနှစ်တစ်ခု၏ လေးပုံတစ်ပုံအတွင်း ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ဒေသခံများ၏တင်ပြချက်များအရဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ အပါအဝင် ဒုက္ခသည်များပြန်လည်နေရာချထားရေး အစရှိသည့် အခြေအနေများ ပါဝင်သည်။ ‘အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်’ တွင် ရေးသားထားသည့်အခန်းများအားလုံး၌ အင်အားကြီး သောအာဏာရှိသူများမှ ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးများအား ဆက်လက်ချိုးဖောက်နေမှုများကို ဖော်ပြရုံမျှသာမက သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက် ထပ်တလဲလဲကျူးလွန်လျက်ရှိသော အကြမ်းဖက်မှုများ၊ တိုင်းရင်းသားများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ကျေးလက်ဒေသများအတွက်လိုအပ်သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများအား လျစ်လျူရှုခြင်းများကိုပါ သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသောအကြမ်းဖက်မှုများ ပိုမိုဆိုးရွားစွာဖြစ်ပျက်နေ ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများမှာ ကရင်လူမျိုးများနှင့် အခြားလူမျိုးအသိုက်အဝန်းများအပေါ် မြန်မာနိုင်ငံ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် ကြီးမားစွာ ရရှိထားသူများမှ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ၊ စနစ်တကျ ပူးပေါင်းကြံစည်ထားသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို

တရားဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူဖြေရှင်းခဲ့ခြင်းများ မရှိခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်မှာ သိသာထင်ရှားပါသည်။ ၂၅နှစ်တာ ကာလအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ နှင့်အမြင်သဘောထားများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပါက 'အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်' မှ ရွာသားများ၏ ဒေသတွင်းလက်ရှိအတွေ့အကြုံနှင့် လက်တွေ့အမြင်များအား အသေးစိတ်တင်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတို့တင်ပြသောအခြေအနေများမှာ အမျိုးမျိုးသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပေါင်းစပ်မှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ပြိုကွဲမှုများ၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ မရေတွက်နိုင်သော မိသားစုများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရန်ရှေးချယ်မှုများ၊ ဤအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များမှာ ရောဂါများခံစားရခြင်း နှင့် ကြွေးမြီများ၊ ပညာသင်ခွင့်အပြည့်အဝ မရရှိခဲ့ခြင်း နှင့် လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန်ခက်ခဲခြင်းများအပြင် စစ်တပ်ကို ကြောက်ရခြင်း၊ အစိုးရကိုအယုံအကြည် မရှိခြင်းအစရှိသော အထွေထွေပြဿနာများ ပါဝင်သည်။

အလားတူ အရေးကြီးသောအချက်မှာ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကိုအကြောင်းပြ၍ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ငွေကြေးကောက်ခံခြင်း၊ ဒုက္ခသည်စခန်း များမှ ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအား နေရပ်သို့ပြန်ရေးအစောတလျှင်စီမံခြင်း စသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၏ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့်အကြောင်းအရာသစ်များကိုပါ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးအတွက် ကျေးလက်ဒေသများ၏ တုံ့ပြန်မှုအရ သူတို့လုပ်ဆောင်နေသော တုံ့ပြန်မှုနည်းဗျူဟာများနှင့် ၎င်းတို့၏ တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အောင်မြင်မှုနှင့် အခက်အခဲများကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာတင်ပြသော ကာလတစ်လျှောက်တွင် ကျေးလက်နေပြည်သူများမှ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ခံနေခြင်းသာမဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့အနေနှင့် ချိုးဖောက်မှုများအား ရှောင်လွှဲခြင်း၊ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်း၊ လျော့ပါးအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများကို ရှာကြံအသုံးပြုပြီး ထိုနည်းလမ်းများ၏အကျိုးသက်ရောက်မှု များကိုပါ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

အချက်အလက်အားလုံးကို ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်ပါက ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ ယနေ့တိုင်ခံစားနေရသော အကြောက်တရား၊ ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေသည့်အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် တို့အပေါ် တွင် ယုံကြည်လက်ခံနိုင်ရန်အတွက် အခက်အခဲများရှိနေသည်မှာ ထင်ရှားကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဦးဆောင်မှုပေးနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ၎င်းတို့ဦးဆောင်ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသော ဒေသ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကို သေချာစွာသိရှိနားလည်ရန်အတွက် သော်လည်းကောင်း လက်ရှိတွင်ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အဆုံးသတ်နိုင်ရေးနှင့် လိုအပ်သောအပြောင်းအလဲတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်နိုင်ရေးအတွက် မိမိတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအား ပြန်လည်လေ့လာသုံးသပ်ရာတွင်လည်းကောင်း ဤအစီရင်ခံစာသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဒေသတွင်းဆက်လက်ကြုံတွေ့ခံစားနေရသည့် သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက်တွင် မြန်မာတိုင်းရင်းသားလူနည်းစုနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် အခြေခံသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ စသည့်အချက်များကို အတွင်းကျကျဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၊ KNU၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအကောင်အထည်ဖော်နေသူများ၊ တပ်မတော်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ စသည့်ဦးဆောင်သူများအတွက်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေသောအသေးစိတ်အခြေအနေများအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အကြံပြုတင်ပြချက်များတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသည်နှင့်အမျှ တာဝန်ရှိသောခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် သမိုင်းနှင့် ချီ၍ ဖြစ်ပျက်နေသောအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် လူနည်းစုများအပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏

အာဏာအရှိန်အဝါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များက ကျူးလွန်သောချိုးဖောက်မှုများကို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်ရေးအတွက် တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဆွေးနွေးအဖြေရှာမှု လိုအပ်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာ ဖွဲ့စည်းပုံ

အပိုင်း (၁): နိဒါန်းတွင် အစီရင်ခံစာတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံဖော်ပြထားပါသည်။ အဓိကကျသောအချက်အလက်များ အကျဉ်းချုပ်နှင့် နိဒါန်းအပြင် ကျေးလက်နေရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုနှင့် အကြံပြုချက်များအပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အကြံပြုတင်ပြချက်များနှင့် အသေးစိတ်ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်အပိုင်းများတွင်ပါ အကျဉ်းချုပ်ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း အခန်းတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပဋိပက္ခများ၏ သမိုင်းနှင့် ထိုပဋိပက္ခများတွင် အဓိကပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာ ပြုစုပုံနည်းစနစ်အခန်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းအချက်အလက်ကောက်ယူခြင်း၊ စနစ်တကျသိမ်းဆည်းခြင်း၊ စီစစ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းစနစ်များကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

အပိုင်း (၂): ထိုအခန်းတွင် အသေးစိတ် အခန်း (၉)ခန်း ပါရှိသည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို တင်ပြရာတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းအချက်အလက်ကောက်ယူသော ၂၅နှစ်တာကာလအတွင်း ရွာသားများ တင်ပြသည့် ခေါင်းစဉ်များအလိုက် စိုးရိမ်မှုများ၊ အတွေ့အကြုံများနှင့် ၎င်းတို့အသုံးပြုခဲ့ကြသော တုံ့ပြန်မှုများ ပါဝင်သည်။

အခန်း (၁): ‘စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း’ တွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ ၂၅နှစ်ကြာ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများနှင့် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မစစ်သား စုဆောင်းခြင်း၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများ၊ ကျေးရွာများနှင့်ရွာသူရွာသားများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တိုက်ခိုက်ခြင်းများ စသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပါဝင်သည်။ ဤအခန်းတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် စစ်တပ်မှ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်တိုးမြှင့်ဖြစ်ပေါ်မည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြရသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အတွင်း ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းကို တင်ပြထားသည်။ ထို့အတူ ဤအခန်းတွင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများနှင့် ထိုအခြေအနေများ အောက်တွင် ရွာသားများအသုံးပြုသော တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများ၊ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ ရှိနေခြင်းနှင့် မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်များကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင် စားသောက်ရန် အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းအပြင် စစ်တပ်၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မရှိတော့သည့်နေရာများ တွင်ပင် ယခုအချိန်အထိ ရွာသားများ ဆက်လက်ခံစားနေရသော ရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ စသည်တို့ လည်းပါဝင်သည်။ ထို့အတူ သက်ရောက်မှုအခန်းတွင် တပ်မတော်နှင့်ဒေသခံရွာသားများအကြားလွှတ်ပေးမှုများရှိခြင်း၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းနှင့် အကြောက်တရား များ ခံစားနေရသော ဒေသခံရွာသားများက တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့ခြင်း စသည့် အခြေအနေများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများအပေါ် သက်ရောက်မည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လွန်စွာဆက်စပ်နေ ကြောင်း အနှစ်ချုပ်ထားပါသည်။

အခန်း(၂): ‘အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှု’ များအခန်းတွင် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အတိအလင်းခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျား၊မအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် တရားဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှုများ ပါဝင်သည်။ ဤအခန်းတွင် ဒေသခံရွာသားများတွေ့ကြုံရသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ဆိုးရွားစွာ

အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းနှင့် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် ရယူပြီးသည့်အချိန်မှ စတင်၍ ချိုးဖောက်မှုပုံစံများ ပြောင်းလဲသွားပုံကို တင်ပြထားသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကာလများအတွင်း လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်မှ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကျင့်သုံး၍ ကရင်လူမှုအသိုက် အဝန်းများကို ဖြိုခွဲရာတွင် အတိအလင်း ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် ရွာသားများထွက်ပြေးရခြင်း၊ ဒေသခံ အမျိုးသမီးများအား အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ လူပုံအလယ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ မဆင်မခြင် အကြမ်းဖက်ရမ်းကားသတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အခြားချိုးဖောက်မှု အမျိုးမျိုးတို့ကို အသုံးပြုကြောင်း ဤအစီရင်ခံစာမှ မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာရာတွင် ရွာသားများအပေါ် ကျူးလွန်သောအကြမ်းဖက်မှု များသည် ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ ကြာမြင့်ခဲ့သည်ဖြစ်သဖြင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ်တွင် ယုံကြည်ခွင့်လွှတ်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာရှိကြောင်း ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလများနောက်ပိုင်းတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ အဓိကအသုံးပြုသောနည်းစနစ်တစ်ခုမဟုတ်တော့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ ကျူးလွန် သောရာဇဝတ်မှုများအပေါ် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု မရှိသောကြောင့်အချို့ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများမှာ ရွာသားများအား ခြောက်လန့်ရန်နှင့် အပြစ်ပေးရန်အတွက် ဆက်လက်အသုံးပြုခြင်း ရှိနေသေးသည်။ ထို့အတူ အကြမ်းဖက်မှု အရေအတွက် လျော့ကျသွားသော်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပြင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ စသည့် ပိုမိုများပြားလာသောအဖွဲ့များက ဆက်လက်ကျူးလွန်လျက်ရှိသည်ကို မီးမောင်းထိုး တင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောအကြမ်းဖက်မှုများကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက ဤအခန်းတွင် အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် သက်ရောက်မှုများဖြစ်သော အကြောက်တရား၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ကိုင်ရာတွင် ကန့်သတ်မှုများရှိခြင်း၊ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအား ဖြိုခွဲမှုများ ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အတူ ဤအခန်း(၂) တွင် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ ၂၅ နှစ်ကြာ ကျူးလွန်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများအားရှောင်ရှားရန်အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများကို ဖော်ပြထားပြီး အပြစ်ကျူးလွန်သောစစ်သားများမှ တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုမရှိခြင်းသည် ရွာသားများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိရန်နှင့် ဆက်လက်ကျူးလွန်သော အမှုများအား ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ရန် အတားအဆီးတစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြထား ပါသည်။

အခန်း(၃) ‘ပညာရေး’ တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ပညာသင်ခွင့်များ ရပ်ဆိုင်းခံခဲ့ရပြီး ယခုအချိန်တွင် ပညာသင်ခွင့်များ ရရှိလာပြီးဖြစ်သော်လည်း စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေပါသေးသည်။ ပဋိပက္ခများကြောင့် ပညာရေးအား ထိခိုက်စေခြင်းများတွင် ကျေးရွာများရှိ ကျောင်းများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ပညာဆက်လက်သင်ကြားရေးတွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရသောရွာသားများအတွက် ထောက်ပံ့နိုင်မှုအား နည်းခြင်း၊ ကရင်ပညာရေးစနစ်များအား တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ကရင်အမျိုးသားများ၏ ဖြစ်တည်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်နေခြင်းတို့၏ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေမှု စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ဤတင်ပြချက်များ အားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုကျောင်းသားများအတွက် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သင့်တော်လျောက်ပတ်သော ပညာရေးစနစ်၏ အရေးပါပုံ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျောင်းများတွင် အစိုးရမှ ပံ့ပိုးပေးထားသောဘဏ္ဍာငွေများ၊ ဝန်ထမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ ဤအခန်းတွင် ပညာသင်နိုင်ခွင့်အတွက် အခြားအတားအဆီးများဖြစ်သော ခရီးအလှမ်းဝေးမှုနှင့် ငွေကြေးမလုံလောက်မှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။ ဤအရာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသောအခက်အခဲအမျိုးမျိုးကြားမှ ပညာသင်နိုင်ခွင့်များ ရရှိစေရန် ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများ ထူထောင်ခြင်းများအပါအဝင် ၂၅ နှစ်ကျော်ကြာ အသုံးပြုခဲ့သော အခြားကျေးလက်စွမ်းရည်များကိုပါ ဤအစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထားပါသည်။ ထိုအချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများသည် ပညာရေးအား

အဓိကဦးစားပေးသည်ကို တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၏ ပညာရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နေပုံအား စိတ်ကျေနပ်မှု မရှိကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။

အခန်း(၄): 'ကျန်းမာရေး' ဆိုင်ရာတွင် ရွာသားများအတွက် လက်တလောအခြေအနေ၌ တိုးတက်မှုများရှိသကဲ့သို့ စိန်ခေါ်မှုများလည်း ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ရွာသားများ၏ ထွက်ဆိုချက်များအရ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အချိန်များတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အပြည့်အဝရရှိရန် ခက်ခဲကြောင်း သိရသည်။ ဤအခန်းတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏စိုးရိမ်မှုများ အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေးအတွက် ဝေးလံခေါင်ဖျားသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် ထောက်ပံ့မှုများမရှိသောကြောင့် ဆေးခန်းများနှင့် စနစ်တကျ လေ့ကျင့်ထားသော ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ မရှိခြင်း၊ ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးစနစ်များ ကြောင့် ရွာသားများအတွက် ဆေးကုသမှုရရှိရန်နှင့် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအနေဖြင့် သွားလာရာတွင် အခက်အခဲများကြုံတွေ့နေရသည်ကို အသေးစိတ်တင်ပြထား ပါသည်။ ၁၉၉၀ခုနှစ်များမှ ၂၀၀၀ခုနှစ်များအတွင်း တပ်မတော်မှ ကျေးရွာများရှိ ဆေးခန်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရွာသားများကို ဆေးရုံဆေးခန်းများသို့ သွားရောက်ခွင့်မပြုခြင်း၊ ကျေးရွာများသို့ဆေးဝါးပို့ဆောင်မှုအပေါ် ပိတ်ပင်ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းများကြောင့် ရောဂါများဖြင့်သေဆုံးမှု၊ အာဟာရချို့တဲ့ခြင်းနှင့် ဖျားနာခြင်းတို့ဖြစ်ပေါ် စေပြီး ၎င်းတို့မှာ တစ်နည်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ကာ အထူးသဖြင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူ ရွာသားများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မရရှိနိုင်ရန် တမင်ရည်ရွယ်၍ လုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအခန်းတွင်ဖော်ပြချက်အရ ၂၅နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အခြားအကြောင်းတရားများမှာ ငွေကြေးမလုံလောက်မှု၊ အလုပ်အကိုင်မတည်ငြိမ်မှု၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခံ ဈေးနှုန်းမြင့်မားမှုကြောင့် ကုန်ကျစရိတ်မတတ်နိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့မှာ အခြားအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သော အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ အဓမ္မပေါ်တာဆွဲခြင်း၊ ခိုးယူမှုနှင့် လုယက်မှု၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲအကြောင်းတရားများ ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းတွင် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုကို သုံးသပ်ရာ၌ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်သည်ဟုဆိုသော်လည်း အရည်အသွေးအလွန်တရာ နိမ့်ကျနေသည်။ အကြောင်းမှာ ဆေးခန်းများတွင် ဆေးများမလုံလောက်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်သော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း မလုံလောက်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် စိုးရိမ်စရာကောင်းသော ရောဂါများ၏ အန္တရာယ်နှင့် ဖျားနာမှုတို့ကြောင့် မသေသင့်ပဲ သေဆုံးမှုများကို တွေ့ကြုံနေကြရသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများအနေနှင့် ရောဂါဝေဒနာများကို ကုသရန်အတွက် တိုင်းရင်းဆေးဆရာများနှင့် တိုင်းရင်းဆေးများကို မှီခိုအားထားလျက်ရှိသည်။

အခန်း(၅): 'လုယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုနှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှု' အခန်းတွင် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူအင်အားစုများက ကျေးရွာများကို ၂၅နှစ်ကျော်ကြာ ဤအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်ခဲ့မှုများနှင့် ထိုကျူးလွန်မှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ငွေကြေးအခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်နေရမှုများကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် ပဋိပက္ခအတွင်း ကြုံတွေ့ရသော ငွေကြေးအခက်အခဲနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများမှ အကြောက်တရားနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာအခက်အခဲများကို သိသာထင်ရှားစွာ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ထို့အတွက်ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ ကျေးရွာများရှိ ရွာသားအများစုမှာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကြရသည်။ ဤအခန်းတွင် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်း ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသကဲ့သို့ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်များကြောင့် ယခုအချိန်တွင် ရွာသားများက အခွန်ပေးရန်ငြင်းဆိုလာကြသည်။ ထို့အပြင် အာဏာပိုင်များ၏ အခွန်တွက်ချက်စနစ်၊ အခွန်ကောက်ခံရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ဂိတ်များချထားပြီး အခွန်ကောက်ခံနေသည်များမှာ ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်း စသည်များကို တင်ပြထားသည်။ ထို့နောက် တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းအား အဆုံးသတ်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNUတွင် တာဝန်ရှိကြောင်း

ထောက်ပြထားပြီးထိုသို့ကောက်ခံထားသော အခွန်များမှာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူထုအတွက်လိုအပ်သော ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အကူပြုမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုအခွန်ကောက်ခံမှုများသည် မတရားမှု ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ လူယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုနှင့် တရားလက်လွတ်အခွန် ကောက်ခံမှု ဖြစ်ရပ်များကို သေချာစွာ သုံးသပ်ကြည့်သောအခါ ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုတရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုများအား ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို အဝေးမှရှောင်သွားခြင်း၊ အခွန်များကို ဈေးဆစ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံမှု ပြေစာများကို တောင်းယူခြင်းများ ပြုလုပ်လာကြသည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများက ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကြိုးပမ်းကြပုံနှင့် ထိုသို့ကြိုးပမ်းသော်လည်း ငွေကြေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဘဝရှင်သန်မှုအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရပုံများကို ဖော်ပြထားပါ သည်။

အခန်း(၆): ‘ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု’ အခန်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျေးလက်နေပြည်သူများမှ ကြုံတွေ့နေရပုံများအပြင် ယခင်က တပ်မတော်သာဦးဆောင်သော လက်နက်ကိုင်လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် စီမံကိန်းများမှ ယနေ့အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများ၊ ဒေသခံလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများကပါ ပါဝင်ပတ်သက်သည့် စီမံကိန်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲလာပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် ဒေသတွင်းရှိ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၏ အခြေအနေနှင့် ထိုစီမံကိန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ရွာသားများ၏အမြင်များကိုမီးမောင်းထိုးတင်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏လုပ်ငန်းများ၊ မကြာသေးမီက လုပ်ဆောင်လျက် ရှိသော ဒေသခံလူမှုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း များ၏ စီမံကိန်းများတွင် ရွာသားများပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အားပေးရန်နှင့် သဘောတူညီမှုရယူရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အဓိကထားဖော်ပြနေသည့် ရွာသားများ၏အတွေ့အကြုံများကို အသေးစိတ်တင်ပြထားသည်။ ထို့အတူ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အကြောင်းပြ၍ တပ်မတော်နှင့် တိုးတက်သောဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားတပ်မတော်-DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အထူးသဖြင့် အဓမ္မအလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းနှင့် ကျေးရွာများကို အတင်းအကြပ်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းစသည့် ဖြစ်ရပ်များမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကာလအတွင်းနှင့် အစိုးရ သစ်၏လက်ထက်တွင် တိုးတက်မှုများရှိလာခဲ့သည်ကိုလည်း ဤအခန်းတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းရှင်များ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများသည် ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့အခွင့်အရေးအပေါ်များစွာထိခိုက်နစ်နာ စေသည့်အတွက် ကုမ္ပဏီများမှ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ဆောင်ရွက်နေသည့် အစုလိုက် အပြုံလိုက် ရောက်ရှိလာသော အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကြောင့် ရွာသားများအနေနှင့် စိုးရိမ်မှုများ ရှိနေကြကြောင်း လေ့လာသုံးသပ်နိုင်သည်။ အခြားဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများသည် ပိုမိုဆိုးရွားကြောင်းနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသောရွာသားများမှ ထိုနစ်နာမှုများအတွက် တရားဥပဒေနှင့်အညီ တောင်းဆိုမှုများတွင် ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းများ ခံနေကြရသည်။

အခန်း (၇): ‘နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း’ တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ တင်ပြသည့် ၂၅နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက်တွင် ရွာသားများ၏ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော ဘဝအခြေအနေ များကို တင်ပြထားပြီး ထိုအခြေအနေများနှင့်ဆက်စပ်၍ ယနေ့ကြုံတွေ့နေရသော နေရပ်ပြန်ရေးအစီအစဉ်များ အပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိမိတို့၏ မူရင်းနေရပ်သို့ လုံခြုံအေးချမ်းစွာနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ အာမခံချက်ရှိရှိ ပြန်နိုင်မည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ယုံကြည်မှုမရှိကြောင်း အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ မိမိတို့၏ ရပ်ရွာများတွင် ရှိနေဆဲဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနိုင်သော အန္တရာယ်နှင့် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများအပေါ်တွင် နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ကြောက်ရွံ့မှုများ ရှိနေသည်။ ထို့အတူ မိမိတို့၏ဒေသများသို့ ပြန်မည်ဆိုပါက

ဘဝလုံခြုံရေးအပြင် မည်သို့လုပ်ကိုင်စားသောက်ရမည်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်တစ်စုံတရာ ရရှိခြင်းမရှိဟု တင်ပြထားကြသည်။ ထို့အပြင် ဤအခန်းတွင် မိမိတို့ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် မည်သူက မည်သို့စီစဉ်နေသည်ကို ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် စိုးရိမ်စိတ်များရှိနေခြင်း နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိမိတို့ပြန်လည် ရောက်ရှိပါက ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အခက်အခဲများသည် မိမိတို့နှင့် လုံးဝသက်ဆိုင်သောကြောင့် နေရပ်ပြန်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော အစီအစဉ်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ၎င်းတို့အနေနှင့် ပါဝင်သင့်သည်ဆိုသည့် အချက်များကို တင်ပြထားပါသည်။

အခန်း (၈): 'ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများ' အခန်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသည့် ၂၅နှစ်တာကာလတစ်လျှောက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၊ ဘာသာရေး နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လူနည်းစုများ တွေ့ကြုံခံစားနေရသည့် အတွေ့အကြုံများကို ရှင်းလင်း တင်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများမှ တင်ပြထားသော ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခံစားနေရသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် မြေယာသိမ်းဆည်း မှုများ၊ အတင်းအဓမ္မနေရာပြောင်းရွှေ့စေခြင်း၊ DKBA (ပုဒွ) နှင့် တပ်မတော်တို့မှ ဘုရားကျောင်းနှင့် ဗလီများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ လူနည်းစုများ၏ ဘာသာရေးနယ်မြေများတွင် စေတီပုထိုးများ အတင်းအဓမ္မတည်ဆောက်ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို ပိတ်ပင်ခြင်း၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များကို ပုဒွဘာသာ၏ အလေ့အထများကို လက်ခံကျင့်သုံးရန် အတင်းအကြပ်စေခြင်း၊ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေးပေါ် အခြေခံ၍ ဩဇာအာဏာကြီးသူများက အကြမ်းဖက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ဤအခန်းတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်လူမှုအသိုက်အဝန်း များအား နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကန့်သတ်မှုများထုတ်မပေး ခြင်းဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်းတို့မှာ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ လွတ်လပ်စွာခရီးသွားလာခွင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးနေကြသည်ကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤအခွင့်အရေးချိုး ဖောက်မှုများမှ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအား မြင်တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများမှ တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုရာတွင် အာဏာပိုင်များ၏ အရေးယူမှု လုပ်ဆောင်မှုမရှိသည့် အခြေအနေတွင်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၏ အကျိုးဆက်များသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အများစုမှ အရေးကြီးသည့်အချက်ဖြစ်သည့်အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူနည်းစု အဖွဲ့များအား နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေရန် ဖိအားပေးလျက်ရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်လာခဲ့သော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအား ကွဲပြားစေရန် တွန်းအားပေးလျက်ရှိသည်ကို အခန်း ၈ တွင် သုံးသပ် တင်ပြထားသည်။

အခန်း (၉): 'ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့်များ' အခန်း၌ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင် ရာတွင် ရွာသားများကြုံတွေ့ခံစားရသည့် ယခင်ဖော်ပြခဲ့သော အခန်း (၈) ခန်းမှ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများက ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် မည်မျှသက်ရောက်မှုရှိသည်ကို ဖော်ပြထားပြီး ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ လက်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ် သဘောထားအမြင်များကို အသေးစိတ်တင်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများ၏မျှော်လင့်ချက် ပြည့်ဝသော အမြင်သဘောထားများသည် ချီတိုချီတိုဖြစ်နေသောခံစားမှုများအထိမတူကွဲပြားသော အယူအဆများကို ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ရွာသားများက အဓိကပြော ဆိုသည်မှာ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ဘဝလုံခြုံမှုကို ထင်သာမြင်သာရှိအောင် တိုးတက်လုပ်ဆောင်မှသာ အမှန် တကယ်ငြိမ်းချမ်းရေးရှိသည်ဟု ခံစားနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ပျက်ပြယ် စေရေးကို ရှေးရူနေသော လုပ်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် လူမျိုးစုဒေသများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများနှင့် တပ်မတော်၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများကြောင့် ပဋိပက္ခများ ပြန်လည်ဖြစ်စေရေးကို ဦးတည်နေသည်ဟု ရွာသားများအနေဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်ကြောင်းကို မီးမောင်းထိုး တင်ပြထားသည်။ ဤလုပ်ရပ်များအားဖြင့် ရွာသားများ နှင့် တပ်မတော် နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့အကြား ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်နိုင်ခြင်း မရှိသည့်အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း

ဘဝလုံခြုံမှုများရရှိလာမှသာ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ယုံကြည်လက်ခံနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဖွင့်ဟပြောဆိုကြသည်။ ထို့အတူ ဤအခန်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ ဒေသခံကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခွင့်မရှိခြင်းနှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးရွာများတွင် လက်ရှိလှုပ်ရှားနေကြသော စစ်တပ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေသူများကြောင့် ရွာသားများ လုပ်ကိုင်စားသောက်ရာတွင် လုံခြုံမှုမရှိခြင်း စသည့်အချက်များကို အခြေခံ၍ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အား အောင်မြင်မှု သို့မဟုတ် အကျိုးဖြစ်စေသည်ဟု ပြောရန် ခက်ခဲကြောင်းကို ရွာသားများမှ တင်ပြထားပါသည်။

အပိုင်း (၃): “နောက်ဆက်တွဲ သတင်းမှတ်တမ်း” များတွင် ဤ ‘အကြောက်တရား၏ အုတ်မြစ်’¹ အစီရင်ခံစာတွင် ကောက်နုတ်တင်ပြထားသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေခြင်းမပြုရသေးသည့် အချက်အလက်များ ပါဝင်သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ဤအစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထားသော အချက်အလက်များသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် အထောက်အထားတစ်စုံတစ်ရာရှိကြောင်း အာမခံနိုင်စေရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ အစီရင်ခံစာတစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်သည့် အောက်ခြေမှတ်စုပါ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာခေါင်းစဉ်များဖြင့် ဖော်ပြထားသော ထုတ်ဝေပြီးသည့် အစီရင်ခံစာများအား ဖော်ပြပါ ဟိုက်ပါလင့်ခ်များမှတစ်ဆင့် www.khrg.org အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

¹ နောက်ဆက်တွဲသတင်းမှတ်တမ်းအားလုံးကို PDF ဖောင်ဖြင့် www.khrg.org တွင် ကူးယူနိုင်သည်။

အသေးစိတ် ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

အခန်း(၁): စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ

- (၁) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာ အစီရင်ခံ တင်ပြမှုတစ်လျှောက်လုံးတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင် မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တပ်မတော်၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် ထိုအဖွဲ့မှ အများအားဖြင့်အသွင်ကူးပြောင်း ခဲ့သော တပ်မတော်လက်အောက်ခံ နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့မှနေ၍ အရပ်သားများအား အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ကျေးရွာများကို တိုက်ခိုက်ခြင်း စသည်တို့ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် စနစ်တကျလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။
- (၂) မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်၍ ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများကြား တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ တည်ရှိနေခြင်းကြောင့် ရွာသားများမှာ မိမိတို့၏ ဘဝလုံခြုံမှုအတွက် ကြောက်ရွံ့နေသောအနေအထားတွင်ရှိပြီး ၎င်းတို့၏တည်ရှိနေမှုများသည် အရွယ်ရောက်သူများ အား တပ်သားသစ်စုဆောင်းခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ ကျေးရွာများ ကိုရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။
- (၃) တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များမှ သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့မှုများအပြင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများကြောင့် တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အပေါ် ရွာသားများ၏ယုံကြည်မှုမှာ လွန်စွာအားနည်းလျက် ရှိနေသေးသည်။ ထို့အပြင်အခြားသော သက်ရောက်မှုအဖြစ် ရွာသားများသည် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် အလွန်ခက်ခဲပင်ပန်းစွာ နှစ်ပေါင်း ၂၅နှစ်ကျော် ရုန်းကန်ကြိုးစားခဲ့ကြရ သည်။
- (၄) တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ နှင့် အကျိုးပြု) တို့၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ရွာသားများကျင့်သုံးသောနည်းလမ်းများတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခြင်း၊ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ဒေသတွင်းရှိ အာဏာပိုင်များမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရားဥပဒေနှင့်အညီသော်လည်းကောင်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိစေရန် ကြိုးစားမှုများရှိသော်လည်း မိမိတို့အပေါ်ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုရှိမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြရသောကြောင့် တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အတားအဆီးများရှိနေသေးသည်။

အခန်း (၂): အကြမ်းဖက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှုများ

- (၁) ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များ ကျူးလွန်သော တရားဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများ သိသိသာသာ လျော့ကျသွားခဲ့ ပါသည်။ သို့သော်လည်း ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ထိုကျူးလွန်မှုများကြောင့် ယနေ့တိုင် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိသကဲ့သို့ ခံစားနေရလျက် ရှိသေးသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ကျိုးအတွက် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နေကြသည်။ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများသည်ဆိုးရွားပြီးအကြမ်းဖက်မှုများပါဝင်သဖြင့် ဒေသခံရွာသားများ အနေနှင့် အကယ်၍ ထိုကျူးလွန်ခံရမှုများအား တိုင်ကြားခဲ့ပါကလက်တုန့်ပြန်ခံရမည်ကို အမြဲတစေကြောက်လန့်နေ ရသည့်အတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန် အခွင့်အရေးကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးနေရသည်။
- (၂) ပဋိပက္ခများ လျော့နည်းလာသော်လည်း ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုသည် သိသိသာသာလျော့ကျသွားခြင်းမရှိ သော အဖြစ်များသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်

- 39

- သင်ကြားခြင်းမှာအရေးကြီးကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေစဉ်ကာလများက တပ်မတော်မှ ကရင်ပညာရေးကျောင်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ အဓမ္မပိတ်စေခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ ကိုပြောင်းလဲသင်ကြားစေခြင်းများအား အတင်းအကျပ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။
- (၄) ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် မဖြေရှင်းနိုင်သေးသောပဋိပက္ခများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ပညာရေးစနစ် နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆိုးရွားသောအတွေ့အကြုံများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ သာမက အစိုးရ၏ကျောင်းဆရာများကိုပါ အယုံအကြည်မရှိခဲ့ကြပေ။ ထိုသို့ အယုံအကြည် မရှိခြင်းများ အပြင် ထိုကျောင်းဆရာများ၏အလုပ်အပေါ် အလေးထားမှုနှင့် ၎င်းတို့သင်ကြားသောပညာရေး စနစ်အပေါ် ရွာသားများ အနေဖြင့် မေးခွန်းထုတ်စရာများ ရှိခဲ့သည်။

အခန်း (၄): ကျန်းမာရေး

- (၁) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်ကာလတစ်လျှောက်အစီရင်ခံစာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရေး မှာလည်းအဓိကပြဿနာဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ခုနှစ် ကာလများအတွင်း လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အား ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများကို ပိတ်ပင်တားဆီးမှုများပြုလုပ်ခြင်း အားဖြင့် ရွာသားများမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမရရှိစေရန် တပ်မတော်မှ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုရရှိရန်အတွက် ယခင်ကကြုံတွေ့ရသောအခက်အခဲများမှာ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ် နေသော အတားအဆီး များဖြစ်ပြီး ၂၀၁၂ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင် ရင်ဆိုင်ရသည့် အခက်အခဲများမှာ အခြေခံ အဆောက်အအုံများဖြစ်သည့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှုခက်ခဲခြင်း၊ ဝေးလံသော ဒေသများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဌာနများမရှိသော အခက်အခဲများအသွင်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်။
- (၂) ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအနေနှင့် မိမိတို့ပုန်းအောင်းနေသောနေရာများမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက် မှုများ လက်လှမ်းမမီခြင်း၊ ဆေးဝါးအထောက်အပံ့များမရနိုင်ခြင်းတို့အား ဆိုးရွားစွာခံစားကြရသည်။ ရွာသားများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုကြောင့် ဖျားနာမှုများ၊ အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ရောဂါများကြောင့် ခန့်မှန်းခြေအရ သေဆုံးသောလူဦးရေမှာ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အ ဖွဲ့များက တိုက်ရိုက်နှိပ်စက်၊ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် သေဆုံးသောလူဦးရေထက် ပို၍များပြားခဲ့သည်။
- (၃) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဌာနများ ရရှိလာသောအခါတွင်လည်း ဝန်ထမ်းမလုံလောက်မှု၊ဆေးဝါးမလုံလောက်မှုနှင့် ဆေးခန်းဖွင့်ချိန်များ ပုံမှန်မရှိကြောင်းကို လူနာများမှတင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အတူ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၂ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ရရှိလာသောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အဆင့်အတန်းနှင့်ပတ် သက်၍ မကျေနပ်မှု များရှိကြောင်း ရွာသားများမှတိုင်ကြားမှုများရှိသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ လေးစားမှုမရှိခြင်း၊ သုံးစွဲရန် ထုတ်ပေး သောဆေးဝါးများ၏ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်း ပြောဆိုမှုအားနည်းခြင်းနှင့် ဆေးကုသရန်ငြင်းဆိုခြင်း များအား ရွာသားများမှ တွေ့ကြုံခံစားကြရသည်။
- (၄) ရရှိနိုင်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၏ ဝန်ဆောင်မှုအဆင့်အတန်းမှာ အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်း ရှိကျေးလက်ဒေသများတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံစာတင်ပြခဲ့သော ၂၅နှစ်တာကာလ အတွင်း နိမ့်ကျနေဆဲ ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် တိုင်းရင်းဆေးဆရာများ၊ တိုင်းရင်းဆေးများကို အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အချိန်ကာလများအတွင်းက အားကိုးခဲ့သည့်နည်းတူ လက်ရှိအချိန်တွင်လည်း ကျန်းမာရေးစောင့် ရှောက်မှုမရနိုင်သော၊ ဝန်ထမ်းများမရှိသော၊ ဆေးဝါးထောက် ပံ့မှုမရနိုင်သောဒေသများတွင်လည်း ဆက်လက်အားကိုး လျက်ရှိနေသေးသည်။
- (၅) အခမဲ့ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုရှိသော်လည်း ကျန်းမာရေးအတွက် ငွေကြေးလိုအပ်မှုမှာ အဓိကအခက်အခဲ တစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသေးသည်။ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် ငွေကြေးခြောက်လန့်တောင်းယူမှုများနှင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် အချိန်မရှိခြင်း စသည့်အကြောင်းများကြောင့်

ရွာသားများမှာ ငွေကြေးလုံလောက်လောက်မှုမရှိသည့်အပြင် အခြေခံလိုအပ်သည့်ဆေးဝါးများကိုဝယ်ယူရန်ပင် ဆေးဖိုးဝါးခမရှိသည့် အခြေအနေအထိ ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာအခက်အခဲများအား ကြုံတွေ့နေကြရသည်။ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဖက်တွင်တိုးတက်မှုများရှိနေသော်လည်း ရွာသားများ၏တင်ပြချက်အရ အထူးသဖြင့် ဆေးရုံသို့ သွားရောက်ရန် ခရီးစရိတ်နှင့်ဆေးဖိုးဝါးခ စသည့်ငွေကြေးဆိုင်ရာအခက်အခဲများနှင့် ပိုမိုဆင်းရဲသောလူနာများအား ကုသရန်ငြင်းဆန်သော ဆေးရုံဝန်ထမ်းအချို့ကြောင့်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်းမမီနိုင်မှုများ ရင်ဆိုင်ရ လျက်ရှိသေးကြောင်း သိရှိရသည်။

အခန်း(၅): လုယက်မှု၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံမှု

- (၁) အခွန်ကောက်ခံမှုများတွင် မရှင်းလင်းမှုနှင့် မတရားမှုများရှိနေပြီး အမျိုးမျိုးသောလုပ်ဆောင်သူများဖြစ်သည့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကဲ့သို့သော အဖွဲ့များ၏အခွန် ကောက်ခံမှုကို ၎င်းတို့အနေဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်ပေးဆောင်နေကြရသည်ဟု ရွာသားများမှတင်ပြခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အဆိုအရ ပေးဆောင်ရသော အခွန်များမှာ ဝင်ငွေနှင့်အချိုးမညီမှုကြောင့် ငွေကြေးအခက်အခဲများ ထပ်ဆင့်ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်ကာလများက တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ မတရားခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများကို ခံစားခဲ့ရပြီး မတန်တဆပေးရသော အခွန်ငွေများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏အခွန်ကောက် ယူမှုစနစ်ကို ဆက်လက်၍အယုံအကြည် ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။
- (၂) လုပ်ဆောင်သူများအပြားများဖြစ်သော တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းသည် ရွာသားများ၏ကုန်သွယ်မှု၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်၊ အခြေခံကုန် ပစ္စည်းများအားရရှိနိုင်မှုနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ခြင်းများအတွက် အဓိကကျသော ကန့်သတ်မှုများဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ထိုလက်နက်ကိုင်များ၏စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ရှိနေခြင်းကြောင့် ရွာသားများတွေ့ကြုံခံစားနေရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ တရားလက်လွှတ်ဖမ်းဆီးမှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ တရားလက်လွှတ် ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်မှု များအားပိုမိုတိုးပွားလာစေသည်။
- (၃) ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီကာလများက လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းများကို အများဆုံးကျူးလွန်သူမှာ တပ်မတော်ဖြစ်ပြီး ရွာသားများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် လုယက်ခြင်းနှင့်ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းတို့အား အခြားအခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသောအကျိုးဆက်များကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဘေးလွတ်ရာသို့ တိမ်းရှောင်ရန်နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြရသည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။
- (၄) ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၁၂ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင် လျော့နည်း သွားသည်ဟုဆိုသော်လည်း အာဏာရှိသောအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ကျူးလွန်ခဲ့သော ထိုပြဿနာများ အပေါ်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားဥပဒေအရအရေးယူဖြေရှင်းနိုင်ရန် အတားအဆီးများရှိနေသေးသည်။

အခန်း (၆): ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

- (၁) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများလျော့နည်းလာခဲ့သောအခါ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများလုပ်ဆောင်ရန်အကြောင်းပြု၍ ရွာသားများ၏မြေယာများကို တပ်မတော်မှ အင်အားသုံးမတရားသိမ်း ပိုက်ခြင်းများ လျော့ကျလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ကြီးမားသောစီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်

- အတင်းအဓမ္မလုပ် အားပေးခိုင်းစေမှုများရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကြမ်းမဖက်သောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာများကို အဓမ္မသိမ်းယူခြင်းနှင့် ထိခိုက်ပျက်စီးစေခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဘဝရပ်တည်မှုအခက်အခဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေပြီး စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံမှု၊ အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးမှုများအပြင် မိမိတို့၏မြေယာများ ဆုံးရှုံးမှုကြောင့် ဘဝရပ်တည်ရန်ခက်ခဲသည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသောငွေကြေးအခက်အခဲများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများကို ခံစားကြရသည်။
- (၂) တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏အထောက်အပံ့ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေသော ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများကထုတ်ဖော်တိုင်ကြားမှုများ ပြုလုပ်ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်မဖော်မှ များသောအားဖြင့် ရွာသားများအားဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ထို့အတူ ၎င်းတို့၏ဆုံးရှုံးသွားသော လယ်ယာ၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ စားဝတ်နေရေးလုပ်ငန်းများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိုက်တန်သောလျော်ကြေးငွေများ လုံးဝမရရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ယခင်စစ်အစိုးရအာဏာရှိခဲ့ချိန်ကတပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ မတရားသိမ်းယူထား သောမြေများနှင့်ပတ်သက်ပြီး မိမိတို့၏လယ်ယာမြေများကို ပြန်လည်ရယူရန်နှင့် ထိုက်တန်သောလျော်ကြေးငွေများ ရရှိရန်အတွက် ထိုပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် ဥပဒေကြောင်းအရထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်းများအား အရဲစွန့်ပြီးလုပ်ဆောင်ကြ သည်။
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများအရ ရွာသားများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကိုအကြောင်းပြု၍ သိမ်းဆည်းခံရသော မိမိတို့၏လယ်ယာမြေများ ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် နည်းလမ်းပေါင်းစုံအသုံးပြုပြီး ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်လုပ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများတွင် အာဏာရှိသူများထံ တိုင်ကြားခြင်း၊ ထိပ်တိုက်ဖြေရှင်းခြင်း၊ ဆန္ဒပြခြင်း၊ လျော်ကြေးငွေများတောင်းဆိုခြင်းနှင့် ကော်မတီဖွဲ့စည်းခြင်းများ ပါဝင်သည်။ ဤလုပ်ရပ်များမှာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလအတွင်းကဆိုလျှင် မဖြစ်နိုင်ရုံမျှမက တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးခံရခြင်း၊ နှိပ်စက်ခံရခြင်းနှင့် တခြားသောအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအမျိုးမျိုးဖြင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်။
- (၄) ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများပါဝင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက်ရွာသားများမှ တရားမျှတမှု ရှာဖွေရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုအား ရှောင်လွှဲနိုင်ရန်အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် များသောအားဖြင့် ယခင်တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ အရာရှိဟောင်းများပိုင်ဆိုင်ထားသည်ဟု ရွာသားများမှတင်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ရွာသားများအပေါ် ဥပဒေနှင့်မညီသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အကာအကွယ်များ ရရှိလေ့ရှိသည်။
- (၅) မကြာသေးမီနှစ်များကစတင်ပြီးတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ အခြားလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ဆောင် နေသူများက မိမိတို့၏စီမံကိန်းများကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းအထူးသဖြင့်မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ လက်လှမ်းမမီ နိုင်ငံသော ဝေးလံခေါင်ဖျားသောအရပ်ဒေသများတွင် တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများသည် လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များအပြင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများ၊ ရေနံလုပ်စစ်ရရှိရေး၊ ဆေးရုံဆေးခန်းနှင့် ကျောင်းများတည်ဆောက်ရေး၊ ကျန်းမာရေးအသိပညာပေး စသည့်လုပ်ငန်းများပါဝင်သည်။ လုပ်ငန်း အများစုတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် စီမံကိန်းများစတင်နိုင်ရေးအတွက် ဒေသခံရွာသားများနှင့် ကြိုတင်ဆွေးနွေးမှုများ ခွင့်ပြုချက်ရယူမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အကယ်၍ မကျေနပ်မှုများပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါက ထိုပြဿနာများသည် အများအားဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးအားနည်းချက်နှင့် ရွာသားများ၏လိုအပ်ချက်အပေါ် ကိုက်ညီမှုမရှိသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အခန်း(၇): နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း

- (၁) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ကာလအတွင်း မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ကျူးလွန်လျက်ရှိသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အကျိုးဆက်များကို ရှောင်ရှားနိုင်ရေး အတွက်နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းကို ထောင်ပေါင်းများစွာ သောရွာသားများက နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အများဆုံး ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။
- (၂) ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏နေရပ်ပြန်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘဝလုံခြုံရေး၊ လယ်ယာမြေ များပြန်လည်လုပ်ကိုင်နိုင်ရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများရရှိရေးနှင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများအပေါ်တွင် အဓိကစိုးရိမ်လျက်ရှိသည်။ ဘဝလုံခြုံရေးအာမခံချက်နှင့် မိမိတို့၏လယ်ယာမြေများပြန်လည်ရရှိရေးအပြင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများရရှိရေးအာမခံချက်ရှိပြီး နေရပ်ပြန်ရေး အတွက်ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိမှသာ အများစုမှာနေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆန္ဒရှိကြသည်။
- (၃) လက်ရှိအနေအထားတွင် နေရပ်ပြန်မည်ဆိုပါက မိမိတို့၏ ဘဝလုံခြုံရေးအာမခံချက်ရှိသည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များက မယူဆကြပါ။ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုက်ပွဲများ၊ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများနှင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် အချို့သောတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ များ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ဘဝလုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများရှိကြသည်။ အချို့သော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ တပ်စခန်းများ မိမိတို့၏မူရင်းကျေးရွာ ဒေသများမှ ဖယ်ရှားပေးပြီး မိမိတို့နေရပ်ပြန်သောအခါ စီးပွားရေးနှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ကိုင်ရန် အခွင့်အရေးများရရှိမည်ဆိုပါက နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆန္ဒရှိကြသည်။
- (၄) ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မိမိတို့ဘဝများပြန်လည်ရပ်တည်နိုင်ရန်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအားရရှိရန်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် လယ်မြေများပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်စားသောက်ခွင့်ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အတူ ကုမ္ပဏီများ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များအပြင်အိမ်နီးချင်းများမှ ယခင်မိမိတို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရသည့်အချိန်တွင် သိမ်းယူထားသော မိမိတို့ပိုင်လယ်ယာ မြေများကို ပြန်လည်ရယူလိုသည့် ဆန္ဒများရှိသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပါက မိမိတို့ဘဝရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ထိုက်တန်သောလျော်ကြေး ငွေနှင့် လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်မည့် အစားထိုးလယ်ယာ မြေများပြန်လည်ပေးအပ်ရန်အတွက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများမှ တောင်းဆိုထားသည်။
- (၅) 'ပင်ဟဲရီးမူဝါဒ' ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာမှကျင့်သုံးသောနည်းလမ်းကောင်းများပါဝင်သည့် အမျိုးသားလယ်ယာမြေ အသုံးချမှု မူဝါဒတွင် ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရေးဆွဲထားသော်လည်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ မိမိတို့၏ဆန္ဒအရ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ နေရပ်သို့ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစွာပြန်လာနိုင်ရေး အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဤမူဝါဒများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရာတွင်အားနည်းချက်များ ရှိနေသေးသည်။
- (၆) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်သို့ ပြန်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက လုပ်ဆောင်ရာတွင် အိုးအိမ်များဆောက်လုပ်နေရာချပေးသည် မှအပ ၎င်းတို့ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် လယ်ယာမြေများပြန်လည်ရရှိရန် တစ်စုံတစ်ရာလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပါ။

အခန်း(၈): ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများ

- (၁) ဘာသာရေးလူနည်းစုများ အထူးသဖြင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များ နှင့်ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအနေနှင့် မိမိတို့၏ ဘာသာရေးအဆောက်အဦများနှင့် ဘုရားစာအုပ်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မိမိတို့နေရာများမှ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းစေ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာနယ်မြေများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုအတင်းအဓမ္မလိုက်နာ ကျင့်သုံးစေခြင်း၊ ဘုရားရှိခိုးခြင်းများ မပြုနိုင်ရန်ခြိမ်းခြောက်ပိတ်ပင်ခြင်းများ စသည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ခံကြရသည်။ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို အဓိကထိပါးနှောင့်ယှက်နေကြသူများမှာ တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) မှ ပြောင်းလဲခဲ့သော အဖွဲ့ဖြစ်သည့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ဖြစ်သည်။
- (၂) ကရင်ခရစ်ယာန် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအကြောင်း တင်ပြသည့်အစီရင်ခံစာများ လျော့နည်းသွားသည်ကိုတွေ့ရသော်လည်းရပ်တန့်သွားခြင်းမရှိပါ။ အထူးသဖြင့် ဒေသခံဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းများက တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏အကူအညီဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးနယ်မြေများအတွင်း သို့မဟုတ်နီးစပ်ရာနေရာများတွင်ဝင်ရောက်၍စေတီပုထိုးများတည်ဆောက်ခြင်းများပြုလုပ်နေကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။
- (၃) မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်လူမှုအသိုက်အဝန်းများမှာ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအား အကြိမ်ကြိမ်ငြင်းပယ်ခံရခြင်းဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း တင်ပြခဲ့သော အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအား ငြင်းပယ်ခံရခြင်းများကြောင့် မူဆလင်များ၏လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်နှင့် မဲပေးခွင့်များကန့်သတ်ခံရပြီး ကျန်းမာရေးနှင့်ပညာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ မရရှိသည့်အတွက် ငွေရေးကြေးရေး အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ရပြီး မိမိတို့၏နေထိုင်သော တိုင်းပြည်တွင် တိုင်းပြည်မဲ့နေသော မူဆလင်များအဖြစ်သို့ရောက်စေသည်။ မိမိတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံရခြင်းမှာ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကြောင့် မဟုတ်ပဲ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ မိမိတို့အပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ်သတ်မှတ်ရန်ငြင်းဆန်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ကို မူဆလင်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက သဘောပေါက်နားလည်ကြသည်။
- (၄) ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့တို့အား တိုင်ကြားမှုများပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ၎င်းတို့၏ လူမျိုးနှင့်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းများရှိပြီး အရေးယူခြင်းတစ်စုံတစ်ရာ မရှိသည့်အပြင် ထိုသို့တိုင်ကြားမှုများကြောင့် မိမိတို့အားလက်တုံ့ပြန်ခြင်းများ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်ခြင်းများခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ နေကြရသည်။

အခန်း(၉): ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့်များ

- (၁) မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားအများစု၏အဆိုအရ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ယုံကြည်မှုမရှိကြောင်းနှင့် အထူးသဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုပျက်ပြယ်ပြီး တိုက်ပွဲများပြန် လည်ဖြစ်လာမည်ကို အလွန်တရာစိုးရိမ်မှုများရှိကြသည်။ ရွာသားများ၏အမြင်တွင် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် များ၏ လက်ရှိလှုပ်ရှားနေသော စစ်ရေးအခင်းအကျင်းများ အထူးသဖြင့် မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများရှိတပ်စခန်းများအား ပိုမိုခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ တပ်များနေရာလဲလှယ်ခြင်းနှင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေ သည်ကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နှင့်ပတ်သက်ပြီး သံသယရှိကြသည်။
- (၂) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်များ ရေးထိုးပြီးနောက် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များအနေဖြင့် တပ်စခန်းများကို မိမိတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်မှရှုပ်သိမ်းသွားမည်ဟု ရွာသားများကမျှော်လင့်ခဲ့ကြသော်လည်း မိမိတို့ ထင်မြင်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်စွာ စစ်စခန်းအချို့အား ပိုမိုခိုင်မာအောင် ပြုလုပ်နေကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

- (၃) အချို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပဲ ဖြစ်ပျက်နေသော အနေအထားများကို ဒေသခံများအား အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းမရှိသည့်အတွက် မိမိတို့ဒေသများသည် အမှန်တကယ်ငြိမ်းချမ်းမှု ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲကြောင်း ထွက်ဆိုကြပါသည်။
- (၄) ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် အပြုသဘောဆောင်သော တိုးတက်မှုများ ရှိလာကြောင်းကို ရွာသားများကတင်ပြရာတွင် တိုက်ပွဲများလျော့နည်းသွားကြောင်း၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့် ကောင်းမွန်တိုးတက်လာကြောင်း၊ စာသင်ကျောင်းအသစ်များ၊ ဆေးခန်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ လာရောက်ကူညီကြောင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများ၊ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုများလျော့ ကျသွားကြောင်းများ ပါဝင်သည်။

အကြံပြုတင်ပြချက်များ

အောက်ပါအကြံပြုချက်များသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှု၊ အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများနှင့် မူဝါဒရေးရာစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေး တာဝန်ခံများ၏ အကြံပြုချက်များမှ စုဆောင်းရရှိသော အချက်အလက်များကို အခြေခံထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများအပေါ် တတ်နိုင်သမျှအခြေခံ၍ အကြံပြုချက်များကို အုပ်စုအလိုက်ခွဲခြားပြီး အချို့သော အကြံပြုချက်များမှာ တစ်ခုထက်ပိုသည့်အကြောင်းအရာများပါဝင်သဖြင့် ခေါင်းစဉ်အသစ်များအောက်တွင် ဖော်ပြထား ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံစိတ်ချမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းမှု

- တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုအား လက်မှတ်ရေးထိုးထားသောအဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးအနေဖြင့် စာချုပ်တွင်ပါဝင်သည့် အချက်အလက်များအားလုံးကို လိုက်နာရန်နှင့် အထူးသဖြင့် အရပ်သားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်လိုအပ်ပြီး လက်မှတ်မထိုးရသေးသောအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်နှင့် လက်ရှိသဘောတူညီချက် သို့မဟုတ် သီးခြားငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်များတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန်အတွက်ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးအနေဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများသိရှိနားလည်ရန် ပိုမိုလုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက်တွင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝပြီး ကျား၊မ တန်းတူအားလုံးပူးပေါင်း ပါဝင်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးသင့်ပါသည်။
- စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းရေးကို ယုံကြည်လက်ခံနိုင်စေရန်နှင့် အရပ်သားများ၏လုံခြုံရေးနှင့်ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးတို့ကို အာမခံနိုင်စေရန် လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့် တပ်များအနေဖြင့် ကျေးရွာများအနီးရှိ စစ်တပ်များနှင့် စစ်စခန်းများအား ဖယ်ရှားပေးခြင်း၊ စစ်သင်တန်းပေး ခြင်းများ ရပ်တန့်ခြင်း၊ ကင်းလှည့်ခြင်းများနှင့် ကျေးရွာများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းနယ်မြေများ အတွင်း သို့မဟုတ် အနီးတဝိုက်တွင် စစ်တပ်များမှ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးပြုလုပ်နေမှုများကို ရပ်တန့်ပေးခြင်း အပြင် စစ်အင်အားတိုးချဲ့ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရွာသားများလုပ်ကိုင်စားသောက်နေသော လယ်ယာမြေများအား အဓမ္မသိမ်းယူခြင်းများကို ချက်ချင်းရပ်တန့်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များအနေဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်း အသစ်များ အသုံးပြုမှုအား တားမြစ်ခြင်း၊ လက်ရှိမြေမြှုပ်မိုင်းများ ရှိနေသော နေရာများကို သတ်မှတ်၍ ရွာသားများအား လုံခြုံရေးအတွက် သတိပေးခြင်း စသည်တို့ ပြုလုပ်သင့်သည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းများ ဖော်ထုတ်ရေးလုပ်ငန်းများ မစတင်မှီ ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းများအပါအဝင် တာဝန်ရှိသူများနှင့် အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ ဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ ဆွေးနွေးခြင်း မရှိဘဲ မြေမြှုပ်မိုင်းများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပါက ပဋိပက္ခများနှင့် ပတ်သက်၍ အတိမ်းအစောင်းမခံနိုင်သော ဒေသများတွင် ပဋိပက္ခများ ပိုမိုကြီးထွားစေနိုင်သည်။ ထို့အပြင် မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် စစ်ပွဲများအတွင်းက မပေါက်ကွဲဘဲ ကြွင်းကျန်နေသော လက်နက်ခဲယမ်းမီး ကျောက်များဖယ်ရှားရာတွင် အန္တရာယ်ရှိသည့်အတွက် စနစ်တကျ လေ့ကျင့်ထားပြီး လိုအပ်သော ပစ္စည်းကိရိယာများကို ကျွမ်းကျင်စွာ အသုံးပြုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တရားမျှတမှု

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် ၎င်းတို့၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများ အား လုံးပြည်တွင်းနှင့်နိုင်ငံတကာမှ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်း ဥပဒေများအား

လိုက်နာရန်အာမခံရမည်။ ထို့အပြင် ပြည်သူများအပေါ် မတရားကျူးလွန်၍ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော စစ်သားသို့မဟုတ် အရာရှိများအား ၎င်းတို့ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တရားမျှတမှုရှိသောစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ကာအရပ်သားတရားရုံးများတွင် တရားဥပဒေအရလွတ်လပ်စွာ အမှုစီရင်နိုင်ခွင့်ပေးရမည်။

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ကျူးလွန်ခြင်း ခံရသော ရွာသားများအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ ထိရောက်မှုရှိသော တိုင်ကြားရေးယန္တရားများကို အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် အာမခံစီစဉ်ပေးရမည်။ ထိုယန္တရားများ၏ အကြံပြုချက်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုလည်း လိုက်နာရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်ကြားလာသော အရပ်သားများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် လက်တုံ့ပြန်မှုများ မပြုနိုင်ရန် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းများအတွက် အာမခံရမည်။
- တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များနှင့် အရာရှိငယ်များအပါအဝင် အခြားဝန်ထမ်းများအနေဖြင့်လူ့အခွင့်အရေး၊ အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေများအားပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာသဘောပေါက် နားလည်လာစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း ကုလသမဂ္ဂနှင့် အခြားသောအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီကို ရယူ၍သော်လည်းကောင်း သင်တန်းများ ပေးရမည်။

နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ဒုက္ခသည်များအားခိုလှုံခွင့်ပြုသောတိုင်းပြည်များ၊ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးနှင့် အခြားသောလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နေရပ်သို့ပြန်ရေးသည် လုံးဝမိမိသဘောဆန္ဒ အလျောက် ဖြစ်ရမည်။ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ အတင်းအကြပ်မပြုလုပ်ရ၊ လုံခြုံမှုရှိရမည်။ ရေရှည်အတွက် ဘဝအာမခံချက်ရှိပြီး နေရပ်ပြန်သူများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကိုအပြည့်အဝလေးစားမှုရှိရမည်။ ရိက္ခာများနှင့်ရန်ပုံငွေများ လျော့ချဖြတ်တောက်ခြင်းသည် မတရားခြိမ်းခြောက်မှုတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး ထိုအခြေအနေများကြောင့် နေရပ်ပြန်ခြင်းမှာ မိမိသဘောဆန္ဒအရပြန်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မယူဆနိုင်ပါ။
- ဒုက္ခသည်များနေရပ်ပြန်ရေးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ဒုက္ခသည်များအား ခိုလှုံခွင့်ပြုသောတိုင်းပြည်များ၊ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး သို့မဟုတ် တစ်ခြားသောအဖွဲ့အစည်းများ မဖြစ်သင့်ပါ။ ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ဆန္ဒအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့၏ ဆန္ဒအရ လုံခြုံရေးနှင့် ဘဝအာမခံချက်ရှိသည်ဟု ယူဆ၍ နေရပ်ပြန်ရန်ဆန္ဒရှိသော အခြေအနေတွင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်သည် အားလုံးပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သင့်ပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ၎င်းတို့အားလက်ခံမည့် ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ပြန်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဘဝလုံခြုံရေးနှင့် အခြေအနေများကို ကိုယ်တိုင် အကဲဖြတ် စောင့်ကြည့်နိုင်ရမည်။
- ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များအား ပြန်လည်နေရာချထားရေးတွင် ပါဝင်သည့် အစိုးရများနှင့်တာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် နေရပ်ပြန်သူများ၏ ဘဝလုံခြုံရေးနှင့် အသက်ရှင်နေထိုင်ရေးအတွက် အာမခံချက်များရှိစေရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ၎င်းတို့၏သိမ်းဆည်းခံလယ်မြေများကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်။ ဤသို့ လုပ်ဆောင်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါက ၎င်းတို့အတွက် အခွဲနေထိုင်နိုင်ရန်အိမ်များ ဆောက်လုပ်ပေးရမည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့၏ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် သင့်တင့်မျှတသော လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်ရမည်။
- အကယ်၍ ပဋိပက္ခများပြန်လည်ဖြစ်ပွားပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များဘဝသို့ တဖန်ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့ပါက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၊ KNU နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်

အဖွဲ့များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးအတွက် တာဝန်ယူရမည်။ ထို့အပြင် လုံလောက်သော အထောက်အပံ့များပံ့ပိုးပေးကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို လာရောက်ကူညီ ခွင့်ပြုရမည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများ

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ မြေယာဥပဒေနှင့်မူဝါဒများသည် လက်ရှိတောင်သူများ ကျင့်သုံးနေသော နည်းလမ်းများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် ဦးစားပေးလုပ် ဆောင်သင့်ပြီး ဒေသခံများအား ဓလေ့ထုံးတမ်းအရသော်လည်းကောင်း၊ KNU ကဲ့သို့သော ဒေသတွင်း အာဏာပိုင်များမှ ထုတ်ပေးထားသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအထောက်အထားများအား အသိအမှတ်ပြုရမည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ သို့မဟုတ် KNU ထံမှ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအထောက်အထား ပြုလုပ်လိုသည့်အခါတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး အားလုံးပါဝင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေး သင့်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU အနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ရွာသားများ၏ လယ်ယာမြေများကို ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ မတရားသိမ်းပိုက်ခြင်း နှင့် လယ်သမားများကို ၎င်းတို့၏ နယ်မြေများသို့ ဝင်ရောက်မှုဖြင့် မတရား တရားစွဲဆိုခြင်းများကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် လက်ရှိမြေယာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်သင့်သည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်နေသောကုမ္ပဏီများမှ နေရင်းအရပ်သို့ ပြန်လည်နေထိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များအပါအဝင် အားနည်းသော လူမှုအသိုက်အဝန်းပိုင်မြေများအပေါ်တွင် လုပ်ငန်းများလာရောက်လုပ်ကိုင် မည်ကို ခွင့်ပြုချက်မပေးရန်အတွက် တာဝန်ရှိသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၊ KNU၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ဆောင်နေသူများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုင်ရာ စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း များအား လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မီ လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။ စီမံကိန်းများအကောင်အထည်ဖော်မှီ ဒေသတွင်းရှိလူမှုအသိုက်အဝန်းများအား လုပ်ဆောင်မည့်စီမံကိန်းသည် ဒေသခံများ၏မြေယာနှင့်စားဝတ်နေရေး အပေါ် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ကြောင်းနှင့် ပတ်သက်သည့်သတင်းအချက်အလက်များအား ဒေသသုံးဘာသာစကားများဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ရှင်းလင်းတင်ပြရန် လိုအပ်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရန် လိုအပ်သည့်စီမံကိန်း၏ အရွယ်အစား၊ အကျယ်အဝန်း၊ ပေးဆောင်မည့်လျော်ကြေးငွေပမာဏနှင့် စီမံကိန်းအားအကောင်အထည်ဖော်မည့် နည်းလမ်းများ အပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ရွာသားများကိုပါ ပါဝင်စေရန် အခွင့်အရေးပေးရမည်။ လုပ်ဆောင်မည့် စီမံကိန်းသည် ကျေးလက်ဒေသရှိ ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိမည်ဆိုပါက လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိပေး သဘောတူညီချက် ရယူသည့်စနစ် (FPIC) ကို အမြဲလေးစားလိုက်နာရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တပ်မတော်အနေဖြင့် သိမ်းဆည်းမြေများအား မူလပိုင်ရှင်များထံ ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်။ အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် တောင်သူများအနေဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစာရွက်စာတမ်းများ မပြနိုင်သော်လည်း ဓလေ့ထုံး တမ်းဆိုင်ရာ လယ်ယာမြေများဖြစ်ပါက ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ အကယ်၍ မြေယာပြန်လည်ပေးအပ်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါက စားဝတ်နေရေးအဆင်ပြေရန်အတွက် အစားထိုးမြေယာအသစ်တစ်ခု ပြန်ဝယ်နိုင်လာကံသည့်လျော် ကြေးငွေ ပမာဏအား နှစ်ဦးသဘောတူ သတ်မှတ်ရမည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ဖိအားပေးမှုများ မရှိစေရ။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မြေယာကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသတွင်းရှိ တိုင်ကြားရေး ယန္တရားများနှင့် တရားရုံးများသို့ အလွယ်တကူ တိုင်ကြားတင်ပြနိုင်ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက် ပေးသင့်ပေသည်။ ထို့အပြင်

မြေယာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများသည် ဒေသတွင်း၌ တည်ရှိပြီး အားလုံးပါဝင်နိုင်ကာ ထိရောက်မှုရှိသော ယန္တရားဖြစ်သင့်သည့်အပြင် ဒေသခံများ ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ ပေါ်တွင်လည်း အခြေခံသင့်ပေသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများ

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU အနေဖြင့် မတရားမြေသိမ်းဆည်းမှု၊ မြေမြှုပ်မိုင်း အန္တရာယ်များ၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှု နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းများ ခံစားရသော ဒေသခံရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းပေးရမည်။ ထိုသို့ ဖြေရှင်းရာတွင် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် ပညာပေးခြင်း၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ လူမှုဘဝ လုံခြုံစေသည့် အစီအစဉ်များ အပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်အညီ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း များဖြင့် ကူညီထောက်ပံ့ပေးရမည်။
- လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူများအနေဖြင့် ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများပေးရာတွင် ကျင့်ဖယ်ခံရသောလူမှုအသိုက်အဝန်းများ၊ ဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသများတွင် နေထိုင်သော လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် လွန်စွာခက်ခဲသော လူမှုအသိုက် အဝန်းများကို ဦးစားပေးကူညီ ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားမှုများ

- လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မိမိတို့ကိုးကွယ်သော ဘုရားကျောင်း၊ စေတီပုထိုး၊ ဗလီ၊ မိရိုးဖလာကိုးကွယ်မှုများနှင့် အခြားကိုးကွယ်ရာအဆောက်အအုံများကို နှောင့်ယှက်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ လွတ်လပ်စွာ တည်ဆောက်ခွင့်ရှိရမည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအထူးသဖြင့် ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များနှင့် ဒေသတွင်းရှိ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လက်ရှိတည်ရှိ နေသော ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများကိုလေးစားသမှု နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည်။ ဘာသာရေး အဆောက်အအုံအသစ်များ ဆောက်လုပ်လိုပါက အချင်းချင်းတင်းမာမှုမဖြစ်ပွားစေရန် ဒေသခံရွာသားများ နှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရမည်။ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်းအငြင်း ပွားမှု ဖြစ်ပွားလာပါက ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆွေးနွေးအဖြေ ရှာခြင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်လေးစား၍ အတူ တကွယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်သောနည်းလမ်း များကိုရှာဖွေနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဝါဒများချမှတ်ရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ မရှိစေရန်နှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။ အထူးသဖြင့် လူမျိုးစု ၁၃၅ စုတွင် ထည့်သွင်းအသိအမှတ်ပြုခြင်း မခံရသည့်အပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကြောင့် တိုင်းပြည်မဲ့သကဲ့သို့ ခံစားနေရသည့် မူဆလင် လူမှုအသိုက်အဝန်းအချို့အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ နေရပ်ပြန်မည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မွေးစာရင်းများ ထုတ်ပေးခြင်း၊ အိမ်ထောင်စုစာရင်းများ ထုတ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိပဲ အခြားနိုင်ငံသားများနည်းတူ အပြည့်အဝခံစားပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် ဒေသခံလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော လူထုဆွေးနွေးပွဲများကို လုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအပြန် အလှန်လေးစားမှု သူတစ်ပါး၏ဘာသာတရားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအပေါ် နားလည်လက်ခံမှုများရှိလာပြီး မလိုလားအပ်သော တင်းမာမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ မဖြစ်ပွားစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု

- ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးနေသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက အထောက်အပံ့ပြုထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းများ၊ ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးအဖွဲ့ (KDHW)၊ ဒေသတွင်းရှိကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအဖွဲ့များနှင့် ဆွေးနွေး၍ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆီလျော်ပြီး ခွဲခြားမှုမရှိသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ရွာသားများအား ကုသမှုမပြုမီလိုအပ်သော ရောဂါစစ်ဆေးမှု၊ ကုသပုံနည်းစနစ်၊ ဆေးဝါးသုံးစွဲမှု အစရှိသည် တို့ကို လူနာများနားလည်နိုင်သော ဘာသာစကားဖြင့် အပြည့်အစုံနားလည်သည်အထိ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ က အသေအချာရှင်းပြရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့များအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ ဝေးလံခေါင်သီသော နေရာများမှ ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးအဖွဲ့ နှင့် ဒေသတွင်းရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍများတွင် အထူးသဖြင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်နှင့် ငှက်ဖျားရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးများတွင် ရန်ပုံငွေများအား တိုးမြှင့်ပေးသင့်ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအားလုံး လိုအပ်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက် မှုဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဆေးခန်းများအား လက်လှမ်းမှီစေရန် သေချာစွာလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ဆေးရုံဆေးခန်း အားလုံးတွင် လိုအပ်သောဆေးဝါးထောက်ပံ့မှုပစ္စည်းများ၊ လိုအပ်သောဆေးဝါးများ၊ စနစ်တကျလေ့ကျင့်ထား သော ဝန်ထမ်းများထားရှိပြီး အဆင့်အတန်းမှီ၍ ရွာသားများအနေဖြင့် တတ်နိုင်သောကျန်းမာရေးဝန်ဆောင် မှုများ ဖြစ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးဌာနနှင့် ဒေသတွင်းရှိကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်း ဒဏ်ခံရသူများ၊ ပဋိပက္ခနှင့် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်ခံစားရသူများအား အခမဲ့ဆေးကုသခွင့်ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့များအနေဖြင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများမှ အခမဲ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိရေးအတွက် ငွေကြေးများထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် ဝန်ထမ်းများ၏ အရည်အချင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်လာအောင် မြှင့်တင်ပေးခြင်းများအား လုပ်ဆောင်ပေးသင့်ပါသည်။

ပညာရေး

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အထူးသဖြင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ကရင်ပညာရေးဌာန (KED) တို့အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးအားလုံးအတွက် အခမဲ့မူလတန်းပညာရေးရရှိစေရန်နှင့် ဆက်လက်၍ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းပညာရေးများကိုလည်း အခမဲ့သင်ယူခွင့်ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေး ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့်ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ KED နှင့် ဒေသတွင်း ပညာရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ဝေးလံခေါင်ဖျားသော ဒေသများနှင့် လူဦးရေနည်းပါး သော ကျေးရွာများ၊ မြို့ငယ်များ၊ မြို့ကြီးများတွင် အလယ်တန်းနှင့်အထက်တန်းကျောင်းများ ပိုမိုဖွင့်လှစ်နိုင် ရေးအတွက် အားစိုက် သင့်ပြီးမြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျောင်းများအားလုံးတွင် လုံလောက်သော ရန်ပုံငွေ၊ သင်ထောက်ကူ ပစ္စည်းများနှင့်လုပ်ခလစာလုံလောက်စွာ ရရှိသောအရည်အချင်းမှီဆရာများထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ KED၊ ဒေသတွင်း ပညာရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ပြီး သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ကာ ကရင်ဘာသာစာ ပေကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသားမိခင်ဘာသာစကားများနှင့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများအား ကျောင်းတွင်းပုံမှန်အချိန်

ဇယားများအတိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်း များတွင် သင်ကြားခွင့်ပြုသင့်ပါသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပညာရေးမရရှိနိုင်သည့် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်းရှိ အခြားကျောင်းသားများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေး ရရှိစေရန်အတွက် KED အပါအဝင် ဒုက္ခသည်စခန်းနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများ၊ ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်တစ်လျှောက်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများမှ ဒေသတွင်းပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ထုတ်ပေးသော ဒီပလိုမာနှင့် အခြားလက်မှတ်များကို အသိအမှတ်ပြုသင့်ပါသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ KED နှင့် ဒေသတွင်း ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မိမိတို့ကျောင်းများ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးခြင်းများကို ထည့်သွင်း သင်ကြားပေးသင့်ပါသည်။

တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်း

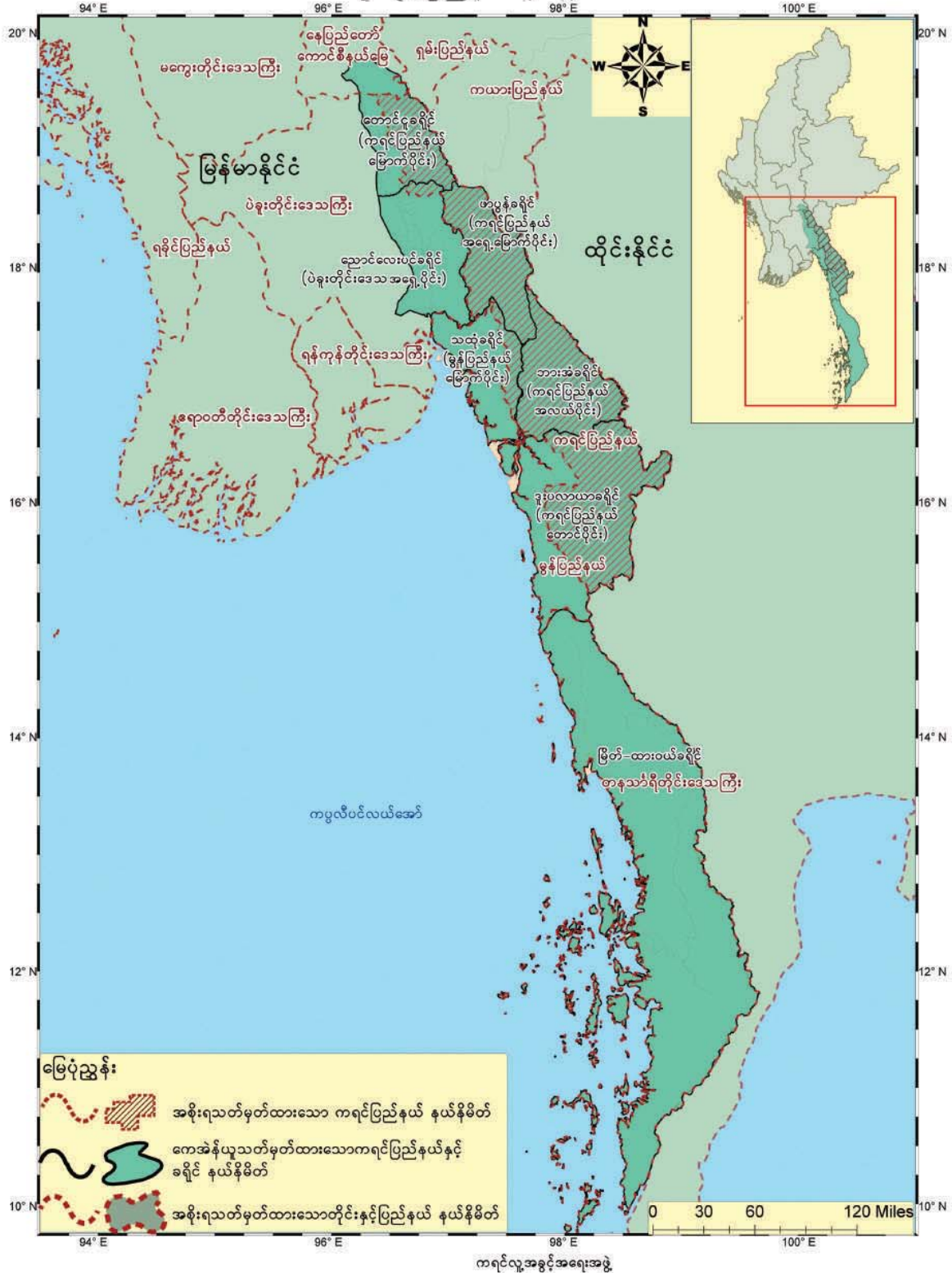
- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် ဥပဒေနှင့်မညီသောတရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုများအား ရှောင်ကျဉ်ကာ ရွာသူရွာသားများအား ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေသည့် သင့်တင့်မျှတသော အခွန်ကောက်ခံမှုများအား ဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့၏ လက်အောက်ခံလက်နက်ကိုင်တပ်သားများအနေဖြင့် ရွာသားများအား စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် အခြားနေရာများတွင် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုများ၊ ခြောက်လန့်ခြင်းများ၊ ရွာသားများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာမှုကို ပိတ်ပင်ခြင်းများ မပြုလုပ်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာမှ ကောက်ခံသည့်အမျိုးမျိုးသော အခွန်အကောက်များကို မပေးဆောင်သင့်ပါ။ အခွန်ပေးဆောင်ရမည့် အချိန်ကာလနှင့် ပမာဏအား ရွာသားများကို ရှင်းလင်းစွာကြိုတင်အသိပေးသင့်သည်။ အခွန်ကောက်ခံမှုများတွင်လည်း အခွန်ရရှိကြောင်းပြေစာများ အမြဲတစေ ထုတ်ပေးသင့်ပြီး ထိုအခွန်များသည် မည်သည့်အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းမှ ကောက်ခံကြောင်းနှင့် ဒေသအတွက် မည်သို့အကျိုးဖြစ်စေသည်ကို ဒေသခံရွာသားများအား အသိပေးရန် အရေးကြီးသည်။

အတင်းအဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းခြင်းနှင့် တရားလက်လွတ် ပစ္စည်းဥစ္စာ တောင်းခံခြင်း

- မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့်နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနှင့် အတင်းအဓမ္မအလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများကို ရပ်တန့်ရမည်။ ထိုအတင်းအဓမ္မအလုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုများတွင် ရွာသားများအားလူသားခိုင်းသဖွယ်အသုံးပြုခြင်း၊ ပေါ်တာဆွဲခြင်း၊ မြေမြှုပ်ခိုင်းရှင်း ခိုင်းခြင်း၊ အရွယ်ရောက်သူနှင့် ကလေးသူငယ်များအား အတင်းအဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊ စစ်စခန်းများ နှင့် အခြားသောစစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဆောက်အဦများ အဓမ္မဆောက်လုပ်စေခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းများထဲမှ တရားလက်လွတ်ပစ္စည်းဥစ္စာ တောင်းဆိုခြင်းများဖြစ်သည့် ရွာသားများ၏ မော်တော်ယာဉ်များ၊ စက်လှေများ (သို့မဟုတ်) အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများကို စစ်တပ်၏ လိုအပ်ချက်အတွက် အသုံးပြုခြင်းများအား ရပ်ဆိုင်းရမည်။

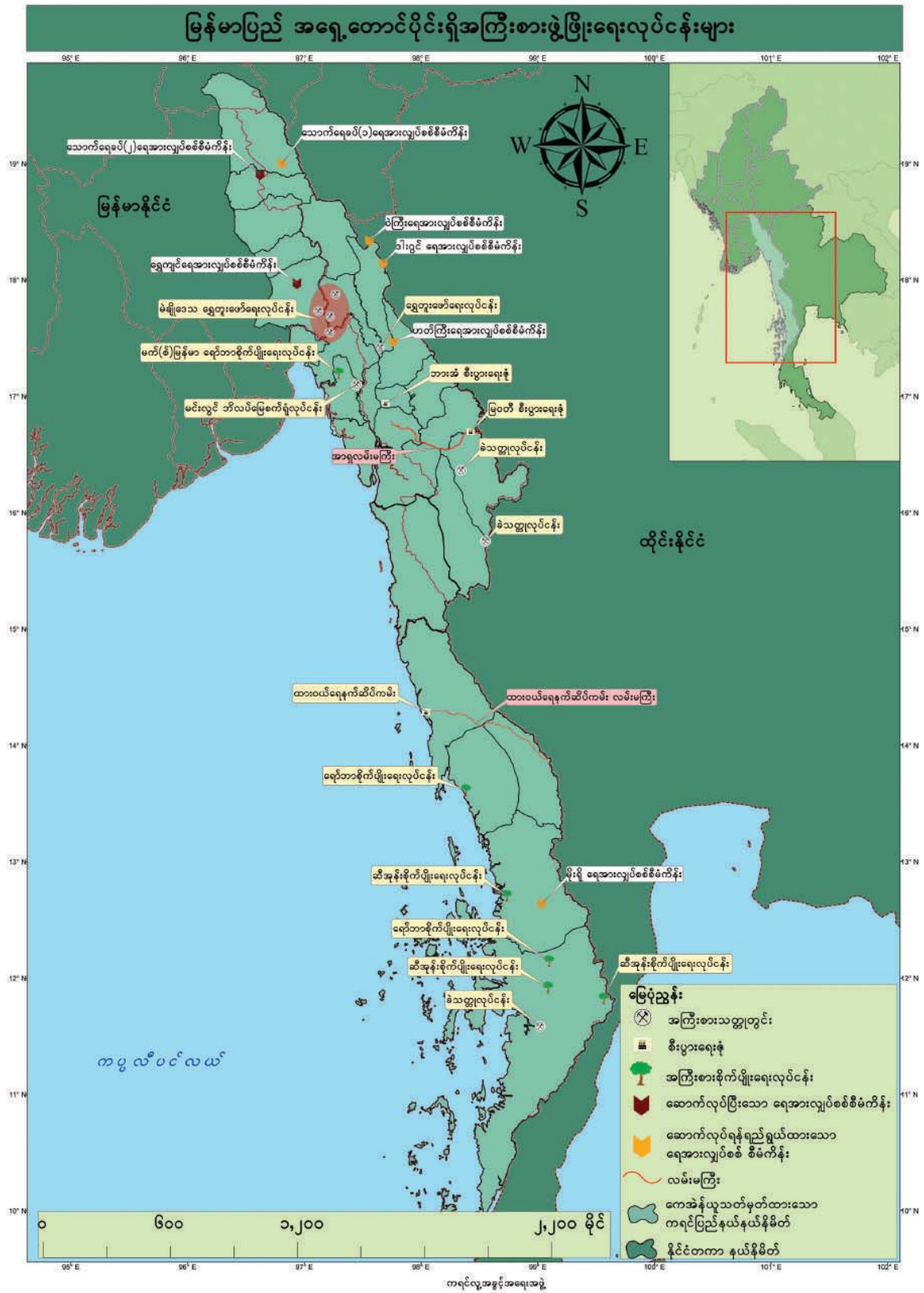
မြေပုံ (၁)

ကေအဲန်ယူသတ်မှတ်ထားသော ကရင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသတ်မှတ်ထားသော
တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် နယ်နိမိတ်

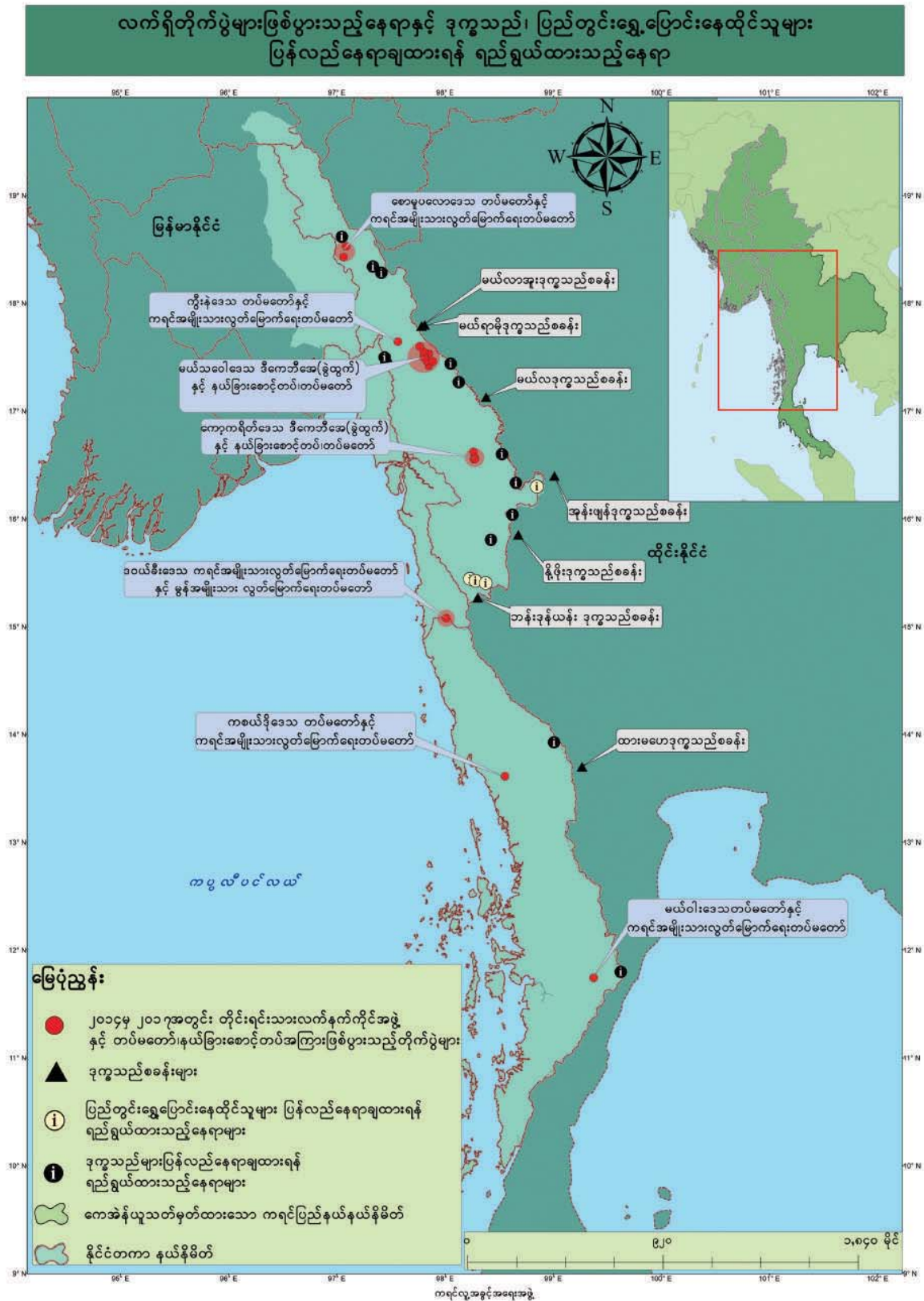

မြေပုံ (၂)

မြေပုံ (၃)

နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

ဤအခန်းတွင် စာဖတ်သူများအနေဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ၂၅နှစ်ကျော်ကာလများအတွင်း ကွင်းဆင်းသတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုခဲ့သော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသများ၏ နက်နဲရှုပ်ထွေးသော နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် တင်ပြထားပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရွာသားများနှင့် လူမျိုးစုဖြစ်တည်မှု၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ လှုပ်ရှားရာ နေရာဒေသ၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှု၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား ဖြစ်ပွားလာခဲ့သော ပဋိပက္ခသမိုင်းကြောင်း၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်မှအမည်ခံအရပ်သားအစိုးရအုပ်ချုပ်သည့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းနေသော မြန်မာနိုင်ငံရေး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် စသည်တို့ကို ဤအခန်းတွင် အကျဉ်းချုပ်တင်ပြထားပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်နှင့် အခြားလူမျိုးစုများ

ကရင်လူမျိုးစုသည် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ (၇)ရာခိုင်နှုန်းမျှသာရှိပြီး၊ ဗမာ ၆၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ရှမ်း ၉ ရာခိုင်နှုန်းပြီးလျှင် တတိယလူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၅ သန်းခန့် နေထိုင်ကြသည်။^၂ ကရင်လူမျိုးစုတွင် အဓိက မျိုးနွယ်စုများမှ စကောနှင့် ပိုးကရင်များ ဖြစ်ကြပြီး အဓိက ဘာသာစကားများလည်း ဖြစ်ကြသည်။ ကရင်နှင့်ဆက်နွှယ်သော အခြားလူမျိုးစုများမှာ ကယား(ကရင်နီ)၊ ကယန်း (ပဒေါင်းအပါအဝင်)၊ ကယော(ဘွဲ့)၊ ပကူးကရင်နှင့်ပအိုဝ်းတို့ဖြစ်ကြပြီး ဤအထဲမှအချို့လူမျိုးစုများမှာ သီးခြားမျိုးနွယ်စုများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။^၃ ကရင်ဘာသာစကားသည် မည်သည့် ဘာသာစကားအုပ်စုမှ ဆင်းသက်လာသည်ကို အသေအချာ မသိနိုင်သော်လည်း အချို့သော ဘာသာဗေဒပညာရှင်များ၏အဆိုအရ တိဗက်-ဗမာအုပ်စုမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ယူဆကြသကဲ့သို့ တရုတ်-တိဗက် ဘာသာစကား (သို့မဟုတ်) တိဘက်-ကရင် မှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ယူဆသူများလည်း ရှိကြသည်။^၄ ကရင်ပြက္ခဒိန်သည် ခရစ်မပေါ်မှီ ၇၃၉ ခုနှစ်ကစတင်ခဲ့သော်လည်း ကရင်၏ လူမျိုးအရင်းအမြစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ရေရာမှုမရှိပဲ ကရင်သမိုင်းကြောင်းအား ပြန်ပြောရာတွင် ပါးစပ်ရာဇဝင်များ၊ ဒဏ္ဍာရီနှင့် ပုံပြင်များကိုသာ အခြေခံထားပြီး ထိုအဆိုများအရ ကရင်များသည် အာရှတိုက်မြောက်ပိုင်း မွန်ဂိုလီယားဒေသမှ ဂိုဘီသဲကန္တာရ၊ ယနေ့ တရုတ်ပြည်ဟု ခေါ်သည့် တိဗက်အရှေ့ပိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက်ကို ကျော်ဖြတ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံအနောက်ပိုင်းရှိ တောင်တန်းများနှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့ပိုင်းရှိ တောင်တန်းများသို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။^၅

ကရင်အများစုသည် မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်း တွင် နေထိုင်ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ချမှတ်ထားသော ကရင်၊ မွန်၊ ကရင်နီ/ကယားပြည်နယ်များ၊ ပဲခူး၊ တနင်္သာရီဒေသ၊ နေပြည်တော်အနီး ပတ်ဝန်းကျင် နယ်မြေများအပြင် ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီ စသည့်ဒေသများတွင်လည်း နေထိုင်ကြသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ကရင်လူမျိုးများ၊ မျိုးနွယ်စုများနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးများဖြစ်သော ဗမာ၊ ရှမ်း၊ မွန် အစရှိသည့် လူမျိုးစုများ အတူတကွ

^၂ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "World Factbook: Burma," CIA, နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလထုတ် "Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change," Kim Joliffe, Asia Foundation များတွင်ကြည့်ပါ။

^၃ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change," Kim Joliffe, Asia Foundation, Policy Dialogue Brief Series No. 16 မှ စာမျက်နှာ ၂ ကို ကြည့်ပါ။

^၄ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Studying people often call Karen", Ronald Renard, in: "Living at the Edge of Thai Society: The Karen in the Highlands of Northern Thailand," Claudio Delang (ed.) ၏ စာမျက်နှာ ၇ တွင်ကြည့်ပါ။

^၅ မူလဇစ်မြစ်ကရင်စကားသည် "သီဘီ ဂေါဘီ မှဆင်းသက်လာပြီး တိဗက် နှင့် ဂိုဘီသဲကန္တာရကို ရည်ညွှန်းသည်ဟုယူဆရသည်။ ထို့အပြင် "ထီးဆယ်မဲရွာ ဆိုသည့်အဓိပ္ပါယ်မှာ သဲမြစ် (သို့) သဲများမြစ်ရေကဲ့သို့စီးဆင်းနေသောနေရာ ဟုအဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Sgaw Karen," InfoMekong.com နှင့် "Living at the Edge of Thai Society: The Karen in the Highlands of Northern Thailand," Claudio Delang (ed.) ၏ စာမျက်နှာ ၆၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Remaining Karen: A Study of Cultural Reproduction and the Maintenance of Identity," Ananda Rajah, Australian National University Press, ၏ စာမျက်နှာ ၃၀၇ နှင့် ၃၀၉များတွင်ကြည့်ပါ။

ယှဉ်တွဲ နေထိုင်သည်။⁶ ထို့အတူ မူဆလင်နှင့် ဟိန္ဒူ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ကရင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသတစ်လျှောက်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ ကရင်လူမျိုးအများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပြီး ခရစ်ယာန်နှင့် ရိုးရာနတ် ကိုးကွယ်သူများလည်း ရှိကြသည်။⁷

၂၀၁၇ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဒုက္ခသည် ၁သိန်းဝန်းကျင် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်တစ်လျှောက် နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းရှိ စခန်းများတွင် နေထိုင်ကြပြီး ထိုဒုက္ခသည်များ၏ ၈၃ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကရင်၊ ၁၀ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကရင်နီ၊ ၄ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဗမာ၊ ၁ရာခိုင်နှုန်းမှာ မွန်နှင့် ၂ ရာခိုင်နှုန်း အခြားလူမျိုးစုများ အသီးသီးဖြစ်ကြသည်။ ထိုဒုက္ခသည်များ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်၊ ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ နှင့် ၈ ရာခိုင်နှုန်း မူဆလင်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။⁸ ယခင်က ဒုက္ခသည်ဦးရေမှာ ထိုထက် နှစ်ဆခန့်ရှိခဲ့ပြီး ဒုက္ခသည် တစ်သိန်းခန့်မှာ ၂၀၀၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၇ခုနှစ် ကာလများတွင် တတိယနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။⁹ ထို့အတူ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အနောက် မြောက်ဘက် တောတောင်ထူထပ်သော နေရာများတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအဖြစ် အခြေချနေထိုင်ကျသော ထိုင်းကရင်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများလည်း ရှိကြသည်။

ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ၊ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်(KNLA) နှင့် KNU-KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ (KNU/KNLA-PC)

ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်မှုလက်အောက်မှ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်အများစုမှာ မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် ဆန္ဒသဘောထားများအား ဗမာကြီးစိုးသော ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့က ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိနေသည်ဟု ခံစားခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် KNU အဖွဲ့ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၅ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးနောက် များမကြာမှီ ၎င်း၏ မူလတပ်မတော်ဖြစ်သော ကရင်အမျိုးသား ကာကွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်း (KNDO)¹⁰ ကို ၁၉၄၇ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ထိုအဖွဲ့အား ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (KNLA)¹¹မှ အစားထိုး နေရာယူခဲ့သည်။ KNU ၏ မူအရ တော်လှန်ရေး၏ ကနဦး ရည်ရွယ်ချက်မှာ လွတ်လပ်သော ကရင်ပြည်နယ် ပေါ်ပေါက်ရေးဖြစ်သော်လည်း¹² ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ အမျိုးသားပြည်နယ်အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေရန် ဖြစ်သည်။¹³ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ဘားအံခရိုင်တွင် ကျင်းပခဲ့သော မောကို ညီလာခံတွင် KNU မှ "ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ" ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။¹⁴ KNU ၏ အဆိုအရ ၎င်းတို့သည် "ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုနှင့် နိုင်ငံသားတိုင်း

⁶ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Kayin State Profile," UNHCR တွင်ကြည့်ပါ။
⁷ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change," Kim Joliffe, Asia Foundation ၏ စာမျက်နှာ ၂ တွင်ကြည့်ပါ။
⁸ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "RTG/MOI-UNHCR Verified Refugee Population," UNHCR တွင်ကြည့်ပါ။
⁹ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Resettlement of Refugees from Temporary Shelters in Thailand," UNHCR တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰ ယနေ့ ကရင်အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်ဆိုသည်မှာ KNU၊ KNLA က သင်တန်းပေးထားသော လက်နက်ကိုင် လုပ်အားပေး တပ်ဖွဲ့တစ်ခု ဖြစ်ပြီး တပ်ရင်း၊ တပ်ခွဲ ပုံသဏ္ဌာန်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အဖွဲ့ဝင်များသည် ယူနီဖောင်းဝတ်ဆင်ရသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၂နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။
¹¹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change," Kim Joliffe, Asia Foundation, Policy Dialogue Brief Series No. 16 ၏ စာမျက်နှာ ၄ တွင်ကြည့်ပါ။
¹² ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The KNU and the Peace Process," KNU ၏ စာမျက်နှာ ၃ တွင် ကြည့်ပါ။
¹³ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ တွင် ထုတ်ဝေသော "Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity," Martin Smith, New York: St. Martin's Press ၏ စာမျက်နှာ ၈၇ နှင့် ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change," Kim Joliffe, Asia Foundation, Policy Dialogue Brief Series No. 16 စာမျက်နှာ ၃တွင် ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမည်ကို ၁၉၈၉ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရက "မြန်မာ"ဟု ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ ဤအစီရင်ခံစာ တစ်လျှောက်တွင် အဖွဲ့အစည်းအမည်များ၊ စကားစုများမှ အပ "မြန်မာ" ဟု ရေးသားဖော်ပြထားသည်။
¹⁴ ၁၉၉၉ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော "Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity," Martin Smith, New York: St. Martin's Press ၏ စာမျက်နှာ တွင် ၈၇ ကြည့်ပါ။

တန်းတူညီမျှမှုရရှိရေး အာမခံချက်ရှိသည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတစ်ခုပေါ် အခြေခံသော စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းမှတစ်ဆင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ရရှိရေးအတွက် ရည်ရွယ်ခြင်း”ဖြစ်သည်။¹⁵

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအုပ်ချုပ်သောနေရာ (သို့မဟုတ်) ရောထွေးအုပ်ချုပ်ခြင်းမရှိသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသများတွင် KNU သည် စင်ပြိုင်အစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။¹⁶ ဗဟိုဌာနချုပ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်များမှ စီမံအုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော KNU ဌာန ၁၅¹⁷ ခု မှ KNU သတ်မှတ်ထားသည့် ခရိုင် ၇ ခုနှင့် ပတ်သက်သည့် အရေးအရာများအား တာဝန်ယူစီမံဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။¹⁸ အချို့သောဒေသများတွင် အခြား တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များက ထိန်းချုပ်ထားသော်လည်း KNU အနေဖြင့် ထိုနေရာများရှိ အရပ်သားများအား အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ဆက်လက် စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော လူဦးရေစုစုပေါင်းမှာ ၂.၃ သန်းရှိပြီး KNU ရှိသည့် မြို့နယ် ၂၁ခုနှင့် မြို့နယ်ခွဲ ၁၁ခု မှ ရရှိသော သန်းခေါင်စာရင်းများအရ KNU ထိန်းချုပ်ထားသော လူဦးရေ ၈ သိန်းကျော် ရှိသည်။¹⁹

၂၀၀၇ နှစ်တွင် KNU/KNLA အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိခဲ့ပြီး လူနည်းစုက အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို အစိုးရနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ဆန္ဒရှိကြသော်လည်း အများစုမှာ ဆန္ဒမရှိခဲ့ကြပါ။ ထိုသဘောထားကွဲပြားမှုကြောင့် KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီအဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး ထိုအဖွဲ့က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ခုနှစ်တွင် မြန်မာအစိုးရက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော နယ်ခြားစောင့်တပ် ဖွဲ့စည်းရေးသို့ အသွင်ပြောင်းရန် အမိန့်အား ထိုအဖွဲ့က ငြင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၁၅ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်အား ရေးထိုးခဲ့သော လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ (၈)ဖွဲ့တွင် KNU နှင့် KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့လုံး ပါဝင်သည်။

တိုးတက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကရင်အမျိုးသား တပ်မတော် (DKBA)၊ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့(KPF) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များ (BGF)

DKBA (ဗုဒ္ဓ) ကို ၁၉၉၄ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် KNU/KNLA မှ ခွဲထွက်အဖွဲ့အဖြစ် ထူထောင်ခဲ့သည်။ DKBA ၏ အစောပိုင်းကာလများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီး ဦးသုဇန၏ ဦးပဏ္ဍိတသွန်သင်ဆုံးမမှုဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အသွင်လက္ခဏာများကို ခံယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ KNLA မှ ခွဲထွက်ပြီးနောက် DKBA သည် တပ်မတော်နှင့် အလျင်းသင့်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာပြီး တပ်မတော်နှင့် KNLA တို့၏ ပဋိပက္ခများတွင် တပ်မတော်ဘက်မှ ပူးပေါင်းပြီး ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။²⁰ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်အတွင်း DKBA အများစုမှာ တပ်မတော်၏ ထိန်းချုပ်မှု

¹⁵ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “The KNU and the Peace Process,” KNU ၏ စာမျက်နှာ ၃ တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁶ KNU အဓိက ထိန်းချုပ်သော ဒေသများမှာ ဖာပွန်(မူတရော်)ခရိုင်၊ တောင်ငူ တောင်ပိုင်း(တောအူး)ခရိုင်၊ ညောင်လေးပင် အရှေ့ပိုင်း (ခလယ်လွီးထူး)ခရိုင်၊ ဘားအံခရိုင် အရှေ့ပိုင်း၊ ဒုပလယ်ယာခရိုင် အရှေ့ပိုင်း နှင့်တောင်ပိုင်းအပြင်မြိုထားဝယ်ခရိုင် အရှေ့ပိုင်းတို့ဖြစ်သည်။

¹⁷ KNU၏ ဌာနများမှာ ကရင်ပညာရေး နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာန KED နှင့် ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးဌာန KDHW တို့ပါဝင်ပြီး ထိုဌာနများသည် အခြားသော ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကူညီထောက်ပံ့မှုအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည်။ KNU ၏ ကရင်တရားရေးဌာန KJD တွင် ကိုယ်ပိုင်တရား စီရင်ရေး စနစ်ရှိသည်။ ကရင်အမျိုးသားရဲတပ်ဖွဲ့ KNPf သည် ကရင်ပြည်ထဲရေးနှင့် ဘာသာရေး၏ လက်အောက်တွင် ရှိပြီး ကရင်ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခွန်ဦးစီးဌာန အနေဖြင့် အခွန်များကောက်ခံသည်။ ကရင်လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးဌာန KAD အနေဖြင့် လယ်ယာမြေ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများ ထုတ်ပေးသည်။ ထိုဌာနများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း ကရင်သစ်တောရေးဌာန KFD အနေဖြင့် သစ်တောများ နှင့် သဘာဝ သယံဇာတများအားစီမံခန့်ခွဲပြီး ကရင်ရေထွက်ပစ္စည်းများဌာနနှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေးဌာနများရှိသည်။

¹⁸ KNU ခရိုင်များ၏ နယ်မြေသတ်မှတ်ပုံကို ‘Methodology’ နှင့် မြေပုံ ၁ နှင့် မြေပုံ ၂ တွင် ကြည့်ပါ။

¹⁹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Ceasefires, Governance and Development: The Karen National Union in Times of Change,” Kim Joliffe, Asia Foundation, Policy Dialogue Brief Series No. 16 ၏ စာမျက်နှာ ၃ တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Inside the DKBA,” တွင်ကြည့်ပါ။

အောက်တွင်ရှိသော နယ်ခြားစောင့်တပ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းသွားကြသည်မှာ ထူးဆန်းသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ လက်ရှိမြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လှုပ်ရှားနေသော နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်း ၁၃ရင်း တွင် တပ်ရင်း ၁၂ ရင်း (အမှတ် ၁၀၁၁မှ ၁၀၂၂အထိ) မှာ DKBA (ဗုဒ္ဓ) မှ ခွဲထွက်လာသူများဖြစ်သည်။ ကျန်သော နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်းအမှတ် ၁၀၂၃ ကို ယခင် ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ နှင့် ဖွဲ့စည်းထားခဲ့ပါသည်။²¹

ထို့အတွက်ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖွဲ့များကို ကရင်နယ်ခြားစောင့်တပ် KBGF²² များဟု ခေါ်ကြသည်။ သို့သော် ဤသို့ခေါ်ဆိုခြင်းမှာ လုံးဝမှန်ကန်နေခြင်း မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအဖွဲ့တွင် ကရင်မဟုတ်သော တပ်မတော် စစ်သားများနှင့် အရာရှိများ ပါဝင်နေပြီး နယ်ခြားစောင့်တပ် ၏ ဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်မှ နေရာယူထားသည်။ အခြားသော လူမျိုးစုဒေသများဖြစ်သော ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ကယား(ကရင်နီ) ပြည်နယ်များတွင်လည်း ထိုပြည်နယ်များရှိ လူမျိုးစုများဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များကို ဖွဲ့စည်းထားကြသည်။²³

ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြု ကရင်တပ်မတော် (DKBA)

DKBA (ဗုဒ္ဓ) အားလုံးသည် နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) သို့ အသွင်ပြောင်းရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ DKBA တပ်မဟာ (၅) အဖွဲ့မှာ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အုပ်စုတစ်ခု ဖွဲ့ခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ထိုအဖွဲ့အား ဘာသာအမျိုးမျိုး လက်ခံနိုင်သော အသွင်သဏ္ဌာန်ဆောင်သည့် ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြုကရင်တပ်မတော် အဖြစ် အမည်ပေးခဲ့ကာ နိုင်ငံရေးအရလည်း ကလိုထူးဘောကရင်အစည်းအရုံး (KKO) ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ကို လက်မှတ်ထိုးခဲ့သည်။

ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေခဲ့သော ဖြစ်ရပ်များမှာ DKBA(အကျိုးပြု) အဖွဲ့အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိခဲ့ပြီး ထိုအဖွဲ့ထဲမှ အချို့သော အဖွဲ့ဝင်များက တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်အုပ်စုများနှင့် ၂၀၁၅ခုနှစ် တစ်လျှောက်လုံး တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သဖြင့် အဖွဲ့အတွင်းမှ စစ်ဦးစီးအရာရှိအချို့ကို ထုတ်ပယ်ခြင်းများပြုခဲ့ရသည်။²⁴ ထိုထုတ်ပယ်ခံရသော အရာရှိများ အနေဖြင့် ၂၀၁၆ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထပ်မံခွဲထွက်ကာ အဖွဲ့အား တိုးတက်သောဗုဒ္ဓဘာသာ ကရင်အမျိုးသားတပ်မတော် အဖြစ်ကြေညာခဲ့ကြသည်။²⁵ ထို့ကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်သောကာလအတွင်း တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA)ကို လက်မှတ်ထိုးသော DKBA (အကျိုးပြု) နှင့် လက်မှတ်မထိုးသော DKBA (ခွဲထွက်) ဟူ၍ နှစ်ဖွဲ့ရှိနေကြပါသည်။

²¹ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ (KPF) ကို KNU/KNLA မှ ခွဲထွက်ပြီးနောက် ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီလက်ထပ်တွင် လက်နက်ချကာ အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပြီး ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့(KPF) သည် (ခူးပလာယာခရိုင်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ နယ်စပ်ရှိ) ဘုရားသုံးဆူဒေသအချို့အား အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသည်။ အချို့သော (KBF)စစ်သားများ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကတောင်းဆိုသော နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ်ဖွဲ့စည်းရေးကို ငြင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အချို့ အဖွဲ့ဝင်များက လက်ခံခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် KPF သည် နယ်ခြားစောင့်တပ် အမှတ် ၁၀၂၃ အဖြစ်လုံးဝ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။

²² Bangkok Post ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "35 tourists released by Karen BGF," တွင် ကြည့်ပါ။

²³ "Border Guard Force Scheme," Myanmar Peace Monitor, နေ့စွဲမပါ။

²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလ တွင်ထုတ်ဝေသော "Two separate clashes between armed actors in Kawkaeik Township, Dooplaya District, February 2015" နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Fighting between Tatmadaw and DKBA soldiers along the Asian Highway displaces villagers in Dooplaya District, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ Mizzima ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA sacks Brigadier General Saw Kyaw Thet and Colonel Saw San Aung," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁵ BNI ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar Army Forces Clash with DKBA Splinter Group," တွင် DKBA ခွဲထွက်အဖွဲ့ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏အစီရင်ခံစာများတွင် DKBA (ခွဲထွက်) ဟုဖော်ပြထားပါသည်။

တပ်မတော်

တပ်မတော်ကြည်း (သို့မဟုတ်) တပ်မတော်သည် မြန်မာစစ်တပ်၏ တရားဝင် အမည်ဖြစ်သည့်အတွက် အစီရင်ခံစာ တစ်လျှောက်လုံးတွင် တပ်မတော်ဟုသာ အသုံးပြုထားသည်။²⁶ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ခုနှစ်အထိ တပ်မတော်သည် နိုင်ငံတော်၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ထူထောင်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကိစ္စများကို နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ အောက်ခြေအဆင့်ထိ ချုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်ကို ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးကာလအတွင်း အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဖခင်ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းက ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲဝင် ရဲဘော်များနှင့် ထူထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ခုနှစ် နှင့် ၁၉၆၂ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံကို ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီအစိုးရ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ သို့သော် အချင်းချင်း အာဏာလွန်ဆွဲမှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကြောင့် နိုင်ငံရေးအုံကြွမှုများဖြစ်ပေါ်လာပြီး ၁၉၆၂ခုနှစ် မတ်လ ၂ရက်နေ့တွင် ဦးနေဝင်း ဦးဆောင်သော တပ်မတော်က အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည်။

၁၉၈၈ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၃ရက်တွင် ဦးနေဝင်း ရာထူးမှ နှုတ်ထွက်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၈၈ခုနှစ် သြဂုတ်လတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ ဒီမိုကရေစီတောင်းဆိုသော ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့်အတွက် ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၈ရက်တွင်²⁷ နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် စစ်အာဏာသိမ်းမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် မြန်မာ့ဆိုရှယ် လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ (BFPP)ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကောင်စီ (SLORC - နဝတ) မှ နေရာယူခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ် အာဏာအပြောင်းအလွှဲများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် နဝတကို နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (SPDC - နအဖ)²⁸ အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတော်၏ အာဏာကို တပ်မတော်အငြိမ်းစားခိုလ်ချုပ်ကြီး သမ္မတဦးသိန်းစိန်က ဦးဆောင်သော ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (USDP) လက်အောက်ရှိ အမည်ခံ အရပ်သားအစိုးရသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။²⁹ ထိုပါတီကို တပ်မတော်၏ အငြိမ်းစားအရာရှိကြီးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၂၀၁၁ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ခုနှစ်အထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ ၂၀၁၅ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရှုံးနိမ့်ခဲ့သဖြင့် ၎င်းဦးဆောင်သော အစိုးရ၏ နေရာတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သော အစိုးရက ပြောင်းလဲ တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ဤသို့ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်နေသော လက်ရှိကာလများတွင်လည်း တပ်မတော်သည် အရာရာတိုင်းအပေါ် အာဏာသက်ရောက်မှုရှိပြီး စစ်တပ်က ရေးဆွဲထားသော ၂၀၀၈ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော်အမတ်ဦးရေ၏ ၂၅ရာခိုင်နှုန်းမှာ တပ်မတော်မှ ဖြစ်သည့်အပြင် အဓိကကျသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများဖြစ်သည့် ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေး၊ နယ်စပ်ရေးရာများကို တပ်မတော်မှ ချုပ်ကိုင်ထားပါသည်။³⁰

တပ်မတော်၏ ‘ဖြတ်လေးဖြတ်’ ဗျူဟာနှင့် လူတွေ့လျှင်ပစ်စနစ်

ဗြိတိသျှလက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသော ၁၉၄၈ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့မှစ၍ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် တိုင်းပြည်၏ နေရာအတော်များများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိရေးအတွက်

²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာ အစီရင်ခံစာများတွင်ပါရှိသော တပ်မတော်ဆိုသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်ကို ဆိုလိုသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းသည့် ဒေသများရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ နဝတ ဟုခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ခုနှစ် ကာလများတွင် နအဖဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုအမည်များမှာ မြန်မာစစ်အစိုးရက မိမိကိုယ်ကိုယ် ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်သောအမည်များဖြစ်သည်။ တချို့ရွာသားများသည် တပ်မတော်ကို ‘ဗမာ’ (သို့မဟုတ်) ‘ဗမာ စစ်သားများ’ ခေါ်ကြသည်။

²⁷ “1988 Uprising and 1990 Election,” Oxford Burma Alliance, နေ့စွဲမပါ။

²⁸ The Economist ၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “...formerly known as SLORC,” တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹ Myanmar Frontier ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “A wounded USDP looks to the future,” တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰ BBC News ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃ရက် တွင် ထုတ်ဝေသော “Myanmar’s 2015 landmark elections explained,” တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်ကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်လာကြသည်။ ထိုလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများကို ချေမှုန်းရန်နှင့် ၎င်းတို့အား ထောက်ပံ့နေသော အရပ်သားများကို တုံ့ပြန်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တပ်မတော်မှ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် ဆန့်ကျင်ရေး ဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည့် “ဖြတ်လေးဖြတ်” ကို စတင်ခဲ့သည်။ ထိုဗျူဟာကို ၁၉၆၀ ခုနှစ်များက ဧရာဝတီတိုင်းအတွင်းရှိ KNU၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗမာပြည်(CPB)နှင့် တရုတ်နိုင်ငံနယ်စပ်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှ ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့(KIO) တို့ကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဖြတ်လေးဖြတ်ဗျူဟာမှာ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များ အချင်းချင်း၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ၊ ဒေသခံရွာသားများနှင့် အဆက်အသွယ်မပြုနိုင်ရန် ဖြတ်တောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဗျူဟာသည် အထူးသဖြင့် အဓိက မဏ္ဍိုင်လေးရပ်ဖြစ်သည့် အစားအသောက်၊ ရန်ပုံငွေ၊ ထောက်လှမ်းရေးစနစ်၊ စစ်သားသစ်စုဆောင်းခြင်း စသည်တို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်သော မြို့နယ်များကို အနက်ရောင်နယ်မြေ³¹ အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ထိုဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများကို ကရင်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်များဟု သတ်မှတ်ကာ တွေ့လျှင်ပစ်သတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။³²

ဤဖြတ်လေးဖြတ်ဗျူဟာကို တပ်မတော်က အသုံးပြုရာတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ်သော ရွာသားများကိုသာပစ်မှတ်ထားသည်ဟုဆိုသော်လည်း အမှန်စင်စစ်ကရင်အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးကို ပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာတွင် လက်နက်ကြီးလက်နက်ငယ်များဖြင့် မဆင်မခြင်ရမ်းကားပစ်ခတ်ခြင်း၊ အစားအသောက်၊ ဆေးဝါးပစ္စည်းများနှင့် နေအိမ်များကို ဖျက်စီးခြင်းအပြင် ရွာသားများကို တပ်မတော်မှ စောင့်ကြည့်ထိန်းချုပ်နိုင်သော နေရာများသို့ အဓမ္မပြောင်းရွှေ့ခြင်းများ ပြုခဲ့သည်။³³ ကရင်လူမှုအသိုက်အဝန်းများ အားလုံးသည် ဖြတ်လေးဖြတ် ဗျူဟာကြောင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ်³⁴များနှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များအတွင်း အတင်းအဓမ္မနေရပ်ပြောင်းရွှေ့စေ ခြင်းများ ခံခဲ့ရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သုတေသနပြုလုပ်သော ဒေသများတွင် ၁၉၈၀ ခုနှစ်များအတွင်းက ထိုဖြတ်လေးဖြတ် စစ်ဆင်ရေးများကြောင့် KNU ထိန်းချုပ်သော နယ်မြေများမှာ သိသိသာသာ လျော့ကျလာခဲ့သည်။³⁵

၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဘိုကလေးအရေးအခင်းနှင့် နောက်ပိုင်းကာလများ

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံး ဖြစ်ပွားခဲ့သော အရေးအခင်းတွင် တပ်မတော်မှ ကျေးရွာများကို ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များအား ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်၏ အနောက်တောင်ဘက်ရှိ ဧရာဝတီတိုင်းတွင် ၁၉၉၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ဖြစ်ပွားခဲ့သော အရေးအခင်းတစ်ခုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော KNU နှင့်

³¹ တပ်မတော်အနေဖြင့် ဒေသများကို အနက်ရောင်၊ အညိုရောင်၊ အဖြူရောင်နယ်မြေ အစရှိသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် အခြေခံ၍ သတ်မှတ်သည်။ အနက်ရောင်နယ်မြေများသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ထိန်းချုပ်ထားပြီး တပ်မတော်မှ စစ်ဆင်ရေးများ ပြုလုပ်သောနေရာများဖြစ်သည်။ အညိုရောင်နယ်မြေများကို တပ်မတော်က ထိန်းချုပ်ထားပြီး တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ လှုပ်ရှားသည့်နေရာဖြစ်သည်။ အဖြူရောင်နယ်မြေများတွင်မူ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ လှုပ်ရှားမှုများ မရှိပါ။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော “Neither Friend Nor Foe: Myanmar’s Relations with Thailand since 1988, Maung Aung Myoe, Institute of Defence and Strategic Studies, Nanyang Technological University” ၏ စာမျက်နှာ ၇၁ တွင် ကြည့်ပါ။

³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Truce or Transition? Trends in human rights abuse and local response in Southeast Myanmar since the 2012 ceasefire,” စာမျက်နှာ ၂၆ တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw F---, October 2011,” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Attacks killings and the food crisis in Papun District,” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၆ ဇွန်လိုင်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Interviews from the Irrawaddy Delta,” နှင့် Burma Issues ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Shoot on Sight: The ongoing SPDC offensive against villagers in northern Karen State,” တွင်ကြည့်ပါ။

³³ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော “Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity,” Martin Smith, New York: St. Martin’s Press, ၏ စာမျက်နှာ ၂၅၉ တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴ ၁၉၉၄ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော “Ethnic Groups in Burma: Development, Democracy and Human Rights,” Martin Smith, Anti-Slavery International (ASI) Human Rights Series ၏ စာမျက်နှာ ၄၄ တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵ ၂၀၀၉ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော “Ethnic politics in Burma: States of conflict,” Ashley South, New York: Routledge ၏ စာမျက်နှာ ၅၅-၅၇ တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူထုများ ဒုက္ခတွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ထိုဒေသသည် မြေဩဇာကောင်းသော လယ်မြေများရှိသည့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသဖြစ်ပြီး ထိုအချိန်က ကရင်နှင့် ဗမာလူမျိုးများ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၁ခုနှစ်တွင် ထိုဒေသကို KNU စတင်တိုက်ခိုက်ခဲ့၍ ရှုံးနိမ့်သွားသောအခါ တပ်မတော်က ထိုဒေသတစ်ခုလုံးကို အနက်ရောင်နယ်မြေသတ်မှတ်ပြီး ထောင်ပေါင်းများစွာရှိသော ကရင်ရွာသားများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပြီး အချို့ကို ထောင်ဒဏ်နှစ်များစွာချမှတ်ခဲ့ပြီး အချို့သူများကို နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ထောင်သွင်း အကျဉ်းချကာ ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် လူပေါင်း ၂၀၀ကျော် သေဆုံးခဲ့ပြီး³⁶ နောက်နှစ်ပေါင်း အတော်ကြာထိ ရွာသားအတော်များများမှာ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းခြင်းနှင့် လယ်ယာမြေများကို မတရားသိမ်းပိုက်ခြင်းများ ခံကြရသည်။³⁷ ဤသို့ ဆိုးရွားသော အရေးခင်းအခြေအနေနှင့် အရပ်သားများ တာရှည်စွာ ထိခိုက်ခံစားရခြင်းမှာ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသသည် ရေပတ်လည်ပိုင်းနေပြီး အခြားနိုင်ငံများ နှင့် ထိစပ်မှု မရှိသည့်အပြင် တပ်မတော်မှ ဤဒေသကို ပိုင်းထားနိုင်ခဲ့သဖြင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ရန် အခြေအနေ မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အပြောင်းအလဲများနှင့် မာနယ်ပလော ကျဆုံးခြင်း

၁၉၉၂ခု နောက်ပိုင်းတွင် အပြောင်းအလဲများစွာ ဖြစ်လာခဲ့သော်လည်း ကောင်းမွန်သော အပြောင်းအလဲများ မဟုတ်ခဲ့ပါ။ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် မရေမတွက်နိုင်သော အဓမ္မ ပြုကျင့်မှု၊ နှိပ်စက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှု၊ အတင်းအဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းမှု၊ အစားအသောက်နှင့် ငွေကြေးများ မတရားတောင်းခံမှု၊ အဓမ္မနေရာပြောင်းရွှေ့မှုများ အား တပ်မတော်မှ ကရင်အမျိုးသားများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ထိုကျူးလွန်မှုများကြောင့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော ရွာသားများမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ သို့မဟုတ် KNU ထိန်းချုပ်သော နေရာများသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြရသည်။³⁸ ၁၉၉၄ခုနှစ်တွင် KNU/KNLA အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး DKBA (ဗုဒ္ဓ) အဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကာ ထိုအဖွဲ့သည် တပ်မတော်နှင့် ပူးပေါင်း၍ KNLA ကို ထိုးစစ်များ ဆင်ခဲ့သည့်အတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာ တည်ရှိခဲ့သော ဖားအံခရိုင်ရှိ KNU ၏ စစ်ဌာနချုပ် မာနယ်ပလော ကျဆုံးခဲ့သည်။

"ကမ္ဘာကြီး အိပ်ပျော်နေတုန်း မာနယ်ပလော ကျသွားတယ်။ အဲ့ဒါဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ လူတွေ ထင်ထားတာထက် အဖြစ်အပျက်က အရမ်းကို မြန်တယ်။"

ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက်အစီရင်ခံစာ၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းအရှေ့ပိုင်း (၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁹

၁၉၉၅နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ရက်နေ့တွင် မာနယ်ပလော ကျခဲ့ပြီး ထောင်ပေါင်းများစွာသော ရွာသားများ၊ ကနဦး ကတည်းကပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်ဖြစ်နေသူများ၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် KNU ခေါင်းဆောင်အချို့သည် မာနယ်ပလောကို စွန့်ခွာ၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်သော ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြရသည်။⁴⁰

³⁶ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Letters from the Irrawaddy Delta,"၊ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Farmers in the Irrawaddy Delta: Suffering under the SLORC," နှင့် ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Civilian Casualties in the Delta Region; Arrests, Looting, and Murder of Civilians by SLORC Troops in Mergui and Tavoy Districts; Forced Relocation of Villagers in Mergui District,"ကိုကြည့်ပါ။

³⁷ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Interviews from the Irrawaddy Delta," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ တွင်ထုတ်ဝေသော "Reports from the Karen Provinces,"၊ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင်ထုတ်ဝေသော "Torture of Karen Women by SLORC," နှင့် ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Farmers in the Irrawaddy Delta: Suffering under the SLORC," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary: The Fall of Manerplaw - ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ #95-C1," တွင် ကြည့်ပါ။

⁴⁰ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ တွင် "SLORC's Northern Karen Offensive," နှင့် Human Rights Watch ၁၉၉၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Burma: Abuses Linked to the Fall of Manerplaw," များတွင် ကြည့်ပါ။

ကော်မူးရာ ကျဆုံးခြင်း

၁၉၉၄ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလမှ စတင်၍ တပ်မတော်က KNU အပေါ် အပြင်းအထန်ထိုးစစ်များ ဆက်လက်ဆင်နွှဲခဲ့ပြီး ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်ရှိ KNU ၏ အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ထားသော ခံတပ် ကော်မူးရာစခန်းကို အဓိက ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့သည်။ ထိုစခန်းသည် မည်သို့မျှတိုက်ခိုက်ထိုးနှက်၍ မရနိုင်အောင် အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ထားသော စခန်းဖြစ်သော်လည်း ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀-၂၁ ညများတွင် KNLA စစ်သားများ ဆုတ်ခွာပြီးနောက်ပိုင်း တပ်မတော်မှ ထိုစခန်းအား သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ တပ်မတော်မှ မျက်ရည်ယိုဗုံးများနှင့် အာရုံကြော ထိခိုက်စေသော အဆိပ်ငွေ့များ၊ အဖြူရောင် မီးစုန်း (phosphorus) ဗုံးများ ကျခဲ့ခြင်းကြောင့် မူးဝေခြင်း၊ အော့အန်ခြင်းနှင့် သတိမေ့လျော့ခြင်း စသည်တို့ကို KNU စစ်သားများ အနေဖြင့် ခံစားခဲ့ရသည်။

"ဒီနောက်ဆုံးတိုက်ပွဲမှာ သူတို့က ထူးခြားတဲ့ လက်နက်တွေ သုံးတယ်။ မီးခိုးငွေ့တွေက အရမ်းပြင်းပြီး အရမ်းနံ့တယ်၊ ဘာကြောင့်လဲတော့ မသိဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ခေါင်းတွေ အရမ်း မူးလာတယ်၊ ပေါက်ကွဲမှု ဖြစ်တဲ့နေရာက ကျွန်တော်တို့ဆက်သွယ်ရေးတူးမြောင်းတွေနဲ့ အဝေးကြီးမှာ ရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် အနံ့တွေထွက်လာတာနဲ့ ခေါင်းတွေ မူးလာတယ်။ ကျွန်တော်တို့အားလုံး မူးတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုတောင် မနည်းထိန်းရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှရေးသားသော မူခင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်းလွှာ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း။ (၁၉၉၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသည်။)⁴¹

မာနယ်ပလောနှင့် ကော်မူးရာကျဆုံးပြီး နောက်ပိုင်း အပြောင်းအလဲများ (၁၉၉၅-၂၀၀၄ ခုနှစ်)

မာနယ်ပလောနှင့် ကော်မူးရာကျပြီးသော်လည်း ထိုးစစ်များ ရပ်တန့်မသွားခဲ့ပါ။ တပ်မတော်အနေဖြင့် သံလွင်မြစ်နှင့် ထိုင်းမြန်မာ နယ်စပ်ရှိ သောင်ရင်းမြစ်ကို ထိန်းချုပ်ရန် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ခုနှစ် မတ်လတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ မာနယ်ပလောကျပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ကရင်ရွာပေါင်း အနည်းဆုံး တစ်ရာခန့် ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရပြီး ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။⁴² မိမိတို့၏ ပိုင်နက် နယ်မြေများနှင့် အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ထားသော အခြေချ စခန်းများအား တပ်မတော်မှ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သဖြင့်⁴³ ၁၉၉၇ခုနှစ်တွင် KNLA အနေဖြင့် ပျောက်ကျားစစ်များ ဆင်နွှဲခဲ့သည်။⁴⁴ ၁၉၉၇ခုနှစ် တွင် KNU/KNLA မှ အဖွဲ့ဝင်တချို့ ခွဲထွက်ခဲ့ပြီး ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ် KPF ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဒေသတစ်လျှောက်လုံးတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့သည်။ KNU/KNLA အနေဖြင့် အခိုင်အမာတပ်စွဲထားရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းများ မရှိတော့ဘဲ မိမိတို့၏ အခြေချ စခန်းနေရာများနှင့် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများကို ကာကွယ်ရန် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်သော စနစ်များကို ပိုမိုကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။⁴⁵

⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Chemical Shells at Kaw Moo Rah," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC's Northern Karen Offensive," များတွင် ကြည့်ပါ။

⁴² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC's Northern Karen Offensive," တွင် ကြည့်ပါ။

⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Clampdown in Southern Dooطلا: Forced relocation and abuses in newly SLORC-occupied area,"¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Refugees from the SLORC Occupation,"¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Free-fire zones in Tenasserim," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဧပြီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Wholesale Destruction: The SLORC/SPDC Campaign to Obliterate all Hill Villages in Hpapun and Eastern Nyaunglebin Districts," များတွင် ကြည့်ပါ။

⁴⁴ ၂၀၀၄ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော "Ethnic politics in Burma: States of conflict," Ashley South, New York: Routledge ၏ စာမျက်နှာ ၅၆ နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Uncertain Ground: Landmines in eastern Burma," တွင် ကြည့်ပါ။

⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Uncertain Ground: Landmines in eastern Burma," တွင် ကြည့်ပါ။

'Gentlemen's agreement' ဟု လူသိများသော ၂၀၀၄ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်⁴⁶ မအောင်မြင်မှုနှင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံ ခွဲထွက်သွားသော KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီတို့ကြောင့် KNU အား ပိုမို၍ အင်အားလျော့ကျစေခဲ့ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် KNU ထိန်းချုပ်သော အခြားဒေသများသည်လည်း ပစ်မှတ်များ ဖြစ်လာခဲ့သဖြင့် ဖိအားများ ပိုမိုကြီးမားလာခဲ့သည်။⁴⁷

ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ထိုးစစ်များ (၂၀၀၄ - ၂၀၀၈ ခုနှစ်)

၂၀၀၄ခုနှစ် 'Gentlemen's agreement' ပျက်ပြယ်သွားခဲ့ပြီးနောက်၊ ၂၀၀၅ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် တပ်မတော်အနေဖြင့် ဖြတ်လေးဖြတ်စနစ်ကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးပြီး ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းကို ထိုးစစ်များ စတင်ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ ထိုသို့ထိုးစစ်ဆင်ရာတွင် အရပ်သားများ၊ ၎င်းတို့ နေထိုင်ရာနှင့် လုပ်ကိုင်စားသောက်ရာ ဒေသများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး KNU သတ်မှတ်ထားသော ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ညောင်လေးပင်၊ တောင်ငူနှင့် ဖာပွန်ဒေသများကို မြောက်များစွာသော တပ်ရင်းများမှ အပြင်းအထန် ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သော TBBC⁴⁸ ၏ တွက်ချက်မှုများအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၊ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ရွာပေါင်း ၁၃၀ ကျော်မှ အရပ်သားပေါင်း ၂၇၄၀၀ ဦး ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ကြရသည်။⁴⁹ အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်မှုများ နောက်ထပ် ၂နှစ်ကျော် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့ပြီး TBBC ၏ ၂၀၀၈ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် တွက်ချက်မှုများအရ ရွာသားပေါင်း ၆၀၃၀၀ ဦးမှာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသများတွင် တပ်မတော်၏ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်မှုကို ရှောင်ရှားရန် ပုန်းအောင်း နေကြရသည်။⁵⁰

ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့⁵¹ နှင့် အခြားလူမှုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော Burma Issues,⁵² Free Burma Rangers⁵³ ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး(KWO)⁵⁴ အခြားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည့် Amnesty International⁵⁵ နှင့် Human Rights Watch⁵⁶ အဖွဲ့များမှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၉ခုနှစ်က ဟားဗတ်ဥပဒေကျောင်း၏ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးအထောက်အကူပြုအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများသည် သိသာထင်ရှားသော ပြစ်မှုများ ဖြစ်သည့်အတွက် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုမြောက်ကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။⁵⁷ ၅နှစ်ကြာပြီးနောက် ၂၀၁၄ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထိုအထောက်

⁴⁶ KNU နှင့် ယခင် နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီတို့ကြားတွင် 'gentlemen's agreement' နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် သဘောတူညီချက်ကို ဒီဇင်ဘာ ၂၀၀၃ တွင်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုသမိုင်းဝင်အဖြစ်အပျက်ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော "Ethnic politics in Burma: States of conflict," Ashley South, New York: Routledge ၏ စာမျက်နှာ ၆၁-၆၅ တွင် ကြည့်ပါ။

⁴⁷ ၂၀၀၉ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော "Ethnic politics in Burma: States of conflict," Ashley South, New York: Routledge ၏ စာမျက်နှာ ၅၇ တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸ ယခုအချိန်တွင် နယ်စပ်အဖွဲ့ The Border Consortium (TBC) ဟုခေါ်သည်။

⁴⁹ ၂၀၀၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Internal Displacement in Eastern Burma: 2006 Survey," Thailand-Burma Border Consortium (TBBC) ၏ စာမျက်နှာ ၂၀၊ ၂၆၊ ၃၄-၃၊ ၅၅-၉ တွင် ကြည့်ပါ။

⁵⁰ ၂၀၀၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Internal Displacement in Eastern Burma: 2006 Survey," Thailand-Burma Border Consortium (TBBC) ၏ စာမျက်နှာ ၅၄ တွင် ကြည့်ပါ။

⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Self-protection under strain: Targeting of civilians and local responses in northern Karen State," ၏ စာမျက်နှာ ၁၈-၂၅ နှင့် Burma Issues ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Shoot on Sight: The ongoing SPDC offensive against villagers in northern Karen State," တွင် ကြည့်ပါ။

⁵² Burma Issues ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Shoot on Sight: The ongoing SPDC offensive against villagers in northern Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³ Free Burma Rangers (FBR) ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Campaign of Brutality," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴ Karen Women's Organisation ၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "State of Terror," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵ Amnesty International ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Crimes Against Humanity in Eastern Myanmar," တွင် ကြည့်ပါ။

⁵⁶ Human Rights Watch ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Burma: Army Forces Thousands to Flee," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷ International Human Rights Clinic at Harvard Law School ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Crimes in Burma," တွင် ကြည့်ပါ။

အကူပြုအဖွဲ့ကပင် မြန်မာပြည်အရှေ့ပိုင်းတွင် ၂၀၀၅ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ခုနှစ်အထိ တပ်မတော်၏ တိုက်ခိုက်ခဲ့သော အမှုများကို ခြုံငုံသုံးသပ်ပြီး တရားဝင်မှတ်တမ်းတင်စာရင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည် အကြီးမားဆုံးဖြစ်ရပ် တစ်ခုအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးများအနေဖြင့် အပြင်းအထန် လူသိရှင်ကြား ရှုတ်ချခဲ့ကြသဖြင့် ဤတိုက်ခိုက်မှုအား ရွေးချယ်ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁵⁸

၂၀၀၇ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေများကို ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၌ တင်ပြသော နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာတွင် ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်တပ်၏ ထိုးနှက်မှုများသည် အရပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် မတရားထိခိုက်ခဲ့ကြောင်းတင်ပြခဲ့သည်။⁵⁹ ဤသို့ကရင်ရွာသားများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းမှာ တပ်မတော်၏ နည်းဗျူဟာ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် တိုက်ခိုက်မှုများ ပြင်းထန်လာသည်နှင့်အမျှ တပ်မတော်အနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ၏ ဝေဖန်ရှုတ်ချမှုများကို ပိုမို၍ ကြုံတွေ့လာရသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့(ICRC)၏ ၂၀၀၇ခုနှစ် ဇွန်လ၌ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား ဝေဖန်ထောက်ပြမှုတွင် တပ်မတော်အနေဖြင့် အရပ်သားများနှင့် စားသုံးကုန်နှင့် အစားအသောက် ထုတ်လုပ်မှု တို့အား တိုက်ရိုက်ရည်ရွယ် တိုက်ခိုက်နေသည့်အပြင် စားဝတ်နေရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နိုင်မှုအား ပိတ်ပင်သည့် ခရီးသွားလာခွင့် ကန့်သတ်မှုတို့ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ လုပ်ဆောင်နေကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာ၏ အဆုံးသတ်တွင် “ထိုင်း- မြန်မာနယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး နှင့် ကလေးများအပေါ် တဖန်တလဲလဲ ကျူးလွန်နေသော ဤမျိုးဖောက်မှုများသည် နိုင်ငံတကာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေများစွာကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း” ဖော်ပြထားသည်။⁶⁰

၂၀၀၈ခုနှစ်ဒီဇင်ဘာလတွင်အပြင်းအထန်ထိုးစစ်များလျော့ကျလာခဲ့ပြီးပူးတွဲစစ်ဆင်ရေးများလျော့နည်းသွားသကဲ့သို့ စစ်သားများသည် ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ရှိသော စခန်းပေါင်း ၃၀ မှ ဆုတ်ခွာသွားခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် လူသောမြို့နယ်မှ စခန်း ၁၃ခု ပါဝင်သည်။ ဤသို့ ဆုတ်ခွာမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ၂၀၀၈ခုနှစ်အား ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ပူးတွဲစစ်ဆင်ရေးများ ပြီးဆုံးသွားသည့်နေ့ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။⁶¹ ထိုအချိန်တွင် ထိုးစစ်များ ရပ်စဲသွားသည်ဟု ဆိုစေကာမူ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်၏ လှုပ်ရှားမှုများမှာ ရပ်တန့်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ ရွာသားများအနေဖြင့် အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု၊ ခြိမ်းခြောက်တောင်းဆိုမှု၊ မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်များကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ကြုံ တွေ့နေရသည်ဟု တင်ပြကြပါသည်။⁶²

⁵⁸ International Human Rights Clinic at Harvard Law School ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Legal Memorandum: War Crimes and Crimes against Humanity in Eastern Myanmar,” International Human Rights Clinic at Harvard Law School, တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁹ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Paulo Sergio Pinheiro,” UN Human Rights Council (HRC) ၏ စာမျက်နှာ ၅၅-၅၈ နှင့် ICRC ၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Myanmar: ICRC denounces major and repeated violations of international humanitarian law,” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Starving them out: Food shortages and exploitative abuse in Papun District,” နှင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Protracted Displacement and Militarisation in Eastern Burma,” TBBC ၏ စာမျက်နှာ ၂၀ တွင် ကြည့်ပါ။

⁶⁰ ICRC ၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Myanmar: ICRC denounces major and repeated violations of international humanitarian law,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Starving them out: Food shortages and exploitative abuse in Papun District,” နှင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Protracted Displacement and Militarisation in Eastern Burma,” TBBC ၏ စာမျက်နှာ ၂၀ တွင် ကြည့်ပါ။

⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Central Papun District: Abuse and the maintenance of military control,” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Central Papun District: Village-level decision making and strategic displacement,” နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော “Southern Papun District: Abuse and the expansion of military control,” တွင် ကြည့်ပါ။

၂၀၀၉ခုနှစ်မှ အပစ်အခတ်ရပ်စဲသည့် ၂၀၁၂ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုက်ခိုက်မှုများ

အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ ကြီးမားသော ပဋိပက္ခများကြောင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်များ၌ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ KNU သတ်မှတ်ထားသော ကရင်ဒေသများတွင် နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ပထမဦးဆုံး ဖြစ်ပွားခဲ့သော နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုမှာ တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့က ထိုင်းနယ်စပ်အနီး KNLA ၏ တပ်မဟာ(၇) တည်ရှိသော ဘားအံခရိုင်တွင် ထိုးစစ်များ ဆင်ခဲ့သည့်အတွက်ဖြစ်သည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုအတွင်း လူဦးရေ သုံးထောင်ငါးရာကျော် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးကြရပြီး အများစုမှာ ယခင်က လဲပဟ် ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစခန်းကို တပ်မတော်နှင့် DKBA က လက်နက်ကြီးများနဲ့ ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။⁶³ ဒုတိယအကြိမ် တိုက်ခိုက်မှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနေ့ဖြစ်သည့် ၂၀၁၀ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၇ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ တောင်းဆိုချက်အညီ တပ်မတော်လက်အောက်ခံ နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့သို့ ဝင်ရန် ငြင်းဆိုခဲ့သော DKBA (ဗုဒ္ဓ) တပ်သားတစ်ထောင်ကျော်က နယ်စပ်မြို့ကြီးဖြစ်သော မြဝတီမြို့တွင် တပ်မတော်အား စတင်ထိုးစစ်ဆင် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်ပြီး ပထမ ရက်အနည်းငယ်အတွင်း မြဝတီမြို့မှ ဒုက္ခသည်⁶⁴ နှစ်သောင်းကျော် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြပြီး ထိုဒေသတွင် တိုက်ပွဲများ ရက်သတ္တပတ်ပေါင်းများစွာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချို့ဖောက်မှုများနှင့် နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။⁶⁵

၂၀၀၉ခုနှစ် မှ ၂၀၁၁ခုနှစ် အလယ်ပိုင်းကာလအထိ လက်နက်ကြီးများဖြင့် အဝေးမှပစ်ခတ်ခြင်း၊ တပ်မတော်စစ်စခန်းအနီးတွင် ကင်းလှည့်ခြင်းများ ပြုလုပ်လျက်ရှိပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် တပ်မတော်စစ်သားများက ရွာသားများအား ပစ်မှတ်ထား၍ လက်နက်များဖြင့် ပစ်ခတ်ခြင်း၊ အိုးအိမ်များကို မီးရှို့ခြင်း၊ အစားအစာဂိုဒေါင်များ၊ လယ်တဲများ၊ လယ်ကွင်းများကို မီးရှို့ခြင်းများပြုကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် တင်ပြခဲ့သည်။⁶⁶ ၂၀၁၁ခုနှစ် မေလတွင် ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ရွာပေါင်း ၁၁ရွာမှ အနည်းဆုံး ရွာသား ၈၈၈၅ ဦးမှာ စားနပ်ရိက္ခာ အကြပ်အတည်းများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းမှာ ၁၉၉၇ခုနှစ်မှ စ၍ တပ်မတော်က လူသောဒေသရှိ အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်လာခဲ့ပြီး ထိုတိုက်ပွဲများသည် ၂၀၁၁ခုနှစ် အထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။⁶⁷

၂၀၁၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများနှင့် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်

တပ်မတော်အား နှစ်ပေါင်းမြောက်များစွာ ဦးဆောင်ခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ အငြိမ်းစားယူခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ခုနှစ် မေလတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ရေးဆွဲပြီးနောက် ၂၀၁၀ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ရွေးကောက်ပွဲများကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲများကို အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က သပိတ်မှောက်ခဲ့သည့်အတွက် ကြုံ့ခိုင်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲကို မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် သောမတ်စ် ကင်တာနား (Tomás Ojea Quintana) က ဝေဖန်ပြစ်တင်ခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲများ

⁶³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Over 3,000 villagers flee to Thailand amidst ongoing SPDC/DKBA attacks," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Update on SPDC/DKBA attacks at Ler Per Her and new refugees in Thailand," တွင် ကြည့်ပါ။

⁶⁴ IRIN News ၏ ၂၀၁၀ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "THAILAND: Thousands flee Myanmar fighting," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Civilians at risk from continued SPDC-DKBA conflict in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Joint Tatmadaw patrol burns field huts and seed stores, displace six villages in Toungoo District," ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Tenasserim Interview: Saw C---, Received in May 2011," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် မေလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on cardamom plantations, detention and forced labour in Toungoo District," တွင် ကြည့်ပါ။

⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဧပြီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Tatmadaw attacks destroy civilian property and displace villages in northern Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

သည် နိုင်ငံတကာ အဆင့်မရှိကြောင်း မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။⁶⁸ ကြို့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီမှ အငြိမ်းစား တပ်မတော် ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်း ဦးသိန်းစိန်ကို သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ခုနှစ် မတ်လတွင် တရားဝင်အစိုးရဖြစ်လာခဲ့သည်။ သမ္မတသိန်းစိန်၏ ထုတ်ပြန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများတွင် လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေသော တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများကို ချုပ်ငြိမ်းစေရန် သဘောတူညီချက်များ ရရှိအောင် လုပ်ဆောင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်လည်း ပါဝင်သည်။⁶⁹

၂၀၁၂ - ၂၀၁၅ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း ၂၀၁၂ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် မီးရထားဝန်ကြီး ဦးအောင်မင်း ဦးဆောင်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် KNU တို့ ပထမဆုံးအကြိမ် ဘားအံမြို့တွင် တွေ့ဆုံပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး စကားပြောခဲ့ကြသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ၂၀၁၂ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၂ရက်တွင် KNU အနေဖြင့် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။⁷⁰ ၂၀၁၂ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ကျင်းပခဲ့သော နောက်ဆက်တွဲ အစည်းအဝေးမှ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လက်ခံသော အချက်(၁၃)ချက်ပါ သဘောတူညီချက် ရရှိခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူညီချက်တွင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးအနေဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ပတ်သက်၍ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ ဒုက္ခသည်များ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းများကို ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဖြေရှင်းရန် စသည်တို့ ပါဝင်သည်။⁷¹

၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ရက်တွင် KNU နှင့် အခြားသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အစိုးရနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ပြီး အစိုးရက စားပွဲပိုင်းတွင် ဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ကြားခဲ့သော ထိုတိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့(၁၅)ဖွဲ့မှ KNU/KNLA၊ KNU/KNLA-PC နှင့် DKBA (အကျိုးပြု) အဖွဲ့များ အပါအဝင်⁷² တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (၈)ဖွဲ့သည် အစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုကိစ္စကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ⁷³ အနေဖြင့် အားပေးမှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း အချို့သော ကရင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ⁷⁴ နှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်လူမှုအခြေပြအဖွဲ့အစည်းများ⁷⁵ က ဝေဖန်ရှုတ်ချခဲ့ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်သည် လှည့်စားမှုတစ်ခုသာဖြစ်၍ စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်နေနိုင်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

⁶⁸ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Progress report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana," ၏ စာပိုဒ် ၁၉ တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "President Thein Sein's Inaugural Speech," Euro Burma Office (EBO), Analysis Paper ၏ စာမျက်နှာ ၂ တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰ Myanmar Times ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့ တွင် ထုတ်ဝေသော "Govt, KNU sign ceasefire," နှင့် The Irrawaddy ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့ တွင် ထုတ်ဝေသော "KNU, Govt Reach Historic Agreement," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷¹ KNU ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော "Preliminary Ceasefire Talks – 2012," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷² Reuters ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ရက်နေ့ တွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar signs ceasefire with eight armed groups," နှင့် Mizzima News ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၆ရက်နေ့ တွင် ထုတ်ဝေသော "NMSP agrees with NCA but will not sign in October," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷³ UN News Centre ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၅ရက် တွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar: UN chief welcomes 'milestone' signing of ceasefire agreement," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷⁴ Karen News ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Without Real Political Roadmap, Nationwide Ceasefire Agreement Leads Nowhere....," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷⁵ Burma Link ၏ ၂၀၁၅ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Civil Society Has Lost Trust in the Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) Negotiations as a Gateway to Political Dialogue," တွင် ကြည့်ပါ။

၂၀၁၅ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ၏ ပြည်လုံး ကျွတ်အောင်ပွဲ

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအား နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ပြီး ဤအကြိမ်တွင် ကန့်ကွက်ခြင်း မပြုခဲ့သော အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ သောင်ပြုကမ်းပြု အနိုင်ရခဲ့သည်။ ထိုအောင်ပွဲကြောင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ နှစ်ရပ်စလုံးမှ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ပိုမိုတည်ဆောက်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ချက်များ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေသခံရွာသားများ၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းများတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။

"ရွေးကောက်ပွဲကို ကြည့်ရတာ မဲရုံတွေမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မဲဆွယ်ပွဲတွေ လုပ်နေတဲ့ ကာလအတွင်းက ရွာသားတွေရဲ့အမြင်မှာ ဒီရွေးကောက်ပွဲတွေဟာ တကယ်မှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဖြစ်နိုင်ပါ့မလားလို့စိုးရိမ်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီလိုပဲ အများပါဝင်နိုင်ခွင့် ရှိမရှိနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ရွာသားတွေရဲ့ ပြောဆိုချက်အရဆိုရင် နေရာတော်တော်များများမှာ မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူတွေကို မဲရုံဝန်ထမ်းတွေက လျစ်လျူရှုတာ၊ သတင်းအမှားပေးတာ၊ ပညာပေးလုပ်ငန်းတွေ မလုပ်တာ၊ မူဆလင်လူမျိုးစုတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံတာနဲ့ ဂေါ်ရခါးလူမျိုးတွေကို အသိအမှတ်မပြုတာတွေ ရှိခဲ့တယ်။ KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေနဲ့ ရောယှက်အုပ်ချုပ်နယ်မြေဖြစ်တဲ့ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှာ မဲရုံ မဖွင့်တာတွေ ရှိတယ်။ တစ်ချို့မဲရုံတွေကို ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်ခင်ကတည်းက ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က လုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်နဲ့ ရွာသားတွေကိုလည်း တစ်စုံတစ်ရာ အသိပေးတာမျိုးမရှိပဲ ပိတ်လိုက်တာတွေရှိတယ်။ အဲဒါမျိုးတွေဖြစ်တော့ ရွာသားတွေအနေနဲ့ ရွေးကောက်ပွဲအပေါ်မှာ သံသယရှိကြတာပေါ့။ ဒီမိုကရေစီ အပြောင်းအလဲဆိုတာကိုလည်း မယုံဘူးပေါ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်သည်။)⁷⁶

၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရုံး၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် သမ္မတရုံး ဝန်ကြီးဌာနတို့အား တာဝန်ယူထားသော ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှု စောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီ(JMC) ကို ၂၀၁၆ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၇ရက် နေ့တွင် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။⁷⁷ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ရက်တွင် ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံကို စတင်ခဲ့သည်။⁷⁸

ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံအသစ်တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်မထိုးထားသည့်အဖွဲ့များကို ပါဝင်ခွင့်ပြုရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း ရခိုင်တပ်မတော်(AA)၊ မြန်မာအမျိုးသားဒီမိုကရေစီမဟာမိတ်တပ်မတော် (MNDAA) သို့မဟုတ် ကိုးကန့်တပ်မတော်၊ တအာန်း

⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "The 2015 Election and Beyond,"တွင် ကြည့်ပါ။

⁷⁷ Radio Free Asia ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ၊ ၂၇ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Aung San Suu Kyi Tells Myanmar's Peace Stakeholders to Prepare For Conference," တွင် ကြည့်ပါ။

⁷⁸ The Irrawaddy ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "21st Century Panglong Conference Kicks Off in Naypyidaw," August 31st 2016 တွင် ကြည့်ပါ။

အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA) တို့မှာ ညီလာခံ တက်ရောက်ရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း ပိတ်ပင်ခြင်းခံခဲ့ရသောကြောင့် အောင်မြင်မှု တချို့တဝက်သာ ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။⁷⁹

လက်မှတ်မထိုးထားသော 'ဝ' အဖွဲ့အစည်းမှာ ကနဦးက ညီလာခံတက်ရောက်ခဲ့သော်လည်း အခြားအဖွဲ့များနှင့် တန်းတူရည်တူ မဆက်ဆံခြင်း၊ လေ့လာသူအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ခြင်းခံရသဖြင့် ညီလာခံမှ နောက်ပိုင်းတွင် ထွက်ခွာ သွားခဲ့သည်။⁸⁰ ၂၁ရာစု ပင်လုံညီလာခံ၏ အခြားပြဿနာတစ်ခုမှာ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့် ကန့်သတ်ခံရခြင်း ဖြစ်သည်။⁸¹ ဒုတိယအကြိမ် ၂၁ရာစုပင်လုံညီလာခံကို ကနဦးက သတ်မှတ်ခဲ့သော နေ့ရက်ထက် ၃လကြာပြီးမှ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံမှာ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ ၂၄ရက်နေ့တွင် စတင်ခဲ့ပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှ အဖွင့်မိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် -

"ကျွန်မတို့နိုင်ငံ ကျွန်မတို့သမိုင်းကြောင်းမှာ ရှည်ကြာလှပြီးဖြစ်တဲ့လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွေရဲ့ ဖြေရှင်းချက်ဟာ အားလုံးလက်ခံသဘောတူထားတဲ့ ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်တယ်ဆိုတာ အားလုံးနှိုးပါးကလက်ခံထားကြပြီး ဖြစ်တယ်။"⁸²

သို့သော် ဒုတိယနေ့တွင်ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲမထွက်ရ ဆိုသည့်စကားလုံးအပေါ်တွင် သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိခဲ့ကြသဖြင့် ဖက်ဒရယ်မူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ဒုတိယ ၂၁ရာစု ပင်လုံညီလာခံသည် အကန့်အသတ်နှင့်သာ အောင်မြင်မှု ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။⁸³ ထို့အပြင် ထိုညီလာခံတွင်တက်ရောက်သော အမျိုးသမီးရာခိုင်နှုန်းမှာ အလွန်တရာ နည်းပါးပြီး အစိုးရကိုယ်စားလှယ် ၇ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များမှာလည်း ၂၀ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိခဲ့သည်။⁸⁴

နောက်ခံသမိုင်းများကို ကောက်ချက်ဆွဲခြင်း

ဤအခန်းရှိ နောက်ခံသမိုင်းများကို ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့်ပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် လွန်ခဲ့သော ၁၁နှစ် ကျော်ကာလ ၂၀၀၆ ခုနှစ်ကထုတ်ဝေခဲ့သောအစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်ကို အခြေခံ၍ သုံးသပ်တင်ပြလိုပါသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ အသွင်ပြောင်းနေသောကာလများတွင် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များနှင့် လူမှုအခြေပြ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ထိုအသွင်ပြောင်းကာလကို သတိထားစောင့်ကြည့်ရန် အသိပေးနှိုးဆော်ထား ခဲ့ပါသည်။

"ဒီမိုကရေစီစနစ်ဟာ လက်နက်ကိုင်လွှမ်းမိုးမှု၊ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုနှင့် အခွင့်အရေးမျိုးဖောက်မှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာအောင် စတင်ပေးတဲ့ လောင်စာတွေကို မြန်မာပြည်ကနေ ချက်ချင်းပျောက်ကွယ်သွားအောင် လုပ်နိုင်တဲ့ ပစ္စလက်ဆရာ မဟုတ်ပါ။ ကျွန်တော်တို့သွားနေတဲ့ ခြေလှမ်းများထဲက ခြေလှမ်းတစ်လှမ်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဓိက

⁷⁹ The New York Times ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar Peace Talks Begin, High in Symbolism and in Skepticism," တွင် ကြည့်ပါ။

⁸⁰ The Myanmar Times ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "UWSA pulls out of Panglong," တွင် ကြည့်ပါ။

⁸¹ The Myanmar Times ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "As the Panglong Conference begins, where are the women?," တွင် ကြည့်ပါ။ အမျိုးသမီးများအား ဦးဆောင်မှု အတွက် နေရာမပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေသော အနေအထားများကို ပိုမိုသိလိုပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hidden Strengths, Hidden Struggles: Women's testimonies from southeast Myanmar," တွင် ကြည့်ပါ။

⁸² Democratic Voice of Burma (DVB) ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Suu Kyi warns of 'intense discussions, difficult decisions' as Panglong opens," တွင် ကြည့်ပါ။

⁸³ The Irrawaddy ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Government peace conference to end 'without good result'," တွင် ကြည့်ပါ။

⁸⁴ Democratic Voice of Burma (DVB) ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Women's voices at latest Panglong 'just tokenism,' say critics," တွင် ကြည့်ပါ။

အဆင့်မဟုတ်ရင်တောင်မှ လိုအပ်တဲ့အဆင့်တစ်ဆင့်ဖြစ်တယ်။ ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းအရ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အစိုးရတစ်ရပ်က နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီရဲ့ တာဝန်ကို လာမယ့် ရက်သတ္တပတ်အတွင်း ကစပြီး တာဝန်လွှဲပြောင်းယူခဲ့ရင်တောင်မှ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ကိုယ့်အလုပ်ကို ဆက်လုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ လိုအပ်ရင် ပိုပြီးတော့တောင် ယခုထက်ကြိုးစားပြီး လုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စိတ်တွေထဲမှာ ဒီမိုကရေစီရရှိပြီဆိုရင် အရာအရာတိုင်းဟာ သူ့အလိုလို ပိုကောင်းလာမယ်လို့ ယူဆချက်တွေ ရှိနေကြတယ်။ ဒီမိုကရေစီအပြောင်းအလဲကို သွားနေတဲ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတိုင်းက ဒီအယူအဆတွေဟာ မှားယွင်းတဲ့အရာ ဖြစ်တဲ့အကြောင်းကို သက်သေပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပေမယ့်လည်း ဒီအယူအဆတွေဟာ ဆက်လက်ရှိနေသေးတယ်။ ရှေ့ဆက်ရမည့်လုပ်ငန်းမှာ ပိုမိုရုန်းကန်ရလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ပြင်ပကသူတွေဟာ မကောင်းတဲ့သတင်းတွေကို ထပ်ပြီးမကြားချင်တော့ဘူး။ အလှူရှင်တွေနဲ့ အခြားထောက်ပံ့မှုပေးနေသူတွေ အနေနဲ့ကလည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာထက် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေကို ထောက်ပံ့ကူညီဖို့ ပိုပြီးဦးစားပေးလာကြတယ်။ တချို့ဆိုရင် တခြားနိုင်ငံတွေကိုပဲ လုံးလုံးထောက်ပံ့ကြတော့တယ်။ ရွာသားတွေရဲ့ အသံတွေဟာ ပိုပြီးတော့ ကျယ်လောင်နေဖို့လိုတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီမိုကရေစီအရေး ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးသမားတွေရဲ့ အသံတွေကြောင့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အသံတွေ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်မယ့် အန္တရာယ်တွေ ရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့တောင်မှ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ရွာသားတွေရဲ့ အမြင်နဲ့ သူတို့ရဲ့ အခြေအနေတွေကို ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဆက်လက်ပြီး တင်ပြနေမှာဘဲဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံတကာရဲ့ ဖွင့်ဆိုချက်နဲ့ သူတို့ရဲ့ မူဘောင်ထဲကနေ သွားမှာမဟုတ်ပဲ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးကနေ အပြန်အလှန်နားလည်ထားကြတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ်မှာ မီငြမ်းပြီး ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဆက်လက် တင်ပြသွားမှာမယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက်အစီရင်ခံစာ၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၊
(၂၀၀၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသည်။)⁸⁵

⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “KHRG’s 300th Report: Cause for Celebration?” တွင် ကြည့်ပါ။

အစီရင်ခံစာ ပြုစုပုံနည်းစနစ်

ကွင်းဆင်းလေ့လာမှု

၁၉၉၂ တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေနှင့် ဖာပွန်ခရိုင်၊ မာနယ်ပလောအခြေပြု မူလအုပ်စုဖြစ်သော လွတ်လပ်ပြီး အလွတ်သဘော ကူညီပေးသည့် ဒေသခံသတင်းအချက်အလက် ပြုစုပေးသူများ ကွန်ယက်မှတစ်ဆင့် ထွက်ဆိုချက်များကို စတင် စုဆောင်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ သတင်းအချက်အလက် မှတ်တမ်းတင်မှု နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းနှင့် အချက်အလက်များကို အစီရင်ခံခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လုံခြုံရေးအစီအမံများ ပြုလုပ်ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းအချက်အလက် ပြုစုမှတ်တမ်းတင်သူများကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် သင်တန်းများပေးခဲ့သည်။ သတင်းအချက်အလက်ပြုစုမှု နည်းစနစ်များ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာခဲ့သော်လည်း မိမိတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ပြောင်းလဲမှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ ရွာသားများ၏ အသံများကို မှတ်တမ်းတင် ပြုစုရန်နှင့် ရွာသားများ၏အမြင်နှင့် အတွေ့အကြုံများအရတင်ပြလာသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုနှင့် ကျေးလက်စွမ်းရည်များကို မှတ်တမ်းတင်ရန်မှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်အဖြစ် ဆက်လက် တည်ရှိနေသည်။

၁၉၉၀ ခုနှစ်များ၌ အချက်အလက်စုဆောင်းမှု နည်းလမ်းများတွင် ကျောပိုးအိတ်များထဲတွင် ကင်မရာ ဖလင်လိပ်များကို သယ်ဆောင်ပြီး အချက်အလက်များကို အတန်အသင့် ဘေးရန်ကင်းသော ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအချက်အလက်များထဲတွင် ရွာသူကြီးများထံမှ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း များ၏ အဓမ္မ ခိုင်းစေမှုများအတွက် လုပ်သားတောင်းဆိုသော အမိန့်စာ မူရင်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားကြရပြီး ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသော ရွာသားများ၏ ထွက်ဆိုချက်များ ပါဝင်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အထောက်အထားများကို သတင်းမှတ်တမ်း ပြုလုပ်သူများအား တင်ပြနိုင်ရန်မှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အဓိက ဦးစားပေး လုပ်ငန်းဖြစ်သည်နှင့် အညီ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူများအား စနစ်တကျ သင်တန်းများပေး၍ အချက်အလက်များ စုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရာ ယခု ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဆိုလျှင် ထွက်ဆိုချက်များကို အသံဖမ်း၍ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ကိစ္စရပ် တစ်ခုချင်းစီနှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်တမ်းပြုရာတွင် စံသတ်မှတ်ထားသော သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုမှု ပုံစံများကို အသုံးပြုခြင်း၊ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သော နယ်မြေဒေသများ၏ နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်များကို ရေးသားစေပြီး ထိုတင်ပြချက်များကို ရေးသားရာတွင် ရေးသားသူ၏ ရှုထောင့်အမြင်နှင့် ဒေသခံများ၏ တုန့်ပြန်လုပ်ဆောင်မှုများကို ထည့်သွင်းရေးသားစေခြင်း၊ ဓာတ်ပုံနှင့် ဗီဒီယိုမှတ်တမ်းတိုများ ရိုက်ကူးခြင်း၊ ဒေသခံများမှ ဒေသတွင်းရှိ အာဏာပိုင်များထံ ပေးပို့သော တိုင်ကြားစာများနှင့် အခြား သက်သေခံ စာရွက်စာတမ်းများကို ရနိုင်သမျှ စုဆောင်းရယူခြင်း စသည့် နည်းလမ်းတို့ ပါဝင်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ဒေသအသီးသီးမှ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း မတူညီကြသော ဒေသခံများကို မိမိတို့၏ ဒေသများတွင် ဖြစ်ပျက်နေသော အခြေအနေများကို မှတ်တမ်းတင် သတင်းရယူတတ်ရန် သင်ကြား ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။ အချို့သော ဒေသခံများမှ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် လုပ်အားပေးလျက်ရှိပြီး အချို့ဒေသခံသတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူများကို လုပ်ခလစာသို့မဟုတ် လိုအပ်သည့် အထောက်အပံ့စွည်းများ ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဝန်ထမ်းခန့်ထားရေး မူဝါဒသည် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးခံယူချက် သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင် စသည့်အပေါ်မူတည်ပြီး ခွဲခြားထားခြင်း မရှိပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် မိမိဒေသအကြောင်းကို သိရှိသူ မိမိဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေ မြှင့်တင်ရန် စိတ်အားထက်သန်သူ၊ မိမိနေထိုင်ရာ ဒေသတွင်း လူသိများပြီး လူအများ၏ လေးစားခြင်း ခံရသူ မည်သူကိုမဆို သင်တန်းပေးလျက်

ရှိပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်း တလျှောက်တွင် နေထိုင်သော ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ အသံကို ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေများကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ မည်သူမဆို လုံးဝ ဘက်လိုက်မှုမရှိပဲ ကြားနေသူ စစ်စစ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်းနှင့် လူတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်အမြင်နှင့် ကိုယ်ပိုင် ခံယူချက် ရှိသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ လက်ခံထားသောကြောင့် ရရှိလာသည့် သတင်းအချက်အလက်များတွင် ဘက်လိုက်ရေးသား ပြောဆိုထားမှု ရှိမရှိကို သေချာစွာ စိစစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ဘက်လိုက်ရေးသား တင်ပြခြင်းမဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပြီး အကြောင်းအရာ တစ်ခုအတွက် ရနိုင်သမျှ သက်သေအထောက်အထားများနှင့် လူအများ၏ ရှုထောင့်အမြင်များစွာကို စုဆောင်းရယူ တင်ပြပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အချက်အလက် စုဆောင်းပုံ နည်းစနစ်ကို ရယူလိုပါက ဆက်သွယ်တောင်းခံ နိုင်ပါသည်။

စိစစ် အတည်ပြုခြင်း

အဖွဲ့အစည်းကြီးမားလာသည်နှင့်အမျှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းအချက်အလက်များကို အတည်ပြုခြင်းမှာ ပိုမို စေ့စပ်သေချာလာခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းအချက်အလက်များကို အတည်ပြုရာတွင် အခြေခံအားဖြင့် တူညီသောအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ်တွင် ဒေသခံ ၅ဦးနှင့် အထက်အား တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများပြုလုပ်ပြီး ထွက်ဆိုချက်များကို မှတ်တမ်းပြုစုကာ အပြန်အလှန်စစ်ဆေးခြင်းအား လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ဒေသခံသတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများအနေနှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းစိစစ်ရေး မူဝါဒဖြစ်သည့် ရနိုင်သမျှသတင်းအရင်းအမြစ်များမှ မတူညီသောသတင်းအချက်အလက်များကို ရယူရန်၊ သတင်းအရင်းအမြစ်သည် မည်မျှ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်ကို မိမိတို့ဒေသတွင်း အတွေ့အကြုံနှင့်နှိုင်းယှဉ်၍ သတင်းကို စိစစ်ရန် စသည့်အချက်များကို လိုက်နာအသုံးပြုရန် ဆက်လက်လေ့ကျင့် သင်ကြားပေးထားသည်။ စုဆောင်းရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များသည် အလွန်တရာများပြားလှသဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မြင့်မားသော စံနှုန်းနှင့် အညီ အရည်အသွေး ပြည့်ဝပြီး တိကျမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန်အတွက် ရရှိလာသော သတင်းအချက်အလက် တစ်ခုစီကို ဘာသာပြန်ခြင်းမပြုလုပ်မီ သတင်းအချက်အလက် စိစစ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ၂၅နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက်လုံး တင်ပြခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဘာသာပြန်ဆိုသူများနှင့် သတင်းရေးသူများအနေဖြင့် ဒေသတွင်း သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူများနှင့် အမြဲတမ်း အနီးကပ် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုရှိ သည်။ ထိုမှသာ လိုအပ်မှုရှိသည့် မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုမဆို ထိရောက်သော အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုဖြင့် အတည်ပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများသည် ရွာသားများ၏ ဘဝအတွေ့အကြုံများအရ တွေ့ကြုံခံစားရသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ဒေသခံ ပြည်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ ရှုထောင့် အမြင်များကို အဓိက တင်ပြလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမှုအခင်း ဖြစ်စဉ် တစ်ခုချင်းစီ သို့မဟုတ် အမှုအခင်း အရေအတွက်များကို တင်ပြလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဤအစီရင်ခံစာသည် သတင်းအချက်အလက်များစွာကို စိစစ်ဝေဖန် ပိုင်းခြားထားပြီး ကြာမြင့်သော အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း တူညီစွာ တင်ပြထားသည့် နေရာအနှံ့မှ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အစီရင်ခံစာ စိစစ်ဝေဖန် သုံးသပ်ခြင်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုတင်ပြသည့် အချိန်ကာလ ဖြစ်သော ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လအတွင်း လက်ခံရရှိသော သတင်းအချက်အလက် အရေအတွက်နှင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော

အစီရင်ခံစာပေါင်းမှာ ထောင်ပေါင်းများစွာ ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤအစီရင်ခံစာအား အခြေခံအားဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ စိစစ်ရန်အတွက် နှစ်စဉ် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ရွေးချယ်အသုံးပြုထားပါသည်။ ထိုသို့ ရွေးချယ်အသုံးပြုရာတွင် အပိုင်း နှစ်ပိုင်း ရှိပါသည်။ ပထမအပိုင်းတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ မှ ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ မတ်လအထိ လက်ခံရရှိသည့် ထုတ်ပြန်ပြီးသော အစီရင်ခံစာများနှင့် မထုတ်ပြန်ရသေးသော အခြားအစီရင်ခံစာများ အားလုံးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သုံးသပ်တင်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လက်ရှိအနေအထားအပေါ်တွင် ရွာသားများ၏အတွေ့အကြုံနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို မှန်ကန်တိကျစွာ ဖော်ပြနိုင်ရန် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ လွန်ခဲ့သော ၃နှစ်မှ စတင်၍ ရရှိထားသော အချက်အလက်များအားလုံးကို ထည့်သွင်းအသုံးပြုထားပါသည်။ ဤအပိုင်းတွင် အသုံးပြုထားသော သတင်းအချက်အလက်များမှာ စုစုပေါင်း ၆၉၂ခု ရှိသည်။

ဒုတိယအပိုင်းတွင် ၂၀၁၄ခုနှစ်မတိုင်မှီ နှစ်စဉ်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အစီရင်ခံစာများကို ရွေးချယ်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဤသို့ရွေးချယ်အသုံးပြုရာတွင် ၁၉၉၂ခုနှစ် မှ ၂၀၁၃ခုနှစ် (၂၂) နှစ်တာကာလအတွင်း နှစ်စဉ်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီးသော အစီရင်ခံစာများမှ အနည်းဆုံး (၁၀)စောင်စီအား အသုံးပြုကောက်နုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ဤဒုတိယအပိုင်းတွင် ရွေးချယ်အသုံးပြုထားသော မူရင်းသတင်းအချက်အလက် စုစုပေါင်း ၂၅၂ စောင်တွင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သက်ရောက်မှုများ၊ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများ၊ တရားမျှတမှုများ စသည့်ဖြင့် ပထမအပိုင်းကဲ့သို့ပင် အလားတူ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားပါသည်။ ၁၉၉၂ခုနှစ် မှ ၂၀၁၃ခုနှစ်အတွင်း ရရှိထားသောသတင်းအချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရာတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာတွေ့ရှိရသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများအား ထင်သာမြင်သာရှိစေရန်အတွက် ရည်ရွယ်၍ ရွေးချယ်အသုံးပြုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤချဉ်းကပ်မှုသည် ဖြစ်ပျက်နေသောအဖြစ်အပျက်များနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများကို ဖော်ထုတ်ရန်သာဖြစ်ပြီး ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများအား အခြေပြု၍ ရေးသားခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဤအစီရင်ခံစာရေးသားရန်အတွက် ရွေးချယ်အသုံးပြုမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အဓိကအားဖြင့် တည်နေရာနှင့် အစီရင်ခံစာအမျိုးအစားအပေါ်၌သာ အခြေခံထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာများတွင် နေရာဒေသအားလုံးပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် ခရိုင်တစ်ခုချင်းစီမှ နှစ်စဉ်ရရှိသော အစီရင်ခံစာများကို တတ်နိုင်သမျှ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ဤရွေးချယ်အသုံးပြုထားသော အစီရင်ခံစာများတွင် ဒေသတွင်း အစီရင်ခံစာများ၊ ထွက်ဆိုချက်များ၊ အမိန့်ပေးစာများ၊ မူရင်းဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းလွှာများ နှင့် ဓာတ်ပုံသတင်းများ စသည့်ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ရေးသားထားသောအစီရင်ခံစာများ ပါဝင်သည်။ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာများ၊ အကြောင်းရာအလိုက် အနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းချက်များ အများစုမှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မူရင်းသတင်းအချက်အလက်များမှ ထပ်ဆင့်အသုံးပြုထားသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းအချက်အလက် ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းပြုသော နည်းစနစ်များတွင် လက်ခံရရှိထားသော အချက်အလက်များ၏ အသံများနှင့် အမြင်များကိုသာ စံသတ်မှတ်၍ ပြုစုခြင်းဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ တွေ့ကြုံရသော လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှုများ၏ အကြိမ်အရေအတွက်ကို စံသတ်မှတ်၍ မှတ်တမ်းပြုစုခြင်း မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း ယခုတင်ပြချက်တွင် ပါဝင်သော ရွာသားများ၏ တင်ပြမှုများမှ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံများကို ဖော်ပြနေသာမက ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသော သက်ရောက်မှုများ၊ အတူတကွအသုံးပြုလေ့ရှိကြသော တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများအပြင် ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အမြင်သဘောထားများကိုပါ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုတင်ပြမှု အကြိမ်အရေအတွက်များမှာလည်း လျော့ကျသွားခြင်း မရှိပေ။

ဤအစီရင်ခံစာ၏ ကြီးမားကျယ်ပြန့်မှုနှင့် လေးနက်မှုကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ ၉၄၄ စောင်အား ကနဦးခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု ပြုလုပ်ထားကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး အစီရင်ခံစာတွင် ယခုတင်ပြခဲ့သည်အတိုင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု ၁၁၄ ခု၊ နောက်ဆုံးရ ဒေသတွင်းအခြေအနေတင်ပြချက် ၁၁၆ စောင်၊ ဓာတ်ပုံအထောက်အထား ၁၀၆ စုံ ပါဝင်သည့်

ထုတ်ဝေပြီးဖြစ်သော အစီရင်ခံစာ ၃၁၂ စောင်နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လအထိ ရရှိထားသော မထုတ်ဝေရသေးသည့် အစီရင်ခံစာ ၁၇၇ စောင်ကို တိုက်ရိုက် ကိုးကားတင်ပြထားပါသည်။

ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ တုံ့ပြန်မေးမြန်းမှုများ

ဤအစီရင်ခံစာကို ခွဲခြမ်းသုံးသပ်နေသောကာလအတွင်း ခေါင်းစဉ်အလိုက် ကျွမ်းကျင်သောပညာရှင်များအား ၎င်းတို့၏ ကျွမ်းကျင်ရာကိစ္စရပ်အလိုက် အလွတ်သဘောမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့မေးမြန်းခဲ့သူများတွင် ဋ္ဌာနေမဲ့ ပြည်တွင်းကရင်ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကော်မတီ(CIDKP)၊ ကရင်ပညာရေး နှင့်ယဉ်ကျေးမှုဌာန (KED)၊ ကရင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုရေးကွန်ယက် (KESAN)၊ ကျောက်ကြီးဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းစောင့်ကြည့်ရေး (KDW)၊ ခိုမြေကွန်ယက် (LIOH) နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများမှကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည်။ ယခုအစီရင်ခံစာနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုမှ ရရှိလာသောအချက်အလက်များကို ဤအစီရင်ခံစာတွင် အလျဉ်းသင့်သလို မှီငြမ်းဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာကို မူကြမ်းရေးသားပြီးနောက် စာမူကြမ်းများကို သက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်အလိုက် ပြည်တွင်းပြည်ပကျွမ်းကျင်သူများထံသို့ ပေးပို့ပြီး ၎င်းတို့၏သဘောထား အမြင်များကို ရယူခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဝန်ထမ်းများမှ အဖွဲ့အစည်းတွင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ပြီး ပညာရှင်များ၏အမြင်သဘောထားများအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်ကာ စာမူကြမ်းကို တည်းဖြတ်ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ဒေသခံများ၏ ပြောဆိုတင်ပြချက်များကိုဦးစားပေးပြီး အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြပါသည်။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဤအစီရင်ခံစာပါ အကြောင်းအရာအလိုက် အမှန်တကယ်သိကျွမ်းသူများကို ရွေးချယ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤ ၂၅နှစ်တာ အစီရင်ခံစာအတွက် ယခင်ကဖြစ်ပွားခဲ့သော ကိစ္စရပ်များအပေါ် တိကျမှန်ကန်သော စိစစ်မှုဖြစ်ရန်အတွက် ယခင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုသူများနှင့် ဝန်ထမ်းဟောင်းထံမှပါ တတ်နိုင်သမျှ အကြံဉာဏ်ယူဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ဤကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် မိမိတို့၏ လိုအပ်သောအကြံပြုချက်များကို စိတ်အားထက်သန်စွာ ပေးခဲ့ကြသော တာဝန်ရှိသူအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

သတင်းမှတ်တမ်းစုဆောင်းသည့် နေရာဒေသများ

သတင်းအချက်အလက်များကို နေရာဒေသအလိုက် ခွဲခြားတင်ပြနိုင်ရန် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် သတင်းစုဆောင်းသည့် နေရာဒေသ ၇ ခုကို လိုက်၍ သတင်းအချက်အလက်များကို စုစည်းထားပါသည်။ ၎င်းနေရာဒေသ ၇ ခုမှာ သထုံ၊ တောင်ငူ၊ ညောင်လေးပင်၊ မြိတ်-ထားဝယ်၊ ဖာပွန်၊ ဒူးပလာယာနှင့် ဖားအံတို့ ဖြစ်ကြပြီး ဤနယ်မြေဒေသ ၇ ခုကို ခရိုင်များဟု ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းပါသည်။ ဤအသုံးအနှုန်းများကို ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ အသုံးပြုပြီး ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးနှင့် ဆက်စပ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးနှင့်ဆက်စပ်မှုမရှိသောဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများကလည်း အသုံးပြုကြပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်ကျော် မှတ်တမ်းပြုစုရာတွင် ထွက်ဆိုချက်များနှင့် အစီရင်ခံစာများတွင် ရှမ်းပြည်နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ အချက်အလက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အချက်အလက်များကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်နိုင်ရန်အတွက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လက်ရှိမှတ်တမ်းပြုစုနေသောဒေသများမှ ရရှိသည့် မူရင်းသတင်းအချက်အလက်များကိုသာ စံနမူနာပြု၍ ဤအစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထားပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ အသုံးပြုသော ခရိုင် ဒေသအခေါ်အဝေါ်များ မှီငြမ်းအသုံးပြုခြင်းသည် နိုင်ငံရေးယုံကြည်ချက် ဆက်စပ်မှုကြောင့် မဟုတ်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ စတင်ဖွဲ့စည်းစဉ်ကပင် ဤကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ပြုလုပ်ခဲ့သော ရွာသားများနှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ နှင့်အတူ လက်တွဲလုပ်ကိုင်သောဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများကလည်း

ဤအခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုကြသောကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည်လည်း ၎င်းတို့ သုံးနှုန်းသည့်အတိုင်း လိုက်လံသုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤခရိုင် ၇ ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ သတ်မှတ်ထားသော နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ချက် အခေါ်အဝေါ်များနှင့် တူညီမှုမရှိပါ။ သို့သော် ဤခရိုင် ၇ ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ သတ်မှတ်ထားသော နယ်နိမိတ်များအတိုင်း မဟုတ်ပဲ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးမှ သတ်မှတ်သော ပြည်နယ် ၂ ခု၊ တိုင်းဒေသကြီး ၂ ခု လုံးတွင် ကျရောက်တည်ရှိပါသည်။ တောင်ငူခရိုင်တွင် ကရင်ပြည်နယ် အနောက်မြောက်ပိုင်းတစ်ခုလုံး ပါဝင်၍ ပဲခူးတိုင်းအရှေ့ပိုင်းဒေသအချို့ပါဝင် သည်။ ညောင်လေးပင်ခရိုင်တွင် ပဲခူးတိုင်းအရှေ့ပိုင်းဒေသ တော်တော်များများ ပါဝင်သည်။ ဖာပွန်၊ ဖားအံနှင့် ဒူးပလာယာ ခရိုင်များတွင် ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း တို့ပါဝင်သည်။ သထုံခရိုင်သည် မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဖြစ်ပြီး မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်သည် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာပါ အချက်အလက်အားလုံးကို ဒေသတွင်း သတ်မှတ်ထားသော ကရင် ခရိုင် အခေါ်အဝေါ်များအား အသုံးပြုသူများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ သတ်မှတ်ထားသော အခေါ်အဝေါ်များနှင့် ကျွမ်းဝင်သူများပါ အားလုံး လွယ်ကူစွာ နားလည်နိုင်ရန် မြေပုံ(၁)တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက သတ်မှတ်ထားသော တိုင်းနှင့် ပြည်နယ် နယ်နိမိတ်များ အပါအဝင် ဤအစီရင်ခံစာ ရေးသားရာတွင် အသုံးပြုသော ဒေသ ၇ ခု (သို့မဟုတ်) ခရိုင် ၇ ခုကို ထိုမြေပုံတွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အစီရင်ခံစာ ရေးသားရာတွင်လည်း အလျဉ်းသင့်ပါက နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ချက် ၂ မျိုးလုံးကို ထည့်သွင်းရေးသားထားပါသည်။

ကရင်ကျေးရွာများ၏ အမည်နာမများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် အသံထွက်ရေးသားရာတွင် တသမတ်တည်း ဖြစ်စေရန် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အများသဘောတူ ဆုံးဖြတ်အတည်ပြုထားသော အသံဖလှယ်ခြင်းစနစ်ကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ဒေသခံကရင်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ၁၄ ဖွဲ့နှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ စုပေါင်းပြီး အသံဖလှယ်ခြင်းစနစ်အား ဆွေးနွေးကာ အသံထွက်များအား တသမတ်တည်း ရေးသားကြရန် သဘောတူညီကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာဖြင့် ခေါ်ဆိုသော နေရာဒေသများ၏ အမည်များကို ရေးသားရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရမှ သတ်မှတ်ထားသော တရားဝင်အမည်နာမများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အသုံးပြုထားသည်။

အမည်နာမများ၊ နေရာဒေသများနှင့် အခြားအသေးစိတ်များကို ဆင်နာဖြတ်တောက် စိစစ်ခြင်း

အစီရင်ခံစာရေးသားရာတွင် ရွာသားများ၏ ပြောဆိုချက်များ သို့မဟုတ် ရည်ညွှန်းချက်များအား ထည့်သွင်းသည့်အခါ လူအမည်များ သို့မဟုတ် ရွာအမည်များကို ဖော်ပြရာ၌ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေနှင့် ထိုလူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ယူဆပါက အမည်နာမများကို အမှန်အတိုင်းမဖော်ပြပဲ အကွာရာစာလုံးကိုသာ အသုံးပြုပြီး ဖော်ပြပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို စတင်ထူထောင်စဉ်ကတည်းက အစီရင်ခံစာများတွင် မြို့နယ်နှင့် ခရိုင်များကိုပင် ချန်လှပ်ဖော်ပြခြင်းများ ရှိပါသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များ အစောပိုင်းက တပ်မတော်၏ မြေလှန်စနစ်မှာ အချို့နေရာများတွင် အင်မတန်ဆိုးရွားသောကြောင့်⁸⁶ သတင်းအချက်အလက်များတွင် ပါရှိခဲ့ပါက မြို့နယ်တစ်ခုလုံး အား အကြမ်းဖက် မတရားလက်စားချေမှုများ ပြုလုပ်မည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့နှင့် ဒေသခံရွာသားများမှ စိုးရိမ်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုအကြောင်းပြချက်ဖြင့် အစပိုင်းတွင် တင်ပြခဲ့သည့်အစီရင်ခံစာများ၌ အမည်နာမများလုံးဝ ဖော်ပြခြင်းမရှိပဲ လူနာမည်နှင့် ဒေသအမည်များကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မူလအသုံးပြုသော ပုံစံဖြစ်သည့် XXXX (သို့မဟုတ်) YYY အစရှိသဖြင့် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် လျှို့ဝှက်နာမည်

⁸⁶ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များနှင့် ၎င်းတို့အား ငွေကြေး၊ အထောက်အပံ့၊ အကြံဉာဏ်များနှင့် တပ်သားသစ်များ ထောက်ပံ့ပေးနေသော ရွာသားများကြား ဆက်သွယ်မှုကို ဖျက်စီးရန်အတွက် မြေလှန်စနစ်ဖြစ်သည့် ဖြတ်လေးဖြတ် စနစ်အား ၁၉၅၀ ခုနှစ်များတွင် စတင် အသုံးပြုခဲ့ပြီး ၁၉၆၀ ခုနှစ် အလယ်လောက်တွင် တရားဝင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ဝေသော Martin Smith. Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity, New York: St. Martin's Press, ၏ စာမျက်နှာ ၂၅၈-၂၆၂ တွင် ကြည့်ပါ။

(သို့မဟုတ်) နာမည်အတိုကောက်များကို သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ထုတ်ပြန်သောအစီရင်ခံစာများ၏ အရည်အသွေးများကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ လက်ရှိအသုံးပြုလျက်ရှိသော တတိယအကြိမ် နှင့် နောက်ဆုံးအသုံးပြုသော ပုံစံများတွင် အက္ခရာများအားအဆင်ပြေသလို အမည်ပုံများ ဖော်ပြအသုံးပြုထားပြီး ထိုစကားလုံးများမှာ မူလအမည်ရင်းများနှင့် မည်သို့မျှသက်ဆိုင်မှုမရှိပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မူလအစီရင်ခံစာများတွင် လိုအပ်သလို ဆင်ဆာဖြတ်တောက်ခြင်းများအား လက်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် က--- မှ ဒ--- နည်းလမ်းပုံစံအား အသုံးပြုခဲ့သည်။ အစီရင်ခံစာ အခန်းတိုင်းတွင် အထက်ပါအတိုင်း အက္ခရာအစဉ်ကို အဆင်ပြေသလိုအသုံးပြုပြီး အမည်နာမများကို ဖုံးကွယ်အသုံးပြုထားပါသည်။ အက္ခရာစဉ်ဖြင့် ရေးသားထားသော အမည်နာမများတွင် အသုံးပြုထားသော အက္ခရာသည် အမည်နာမ အစစ်အမှန်ကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိပါ။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် အသုံးပြုထားသော ဖုံးကွယ်အမည်နာမများသည် ယခင်အစီရင်ခံစာများနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိသကဲ့သို့ ဤအစီရင်ခံစာ၏ နောက်ဆက်တွဲ သတင်းအချက်အလက် အရင်းအမြစ်တွင်ပါဝင်သော လျှို့ဝှက်အမည်များနှင့် လုံးဝဆက်စပ်မှုမရှိပါ။ ဤကဲ့သို့ အက္ခရာအသုံးပြု၍ ဖုံးကွယ်ရေးထားသော အမည်နာမများ၏ အမည်နာမအစစ်အမှန်များအား ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ဝိုင်တွဲ၍ သိမ်းဆည်းထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမည်နာမဖုံးကွယ်ထားခြင်းကို သတင်းအချက်အလက်များ မရှိဟုယူဆ၍ မရနိုင်ပါ။ ကိစ္စရပ်တော်တော်များများတွင် သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများနှင့် ရွာသားများ၏ လုံခြုံရေးအတွက် အချို့သောသတင်းအချက်အလက်များကို ထိန်းချုပ်ထားရပါသည်။

အစီရင်ခံစာပြုစုရာတွင် လွတ်လပ်မှု၊ တွေ့ကြုံရသောအတားအဆီးများနှင့် ဘက်လိုက်ရွေးချယ်မှုများ

တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေများ အတွင်း သို့မဟုတ် နယ်မြေများတွင်အလုပ်လုပ်သော်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် သီးခြားလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခု၏ လက်အောက်ခံမဟုတ်ပါ။ တစ်ချို့သောနေရာဒေသများသို့ သွားလာရာတွင် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်စစ်စခန်းအနီးရှိကားလမ်းမကို ဖြတ်ကျော်ရန်လိုအပ်သောအချိန် သို့မဟုတ် မြေမျှပ်မိုင်းများမျှပ်နံထားသည်ဟု ယူဆရသောနယ်မြေများကို သတင်းအချက်အလက်ရယူရန်အတွက် ဖြတ်ကျော်ရန် လိုအပ်သောအချိန်များတွင် KNLA ၏အကူအညီကို ရယူရပါသည်။ အစီရင်ခံစာရေးသားရန် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် သတင်းစုဆောင်းနေစဉ်ကာလအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများ ဘေးကင်းစွာ သတင်းရယူစုဆောင်းနိုင်ရန် အဓိကအတားအဆီးဖြစ်စေသော အဖွဲ့များမှာ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် DKBA (ပုဒွ)တပ်ဖွဲ့များဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားအဖွဲ့များမှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့နှင့် အတူလက်တွဲပြီး သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းရန် ဆန္ဒမရှိကြပါ။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းများကို သတင်းရယူစုဆောင်းရာတွင် ကျူးလွန်သူများသိရှိပါက ၎င်းတို့အတွက် အလွန်အန္တရာယ်ရှိပြီး ဖမ်းဆီးနှိပ်စက် ခံရနိုင်သည်ကို သိရှိလျက်နှင့်ပင် ဒေသခံရွာသားများသည် သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူစုဆောင်းကြပါသည်။

အထက်ပါအတားအဆီးများကြောင့် ဒေသခံသတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများသည် ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်မဖြစ်စေရန် အတွက် သက်ဆိုင်ရာသို့ ပြန်လည်သတင်းမပို့သူများနှင့်သာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဒေသတွင်းအဖွဲ့ဝင်များအား အန္တရာယ်ပြုနိုင်မည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်လေ့ရှိသော လက်နက်ကိုင်များနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူများကို ရှောင်ရှားလေ့ရှိသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်သူများ၏ လုံခြုံရေးကို ထိပါးစေနိုင်သောသူများသည် များသောအားဖြင့် တပ်မတော်၏ လုပ်ရပ်အပေါ် အကောင်းမြင်ပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ် အဆိုးမြင်ကြသော ဒေသခံများ ဖြစ်ကြသည်။

အထက်ပါကဲ့သို့သော ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေခြင်းကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များအားလုံးအပေါ် ကောင်းသည်၊ ဆိုးသည်ကို ယတိပြတ်ပြောဆိုနိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ အစိုးရ၏ ကောင်းမွန်သောလုပ်ရပ်များအပေါ်တွင်လည်း ကောင်းသည်ဟု ကောက်ချက်ချပြောဆိုရန် မလွယ်ကူပေ။ ထိုကဲ့သို့သော အကြောင်းအချက်များကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် မိမိတို့ မှတ်တမ်းပြုစုခြင်း မရှိသော ဒေသများမှ သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် ကောက်ချက်ချဝေဖန်သုံးသပ်ခြင်း မပြုလုပ်ပါ။ အစီရင်ခံစာရေးသားနေစဉ်ကာလတွင်း ရွာသားများ တင်ပြပြောဆိုလာသော ၎င်းတို့တွေ့ကြုံခံစားရသည့် အရာများကိုသာ ဤအစီရင်ခံစာတွင် အဓိကထားဝေမျှတင်ပြထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာ ပြုစုရေးသားစဉ် ကာလအတွင်း ရွာသားများရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အတွေ့အကြုံများကိုလည်း စိစစ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံများနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများ၏ အတိမ်အနက်ကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားမှုများ ပြုလုပ်ထားပါသည်။

သတင်းအရင်းအမြစ်များနှင့် မှီငြမ်းချက်များ

ဤအစီရင်ခံစာပါ သတင်းအချက်အလက်များသည် အစီရင်ခံစာရေးသားတင်ပြသည့်ကာလအတွင်း ဒေသခံရွာသား များ ကိုယ်တိုင် တိုက်ရိုက်ပြောဆိုသက်သေခံချက်များ သို့မဟုတ် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်း မှတ်တမ်းပြုစုသူများမှ ဝေဖန်ပိုင်းခြား ရေးသားတင်ပြထားချက်များအပေါ်တွင် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါသတင်းအချက်အလက် များကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်နှင့် စာဖတ်သူများကိုယ်တိုင် ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်ရန် ဥပမာများအားလုံးတွင် အောက်ခြေမှတ်စုများအား သတင်းအရင်းအမြစ် ၁၇၇ ခုအပေါ် အခြေခံ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤသတင်းအချက်အလက်များမှ ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုရသေးသော အစီရင်ခံစာများကို နောက်ဆက်တွဲသတင်းမှတ်တမ်း တွင်သော်လည်းကောင်း၊ ထုတ်ပြန်ထားပြီးဖြစ်သော အစီရင်ခံစာများကို ၎င်းတို့၏ခေါင်းစဉ်များနှင့် ဟိုက်ပါလင့်ခ်များ အတိုင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ရွာသားများ၏ သက်သေခံချက်များနှင့် သတင်းမှတ်တမ်းများကို အလျဉ်းသင့်သည့်အခါတိုင်း တတ်နိုင်သမျှထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပါသည်။

အသုံးပြုထားသော ဝေါဟာရများနှင့် အတိုကောက်အသုံးအနှုန်းများ

BGF	နယ်ခြားစောင့်တပ်
BMA	မြန်မာနိုင်ငံ ဆေးပညာရှင်များအသင်း
BPHWT	နယ်လှည့်ကျော်ပိုးအိတ် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအဖွဲ့
CBO	လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း
CIDKP	ဌာနေမဲ့ပြည်တွင်းကရင်ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာကော်မတီ
CRC	ကလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်
CSC	နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကတ်ပြား
CSO	အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း
EAG	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့
EIA	သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှု လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း
FPIC	လွပ်လပ်စွာ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီမှုရယူခြင်း
GAD	အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန
GBV	ကျားမ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု
HRC	လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီ
IB	ခြေလျင်တပ်ရင်း (ခလရ)
ID	မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြား
IDP	ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်
ICCPR	နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်
KDHW	ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် ကယ်ဆယ်ရေးဌာန
KED	ကရင်ပညာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာန
KNLA	ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်
KNU/KNLA-PC	ကေအဲန်ယူ-ကေအဲန်အဲလ်အေငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ
KNU	ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး
KPC	ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေး ကော်မတီ
KRC	ကရင်ဒုက္ခသည် ကော်မတီ
LIB	ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခမရ)
LID	တပ်မ
MNLA	မွန်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်
MOC	စစ်ကွပ်ကဲရေး အခြေစိုက် (စကခ)
NCA	တနိုင်ငံလုံးအပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်
NESP	အမျိုးသားပညာရေးမဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း
NGO	အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း
NLD	အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
NLUP	အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ
SLORC	နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝတ်ပိတ်ရေးနှင့် တည်ဆောက်ရေးကောင်စီ
SPDC	နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေး နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ
SEZ	အထူးစီးပွားရေးဇုန်

TBC/TBBC	နယ်စပ်အကူအညီပေးရေးညွှန့်ပေါင်းအဖွဲ့ / ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်တစ်လျှောက် အကူအညီပေးရေးညွှန့်ပေါင်းအဖွဲ့
UDHR	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေငြာစာတမ်း
UN	ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ
UNDP	ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ်
UNHCR	ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး
UNFPA	ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့
USDP	ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ

စကောကရင်ဘာသာအသုံးအနှုန်းများ

Naw	စကောကရင်အမျိုးသမီးများ၏ နာမည်ရှေ့တွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသော အသုံးအနှုန်း။
Saw	စကောကရင်အမျိုးသားများ၏ နာမည်ရှေ့တွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသော အသုံးအနှုန်း။
Thara/Tharamu	ဆရာ၊ ဆရာမ။ အမျိုးသား သို့မဟုတ်အမျိုးသမီးကို လေးစားသမှုဖြင့်ခေါ်သော အသုံးအနှုန်း။
Pa Doh	ပဒို သို့မဟုတ် ဝန်ကြီး။ ကေအဲန်ယူ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်း။
Ko Per Baw	ခေါင်းပေါင်းဝါ။ ဒီကောဘီအေ (ပုဒွ) ကိုရွာသားများ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသောအသုံးအနှုန်း။

အပိုင်း (ခ) အခန်းများ

အခန်း ၁: စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း

"ဒီမြစ်ကလေးတစ်ခုလုံး ရွာသားတွေရဲ့ သွေးတွေ လွှမ်းသွားတယ်။ ရွာကို ကြည့်လိုက်ရင်လည်း စစ်မြေပြင် တစ်ခုလို ဖြစ်နေတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာမှ အမည်မဖော်လိုသူ ရွာသားတစ်ဦး၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖ--- ကျေးရွာ၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁸⁷

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာ အစီရင်ခံ တင်ပြမှုတစ်လျှောက်လုံးတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တပ်မတော်၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် ထိုအဖွဲ့မှ အများ အားဖြင့်အသွင်ကူးပြောင်းခဲ့သော တပ်မတော်လက်အောက်ခံ နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့မှနေ၍ အရပ်သားများအား အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မစစ်သားစု ဆောင်းခြင်း၊ မြေမြှုပ်ခိုင်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ကျေးရွာများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း စသည်တို့ကို ရည်ရွယ်ချက် ရှိရှိဖြင့် စနစ်တကျလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။
- ၂။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်၍ ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု များ နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများကြား တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ တည်ရှိနေခြင်းကြောင့် ရွာသားများမှာ မိမိတို့၏ဘဝလုံခြုံမှုအတွက် ကြောက်ရွံ့နေသောအနေအထားတွင်ရှိပြီး ၎င်းတို့၏တည်ရှိ နေမှုများသည် အရွယ်ရောက်သူများအား တပ်သားသစ်စုဆောင်းခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေး ခိုင်းစေခြင်း၊ ကျေးရွာများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် မြေမြှုပ်ခိုင်းအန္တရာယ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။
- ၃။ တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များမှ သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့မှုများအပြင် စစ်ဘက် ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများကြောင့် တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ် ရွာသားများ၏ယုံကြည်မှုမှာ လွန်စွာအားနည်းလျက် ရှိနေသေး သည်။ ထို့အပြင်အခြားသော သက်ရောက်မှုအဖြစ် ရွာသားများသည် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် အလွန်ခက်ခဲပင်ပန်းစွာ နှစ်ပေါင်း ၂၅နှစ်ကျော် ရုန်းကန်ကြိုးစားခဲ့ကြရ သည်။
- ၄။ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ နှင့် အကျိုးပြု) တို့၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ရွာသားများကျင့်သုံးသောနည်းလမ်းများတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခြင်း၊ ထွက်ပြေးတိမ်း ရှောင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ရွာသားများ အနေဖြင့် ဒေသတွင်းရှိ အာဏာပိုင်များမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း တရားဥပဒေနှင့်အညီသော်လည်း ကောင်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိစေရန် ကြိုးစားမှုများရှိသော်လည်း မိမိတို့အပေါ်ပြန်လည်တုံ့ပြန် မှုရှိမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြရသောကြောင့် တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အတားအဆီးများရှိနေ သေးသည်။

⁸⁷ နအဖ (တပ်မတော်) ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၅၁) မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မတ်လတွင် ၎င်း၏ရွာကို တိုက်ခိုက်သည့်အကြောင်းကို ရွာသားတစ်ဦးကပြောပြခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run," တွင် ကြည့်ပါ။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အပိုင်းခွဲများ

(က) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု

(ခ) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၏ သက်ရောက်မှု

နိဒါန်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဟူ၍ ဖွဲ့စည်းကာ ရပ်တည်လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာကာလ မတိုင်မှီအချိန်မှစ၍ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ ဘဝများအပေါ် များစွာထိခိုက်မှုရှိနေခဲ့ပြီး ထိုပြဿနာများကို ရွာသားများအနေဖြင့် ယနေ့တိုင် ဆက်လက်ခံစားနေရသည်။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုသည် လက်နက်ပဋိပက္ခများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း အသွင်ဆောင်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက်လည်း အစဉ်အလာတစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုများ၌ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်^{၈၈}နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ များက ကျူးလွန်သော အဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခြင်းနှင့် အခြားသော ချိုးဖောက်မှုများပါဝင်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များကဲ့သို့ တိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှု မရှိသော်လည်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများနှင့် ပဋိပက္ခများကို ခါးစည်းခံနေရပြီး ၎င်းတို့၏ ကြိုတွေ့နေရမှုများကိုမူ မကြာခဏ လျစ်လျူရှုခံနေကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ခံစားမှုများကို ယခုကဲ့သို့ တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၂၅ နှစ်ကျော် ကြိုတွေ့ခံစားခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်မှုများကို အသေးစိတ် တင်ပြထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် စစ်မက်ပြုခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြမ်းဖက်မှုများမှာ ယနေ့တိုင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ၊ အကြောက်တရားများ ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများမှာ ပြောင်းလဲမှုမရှိပဲ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးရွာများတွင် ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

ဤအခန်းကဏ္ဍတွင် အပိုင်းနှစ်ပိုင်းဖြင့် သီးခြားခွဲထားပါသည်။ အခန်း (က) တွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများကြုံတွေ့ရသော တိုက်ပွဲများနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာချိုးဖောက်မှုများ၊ ကလေးများနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီး သူများအား အဓမ္မတပ်သားသစ်စုဆောင်းခြင်း၊ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းများနှင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ပါဝင်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာတင်ပြနေသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်းတွင် ရွာသားများ ကြိမ်ဖန်များစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့နေရသော တူညီသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဤအခန်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အချို့သော ထင်သာမြင်သာ ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေချိန်တွင် စစ်မက်ပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာ၏ နောက်ဆက်တွဲများ ဖြစ်သော မတရားအနိုင်ကျင့်မှုများမှာ သိသိသာသာပြောင်းလဲမှုမရှိပေ။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် လုပ်ဆောင်နေသည့် ကာလအတွင်း လက်နက်ကိုင်တာဝန်ရှိသူများမှ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီကာလများနည်းတူ ပြန်လည်ကျူးလွန်လျက်ရှိသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ဤအခန်း (က) တွင် ထောက်ပြထားပါသည်။ အခန်း (ခ) တွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု များနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် နည်းလမ်း၊ တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမမီနိုင်မှုများအား ဖော်ပြထားပြီး တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့၏ သမိုင်းကြောင်းတလျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးလက်ဒေသများမှ ရွာသားများအား

^{၈၈} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာသည် မြန်မာစစ်တပ်ကို တပ်မတော်ဟု ခေါ်ပါသည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ် အကြား ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသော ကျေးရွာများရှိ ရွာသားများသည် အများအားဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်ကို န.ဝ.တ (နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကောင်စီ) ဟုခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ မြန်မာစစ်တပ်ကို န.အ.ဖ (နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး) ဟုခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က တပ်မတော်သည် မိမိကိုယ်ကို မြန်မာနိုင်ငံစစ်အစိုးရဟု ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ ရွာသူရွာသားများသည်လည်း အချို့သော အမှုကိစ္စများတွင် တပ်မတော်ကို ဗမာနှင့် ဗမာ့စစ်သားဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

အကြောက်တရားများနှင့် မယုံကြည်မှုများ အမြစ်တွယ် စေပါသည်။ ထို့အတူ အခန်း (ခ) တွင် ရွာသားများ၏ ၂၅ နှစ်ကျော်ကာလ ကြိုးပမ်းမှုအသေးစိတ်၊ မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် တရားမျှတမှုကို ရရှိရန် လုပ်ဆောင်နေကြသော ရွာသားများကြုံတွေ့ရသည့် အန္တရာယ်များ၊ စစ်တပ်အပေါ် တရားဥပဒေ သက်ရောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်း များကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးကတိကဝတ်များ

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့ ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးမှုသည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထင်သာမြင်သာရှိသော ပထမဆုံး ခြေလှမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သုံးနှစ်ကြာပြီး နောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့သည် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး အခြေခံမူထဲတွင် "မြန်မာနိုင်ငံတွင် သမိုင်းရှည်ကြာ ဖြစ်ပွားခဲ့သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ အဆုံးသတ်နိုင်ရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း အဖြေရှာရေး၊ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို စစ်ရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းမပြုပဲ နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းမည့် နိုင်ငံရေး ယဉ်ကျေးမှုသစ်တစ်ရပ် ထူထောင်ပြီး၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အဆုံးသတ်နိုင်ရန် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှု ရပ်စဲရေးကို ဦးစွာဆောင်ရွက်ရန်"ဆိုသည့်အချက် ပါဝင်သည်။^{၈၉} ဤသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန်မှ စ၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပဋိပက္ခများ လျော့ကျလာခဲ့သော်လည်း DKBA (ခွဲထွက်)^{၉၀}၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ KNLA နှင့် တပ်မတော်တို့သည် အခါအားလျော်စွာ တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားပြီး စစ်တပ်များသည်လည်း ဒေသခံရွာများအတွင်းနှင့် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် ထင်သာမြင်သာစွာ ဆက်လက် တည်ရှိနေသည်။

^{၈၉} အခန်း ၁။ (ခ)၊ "THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS," Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization's National Ceasefire Negotiation Delegation, ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ရေး လုပ်ငန်း ကော်မတီနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များအဖွဲ့တို့၏ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှု ရပ်စဲရေး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ။

^{၉၀} ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၆ ရက်တွင် တိုးတက်သောဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားတပ်မတော် (DKBA) သည် ခွဲထွက်အဖွဲ့မှ ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြုကရင်တပ်မတော် (၂၀၁၀-လက်ရှိ) ကို ပြန်လည်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး နားမကြားနှင့် DKBA (ခွဲထွက်) ဟုလည်း ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ခုနှစ်ကျော်အတွင်း တပ်မတော်နှင့် DKBA တို့ တိုက်ခိုက်စဉ်တွင် ၎င်းတို့၏ အတွင်းပိုင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုကြောင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် DKBA၏ အရာရှိအမြောက်အမြား ဖြုတ်ချခံရခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကို ခံခဲ့ရသည်။ ယခင်အရာရှိများသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ခွဲထွက်အသစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်းဟူသော ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ မူလအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော DKBA၊ ၁၉၉၄ ခု၊ သည် ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA (အကျိုးပြု) ဟု နှစ်ဖွဲ့ ခွဲထွက်သွားခဲ့သည်။ စစ်ဦးစီးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်စောကျော်သက်နှင့် ဒုစစ်ဦးစီးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်စောတိုင်ရွှေ သို့မဟုတ် ဗိုလ်ဘိသည့် ၎င်းအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သည်။ DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) အဖွဲ့တွင်ရှိသော အခြားရာထူးနိမ့်သော အရာရှိများမှာ ဗိုလ်စန်းအောင် ဖြစ်ကြပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ကျော်မိုး (သို့မဟုတ်) နားမကြား (ဩဂုတ်လ ၂၆ရက် ၂၀၁၆တွင် အသတ်ခံရသည်ဟု သတင်းရရှိသည်) ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့သည် ယခု မြိုင်ကြီးငူ ပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းရှိ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ် ကရင်ပြည်နယ်တွင် အခြေချထားပါသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်မှ စတင်တည်ထောင်ထားခဲ့သော DKBA အကျိုးပြုမှ ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြတ်သားစွာ ခွဲထွက်သွားပြီး ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှ စတင်ထူထောင်သော DKBA မှာ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA အကျိုးပြု စသည်ဖြင့် ခွဲထွက်သွားခဲ့ကြသည်။ ထူးခြားသည်မှာ DKBA ဗုဒ္ဓ (ခွဲထွက်) သည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်ဟူသော လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်း မရှိသော်လည်း DKBA အကျိုးပြုက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ၂ ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

အခန်းခွဲ (က) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု

တိုက်ပွဲနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ၁၉၉၂ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အထိ နှစ်စဉ် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်နေသည့် သတင်းများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံစာများထဲတွင် ချင်းချက်မရှိ လက်ခံရရှိသည်။^{၉၁} တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏ မဟာမိတ်များသည် KNLA ကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် မြန်မာ ပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာ ကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများမှာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လက်အောက်တွင် နေထိုင်ကြရပြီး မရေမတွက်နိုင်သော ချိုးဖောက်မှုများ၊ သံသယရှိခြင်း၊ ရွာသားများအတွက် ဝန်ပိုစေသော တောင်းဆိုမှုများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကြီးစွာသော စစ်မက်ပြုခြင်းများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ခံစားကြရသည်။ ပဋိပက္ခများ အရှိန်အဟုန် အထွဋ်အထိပ် ရောက်နေစဉ် ကာလအတွင်း တပ်မတော်အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ စစ်ဗျူဟာအတိုင်း ကရင်လူထုများမှ ကရင်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအား ထောက်ပံ့ခြင်း မပြုနိုင်စေရန် ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖျက်ဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် တပ်မတော်အနေဖြင့် ရွာသားများအား ခြောက်လှန့်၍ ၎င်းတို့၏ စားနပ်ရိက္ခာများအား ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရွာသားများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ “ကရင်တော်လှန်ရေးတပ်များကို” အကာအကွယ်ပေးသည်ဟု ယူဆရသော ကျေးရွာများကို တပ်မတော်၏ ထိန်းချုပ်မှုနယ်မြေထဲသို့ ဖိအားပေး ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်း စသည်တို့ ပြုလုပ်ပါသည်။^{၉၂}

DKBA (ခွဲထွက်) ၊ DKBA (အကျိုးပြု)၊ BGF (နယ်ခြားစောင့်တပ်)၊ တပ်မတော်နှင့် တစ်ခါတစ်ရံ KNLA တို့မှ ရွာသားများ၏ ဒေသများတွင် ထိတွေ့မှုများရှိပြီး တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားသည့်အတွက် ရွာသားများမှာ ပြင်းထန်သော နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များ ခံစားကြရသည်။^{၉၃} ၂၀၁၂ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် မလုပ်ဆောင်မီ ကာလတွင် ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံအရ တိုက်ပွဲများမှာ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး ရွာသားများ၏ အိမ်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ

^{၉၁} တိုက်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ နောက်ဆုံး အစီရင်ခံစာအရ DKBA ခွဲထွက်အဖွဲ့နှင့် မဟာမိတ်များ ဖြစ်ကြသော တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် များအတွင်း ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်တွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သဖြင့် အရပ်သားများမှာ ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်ခြင်းခံရပြီး အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသားခြောက်ထောင်ကျော် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ကြပြီး DKBA (ခွဲထွက်) မှ ထောင်ထားသော မြေမြှုပ်ခိုင်းမှုများကြောင့် မိမိတို့ရွာများသို့ မပြန်နိုင်ကြပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။ စက်တင်ဘာလတွင် တိုက်ခိုက်မှု မဖြစ်ပွားမီ ရွာသူရွာသားများကို DKBA (ခွဲထွက်) အဖွဲ့က ပေါ်တာဆွဲခြင်းကို ခံခဲ့ကြရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၂} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “INCOMING FIELD REPORTS,” တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၃} မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရှိသော ရွာသူရွာသားများမှာ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ရုပ်ထွေးသော ဆက်ဆံမှုရှိသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဒေသဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများအရ ရွာသူရွာသားအများစုမှာ တပ်မတော်နှင့် BGF စစ်တပ်စခန်းများ မိမိတို့၏ အနီးအနားရှိလျှင် ဘဝလုံခြုံမှုကို မခံစားရခြင်းသည် DKBA နှင့် KNLA တို့ အနီးအနားရှိပြီး ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းထက် ပိုမိုကြောက်ရွံ့ပြီး ဘဝလုံခြုံမှု မရှိသည်ဟု ခံစားကြရသည်။ လုံခြုံရေး စိုးရိမ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် သတင်းရရှိမှုများ နည်းပါးလာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဒေသများတွင် KNLA က ထိန်းချုပ်ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် KNLA က ထိုဒေသများတွင် ဆက်ဆံရေး ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ချက်များ ရှိကြသည်။ အသေးစိတ်သိလိုပါက ဤအစီရင်ခံစာ၏ ‘မှတ်တမ်းပြုစုပုံ နည်းစနစ်’ တွင်ကြည့်ပါ။ KNLA အပေါ် ထားရှိသော ရွာသူရွာသားများ၏ မျှော်လင့်ချက် ဥပမာ- ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Dooطلا Situation Update: Win Yay Township, June to July 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။ KNLA နှင့် BGF တို့ တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်တွင် ထုတ်ဝေသော “Violent abuse and killing committed by BGF soldiers in Bu Tho Township, Hpapun District, March to May 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။ DKBA (အကျိုးပြု) နှင့် တပ်မတော်တို့ တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Dooطلا Situation Update: Kyainseikgyi Township, March to May 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

ဖျက်ဆီးခြင်း၊ တိုက်ပွဲတွင် မဆင်မခြေလက်နက်များပစ်ခတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့မှုများဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ သေဆုံးခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ပိတ်ပင်ခြင်းများကို ခံကြရသည်။

မကြာသေးမီက ထုတ်ဝေခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ တိုက်ပွဲများကြောင့် ရွာသားများ၏ အသက်အန္တရာယ်၊ ၎င်းတို့၏ လုံခြုံမှု၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းမှုနှင့် အကြောက်တရားများ ဖြစ်ပေါ်စေမှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မကြာသေးသော နှစ်များတွင် ရွာသားများအပေါ် မကြာခဏ ပစ်မှတ်ထားမှုများ လျော့ကျသွားသော်လည်း တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA (ခွဲထွက်) တို့သည် ရွာသားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည့်အစား ၎င်းတို့ကို တိုက်ပွဲများတွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ စွပ်စွဲခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA (ခွဲထွက်) တို့၏ တိုက်ပွဲတွင် ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဘ--- ရွာမှ စောအ--- က စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် မိမိအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းထိခိုက်မှုများ၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ မိမိရွာကို ကြိုတင်အသိပေးခြင်းမရှိပဲ လက်နက်များဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ကြောင်း ပြောကြားရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့မှာ ဝမ်းရေးပြဿနာတွေရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို ဟင်းသီးဟင်းရွက် ခူးခွင့်မပေးဘူး၊ ကိုယ့်လယ်ခင်းတောင် ကိုယ်သွားလို့မရဘူး။ ကိုယ့်အိမ်နောက်ဖေးက ရတာပဲ ရှာစားရတယ်။ သူတို့ [နယ်ခြားစောင့်တပ်] နဲ့ သူတို့ရန်သူ [DKBA] တိုက်တာ ကျွန်တော်တို့ ဘာမှပြောစရာ မရှိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ရွာထဲကိုပစ်တယ်။ ပြီးတော့ ရွာသားတွေအော်ငေါက်တယ်။ စစ်သားတွေဆိုတော့ သူတို့ရန်သူကိုပဲ တိုက်ရမယ်။ ရွာသားတွေကို တိုက်တာတော့ ဘယ်ကောင်းမလဲ။ ကျွန်တော်တို့ကလည်း ရွာသားတွေဆိုတော့ အဲတာတွေ ဘာမှနားမလည်ဘူး။ သူတို့က ဒီကိုလာမယ်၊ ကျွန်တော်တို့ရွာကို လာမယ်၊ ပြောမထားတော့ ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လိုလုပ်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကာကွယ်ရမယ်ဆိုတာ ဘယ်လိုသိမလဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ ရှင်းရှင်းပဲ ပြောချင်တယ်။"

စောအ--- (ကျား)၊ ဘ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဇူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁴

အလားတူပင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒ--- ကျေးရွာတွင် DKBA (ခွဲထွက်) ဗိုလ်နားမကြား⁹⁵ အုပ်စုမှ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားမှုကြောင့် ၁၆ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးကို မျက်စိတစ်ဖက် ကွယ်စေခဲ့သည်။ သူမ၏ မိခင် နော်ခ--- မှ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် တိုက်ပွဲများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရလဒ်သည် မသန်စွမ်း ဖြစ်ရသည်သာမက မိမိအိမ်ထဲတွင် နေထိုင်စေကာမူ အရာရာကို ကြောက်ရွံ့နေရခြင်းများ အကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw A---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ များမကြာမီက ရွာသူရွာသားများ၏ အိုးအိမ်များကို မီးရှို့ခံရသော အမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A--- February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ DKBA (ခွဲထွက်) နှင့် BGF တို့ တိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့သော နေရာမှာ ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ် ၂၀၁၅ ခုနှစ် မှ ဇူလိုင်လ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင်ဖြစ်သည်။ တိုက်ခိုက်မှုများသည် အရပ်သားများနေရာများတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ သို့သော် ရွာသူရွာသားများကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ဖြစ်ပွားနေသော နေရာများ၌ ထွက်ပြေးရေရှောင်တိမ်းမှုကို ခွင့်မပြုခဲ့ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာခွင့်ကို အပြင်းအထန် ပိတ်ပင်ထားခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Field Report: Military conflict, violent abuse, and destruction caused by development projects, January to December 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵ 'နားမကြား' သည် ဒီမိုကရေစီအကျိုးပြုကရင်တပ်မတော် (DKBA) ခွဲထွက်အဖွဲ့ဟုခေါ်ပြီး ၎င်းသည် ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်တွင် အခြေခံသည်။ အရပ်ဒေသ၌ရှိသော ရွာသူရွာသားများ၏အဆိုအရ ၎င်းတို့အဖွဲ့မှ မကြာခဏပြုလုပ်သော အမှုအရာများမှာ လုပ်ချင်ရာလုပ်နိုင်ခြင်း၊ လူထု၏စကားကို နားမထောင်ခြင်းတို့အပြင် အထက်အမိန့်ကိုလည်း မနာခံခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ နားမကြားဟူသော ခွဲထွက်အဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သောအရာရှိ ကျော်မိုးသည် BGF တပ်ရင်းမှ အရာရှိ ဗိုလ်တင်ဝင်းက စေခိုင်းသော လူတစ်ဦး၏ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၉ ရက်တွင် ခံခဲ့ရသည်။ အသေးစိတ် သိရှိလိုပါက The Irrawaddy မီဒီယာမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA Splinter Group Confirms Leader's Death," တွင်ကြည့်ပါ။ ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ (DVB) မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "ဗိုလ်နားမကြားက ဆင်ထိန်းများကို ပြန်ပေးဆွဲခြင်းမဟုတ်ဟု" DKBA က ငြင်းဆို၊ တွင်ကြည့်ပါ။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမရှိသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေ သတင်းအချက်အလက်အရ သူ၏သေဆုံးမှုကို အတည်မပြုနိုင်ပါ။

"ကျွန်မတို့က အကြောက်တရားနဲ့ နေနေရတယ်။ အခုကျွန်မတို့ ငုံးခိုကျင်းတွေတူးပြီး နေနေရတယ်။ [တိုက်ပွဲဖြစ်လျှင် ပုန်းရန်အတွက်] ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုရင်တော့ တစ်ခြားလူတွေမကြောက်ပေမယ့် ကျွန်မကတော့ ကြောက်တယ်။ အသံတစ်ခုကြားရင်လည်း ကျွန်မကစိတ်ပူတယ်။ ခွေးဟောင်သံကြားရင်လည်း ကျွန်မကြောက်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုရင်တော့ ကျွန်မဒီလိုမျိုးတိုက်ပွဲကို တစ်ခါမှ မကြုံဖူးဘူး။ ကျွန်မတို့ စားပွဲခုံအောက်မှာ ပုန်းနေတော့ ကျွန်မတို့အနားကို လက်နက်ကြီးတွေကျတယ်။ အိမ်ခြံစည်းရိုးနားမှာပေါ့ အဲဒါ ဘယ်လိုလုပ်ကြတယ် ဆိုတာကို ကျွန်မတို့မသိဘူး။ ကျွန်မသမီးလေးက 'အဖေသမီးကို ထိသွားပြီ' လို့ ပိုပြီး ပြောတော့မှ ကျွန်မတို့ အဲဒါကိုသိတာ။ အဲဒီနောက်မှာ သူ့မျက်လုံးက သွေးတွေ အများကြီးကျတယ်။ သွေးတွေက မရပ်ဘူး။ ကျွန်မယောက်ျားက ပြောတယ် 'ဟာ...သမီးလေးကို ငုံးဆံထိသွားပြီ' လို့ပြောတယ်။"

နော်ခ--- (မ၊ ၄၅ နှစ်)၊ ဒ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးခဲ့သည်။)⁹⁶

မကြာသေးခင်က ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုက်ပွဲနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြားဖြစ်ရပ်များတွင် ရွာသားများက တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ၎င်းတို့အား တမင်ရည်ရွယ်၍ ပြင်းပြင်းထန်ထန် နာကျင်စေခြင်း သို့မဟုတ် ပစ်မှတ်ထားခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ DKBA (ပုဒွ) နှင့် DKBA (ခွဲထွက်) တို့အကြား ဇ--- ကျေးရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ် ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် တိုက်ပွဲ ခြောက်ကြိမ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ကျေးရွာများပျက်ဆီး ဆုံးရှုံးခဲ့ပါသည်။⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဒေသခံကျေးရွာများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

"နယ်ခြားစောင့်တပ်နဲ့ တပ်မတော်စစ်သားများက အိမ်ကိုးလုံးကို မီးရှို့ခဲ့ပြီး နောက်တစ်ခေါက်ပြန်လာပြီး ထပ်မံ မီးရှို့ခဲ့တယ်။ အဲဒီရွာမှာ အိမ်ခြေ နှစ်ဆယ်ကျော်ရှိပြီး၊ အိမ်လေးလုံးပဲ မီးရှို့မခံခဲ့ရဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁸

အထက်ပါဖြစ်ရပ်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်တိုင်းတွင် ရွာသားများအကြမ်းဖက်ခံရသည်။ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ လူထုနေရာဒေသများတွင် တိုက်ပွဲဖြစ်တိုင်း မကြာခဏဆိုသလိုပင် ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ ရွာသားများကို ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရစေသည်။ တစ်ချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် တမင်ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ရွာသားများကို ပစ်မှတ်ထား၍ ၎င်းတို့၏ ရွာများကို အကြိမ်ကြိမ် မီးရှို့ခဲ့ကြသည်။

ဤဖြစ်ရပ်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်အကြမ်းဖက်မှုများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ယခင် အစီရင်ခံစာများထက် အနည်းငယ်သာ လျော့ကျခဲ့သည်။ တပ်မတော်၏ ရွာသားများအပေါ် သံသယရှိခြင်း၊ ပစ်မှတ်ထားခြင်းများကို အရင်းခံ၍ ၁၉၉၀ ခုနှစ် မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အတွင်းတွင် မတရားအကြမ်းဖက်မှု များစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ရွာသားများမှ တင်ပြကြသည်။⁹⁹ ရွာသားများ၏ နေအိမ်များနှင့် ကောက်ပဲသီးနှံများကို စနစ်တကျ

⁹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw G---, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ နော် စ--- ၏ သမီးသည် ထိုဖြစ်ရပ်ကြောင့် မတော်တဆ မျက်စိတစ်ဖက်ကွယ်သွားပြီး ကျောင်းကိုလည်း တက်ရောက်နိုင်မှု မရှိတော့ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kawkareik Township, June 2015 to August 2016," တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kawkareik Township, June 2015 to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁸ Source #116 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁹ အသေးစိတ် အချက်အလက်များကို အထက်ပါ Links များတွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

မီးရှို့ခြင်းသည် ၁၉၆၀ ခုနှစ် မှစ၍ ၁၉၉၀ အတွင်း ကရင်တော်လှန်ရေးကို ချေမှုန်းရာတွင် အသုံးပြုသော “ဖြတ်လေးဖြတ်” ဗျူဟာကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ အများအပြားမှ ပါရှိသည့် ဖော်ပြချက်များအရ ရွာများအား စနစ်တကျ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် အရာမှန်သမျှ ဖျက်ဆီးခြင်းတို့လည်း ပါဝင်သည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ရွာသားများ မိမိတို့အတွက် သိုလှောင်ထားသော ဆေးဝါးအပါအဝင် အစားအစာ၊ ငွေကြေးစသည့် အထောက်အပံ့များအား ဖျက်ဆီးခြင်းသည် ဖြတ်လေးဖြတ်၏ ဗျူဟာအရ ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ကျေးရွာစုများ အားလုံးကို တော်လှန်ရေးနယ်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ အောက်ပါအတိုင်း ပြုမူခဲ့သည်။

“ဟုတ်ကဲ့ ကျွန်တော်က ရွာထဲမှာ ရှိတယ်။ သူတို့က ရွာကိုလာတယ်။ ပြီးတော့ အိမ်တွေကို မီးရှို့တယ်။ ကျွန်တော်က ချုံပုတ်ထဲမှာ ပုန်းနေတယ်။ သူတို့ ကျွန်တော့်စပါးကျိုထဲက စပါးတွေကို မီးရှို့တာ ကျွန်တော်တွေ့တယ်။ အဲဒါ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် တောင်ယာထဲမှာ စိုက်ပျိုးလို့ရတဲ့ စပါးတွေ။ သူတို့မှာ လူတွေအများကြီးပါတယ်။ နှစ်လလောက် ကြာပြီးတော့ သူတို့တစ်ခါ ပြန်လာတယ်။ သူတို့က အိမ်တွေကို မီးသုံးခါရှို့တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ပထမတစ်ခါ နှစ်ခါတုန်းက အိမ်တွေအားလုံး မီးမလောင်ခဲ့ဘူး။ သုံးခါရှိတော့ အိမ်တွေအားလုံး လောင်သွားတယ်။ အိမ်အားလုံးပေါင်း အလုံးသုံးဆယ် ရှိတယ်။”

စော ဂ--- (ကျား၊ ၄၆ နှစ်)၊ ဟ--- ရွာ၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်း (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁰

ရွာများကို မီးရှို့ရခြင်း၏အကြောင်းအရင်းမှာ ကရင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ မခိုအောင်းနိုင်ရန်၊ ရွာသားများ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ခြင်း မပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ အထက်ပါထွက်ဆိုချက်ကို ကြည့်ပါက ရွာသားများ၏ အိမ်များကို ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မီးရှို့ရုံမျှမက ၎င်းတို့၏ ဆန်စပါးများ တမင်ရည်ရွယ်၍ ဖျက်ဆီးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သွားရောက်ဖျက်စီးရာတွင်လည်း တပ်မတော်မှ ရွာသားများ၏ ထမင်းအိုးဟင်းအိုးများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အစားအသောက် ရိက္ခာများကို လုယူခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အထူးသတိပြုရမည်မှာ အတိတ်က ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်သော မတရားမှုများကို ဆက်လက်၍ လုပ်ဆောင်နေဆဲဖြစ်ပြီး DKBA (ခွဲထွက်) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် တိုက်ပွဲမတိုင်မီ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၆ ရက်တွင် DKBA (ခွဲထွက်) အဖွဲ့မှ ရွာသားများ၏ ဆန်ရိက္ခာများ၊ ချက်ပြုတ်ပြီးသော အစားအစာများကို လုယက်ခြင်း၊ မြေပေါ်တွင် သွန်မှောက်ခြင်းများ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မှာ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်အတွင်းမှဖြစ်ပွားခဲ့သည်။¹⁰¹ ဤလုပ်ရပ်မှာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အတိတ်ကနည်းတူ ယခု ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင် ဖြစ်ပွားသော အကြမ်းဖက်မှုသည် အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အတူတကွပေါင်းစပ်ပြီး လက်နက်ကိုင်များက ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ရွာသူ/သားများသည် အကြမ်းဖက်မှုကို ကြောက်ရွံ့၍ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသော အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဘဝသို့ ရောက်ရှိစေရန် စနစ်တကျ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများအား လွန်ခဲ့သောနှစ်များက အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ မဖြစ်ခဲ့ဖူးသော နေရာများအစား တပ်မတော်က စနစ်တကျ ထောက်လှမ်းစောင့်ကြည့်နိုင်သော ဒေသများသို့ ပြောင်းရွှေ့ထားရှိခြင်းသည် ကရင်လူထုအသိုက်အဝန်းများကို ခွဲထုတ်သော အခြားသော ဗျူဟာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

¹⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “ATTACKS ON KAREN VILLAGES: FAR SOUTH,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။ သီးခြား ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် မ အ--- ၏ အဆိုအရ ဇွန်လ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့က မိမိ၏ ဆိုင်ကို လုယက်ပြီး ဆန်များကိုသွန်ပစ်ခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Thaton Interview: Ma A---, July 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

"[ရွာသားများကို] တပ်မတော်ထိန်းချုပ်သတ်မှတ်ထားတဲ့ နေရာများမှာ ဒါမှာမဟုတ်ရင် သူတို့ရဲ့ ဆွေမျိုးများရှိတဲ့ မြို့စောင့်တပ်ချထားတဲ့ ဘယ်နေရာမဆို လာရောက်နေထိုင်နိုင်ကြောင်း ပြောပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က သူတို့ရဲ့ နေအိမ်ဒေသမှာ နေထိုင်လို့ရှိရင် 'ခင်ဗျားတို့ကို ငါတို့ သေနတ်နဲ့ ပစ်ရလိမ့်မယ်' လို့ပြောပါတယ်"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း အခြေအနေသတင်းတင်ပြချက်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰²

ဖျက်ဆီးမှုများခံရပြီးနောက် ရွာပေါင်းများစွာကို ပြန်လည်တည်ဆောက်သော်လည်း ဖားအံခရိုင်ရှိ KNLA ဌာနချုပ်နေရာဖြစ်ခဲ့သော မာနယ်ပလောနှင့် အချို့ရွာများမှာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဖျက်ဆီးခံရပြီးနောက်ပိုင်း ပြန်လည်တည်ဆောက်၍မရနိုင်အောင် ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။¹⁰³ ရွာသားများမှာ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်ပြီး တိုက်ပွဲများနှင့် မိမိတို့ရွာများအား ရည်ရွယ်ချက်ချက်ရှိရှိဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုများကို အမြဲတမ်းအမှတ်ရနေပြီး ကြောက်လန့်နေကြရသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ရွာသားများမှာ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ပစ်မှတ်အဖြစ် အဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းမှုကို ခံကြရသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လှုပ်ရှားနေသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအားလုံး ရွာသားများကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းနေကြသည်မှာ တူညီသောစစ်ဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤသို့ ရွာသားများကို အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းရာတွင် အရွယ်ရောက်သော ရွာသားများနှင့် အသက်မပြည့်သေးသော ကလေးများကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ အချုပ်ချခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး¹⁰⁴ လက်မှတ်ထိုးထားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်တွင် အတင်းအဓမ္မစစ်သား စုဆောင်းခြင်းကို ချက်ချင်းရပ်ရန် သဘောတူခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။¹⁰⁵ သို့သော် စစ်ဗျူဟာအရ ရွာသားအများအပြားကို အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုများ၊ အကြမ်းဖက်အနိုင်ကျင့်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ လျော့ပါးသွားခဲ့သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကာလအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ တွင် ဖိအားပေးမှုများ၊ အနိုင်ကျင့်မှုများ၊ ကလေးငယ်များအား စစ်သားစုဆောင်းမှုများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် စစ်အင်အားတိုးမြှင့်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်

¹⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE," တွင်ကြည့်ပါ။ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက အခန်း (၇)၊ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary: The Fall of Manerplaw - KHRG #95-C1," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁴ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီစာချုပ်ကို KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့အကြား ဖားအံတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ရေရှည် ငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုသည် လက်ရှိဆက်လက်လုပ်ဆောင်ဆဲဖြစ်သည်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ the Myanmar Peace Monitor ထုတ်ဝေသော "the KNU Stakeholder webpage" တွင်ကြည့်ပါ။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲပြီးနောက် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်၍ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သုံးသပ်ချက်များကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Truce or Transition? Trends in human rights abuse and local response since the 2012 ceasefire," တွင်ကြည့်ပါ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ၇ ကြိမ်မြောက် အမျိုးသားအဆင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စေ့စပ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုကို ဗမာ/မြန်မာ အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အကြား ရန်ကုန်မြို့တွင် စတင်ခဲ့သည်။ Karen National Union Headquarters ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁၈ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Seventh Round of Nationwide Ceasefire Negotiations," တွင်ကြည့်ပါ။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်း ပြုလုပ်ပြီးနောက်တွင် KNU သည် ဗဟိုအမှုဆောင်ကော်မတီမှ အရေးပေါ်ညီလာခံ ကျင်းပခဲ့သည်။ Karen News မီဒီယာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၂ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "KNU: Emergency Meeting Called To Discuss Nationwide Ceasefire Agreement And Ethnic Leaders' Summit," ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵ Chapter 3.5.a, "THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS," Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization's National Ceasefire Negotiation Delegation, ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ကြည့်ပါ။

ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အတင်းအဓမ္မ စစ်သား စုဆောင်းရာတွင် မပါဝင်လိုသော ရွာသားများအား လူ့အစားထိုးလိုပါက ငွေကြေးအမြောက်အများ ပေးရမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခဲ့သည်။¹⁰⁶ ဤသို့ အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုများ အဓိကအားဖြင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအား စစ်သားစုဆောင်းသော လုပ်ရပ်သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်မက်ပြုခြင်းများကို တိုးချဲ့စေမှုကြောင့် ရွာသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝနှင့် လုံခြုံမှုကို များစွာ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ခဲ့သည်။

မကြာသေးခင်က ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်ရှိ မ--- ကျေးရွာမှ န--- ကျေးရွာအထိ ကျေးရွာ ၁၂ ရွာတွင် တပ်သားအဖြစ် ကျေးရွာတစ်ရွာလျှင် ၂ ယောက် အမှုထမ်းရမည်ဟု KNLA တပ်ရင်း (၁၈) မှ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ မတတ်နိုင်ပါက အနည်းဆုံး တစ်ရွာလျှင် တစ်ယောက်စီ စေလွှတ်ရမည်။ ရွာသားများအပေါ်တွင် ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိသော်လည်း အကယ်၍ တောင်းဆိုသည့်အတိုင်း စစ်မှုထမ်းရန် မိသားစုအတွင်း လူမပေးနိုင်ပါက များပြားသော လျော်ကြေးငွေ ပေးဆောင်ခြင်းအားဖြင့် အစားထိုးရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို ရရ--- ရွာ တစ်ရွာထဲမှာပင် အရွယ်ရောက်သူ အမျိုးသား ၁၂ ဦး စစ်မှုထမ်းခဲ့ရသည်။ ထိုစစ်မှုထမ်းရမည့် ရွာသားများသည် KNLA တွင် ၃ နှစ် စစ်မှုထမ်းရမည်။ ထို့နောက် နောက်ထပ် ၆ လ KNU တွင် အလုပ်လုပ်ရမည်။ ရွာသားများတွင် အချို့မိသားစုများမှာ စစ်မှုထမ်းရန် မိသားစုဝင်တစ်ဦးစီ ပေးရပြီး အချို့မှာ မိသားစုဝင်မပေးနိုင်သည့်အတွက် စစ်မှုထမ်းသွားရောက် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည့် အခြားမိသားစုမှ တစ်ဦးဦးကို အကူအညီတောင်းကာ အစားထိုးပြီး ထိုသူ၏ မိသားစုကို ၂၀,၀၀၀ ကျပ် ထောက်ပံ့ပေးရသေးသည့် အတွက် ငွေကြေးအခက်အခဲဖြစ်စေပြီး ထိုကဲ့သို့ စစ်သားစုဆောင်းခြင်းသည် ငွေကြေးဆိုင်ရာအကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။¹⁰⁷

အရွယ်ရောက်ပြီးသူများကို အဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းမှုနှင့် ပတ်သက်သော အခြားကိစ္စရပ်တစ်ခုကို ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်အတွင်း DKBA (အကျိုးပြု) တပ်မဟာ ခေါင်းဆောင် စောဗညားက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အလားတူ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤကိစ္စတွင် စစ်မှုထမ်းရန် ငြင်းဆိုသော ရွာသားများက DKBA ကို တစ်ဦးလျှင် ၃ သိန်းကျပ် ပေးရမည်ဟု အဓမ္မတောင်းဆိုခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ရွာအတွက် ရွာသူကြီး၏ ညှိနှိုင်းမှုကြောင့် ၂ သိန်း ၈ သောင်းကျပ်နှင့် သဘောတူညီမှုရခဲ့သည်။¹⁰⁸ ထို့အပြင် တပ်မတော်လက်အောက်ခံသောင်းကျန်းသူဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့ (သကဆဖ) မှ အရွယ်ရောက်သော လူငယ်များကို ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အတင်းအကြပ် စုဆောင်းခဲ့သည်။¹⁰⁹

အခြားကိစ္စရပ်တစ်ခုတွင် အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှု ဖြစ်ပွားရုံမက ကလေးအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်အတွင်း KNLA တပ်ရင်း (၁၀၂) မှ အသက် ၁၆ နှစ် နှင့် ၁၇ နှစ် ကြား အရွယ်မရောက်သေးသော လူငယ်နှစ်ဦးကို ကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း မိဘများက သော်လည်းကောင်း သဘောတူညီချက်မရှိပဲ အတင်းအကြပ် စစ်သားစုဆောင်းခဲ့သည်။¹¹⁰ စောလ--- နှင့် စောဂ---

¹⁰⁶ BGF သည် စစ်တပ်ကို အမှုမထမ်းလိုသူများအား လျော်ကြေးငွေ ၂ သန်းကျပ် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ Source #4 တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kawkareik Township, June 2015 to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kyainseikgyi and Kawkareik townships, August to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁹ သ.က.ဆ.ဖ ဆိုသည်မှာအရှည်ဖြင့် 'သောင်းကျန်းသူဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့' ဖြစ်သည်။ ထို ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ကို ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် မိုးညိုက ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ယခင်က တိုးတက်သောဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားတပ်မတော်၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး DKBA မှ နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) သို့ အသွင်ကူးပြောင်းသောကာလတွင် ခွဲထွက်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် သ.က.ဆ.ဖ လုပ်ဆောင်ချိန် အတွင်းမှာပင် သူသည် BGF တပ်ရင်း ၁၀၁၄ နှင့် ပြန်လည်ပူးပေါင်းခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin and Hpa-an townships, June to November 2014," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Incident Report: Forced recruitment in Thaton District #1, May 2012" တို့တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် KNLA အနေဖြင့် Geneva Call အရ အသက် ၁၈ နှစ်အောက် အရပ်သားများကို စစ်သား စုဆောင်းခြင်းမပြုရန် သဘောတူခဲ့သည်။ ယခင်က ထိုအချက်ကို လေးစားလိုက်နာခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း ဝန်ခံခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်တွင်

တို့က ၎င်းတို့အနေဖြင့် စစ်သားစုဆောင်းမှုအား ခွင့်မပြုခဲ့ကြောင်း၊ ဤသို့စစ်သားစုဆောင်းမှုကို မိမိတို့မသိခဲ့ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ စစ်သားအဖြစ် စုဆောင်းခံရသူတစ်ဦး၏ ဖခင်က ပြောဆိုရာတွင်-

"ကလေးတွေကို စစ်သားစုဆောင်းရန် မသင့်လျော်ပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်ကြိုးစားပြီး KNLA နဲ့ သေချာအောင် လုပ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ရွာလူကြီးကနေတစ်ဆင့် တောင်းဆိုမယ်။ သားကလဲ အသက်ပြည့်မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော် စစ်တပ်ထဲကို ဝင်ခွင့်ပြုမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့်သားက အခုချိန်ထိ အသက်မပြည့်သေးဘူး။ သားအကြီးဆုံးလဲ ဖြစ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ကို ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးဖို့ KNLA မှာ စစ်မှုထမ်းခွင့် မပြုနိုင်ပါဘူး။ သူ့မှာ တခြားညီသုံးယောက်ရှိသေးတယ်။ အဲဒီထဲက တစ်ယောက်ယောက် အရွယ်ရောက်လာရင် စစ်မှုထမ်းခွင့်ပေးပါမယ်။ သူတို့မလိုက်ရင်တောင်မှ အဲဒီအချိန်ကျရင် ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် စစ်ထဲလိုက်ပါမယ်။"

စောခ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) လ--- ရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹¹

မကြာသေးမှီက ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော သက်သေအထောက်အထားများတွင် လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများအနေဖြင့် အရွယ်ရောက်သူများသာမက အရွယ်မရောက်သော ကလေးများသည် ၎င်းတို့အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော စစ်သားစုဆောင်းခံရနိုင်သည့် သူများဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဤကဲ့သို့ကျင့်သုံး နေမှုကြောင့် နောက်ထပ်ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းပြုခြင်းဆိုင် ရာမလုံခြုံမှု များနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ လူ့အသိုက်အဝန်းများအပေါ် ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဤသို့ အဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုကို ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် တပ်သားအင်အားကြီးထွားလာစေပြီး ထိုကဲ့သို့ လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများ၏ လုပ်ရပ်ကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုထားသော်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း များအနေဖြင့် လက်နက်ပဋိပက္ခများအတွက် ပြင်ဆင်နေကြောင်း ညွှန်ပြနေသကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး ရွာသူရွာသားများ အနေဖြင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများဖြစ်စေပြီး လုံခြုံမှုမရှိသည့် ခံစားချက်များ ရှိနေကြပါသည်။

ဤသို့ အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းနေသော ကာလအတွင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူချက်စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း အရာများထက် မိုပီစောလျှင်သည့် စစ်ဗျူဟာတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာများအရ သိသာမြင်သာအရှိဆုံးမှာ တပ်မတော်အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရှိသော အရွယ်ရောက်သူများနှင့် ကလေးငယ်များကို အတင်းအဓမ္မ စစ်သားအဖြစ် စုဆောင်း၍ ၎င်းတို့တပ်သား အရေအတွက် များပြားပြီး အင်အားကြီးမားစေရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် တိုက်ပွဲများတွင် အမြဲတစေဖြစ်တက်သော စစ်သားများသေဆုံးမှု၊ ဒဏ်ရာရမှုနှင့် ထွက်ပြေးသူများ၏နေရာတွင် အစားထိုးနိုင်ရန် ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသော တပ်မတော်၊ DKBA (ပုဒွေ)၊ KNLA တို့သည် နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက အရပ်သားများကို ထောက်ချောက်ဆင် ဖမ်းဆီးပြီး တပ်သားများအဖြစ် စုဆောင်းခဲ့သည်။ အရွယ်ရောက်သောလူငယ်များမှာ အဓိကပစ်မှတ် ဖြစ်သည့်အတွက် လက်နက်ကိုင် အုပ်စုများ မိမိတို့ ရွာထဲဝင်လာတိုင်း မကြာခဏဆိုသလို ဦးစွာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြရသည်။

ထုတ်ဝေသော "The KNU/KNLA commits to the protection of children and the prohibition of conflict-related sexual and gender-based violence," Geneva Call တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹ Source #44 တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှု လုပ်ဆောင်သောအခါ ရွာသားများအတွက် သေမင်းခံတွင်းဝ အန္တရာယ်ရောက်ပြီး အသက်မရှင်နိုင်သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်းခံရသော သူများသည် မရေတွက်နိုင်သော ရှေ့တန်းတိုက်ပွဲများကြားတွင် အသက်အန္တရာယ်များကို တွေ့ကြုံရင်ဆိုင် ရသည်သာမက စစ်သင်တန်းအတွေ့အကြုံ အားနည်းသည့်အတွက် ကြောင့်လည်း အသက်အန္တရာယ် အလွန်ကြီးမားပါသည်။

"နဝတ¹¹² စစ်သားတွေက တစ်ရွာကို လူ ၁၀ ယောက်ကနေ ၂၀ ယောက်အထိ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ထဲကို ဝင်ခိုင်းတယ်။ ဘာသင်တန်းမှလည်းမပေးပဲနဲ့ သေနတ်တစ်လက်ပေးတယ်။ လမ်းတလျှောက် ကင်းလည့်ခိုင်း တာတို့ ပြီးတော့ ကရင်စစ်တပ်တွေကို သွားတိုက်ခိုင်းတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့က စစ်သားတွေကို ထောက်ပံ့ပေးဖို့အတွက် ရွာတွေမှာ မိသားစု တစ်စုချင်းဆီကနေ တစ်လမှာ ဆန်သုံးတင်း ကောက်တယ်။"

စောဝ--- (ကျား၊ ၄၀ နှစ်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)¹¹³

ဤသို့ ရွာတစ်ရွာချင်းထံမှ တပ်မတော်၏ တပ်သားများအားထောက်ပံ့ရန် ဆန်သုံးတင်းခြိမ်းခြောက်တောင်း ဆိုမှုမှာ ရွာသားများကို ထိခိုက်စေရုံမျှမက တပ်သားသစ်အဖြစ် စုဆောင်းခံရသည့် ရွာသားများအနေဖြင့်လည်း အခြေခံအစားအစာများကိုသာ တူညီမျှတစွာ စားသောက်ရမှု နည်းပါးသည့်အတွက် အားနည်းခြင်း၊ အာဟာရ ချို့တဲ့ခြင်းများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အတင်းအဓမ္မစစ်သားအဖြစ် စုဆောင်းခံရသည့် ရွာသားအများစုမှာ အခွင့်အရေး ရတိုင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်တွင် အသက်စွန့်၍ ထွက်ပြေးကြသည်။ အကယ်၍ ပြန်လည်ဖမ်းမိပါက အသတ်ခံရသည်။ ကိုမ--- သည် ကလေးအရွယ်ကတည်းက တပ်မတော်မှ စစ်သားစုဆောင်းခြင်းကို ခံခဲ့ရပြီး အချိန်မှစ၍ မထွက်ပြေးခင်အချိန်ထိ ခြောက်နှစ်တိတိ ပညာသင်ကြားခွင့်နှင့် ကင်းကွာခဲ့ရသည်။

"ကျွန်တော် ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခမရ)¹¹⁴ အမှတ် (၃၄၁) ကနေ ထွက်ပြေးလာပါတယ်။ ကျွန်တော့်ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်နံပါတ်က --- ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမတန်းအထိ ကျောင်းနေခဲ့ဖူးပါတယ်။ ကျွန်တော် စစ်သားဖြစ်လာတဲ့ အချိန်က ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရန်ကုန်¹¹⁵ မှာ အလုပ်လုပ်နေတဲ့ ဦးလေးဆီ သွားလည်ရင်း အဖမ်းခံခဲ့ရပါတယ်။ ရဲအရာရှိဦးကျော်ကြီးက 'မင်းမှာ မှတ်ပုံတင်မရှိလို့ ဖမ်းတယ်။ မင်းကိုထောင်ထဲကိုပို့မယ် ထောင်ထဲကို မသွားချင်ရင် စစ်တပ်ထဲဝင်ရမယ်' လို့ပြောပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်တုန်းက ကျွန်တော်က အရမ်းငယ်သေးတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူတို့ပြောတာ ဘာမှနားမလည်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ထောင်ထဲကိုတော့ မသွားချင်ဘူး အဲဒီအချိန်က ကျွန်တော့်အသက်က ၁၆-၁၇ နှစ်ဆိုတော့ စစ်တပ်ထဲ လုံးဝဝင်ချင်စိတ်မရှိပေမယ့် တပ်ထဲမှာ ၆ နှစ်ကြာ နေခဲ့ရတယ်။ ပထမတော့ စစ်လေ့ကျင့်ခန်းတွေ လုပ်ခိုင်းတယ်။ သေနတ်တွေဖြုတ်တာ၊ တပ်တာသင်ပေးတယ်။ ပြီးတော့ သေနတ်ပစ်သင်ပေး တယ်။ မိုင်းခွဲတာတွေလည်း သင်ပေးတယ်။"

¹¹² ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက်တွင် ဗိုလ်ချုပ်စောမောင် (ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး) က အာဏာသိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး န.ဝ.တ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကောင်စီကို မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ (BSPP) နေရာတွင် အစားထိုးခဲ့သည်။ န.ဝ.တ ကို ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေကြောင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် တရားဝင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ (န.အ.ဖ) ကို ပြန်လည်နေရာချထားခဲ့သည်။ ၎င်းကို ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာ့စစ်တပ် သို့မဟုတ် တပ်မတော် ဟုခေါ်ကြသည်။

¹¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living Conditions around Pa'an Town," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴ တပ်မတော်၏ ခြေမြန်တပ်ရင်း (LIB) တစ်ခုတွင် စစ်သား ၅၀၀ ရှိသည်။ သို့သော်လည်း တပ်မတော်၌ရှိသော ခြေမြန်တပ်ရင်း အများစုမှာ စစ်သားဦးရေ ၂၀၀ အောက်နည်းပါးသောကြောင့် အင်အားမလုံလောက်ခဲ့ပါ။ LIB (ခ.မ.ရ) များကို အဓိကအားဖြင့် ထိုးစစ်ဆင်ရေးတွင် အသုံးပြုသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မြို့စောင့်တပ်နှင့် ကင်းစောင့်ဟူသည့် တာဝန်များကိုလည်း အသုံးပြုကြသည်။

¹¹⁵ Rangoon သည် ယခင်က ဗြိတိသျှ အမည်ဖြစ်ပြီး ယခုအချိန်တွင် ၎င်းကို ရန်ကုန် (Yangon) ဟူ၍ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရမှ အမည် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

ဧရာဝတီတိုင်းမှ တပ်မတော်တပ်ပြေး ကိုမ--- (ကျား၊ ၂၃ နှစ်)၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။ (၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁶

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတွင်လည်း သက်သေအနေဖြင့် ငယ်ရွယ်သည့် ၁၂ နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်များအား အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း အပါအဝင် အခြားအဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းမှုများကို တင်ပြထားပါသည်။ ကလေးငယ်များကို အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ မျက်မြင်သက်သေ ထွက်ဆိုခြင်းများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က ထပ်လောင်း တင်ပြထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်-

"သူတို့ [DKBA] က ကော်သူးလေ [KNLA] ဘယ်လို လုပ်တယ်ဆိုတာ သိတယ်။ အဲဒီတော့ သူတို့ကလည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ လိုက်လုပ်တယ်။ အဲဒါကို မောင်ချစ်သူ¹¹⁷ က လုပ်ဆောင်တယ်။ ကော်သူးလေက စစ်မှုထမ်းဖို့ တောင်းရင် ၁၇ နှစ်ကျော်ရမယ်လို့အမြဲတမ်း ပြောတယ်။ အရမ်းငယ်တဲ့သူတွေဆိုရင် သူတို့မယူဘူး။ ဒါပေမဲ့ အခု လူတော်တော်များများက ပြောတယ် DKBA က အသက်အရွယ်ကို ဂရုစိုက်ဘူး။ အခုဆိုရင် ၁၅ နှစ် ဒါမှမဟုတ် ၁၆ နှစ်အရွယ် တစ်ချို့ဆိုရင် ၁၃ နှစ်လောက်ပဲ ရှိတဲ့ကလေးတွေက သူတို့ဆီမှာပဲ။"

စောပ--- (ကျား၊ ၃၇နှစ်)၊ မြဝတီမြို့နယ်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁸

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်အတွင်း တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အရပ်သား များကို အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းမှုများကြောင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများသည် မြန်မာပြည်အ ရှေ့တောင်ပိုင်း လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွင်းရှိ ရွာသားများ၏ ဘဝတလျှောက်လုံးတွင် အကြမ်းဖက်မှုများ၊ သေမင်းအန္တရာယ်၊ ကလေးများကိုအနိုင်ကျင့်စုဆောင်းမှု၊ ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်း၊ ငွေကြေး ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန်ခက်ခဲစေခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်း၊ လူငယ်များ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည့်အတွက် မိသားစုများနှင့်ခွဲခွာပြီးနေရခြင်း စသည့် အထွေထွေ ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ အတင်းအဓမ္မ စစ်သားသစ်စုဆောင်းရာတွင် အထူးသဖြင့် အသက်မပြည့်သေးသော ကလေးငယ်များနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသော

¹¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Life inside the Burma Army: SPDC deserter testimonies," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷ မောင်ချစ်သူ၏ အမည်မှာ ချစ်သူဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် DKBA တပ်ရင်း ၉၉၉ ကို ဦးဆောင်သူ ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်း၏အဖွဲ့ကို နယ်ခြားစောင့်တပ်သို့ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် အသွင်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲပြီးနောက် တန်ခိုးအာဏာကြီးထွားလာခဲ့ပြီး ထိုအဖွဲ့တွင် ဒုတိယအကြီးဆုံး တာဝန်ဖြင့် တပ်ရင်း ၁၀၁၇၊ ၁၀၁၈၊ ၁၀၁၉ နှင့် ၂၀၁၂ တို့ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ၎င်းသည် ဖားအံခရိုင်၊ ရွှေကုက္ကိုတွင်ရှိသော ကရင်ပြည်နယ် နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်းဗဟိုတွင် ဝါရင့် အကြံပေးအရာရှိနှင့် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ရာထူးကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည်။ လွန်ခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် မောင်ချစ်သူ ကျူးလွန်ခဲ့သော မတရားမှုများဖြစ်သော ဇူလိုင်လ၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်က လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်ရှိ ကျေးရွာ ၈ ရွာကို အတင်းအဓမ္မ ဖိအားပေး ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ၎င်းသည် စစ်ဦးစီးမှူး တစ်ယောက်ဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an Situation Update: June to August 2011" တွင်ကြည့်ပါ။ DKBA/နယ်ခြားစောင့်တပ် ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိလိုပါက New Light of Myanmar မှ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Border Guard Forces of Southeast Command formed in Paingkyon of Kayin State," နှင့် New Light of Myanmar မှ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Border Guard Force formed at Atwinkwinkalay region, Myawaddy Township, Kayin State," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။ တပ်မတော်၏ ကလေးစစ်သား စုဆောင်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INTERVIEWS ON THE SCHOOL SITUATION,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "INTERVIEWS WITH SLORC ARMY DESERTERS,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Life inside the Burma Army: SPDC deserter testimonies," နှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ပြုလုပ်သော ကလေးအခွင့်အရေးဖိုရမ် (Forum) ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့နှင့် OHCHR မှ ပူးတွဲထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာ ဖြစ်သည့် "CRC Shadow Report: Burma, The plight of children under military rule in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

ယောက်ျားများကို အဓိကထားပြီး စုဆောင်းမှုများနှင့် နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မတရား ပြုလုပ်မှုများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလနောက်ပိုင်းတွင် လျော့နည်းသွားခဲ့ပါသည်။ သို့သော် စစ်မက်လုပ် ဆောင်မှုများရှိသည့် ဒေသများတွင် နေထိုင်သော ရွာသားများအတွက် အန္တရာယ်များ ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း သက်သေများ ထူနိုင်ပါသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေရန်အတွက် တောင်းဆိုခြင်း

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ဇန်နဝါရီလတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU နှစ်ဖွဲ့စလုံးက အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းမှုများနှင့် ရွာသားများအပေါ် အဓမ္မအခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်းများကို ချက်ချင်းရပ်စဲရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။¹¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းမှု¹²⁰ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ရွာသားများကပြောပြသော ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်မှ တောင်းဆိုမှုနှင့် ပတ်သတ်၍ နော်စ--- မှ အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"ကျွန်မတို့က သူတို့အတွက် အလုပ်ငါးမျိုး လုပ်ပေးရတယ်။ လမ်းမှာစောင့်ပေးရတယ်။ ပစ္စည်းတွေ သယ်ပေးရတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ခိုင်းပြီးအားစိုက်လုပ်ရတယ်။ သူတို့စစ်သားတွေ အခြေစိုက်တဲ့ နေရာကြားမှာ ကင်းစောင့်ပေးရတယ်။ ဆက်သားအဖြစ်လည်း လုပ်ပေးရတယ်။ နေ့တိုင်း လူ ၄၄ ယောက် ပို့ပေးရတယ်။ ၂၆ ယောက်က လမ်းမှာစောင့်လုပ်ပေးရတယ်။ ၅ ယောက်က ပစ္စည်းသယ် ပေးရတယ်။ ၆ ယောက်က ကျွန်ုပ်တို့မျိုး လုပ်ပေးရတယ်။ ၅ ယောက်က ကင်းစောင့်ပေးရတယ်။ ၂ ယောက်က စာပို့ဖို့အတွက် ဆက်သား လုပ်ပေးရတယ်။ လမ်းတွေကို စောင့်ကြည့်ပေးရတဲ့ အချိန်မှာဆို အဲဒီလမ်းဘေးမှာရှိတဲ့ ချုံပုတ်တွေကို [မိုင်းထိခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အတွက်] ရှင်းပေးရတယ်။ [မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်အတွက်] လမ်းတွေကို ရှင်းပေးရတယ်။ ဖုန်တွေသဲတွေကို ရှင်းပေးရတယ်။ ထင်းတွေကောက်ပြီး မီးရှို့ပေးရတယ်။ လမ်းတွေကို လုံခြုံရေးယူပေးရတယ်။ ညအိပ်ရင် အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ခွဲရတယ်။ တစ်ဖွဲ့ကအိပ်ရင် တစ်ဖွဲ့ကကင်းစောင့်ရတယ်။ အလုပ်သမားတွေက မနက် ၆ နာရီထဲ အလုပ်လုပ်ရတယ်။ ခဲလုံးတွေ ကောက်ရတယ်။ သူတို့လိုချင်တဲ့ အမြင့်အတိုင်း ပုံရတယ်။ ပစ္စည်းသယ်သမားတွေက လက်နက်၊ ခဲ၊ ယမ်း၊ မီး၊ ကျောက်တွေနဲ့ ရိက္ခာတွေ သယ်ရတယ်။ သူတို့ကို အစားအသောက်မပေးဘူး။ အိမ်ကနေကိုယ့်ထမင်းကိုယ် ယူလာရတယ်။ သူတို့က ၅ ရက်မှာ တစ်ဖွဲ့ အဲဒါကြောင့် ပေါ်တာတစ်ယောက်က ၅ ရက်စာ စားစရာယူလာရတယ်။ အဲဒါမှမဟုတ်ရင်တော့ ထမင်းငတ်မှာပဲ ဘယ်သူမှမကျွေးဘူး။ ဆက်သားနှစ်ယောက်က ကရင်စစ်သားအခြေအနေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး မနက်တိုင်း သတင်းပို့ရတယ်။ ပြီးတော့ စစ်သားတွေခိုင်းတဲ့နေရာတွေကို ပစ္စည်းတွေ လိုက်ပို့ရတယ်။ ညဆိုရင် အိမ်ပြန်လို့ရတယ် ဒါပေမဲ့ နေ့တိုင်းအလုပ်လုပ်ရတယ်။ ဘယ်သူ့ကိုမှ လုပ်အားခမပေးဘူး။ တိရိစ္ဆာန်လိုပဲ ခိုင်းတယ်။ အရမ်းပင်ပန်းတယ်။"

နော်စ--- (မ၊ ၄၇ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသတူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹²¹

¹¹⁹ Karen National Union မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Statement on Initial Agreement between KNU and Burmese Government," တွင်ကြည့်ပါ။ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု အမျိုးအစားများနှင့် ပတ်သက်၍ တိကျသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ နိုင်ငံတစ်ကာ အလုပ်သမားများအဖွဲ့သို့ တင်ပြသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Summary of forced labour in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်က ရွာသားများကို အဓိကဖိနှိပ်သကဲ့သို့ အခြားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကလည်း ရွာသားများအပေါ် တောင်းဆိုမှုများဖြစ်သည့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ ပစ္စည်းများသယ်စေခြင်း စသည်တို့ကို စစ်အင်အားတောင့်တင်းစေရန်နှင့် ဖိနှိပ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဗဟိုဘဏ္ဍာလုပ်ဆောင်နေကြသည်။ ဤအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အတူ တပါတည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ တရားလက်လွတ် ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း၊ ရိုင်းပျစွာ ဆက်ဆံခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တောင်းယူခြင်းနှင့် အဓမ္မပြုကျင့်မှုများ ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုများကြောင့် ရွာသားများမှာ ကိုယ်ပိုင်အသက် မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် အလုပ်လုပ်ရန် အချိန်မလုံလောက်ကြတော့ပါ။

အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းနှင့် ပေါ်တာအထမ်းသမားများအဖြစ် ပစ္စည်းသယ်ရခြင်းကို တပ်မတော်မှ ၁၉၉၂ ခုနှစ် မတိုင်မှီ အချိန်ကတည်းကသော်လည်းကောင်း၊ DKBA မှ ၁၉၉၄ ခုနှစ် ကတည်းစ၍သော်လည်းကောင်း ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး KNLA၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ အစရှိသော လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများကလည်း နောက်ပိုင်းကာလများအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ကာလအတွင်း ဆက်လက်၍ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းနေသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှာ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တပ်မတော်၊ DKBA (ခွဲထွက်) တို့ဖြစ်ကြပြီး ရွာသားများ၏ သတင်းပို့ချက်အရ ဆက်လက်၍ ဖြစ်ပျက်နေသော ဒေသများမှာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဖာပွန်ခရိုင်၊ သထုံခရိုင်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ခူးပလာယာခရိုင် များဖြစ်ကြသည်။ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ သတင်းပို့ချက်များ သိသိသာသာ ကျဆင်းလာချိန်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက်ပိုင်း ၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပြီး အချို့သော လက်နက်ကိုင်စစ်သားများသည် တပ်အကျိုးအတွက် (သို့မဟုတ်) စစ်စခန်းများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ရန် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ရွာသားများကို ဆက်လက်၍ အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများ ရှိနေသေးကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် တစ်လျှောက်လုံးတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံစာများအရ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ကျင့်သားရနေပြီဖြစ်သော အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေရန်အတွက် တောင်းဆိုမှုများသည် ရွာသားများအပေါ် ဆိုးရွားသော အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ စားဝတ်နေရေးခက်ခဲမှု၊ မိမိတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လက်နက်ကိုင်စစ်တပ်များသည် ယခင်ကဲ့သို့ မိမိတို့အပေါ် အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများ ဆက်လက်ပြုလုပ်လိမ့်မည်ဆိုသော အကြောက်တရားများ ဆက်လက်ရှင်သန်နေလျက်ရှိပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် စတင်ခဲ့သောအချိန်မှစ၍ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများကို ရွာသားများမှ ကြောက်ရွံ့ရသည့် ဆိုးသွမ်းကြမ်းတမ်းသော လက်နက်ကိုင်အရာရှိများမှ အဓိက ဆက်လက်ကျူးလွန်နေဆဲ ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် ကရင်အရပ်သားများအပေါ် ထိုကဲ့သို့ ကျူးလွန်ရာတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ တစ်ခုလုံးနှင့် ဆက်နွယ်၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပဲ သီးခြားအုပ်စုငယ်များဖြင့်သာ ပြုလုပ်နေကြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။¹²² သို့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အနေဖြင့်လည်း စစ်ပွဲများဖြစ်လာတိုင်း ပေါ်တာဆွဲခြင်းများ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုများကို အလျင်းသင့်သလို အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော မဲသဝေါဒေသ၊ ဖားအံခရိုင်တွင် နယ်ခြားစောင့်နှင့် တပ်မတော်ကတစ်ဖက်၊ DKBA (ခွဲထွက်) အဖွဲ့ကတစ်ဖက် ဖြစ်ပွားရာတွင် ရွာသားများအား ဆန်နှင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ သယ်ဆောင်ခြင်းများကို DKBA အဖွဲ့မှ အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများမှာ ယာယီ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်း တစ်ခုသို့ ထွက်ပြေးကြရသည်။¹²³

¹²² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Interview: U A---, January 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။
¹²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

မကြာသေးမှီက ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုများတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် မရိုးသားမှုများကြောင့် ရွာသားများမှာ ၎င်းတို့အတွက် လုပ်အားပေးရသည့် ကိစ္စများစွာ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာပါ ရွာသားများ၏ သတင်းပေးမှုများတွင် တပ်မတော်အနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေရန် တောင်းဆိုခြင်းများ မရှိသော်လည်း ရွာသားများကို စေတနာ့လုပ်အားပေး အနေဖြင့် ခိုင်းစေမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ တချို့နေရာများတွင် ရွာလူကြီးများထံမှ မိမိတို့လိုအပ်သော အထောက်အပံ့များ တောင်းဆိုပြီး ကုန်ကျစရိတ်များကို ပြန်လည်ပေးချေမှုများ ရှိခဲ့သည်။¹²⁴ သို့သော်လည်း ရွာသားများ၏ အဆိုအရ တပ်မတော်၏ လက်စားချေမှုကို ကြောက်ရသဖြင့် တောင်းဆိုသမျှကို ငြင်းပယ်နိုင်ရန် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုမရှိခဲ့ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အရိုးစွဲနေသော အကြောက်တရားနှင့် တပ်မတော်မှ အကြမ်းဖက်မှု များကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တပ်မတော်အနေဖြင့် ကုန်ကျစရိတ်များကိုပြန်လည် ပေးချေမည်ဟု ကတိပြုထားသော်လည်း အချို့သောအခြေအနေများတွင် ရွာသားများစီစဉ်ပေးရသော ပစ္စည်းများ အတွက် ငွေကြေးတစ်စုံတစ်ရာ ပြန်လည်ပေးဆောင်ခဲ့ခြင်းများ မရှိခဲ့ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၌ ဖြစ်ပွားသော အောက်ပါ အကြောင်းအရာ ကိုကြည့်ပါ။

"ကော့ကရိတ်မြို့နယ် ခ--- ရွာမှာ စခန်းချနေတဲ့ တပ်ရင်းမှူး နေဝင်းအောင်ဦးဆောင်တဲ့ နအဖ¹²⁵ ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၅၅၉) မှ စစ်သားတစ်စုက ရွာသားများကို ရ--- ရွာကနေ ခ--- ရွာအထိ ဆန်များကို သယ်ဆောင်ပေးဖို့နဲ့ သယ်ဆောင်ခ အခကြေးငွေများ ပေးမယ်လို့ ဂတိပြုခဲ့သော်လည်း တပ်မတော်အနေနဲ့ တစ်ပြားမှ မပေးတဲ့အပြင် [ယာဉ်များအတွက်] ဓာတ်ဆီဖိုးအတွက်ကော ငွေကြေး ဘာတစ်ခုမှ မပေးခဲ့ဘူး"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေနေတင်ပြချက်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹²⁶

အလားတူ အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ဆောင်နေသည့် ကာလအတွင်း ဖြစ်သော ၂၀၁၃-၂၀၁၄-၂၀၁၅ ခုနှစ်များတွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်ရှိ နယ်ခြားစောင့်တပ် အမှတ် (၁၀၁၃) နှင့် အမှတ် (၁၀၁၄) တို့က ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏တပ်စခန်းတွင် ထမင်းချက်ခိုင်းခြင်း၊ ထင်းများရှာခိုင်းပြီးသယ် ခိုင်းခြင်း၊ စခန်းများမိုးရန် သက်ကယ်များ တောင်းဆိုခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။¹²⁷ အခြားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်း အမှတ် (၁၀၁၄) မှ ဗိုလ်ချုပ်စောထီးကြူး (ခေါ်) တင်ဝင်း ဆိုသူက ရွာသူကြီးသုံး

¹²⁴ Source #45 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁵ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ စစ်အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံကို ထိုအချိန်တွင် အုပ်ချုပ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ရက် တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေမှ နအဖ ကို တရားဝင်ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီးနောက် နိုင်ငံဘာလ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရရွေးကောက်ပွဲများကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ၎င်းကို ရွာသူရွာသားများက မြန်မာစစ်အစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

¹²⁶ ဤအမှုတွင် တပ်မတော်သည် ရွာသူရွာသားများ၏ ကုန်တင်ကားများအတွက် ဓာတ်ဆီ ၅ ဂါလံသာ ပြန်လည်ဖြည့်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ကား ငှားရမ်းခကို ပေးခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ Source #85 နှင့် Source #73 တို့တွင် ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Win Yay Township, June to July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁷ ဥပမာ Source #66 and #90 တွင် ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ BGF တပ်ရင်း #၁၀၁၃နှင့် #၁၀၁၄တို့၏ ကျူးလွန်သော မတရားမှုများအမျိုးမျိုးကို သတင်းရရှိခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "BGF Battalion #1014 demands forced labour, asserts heavily militarised presence in villages in Hpapun District, June 2015," ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Incident Report: Villager killed by Border Guard Force (BGF) Battalion #1013 in Bu Tho Township, March 2015" Hpapun Incident Report: Villager killed by Border Guard Force (BGF) Battalion #1013 in Bu Tho Township, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Human rights violations by Border Guard Force (BGF) Battalion #1014 in Bu Tho Township, Hpapun District, May 2012 to March 2014," တွင်လည်း ကြည့်ပါ။ ထိုတပ်ရင်းများ၏ မတရားမှုများ၏ အသေးစိတ်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ website တွင် ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

ယောက်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး တစ်ရွာလျှင် ရွာသား ၁၀ ယောက်နှုန်းဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှ ဒီဇင်ဘာလအထိ နေ့စဉ် လုပ်အားပေးရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။¹²⁸

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းခြင်းများမှာ ရွာသူရွာသားများ အမြဲတမ်း ကြုံတွေ့နေရသော အရာဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် လက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် ဤပြဿနာများကို အပြီးသတ် ရှောင်လွှဲနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပဲ ရွာသားများမှာလည်း၊ အကြောက်တရား စိုးရိမ်စိတ်များနှင့် လုံခြုံစိတ်ချစွာဖြင့် မနေကြရကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ကာလအတွင်း အထူးသဖြင့် စစ်တပ်အလုပ်များနှင့် စီမံကိန်းအဆောက်အဦများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် တပ်မတော်အနေနှင့် ရွာသားများအား အကြိမ်ပေါင်းများစွာ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုများကြောင့် ရွာသားအများစုမှာ တောင်းဆိုမှုများကို ရှောင်ရှားရန် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင် နေကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စောဗ--- ၏ အတွေ့အကြုံတွင်တွေ့နိုင်သည်။

"လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ရက်လောက်က ဒုက္ခသည်စခန်းကို ကျနော်ရောက်တယ်။ ကျွန်တော်ဒီမှာ အလုပ်လာရှာတယ်။ ဟိုမှာ နေလို့မရဘူး ဟိုမှာအခက်အခဲ အများကြီးရှိတယ်။ တပ်မတော်က ကျွန်တော်တို့ကို အတင်းအကြပ် သူတို့အတွက် အလုပ်လုပ်ခိုင်းတယ်။ လမ်းတွေဖောက်ရတယ်။ သူတို့စစ်တန်းလျားတွေမှာ အလုပ်လုပ်ပေးရ တယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ပစ္စည်းတွေ သယ်ပို့ပေးရတယ်။ ပေါ်တာတွေ လုပ်ပေးရတယ်။ ကျွန်တော်ဆို အမြဲတမ်း သွားရတယ် ပိတခါ မှာ နေတုန်းက တစ်လမှာ နှစ်ခါသွားရတယ်။ တစ်ခါသွားရင် ၅ ရက်ကြာတယ်။ အချိန်တိုင်း ပစ္စည်းတွေ သယ်ရတယ်။ လမ်းတွေဖောက်ရတယ်။ တစ်ခါတစ်လေကျတော့ လမ်းသွားဖောက်ရင် ၁၀ ရက်ကြာတယ်။ ကိုယ့်ထမင်းကိုယ် ယူသွားရတယ်။ အဲဒါနဲ့ ဒေါ်လမ်း ကနေ ဖားအံကို လမ်းအသစ်ပေါ် လာတယ်။"

စောဗ--- (ကျား၊ ၃၇နှစ်)၊ ၀--- ကျေးရွာ၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက် ပိုင်း၊

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹²⁹

အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခံရသည့်အချိန်တွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဤသို့ရွာသားများ မှ ဆက်လက်တင်ပြခဲ့သည်။ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခံရသူများမှာ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ် မိန်းကလေးများမှ သက်ကြီးရွယ်အို အဖိုးကြီးများအထိ ပါဝင်ပြီး လေးလံသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို သယ်ခိုင်းခြင်း၊ အလုပ်လုပ်ရာတွင် နှေးကွေးပါက ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ကန်ကျောက်ခြင်းနှင့် ခွန်အားမရှိသော အခြားသူငယ်ချင်း အဖော်များကို သေသည်အထိ လမ်းတလျှောက်တွင် စွန့်ပစ်ထားခဲ့ခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။¹³⁰ ဤအချက်များကို လေ့လာကြည့်ပါက တပ်မတော်နှင့် အချို့တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများကို အသုံးပြု၍ မိမိတို့၏ စစ်အင်အားများကို မြှင့်တင်ရုံမျှမက မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများကို ဘေးသင့်စေမှု၊ အသက်အန္တရာယ် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ပြုလုပ်နေကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်က ထွက်ဆိုမှုတစ်ခုတွင် တပ်မတော်၏ လုပ်အားပေး ခိုင်းစေခံရသူများနှင့် ပေါ်တာများအပေါ် စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှိပ်စက်မှုများကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

¹²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Short Update: Hpa-an Township, October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁰ ဥပမာအားဖြင့် "သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို မတရားအလုပ်လုပ်ခိုင်းတယ်။ သူတို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ကိုပြောတယ်။ မလှမ်းမကမ်းမှာ လုပ်ရမယ်။ ဒါပေမဲ့ တကယ်တမ်းကျတော့ ကျွန်တော်တို့ကို ၂ ရက် ၃ ရက် သွားခိုင်းတယ်။ ပြီးတော့ အလေးအပင်တွေကိုလည်း သယ်ခိုင်းတယ် မတတ်နိုင်ပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားပြီး သယ်တာပဲ။ ကျွန်တော်တို့ သယ်ရတာတွေက ဘီလပ်မြေအိတ် ဒါမှမဟုတ် ကျည်ဆံတွေ၊ ဆန်တွေ နှင့် အခြားအစားအစာတွေပဲ။ သူတို့လိုအပ်တာတွေ အားလုံး ကျွန်တော်တို့သယ်ပေးရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

"ပေါ်တာတွေအနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ တစ်နေ့မှာ ထမင်းတစ်နပ်စားရတယ် ထမင်းကို ပန်းကန်ပြားသေး သေးလေးကို ချိန်ခွင်နဲ့ ချိန်ပေးတယ်။ ကျွန်တော့်ကို အချိန် ၂၀ ကျော် (၃၂ ကီလိုလေးတဲ့) လက်နက်နဲ့ ရဲကွာတွေ သယ်ခိုင်းတယ်။ မသယ်နိုင်ရင် အရှိက်ခံရတယ်။ ပေါ်တာတွေသေတာတော့ ကျွန်တော်မမြင်ဖူးဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်း တွေကတော့ ခြေကုန်လက်ပမ်းကျတာ၊ အားမရှိတာနဲ့ ငှက်ဖျားဖြစ်ပြီး သေတဲ့လူတွေ အများကြီးကို မြင်တွေ့ခဲ့တယ်။ အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်၊ အသက် ၆၀ အရွယ် ပေါ်တာတွေ ကျွန်တော် အများကြီးတွေ့ခဲ့ဖူးတယ် မိန်းမတွေလည်း ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကိုယ်ဝန်ရှိတဲ့ မိန်းမတွေ ကလေးငယ်လေးနဲ့ မိန်းမတွေလည်း ပါတယ်။ မိန်းမတွေက ယောက်ျားတွေလိုပဲ လေးတဲ့ ပစ္စည်းတွေသယ်ရတယ်။ တချို့လည်း အမွေကျင့်ခံရတယ်။ တချို့ပေါ်တာတွေက ထွက်ပြေးတယ်။ တချို့သူတွေကျတော့ သွားခွင့်ပြုတယ်။ ကျွန်တော်ဆို နှစ်ခါထွက်ပြေးဖူးတယ်။ တတိယအကြိမ်မှာ တော့ ကျွန်တော့်ကို ပြန်ခွင့်ပြုတယ်။"

စောထ--- (ကျား၊ ၄၅ နှစ်)၊ ၂--- ကျေးရွာ၊ ဖရူးစိုမြို့နယ်၊ လွိုင်ကော်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်း¹³¹

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹³²

အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခြင်း တောင်းဆိုမှုများနှင့် အပြင်းအထန် အဓမ္မပြုကျင့်မှုများနှင့်အတူ ရွာသားများမှာ ခြိမ်းခြောက်တောင်းဆိုမှုများကိုပါ ခံကြရသည်။ လိုအပ်သော အလုပ်သမားအရေအတွက်ကို ရွာသားများ အနေဖြင့် မပေးနိုင်ပါက တပ်မတော်အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် ရွာသားများကို လူအစားထိုးခန့် ပေါ်တာခ ပိုက်ဆံများ¹³³ကို ပေးခိုင်းပါသည်။ ထို့သို့ ပေးဆောင်ရမှုများကြောင့် ရွာသားများမှာ ၎င်းတို့၏ ငွေရေးကြေးရေးနှင့် စားဝတ်နေရေး လုံခြုံမှုများကို ထိခိုက်စေသည်။

"ကျွန်တော်တို့က နဂိုကတည်းက ဆင်းရဲပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပိုဆိုးတာက ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ ပေါ်တာကြေး အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပေးရတယ်။ တစ်ခါတစ်လေကျရင် ပေးစရာတပြားမှ မရှိဘူး။ ကျွန်တော့်သမီးရဲ့ ထဘီ အသစ်ကလေးကို ပြန်ရောင်းပြီး ပေါ်တာခ ပေးရတယ်။"

မောင်အအ--- (ကျား၊ ၄၂ နှစ်)၊ လွိုင်ဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သောအစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹³⁴

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ပေါ်တာခများ ကောက်ခံမှုကြောင့် ငွေကြေး အခက်အခဲများ အကြီးအကျယ် ဖြစ်စေခဲ့သည်။ မိသားစုများစွာ အကြွေးတင်ကြရသည်။¹³⁵ နေ့စဉ် စားဝတ် နေရေးအတွက်ခက်ခဲစွာ ရုန်းကန်ကြရသည်။¹³⁶ ရွာသားများအနေဖြင့် မပေးနိုင်ပါက အိမ်နီးနားချင်းများထံမှ ချေးငှား၍ မရပါက ရိုက်နှက်ခြင်းများ၊ နှိပ်စက်ခြင်းများ ခံကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ဒေသများတွင် ရပ်တည်ရန် အလွန်ခက်ခဲလာကြပြီး ခက်ခဲသောဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရန် ကြီးမားသောတွန်းအားဖြစ်ပြီး

¹³¹ ဤခရိုင်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသည့် နယ်မြေတွင် မပါဝင်ပါ။

¹³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Statements by Karenni Refugees" တွင်ကြည့်ပါ။

¹³³ "ပေါ်တာဝန်ဆောင်ခတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘယ်လိုဖြစ်သွားလဲ ဆိုတာကို ကျွန်တော် မသိဘူး။ ပေါ်တာခပေးသလား ဒါမှမဟုတ် လမ်းတွေဖောက်တဲ့အတွက် ကုန်သလား ဒါမှမဟုတ် ကျွန်တော်ထင်တာတော့ န.ဝ.က က သူ့ဘာသာသူ သုံးပစ်သလား မပြောတတ်ဘူး။ ဘာပဲဆောက်ဆောက် ပြည်သူတွေက ပေးရတယ်။ စစ်တပ်က လာတောင်းရင် ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ လတိုင်း အခွန်အမျိုးမျိုး ပေးရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living Conditions around Pa'an Town," တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC ABUSES IN HLAING BWE AREA," တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Landmines, Killings and Food Destruction: Civilian life in Toungoo District," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living Conditions around Pa'an Town," တွင်ကြည့်ပါ။

မိမိတို့၏ နေရပ်ဒေသများကို စွန့်ခွာ၍ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် များအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသည် စခန်းများတွင်သော်လည်းကောင်း သွားရောက် နေထိုင်ကြရသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကြာ အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် ရွာသားများ၏ ဘဝမလုံခြုံမှု အခြေခံအကြောင်းတရားများမှာ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခိုင်းခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်သော ချိုးဖောက်မှုများကို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ကာလများအထိ ဆက်လက်ပြီး သက်ရောက်မှုရှိနေကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA (ခွဲထွက်) ကဲ့သို့ အချို့လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ရွာသားများအပေါ်တွင် အတင်းအဓမ္မ အလုပ်ခိုင်းစေမှု [လုပ်အားပေးရန် တောင်းဆိုမှု] များဆက်လက်၍ ပြုလုပ်နေခြင်းကြောင့် ရွာသားများမှာ ခြိမ်းခြောက်ခံရသည်ဟု ခံစားရပြီး မငြင်းဆိုရဲကြပေ။ ထို့အပြင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ဤကဲ့သို့ တောင်းဆိုခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ကာလများအတွင်းက ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အတင်းအဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများ ပေါင်းစပ်သောအခါ ဒေသခံရွာသား များက တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုမရှိကြပဲ မိမိတို့ရွာအတွင်းနှင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင်တွင် စစ်တပ်စခန်းများ၊ တပ်ရင်းများ တည်ရှိနေပါက သိသာထင်ရှားသည့် အန္တရာယ်အောက်တွင် ကျရောက်နေကြောင်း ခံစားကြရသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ

လွန်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက်လုံး တပ်မတော်၊ KNLA၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ၊ အကျိုးပြု၊ ခွဲထွက်) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များသည် တိုက်ခိုက်ရန်၊ ခုခံကာကွယ်ရန် စသည့် ၎င်းတို့၏ တစ်ဖက်ရန်သူများကို ခုခံရန်၊ ရွာသားများကို ခြောက်လှန့်စေရန်နှင့် မိမိတို့၏ ရန်သူများကို အထောက်အပံ့များ မပေးနိုင်ရန် စစ်ဗျူဟာ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ် အနေဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်း ဒေသတစ်လျှောက်လုံးတွင် များပြားသည့် မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်များ ရှိနေပြီး စစ်မက်အသွင်အပြင် ပတ်ဝန်းကျင်ကြောင့် အလွန်တရာပင် ရွာသားများမှ ၎င်းတို့၏လုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားစေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ မြေမြှုပ်မိုင်းများ အသုံးပြုမှု ရပ်စဲရေးနှင့် ရှေ့ဆက်မြေမြှုပ်မိုင်းများ ပူးပေါင်းရှင်းလင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သည်။ သို့ရာတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ ထိုကတိ ကဝတ်များသည် ရွာသားများကို အထောက်အကူမဖြစ်စေပဲ ထိုမြေမြှုပ်မိုင်းများသည် ဒေသတွင်းရှိ ရွာသားများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ရွာသားများက ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ဤသို့ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ မရှင်းလင်းရသေးသည့် မြေမြှုပ်မိုင်းအဟောင်း များကြောင့် အန္တရာယ်များဖြစ်သည့် ဒုက္ခိတဖြစ်ရခြင်းနှင့် အသက်သေဆုံးရခြင်း၊ မြေများပေါ်တွင် မြေမြှုပ်မိုင်းအသစ်များ ထပ်မံ၍ မြှုပ်နေခြင်းများကြောင့် ထိုဒေသရှိ အရပ်သားများအတွက် မြေမြှုပ်မိုင်းထိပြီး သေဆုံးခြင်း စသည့် အန္တရာယ်များ ပိုမိုများပြားခြင်းနှင့် နေ့စဉ်ဘဝလုပ်ကိုင်စားသောက်ရေးတွင် လယ်ယာများ သစ်တောများအတွင်းသို့ လွတ်လပ်စွာ မသွားရဲခြင်းကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ မလုံခြုံမှုများ၊ မြေမြှုပ်မိုင်း အသစ်နှင့် အဟောင်းများကြောင့် မိမိတို့မွေးမြူထားသော တိရိစ္ဆာန်များသေဆုံးခြင်း၊ ဒဏ်ရာရခြင်း စသည်တို့ကို တွေ့ကြုံနေကြရသည်။ ထို့အပြင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုထားသော ကိစ္စရပ်များအရ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ရွာသားများအား တိုက်ရိုက် ဖိအားပေးကာ မြေမြှုပ်မိုင်းရှင်းရာတွင် အတင်းအဓမ္မ ခိုင်းစေခြင်း၊ ထိုမြေမြှုပ်မိုင်းများရှိရာ ဒေသများတွင် ရွာသားများအား မိုင်းရှင်းသည့် စက်ကရိယာသဖွယ် လမ်းလျှောက်စေခြင်းနှင့် လေးလံသော ပစ္စည်းများ သယ်ခိုင်းခြင်းများကို လွန်ခဲ့သောနှစ်များက အတင်းအဓမ္မ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ထိုမြေမြှုပ်မိုင်းများအား စမ်းသပ်ရှာဖွေဖော်ထုတ် မရသော အခါတွင် ရွာသားများကို ဒဏ်ရာရခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင်

ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ အသက် ၅၃ နှစ်အရွယ် ရွာသူကြီး ဦးအ--- မှ ဖြတ်လေးဖြတ် ခေတ်ကာလအတွင်းက ၎င်းရွာမှ ရွာသား ၁၆ ယောက်သည် ထောင်ထားသော မြေမြှုပ်မိုင်းအဟောင်းများကို တက်နင်းမိသဖြင့် ဒဏ်ရာရခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြပြောဆိုခဲ့သည်။¹³⁷ အခြားအမှုတစ်ခုဖြစ်သော မယ်သဝေါဒေသ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်တွင် DKBA (ခွဲထွက်) အဖွဲ့မှ နှစ်နေရာခွဲ၍ ထောင်ထားသော မြေမြှုပ်မိုင်းများကို တက်နင်းမိခြင်းကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလ အကြားတွင် အနည်းဆုံး ရွာသူကြီးတစ်ယောက် သေဆုံးပြီး ရွာသားတစ်ယောက် ဒဏ်ရာရခဲ့သည်။¹³⁸ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဖာပွန်ခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ယောက်သည် မြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး ထို့အတူ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ နှင့် ဧပြီလတွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးလည်း အလားတူအမှုတစ်ခု ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ ထိုမြေမြှုပ်မိုင်း များမှာ KNLA မှ ထောင်ထားခဲ့သော မိုင်းများဖြစ်သည်ဟု ယူဆရသည်။¹³⁹ ဤအမှုများသည် အထက်ဖော်ပြပါ အခြားအကြမ်းဖက်မှုများကဲ့သို့ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် အပြစ်မဲ့သော အရပ်သားများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုနှင့် အန္တရာယ်များကို ထိခိုက်စေပြီး ၎င်းတို့အသိုင်းအဝန်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိ တော့ကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ တင်ပြသော အစီရင်ခံစာများတွင် တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို တိုက်ရေးခိုက်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယခုအချိန်တွင် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများသည် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို မိမိကိုယ်ကိုယ် ကာကွယ်ရေးအတွက် အသုံးပြုသည်သာမကပဲ ၎င်းတို့အတွက် အဓိဝင်ငွေရရှိစေသော ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အခြေခံသည့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို အသုံးပြုကြသည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းအသုံးပြုသည့် အခြားရည်ရွယ်ချက်မှာ သစ်ခုတ်သမားများကို ကျေးရွာပိုင် သစ်တောများအတွင်း ဝင်ရောက်မလာနိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် KNLA မှ ညောင်လေးပင်ခရိုင်အတွင်းရှိ ရွာသားများအား ကျေးရွာပိုင် သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုနေရာများသို့ သစ်ခုတ်ယူမှုများ မပြုရန် အသိပေး အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်းတချို့သော ရွာသားများမှာ ဘဝရပ်တည်မှုအတွက် သစ်ခုတ်၍ ရောင်းချစားသောက်နေရသည့်အတွက် ထိုသစ်တောများသို့ ဆက်လက်သွားရောက်ခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ပေါက်ကွဲခဲ့ပြီး ရွာသား မောင်အ--- ၏ နွားတစ်ကောင် ဒဏ်ရာရခဲ့ပြီး နွားလည်းတစ်ခုလုံး ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ ထင်းကောက်ရန်အတွက် သစ်တောထဲသို့သွားခဲ့သော မောင်အ--- မှ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

"ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လူတွေက အဲဒီနေရာက သစ်ခိုးထုတ်ကြတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူတို့မိုင်းထောင်ထားတာ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့်ကိစ္စကြတော့ ကျွန်တော်က သစ်သွားခိုးတာမဟုတ်ဘူး။"

မောင်အ--- (ကျား)၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်း မှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်းနောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက် မှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁴⁰

¹³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: U A---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော Two separate landmine incidents happened in Hpapun and Nyaunglebin districts, March and April 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ အခြား အမှုတစ်ခုတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ လယ်မူပလော ကျေးရွာအုပ်စုမှ ၂၆ နှစ်အရွယ်ရှိသော စောဘာဘ--- သည် တောထဲတွင် ၎င်း၏သူငယ်ချင်းများနှင့် အမဲလိုက်နေစဉ် ၎င်း၏သူငယ်ချင်းသည် တပ်မတော်မှ မြှုပ်ထားသည်ဟု ယူဆရသော မြေမြှုပ်မိုင်းကို နင်းမိခဲ့သည်။ ထိုသူမှာ ၂ နာရီနောက်ပိုင်းတွင် အသက်သေဆုံးခဲ့သည်။ Source #11 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Mone Township, April to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ မြေမြှုပ်မိုင်းများကို တက်နင်းမိကြသဖြင့် ရွာသူရွာသားများသည် ငွေရေးကြေးရေးနှင့် စားဝတ်နေရေးများ

အလားတူပင် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် တည်နေရာများတွင် ရွာသားများအား ဝင်ရောက်၍ လုပ်ကိုင်စားသောက်ခြင်းများ မပြုနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို အသုံးပြုကြသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် အသက် ၂၇ နှစ်အရွယ် စောဘ--- သည် မြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ ထိုနေရာမှာ ညောင်လေးပင်ခရိုင် ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ကလေးမြောင်းဒေသရှိ ယခင်က ရွှေတွင်းတူးဖော်ရာ နေရာဟောင်းတွင်ဖြစ်သည်။ စောဘ--- မှာ ထိုအချိန်က အမဲလိုက်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဒေသသည် ရွာသားများအနေဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကြုံလာသည့်အခါတိုင်း အမဲလိုက်၍ ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းလေ့ရှိသော နေရာဖြစ်သည်။¹⁴¹

မကြာသေးခင်က အလွန်တရာရှုပ်ထွေးသော မြေမြှုပ်မိုင်းများ အသုံးပြုခြင်းအကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြေမြှုပ်မိုင်း များအသုံးပြုခြင်းသည် လျှင်မြန်စွာ ပျံ့နှံ့လာသည့်အတွက် ရွာသားများနှင့် ကျေးရွာလုံခြုံရေးများသည် ၎င်းတို့အား လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်အန္တရာယ်ပေးခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် စောစီးစွာ အသိပေးခြင်းစနစ် အနေဖြင့် လက်လုပ်မြေမြှုပ်မိုင်းများကို ၎င်းတို့ဒေသများတွင် အထူးသဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နေရာများတွင် ထောင်ထားကြသည်။¹⁴² ဟပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ခခ---ကျေးရွာမှ ရွာသားတစ်ဦးမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

"အရပ်သားတွေကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် လူကြီးတွေမှာ တာဝန်ရှိတယ်ဆိုတော့ မြေမြှုပ်မိုင်း အသုံးပြုတာပေါ့။ ပြီးတော့ စစ်သားတွေကလည်း အသုံးပြုတယ်။ ရွာကလူကြီးတွေ မြေမြှုပ်မိုင်း အသုံးပြုတယ်ဆိုတာက ကျွန်တော်တို့က တည်တံ့ခိုင်မြဲတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးရတဲ့ အခြေအနေမှာ မရှိသေးဘူး။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ အခက်အခဲတွေ အများကြီးရှိတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကာကွယ်တဲ့အနေနဲ့ မိုင်းတွေ မြှုပ်ထားရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမယ့် [KNLA] စစ်သားတွေလည်း မရှိဘူး။ [တပ်မတော်] စစ်သားတွေ ရဲ့အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်တဲ့အနေနဲ့ ဒီလိုမိုင်းတွေ ထောင်ထားမှ ကျွန်တော်တို့ကောင်းကောင်းမွန်မွန် လုပ်ကိုင်စားသောက်လို့ရမယ်။"

စောဒဒ--- (ကျား၊ ၃၅နှစ်)၊ ဇေ--- ကျေးရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဟပွန်ခရိုင် (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁴³

မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်အတွက်မဆို ဆက်လက်အသုံးပြုနေသော မြေမြှုပ်မိုင်းများသည် ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် အတားအဆီးကန့်သတ်မှုများ ဖြစ်စေပြီး ရွာသားများမှာ ဒဏ်ရာရခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းကဲ့သို့သော သေမင်းခံတွင်းဝ အန္တရာယ်များသို့ ကျရောက်စေပါသည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်များအတွင်း မြေမြှုပ်မိုင်းများကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိသူများ၊ မုဆိုးမများ၊ မိသားစုအတွင်းမှ အမိ သို့မဟုတ် အဖ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသူများ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသည့် ရွာသားများက လက်နက်ကိုင်စစ်သားများမှ ၎င်းတို့နယ်မြေများအတွင်းသို့ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာမှုများ၊ ချဉ်းကပ်မှုများ၊ မပြုလုပ်နိုင်စေရန်၊ ကာကွယ်ရန်၊ သတ်မှတ်ထားသော နေရာများတွင် တိုက်ခိုက်မှုများ မပြုလုပ်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် အဓိက မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို သက်သေထွက်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် ကျော်ကာလများအတွင်း ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်မှ ပေါ်တာအဖြစ် လက်နက်ရိက္ခာများကို သယ်ဆောင်စေပြီး ၎င်းတို့ကို မိုင်းရှင်းကိရိယာများအဖြစ် စစ်သားများ၏ အရှေ့တွင် လမ်းလျှောက်စေခြင်းအားဖြင့် မိုင်းထောင်ထားသော ဒေသများသို့ ခေါ်ယူအသုံးပြုခြင်းစသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကိုလည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ထပ်မံ၍ ခံစားကြရသည်။

လုပ်ဆောင်ရာတွင် လုံခြုံမှုမရှိဟု ပြောဆိုကြသည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းများကြောင့် များမကြာမှီက လယ်သမားများ၏ ကျွဲများ သေဆုံးခဲ့ကြခြင်းနှင့် ဒဏ်ရာများ ရရှိခဲ့ခြင်းဟူ၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Incident Report: Landmine kills one buffalo and injures two in Bu Tho Township, April 2015" တွင်ကြည့်ပါ။ ။

¹⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: U A---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴² Source #89 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴³ Source #121 တွင်ကြည့်ပါ။

"သူတို့ မိုင်းရှင်းခိုင်းတဲ့အတွက်ကြောင့် ပေါ်တာတစ်ယောက် သေသွားတယ်။ သူက စစ်သားတွေရဲ့ရှေ့က အထုပ်ထမ်းပြီး သွားရတယ်။ စစ်သားတွေက အနောက်က လိုက်တယ်ဆိုတော့ သူက လူသားကို မြေမြှုပ်ခိုင်း ရှင်းလင်းရေးကိရိယာလိုမျိုး အသုံးပြုသလို ဖြစ်နေတာပေါ့။ မြေမြှုပ်ခိုင်းထောင်ထားတဲ့ နေရာနားရောက်တော့ ပေါ်တာက တက်နင်းမိပြီး တစ်ကိုယ်လုံး လွှင့်စင်ထွက်သွားတယ်။ စစ်သားတွေကတော့ ဘာမှမဖြစ်ဘူး သူတို့ [စစ်သားတွေက အဲ့လိုပဲလုပ်ကြတယ်] သူတို့က အဲ့လိုပဲ ပေါ်တာလုပ်ရတဲ့သူတွေ အထဲမှာဆိုရင် တချို့ကို အရှေ့က သွားခိုင်းတယ်။ တချို့ကို စစ်သားတွေရဲ့ အနောက်ကနေ လိုက်ခိုင်းတယ်။ တစ်ခါတစ်လေ ကျရင်လည်း သူတို့ကြားထဲမှာ နေခိုင်းတယ်။"

စောဖေ--- (ကျား၊ ၁၅ နှစ်)၊ ယယ--- ကျေးရွာ၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသား ပေးပို့သောအစီရင်ခံစာ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁴⁴

ထို့အတူ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် အမျိုးမျိုးသော စိတ်ဒဏ်ရာများ ရရှိစေနိုင်သောအမှုများကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ ထိုဖြစ်ပွားမှုများမှာ တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များအား ကရင်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ တိုက်ခိုက်မှုကို လက်စားချေသည့်အနေဖြင့် ဒေသခံကရင်ပြည်သူများအား နာကျင်မှု (သို့မဟုတ်) သေဆုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် လူနေရပ်ကွက်ကျေးရွာများတွင် မြေမြှုပ်ခိုင်းမှုများ ထောင်ထားခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖားအံခရိုင်တွင် ၁၉၉၈ ခုနှစ်က တပ်မတော်အနေဖြင့် သေဆုံးသွားသည့် ရုပ်အလောင်းများကို မြေမြှုပ်ခိုင်းမှုများ တပ်ဆင်ထားပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုသေဆုံးသူများ၏ အလောင်းများကို မြေမြှုပ်သင်္ဂြိုဟ်ခြင်းမပြုနိုင်ရန် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။¹⁴⁵ ထိုတစ်နှစ်အတွင်းမှာပင် တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၇၀၇) မှ တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတစ်ပင်မြို့နယ်တွင် အိမ်၏အပြင်ဘက်တွင် မြေမြှုပ်ခိုင်းထောင်ထားခဲ့သည့် အတွက် သက်ကြီးရွယ်အို ရွာသားတစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ရသည်။¹⁴⁶ ထို့အတူ တပ်မတော်က ရွာသားများ၏

¹⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "THE NEW SLORC CAR ROAD TO TWEE PA WIH KYO," တို့တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "THE NEW SLORC CAR ROAD TO TWEE PA WIH KYO," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE," ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Reports and Interviews," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Northeastern Pa'an District: Villagers Fleeing Forced Labour Establishing SPDC Army Camps, Building Access Roads and Clearing Landmines," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴⁵ "သေနတ်ပစ်ခံရတဲ့ ရွာသားနှစ်ဦးက ဖါးတလူ နဲ့ ဖါးမူးဒါး တို့ဖြစ်တယ်။ သူတို့မှာ တောအုပ်ရွာက ရွာသူရွာသားများ ဖြစ်ကြတယ်။ တစ်ယောက်က အသက် ၁၅ နှစ်၊ နောက်တစ်ယောက်က ၃၄ နှစ်။ ကျွန်တော်တို့ လေးယောက်က ဟင်းသီးဟင်းရွက် သွားရှာတာ။ ကျွန်တော်တို့ပြန်လာတော့ ဗမာစစ်သားတွေ ရွာထဲရောက်နေတာ မသိခဲ့ဘူး။ သူတို့က လမ်းတွေပေါ်မှာ မိုင်းထောင်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ တစ်ယောက်မှ မနင်းမိဘူး။ နောက်တော့ တဲတွေပေါ်မှာ မီးခိုးတွေ ထွက်လာတယ်။ သူတို့မီးရှို့တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ထင်တာက ရွာသားတွေဆိုရင်တော့ ဘာမှမလုပ်ဘူးပေါ့။ ချက်ချင်းပဲ သေနတ်ကိုင်ထားတဲ့ စစ်သားတစ်ယောက်ကို ကျွန်တော်တို့ တွေ့တယ်။ သူကဗမာစစ်သားပဲ။ ကျွန်တော်က စပြေးတယ်သူကလည်း ပစ်တယ်။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်တော်က မြေကြီးပေါ်လဲချပြီး ငြိမ်ငြိမ်လေးနေလိုက်တယ်။ ဒဏ်ရာတွေမရပါဘူး။ နောက်တော့ ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်းကို ပစ်တာထိသွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒဏ်ရာသိပ်မပြင်းတော့ ကျွန်တော့်ကို ကျော်ပြီး ဆက်ပြေးတယ်။ အဲ့ဒီနောက်တော့ စစ်သားတွေက သူတို့ကို စပစ်တယ်။ ပြီးတော့ ဗမာက ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်ကို ပစ်သတ်လိုက်တယ်။ ပြီးတော့ သေနတ်ပဲ့ လူနှစ်ယောက်ဆီက အိတ်တွေကို ယူတယ် ပြီးတော့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေနဲ့ ဖမ်းမိထားတဲ့ ရှဉ့်တွေကို ယူသွားတယ်။ အဲ့ဒီနောက်တော့ သူတို့ အလောင်းတွေနဲ့အတူ ကျန်တဲ့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေနဲ့ သစ်သားတွေကို မီးရှို့လိုက်တယ်။ အဲ့ဒီနောက်တော့ အလောင်းတွေရဲ့ဘေးမှာ ဘယ်သူမှကပ်လို့မရအောင် မိုင်းတွေမြှုပ်ထားတယ်။ နောက်တော့ ရွာသားတစ်ယောက်က အဲ့ဒီအလောင်းတွေရှိတဲ့ နေရာတွေကို သွားတယ်။ သူလည်းသေသွားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ မြှုပ်ထားတဲ့ မိုင်းတစ်ခုကို တက်နင်းမိတယ် အဲ့ဒီနောက်မှာတော့ ဗမာက တောအုပ်ရွာသားနောက်တစ်ယောက်ကို ဖမ်းမိတယ် ပြီးတော့သူကို KNU ထောက်လှမ်းရေးလှိုစွပ်စွဲပြီး သတ်လိုက်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴⁶ "ရွာသားတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ စောဇေ--- ဟာ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၁ ရက်မှာ အအအ--- ဒေသတွင်းမှာ မြှုပ်ထားတဲ့မိုင်းကြောင့် သေသွားတယ်။ သူဟာ အသက် ၆၀ ရှိပြီး သူ့မှာ ကလေးနှစ်ယောက်ရှိပြီး သူ့ရဲ့မိန်းမဟာ သေသွားပြီ။ ဗမာ ၁.မ.ရ (၇၀၇) က မြေမြှုပ်ခိုင်းကို သူ့ရဲ့ အိမ်ရှေ့ရောက်ရန် ခြေတစ်လှမ်းသာ လိုတဲ့နေရာမှာ ထောင်ထားတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Reports and Interviews," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

ဆန်တောင်းများ အောက်တွင် မိုင်းများ တပ်ဆင်ထားခဲ့သောကြောင့် ရွာသားများမှာ မိမိတို့ ပုန်းအောင်းနေသော နေရာများမှ ပြန်လာပြီး ဆန်တောင်းများကို သယ်ယူသောအခါ မိုင်းများကဲ့သို့ပဲ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် တောင်ငူခရိုင်အတွင်းရှိ အမျိုးသားနှစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဒဏ်ရာရခဲ့သည်။¹⁴⁷ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားသော ရွာသူ/သားများ၏ အိမ်အဝင်ဝများတွင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခဲ့ခြင်းကြောင့် မိမိတို့ နေအိမ်များသို့ ပြန်သွားသူများအတွက် သေမင်းအန္တရာယ်များ ကြုံတွေ့ကြရသည်။¹⁴⁸ ထို့အပြင် မိမိတို့ တစ်ဖက်ရန်သူများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တောလမ်းများတွင် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရာတွင် အသက်အန္တရာယ်များ ကြုံတွေ့ ကြရသည်။¹⁴⁹ ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ဇာတိသို့ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရန် ယနေ့အချိန်ထိ ကြောက်ရွံ့နေကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့၏ ဒေသများတွင် အမှတ်အသားမပြုလုပ်ထားသည့် မမြင်နိုင်သော မြေမြှုပ်မိုင်းများ၏ အန္တရာယ်များကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤအမှုများကို ကြည့်ပါက တပ်မတော်အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများကို တိုက်ရိုက်အကြမ်းဖက်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် မိမိတို့အိမ်များတွင် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ နေထိုင်ခြင်း မပြုနိုင်ရန် မြေမြှုပ်မိုင်းများ အသုံးပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြနေပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် မြေမြှုပ်မိုင်းရှင်းလင်းရေးကိစ္စကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း မရှိကြပါ။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးစဉ်ကာလက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် လူထုဘေးအန္တရာယ်ကင်းရေးအတွက် မြေမြှုပ်မိုင်းများ ရှင်းလင်းရန် သဘောတူခဲ့သော်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ တွေ့ရှိချက်များအရ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် နှစ်ကြိမ်သာ မိုင်းရှင်းလင်းမှု လုပ်ငန်းကို မဆိုသလောက်လေး လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ စစ်ရေးအရသာ လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ လူထုအကျိုးအတွက် ရည်ရွယ်၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။¹⁵⁰ ခွင့်ပြုထားသောနေရာများတွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် ရွာသားများကို မိုင်းအန္တရာယ်နှင့် ပတ်သက်၍ အသိပညာပေးမှုများ လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။¹⁵¹ သို့သော်လည်း မြေမြှုပ်မိုင်းများစွာ ကျန်ရှိနေသေးပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ¹⁵² အရပ်သားများအနေဖြင့် စားဝတ်နေရေးအတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် လွန်စွာ အန္တရာယ် ရှိပါသည်။ ထို့အတူ ၂၅ နှစ်တာ ကာလအတွင်း ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ လုံခြုံရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ တိုးတက်လာမှု အနည်းအကျဉ်းသာရှိကြောင်း ပြောဆိုကြပါသည်။

¹⁴⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Reports and Interviews," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Displacement Monitoring: Regular updates on protection concerns for villagers in Doooplaya District and Tak Province," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁰ "၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် KNLA တပ်ရင်း အမှတ် (၁၀၁) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်း အမှတ် (၃) တို့သည် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို အမိန့်အရ အတူတကွ ရှင်းလင်းရေး လုပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ နယ်ခြားစောင့်တပ်၏ တပ်ခွဲမှူး ဖိုးမော်ခေါ့၊ တပ်ကြပ်ကြီး ခီးကျော်၊ တပ်သား ထိုးဟဲကေ နှင့် ဒုတပ်ရင်းမှူး မောင်နွေဟဲ များဖြစ်ကြပြီး သူတို့သည် ၎င်းတို့ စစ်သား အယောက် ၂၀ နှင့် စီမံခန့်ခွဲပြုလုပ်ခဲ့သည်။ KNLA နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဒုတိယ ကလိုကူး နှင့် ပန်ထွေးမော် တို့သည် စစ်သား ၁၅ ယောက်နှင့် စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ အချို့သော ရွာသူကြီးများသည်လည်း သူတို့နှင့်အတူ ပါဝင်ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ သူတို့သည် မြေမြှုပ်မိုင်း အခုပေါင်း ၃၀ ကို အတူတကွ ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၁ ရက် ညနေ ၃ နာရီ အချိန်တွင် ထိုးဟဲကေ ဟုအမည်ရှိသော နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ စစ်သားတစ်ဦးသည် သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်မြေမြှုပ်မိုင်းတစ်လုံး ထိခိုက်သည့်အတွက် ထိုလုပ်ငန်းမှာ ရပ်တန့်သွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an Situation Update: T'Nay Hsah Township, September 2011 to April 2012" နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, June 2016 to August 2016" တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵¹ Source #78 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵² Source #125 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်းခွဲ (ခ) အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများနှင့် တရားမျှတမှုလက်လှမ်းမီမှု

နှစ်ပေါင်း ၂၅ နှစ်ကျော် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားများ၏ဘဝမှာ အလွန်တရာ တုန်လှုပ်ခြောက်ခြားမှု ဆိုးကျိုးများဖြစ်သော အတွေ့အကြုံများကို ခံစားခဲ့ကြရသည်။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်သော တချို့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် လျော့ကျလာခဲ့သော်လည်း လူမှုအသိုက်အဝန်း အတော်များများတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခံစားနေရဆဲ ဖြစ်သည့်အတွက် ၂၅ နှစ်ကာလအတွင်းတွင် ပြောင်းလဲမှု အနည်းငယ်သာ ရှိခဲ့သည်ဟု နားလည် ထားကြသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကာလအတွင်း မှတ်တမ်းပြုစုသည့် အချက်အလက်များအရ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA တို့သည် ဒေသများတွင်ရှိနေခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဘဝလုံခြုံမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုများ ဆက်လက် ရှိနေကြဆဲဖြစ်သည်။ ဖိနှိပ်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများ၏ လက်အောက်တွင် နေထိုင်ရသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို မရေတွက်နိုင်သော်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ခွဲခြားသုံးသပ်ချက်များမှာ ရွာသားများ၏ လက်တွေ့ခံစားခဲ့ရသော ဆင်းရဲဒုက္ခပြဿနာ အတွေ့အကြုံများအပေါ်တွင် အခြေခံပြုစုထားသည်။ အထူးသဖြင့် ရွာသားများ၏ ပြောဆိုချက် များတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် တပ်မတော်ကို အယုံအကြည်မရှိခြင်း၊ ဆိုးရွားသော ကျန်းမာရေးဖြစ်စေခြင်း၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှုကိုကန့်သတ်ခြင်း နှင့် စားဝတ်နေရေးအတွက် လုပ်ကိုင်စားသောက် ရန် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းများ ပါဝင်သည်။

တပ်မတော်အပေါ် ယုံကြည်မှု အားနည်းခြင်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ရရှိသော သက်သေထွက်ဆိုချက်များအရ မြန်မာပြည်ရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တပ်မတော် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရွာသားများအပေါ် အကြောက်တရားများကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ တပ်မတော်အပေါ်တွင် အယုံအကြည်မရှိမှု¹⁵³က အရိုးစွဲနေပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်သည် မိမိတို့အပေါ်တွင် အကြောင်းပြချက်မရှိပဲ မတရား နှိပ်စက်မှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်ဦးမည်ဟု လက်ခံထားကြဆဲဖြစ်သည်။

"အခု ကျွန်တော် [ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှာ] သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုတဲ့အလုပ် အတောအတွင်းမှာ အခုတစ်ခါ ရွာသားတွေဟာ အရမ်းကြောက်ရွံ့နေကြတာကို တွေ့ရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့အသံကို မှတ်တမ်းယူတာမကြိုက်ဘူး။ အခု ကျွန်တော်ယူထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို တပ်မတော်သိသွားရင် သူတို့ကို မကောင်းတာ တစ်ခုခုလုပ်လိမ့်မယ်လို့ ထင်ကြပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁵⁴

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်အား တစ်စုံတစ်ရာ ဆန့်ကျင်ပြောဆိုပါက တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့အား တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်လာမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ KNLA က တပ်မတော်သားတစ်ယောက်ကို သတ်လျှင် ရွာသား ၁၀ ယောက်

¹⁵³ ဥပမာတစ်ခုတွင် "၁၉၉၇ ခုနှစ် ကတည်းက န.အ.ဖ ဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးလို့ နာမည်သုံးပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်နေ သကဲ့သို့ အများအထင်ရှိအောင် ပြသခဲ့တယ်။ အဲဒါကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အုပ်စု၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ကျေးရွာ၊ လက်နက်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုံလုံယုံခြင်း၊ နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ အစရှိတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးအမည်ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုခဲ့တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁴ Source #134 တွင်ကြည့်ပါ။

ပြန်လည်၍ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံရမည်ဟု¹⁵⁵ တပ်မတော်၏ စသုံးလုံးအဖွဲ့မှ ခြိမ်းခြောက်ပြောဆိုခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများကို တစ်စုံတစ်ရာတိုင်ကြားမှု မပြုလုပ်ရန် ခြိမ်းခြောက်သတိပေးခဲ့သည်။

"သူတို့ (တပ်မတော်)က ကျွန်တော်တို့မွေးထားတဲ့ တိရိစ္ဆာန်တွေကိုယူတယ် ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဘာမှမပြောရဲဘူး။ ပြောရင် အသတ်ခံရမယ်လို့ သူတို့ကပြောတယ်။"

စောဝဝ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့ သော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁵⁶

အကြမ်းဖက်မှုများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပါက နှိပ်စက်ခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သော¹⁵⁷ ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တပ်မတော်က တပ်စွဲ၍ နေထိုင်လှုပ်ရှားနေကြခြင်းများကြောင့် တပ်မတော်အပေါ်တွင် အယုံအကြည်မရှိကြပေ။ တပ်မတော် နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် တို့၏ လက်ရှိစစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများဖြစ်သော ရိက္ခာနှင့် လက်နက်ခဲယမ်းများ ပို့ဆောင်ခြင်းများ၊ ကင်းလှည့်လည်ခြင်းများ၊ စစ်စခန်းများ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများ အစရှိသည်တို့ကြောင့် စစ်ရေးပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နေသည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် တိုက်ပွဲများထပ်မံဖြစ်ပွားလာမည်ဟု စိုးရိမ်စိတ်များ ရှိကြသည်။¹⁵⁸

ယခုဆိုလျှင်လည်း ရွာသားများသည် တပ်စခန်းအနီး သို့မဟုတ် စစ်သားများနေထိုင်ရာ အနီးအနားတွင် ၎င်းတို့ နေထိုင်ပြီး လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် ကြောက်လန့်နေကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အတိတ်ကာလက ၎င်းတို့မှာ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ လူတွေလျှင်ပစ်စနစ်ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း၊ တရားလက်လွတ် ဖမ်းဆီးခံရခြင်းများ တွေ့ကြုံခံစားရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။¹⁵⁹ ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်၏ သဘောထားအပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိကြပါ။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့ရှိနေခြင်းကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးမလုံခြုံမှု၊ အားငယ်မှုများ ခံစားကြရသည်။ ရွာသားများသည် အကြောက်တရားများ ဆက်လက်ရှိနေပြီး တပ်မတော်အနေဖြင့် စိတ်တိုင်း မကျပါက ၎င်းတို့အား ထိရောက်စွာအပြစ်ပေးနိုင်သည် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေသောနေရာများသို့ မှားယွင်းစွာ

¹⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District" တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁷ လွန်ခဲ့သည့် သတင်းများအရ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်သူများ၏ လက်တုံ့ပြန်၊ လက်စားချေမှုများကို ခံခဲ့ရကြောင်း သိရှိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရွာသားများသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်ရင်း တပ်ရင်းမှူး ဗိုလ်မောင်ချစ်က မိမိတို့အား အတင်းအကြပ် အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများအကြောင်းကို သတင်းဌာနများသို့ ပြောကြားခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းကို ကြားသိခဲ့ရခြင်းကြောင့် ဗိုလ်မောင်ချစ်အနေဖြင့် ရွာသားများကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ "မင်းတို့ကောင်တွေက ငါက မတရားအလုပ်ခိုင်းတဲ့ ဟိုဟာဖြစ်တယ် ဒီဟာဖြစ်တယ်နဲ့ သတင်းပို့တဲ့အတွက် ငါ့နာမည်ကို သူတို့ မှတ်တမ်းတင်ထားကြတယ်" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, June to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁸ "ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတပ် [တပ်မတော်] ကပိုမိုများပြားတဲ့ ရိက္ခာတွေ၊ ပိုမိုများပြားတဲ့ ခဲယမ်းမီးကျောက်တွေ [စစ်တပ်၏ ထောက်ပံ့မှုများ] နဲ့ သူတို့၏ စစ်တပ်စခန်းတွေကို တိုးမြှင့်တာတွေပြုလုပ်ခဲ့တာကို ကျွန်တော်သိတယ်။ ဒါကြောင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်အပေါ် ကျွန်တော်အနေနဲ့ ကျေနပ်အားရမှုမရှိဖြစ်ပြီး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဟာ တိုက်ခိုက်မှုကို ရပ်စဲနိုင်တယ်လို့ ကျွန်တော်အနေနဲ့ ယုံကြည်မှု မရှိပါဘူး။ ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဘာကြောင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအစီအစဉ်ကို စီစဉ်ပြုလုပ် ခဲ့ကြောင်း ကို ကျွန်တော်နားမလည်ခဲ့ပါဘူး။ ကျွန်တော်နားမလည်နိုင်တဲ့ အချက်မှာ အကယ်၍ သူတို့ဟာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်အပေါ် ရိုးသားမှု [သူတို့ စေတနာ၊ ရည်ရွယ်ချက်] ရှိလျှင် သူတို့ရဲ့ စစ်တပ်စခန်းတွေနဲ့ သူတို့ရဲ့ လက်နက်ခဲယမ်းတွေကို ပိုမိုပို့ဆောင်ဖို့ မလိုပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်ကတော့ ဒီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ဖြစ်စဉ်ကို နားကို မလည်တော့ပါဘူး။ Source # 173 နှင့် Source # 171 တွင်လည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ တပ်မတော်မှ ရိက္ခာများ သယ်ဆောင်နေခြင်းကြောင့် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်လာမလားဟု ရွာသားများ စိုးရိမ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Report: Tatmadaw transport rations and ammunition in Thandaunggyi Township, December 2013" တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁵⁹ ဥပမာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်ကို အခြေခံ၍ တပ်မတော်များ ဝိုင်းရံခြင်းခံရသော ရွာများတွင် အတင်းအကြပ် အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများကို ခံခဲ့ရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Kyauk Kyi Township, May to July 2012," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော တပ်မတော်၏ တွေ့ကရာပစ်သတ်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသော ရွာသားတစ်ဦး၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ကို "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

ရောက်ရှိသွားပါက အဖမ်းခံရနိုင်ခြေရှိပြီး အချိန်မရွေး အတင်းအဓမ္မ အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ခြေရှိသည်။ ရွာသားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်သို့၊ စစ်တပ်စခန်းအနီးအနားမှ ဖြတ်သွားခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ လယ်ယာများကို သွားရောက်လုပ်ကိုင်စဉ် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ တည်ရှိနေမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ပြည့်ဝသော ဘဝလုံခြုံမှုနှင့် လွတ်လပ်စွာ သွားလာမှုရှိသည်ဟု မခံစားရပဲ ကြောက်ရွံ့ခြင်းများကိုသာ ခံစားရသည်။¹⁶⁰ အဓိကအားဖြင့် ညအချိန်အခါတွင် အပြင်သို့ သွားလာရသော အမျိုးသမီးရွာသူများနှင့် တပ်စခန်းများနှင့် အလွန်တရာနီးကပ်စွာ နေထိုင်သော ရွာသားများသည် ဘေးကင်းလုံခြုံမှု နည်းပါးသည်ဟု ခံစားကြရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော အစီရင်ခံစာများတွင် တပ်မတော်အပေါ် ကြောက်ရွံ့မှု၊ အယုံအကြည်မရှိမှုများသည် ရွာသားများတွင် အရိုးစွဲနေပြီး စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း ၏ အပြုသဘော မဆောင်သော အကျိုးဆက်များကို ဆက်လက်၍ ကြောက်ရွံ့နေကြသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာတင်ပြသည့် ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ် မကောင်းသောအကျိုးဆက်များ ကြုံတွေ့ရကြောင်းကို ရွာသားများက အစီရင်ခံစာပြောပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း လျော့ကျလာခြင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ခံစားမှုများကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တောင်းဆိုချက်များဖြစ်သော အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ အသက် မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ် များစွာ နှောင့်ယှက်ခြင်း ခံကြရသည်။¹⁶¹ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း ကြောင့် ရွာသားများတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်းများကို ခံစားကြရုံမျှမက ငတ်မွတ် ခေါင်းပါးခြင်းနှင့် လယ်ယာလုပ်ကိုင်၍ မိသားစုကို ကျွေးမွေးထောက်ပံ့ခြင်းများ မပြုနိုင်တော့သည့်အတွက် မိမိကိုယ်ကို အပြစ်ရှိသည်ဟု ခံစားရပါသည်။

"ပေါ်တာလုပ်ပြီး အိမ်ကို ပြန်လာတိုင်း ကျွန်တော် အဲ့ဒါတွေကို စိတ်ကုန်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ မိသားစုကို အလုပ်လုပ်ကျွေးရမဲ့ အချိန်တွေက အဲ့ဒီမှာပဲ ကုန်သွားတယ်။"

စောအအ--- (ကျား၊ ၅၆ နှစ်)၊ ကက--- ကျေးရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ
ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်
(၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁶²

¹⁶⁰ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးစဉ်ကာလမှ စတင်၍ စစ်တပ်စခန်းများ အနီးတွင် နေထိုင်ကြသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် ကြုံတွေ့ရသော မတရားအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများ၊ မတရား အလုပ်စေခိုင်းခြင်းများ၊ သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိတို့၏ လုံခြုံရေးအပေါ်တွင် စိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း ပြောပြခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် အသက် ၁၇ နှစ် နှင့် ၂၁ နှစ် အရွယ်ရှိသော ရွာသား နှစ်ယောက်သည် ဖားအံခရိုင်၊ မွဲသရီရွာတွင် ခရီးသွားနေစဉ် တပ်မတော်စစ်သားများက ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ကြရသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးအနေဖြင့် ထိုနေရာတွင် တပ်မတော်က မဲသဝေါဒေသအား တိုက်ခိုက်ရန် နေရာယူထားသည်ကို မသိခဲ့ကြသဖြင့် စစ်သားများရှိသော လမ်းတစ်လျှောက်တွင် ခရီးသွားနေစဉ် ပစ်ခတ်မှုခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ သေဆုံးသူနှစ်ဦး၏ ဆွေမျိုးများက ၎င်းတို့၏ အလောင်းများကို အိမ်သို့ပြန်သယ်ဆောင်ရန် တပ်ထဲသို့ သွားရောက်ခဲ့သော်လည်း တပ်မတော်စစ်သားများက ၎င်းတို့ကို ခွင့်မပြုခဲ့ပါ။ Source#74 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Reports and Interviews," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း တပ်မတော် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်သောအခမ္မလုပ်အားပေး ခိုင်းစေခိုင်းမှုများ လျှော့ပါးသွား ခဲ့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိသလို ဆက်လက်ခံစားရခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာများသို့ သွားရောက်လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရာတွင် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများတည်ရှိနေမှုကြောင့် အတားအဆီးများဖြစ်နေသည်ဟု ခံစားနေကြရသည်။ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏ မဟာမိတ်များကို ကြောက်ရွံ့သော ရွာသားများ၏ စိတ်များသည် ရွာအပြင်ဘက်တွင်ရှိသော လယ်ယာများတွင် သွားလာလုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အတားအဆီးတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။

"တောင်ယာတွေက တပ်မတော်စခန်းနဲ့ နီးတယ်ဆိုတော့ သူတို့က တောင်ယာသွားမလုပ်ရဲကြဘူး။ လယ်မှုပလောအုပ်စုမှာဆိုရင် လယ်သမား အယောက်တစ်ရာခန့်ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ဧကတစ်ထောင်ကျော်ရှိတဲ့ လယ်ယာ မြေတွေမှာ ရွာသားတွေက အလုပ်ပြန်မလုပ်ရဲဘူး။ သူတို့က တပ်မတော်က ပစ်သတ်မှာကို ကြောက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဗာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁶³

အလားတူ စိုးရိမ်စိတ်များနှင့်ပတ်သက်၍ တောင်ငူခရိုင်က စောမ--- က တပ်မတော်နှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"ရွာသားတွေက သူတို့လယ်တွေကို သွားမလုပ်ရဲကြဘူး။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့ရဲ့ တောင်ယာနှင့် လယ်ယာ အားလုံးဟာ ပေါင်းပင်မြက်ပင်တွေ မတန်တဆရှည်လာပြီး စပါးစိုက်ဖို့မလွယ်တော့ဘူး။ သူတို့မှာ စားစရာအလုံအလောက်မရှိဘူး။ ဒါကြောင့် ခလယ်လာနဲ့ ဂေါ်သေးဒဲရွာတွေကနေ သွားဝယ်ရတယ် ဒါပေမဲ့ အခုကျတော့ အဲ့ဒီရွာတွေမှာ သူတို့သွားမဝယ်ရဲကြတော့ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဲ့ဒီလမ်းတစ်လျှောက်မှာ တပ်မတော်က စခန်းတွေချထားတယ်ဆိုတော့ သူတို့လည်း ဘာမှလုပ်လို့မရတော့ဘူး။"

စောမ--- (ကျား၊ ၅၇နှစ်)၊ ဝ--- ကျေးရွာ၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁶⁴

ဤအမှုနှစ်ခုလုံးတွင် အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများ မည်သို့ပင် ပြောင်းလဲစေကာမူ ရွာသားများအနေဖြင့် လယ်ယာများသို့ သွားရောက်၍ အလုပ်မလုပ်ပဲနေခြင်းက ပိုမို၍ ဘဝလုံခြုံသည်ဟု ခံစားကြရသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာများသို့သွားရောက်ချိန်တွင် တပ်မတော်မှ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းခံရခြင်းများကို ရင်ဆိုင်ရခြင်းထက်စာလျှင် တောတောင်ထဲတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် အစားအသောက်မလုံလောက်ခြင်း ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ခြင်းအား ရွေးချယ်ကြသည်။

¹⁶³ Source #13 တွင် ကြည့်ပါ။

¹⁶⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Villagers risk arrest and execution to harvest their crops," တွင်ကြည့်ပါ။ အတိတ်ကာလက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လက်နက်ကိုင်လွှမ်းမိုးမှုများကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ကိုင်မှုများတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိနေသေးကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ရွာသူရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ ရွာအပြင်သို့ ခရီးသွားခြင်းများ ပြုလုပ်သောအခါ မြေမြုပ်ခိုင်းမှုများကြောင့် သေဆုံးခြင်းများနှင့် သူတို့၏ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလယ်ယာများသို့ ခရီးသွားသောအခါ စစ်သားများက ရွာသားများကို တွေ့သည့်နေရာတွင် ပစ်သတ်ခြင်းများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Rural development and displacement: SPDC abuses in Toungoo District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC SHOOTINGS & ARRESTS OF REFUGEES," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "REPORTS FROM THE KAREN PROVINCES," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများ၏ နေ့စဉ်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ်တွင် ကန့်သတ်ခြင်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသကဲ့သို့ မြေမြှုပ်ခိုင်းမှုများ၏ အန္တရာယ်မှာလည်း ထပ်မံ၍ အခက်အခဲများဖြစ်ပေါ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ လယ်ယာမြေများကို သွားသောအခါတိုင်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အန္တရာယ်များရှိသောကြောင့် မိမိတို့၏ မိရိုးဖလာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို မလုပ်နိုင်ကြပါ။ အခြားသော မိရိုးဖလာလုပ်ငန်းများ ဖြစ်ကြသော တောထဲတွင် အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် အစားအစာ ရှာဖွေခြင်း စသည့် အသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းများသည်လည်း အခက်အခဲများရှိသည်။

"ကျွန်တော့်အမြင်တော့ လယ်သမားတွေ အစားအသောက်သွားရှာတဲ့ အဲ့ဒီနေရာတွေမှာ သူတို့က မြေမြှုပ်ခိုင်းမထောင်ထားဘူးဆိုရင်တော့ အကောင်းဆုံးပေါ့။ ရွာသားတွေကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ခရီးသွားခွင့်ပေးရင် သိပ်ကောင်းတာပေါ့။ အဲ့လိုမျိုးဖြစ်လာမယ်လို့လည်း မျှော်လင့်ပါတယ်။ သူတို့က ရွာသားတွေကို တောထဲမှာ အစားအသောက်သွားရှာဖို့ ခွင့်မပြုရင်တော့ သက်ဆိုင်တဲ့ ဒေသအစိုးရနဲ့ မကြာသေးခင်ကမှ ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရခဲ့တဲ့ အစိုးရအနေနဲ့ ရွာသားများ ဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် နည်းလမ်းရှာသင့်တယ်။ အလုပ်အကိုင်ရရှိဖို့ အခွင့်အရေးဖန်တီးတာမျိုးတွေ ထဲထဲဝင်ဝင် လုပ်ဆောင်သင့်တာပေါ့။"

ဦးအ--- (ကျား၊ ၅၃ နှစ်) ဘ--- ကျေးရွာ၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁶⁵

ဤထွက်ဆိုချက်များအရ ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့၏ ရွာများအနီးတွင် စစ်တပ်များ တည်ရှိနေခြင်းအပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်၏ အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများအပေါ်တွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဝေဒနာများ ပြင်းထန်စွာခံစားရကြောင်း ထင်ရှားစွာ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

"ဗမာ [တပ်မတော်] အကြောင်း ကျွန်မစဉ်းစားတိုင်း သူတို့ ကျွန်မအဖေကို မတရားလုပ်အားပေး¹⁶⁶ ခိုင်းတာတွေ၊ ကျွန်မအစ်ကိုကို ပေါ်တာဆွဲသွားတာတွေနဲ့ တစ်ခါတစ်လေကျရင် သူတို့ပြန်လာတဲ့အခါ သူတို့ကြည့်ရတာ လူရုပ်တောင်မပေါက်တော့ဘူး။ ညစ်ပတ်စုတ်ပြတ်နေတာပဲ။ ပြီးတော့ တစ်ခါတစ်လေကျရင် အဖေက ပြောတယ် ဗမာတွေမကောင်းဘူး။ ငါတို့ကိုထမင်းတောင်မကျွေးဘူး။ ကျွန်မ အဖေကိုကြည့်တဲ့အခါ အရမ်းဝမ်းနည်းတယ်။ ပြီးတော့ စိတ်ထဲမှာ တကယ်နာကျင်ခံစားရပါတယ်"

နော်ဟဟ--- (မ၊ ၂၉ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁶⁷

အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းခြင်း၊ ပေါ်တာအထမ်းဆွဲခြင်း၊ မိမိနှင့်အတူသွားသော ပေါ်တာဆွဲခံရသည့် သူငယ်ချင်းများ သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် အသတ်ခံရခြင်းများကို မည်သို့မျှ အကူအညီမပေးနိုင်ပဲ ဒီအတိုင်း

¹⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: U A---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁶⁶ လုပ်အားပေးသည့် ဗမာစကားအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုကို ဆိုလိုသည်။ သို့သော် အစဉ်အလာအားဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ သို့မဟုတ် ဒေသခံ အုပ်စုများ၊ စစ်တပ်မဟုတ်သော သို့မဟုတ် လူမှုရေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ဆောင်မှုကို ဆိုလိုသည်။

¹⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြည့်နေရခြင်း များမှာ ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း ထိုအနိဌာရုံများ ယခုအချိန်ထိ ရွာသားများနှင့်အတူ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ပေါ်တာဆွဲခံရသူ တစ်ယောက်၏ ထွက်ဆိုချက်တွင် "အဲ့ဒီမှာကတော့ တော်တော်ကို ကြောက်စရာ ကောင်းတယ်"¹⁶⁸ ဟု ၁၉၉၂ ခုနှစ်က တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနေစဉ် ရှေ့တန်းတွင် တပ်မတော်၏ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ သယ်ဆောင်ခဲ့ရသော ၎င်း၏ အတွေ့အကြုံကို ပြောပြခဲ့သည်။ ဤတွေ့ဆုံမေး မြန်းခန်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ပထမဦးဆုံးနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။ အခြားရွာသားများကလည်း ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော လူ့အခွင့်အရေးဖောက်မှုများကို ပြောဆိုခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုကြောင့် မိမိတို့အနေဖြင့် အသက် သေဆုံးသွားသကဲ့သို့ ခံစားခဲ့ရကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။¹⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှုကြောင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို နင်းမိပြီး ကိုယ်ခန္ဓာချို့ယွင်းနေသူများ၊ မိမိတို့၏ကျေးရွာများသို့ ထွက်ပြေးပြီး ပြန်မရောက်လာ တော့ခြင်း၊¹⁷⁰ စိတ်ဝေဒနာများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှု နောက်ဆက်တွဲများကြောင့် မိမိကိုယ်ကိုသတ်သေရန် ကြိုးစားအားထုတ်သူများနှင့် သတ်သေခံခဲ့သူများ အကြောင်းကို တင်ပြထားပါသည်။¹⁷¹

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြီးအကျယ်ထိခိုက်မှုနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာချွတ်ယွင်းမှုများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများမှာ ၎င်းတို့ဘဝတလျောက်လုံးတွင် စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို ယနေ့တိုင် မေ့ပျောက်၍ မရနိုင်ပဲ ဖြစ်နေကြရသည်။ ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်သော မြေမြှုပ်မိုင်းများကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ ချွတ်ယွင်းနေခြင်း¹⁷² နှင့် အခြားသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဒဏ်ရာများကြောင့် ဆေးဝါးကုသရာတွင် ငွေကြေးမလုံ လောက်မှုများနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် အင်အားမရှိတော့သော ပြဿနာများကို ကရင်အရပ်သားများမှာ ခံစားနေကြရသည်။¹⁷³ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၃ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၇ခုနှစ်များအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ မြေမြှုပ်မိုင်းဒဏ်ကြောင့် ဒဏ်ရာရခဲ့သော ဖြစ်စဉ်ပေါင်း ၂၁ ခုကို သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုထားခဲ့သည်။ ဤသည်ကို

¹⁶⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "THE CURRENT SITUATION IN MUDRAW (PAPUN) DISTRICT" တွင်ကြည့်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် "တစ်ခါတစ်ရံ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စခန်းကို လက်နက်ကြီးတွေ ကျတယ်။ ပေါ်တာတွေ ဒဏ်ရာတွေရတယ်။ အချို့ ပေါ်တာတွေရဲ့ ခြေထောက်တွေ ပွင့်ထွက်သွားတယ်။ အချို့ကျတော့လည်း ကျိုးပဲ့ကုန်တယ်။ န.ဝ.တ [တပ်မတော်] စစ်သားတွေက ဒဏ်ရာရတဲ့ ပေါ်တာ ၃ ယောက်ကို သူတို့အရှေ့မှာ အကာလုပ်ပြီး ကာကွယ်ထားတယ်။ နောက်တော့ သူတို့ကို အသေအတိုင်း ပစ်ထားခဲ့တယ်။ အခြား ပေါ်တာ ၂ ယောက်က လက်တွေ ကျိုးနေတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်သားတွေက ပစ္စည်းဆက်သယ်ခိုင်းတယ်။ အဲ့ဒီ ဒဏ်ရာရခဲ့တဲ့ ပေါ်တာတွေထဲက ဘယ်နှစ်ယောက်အသက်ရှင်လဲဆိုတာ ကျနော်လည်း မသိတော့ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ထုတ်ဝေသော ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER TESTIMONIES: KAWMOORA REGION," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Eastern Pa'an District: Forced Labour, Food Security and the Consolidation of Control," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENTS BY INTERNALLY DISPLACED PEOPLE" တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "The SLORC/SPDC Campaign to Obliterate All Hill Villages in Papun and Eastern Nyaunglebin Districts," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Villagers risk arrest and execution to harvest their crops," တွင်ကြည့်နိုင်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an Situation Update: T'Nay Hsah Township, September 2011 to April 2012," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷² "သူတို့ကားတွေကိုဘာဘာ--- မှာ ရပ်ထားပေမယ့် ဘာမှ အသုံးမပြုဘူး။ ပြီးတော့ ဗမာစစ်သားတွေက ဓာတ်ဆီရောင်းစား နေကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကျတော့ သူတို့က မိုင်းတွေရှင်းခိုင်းတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့အရှေ့ကနေ အလုပ်လုပ်ခိုင်းတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း မြေမြှုပ်မိုင်းတွေကို ကြောက်တာပေါ့။ ဒဏ်ရာတွေဘာတွေ ရနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ မသွားရင်လည်း သူတို့က ပြဿနာရှာမယ်။ အဲ့ဒီတော့ သွားရတာပေါ့။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo District: The civilian response to human rights violations," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS: 1998," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင်ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြည့်ပါက ယနေ့တိုင် ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော ပဋိပက္ခများကြောင့် စိတ်နှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများရရှိခဲ့သော ရွာသားများ၏ အရေအတွက်မှာ ယခုတင်ပြခဲ့သော ဦးရေထက် အဆပေါင်းများစွာ သာလွန်ကြောင်း သံသယမရှိနိုင်ပါ။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ ကာလပေါင်းများစွာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သော စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို ပြန်လည်ကုစားမှုပေးရန် ဝန်ဆောင်မှုများမရှိသဖြင့် အခြေအနေ များကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ။ တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်မှု နည်းဗျူဟာများ

"အန္တရာယ်ကို ကြိုပြီးမြင်တဲ့အခါ ကျွန်တော်တို့လည်း သွားပြီးပုန်းကြတာပေါ့။"

ဦးဇေ--- (ကျား၊ ၅၄ နှစ်)၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁷⁴

ရွာသားများအနေဖြင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုနှင့် အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကြုံတွေ့ရတိုင်း အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ တုန့်ပြန်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ ရွာသားများ တုန့်ပြန်မှုများလုပ်ဆောင်ရန် အတွက် နည်းဗျူဟာများရွေးချယ်ရာတွင် အခြေအနေများစွာအပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ဥပမာ ရွာသားများ၏ တုန့်ပြန်လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် လူ့အခွင့်ရေး အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်သူက သူတို့အား ပြန်လည်တိုက်ခိုက်မှာကို စိုးရိမ်ရသောအခြေအနေရှိသည်ကို ခံစားရခြင်း၊ အသုံးပြုနိုင်သော နည်းဗျူဟာများ မည်မျှရှိသည်ကို ရွေးချယ်ခြင်း၊ ယခင်ကအောင်မြင်ခဲ့သော နည်းဗျူဟာများကို ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း နှင့် အခွင့်ရေး ချိုးဖောက်မှုကို တုန့်ပြန်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မပြုလုပ်ပါက ၎င်းတို့အပေါ် မည်သို့သော အန္တရာယ်ကျရောက်လာမည် ကို ကြိုတင်စမ်းစစ်မှုများ ပြုလုပ်ရခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာသည် ၂၅ နှစ် အတောအတွင်းတွင် ရွာသားများဖော်ပြသည်မှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှု အန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့လာသည့် အချိန်တွင် မည်သည့်အရာမျှ မလုပ်ပဲ နေခဲ့သည်မျိုး မရှိခဲ့ပါ။¹⁷⁵

၂၀၁၂ ခုနှစ် မဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အချိန်မှစ၍ ရွာသားများ၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု နည်းဗျူဟာများ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင် တပ်မတော်အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးကို အခြေခံသည့် ကန့်သတ်မှုများရှိနေခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်လွှဲရန် နေအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးခြင်းနှင့် ယာယီထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်း စသည့် ကိစ္စရပ်များမှာ လွန်စွာ လျော့ကျသွား ခဲ့သည်။¹⁷⁶ ဤသည်မှာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားသောအခါ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏နေအိမ် အသိုက်အဝန်းအတွင်း၌ပင် လုံခြုံစိတ်ချစွာပင် နေထိုင်ခြင်းနှင့် တွန်းလှန်ရန် နည်းလမ်းများကို တစ်နည်းမဟုတ်တနည်း အသုံးပြုခြင်း၊ ရှောင်ရှားခြင်း သို့မဟုတ် စစ်တပ်၏အခွင့်ရေးချိုးဖောက် မှုများကို လျော့နည်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

¹⁷⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷⁵ ရွာသားများ၏ လက်နက်ကိုင်လွှမ်းမိုးမှုကို ခုခံကာကွယ်သော နည်းစနစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် သုံးသပ်ချက်များကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Village Agency: Rural rights and resistance in a militarized Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷⁶ Source #155 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ "Doooplaya Situation Update: Kawkareik Township, August to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မကြာသေးမီက ထုတ်ဝေသော အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများသည် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုနှင့် အခြားသော ကိစ္စရပ်များကို ရွာလူကြီးများအား¹⁷⁷ (သို့မဟုတ်) လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများအား တိုင်ကြားခြင်း စသည်ဖြင့် အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခုခံလေ့ရှိကြသည်။¹⁷⁸ ဥပမာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်စခန်းပြင်ဆင်ရန်ဟု အကြောင်းပြ၍ ရွာတစ်ရွာမှ လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို တပ်မတော်မှ တစ်ပြားတစ်ချပ်မျှမပေးပဲ ယူဆောင်သွားခဲ့သဖြင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် တပ်မတော်၏ တာဝန်ခံအရာရှိအား တိုင်ကြားခဲ့သည်။¹⁷⁹ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် ရွာလူကြီးကို တိုက်ရိုက်တိုင်တန်းခဲ့သော အခြားအမှုတစ်ခုမှာ ရွာသားများက မိမိတို့၏ ဖားအံခရိုင်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်က မြေမြှုပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခဲ့ခြင်းကို တိုင်ကြားခဲ့သော အမှုဖြစ်ပါသည်။

"နယ်ခြားစောင့်တပ်က ရွာဘေးမှာ၊ လယ်တွေဘေးမှာ၊ ရေတွင်းတွေဘေးမှာ၊ လယ်ကန်သင်းတွေပေါ်မှာ၊ ကွမ်းခြံမြေထဲမှာ၊ နူးရင်းခြံထဲမှာ၊ ရော်ဘာခြံထဲမှာ ရွာသားတွေသွားတဲ့လမ်းတွေပေါ်မှာ၊ အကုန်လုံး မိုင်းလျှောက်ထောင်ထားတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ရွာသားတွေ မြေမြှုပ်မိုင်း တက်နင်းမိတယ်။ သူတို့ရဲ့ ကျွဲ၊ နွားတွေလည်း မိုင်းထိတယ်ဆိုတော့ သူကြီးက နယ်ခြားစောင့်တပ်ကို သွားမေးတာပေါ့။ 'ခင်ဗျားတို့ ဘာဖြစ်လို့ မြေမြှုပ်မိုင်းတွေ ထောင်ထားတာကို ရွာသားတွေကို အသိမပေးတာလဲ' ဆိုတော့ နယ်ခြားစောင့်တပ်က ပြန်ပြောတယ် 'သူကြီး မြေမြှုပ်မိုင်းထောင်တာ ကျွန်တော်တို့မဟုတ်ဘူး၊ KNLA က ထောင်တာ။' အဲ့ဒီတော့ ရွာသူကြီးတစ်ယောက်က ပြန်ပြောတယ် 'KNLA စစ်သားတွေက မြေမြှုပ်မိုင်းကို တောထဲမှာ ထောင်တယ် ပြီးတော့ ရွာသားတွေကိုလည်း အသိမပေးတယ်။ အခု ငါတို့နေရာတွေမှာ ထောင်တာက ခင်ဗျားတို့အဖွဲ့ပဲ။ ဘာဖြစ်လို့ ငါတို့ကို မပြောတာလဲ။' အဲ့ဒီတော့ နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ခွဲမှူးဖီးမော်ကိုးက ရွာသားတွေကို ပြန်ပြောတယ်။ 'နင်တို့က အမိန့်မနာခံဘူး၊ KNLA စစ်သားတွေကို ထောက်ပံ့တယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ဒီလိုလုပ်တာပဲ။' တခြားရွာသားတစ်ယောက်က ထပ်ပြောတယ် 'ကျွန်တော်တို့ KNLA စစ်သားတွေကိုပဲ ထောက်ပံ့ရတာ မဟုတ်ဘူး။ ရွာကို ဝင်လာတဲ့စစ်သားတိုင်းကို ထောက်ပံ့ရတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့လိုချင်တဲ့ အကူအညီအားလုံးကို ပေးရတာပဲ။' အဲ့ဒီတော့ နယ်ခြားစောင့်တပ် အရာရှိကြီးက ရွာသားတွေကို ပြောတယ်။ 'မင်းတို့အဲ့ဒီ KNLA စစ်သားတွေကို သူတို့မြှုပ်ထားတဲ့ မြေမြှုပ်မိုင်းအားလုံးတွေကို ပြန်လာပြီး ဖော်ပေးလို့ပြောလိုက် အဲ့ဒါဆိုရင် ငါတို့လည်း ငါတို့မြှုပ်ထားတာတွေ ပြန်ဖော်ပေးမယ်။'"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁸⁰

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ တလျှောက်တွင် ရွာသူကြီးများအနေဖြင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသောစနစ်ကို ကျင့်သုံး၍ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ တာဝန်ရှိသူများကို တိုက်ရိုက် တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ

¹⁷⁷ Source #162 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷⁸ ဥပမာ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ နူးပလာယာတွင်ရှိသော မိသားစုသုံးယောက်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်စစ်သားများက အခြားရွာသို့ပို့၍ လုပ်အားပေးစေခိုင်းခဲ့သည်။ တပ်မတော်ဘက်ကလည်း ၎င်းတို့ကို ဆီဖိုးပေးမည်ဟု ဂတိပေးခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ဆီဖိုးမပေးခဲ့ပါ။ ထို့နောက် စောအ--- ၏ အစ်မက ခလယ်လာစစ်တပ်ကို သွားခဲ့ပြီး လျော်ကြေးပေးရန် ထိုစစ်တပ်ဗဟိုမှူးသို့ တိုက်ရိုက် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကသူမကို ပြန်ပေးခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya Interview: Saw A---, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin Township, August to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁸⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an Situation Update: T'Nay Hsah Township, September 2011 to April 2012," တွင် ကြည့်ပါ။

ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ထ--- ကျေးရွာမှ သူကြီးတစ်ဦးက ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှစ်ဖွဲ့စလုံး၏ တောင်းဆိုချက်များကို ကြုံတွေ့ရသည့်အချိန်တွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခဲ့သည်။

"သူတို့က [န.အ.ဖ/တပ်မတော်] ရွာသားတွေကို (အိမ်အမိုးပြုလုပ်သည့်) သက်ကယ် နဲ့ ပိုက်ဆံတွေ လာတောင်းတယ်။ ပထမတစ်ခေါက်က ငွေတစ်သိန်းခွဲတောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့က မပေးဘူး။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့က ပြောတယ် သူတို့ပြောတဲ့အတိုင်း ရွာသားတွေမပေးနိုင်ဘူးဆိုရင် ၅ သောင်းပဲပေးလို့ ပြောတယ်။ အဲ့တော့ကျွန်တော်က ရှုံးချင်ယောင်ဆောင်လိုက်တယ်။ မကြားသလို နေလိုက်တယ်။ အဲ့ဒါနဲ့သူတို့က ထပ်လျော့သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တစ်ပြားမှ မပေးလိုက်ဘူး။ DKBA က သက်ကယ် တွေတောင်းတယ်။ အဲ့ဒါတော့ ပို့ပေးလိုက်ပါတယ်"

စောပ--- (ကျား၊ ၃၈ နှစ်) ရွာသူကြီး၊ ထ--- ကျေးရွာ၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁸¹

အမှုတစ်ခုတွင် DKBA မှ မိမိတို့ရွာအနီးတွင် စစ်တပ်စခန်း လာရောက်ဆောက်လုပ်မှုအပေါ် ရွာသူကြီးတစ်ဦးက ရဲရဲဝံ့ဝံ့ တိုက်ရိုက်တိုင်ပင်ညှိနှိုင်း ခဲ့သည်။¹⁸² ဖြစ်ရပ်မှာ ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အနေဖြင့် အမြဲတစေ လုပ်အားပေး တောင်းဆိုမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသူကြီးက မိမိတို့ရွာအနေဖြင့် အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်ကြရကြောင်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ မိမိတို့ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်တွင် စခန်းချနေမှုအတွက် အကြမ်းဖက် နှိပ်စက်မှုများ မကြာခဏ တွေ့ကြုံရသည့်အခါလက်နက်ကိုင်စစ်သားများနှင့် ဒေသခံရွာသားများအကြားတွင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသူအဖြစ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။¹⁸³ တပ်မတော် (သို့မဟုတ်) တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ စစ်သားများနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုသည် ရွာသူကြီးများနှင့် ရွာသားများအတွက် အန္တရာယ်အလွန်ကြီး ပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲ၏ အန္တရာယ်သည် ၁၉၉၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်ကာလများသည်အလွန်ပြင်းထန်သောအချိန်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ဒေသအတွင်းလက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို တစ်စုံတစ်ရာ တိုင်တန်းမှုများ ပြုလုပ်ပါက ရွာသားများအနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲအရာများကို ကြောက်ရွံ့ရသည့်အပြင် စစ်တပ်၏ ယခင်နှင့် ယခု ကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှုများ သည် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ ဆက်လက်တည်ရှိနေမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် တိုင်တန်းဆွေးနွေးသော စနစ်ကို အသုံးပြုနိုင်ခွင့် နည်းပါးခဲ့သည်။ ဤကြောက်ရွံ့မှုများ အကြောင်းကို ရွာသားများအနေဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက် တင်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုမှု မပြုနိုင်အောင် ကန့်သတ်ခြင်းကြောင့် နက်လက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှု အားနည်းနေဆဲကြောင်း ဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်သည်။¹⁸⁴

¹⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Exploitative abuse and villager responses in Thaton District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁸² ဥပမာ သထုံခရိုင်၏ ရွာသူကြီးသည် DKBA မှ ရွာသူရွာသားများအား ရိုက်နှက်၍ မတရား လုပ်အားစေခိုင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ DKBA သို့ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Naw L---," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Ongoing accounts of village-level resistance," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁸⁴ "ရွာသားတွေက အခုထိကြောက်နေတုန်းပဲ။ ခြိမ်းခြောက်သလိုမျိုး ခံစားရတယ်။ ပစ္စည်းတွေ ဖျက်ဆီးခံရတာ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖွင့်မပြောရဲကြဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တစ်ခုခုပြောလိုက်ရင် ပဋိပက္ခတွေ ပြန်ဖြစ်ပြီး သူတို့အတွက် နောက်ဆက်တွဲ မကောင်းတာတွေ ဖြစ်မှာကို စိုးရိမ်ကြတယ်။ ကျနော်က သူတို့ [ရွာသားများ] ကို အားလုံးရှင်းပြပါတယ်။ သူတို့ပြောတာတွေကို မစိုးရိမ်ဖို့၊ လူ့အခွင့်အရေး ဖောက်ဖျက်တာတွေရှိရင် သတင်းပေးဖို့ လိုအပ်တဲ့အကြောင်းပြောတယ်။" Source# 55 တွင်ကြည့်ပါ။ ဤအကြောက်တရားများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစောပိုင်းကာလ အစီရင်ခံစာတွင်လည်း သိသာထင်ရှားခဲ့သည်။ ဥပမာ ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့် လက်စားချေခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သဖြင့် မတရားမှုများကို အစိုးရသို့ မတိုင်ကြားရကြပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run," တွင်ကြည့်ပါ။

ရှောင်ရှားခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခြင်း

ရွာသူကြီးနှင့် ရွာသားများအနေဖြင့် အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်ရသောအခါ မိမိတို့အတွက် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်သော အခြေအနေမျိုးတွင် ရွာသားများသည် စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားသော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းကြသည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ပဋိပက္ခများ ကြုံတွေ့ခံစားနေကြရသော အဖွဲ့အစည်းများတွင် ဤသို့ ရှောင်ရှားသော နည်းစနစ်ကို အဓိကကျင့်သုံးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အမှုတစ်ခုတွင် ရွာသားများသည် စစ်တပ်များရှိရာလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆသဖြင့် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လမ်းကို ဖောက်လုပ်၍ သုံးစွဲခဲ့သည်။¹⁸⁵ ရွာသားများသည် စစ်စခန်းများ ပတ်ဝန်းကျင်သို့ ခရီးသွားလျှင် အုပ်စုဖွဲ့၍ လုံခြုံစွာ ခရီးသွားသောစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရခြင်းမှာ မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံများအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ စစ်တပ်များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရာတွင် အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ရွာသားများအနေဖြင့် ခံစားရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။¹⁸⁶ ဤနည်းစနစ်ကို အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများက အသုံးပြုကြသည်။ ဤသို့ ရှောင်ရှားခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်း နည်းစနစ်ကို စစ်မက်ကြီးစိုးရာနေရာ ဒေသများတွင် အသုံးပြုပြီး ရွာသားများသည် စစ်သားများနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရခြင်း သို့မဟုတ် စစ်သားများ၏ တောင်းဆိုမှုကို ခုခံတုံ့ပြန်မည်ဆိုပါက ရွာသားများအပေါ် သေမင်းခံတွင်းဝ အန္တရာယ်များ ကျရောက်စေသည်။

၁၉၉၀ ခုနှစ်ကျော် မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ်ကျော် ကာလတစ်လျှောက် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ ဆက်သား တောင်းဆိုခြင်းနှင့် အစည်းအဝေးခေါ်ဆိုမှုအစရှိသော အမိန့်များကို တပ်မတော်အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံမှ ရရှိလာသော အခါတိုင်း ရွာသူကြီးများသည် ရှောင်ရှားသော နည်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ ပထမအကြိမ် တောင်းဆိုမှုကို ရွာသူကြီးများမှ လိုက်နာလုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိပါက ခြိမ်းခြောက်စာများ ထပ်မံ ပေးပို့ခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါစာတွင် ၁၉၉၉ ခုနှစ်က တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုချက်များကို မလိုက်နာသဖြင့် ရွာသူကြီးကို ပေးပို့ထားသော အမိန့်စာဖြစ်သည်။¹⁸⁷

¹⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Report: Tatmadaw transport rations and ammunition in Thandaunggyi Township, December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁸⁶ ဥပမာအားဖြင့် "ဘယ်မိန်းကလေးများမှ အပြင်ကို တစ်ယောက်တည်း မသွားရဲကြဘူး... ကျွန်မတို့ အနည်းဆုံး ၂ ယောက် ဒါမှမဟုတ် ၃ ယောက် အုပ်စုဖွဲ့ပြီး သွားရတယ်။ အဲ့လိုမလုပ်ရင် သူတို့ ခေါ်သွားမှာ သေချာတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENTS BY INTERNALLY DISPLACED PEOPLE," တွင်ကြည့်ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အခြားအစီရင်ခံစာမှ အဆိုအရ "ရွာတွေထဲမှာ သူတို့ [တပ်မတော်] တွေမရှိရင် ကောင်းတဲ့အရာတွေ ပေါ်ပေါက်လာမှာ ဖြစ်တယ်။ မိန်းကလေးတွေအတွက် တခြားအခက်အခဲတစ်ခုက ညဘက်ကျရင် တစ်ယောက်တည်း ရွာထဲမသွားရဲဘူး။ သူတို့ စိုးရိမ်တာက အကယ်၍ ဗမာစစ်သားများ [တပ်မတော်များ] နဲ့ မမျှော်လင့်ပဲ တွေ့ဆုံခဲ့ရလို့ရှိရင် သူတို့ကို တစ်ခုခု ပြုလုပ်မှာကိုပဲ။"

¹⁸⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SPDC & DKBA ORDERS TO VILLAGES: SET 2000-A: Forced Labour," တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်အမိန့်စာ

ကံဆိပ်ခေါင်း -

ရှေ့တန်း (xxx) ခြေလျင်တပ်ရင်း

တပ်ခွဲ (xxx)

၁၃-၉-၉၉

သို့

ဥက္ကဋ္ဌ

xxx ရွာ

အကြောင်းအရာ။ ဥက္ကဋ္ဌထံမှ အောက်ပါကိစ္စများကို အမိန့်ပေးခဲ့ပြီးသားဖြစ်သည်။

၁။ ဆက်သား (နေ့တိုင်း) ပို့ပေးပါရန် မှာထားပေမဲ့လည်း ရအောင်မလိုက်နာတဲ့အတွက်ကြောင့် ဒဏ်ငွေ ပိုက်ဆံ ၁,၀၀၀ ကျပ် ပေးဆောင်ရပါမည်။

၂။ နောက်ထပ်အမိန့်အနေနှင့် ဆက်သားရအောင် ပို့ပေးရမည်။
[...]

၅။ လုပ်အားပေး ခေါ်ပါက အချိန်မှီရောက်ရှိလာရမည်။
[...]

အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥက္ကဋ္ဌအား အမိန့်ပေးထားပြီးဖြစ်တဲ့အတွက် လိုက်နာခြင်း မရှိပါက ထိရောက်စွာအရေးယူခံရမည်။

လက်မှတ်

၁၃-၉-၉၉

စခန်းမှူး

xxx စခန်း

တပ်ခွဲ (xxx)

xxx ခြေလျင်တပ်ရင်း

ဤအမိန့်များကို ရှောင်လွှဲသည့်အနေဖြင့် ရွာသားများသည် တပ်မတော်၏ နှိပ်စက်ခြင်းကို မခံရအောင် ရှောင်ရှားသော နည်းစနစ်များ ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ ဤရှောင်ရှားသော နည်းစနစ်ဖြင့် အချိန်ဆွဲခြင်း နည်းစနစ်ကို စတင်အသုံးပြုပြီး နောက်ဆုံးရှောင်လွှဲ၍ မရနိုင်သော အခြေအနေတစ်ရပ်သို့ ရောက်ရှိလာပါက မိမိတို့၏ အိုးအိမ်များကို စွန့်ပစ်ပြီး ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နိုင်ရန် ရိက္ခာစုဆောင်းခြင်းနှင့် အခြားအခြေခံ အသုံးအဆောင်များကို လျှို့ဝှက်စွာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ အဆင့်သင့်ပြုလုပ်ထားသည်။ အမိန့်ပေး ခြိမ်းခြောက်စာများကို သုံးကြိမ်ရရှိပြီးပါက ကျေးရွာများကို တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ မီးရှို့ခြင်းများ ပြုလုပ်ခံရမည်ကို ကြိုတင်သိရှိထားသော ရွာသားများအနေဖြင့် ရှောင်ရှားသော နောက်ဆုံးနည်းစနစ်မှာ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁸⁸

တောင်းဆိုမှုများကို မရှောင်လွှဲနိုင်သော ရွာသူကြီးများနှင့် ရွာသူ/သားများမှာ နားချိန်မရှိပဲ လပေါင်းမြောက်များစွာ ကြာသည့်အထိအတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုသို့မဟုတ်ပေါ်တာအလုပ်များကိုဆိုးရွားစွာလုပ်ကိုင်ပေးကြရသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ အဖမ်းခံရလျှင် အသတ်ခံရမည်ကို သိလျက်နှင့်ပင် ရွာသူ/သားများအနေဖြင့် ထွက်ပြေးတိမ်း

¹⁸⁸ အသေးစိတ်သိလိုပါက အခန်း (၂)၊ အကြမ်းဖက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နှင့် သတ်ဖြတ်မှု တွင်ကြည့်ပါ။

ရှောင်ကြသည်။¹⁸⁹ သထုံခရိုင်၊ သထုံမြို့နယ်မှ စောစစ--- သည် ၁၄ နှစ်အရွယ်တွင် ပေါ်တာစေခိုင်းခြင်း ခံရပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာခဲ့သည်။

"အဲ့ဒီမှာ ကျွန်တော် ၅ လကျော် နေရတယ်။ ရေတွေ အစားအစာတွေ သယ်ရတယ်။ ထင်းတွေ ခုတ်ရတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့အတွက် တဲတွေ ဆောက်ပေးရတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော့်ကို မယ်လဒေသအထိ ရိက္ခာတွေ သယ်ခိုင်းတယ်။ လမ်းရောက်တော့ ကျွန်တော်က ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်းကို ပြောတယ်၊ 'ငါတော့ ဆက်မသယ်နိုင် တော့ဘူး၊ သေချင်သေ၊ ရှင်ချင်ရှင်၊ ငါတော့ ထွက်ပြေးတော့မယ်။' အဲ့ဒါနဲ့ ကျွန်တော်လည်း အထုပ်တွေ အကုန်ချပြီး ထွက်ပြေးခဲ့တာပဲ။"

စောစစ--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်)၊ တတ--- ကျေးရွာ၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁹⁰

ဖမ်းဆီးခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ တောင်းဆိုခြင်း၊ တပ်သားသစ် စုဆောင်းခြင်းနှင့် အခြားသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် များစွာသော ရွာသားများသည် အမြဲတမ်းလိုလို ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်းကိုသာ ရွေးချယ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်ကျော်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်ကျော် ကာလအတွင်း ရွာပေါင်းများစွာတို့မှာ ရွာလုံးကျွတ် စွန့်ခွာခြင်းခံခဲ့ရပြီး ထိုရွာသားအားလုံးသည် မိမိတို့ပိုင်ဆိုင်သော အထုပ်အပိုးများကို သယ်ဆောင်ပြီး တောတောင်များကို ဖြတ်သန်းကာ ပြည်တွင်း ဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် ထိုင်းနယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ခိုလှုံကြရသည်။ ထိုတောလမ်းများသည် မြေမြှုပ်ခိုင်းများ ထူထပ်ပြီး တပ်မတော်မှလည်း တွေ့ရှိလျှင် ပစ်သတ်သော အလေ့အထရှိသည်။ ထို့အတူ ရွာသားများအတွက် နားခိုရန်နေရာ၊ အစားအသောက်၊ ဆေးဝါးပစ္စည်းများ ထိုလမ်းတလျှောက်လုံးတွင် မည်သို့မျှ မရနိုင်ပါ။ ရွာသားများ၏အဆိုအရ စခန်းတစ်ခုသို့ရောက်ရန် ရက်ပေါင်းများစွာ သီတင်းအပတ် ပေါင်းများစွာ လမ်းလျှောက်ရသည်။ ထို့အပြင် မကျန်းမာမှု၊ အားအင်ချို့တဲ့မှုများကြောင့် လမ်းတလျှောက်တွင် သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် ကလေးသူငယ်များစွာ သေဆုံးခဲ့သည်ဟု သိရပါသည်။¹⁹¹ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသော နယ်မြေဒေသများအား ဖြတ်သန်းရသောအခါများတွင် ရွာသားများ၏ လုံခြုံရေးအတွက် KNLA စစ်သားများမှ အကူအညီပေးခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် မေလတွင် တနင်္သာရီမြို့နယ်မှ မိမိအိမ်ကို ပစ်ပယ်ချန်ထားပြီး ထွက်ပြေးလာခဲ့သော နော်ရ--- က သူမ၏ အတွေ့အကြုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား ပြောပြခဲ့သည်။

"နအဖ စစ်သားတွေက စစ်ဆင်ရေး လုပ်တယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ရွာမှာ မနေရဲဘူး။ ကျွန်မတို့ တစ်နေရာကနေ တစ်နေရာ ခဏခဏ ပြောင်းရတယ်။ သူတို့ကို ကြောက်ရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့ကို တွေ့ရင် ပေါ်တာလုပ်ခိုင်းမယ်၊ ဒါမှမဟုတ်ရင် ပစ်သတ်မယ်။ ကျွန်မက မနှစ်က ဒီန--- ရွာကို ထွက်ပြေးလာတယ်။ ကျွန်မတို့ န--- ရွာကနေ ထ--- ရွာအထိ မြစ်ကိုဖြတ်ကူးရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ စက်လှေက ပျက်နေတယ်။ ကျွန်မတို့ ထ--- ရွာမှာ

¹⁸⁹ "လနှင့်ချီပြီးနောက် ကျွန်တော်တို့လေးယောက်ဟာ စစ်သားတွေစောင့်ကြည့်မှု မရှိတဲ့ ညဘက်မှာ ထွက်ပြေးဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို မမြင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အမှောင်ထဲမှာ ကျွန်တော်တို့က အခြားအုပ်စုရဲ့ စစ်သားနဲ့ ပေါ်တာတွေကို တွေ့ခဲ့တယ်။ သူတို့က လက်ပစ်ဗုံးတွေကို ကျွန်တော်တို့ဖက်ကို ပစ်ခဲ့တယ်။ [မှတ်ချက်။ ထိုလက်ပစ်ဗုံးသည် ခေတ်မှီ ရိုင်ဖယ်သေနတ်ပြောင်းလဲတွင် တပ်ဆင်၍ ပစ်ရတဲ့အရာဖြစ်သည်။] အဲ့ဒါအရာတွေက ကျွန်တော်တို့ကို ထိခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်လည်း ကျွန်တော်ရဲ့ သူငယ်ချင်း ပဒဲ သေဆုံးတာကိုပဲ တွေ့ခဲ့ပြီးတော့ ကျွန်တော်လည်းပဲ သတိလစ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော် ဘယ်အချိန်အထိ ဘယ်လောက်ကြာကြာ အိပ်ပျော်ခဲ့တယ်ဆိုတာကို မသိခဲ့ဘူး။ ကျွန်တော် နီးလာတဲ့အခါ အဲ့ဒီမှာ မှောင်နေဆဲပဲ။ ပဒဲရဲ့ အလောင်းကလည်း အနားမှာပဲ ရှိတယ်။ သူ့ရဲ့ အသက်က ၂၆ နှစ် ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်ရဲ့ကျန်ရှိနေတဲ့ သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်ရဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို ကျွန်တော် မသိခဲ့ဘူး။ ကျွန်တော်ရဲ့ ခေါင်းပေါ်မှာ သွေးအများကြီးကျလာခဲ့ပေမယ့်လည်း ကျွန်တော်ဘာနာကျင်မှုကိုမှ မခံစားခဲ့ရဘူး။ ကျွန်တော်မတ်တပ်ရပ်ပြီး ထွက်ပြေးခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်ရွာကိုပြန်ရောက်ပြီး ကျွန်တော့်ကို သူတို့က စောင့်ရှောက်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ မဆောက်ဆေးရုံကို ပို့ပေးခဲ့တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "THE CURRENT SITUATION IN MUDRAW (PAPUN) DISTRICT" တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC SHOOTINGS & ARRESTS OF REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION," တွင်ကြည့်ပါ။

တစ်ညအိပ်တယ်။ ဒုက္ခအရမ်းရောက်တယ်။ အိပ်စရာနေရာ မရှိဘူး။ နောက်တစ်နေ့ကျတော့ အဲ့ဒီရွာကို စစ်သားတွေ ရောက်လာပြီး ရွာသားတွေကို သေနတ်နဲ့ ပစ်တယ်။ ကျွန်မတို့အရမ်းစိတ်ပူတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်မတို့ လုံခြုံတဲ့ နေရာကိုရှာတယ်။ ကျွန်မကလေးတွေနဲ့ အထုပ်အပိုးတွေကို မသယ်နိုင်ဘူး။ မိုးအရမ်းရွာနေတဲ့အတွက်ကြောင့် ပို့လို့ မြန်မြန်မပြေးနိုင်ဘူး။ ကျွန်မရဲ့ အိမ်နီးနားချင်းဖြစ်တဲ့ ပထ--- ကတော့ စောင်တစ်ထည်လောက်ပဲ သယ်နိုင်တယ်။ ကျွန်မတို့မြန်နိုင်သလောက်မြန်အောင် ပြေးခဲ့တယ်။ လမ်းတောင် ပျောက်တော့မလိုဖြစ်သွားတယ်။ ကျွန်မတို့မှာ မိသားစုဝင် ၅ ယောက် ပါတယ်။ အိမ်နီးချင်းတစ်ယောက်ကတော့ သူ့ရဲ့ကလေးတစ်ယောက် ပျောက်သွားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူ့မှာက ပစ္စည်းတွေကလည်း အများကြီး၊ ကလေးသုံးယောက်လည်း ပါသေးတယ်။ အဲ့နောက်မှာ ကျွန်မတို့ လူစုတွေ ကွဲသွားတယ်။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ရှာလို့မရတော့ဘူး။ ဘေးရန်ကင်းတဲ့နေရာကို မရောက်မချင်း ကျွန်မတို့ တောက်လျှောက်ပြေးလာတယ်။ ချောင်းကလေးတစ်ခုရဲ့ ဘေးကို ရောက်သွားတယ်။ စားစရာမရှိဘူး၊ ခြင်ကလည်း အရမ်းကိုက်တယ်။ ကျွန်မကလေးတွေအတွက် အရမ်းစိတ်မကောင်းဖြစ်တယ်၊ ကျွန်မယောက်ျားကို မျော့တွေကိုက်တယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့နားမှာပဲ ပုန်းနေရတယ်။ စစ်သားတွေ အဲ့ဒီနေရာက ထွက်သွားတဲ့အထိပဲ။ ဒါမျိုးတွေ အမြဲတမ်းတွေ့နေရတော့ လူသူမရောက်တဲ့ တောထဲမှာ ကျွန်မတို့မိသားစု တဲကလေးထိုးပြီး နေကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ တကယ်လို့ စစ်သားတွေလာရင်လည်း ကျွန်မတို့ အဲ့ဒီတဲကလေးကို ပြန်ပြေးကြမယ်ပေါ့။”

နော်ရ--- (မ)၊ န--- ကျေးရွာ၊ တနင်္သာရီမြို့နယ်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁹²

ဤနည်းစနစ်ကို ရွာသားများက အသုံးပြုရာတွင် သီးသန့်ခွဲထွက်၍ ရှောင်တိမ်းခြင်းများ မည်သည့်အခါမျှ မပြုလုပ်ကြပါ။ နော်ရ--- ၏ ထွက်ဆိုချက်ကို ကြည့်ပါက ရွာသားများသည် ထွက်ပြေးခြင်းထက် မိသားစု၏ လုံခြုံရေးကို ရရှိရန် ပို၍လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ရွာသားများသည် မိမိတို့၏ အိမ်နီးနားချင်းများ ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်နိုင်ရန် ကူညီ၍ ကလေးများနှင့် ပစ္စည်းများအား ကူညီသယ်ပိုးပေးခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ခရီးဆက်နိုင်ရေးအတွက် ရေရရှိနိုင်သော လမ်းကြောင်းများကို ရွေးချယ်ကြသကဲ့သို့ လူသူနှင့်မနီးသော တောအုပ်များထဲတွင် ယာယီအိမ်များ ဆောက်လုပ်လေ့ရှိကြသည်။

မိမိတို့၏ အိုးအိမ်များကို မစွန့်ခွာမှီ ရွာသားများသည် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ပြုလုပ်သည့်အနေဖြင့် မိမိတို့၏ ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းများကို တပ်မတော် မရောက်လာမီ ကြိုတင်စုဆောင်း၍ သိုမှင်ထားလေ့ရှိသည်။ စစ်ဗျူဟာတစ်ရပ်အနေဖြင့် ရွာသားများ၏ အစားအသောက်များနှင့် ချက်ပြုတ်သော အိုးခွက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားသော ရွာသားများ၏ ဘဝကို ပိုမိုခက်ခဲစေပြီး လက်တွေ့တွင် လူကိုယ်တိုင်ကို အနှိပ်စက်ခံရသော အခြေအနေထက်ပင် ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ မိမိတို့ကို တိုက်ခိုက်လာမည့် အန္တရာယ်ကို ကြိုတင်သိမြင်သောအခါ ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ရိက္ခာများကို အနီးအနားရှိ တောအုပ်များထဲတွင်¹⁹³ သိုမှင်ထားကြပြီး ထိုတောအုပ်ထဲတွင် ယာယီတဲများ ကြိုတင်ဆောက် လုပ်ထားလေ့ရှိသည်။¹⁹⁴ အချို့မှာ မိမိတို့၏ ပစ္စည်းများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းမခံရမှီ မြေအောက်တွင် တွင်းတူး၍ မြုပ်ထားရသည်။¹⁹⁵ လွန်ခဲ့သောနှစ်များက

¹⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Living conditions for displaced villagers and ongoing abuses in Tenasserim Division,” တွင်ကြည့်ပါ။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အကြောင်းကို သိရှိလိုပါက အခန်း (၇) နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း တွင်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

¹⁹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Pa'an Situation Update: T'Nay Hsah Township, September 2011 to April 2012,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “SPDC Attacks on Villages in Nyaunglebin and Papun Districts and the Civilian Response,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹⁵ “ရွာတစ်ရွာကိုရောက်ပြီးဆိုရင် စနစ်တကျနဲ့ အိမ်တွေကို လုတယ်။ တိရိစ္ဆာန်တွေကို ပစ်တယ်။ အသီးအနှံတွေနဲ့ အုန်းသီးတွေကို ခြေချတယ်။ သူတို့ပြောတာက ထွက်ပြေးတဲ့ လူမှန်သမျှ KNU တွေပဲ။ အဲ့ဒီတော့ လူမရှိတဲ့ အိမ်တွေထဲက တွေတာတွေကို အကုန်လုတယ်။ ဆန်တွေကို သူတို့ကြိုက်သလောက် ယူတယ်။ မယူနိုင်ရင် ချောင်းတွေထဲမှာ သွန်ပစ်တယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင် မြေကြီးပေါ်သွန်ချပြီး

ရွာသားများ၏ ထွက်ပြေးရသော ဖြစ်စဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ ရွာသားများမှာ လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ၏ ရုတ်တရက် ထုတ်ပြန်သော အမိန့်များကြောင့် မိမိတို့၏ ရိက္ခာများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို ပြင်ဆင်ယူဆောင်ရန် အချိန်မရပဲ ထွက်ပြေးရသည့် အမှုများရှိခဲ့သည်။ အလွန်တရာ ခက်ခဲကြီးမားသော ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရွာသားများ၏ လိုအပ်သလို တုံ့ပြန်သော နည်းစနစ်များမှာ တောအုပ်များထဲတွင် အစားအစာ စုဆောင်းခြင်း၊ ယာယီတဲများ ဆောက်လုပ်ခြင်းများ ဖြစ်ကြပြီး ထိုကဲ့သို့ ယခင်ကအသုံးပြုသော ရွာသားများ၏ နည်းစနစ်များသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ကာလများတွင်များစွာ လျော့ပါးလာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခု ခံရတိုင်း ရွာသားများမှာ ထွက်ပြေးကြရပြီး အစားအသောက်ရိက္ခာများ စုဆောင်းရန် အချိန်မရတော့သည့်အတွက် အကယ်၍ မိမိတို့အိမ်များသို့ အချိန်မီပြန်သွားနိုင်ခွင့် မရှိခဲ့ပါက ပိုမိုဆိုးရွားသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေနိုင်သည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ရှိနေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ဘဝမလုံခြုံမှုကို နေ့စဉ် ခံစားနေရသော ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့ဒေသတွင် တိုက်ပွဲတစ်ခုဖြစ်မည်ဟု ယူဆတိုင်း ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့အနှိပ်စက်မခံရစေရန် အိုးအိမ်များကို စွန့်ခွာ၍ ထွက်ပြေးကြသည်မှာ ယနေ့တိုင်ဖြစ်သည်။ ဖားအံခရိုင်၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ မယ်ပရီ ကျေးရွာအုပ်စုမှ ရွာသား စောယယ--- က ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းမတိုင်ခင် အချိန်အနည်းငယ်က မိမိမည်သည့်အတွက် ကြောင့် ရွာမှ ထွက်ပြေးလာခဲ့သည်ကို ပြောပြပါသည်။

"တပ်မတော်က ကားလမ်းမ [အနီးအနားအနားတစ်ဝိုက်] က တိုက်ခိုက်နေကြတယ်လို့ကြားတဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့က ရွာထဲမှာရှိတယ်။ DKBA (ခွဲထွက်) အဖွဲ့က တပ်မတော်က ကားလမ်းကို သိမ်းလိုက်ပြီးလို့ ပြောတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း ရွာမှာ နေလို့မရတော့ဘူး။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ ပစ္စည်းတွေ သယ်ပြီး တောင်ပေါ်ကို ထွက်ပြေးတယ်။ နောက်တော့ DKBA (ခွဲထွက်) က ပြန်လာဖို့ခေါ်တယ်။ အဲ့ဒီတော့ ပြန်လာခဲ့တယ်။ နောက်ကျတော့ DKBA (ခွဲထွက်) ကပြောတယ် တပ်မတော်က သူတို့ကို စတိုက်နေပြီး ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း ပစ္စည်းတွေသယ်ပြီး တောင်ပေါ်ကို ပြန်တက်ပေးရတယ်။"

စောယယ--- (ကျား၊ ၄၅ နှစ်)၊ ဗဗ--- ကျေးရွာ၊ မယ်ပရီ ကျေးရွာအုပ်စု၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင် (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးခဲ့သည်။)¹⁹⁶

ရွာသားများအနေဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် ခက်ခဲသော အခြေအနေများလည်း ရှိခဲ့သည်။ အချို့အခြေအနေများတွင် မိမိတို့၏ အစားအစာများကို စုဆောင်းသိုလှောင်၍ တောထဲတွင် ကြိုတင်ပုန်းအောင်း နေရန် လိုအပ်သည်ကို ကြိုတင်သိရှိထားသော်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော မတရားနှိပ်စက်မှု အန္တရာယ်များကို သည်းညည်းခံပြီး စပါးရိတ်သိမ်းပြီးအောင် စောင့်ရသည့် အခြေအနေများလည်းရှိသည်။¹⁹⁷ အရေးပေါ်

နင်းချေပစ်တယ်။ တန်ဖိုးရှိတဲ့အရာတွေ၊ အဝတ်အစားတွေ၊ အခြားဟာတွေ သူတို့အကုန်ယူတယ်။ ပြီးရင် မြို့မှာရှိတဲ့ သူတို့ရဲ့ မိသားစုတွေကို ပြန်ပို့ပေးတယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင် ကြက်စာခွက်တွေ၊ ဖျာတွေကိုတောင် တောထဲမှာ လွှင့်ပစ်တယ်။ အိမ်တွေကို တစ်စမကျန်ရှာဖွေပြီး သုံးလို့ရတဲ့ ပစ္စည်းမှန်သမျှကို သူတို့စခန်းတွေကို ပို့တယ်။ အဲ့ဒါပြီးရင် အများအားဖြင့်တော့ အဲ့ဒီအိမ်တွေကို မီးရှို့တယ်။ ၁၁၁--- ရွာမှာဆိုရင် တစ်ရွာလုံးကို မီးရှို့သွားတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC SHOOTINGS & ARRESTS OF REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။ အသေးစိတ် သိရှိလိုပါက အခန်း (၅) လုယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှု တွင် ကြည့်ပါ။

¹⁹⁶ Source #155 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹⁷ "ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရန်သူတွေ [န.အ.ဖ/တပ်မတော်] ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရွာကို ဝင်ရောက်လာပြီး နှိပ်စက်အကြမ်းဖက်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ညဘက်မှာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ မိသားစုတွေအတွက် အဆောက်အဦး အသစ်တွေကို တည်ဆောက်ရတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာပဲ ကျွန်တော်တို့ရွာကို ပြန်ပြီး ဆန်တွေကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စပါးကျီတွေမှာ လျှို့ဝှက်စွာနဲ့ ပြန်ယူလာရတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာလည်း အသက်ရှင်စေဖို့အတွက် တောင်ပေါ်က လယ်ယာအသစ်တွေကို ရှင်းလင်းရတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ တောင်ယာတွေအတွက် သစ်တောတွေကို ခုတ်ကျင်းရှင်းလင်းရဖို့အတွက် အချိန်အများကြီး မရှိဘူး။ အဲ့ဒါကြောင့် သေးငယ်တဲ့ နေရာသေးသေးမှာသာ ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့အများကြီး လုပ်လို့မရဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ

အခြေအနေကြောင့် စနစ်တကျ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့သော ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ စပါးခင်းများကို မရိတ်သိမ်းခဲ့ရသောကြောင့် စပါးခင်းများပျက်ဆီးမည်ကို စိုးရိမ်ပြီး တိရိစ္ဆာန်များ ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ခဲ့ကြသည်ကို ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။¹⁹⁸ ဤအမှုများကို လေ့လာကြည့်ပါက စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ရွာသားများမှာ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဘဝသို့ ရောက်ခဲ့ကြရုံမျှမက မိမိတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

ထို့အတူ တိုက်ပွဲများ၏ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် အရွယ်ရောက်သူနှင့် ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်များအား အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းခံရသည့် အခြေအနေများတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခဲ့သော ကျေးရွာများ၌ ကြိုတင်သတိပေးစနစ်များအရ မိမိတို့၏ရွာများသို့ စစ်သားများ ချဉ်းကပ်လာလျှင် ရွာများအနေဖြင့် လုံခြုံရေးများထားရှိခြင်း၊ ဆက်သားများမှ တစ်ဆင့် ရွာကို ကြိုတင်သတိပေးခြင်း စသည်တို့ကို ကျေးရွာများရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများတွင် ဆက်လက်၍ အသုံးပြုနေကြသည်။ ဤအချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများမှာ မိမိတို့၏ လက်ရှိအနေအထားတွင် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိခြင်းကို သက်သေပြနေသည်။¹⁹⁹ စစ်သားများက ၎င်းတို့၏ရွာအနီးသို့ ရောက်လာပြီဟု သတင်းပို့လိုက်သောအခါ ရွာသားများ၏အများကျင့်သုံးသော နည်းစနစ်မှာ မိမိတို့အနီးတွင်ရှိသော တောတောင်များအတွင်း ရက်ပေါင်းများစွာ သွားရောက်ပုန်းအောင်းနေပြီး စစ်သားများပြန် လည်ထွက်ခွာ သွားသည်အထိ စောင့်ရန်ဖြစ်သည်။²⁰⁰ ဤနည်းစနစ်သည် မိမိတို့အား အထူးသဖြင့် လူငယ်များအား အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ရန် ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ ဤနည်းစနစ်ကြောင့် တပ်မတော် သို့မဟုတ် DKBA တို့၏ ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ကို ခံရနိုင်သည်။²⁰¹ ထို့အပြင် အိမ်သို့ပြန်လာသော ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အိမ်များအား လုယက်ခံရခြင်း၊ သိုလှောင်ထားသောဆန်များကို လွင့်ပစ်ခြင်း သို့မဟုတ် မီးရှို့ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ထမင်းအိုးဟင်းအိုးများကို ဓား (သို့မဟုတ်) ချွန်ထက်သောအရာများဖြင့် ထိုးဖောက်ပြီး ပြန်လည်၍ သုံးစွဲမရနိုင်ဖြစ်ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ တိရိစ္ဆာန်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခိုးယူသွားခြင်းများကို မကြာခဏ ကြုံတွေ့ရသည်။²⁰²

အိမ်အသစ်တွေကို တည်ဆောက်ရမယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ စပါး ၂ တင်း ၃ တင်းသာ စိုက်နိုင်တဲ့ မြေကို ရှင်းရတယ်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Burma Army attacks and civilian displacement in northern Papun District,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁹⁸ Source #155 ၏ဥပမာတွင် များမကြာမီက ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်ဖြစ်ခဲ့သော စော အအအ--- ၏အခြေအနေတွင် သူသည် သူ၏နေရာသို့ ပြန်လည်နေထိုင်ချင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သူ၏စပါးပင်များမှာ မှည့်နေပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လုံခြုံစွာ ရိတ်သိမ်းရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

¹⁹⁹ “ပုံမှန်ဆိုရင် သူတို့လာတာ ကျွန်တော်သိတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ရပ်ရွာကလူတွေ ထွက်ပြေးလာပြီး ကျွန်တော်တို့ကို ပြောမယ်။ ကျွန်တော် တပ်မတော်ကဖမ်းတာ တစ်ခါမှ မခံရသေးဘူး။ ကျွန်တော်တို့ပြေးပြီဆိုရင် တောထဲကို ဖြန့်ပြီး ပြေးတယ်။ အချို့တွေက အလွန်ဝေးတဲ့နေရာမှာရှိတဲ့ တဲတွေကို ပြေးတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့စပါးခင်း ရှိတယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင် အဲဒီမှာ ပုန်းနေတယ်။ တချို့တွေကတော့ သစ်ပင်တွေအောက်မှာ နေရတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံကျတော့လည်း ရွာကနေ ၁ ရက်လောက် ရှောင်နေရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပုံမှန်အားဖြင့်တော့ အနည်းဆုံး ရက်အနည်းငယ်လောက် နေရတယ်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “STATEMENTS BY KARENNI REFUGEES,” တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁰ “န.ဝ.တ [တပ်မတော်] စစ်သားတွေ ရောက်လာပြီးဆိုရင် နှိပ်စက်မှာ ကြောက်လို့ ဒါမှမဟုတ်ရင် ပေါ်တာဆွဲမှာ ကြောက်လို့ ယောက်ျားတွေ အားလုံးထွက်ပြေးရတယ်။ မိန်းမတွေကတော့ ကိုယ့်ပစ္စည်းတွေကို စောင့်ရှောက်ရတယ်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၀ ရက်နေ့က တပ်ရင်း ၇၃ က စစ်သားတွေ အဒ---- ရွာကို လာတယ်။ ယောက်ျားတွေ အကုန်ထွက်ပြေးတယ်။ မိန်းမတွေပဲကျန်တယ်။ စစ်သားတွေက မိန်းမအယောက် ၂၀ ကို ဖမ်းတယ်။ ပြီးတော့ ပေါ်တာလုပ်ရမယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင် ပိုက်ဆံ ၂၀၀၀ ကျပ် ပေးရမယ်လို့ မိန်းမတစ်ယောက်ချင်းဆိုကာ ပိုက်ဆံတောင်းတယ်။ ရွာသားတွေက ပေးတဲ့အတွက် မိန်းမတွေကို ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့တယ်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Forced Relocation in Kyauk Kyi Township,” တွင်ကြည့်ပါ။ ဤအမှုမျိုးများကို နောက်ပိုင်းအစီရင်ခံစာများ တွင်လည်း တွေ့ရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Abuse in Pa’an District, Insecurity in Thailand: The dilemma for new refugees in Tha Song Yang,” တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰¹ “စစ်သားတွေ ရွာထဲကို ဝင်လာတိုင်း ရွာသားတွေအားလုံး ထွက်ပြေးဖို့ကြိုးစားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ပေါ်တာဆွဲခံရမှာကြောက် လို့ဖြစ်တယ်။ ထွက်ပြေးတာမြင်ရင် စစ်သားတွေက သေနတ်နှိပ်တယ် မိန်းမနဲ့ကလေးတွေတောင်မချန်ဘူး။ သူတို့ရွာသားတွေကို အဲလိုပဲ သတ်တယ်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “STATEMENTS BY KARENNI REFUGEES,” တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰² ဥပမာကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION” တွင်ကြည့်ပါ။

တိုက်ပွဲများ ရုတ်တရက် ဖြစ်ပွားပြီး ပုန်းအောင်းရန် အချိန်မရပါက ရွာသားများသည် မိမိတို့တူးထားသော ဗုံးခိုကျင်းများအတွင်းတွင် ပုန်းအောင်းရသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာပင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ထိုမမျှော်လင့်သော တိုက်ခိုက်မှုများသည် ရွာသားများ၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။²⁰³ ၁၉၉၀ ခုနှစ်ကျော်မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ်ကျော်များအထိ ရွာသားများသည် ရှောင်ရှားခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း နည်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ယနေ့အချိန်ထိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ရွာသားများ၏ ဘဝလုံခြုံရေးကိုသာမက စားဝတ်နေရေး လုပ်ငန်းများတွင်လည်း ထိခိုက်မှုရှိကြောင်း လွန်ခဲ့သည့် အစီရင်ခံစာများတွင် မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြခဲ့သည်။

မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ

မြေမြှုပ်မိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့အတွက် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု ခံစားရသော လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များကို ချဉ်းကပ်ပြီး မည်သည့်နေရာများတွင် မြှုပ်နှံထားကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ ရယူကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သောအစီရင်ခံစာများတွင် KNLA က မိမိတို့မြှုပ်နှံထားသော နေရာများကို ရွာသားများအား အသိပေးခဲ့သည်။²⁰⁴ သို့သော် အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများအနေဖြင့် မိမိတို့မြှုပ်နှံထားသော မြေမြှုပ်မိုင်းများကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် မြေပုံဆွဲ၍ စနစ်တကျဖော်ထုတ်ခြင်း မလုပ်ဆောင်နိုင်ပါက ရွာသားများ၏ သေဆုံးမှုနှင့် ဒဏ်ရာရမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ မြေမြှုပ်မိုင်းတည်ရှိသည့် နေရာဒေသများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပေးစာစောင် အသုံးပြုခြင်းနှင့် ဒေသခံများကို ကြိုတင်အသိပေးမှုများ ပြည့်ပြည့်ဝဝ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ များမကြာမီက ရွာသားများသည် လူထုအခြေပြအဖွဲ့အစည်းမှ ပြုလုပ်သော မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ် အသိပညာပေးသင်တန်းကို တက်ကြွစွာ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။²⁰⁵ မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများကျင့်သုံးသော နည်းစနစ်မှာ အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ယူဆသော နေရာများသို့ မသွားခြင်း၊ သတိထား၍ နေထိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး ထိုနည်းစနစ်များမှာ လွန်ခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်က ကျင့်သုံးခဲ့သော နည်းစနစ် အတိုင်းသာဖြစ်သည်။ သို့သော်ငြားလည်း မြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် ရွာသားများ၏ ဘဝရပ်တည်မှုကို ဆက်လက်ထိခိုက်နေဆဲဖြစ်သည်။²⁰⁶

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ကိုင်မှု တည်ငြိမ်ရေး

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု ကာလအတွင်း ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ရပ်တည်မှု လုပ်ငန်းများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် အိမ်များကို ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ လယ်ယာများကို ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း စသည်တို့ကို ကြိုးစား၍ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေခဲ့ကြရသည်။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ လက်အောက်တွင် မိမိတို့၏ရွာများကို မီးရှို့ခံရပြီးနောက်ပိုင်းတွင် နေသားတကျ ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ကျေးရွာလူထုများအနေဖြင့် ရွာများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ယာယီအဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ စစ်စခန်းများနှင့် အလှမ်းဝေးသော နေရာများကို ရွေးချယ်၍ နေထိုင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။²⁰⁷ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖားအံခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက ကျေးရွာများတွင် ကောင်းမွန်သော အိမ်များဆောက်လုပ်

²⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Ongoing accounts of village-level resistance," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw G---, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DOOطلا UNDER THE SPDC: Further Developments in the SPDC Occupation of South-Central Karen State," နှင့် KNLA နှင့် တပ်မတော်များ၏ အမှုကိစ္စတစ်ခုကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw Ca---, September 2011," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁵ Source #42 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁶ ဥပမာ ရွာသူရွာသားများသည် ၎င်းတို့ လယ်ယာမြေများသို့ သွားရန် လုံခြုံစိတ်ချမှုကို မခံစားရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ အန္တရာယ်ရှိသော မြေမြှုပ်မိုင်းများကြောင့်ဖြစ်သည်။ Source#11 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

နေကြသည်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ ယခုအကြိမ်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏အိမ်များကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရမည်ဟု မထင်တော့ကြောင်း၊ ၎င်း၏အမြင်ကိုပြောပြခဲ့သည်။²⁰⁸ အခြားဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် အခြေအနေသည် လုံခြုံပြီး တည်ငြိမ်မှု မရှိသေးသော်လည်း ရွာသားများသည် မိမိတို့၏ ကောက်ပဲသီးနှံများကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အများ မတွေ့နိုင်သော ညအခါတွင် ရိတ်သိမ်းကြသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် တွေ့ရှိပါက ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း လိုအပ်သောစားနပ်ရိက္ခာစုဆောင်းမှုသည် အဓိက ဖြစ်သည်။²⁰⁹ ဤသို့ လျှို့ဝှက်စွာဖြင့်ဆန်စပါး ရိတ်သိမ်းမှု နည်းဗျူဟာသည် ယနေ့ဒုက္ခသည်စခန်းနှင့် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ရောက်ရှိနေသော ရွာသားများ ကျင့်သုံးခဲ့သော နည်းဗျူဟာဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ ကန့်သတ်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ရသည့်အခါတိုင်း ဤသို့ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။²¹⁰

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများအသုံးပြုသော တုံ့ပြန် လုပ်ဆောင်မှု နည်းဗျူဟာများသည် ၎င်းတို့၏ဘဝတွင် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော များစွာသော အကြမ်းဖက်မှု များကို ဖော်ပြထားပြီး ထိုများစွာသော ကိစ္စရပ်များကြောင့် ရွာသားများသည် အကြမ်းဖက်မှု၏ အန္တရာယ်ကို ဆက်လက်ခံစားနေရဆဲပင် ဖြစ်သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကြောင့် ရွာသားများအတွက် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်း သို့မဟုတ် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်း ပြုလုပ်ရန် အခွင့်အရေးနည်းလမ်းသစ်များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ သို့သော် စစ်မက်ပြုလုပ်ခြင်း၏ အနိဌာရုံများသည် အစဉ်အလာအတိုင်း ထိုလက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များမှ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကို ရွာသားများ ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိမိတို့၏ ခံစားနေရသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် တရားမျှတမှု မရှိခြင်းများကို ထုတ်ဖော်ဆွေးနွေးရန် အခက်အခဲ ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုအသိုက်အဝန်း အတော်များများတွင် ရှောင်ရှားခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို တတ်နိုင်သမျှအားကိုး၍ ရပ်တည်ခြင်းက ဘေးရန်ကင်းသည်ဟု ယူဆပြီး ထိုစနစ်ကို ၂၀၁၇ခုနှစ်မှာပင် ဆက်လက်အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။

တရားမျှတမှုလက်လှမ်းမီခြင်း

လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်း ပြုလုပ်မှုများကို စိန်ခေါ်နိုင်ရန်နှင့် ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် တရားမျှတမှုသည် ခံရသူနှင့် ကျူးလွန်သူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။ သို့ရာတွင် ရွာသားများ၏ ကနဦးထွက်ဆိုချက်များအရ ရွာသားများ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ၎င်းတို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမည်ဟု ယုံကြည်ခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။²¹¹ သမိုင်းနှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို အပြင်းအထန် ချိုးဖောက်ခြင်း ခံခဲ့ရသည့်သူများမှာ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ တရားမျှတမှု မရရှိပဲ ဆက်လက်ရှင်သန်နေထိုင်ရပြီး တပ်မတော်မှ အပြစ်ကျူးလွန်သော သူများမှာမူ ၎င်းတို့ကျူးလွန်သော အရာများအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့် ရနေဆဲပင်ဖြစ် သည်။²¹² သို့သော် ဒေသအဆင့်နှင့် နိုင်ငံအဆင့်အထိ ထိရောက်မှုမရှိသော လက်ရှိတရားစီရင်ရေးစနစ်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် သတင်းပို့ရုံမျှလွဲ၍ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရန် အခက်အခဲရှိပါသည်။

²⁰⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: Naw P---, May 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁰ ဤအခြေအနေများကို အသေးစိတ်သိလိုပါက အခန်း (၇)၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း တွင်ကြည့်ပါ။

²¹¹ ဥပမာကို Source#164 နှင့် Source# 163 တွင်ကြည့်ပါ။

²¹² ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း ၄၄၅ အရ "မှတ်တမ်းညွှန်းချက် အားလုံး၊ ဥပဒေများ လိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများ၊ ထုတ်ပြန်သော အမိန့်များနှင့် ကြေညာချက်များကို နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကောင်စီနှင့် နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာ ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီတို့မှ တရားဝင် ထုတ်ပြန်၍ ၎င်းတို့တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့် အခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ ရှိသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် နိုင်ငံတော် အစိုးရနှင့် တာဝန်ရှိသူအားလုံး၏ ဤအခွင့် အာဏာအရ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်မျိုးကိုမဆို တရားဥပဒေ သက်ရောက်မှု မရှိစေရ။" ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်။

ရွာသားများက အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူများအကြား တရားဥပဒေနှင့်အညီ မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုရာတွင် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှုများ အားနည်းခြင်းနှင့် ဥပဒေအရ မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုရာတွင်လည်း တရားဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အားနည်းချက်များရှိကြောင်း ရွာသားများမှ တင်ပြခဲ့သည်။

"ကျွန်တော်အနေနဲ့ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးက လာပြီးတော့ ပြည်သူတွေကို အသိပညာပေးမှု ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး လာပြောတာမျိုးရယ် KNU က သူတို့ရဲ့ ဥပဒေတွေကို လာပြီး ပြည်သူတွေကို ရှင်းပြတာမျိုး တစ်ခါမှ မတွေ့ဖူးပါ။ ခင်ဗျားက တရားဥပဒေအတိုင်း လုပ်နေရင်တောင်မှ တစ်ခြားလူတွေက ခင်ဗျားကိုလာပြီး ဗိုလ်ကျလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ခင်ဗျားတို့မှာ လူ့အခွင့်အရေးလိုအပ်တယ်။"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၁ နှစ်)၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)²¹³

မြန်မာနိုင်ငံတရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဆိုးရွားသော အတွေ့အကြုံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအာဏာပိုင်များက ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားဥပဒေစိုးမိုးမှု အသုံးပြုခြင်းကို အယုံအကြည်မရှိကြပါ။²¹⁴ လုံလောက်ပြီးထိရောက်မှုမရှိသော တရားစီရင်ရေးနှင့် တရားရုံးစနစ်²¹⁵ နှင့် တရားစီရင်ခြင်းမရှိပဲ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဖမ်းဆီးထားခြင်း၊²¹⁶ တရားခံသည် စစ်တပ်က ဖြစ်၍ တရားလိုသည် အရပ်သားဖြစ်သောကြောင့် အမှုကို စစ်တရားစီရင်ရေးရုံးတွင် စစ်ဆေးရာတွင် ပြည်သူများ တက်ရောက်နားထောင်ခွင့်မရှိခြင်း၊²¹⁷ စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို အပြစ်ပေးရာတွင်လည်း တရားမျှတမှုမရှိခြင်း၊²¹⁸ အမှုမှထွက်လာ သောရလဒ်ကို အသိပေးမှုမရှိခြင်းနှင့် စစ်တပ်မှကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှုများ အပြစ်ပေးရာတွင် တရားမျှတမှုမရှိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ယုံကြည်အားကိုးမှု မရှိကြပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ မကြာမီက စတင်လုပ်ဆောင်နေသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးစားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ သေသံရွာသားတဦးမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ ပြောဆိုရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အခွင့်အရေး အသစ်များကို ရေးဆွဲပြီး ၎င်းတို့သည် စာရွက်ပေါ်မှာသာ ရှိသည်။ ထို့အပြင် လူထုအသိုက်အဝန်းများအနေဖြင့် ထိုအခွင့်အရေးများကို ရရှိသည်ဟု မခံစားရသေးကြောင်း မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။²¹⁹ ဤအချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမှာ တိုးတက်မှုတစ်စုံတစ်ရာ မရှိကြောင်းနှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းမှ ဖိနှိပ်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ၎င်းတို့အပေါ် ကာကွယ်မှုရှိသည်ဟု ပြည်သူများက မယုံကြည်ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။

²¹³ Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Naw C---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁵ Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁶ ဥပမာ "အခုဆိုရင် တရားရုံးမှာ [အမှုကို တင်ထားတာ] တစ်နှစ်နီးပါးလောက်ရှိပြီ။ သူတို့ [တရားခံများ] ကို ဖမ်းထားတာ တစ်နှစ်ရှိပြီ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ကို စီရင်ချက်လည်း မချဘူး။ ပြန်လည်း လွတ်မပေးဘူး။ သူတို့ [မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့] က ဖမ်းပြီးတော့ ထောင်ထဲမှာ [တရားစီရင်မှုမရှိ] ပဲ ထည့်ထားတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော Thaton Interview: Naw C---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁷ ဥပမာ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားသော တပ်မတော်ကားနှင့် ယာဉ်တိုက်မှု ဖြစ်ပွားရာ၌ သေဆုံးခဲ့သော ရွာသား ၂ ဦး၏ အမှုတွင် "တပ်မတော် စစ်သားတွေက သူ [ကိုရဲ] ကို စစ်တရားရုံးကို ခေါ်သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့ကို ဘယ်လိုအပြစ်ပေးတယ်၊ ဘာကြောင့်စီရင်ချက်ချတယ် ဆိုတာ ရွာသားတွေ ယခုအချိန်ထိ မသိဘူး။ ရွာသားနှစ်ယောက် သေဆုံးမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျန်ရစ်တဲ့မိသားစုတွေကို တပ်မတော်က ဘာလျော်ကြေးမှ မပေးဘူး။ ပြီးတော့ သေသွားတဲ့ ရွာသားတွေရဲ့ အကြောင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးမှုတွေကို သေဆုံးသွားတဲ့အကြောင်း ဘာသတင်းမှလည်း မပေးခဲ့ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁸ Source #33 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²¹⁹ Source #102 တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် တရားစီရင်ရေးအပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းသည် ပြီးခဲ့သော အတွေ့အကြုံများအရ ပြည်သူများအနေဖြင့် မကျေနပ်မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ တပ်မတော်နှင့် အခြား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော အမှုပေါင်းများစွာသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလအထိ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ရွာသားများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရန် နည်းလမ်းမရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရပ်သား အများစုမှာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးလက်အောက်တွင် ကြီးပြင်းလာသူများဖြစ်သဖြင့် တရားစီရင်မှုမရှိပဲ ထောင်ချခြင်းသည် အစဉ်အလာတစ်ရပ်လို ဖြစ်နေခဲ့သည်။²²⁰ ထို့အပြင် စစ်တပ်မှ ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်သော အမှုများကို တရားဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ဒေသခံအရပ်သားများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် သြဇာအာဏာရှိသူများအတွက်သာ ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆများ ရှိကြသည်။

"လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှု အားလုံးဟာ ဖြေရှင်းတာလည်းမရှိဘူး။ ခွင့်လွှတ်တာလည်းမရှိဘူး။ ဘယ်လို ပြောရမလဲ ရေများရေနိုင် မီးများမီးနိုင်ဆိုတဲ့ သဘောမျိုးပေါ့။ ဆိုလိုတာက သြဇာအာဏာကြီးတဲ့လူတွေက သူတို့လုပ်ချင်ရာလုပ်လို့ရတယ်"

စောဇေ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်)၊ ရရ--- ကျေးရွာ၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)²²¹

ရွာသားများအား မိမိတို့ခံစားရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပြဿနာများနှင့် ပက်သတ်၍ ရှေ့ဆက် လုပ်ဆောင်ရန် အခြားရွာသားများက အကြံပြုမှုများလည်းရှိသည်။

"ကျွန်တော်တို့ဒေသတွေမှာ သူတို့လုပ်ခဲ့တာအားလုံးကို သူတို့ဘာသာသူတို့ ခွင့်လွှတ်ကြတယ်။ နှစ်ဖက်စလုံးက ပဲပေါ့။ ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ပြဿနာက ကြီးသထက်ကြီးလာပြီး တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် တိုက်ခိုက်တဲ့ အဆင့်ကို မရောက်အောင် လုပ်တဲ့သဘောပေါ့။ တစ်ကယ်လို့ သူတို့က လက်စားချေတဲ့ လမ်းကိုရွေးပြီး တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် တိုက်နေကြရင် ပြဿနာက ဘယ်တော့မှဆုံးမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဥပဒေ လမ်းကြောင်းက ကြည့်မယ်ဆိုရင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ အားလုံးအတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးရှိတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ကျူးလွန်တဲ့လူကို အပြစ်ပေးရမှာ ဖြစ်တယ်။ အဲ့ဒါမှ ပိုကောင်းမယ်"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၁ နှစ်)၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)²²²

စောပပ--- ၏ အဆိုအရ ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် မေ့ပျောက်ခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ပဋိပက္ခများကို ထပ်မံမဖြစ်ပွားအောင် တားဆီးရေးတွင် သင့်လျော်သော ဖြေရှင်းမှုတစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ၎င်းအစား ရွာသားများအပါအဝင် နိုင်ငံသားများအားလုံးနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ်တွင် အညီအမျှ သက်ရောက် မှုရှိသော တရားစီရင်ရေး စနစ်တစ်ခုကို စောပပ--- နှင့် အခြားရွာသားများ လိုလားကြသည်။ ထိုမှသာ တရားမျှတမှုကို ရရှိ၍ စစ်ဘက်ဆိုင် ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု ရှိနေသေးသည့်တိုင်အောင် ဘဝလုံခြုံသည်ဟု ခံစားနိုင်ကြောင်း ယူဆရသည်။

²²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS: MERGUI-TAVOY DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

²²¹ Source #164 တွင်ကြည့်ပါ။

²²² Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

နိဂုံး

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုကို ပြုစုထားသော စာတမ်းအရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ကရင်အမျိုးသားများကို မတော်တဆ ဒုက္ခရောက်စေခြင်းမျိုးမဟုတ်ပဲ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိနှင့် ရက်စက်စွာ ကရင်လူမှုအသိုက်အဝန်းများကို ပြိုကွဲအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် အနည်းငယ်လျော့နည်းသွားသည်ဟု ဆိုစေကာမူ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တိုက်ရိုက် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်၍ တွေ့ကြုံနေရသည်။ ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုအောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် တပ်မတော်၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးစနစ်တို့ကို ဆက်လက်ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် မယုံကြည် မှုများသည် ရွာသားများအပေါ်တွင်အစိုးရစနစ်၊စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုလုပ်ဆောင်နေသောတပ်မတော်၊နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ရပ်တည်မှုကြောင့် ဒေသခံ လူမှုအသိုက်အဝန်းများတွင် စိုးရိမ်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေကြသည်။ အချို့နေရာများတွင် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု၊ အရွယ်ရောက်သူနှင့် ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်များကို အဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း အစရှိသော အကြမ်းဖက်မှုများသည် လျော့ကျလာခဲ့သော်လည်း စစ်မက်ပြုခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ အကြမ်းဖက်မှုများမှာ သိသာထင်ရှားစွာ ပြောင်းလဲမှုများ မရှိခဲ့ပါ။

၂၅ နှစ်တိုင်တိုင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုသည် ရွာသားများ၏ စားဝတ်နေရေးလုပ်ကိုင်မှုနှင့် ဘဝလုံခြုံမှုများအပေါ်တွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနေပြီး ဤအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျူးလွန်သူများကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိုအကြမ်းဖက်မှုများကို အာဏာပိုင်များသို့ တိုင်တန်းမှုများကြောင့် လက်တုံ့ပြန်ခံရသော အန္တရာယ်များ ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသည်မှာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု၊ ရာဇဝင်နှင့်ချီ၍ စစ်တပ်မှ အကြမ်းဖက်ပြုကျင့်မှုများနှင့် အရပ်သားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူ များကို ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိနေခြင်းသည် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပိုင်ခွင့်များ ဆုံးရှုံး နေကြရပြီး လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ ထပ်မံ၍ မတရားပြုလုပ်မည့် အန္တရာယ်များမှ ရွာသားများအား ကာကွယ်ရန် ပျက်ကွက်ကြသည်။

အခန်း (၁): စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ဤအထက်ပါ ဓာတ်ပုံသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၅ ရက်နေ့တွင် ခူးပလာယာခရိုင်၊ ကောကရိတ်မြို့နယ်၊ ခ--- ကျေးရွာမှ ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် BGF နှင့် DKBA နားမကြား (ခွဲထွက်) တို့ အကြား စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေချိန်တွင် ဘ--- ကျေးရွာမှ ခ--- ကျေးရွာသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့သော သားအဖ သုံးယောက်အား ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတို့ထွက်ပြေးသွားပြီးနောက် BGF မှ DKBA နားမကြား (ခွဲထွက်) အဖွဲ့များမှ မိသားစုများဖြစ်သော အိမ်အတွင်းရှိ ရွာသားများအပါအဝင် ရွာအတွင်းရှိ အိမ် ၉ လုံးအား မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²²³

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးမှ ခူးပလာယာခရိုင်၊ ကောကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒ--- ကျေးရွာရှိ နော်ဂ--- နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ပြုလုပ်ခဲ့ရာတွင် ရိုက်ကူး ထားသော ပုံဖြစ်သည်။ နော်ဂ--- မှ ဝေဒနာများခံရသည်ကို ပြောပြသည်မှာ သူမ၏ မိသားစုသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ် လတွင် BGF နှင့် DKBA နားမကြား (ခွဲထွက်) တို့ တိုက်ခိုက် သောကြောင့် လက်နက်ကြီးဖြင့် ၎င်းတို့၏အိမ်ကို ထိမှန်ခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤမနှစ်သက်စရာကောင်း သော ဖြစ်ရပ်ကြောင့် နော်ဂ--- သမီး၏ မျက်လုံးတစ်ဖက် ကွယ်ခဲ့ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²²⁴

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြခဲ့ပြီး နိုင်စက်ခံပေါ်တာသမားနှစ်ဦး၏ အရိုးဖွဲ့စည်းပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် အနည်းဆုံး အရိုးစုနှစ်ခုကို မြင်တွေ့ရသည်။ ပေါ်တာသမားများကို တပ်မတော်စစ်သားများမှ ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ သတ်ဖြတ်မှုမှာ အပြာရောင်ရှပ်အင်္ကျီများနှင့် ဘောင်ဘီရည်များမှာ ပုံမှန် အကျဉ်းသားဝတ်စုံများ ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²²⁵

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်မှ ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအမျိုးသားသည် ဘူးသိုမြို့နယ်ရှိ ကျေးရွာအနီးတွင် တပ်မတော်မှ ထောင်ထား သော မြေမြှုပ်ခိုင်းကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တက်နင်းမိခဲ့သည်။ ၎င်းမြေထောက်တစ်ဖက် မရှိတော့သည်ကတည်းက သူ၏မိသားစုကို ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ရန် မတတ်နိုင်တော့ပါ။ ထို့ကြောင့် စားဝတ်နေရေးကို အနည်းငယ် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ အီးတုထ ဒုက္ခသည်စခန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခဲ့ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²²⁶

²²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A--- February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw G---, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Less than Human: Convict Porters in the 2005 - 2006 Northern Karen State Offensive," တွင်ကြည့်ပါ။

²²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဖမ်းအံခရိုင်၊ နဘူး (တနွေးဆ) မြို့နယ်၊ (၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလ) တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း အမှတ် (၅၄၈) နှင့် အမှတ် (၅၄၉) တို့သည် နဘူးမြို့နယ်မှ ရွာသားများအား တူးမြောင်းတစ်ခု ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် အတင်းအဓမ္မ ခေါ်ဆောင် သွား ခဲ့သည်။ တူးမြောင်းအတွက် အဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် စတင်ခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံများကို မေလ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သော်လည်း ထိုတူးမြောင်း လုပ်ငန်းမှာ ပြီးမြောက်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ရွာသားများမှ မနက် ၆ နာရီမှ ညနေ ၆ နာရီအထိ အလုပ်လုပ်ခဲ့ရသည်။ ရွာသား များသည် လုပ်ငန်းခွင် သို့ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင်အစား အသောက်များ၊ ရေများနှင့် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ယူဆောင်သွားရပြီး အလုပ်အတွက် တစ်စုံတစ်ရာ ပေးဆောင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်း မှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ အစီရင်ခံတင်ပြသည်မှာ ဤတူးမြောင်း ဆောက်လုပ်ရေးကြောင့် အနည်းဆုံး စပါးခင်း ၃၀ လောက် ပျက်စီးခဲ့ရပြီး စပါးခင်းပိုင်ရှင်များကို လျော်ကြေးငွေများ ပေးဆောင်ခဲ့ ခြင်းများ မရှိခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ²²⁷

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ် တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်နေ့က ကျောပါးကျေးရွာအုပ်စု၊ ဘ--- ကျေးရွာတွင် ရိုက်ကူးခဲ့သော လေ့ဆိပ်ပုံဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ဘ--- ကျေးရွာမှ ရွာသားများမှာ KNLA ၏ တပ်သားသစ် စုဆောင်းမှုကို ရှောင်ရှားရန် စက်လှေများဖြင့် ယွန်းဇလင်း မြစ်ကြောင်းအတိုင်း မြိုင်ကြီးငူသို့ ရောက်ရှိရန် အထုပ်အထိုး များနှင့် ကလေးများအား သယ်ဆောင်နေသည်ကို ပြသ ထားပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် KNLA တပ်ခွဲ ၄ မှ အရာရှိဖြစ်သူ ဆာယူးသည် ကျေးရွာသို့ လာရောက်ခဲ့ကာ ရွာသားများနှင့် အစည်းအဝေးပြုလုပ်ကာ အရွယ်ရောက်ပြီးသော ရွာသားများအတွက် KNLA ၏ တပ်သားသစ် စုဆောင်းခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှင်းပြ ခဲ့ပါသည်။ ပြီးနောက် သူပြောခဲ့သည်မှာ ရွာတွင် ကျန်ရှိ နေသော ရွာသားများ မြိုင်ကြီးငူမြို့သို့ ထွက်ပြေးစရာ မလိုတော့ကြောင်းနှင့် ရွာသားများအား အအဓမ္မ လုပ်အားပေး ခိုင်းစေခြင်းများ မရှိသောကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ရွာသို့ ပြန်လာရန် လုံခြုံစိတ်ချရကြောင်းကို အသိပေးပြောဆိုခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ²²⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှ အစီရင်ခံစာတစ်ခုဖြစ်ပြီး မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်မှ ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်စစ်သားများမှ အဓမ္မ လုပ်အားပေး ခိုင်းစေရန် ခေါ်ဆောင်ထားသည့် ပေါ်တာများအား မြစ်ကြောင်းတလျှောက် ဖြတ်ကူးစေခြင်းကို ဖော်ပြထားပါ သည်။ န.ဝ.တ [တပ်မတော်] နှင့် မွန်ပြည်သစ်ပါတီသည် ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးအရ မွန်ပြည်သစ်ပါတီနှင့် န.ဝ.တ [တပ်မတော်] တို့ အနေဖြင့် မွန်ဒေသတွင် ပေါ်တာဆွဲခြင်းနှင့် ဆက်ကြေးကောက်ခံခြင်းများ မပြုလုပ်ရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ မြို့နယ်အဆင့် န.ဝ.တ အနေဖြင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် သည် စစ်တပ်နှစ်ဖက်ကြား တွေ့သာ အကျိုးဝင်သည် ဟူသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ထိုဒေသတွင် ပေါ်တာများ ဆက်လက် ခေါ်ဆောင်ကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ- လွတ်လပ် သောအရင်းအမြစ်မှရရှိသောပုံ] ²²⁹

²²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2002-A: VIII. Children," တွင်ကြည့်ပါ။

²²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, June to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²²⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1996: Set 96-A," တွင်ကြည့်ပါ။

အထက်ပါဘယ်ဘက်ဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၁၀ ရက် နှင့် ၁၁ ရက်နေ့ အတွင်း တပ်မတော် စစ်တပ်တစ်ခုမှ ခလယ်လာ ကျေးရွာနှင့် တောင်ငူမြို့နယ်အတွင်းတွင် လှည့်လည်သွားလာနေသည်ကို ရိုက်ကူးထားသော ပုံဖြစ်သည်။ စ.က.ခ အမှတ် (၂၀) မှ စစ်သားများဖြစ်သည်။ စစ်သားများသည် သုံးလ (သို့မဟုတ်) ၄ လလောက် လှည့်လည်သွားလာခဲ့သည်။ ဤစစ်သားများ ဘူးဆားကျေးရွာ၊ သအေးထကျေးရွာနှင့် နော်စိုးကျေးရွာများတွင် အခြေချနေထိုင်စေသည်။ အချို့ရွာသားများ တင်ပြပြောဆိုသည်မှာ ဆောက်လုပ်ထားသော စစ်တပ်စခန်းများတွင် တပ်မတော်စစ်သားများ နေထိုင်ခြင်းကို မလိုလားကြပါ။ အကယ်၍ ဖြစ်နိုင်လျှင် ၎င်းတို့စစ်ခန်းများကို ဖယ်ရှားစေခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်စေချင်သည်။ ညာဘက်တွင်ရှိသော အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ ကော်သေဒမ်းကျေးရွာမှ ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့၏ စားနပ်ရိက္ခာများကို ရှေ့တန်းစခန်းသို့ ပို့ဆောင်ရာတွင် ရွာလမ်းအား အသုံးပြုနေသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့်တပ်မတော်မှ စစ်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်နေသည်ဟု ယူဆပြီး ကြောက်ရွံ့နေကြပုံဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³⁰

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ရိုက်ကူးခဲ့သော တပ်မတော်စစ်တပ်မှ ထွက်ပြေးလာခဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်သော အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ် မောင်ဟထ--- ၏ ပုံဖြစ်သည်။ မောင်ဟထ--- က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပြသည်မှာ "အရင်က ကျွန်တော် နဝတ [တပ်မတော်] မှာ နေနေခဲ့တဲ့ အချိန်က ပြဿနာ အမြောက် အများရှိခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်ကို မလိုလောက်တဲ့လစာနဲ့ အလွန်နည်းတဲ့ စားနပ်ရိက္ခာ ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော့်မှာ ပညာရေးအဆင့်အတန်း မရှိတဲ့အတွက် ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေခဲ့ရတယ်။ သူတို့က [တပ်မတော်အာဏာပိုင်များ] ကျွန်တော့်ကို ခိုင်းချင်ရာခိုင်း တယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း အကုန်လုပ်ပေးရတာပဲ။ အလုပ်လုပ်ရတာ အရမ်းပင်ပန်းတယ်။ အနှိပ်စက်ခံရတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော် KNU အဖွဲ့နဲ့ အဆက်အသွယ် ရခဲ့တဲ့ အချိန်မှာ ထွက်ပြေးလာခဲ့တယ်။ အဲ့သလိုပဲ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနဲ့ န.အ.ဖ [တပ်မတော်] ရဲ့ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း မှုအောက်ကိုခံစားနေရတဲ့ကလေးစစ်သားတွေအားလုံးအမြန်ဆုံးပြန်လည် လွတ်ပေးဖို့ ကျွန်တော်ဆုတောင်းပေးတယ်။" [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³¹

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်မှ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ဖာပွန်ခရိုင် မ--- ကျေးရွာ အတွင်းရှိ သူမ၏ စပါးကျီးများကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်စစ်သားများမှ လာရောက် မီးရှို့ဖျက်ဆီးသွားပြီးနောက် ကျန်ရှိနေနိုင်သော စပါးအချို့ကို လာရောက်ရှာဖွေနေသော နော်စ--- ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရသည့်စပါးမှာ အတင်း ၅၀ ရှိသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³²

²³⁰ Source #60 တွင်ကြည့်ပါ။

²³¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

²³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on Villages and Village Destruction," တွင် ကြည့်ပါ။

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ဖာ့ဒ်စ်နှင့် သထုံခရိုင် အကြားတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှ အစီ ရင်ခံစာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံသည် တောင်ပေါ်ဒေသရှိ ရွာတစ်ရွာမှ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း ခံလိုက်ရသော သူ၏ရွာအကြား တွင် မတ်တပ်ရပ် နေသော ရွာသူကြီးတစ်ဦးကို ဖော်ပြထား သည်။ သူ၏ လက်ထဲတွင် ရွာကို လာရောက်မီးရှို့ဖျက်ဆီး ခဲ့သော တပ်မတော်စစ်သားများထံမှ မတော်တဆ ပြုတ်ကျ ကျန်ခဲ့သော စစ်သားတစ်ဦး၏ လည်စည်းကို ပြသနေပါသည်။ ဤလည်စည်းတွင် ၃၉၁/၄ ဟု န.ဝ.တ (တပ်မတော်) တပ်ခွဲ ၄ မှ ၃၉၁ ခြေမြန်တပ်ရင်းကို ကိုယ်စားပြု မှတ်သားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ²³³

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ဖားအံခရိုင်မှ ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး DKBA တပ်ရင်း အမှတ် ၉၉၉ မှ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းကို ခံခဲ့ရသော ဒေးလောပြာရွာကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများ၏ စပါးများကိုလည်း ဒေးလောပြာ ရွာ၊ ဖားအံခရိုင်တွင် ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ²³⁴

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို တောင်ငူခရိုင် ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ထန်းတပင်မြို့နယ်မှ အသက် ၃၇ နှစ်အရွယ် ရွာသားတစ်ဦးမှ သူ၏ စိုက်ပျိုးရေးခင်းထဲသို့ သွားရာတွင် တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း အမှတ် (၅၃) မှ ထောင်ထားသော မြေမြှုပ်မိုင်းအား နင်းမိခဲ့သည်ကို ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံထဲတွင် သူ၏ဘယ် ဘက်ခြေထောက် မှာ ပြင်းထန်စွာဒဏ်ရာရ၍ သူ၏ ညာဘက်ခြေဖဝါး နှင့် ခြေအောက်ပိုင်းတို့မှာ လွင့်စင်ခဲ့ရသည်။ ရွာသားများသည် ဝါးဖြင့်ပြုလုပ်သော ပတ်တီးနှင့် လုံချည်တို့ကို ပြုလုပ်ဆင်ယင် ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းကို ၎င်းအနေနှင့် မကြိုက်နှစ် သက်သော်လည်း အခြားဆေးဝါးစောင့်ရှောက်မှု မရှိသဖြင့် ထိုသို့ ပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ²³⁵

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ/ဩဂုတ်လတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး မိုးရာသီတွင် ရေးထားဝယ်မီး ရထားလမ်း ဆောက်လုပ်ရာတွင် တပ်မတော်မှ ဒေသခံ မွန်ရွာသား များအား အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းကို ပြသထားပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ရွာသားများအား ရေတမံနှင့် ရေကာတာများ ဆောက်လုပ်ရန် အဓမ္မ ခေါ်ယူခြင်းကို ပြသထားပါသည်။ ဆက်လက် ၍ ဖော်ပြ သည်မှာ အလုပ်သမားအများစုမှာ မိန်းကလေးများနှင့် ကလေးငယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ လက်နက်ကိုင်ဆောင် ထားသော တပ်မတော်စောင့်ကြပ်စစ်သားများကို အလုပ်သမားများအလယ်တွင် ဖော်ပြထားသော အစိမ်းရောင် ယူနီဖောင်းနှင့် ဦးထုပ်ကို ဝတ်ဆင်ကာ သူတို့အလုပ် လုပ်နေချိန်တွင် စောင့်ကြပ်နေသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပါ သည်။ [ဓာတ်ပုံ- လွတ်လပ်သောအရင်းအမြစ်မှရရှိသောပုံ] ²³⁶

²³³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1997: Set 97-B," တွင်ကြည့်ပါ။

²³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on Villages and Village Destruction," တွင်ကြည့်ပါ။

²³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Enduring Hunger and Repression: Food Scarcity, Internal Displacement, and the Continued Use of Forced Labour in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

²³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1996: Set 96-A," တွင်ကြည့်ပါ။

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်အတွင်းရှိ ဖာပွန်မြို့၊ ဖာပွန်ကုတင်တရာ ဆေးခန်းအတွင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ရုပ်ပုံသည် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ခေါပူကျေးရွာအုပ်စု၊ ဘ--- ကျေးရွာမှ အသက် ၄၀ နှစ်အရွယ် စောအ--- ၏ ပုံဖြစ်သည်။ သူသည် ယ--- တောနှင့် ဇ--- တောအကြားတွင် အမဲလိုက်ထွက်ရာမှ မြေမြှုပ်မိုင်းကို တက်နင်းခဲ့ပြီးနောက် ၎င်းကို ဆေးဝါးကုသ ပေးခဲ့ရသည်။ KNLA နှင့် တပ်မတော် နှစ်ဖွဲ့စလုံးမှ မြေမြှုပ်မိုင်းများ အတွက် တာဝန်ယူရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³⁷

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှ အစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ကောက်နုတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြန်လည်အ ခြေချရာနေရာတစ်ခုဖြစ်သော ခလယ်လာ ကျေးရွာ၏ ပြင်ပတွင်ရှိ သော စိုက်ခင်းများမှ အပင်များအား မခုတ်ဖြတ်စေရန် မြန်မာစာဖြင့် သတိပေးရေးသားထားသော ဆိုင်းဘုတ်ဖြစ်သည်။ "သစ်ပင်မခုတ်ရ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများ ရှိသည်" ဟု ရေးသားထားသည်။ တပ်မတော်မှ ဤသို့ အကြောင်းကြားပြီးကတည်းက များစွာသော ရွာသားများမှာ မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်ကို ကြောက်ရွံ့သည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ စိုက်ခင်းများထဲသို့ မသွားကြတော့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ခခ--- ကျေးရွာမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၀ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူး ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ 'ဖြတ်လေးဖြတ်' ကာလကတည်းက ခခ--- ကျေးရွာတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူမှာ ၁၆ ဦး ရှိခဲ့ပြီးဟု ခန့်မှန်းခဲ့သော ဦးအ--- ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရန်အခက်အခဲများရှိသောကြောင့်စားနပ်ရိက္ခာများ ရရှိရန်အတွက် ရွာသား များသည် ကန့်သတ်ထားသော ဒေသများ ဖြစ်သော တောတောင်များအတွင်းသို့ ဆက်လက်၍ သွားရောက်ရှာဖွေ ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို တက်နင်းမိသဖြင့် ထိခိုက်နာကျင် ခံစားခဲ့ကြရသည်။ မြေမြှုပ်မိုင်း ထိခိုက်ခံစားရသူများမှ သုံးဦး (ယောက်ဖ နှစ်ဦးနှင့် တူမတစ်ဦး) သည် ၎င်း၏ မိသားစုဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²³⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ မဲကလောကျေးရွာ အုပ်စု၊ ဘောထကျေးရွာမှ ရွာသားတစ်ဦး၏ စိုက်ခင်းကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အချိန်ကာလမတိုင်ခင် တပ်မတော် ခြေမြန် တပ်ရင်းအမှတ် (၁၉) မှ တပ်ဆင်ခဲ့သော မြေမြှုပ်ဝါယာမိုင်းနှစ်လုံးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးကို သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုး ခဲ့သော်လည်း မြေမြှုပ်မိုင်းများကို ဖယ်ရှားပေးခြင်း မပြုလုပ်ရ သေးသော ကြောင့် ဘောထရွာမှ ရွာသားများမှာ မိမိတို့လယ်ယာမြေ များထဲတွင် အသုံးပြုနေသော ခြံမွေးတိရိစ္ဆာန်များ၏ (ကျွဲ၊ နွားများ) လုံခြုံရေးကို စိုးရိမ်နေကြရသည်။ ဤနေရာများတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းများ တပ်ဆင်ထားခဲ့သော အကျိုးဆက်ကြောင့် ဘောထရွာသားများ၏ ကျွန်ုပ်တို့ကောင်းကို ထိခိုက်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]²⁴⁰

²³⁷ Source #72 တွင်ကြည့်ပါ။

²³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Enduring Hunger and Repression: Food Scarcity, Internal Displacement, and the Continued Use of Forced Labour in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

²³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: UA---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁴⁰ Source #17 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၂: အကြမ်းဖက်မှုများ - ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှုများ

"ဘာမှမတတ်နိုင်ဘူး။ စစ်သားတွေက အမြဲတမ်းနေရာတကာမှာ ရှိနေတယ်။ ကျွန်မတို့ကို သေနတ်တွေနဲ့ ချိန်ထားတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးထားသော အစီရင်ခံစာမှ ရွာသူတစ်ဦး၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖားအံရိုင်၊ သထုံခရိုင်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)²⁴¹

"ကျွန်မတို့ဘဝ လုံခြုံဖို့လိုတယ်။ ဒေသဆိုင်ရာ တိုးတက်ဖို့အတွက် လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းတွေ လိုအပ်တယ်။ ရွာသားတွေ အနေနဲ့ လုံခြုံပြီး ဘေးအန္တရာယ်ကင်းဖို့အတွက် ကိုယ့်ကိုကိုယ် ကာကွယ်တဲ့သင်တန်းတွေ လိုတယ်။" နော်အေ--- (မ)၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)²⁴²

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ကျူးလွန်သော တရားလက်လွှတ် သတ်ဖြတ်မှုနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုများ သိသိသာသာလျော့ကျသွားခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း သမိုင်းနှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ထိုကျူးလွန်မှုများကြောင့် ယနေ့တိုင် ဘဝလုံခြုံမှုမရှိသကဲ့သို့ ခံစားနေရလျက် ရှိသေးသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျိုးအတွက် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နေကြသည်။ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ဆိုးရွားပြီး အကြမ်းဖက်မှုများပါဝင်သဖြင့် ဒေသခံရွာသားများ အနေနှင့် အကယ်၍ ထိုကျူးလွန်ခံရမှုများအား တိုင်ကြားခဲ့ပါက လက်တုန့်ပြန်ခံရမည်ကို အမြဲတစေ ကြောက်လန့်နေရသည့်အတွက် တရားမျှတမှု ရရှိရန် အခွင့်အရေးကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးနေရသည်။
- ၂။ ပဋိပက္ခများလျော့နည်းလာသော်လည်း ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုသည် သိသိသာသာ လျော့ကျသွားခြင်းမရှိသော အဖြစ်များသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မိမိတို့၏လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွင်း ဘဝလုံခြုံမှုမရှိကြောင်း ဆက်လက်တင်ပြကြသည်။ အကြောင်းမှာ ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားနေစဉ်က လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို စစ်ရေးအရ လက်နက်သဖွယ် အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး ဤအကြမ်းဖက်မှုအား ဒေသခံရွာသားများအကြားဆက်လက်ကျူးလွန်လျက်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအမှုများကို အာဏာပိုင်များက အပြည့်အဝ ဖော်ထုတ်ခြင်းများ မရှိသကဲ့သို့ အပြစ်ကျူးလွန်သူများကို ထိရောက်သော အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများ မရှိသောကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှုမရှိကြောင်း တင်ပြကြသည်။
- ၃။ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရေတပ်ဖွဲ့၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များက အမှုစစ်ဆေးရာတွင်သော်လည်းကောင်း၊ အပြစ်ပေးရာတွင်သော် လည်းကောင်း အသုံးပြုသောနည်းစနစ် တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ထို့အတွက်ကြောင့် တရားဥပဒေဘောင်ကို ကျော်လွန်သော အမှုပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။

²⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC'S USE OF WOMEN PORTERS," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁴² ဤနော်အေ--- ၏ ပြောဆိုချက်တွင် မိမိတို့ကျေးရွာအနီး၌ တပ်ဆွဲထားသော တပ်မတော်၏အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မိမိ၏ ထင်မြင်ချက်ကို ပြောပြသည်။ Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။

- ၄။ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်သော ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများမှာ လျော့ကျသွားခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အတိတ်မှ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့်၊ ကျေးရွာများတွင် တပ်မတော်များ ဆက်လက်ရှိနေမှုသည်လည်း ရွာသားများ အတွက် မလုံခြုံမှုများ ဆက်လက်ခံစားနေရစေပါသည်။
- ၅။ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို လက်လှမ်းမမှီခြင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အားနည်းမှု များကြောင့် များစွာသောအကြမ်းဖက်မှုကိစ္စရပ်များတွင် ကျူးလွန်သူအား အပြစ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ခံစားရသူများ မှာ တရားမျှတမှုကိုမရရှိကြပဲ ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေကြရသည်။

အကြမ်းဖက်မှု အခန်းခွဲများ

- (က) အကြမ်းဖက် ခြိမ်းခြောက်မှုများ
- (ခ) ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ
- (ဂ) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ
- (ဃ) ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများ

နိဒါန်း

ဤအခန်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုထားသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်ရှိသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်^{၂၄၃}၏ အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှု များကို ဒေသခံရွာသားများအနေဖြင့် မည်သို့ခံစားကြရသည်ကို သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ သို့စေကာမူ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လက်ရှိအကြမ်းဖက်မှုများကို အဓိကထား တင်ပြထားသော်လည်း ထိုအကြမ်း ဖက်မှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် အချိန်ကာလကြာရှည်စွာ တည်ရှိနိုင်သောကြောင့် ၁၉၉၂ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကာလများအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုထားသော အစီရင်ခံစာများမှ ဖော်ပြထားသော အဆိုပါ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများအကြောင်းကို အကျယ်တဝင့် သုံးသပ်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ထိုနည်းတူ တပ်မတော်နှင့် ရွာသားများအကြား ရှိခဲ့သော ဆက်ဆံရေးနှင့် လက်ရှိအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလအတွင်း မြန်မာအစိုးရနှင့် ရွာသားများအကြား ရှိခဲ့သော ဆက်ဆံရေးများကိုလည်း သုံးသပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သော အစီရင်ခံစာများကို စိစစ်လိုက်သောအခါ အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစား လေးခုအား ခွဲ၍ ရွေးချယ် တင်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု (GBV)၊ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုနှင့် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှု စသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ရွာသားများတင်ပြသည့် မိမိတို့ ရင်ဆိုင်ခံစားခဲ့ရသော အရာများနှင့် ဆက်လက်တင်ပြသော အဓိကအကြောင်းအရာများမှ ရွာသားများ၏ အသံများကို အထူးတလည် စိစစ်သုံးသပ်ပြီးနောက် ဤအကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများကို ရွေးချယ်တင်ပြ နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအကြောင်း အရာများကို သီးခြားခွဲ၍ ဆွေးနွေးဖော်ပြထားသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများမှာ လွန်စွာများပြားလှပြီး အခြား အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများစွာဖြစ်သော စစ် ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် ရခြင်းနှင့် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် လုပ်ကိုင်စား သောက်မှုများအပေါ်တွင် ထိခိုက်စေသောစသည့် အခြားအကြောင်းအရာ များစွာရှိပါသည်။

^{၂၄၃} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာကာလအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာစစ်တပ်ကို တပ်မတော်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် နဝတ (၁၉၈၈ မှ ၁၉၉၇)၊ နအဖ (၁၉၉၈ မှ ၂၀၁၁) ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့သည်။ တပ်မတော်အနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကို မြန်မာနိုင်ငံစစ်အစိုးရဟု ခေါ်သည်။ အချို့နေရာများတွင် ရွာသားများက တပ်မတော်ကို ဗမာ (သို့) ဗမာစစ်သားများဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

ဤအခန်းတွင် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများကို ယေဘုယျအားဖြင့် ခေါင်းစဉ် လေးခုဖြင့် အသေးစိတ် သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ထိုသုံးသပ်ချက်များမှာ ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်သော အကြောက်တရား၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုနှင့် စားဝတ်နေရေးထိခိုက်မှုများကို ကြုံတွေ့ရသောအခါ ထိုအရာများအား ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ရွာသားများမှ မည်ကဲ့သို့ တုန့်ပြန်ကာကွယ်မှု နည်းဗျူဟာများ ချမှတ်အသုံးပြုကာ ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့မှုများကို ပိုင်းခြားတင်ပြထားပါသည်။ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ၁၉၉၉ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အဖြစ်အပျက်များလေ့လာခြင်း ဥပမာနှစ်ခုကို ဤအခန်း၏ နောက်ဆုံး အပိုင်းတွင် တင်ပြထားပါသည်။

၂၅နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က တင်ပြရာတွင် အလွန်တစ်ရာပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို ကျူးလွန်ကြသူ များမှာ တပ်မတော်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာသည် ၂၅ နှစ် တာကာလကို ခြုံငုံသုံးသပ်ထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ဤကဲ့သို့အကြမ်းဖက်မှုကိစ္စရပ်များသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ကရင်ကိုဆန့်ကျင်သော အဓိကရုဏ်းများ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့စဉ်ကတည်းကပင် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့ ပြုလုပ်မှုများသည် အခြားသော စနစ်ကျကျ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ပေါင်းစပ်၍ ဖန်တီးခြင်း သည် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ နည်းဗျူဟာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မပေါ်ပေါက်ခင်ကတည်းက၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ အတွင်းတွင် တနင်္သာရီတိုင်း၊²⁴⁴ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ ပလောမြို့ရှိ ဘုရားကျောင်းတစ်ခုကို လက်ပစ်ဗုံးများပစ်၍ ဖောက်ခွဲခဲ့ခြင်းကြောင့် အနည်းဆုံး ကရင်ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် အယောက် ၈၀ အစုလိုက်အပြုံလိုက် အသတ်ခံရခြင်း စသည့် ရက်စက်မှုများနှင့် ဥပဒေမဲ့လုပ်ရပ်များမှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသော ဒေသများတွင် ရွာသားများ၏ အဆိုအရ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသော ဒေသများအား တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား စနစ်တကျအကြိမ်ပေါင်းများစွာ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ KNLA နှင့် ဆက်သွယ်သည်ဟု သံသယရှိသူများအား ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ဥပဒေမဲ့ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်း အစရှိသော အကြမ်းဖက်မှုပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အထူးအရေးကြီးသည်မှာ ဤအကြမ်းဖက်မှုများ၏ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုး များသည် ကြီးမားသောပဋိပက္ခကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မဟုတ်ပဲ စစ်တပ်မှ ၎င်းတို့၏စစ်ဗျူဟာနှင့်အညီ အရပ်သားများကို စနစ်တကျပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများ၏ မှတ်တမ်းအရ အကြီးမားဆုံးသော အကြမ်းဖက်မှု အများစုကို ကျူးလွန်သူများမှာ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် အကြမ်းဖက်မတရားမှုများကို တပ်မတော်က ကျူးလွန်လာခဲ့သည်မှာ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလအထိ ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှု များ ဆက်လက်ကျူး လွန်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခု ဖြစ်သည့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဒေသခံများအား တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင်လည်း ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။²⁴⁵ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် DKBA (ဗုဒ္ဓ) အဖွဲ့ဝင်အချို့သည် တပ်မတော်ကမ်းလှမ်းသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို သဘောတူညီခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ အမိန့်ပေးမှုအောက်တွင်

²⁴⁴ ဤသတင်းအချက်အလက်သည် သမိုင်းဝင်အထောက်အထားများမှရရှိသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ကိုယ်ပိုင်မှတ်တမ်း ပြုစုထားသည့် မဟုတ်သည့်အတွက်ကြောင့်မပြည့်စုံနိုင်ပါ။ တိကျသည်ဟူ၍ အတိအကျ မပြောနိုင်ပါ။ သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်း များ၏ ရှုပ်ထွေးတက်သော သဘာဝကြောင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ လိုအပ်သော ကိုးကားချက်များကို "Making Enemies: War and State Building in Burma," M.P. Callahan 1998 and "The "other" Karen in Myanmar: Ethnic Minorities and the Struggle Without Arms," Ardeth Maung Thawngmung, ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

²⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS: 1998," တွင်ကြည့်ပါ။

နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) သို့ အသွင်ကူးပြောင်းသော အခါတွင်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆက်လက် ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်းရန် သဘောတူခဲ့သော DKBA (ဗုဒ္ဓ) သည် DKBA (အကျိုးပြု) အဖွဲ့အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၎င်းတို့သည်လည်း ၂၀၁၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုအရာများအတွက် တာဝန်ယူရန် လိုအပ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အခြားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များနှင့် ရွာသားများကို တိုက် ခိုက်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။²⁴⁶ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ရွာသားများ၏ တင်ပြချက်အရ KNU/KNLA မှ အဖွဲ့ဝင်အချို့သည် အဖွဲ့နှင့်မသက်ဆိုင်ပဲ ၎င်းတို့သဘောဆန္ဒအရ ရွာသားများအား ရံဖန်ရံခါ အကြမ်းဖက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများကို အခြားအဖွဲ့အစည်း များဖြစ်ကြသော KNU/KNLA-PC (ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ)၊ ကရင်ပြည်သူ့ပါတီ KPP၊²⁴⁷ ကရင်အမျိုးသားကာကွယ် ရေးအဖွဲ့အစည်း (KNDO)၊²⁴⁸ DKBA (ခွဲထွက်)၊²⁴⁹ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၊²⁵⁰ ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးခေါင်း ဆောင်များ၊²⁵¹ ဒေသခံ အဖွဲ့ဝင်များမှ²⁵² ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။ အတိုချုပ်အားဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတိုင်မှီ ကရင်အရပ်သားများအပေါ် စနစ်တကျ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သူများမှာ တပ်မတော်ဖြစ်သော်လည်း လက်ရှိ ဖြစ်ပျက်နေသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြေရှင်းရန် အလွန်တစ်ရာခက်ခဲသည်။ ဤသည်မှာ အခြားသောကျူးလွန်သူများမှ ဆက်လက်ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများမှာ ပိုမိုဆိုးဝါး လာခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလ များအတွင်း လျော့ကျလာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU တို့ အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ပြီးဆုံးစေရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။²⁵³ ထိုမှတစ်ဆင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပြီး KNU၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ)၊ KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်²⁵⁴များ အနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်း၍ အရပ်သားများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများတွင် တပ်မတော်ဘက်မှ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများ လျော့ကျ လာခဲ့သော်လည်း အတိတ်က ကျူးလွန်ခဲ့သော တပ်မတော်၏ လုပ်ရပ်များကြောင့် အရပ်သားများ အနေဖြင့်

²⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Naw A---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ Source #75 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

²⁴⁷ ကရင်ပြည်သူ့ပါတီ (KPP) သည် ကရင်လူမျိုးစုပါတီ ၄ ခုမှ ၁ ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာအစိုးရကို ကိုယ်စားပြုသော ပါတီတစ်ခုဖြစ်ပြီး လက်ရှိတွင် အမတ်တစ်နေရာ ရရှိထားသည်။ အစဉ်အလာအားဖြင့် (KPP) သည် ကရင်ပြည်နယ်၏ ပြင်ပတွင်နေထိုင်သော ဒေသများဖြစ်သည့် ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီ၊ ပဲခူး၊ မွန်ပြည်နယ် စသည်တို့မှ ကရင်အမျိုးသားများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ပါတီဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော စောထွန်းအောင်မြင့်သည် တစ်ချိန်က မြန်မာပြည်ရေတပ်မှ ဗိုလ်မှူးတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို Source #93 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw M---, February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁴⁹ Source #156 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Naw C---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ Source #64 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁵¹ Source #43 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw B---, March 2015," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Incident Report: Rape and Killing of a teenage girl in Kawkareik Township, August 23rd 2016," တွင် ကြည့်ပါ။

²⁵³ KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့ သဘောတူညီခဲ့သော အချက် ၁၃ ချက်၏ အသေးစိတ်ကို "Preliminary Ceasefire Talks – 2012," Karen National Union Headquarters, ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

²⁵⁴ နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) သည် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးထားသော်လည်း သဘောတူညီချက်တွင် ပါဝင်ထိုးထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအဖွဲ့သည် တပ်မတော်၏ လက်အောက်ခံအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် မယုံကြည်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေကြပါသည်။ ထို့အပြင် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှု နှင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည့်အတွက် အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။

တရားဥပဒေအရ သဘောတူညီချက်များ

ဤအခန်းတွင် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အမျိုးအစား လေးခုခွဲခြားထားသော်ငြားလည်း အားလုံးကို စုပေါင်း၍ ခြုံငုံကြည့်ပါက ၎င်းအကြမ်းဖက်မှုများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်လူ့အသိုက်အဝန်း များအပေါ်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ အလွန်တရာပြင်းထန်ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှု ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ဤသို့ ကျယ်ပြန့်ထိရောက်သော အကြမ်းဖက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများကြောင့် လူ့အသိုက်အဝန်းနှင့် မိသားစုတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် ကြောက်ရွံ့မှုများကိုဖြစ်စေပြီး မိသားစု၏စည်းလုံးမှုကိုလည်း ပျက်ပြားစေသည့် ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်စေသည့်အတွက် ဤအကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းတွင် တရားဥပဒေနည်းလမ်းများ ထားရှိပါသည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မြန်မာရာဇသဒ္ဓါဥပဒေများတွင် အရပ်သားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးထားပါသည်။²⁵⁵ မြန်မာရာဇသဒ္ဓါကြီးဥပဒေက ပဋိပက္ခများအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုအားလုံးအတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိ²⁵⁶ သော်လည်း တပ်မတော်မှကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို ထိုဥပဒေများ နှင့် အရေးမယူနိုင်ပါ။ ဤအခန်းတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၄၅ မှ ထပ်မံ၍ အကာအကွယ် ပေးထားပါသည်။ ထိုပုဒ်မတွင် -

"ယခင်က အုပ်ချုပ်သော ကောင်စီ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင် သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့ဝင် တို့၏ မိမိတို့ တာဝန်ဝတ္တရားအရ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော မည်သည့် လုပ်ဆောင်မှုမျိုးကိုမဆို တရားဥပဒေ နောက်ကြောင်းပြန် သက်ရောက်မှု မရှိစေရ။"²⁵⁷

ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို မြန်မာရာဇသဒ္ဓါကြီးဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအရ မည်သို့မျှ အရေးယူ၍ မရနိုင်ကြောင်း မီးမောင်းထိုးဖော်ပြနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် တပ်မတော်၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်ခြင်းမရှိရုံမျှမက အခြားသောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုများကိုလည်း ဥပဒေ အရ အကာအကွယ်ပေးထားသည့်တိုင် မည်သို့မျှ အရေးယူခြင်း မပြုနိုင်ပါ။

တပ်မတော်၏ ကျူးလွန်မှုများကို ပြည်တွင်းဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားသော်လည်း ထိုအဖွဲ့များ အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်တွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားသော အချက်များတွင် လက်မှတ် ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ထိုသဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးသော အဖွဲ့များတွင် KNU၊ DKBA (အကျိုးပြု) နှင့် KNU/KNLA-PC (ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ) နှင့်အတူ (BGF) နယ်ခြားစောင့်တပ်လည်း ပါဝင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နယ်ခြားစောင့်တပ်သည် တပ်မတော်၏ လက်အောက်ခံအဖွဲ့ဟု ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်တွင်

²⁵⁵ ပုဒ်မ ၃၄၇၊ နိုင်ငံတော် အနေဖြင့် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ တန်းတူအခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့် အညီ ခံစားနိုင်ခွင့်ကို အာမခံရမည်။ ထို့အပြင် အညီအမျှ တရားဥပဒေအတိုင်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။ တရားဥပဒေအရ အညီအမျှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။ "Constitution of the Republic of the Union of Myanmar," Ministry of Information, ၂၀၀၈။ အခန်း ၃၀၀.. ရည်ရွယ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာဖြင့် သေဆုံးအောင် ပြုလုပ်မှုကြောင့် သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာအနာတရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည်တို့ကို ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံလုံးသော အထောက်အထားများရှိပါက ထိုအမှုသည် လူသတ်မှုမြောက်သည်။ "The Myanmar Penal Code," Myanmar, ၁၈၆၁။

²⁵⁶ "The Myanmar Penal Code," Myanmar, ၁၈၆၁၊ "Law Amending the Penal Code," Myanmar, ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

²⁵⁷ "Constitution of the Republic of the Union of Myanmar," Myanmar Ministry of Information, ၂၀၀၈ ခုနှစ်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်း အပါအဝင် အရပ်သားအားလုံးအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်ဟု ဤအခန်းတွင် ပါရှိသည်။²⁵⁸ ထို့ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုပြုလုပ်သော မည်သည့်အဖွဲ့မဆို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို ဖောက်ဖျက်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သတိထားရမည်မှာ ထိုစာပိုဒ်၏ အဖွင့်တွင် “ရှောင်ရှားရန်” ဆိုသည့် စကားလုံးကို သုံးစွဲထားသဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ခွင့်မပြုဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်မရသည့်အတွက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အလွန်တရာဆိုးရွားသော ကိစ္စများမှလွဲ၍ လိုအပ်ပါက လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်း ဆိုသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။²⁵⁹

ထင်ရှားစွာပင် ပြည်တွင်းရှိတရားဥပဒေနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် များ တွင် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်မှကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှု မရှိပဲ ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေမှုများကို နိုင်ငံတကာတရားစီရင်ရေး၏ ဥပဒေများအရ လစ်ဟာပြီးလိုအပ်ချက်ရှိနေသော ပြည်တွင်းရှိ တရားဥပဒေများ ပိုမိုအားကောင်းစေရန်အတွက် လမ်းညွှန်မှုတချို့ ပေးနိုင်ပါသည်။ စတုတ္ထအကြိမ် ဂျီနီဗာညီလာခံ၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်မှာ လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူမဟုတ်သည့် သူများကို ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟု ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။²⁶⁰ ဤအခန်းတလျှောက်လုံးတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို အများဆုံးချိုးဖောက်သော တပ်မတော်သည် လေးကြိမ်မြောက် ဂျီနီဗာညီလာခံ၏ပြဌာန်းချက်များကို²⁶¹ တိုက်ရိုက်ဖောက်ဖျက်လျက်ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းနေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဤလူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအတိုင်းမည်သို့ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုများကို အမှန်တကယ်နားလည်နိုင်ရန် ရွာသားများ၏ ကိုယ်တွေ့ခံစားရသော ပြောဆိုချက်များကို အခြေခံသင့်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

²⁵⁸ အခန်း (၉.၁) အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ဥပဒေမဲ့ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားခြင်း၊ ပြန်ပေးဆွဲခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ လူသားမဆန်စွာ ပြုမူခြင်း၊ ထောင်ချခြင်း၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်အား သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပျောက်ကွယ်သွားအောင် ပြုလုပ်ခြင်း။ “THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS,” Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization’s National Ceasefire Negotiation Delegation, ၂၀၁၅ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

²⁵⁹ NCA ၏ အခန်း(၉) တွင် အရပ်သားများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ဤအခန်းတွင်ပါဝင်သော အချက်(၁၇) ချက်တွင် (၃) ချက်မှာ “ရှောင်ရှားခြင်း” ဆိုသည့် စကားလုံးက သုံးစွဲခြင်း မရှိပါ။ NCA ၏ “ရှောင်ရှားခြင်း” ဟူသောစကားလုံးကို အခန်း (၉.၀) တွင် “တရားဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော ဖမ်းဆီးမှု၊ အမှုဆင်ခြင်း၊ တရားဥပဒေအရ အပြစ်ပေးခြင်း များကို အရပ်သားများအား ပြုလုပ်ခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန်။” “THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS,” နှင့် “Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization’s National Ceasefire Negotiation Delegation,” ၂၀၁၅ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

²⁶⁰ အခန်း (၃.က) “အသက်အန္တရာယ်နှင့် လူကို အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းနည်းအားလုံး၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါဖျက်ဆီးအောင် နှိပ်စက်ခြင်း၊ ရပ်စက်စွာ ပြုမူခြင်းနှင့် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း။” International Committee of the Red Cross ၏ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ပြန်သော “Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949,” တွင်ကြည့်ပါ။

²⁶¹ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန်ကာလအတွင်းက ကျူးလွန်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်မှုများကို မှတ်တမ်းများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် နိုင်ငံတကာလူသားဆိုင်ရာ တရားဥပဒေများဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပြသခဲ့သည်။ အထူးသတိပြုရမည်မှာ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် ဥပဒေကျောင်း၏ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စစ်ဆေးမှုဌာနအနေဖြင့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်ကြားအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့ပိုင်းတွင် တပ်မတော်အနေဖြင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း အလွန်တရာပြုလုပ်သော မတရားအကြမ်းဖက်မှု များဖြစ်သည့် တရားလက်လွတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းများ၊ အဓမ္မ ပြုကျင့်မှုများ၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများကို ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် ဥပဒေကျောင်း၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Legal Memorandum: War Crimes and Crimes against Humanity in Eastern Myanmar,” International Human Rights Clinic, တွင်ကြည့်ပါ။

(က) အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလတစ်လျှောက်လုံး အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုများ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ခြိမ်းခြောက်မှုများကို လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်က²⁶² ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြထားပါသည်။²⁶³ ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ခြိမ်းခြောက်မှုများကို အများအားဖြင့် တပ်မတော်က ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် BGF (၂၀၁၀ ခုနှစ် မှစတင်ဖြစ်သည်) များမှလည်း ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း သို့မဟုတ် အတင်းအဓမ္မ နေရာပြောင်းရွှေ့စေခြင်း စသည်တို့ကို အနည်းနှင့်အများ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ကြသည်။ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အနေဖြင့် ရွာသားများကို အထိန်တလန့်ဖြစ်စေသော ခြိမ်းခြောက်မှုနည်းလမ်းများစွာဖြစ်သည့် အသက်အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ရွာများကို မီးရှို့ခြင်း၊ ညဉ့်ပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ လုယက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။²⁶⁴ ရွာသားများ၏ ဆက်လက်တင်ပြသော အစီရင်ခံစာများအရ ဤခြိမ်းခြောက်မှုများသည် အခြားအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အတူ ကရင်အရပ်သားများအား ယနေ့ထိတိုင် ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ခြိမ်းခြောက်သော နည်းစနစ်များမှာ စကားဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊²⁶⁵ ခန္ဓာကိုယ်နာကျင်အောင် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ဥပမာ ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို သေနတ်နှင့်ပစ်ခြင်း၊²⁶⁶ သို့မဟုတ် အမိန့်ပေးစာများကဲ့သို့ စာဖြင့်ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။²⁶⁷ ထိုကဲ့သို့ ခြိမ်းခြောက်မှု များကို မကြာခဏလုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြင့် နောက်ပိုင်းတွင် အမှန်တကယ်အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှုများ နှင့် အခြားသောချိုးဖောက်မှုများကို ပြုလုပ်လာလေ့ရှိသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ လျော့ကျသွားသော်လည်း လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများအနေဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ဆက်လက်ပြုလုပ်နေကြသည်။ ပဋိပက္ခများ၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဩဇာကြီးမားသော လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများမှ ကရင်အရပ်သားများကို စော်ကားခြင်း၊ ခြောက်လန့်ခြင်း၊ ရွာသားများအား အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊ ရွာသားများအား တရားဥပဒေအရ တိုင်တန်းမှုများမလုပ်ကိုင်ရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နေကြသည်။

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမှ စတင်၍ ခြိမ်းခြောက်မှုများတွင် အများအားဖြင့် ပါဝင်ပြုလုပ်သူများမှာ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၊²⁶⁸ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊²⁶⁹ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသူများအပြင် အခြားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ဆက်စပ်၍ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်နေသူများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏သိမ်းဆည်းထားသော မြေယာများ²⁷⁰ နှင့် ပတ်သက်၍ တရားဥပဒေအရ မြေယာများပြန်လည်တောင်းဆိုသော ရွာသားများကို တရားမစွဲဆိုနိုင်ရန် တားဆီးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အကျိုးစီးပွားအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများ အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကန့်သတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ကြသည်။²⁷¹ ဤသို့ ခြိမ်းခြောက်မှု နည်းဗျူဟာအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့လိုအပ်သောအရာများကို ရရှိအောင် လုပ်ဆောင်နေ

²⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Naw A---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENT BY NAW HTOO PAW," နှင့် Source #112 တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced labour, extortion and the state of education in Doooplaya District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC RAPE IN THATON DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENTS BY KARENNI REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2002-A: Forced Labour," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁸ Source #112 တွင်ကြည့်ပါ။
²⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁷⁰ Source #110 တွင်ကြည့်ပါ။
²⁷¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Naw A---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ ရွာတစ်ရွာကို လက်နက်ကြီးများဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ပစ်ခတ်ခြင်း၊²⁷² အစိုးရဝန်ထမ်းများက²⁷³ နှုတ်အားဖြင့် ရွာသားများကို တရားစွဲဆိုမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ KPF²⁷⁴ နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) တို့က ၎င်းတို့သိမ်းယူထားသော မြေယာကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းမှုများ ပြုလုပ်ပါက ထိုရွာသားများကို ထောင်ချမည်ဟု ပြောဆိုကြိမ်းမောင်းခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။²⁷⁵ အမှုကိစ္စတစ်ခုတွင် တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့သိမ်းထားသော မြေယာများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများအနေဖြင့် သဘောတူကြောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးပါက ထိုက်တန်သောလျော်ကြေးငွေများ ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အကယ်၍ ငြင်းဆိုပါက ထိုသူများကို ပေါ်တာဆွဲမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ကြောင်း သိရှိရသည်။

"သူတို့ [တပ်မတော်] က ရွာသားတွေကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။ ရွာသားတွေက လက်မှတ်မထိုးဘူးဆိုရင် ပေါ်တာထဲကို ထည့်မယ်။ ပြီးတော့ လက်မှတ်မထိုးရင် လျော်ကြေးမပေးဘူးလို့လဲ ပြောတယ်။"

နော် အ--- (မ၊ ၄၄ နှစ်)၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)²⁷⁶

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဖြစ်စဉ်တလျှောက်လုံးတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ခြိမ်းခြောက်မှု များစွာ ရှိခဲ့သည်။²⁷⁷ ခြိမ်းခြောက်မှုအများစုမှာ တပ်မတော်၏ စစ်ဗျူဟာတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အချို့မှာ DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များကလည်း ကျူးလွန်ကြသည်။ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများသည် လေးကြိမ်မြောက် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်ကို အတိအကျဖောက်ဖျက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသဘောတူညီချက်များတွင် ပဋိပက္ခကာလ များ၌ အရပ်သားများအား ခြိမ်းခြောက်မှုများ မပြုရဟု အတိအကျဖော်ပြထားသည်။²⁷⁸ တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့မှ စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် တပ်ရင်းမှူးများတို့မှ စာစောင်သို့မဟုတ် အမိန့်စာများကို မကြာခဏပေးပို့ခြင်း ခြောက်ခဲ့သည်။ အမိန့်စာများကို ဆက်သား (အများအားဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်စေခိုင်းခံရသူများ ဖြစ်သည်) များမှတစ်ဆင့် ရွာသူကြီးများကို ပေးရပြီး ထိုစာများတွင် ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်ရန်ဟူသည့် တောင်းဆိုမှုများဖြစ်ပြီး အကယ်၍ ရွာသူကြီးမှ ၎င်းတို့အမိန့်ကို တစ်စုံတစ်ရာလိုက်နာခြင်း မရှိပါက အရေးယူမည်ဟု နောက်ဆက်တွဲခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။²⁷⁹ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်မှ တောင်ငူခရိုင် ဒေးလောမြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းရှိ ရွာသားများအား ကျေးရွာမှ ချက်ချင်းပြောင်းရွှေ့ရန်၊ အကယ်၍ ငြင်းဆိုပါက

²⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Daw A---, October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁷⁴ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့က KNU/KNLA ခွဲထွက်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာ အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးပြီးနောက် ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ (KPF) ထို KPF သည် ဘုရားသုံးဆူဒေသ (ထိုင်းနှင့် ခူးပလာယာ ခရိုင်နယ်စပ်များတွင်ရှိ) အချို့သော (KPF) စစ်သားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကတောင်းဆိုသော နယ်ခြားစောင့်တပ် ဖွဲ့စည်းရေးကို ငြင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အချို့အဖွဲ့ဝင်များက လက်ခံခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတော့ KPF သည် နယ်ခြားစောင့်တပ် (၁၀၂၃) အဖြစ် လုံးဝပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ လွတ်လပ်သော (နယ်ခြားစောင့်တပ် မဟုတ်သော) ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ ထိန်းချုပ်ထားသော အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေအချို့ အပြင် ဘုရားသုံးဆူဒေသတွင် ရှိသော လမ်းများနှင့် မြစ်များ၏ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များလည်း ပါဝင်သည်။ အကြိမ်ကြိမ်ငြင်းဆိုခဲ့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဘက်မှ နယ်ခြားစောင့်တပ် အသွင်ကူးပြောင်းရန် တောင်းဆိုမှုကြောင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အချို့ KPF သည် နယ်ခြားစောင့်အသွင် ကူးပြောင်းခဲ့ပြီး အချို့မှာ မကူးပြောင်းပဲ ကျန်ရှိခဲ့သည်။

²⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kawkareik Township, September 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Naw A---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Peace, or Control? The SPDC's use of the Karen ceasefire to expand its control and repression of villagers in Toungoo District, Northern Karen State," တွင် ကြည့်ပါ။

²⁷⁸ ပုဒ်မ (၂၇) အရ အရပ်သားများကို အမြဲတမ်း လူ့ဂုတ်သိက္ခာနှင့်အညီ ဆက်ဆံရမည် (သို့) အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ စော်ကားခြင်းနှင့် လူသိရှင်ကြားထောက်လှမ်းခြင်း စသည်တို့မှ ကာကွယ်စောက်ရှောက်ရမည်။ "Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War," International Committee of the Red Cross, August 1949 တွင် ကြည့်ပါ။

²⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှု၊ ရွာကိုမီးရှို့မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှုများကို ခံရမည်ဟု သင်္ကေတပြုထားသော ငရုတ်သီး၊ မီးသွေးနှင့် ကျည်ဆံတစ်ထောင့်ကို နမူနာပုံစံအဖြစ် အမိန့်စာတွဲ အထပ်လိုက်များနှင့် အတူတကွ ပေးပို့ခဲ့သည်။²⁸⁰ ဤသို့ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများနှင့် ရွာသူကြီးများ အနေဖြင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်း၊²⁸¹ ရှောင်ထွက်သွားခြင်း²⁸² သို့မဟုတ် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများမှ တစ်စုံတစ်ရာ သက်သာစေရန် လိုက်လျောညီထွေဆက်ဆံခြင်းများ ပြုလုပ်ကြရသည်။²⁸³

တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့မှ ခြိမ်းခြောက်မှုလုပ်ရပ်များကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထပ်မံပြီးခံစားရသော အရာများမှာ ရွာသားများ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်မှုထက် ကျော်လွန်သော အပြစ်ပေးမှုများ၊ ရွာသားများအနေဖြင့် အတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခ၏ပြဿနာများကြောင့် ၎င်းတို့စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို ကန့်သတ်စေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တပ်ရင်း အမှတ် (၉၀၇) မှ အရာရှိများက ၎င်းတို့၏ တပ်သား တစ်ယောက်ယောက်မှ KNLA ထောင်ထားသော မြေမြှုပ်မိုင်းတစ်ခုအား²⁸⁴ တက်နင်းမိပါက ဒူးပလာယာခရိုင်ရှိ အအေ---၊ အအေလ---၊ အအေမ---၊ အအေန---၊ အအေဝ---၊ အအေဖ--- နှင့် အအေဇ--- ရွာများမှ မြေယာများအားလုံးကို သိမ်းယူမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုံခြုံမှုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပိုမိုခက်ခဲစေပြီး ရွာသားများ၏ နေ့စဉ်စားဝတ်နေရေးဘဝကို တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ရွာသားများအား ဘဝလုံခြုံမှုမရှိစေရုံမျှမက ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ထိုခြိမ်းခြောက်မှု များ၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှု၊ ဥပဒေမဲ့ လုပ်ဆောင်မှု၊ မတရားဖိနှိပ်မှု၊ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုများကို အလွန်တရာ ခံစားခဲ့ရသော ရွာသားများအနေဖြင့် ပိုမို၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် DKBA (ဗုဒ္ဓ) အဖွဲ့မှ စစ်သားများအပါအဝင် ဗိုလ် XXXX က နော်အအေစ--- ကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပြီး ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

"ပထမတော့ သူတို့ DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့က ကျွန်မကို တစ်ယောက်တည်းဖမ်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်တစ်ခါကျတော့ ကျွန်ကျမအမျိုးတွေဖြစ်တဲ့ ပ--- နဲ့ လ--- တို့ကို ပါဖမ်းတယ်။ ပ--- က အသက် ၄၀ နဲ့ လ--- က အသက် ၃၀ ကျော်ပြီ။ သူတို့က ပ--- ကို တစ်ခါရှိတ်တယ်၊ လ--- ကိုတော့မရှိတ်ဘူး။ သူတို့ပြောတာက ဗိုလ် XXXX ရဲ့ယောက္ခမသေသွားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူတို့နှစ်ယောက်က ကရင်စစ်သားတွေနဲ့ပေါင်းပြီး သူ့ကိုသတ်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့တယ်။ ဗိုလ် XXXX က ပြောတယ် သူ့ယောက္ခမရဲ့ အသက်အတွက် လူငါးယောက်ကို ပြန်သတ်ရမယ်။" နော် အအေစ--- (မ၊ ၄၉ နှစ်)၊ မြဝတီမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)²⁸⁵

²⁸⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo District: The civilian response to human rights violations," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENT BY NAW HTOO PAW," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁸² "[ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့်] လူကြီးမင်းအား ယယယယ နေရာတွင် အစည်းအဝေးတက်ရောက်ဖို့ရန် ဆင့်ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ သို့သော် လူကြီးမင်းအနေဖြင့် မတက်ရောက်ခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ၂၈-၁၀-၉၉ နေ့တွင် လာရောက်ရန် ထပ်မံဆင့်ခေါ်လိုက်ပါတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Summons to 'Meetings'," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။
²⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA soldiers attack Karen village in Thailand," တွင် ကြည့်ပါ။
²⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင် ကြည့်ပါ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလမှစ၍ သြဇာအာဏာကြီးမားသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ၏ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ လျော့ပါးလာခဲ့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအနီးအနားတွင် ရှိနေသော ရွာသားများအနေဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်လုံခြုံမှုမရှိသော အနေအထားများတွင် ရှိနေကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ နယ်ခြားစောင့်တပ် အရာရှိတစ်ဦး၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကိစ္စရပ် အသေးစိတ်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားချက်အရ အချို့သော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အနေဖြင့် ၎င်းတို့လုပ်ချင်ရာကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးကို အသုံးပြု၍ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ဆက်လက်ပြုလုပ် နေကြောင်းနှင့် ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်းတို့ကျူးလွန်ချိုး ဖောက်သော အကြမ်းဖက်မှုများကိုလည်း တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံစရာ မလိုတော့ကြောင်း သိသာထင်ရှား စေပါသည်။

"သူ [နယ်ခြားစောင့်တပ် အရာရှိမှူး] က တစ်ရွာပြီးတစ်ရွာ တွေကို လျှောက်သွားတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သူက ရွာသားတွေက သူ့ကို တိုင်တန်းမှုတွေ ဝေဖန်တာတွေလုပ်ရင် သူ့စီးပွားရေး ထိခိုက်မှာကို ကြောက်တယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူက ရွာသားတွေကို သူ့ရဲ့ကြိမ်လုံးကို မြောက်ပြပြီး ရွာသားတွေကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)²⁸⁶

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် တောက်လျှောက်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခများကြောင့် နောက်ဆက်တွဲ ခြိမ်းခြောက်မှုများလည်း ယနေ့ထိတိုင် တွေ့မြင်နေရသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများအတွက် မည်သို့မည်ပုံ အရေးယူဆောင် ရွက်မည်ဟူသည့် အချက်များ ပါဝင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့သည့်အတွက် တပ်မတော်နှင့် အခြားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ရွာသားများအပေါ် မထိမဲ့မြင် ဖော်ကားမှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်အရာရှိများ များသည် ရွာသားများအပေါ်တွင် ဖိနှိပ်ခြိမ်းခြောက်မှုများဖြင့် ထိန်းချုပ်နေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် တပ်မတော် အရာရှိတစ်ဦးသည် ဖာပွန်ခရိုင် အအဂ---၊ အအဟ---၊ အအဝ--- ရွာများမှ မည်သည့် ရွာသူရွာသားမဆို ညအချိန်တွင် အိမ်ပြင်မှာတွေ့ခဲ့လျှင် ပစ်သတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။²⁸⁷ ထို့အပြင် ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ၎င်းတို့အသုံးပြုနေသော အများဆုံး ခြိမ်းခြောက်မှုများမှာ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အကာအကွယ်ပေးသည့် နည်းဗျူဟာသစ်များ ဖြစ်လာသည်။ ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအများစုသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို အသုံးပြု၍ ကရင်အမျိုးသားများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ပဋိပက္ခကာလများ အချိန်မှစ၍ ယခုအချိန်ထိ အလားတူပင်ဖြစ်သည်။²⁸⁸ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများမှာ အာဏာရှိသူများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအတွက် အခတ်အခဲ အတားအဆီးများ ဖြစ်နေသောကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် အကျိုးအမြတ်နည်းပါးသော်ငြားလည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။

²⁸⁶ Source #34 တွင် ကြည့်ပါ။

²⁸⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, October to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁸⁸ လက်နက်ကိုင်များပါဝင်ပတ်သက်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက အခန်း (၆)၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

(ခ) ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ (GBV)

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာတစ်လျှောက်လုံးတွင် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး လက်ရှိတွင်လည်း နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက် ရှိသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ပျက်မှုများကြောင့် အမျိုးသမီးများမှာ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်သက်ရောက်မှုများကို ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေကြရသော်လည်း ကျူးလွန်သူများကို အရေးယူရာတွင် ထိရောက်မှု နည်းပါးနေသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း ပြန်လည်စိစစ်ထားချက်များအရ တပ်မတော်အနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အဓမ္မပြုကျင့်မှုကို နည်းဗျူဟာတစ်ခုအဖြစ် ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် စစ်သားများမှ ကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အဓမ္မပြုကျင့်မှုများသည် အတိတ်ကနှင့် စာလျှင်များစွာ လျော့နည်းသွားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စစ်သားများမှ ဤကဲ့သို့အမှုများကို ဆက်လက်ကျူးလွန်နေပြီး အရေးယူ ခြင်းမရှိပဲ ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့် ရနေဆဲဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်အုပ်စိုးသော ခေတ်ကာလတွင် စစ်သားများကို တရားစွဲဆိုပိုင်ခွင့်မရှိခြင်းသည် အစဉ်အလာတစ်ခုကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လုံလောက်သော ဥပဒေများမရှိခြင်း ကြောင့်²⁸⁹ အရပ်သားများအနေဖြင့်လည်း ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများကို အလွယ်တကူ ကျူးလွန်နိုင်ကြသည်။ ဤသို့သော အခြေအနေများကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော အမှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများထဲတွင် အပြည့်အစုံတင်ပြရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဤအမှုမျိုးသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ အရှက်တရားများကို ထိပါးနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။²⁹⁰

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်ထိုးပြီးချိန်တွင် ရရှိသော အကြောင်းအရာများအရ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရသော ပတ်ဝန်းကျင်မရှိသလို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝလုံခြုံရေးသည် ထိုနည်းတူ ပြောင်းလဲလာမှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်းတွင် ၁၆ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် ရွာ၏အပြင်ဘက်တွင် ကွမ်းသီးသွားကောက်နေစဉ် ထိုရွာမှ ရွာသားတစ်ဦး၏ အဓမ္မပြုကျင့်၍ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံရသည်။²⁹¹ အထူးသဖြင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများသည် အားနည်းသော အမျိုးသမီးများကို ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ဆောင်တတ်သော အမှုမျိုးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်စဉ်အတော်များများတွင် အကျူးလွန်ခံရသူများမှာ အသိဉာဏ်အားနည်းသူများ²⁹² အထူးသဖြင့် ငယ်ရွယ်သူများ²⁹³ တစ်ယောက်ထဲရှိနေသော အချိန်များတွင် အများဆုံးဖြစ်တတ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ နော်အ--- အဓမ္မပြုကျင့်ခံရသည့်အမှုတွင် ကျူးလွန်သူအနေဖြင့် ဤမိန်းကလေးသည် အိမ်တွင် တစ်ယောက်ထဲ ရှိနေသည်ကို ကြိုတင်သိရှိထားပြီးဖြစ်သည်။ ထိုမိန်းကလေးပြောဆိုချက်အရ-

²⁸⁹ မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၇၅ နှင့် NCA နှစ်ခုလုံးတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးထားပါသည်။ သို့သော် ထိုဥပဒေနှစ်ရပ်လုံးတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ထိရောက်လုံလောက်သော အကာအကွယ်ပေးမှုများ မရှိခဲ့ပါ။ မြန်မာ ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အားနည်းချက်များစွာရှိသည်။ အဓမ္မပြုကျင့်မှုဟု ဖွဲ့ဆိုသော်လည်း လင်နှင့်မယားကြား ဖြစ်ပွားသော အဓမ္မပြုကျင့်မှုမျိုးကို ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်း ဥပဒေမူကြမ်းကို မြန်မာလွှတ်တော်တွင် လက်ရှိအားဖြင့် ဆွေးနွေးနေကြပြီး ဥပဒေအသစ်တရပ် အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာမည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ Frontier Myanmar မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်တွင် ထုတ်ဝေသော "Government mulls new law banning violence against women," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹⁰ GBV ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်ကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hidden Strengths, Hidden Struggles: Women's testimonies from southeast Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹¹ Source #147 တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Naw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹³ Source #147 တွင်ကြည့်ပါ။

"အိမ်မှာ လူဘယ်နှစ်ယောက်ရှိသလဲလို့ ကျွန်မကိုမေးတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်မက အိမ်မှာ တစ်ယောက်ထဲပဲ နေတယ်လို့ ပြန်ဖြေတယ်။ အရင်က ကျွန်မအိမ်ကို သူတစ်ခေါက်မှ မရောက်ဖူးဘူး။ ဒါပေမယ့် အကြိမ်ပဲ။"

နော်အ--- (မ၊ ၄၅ နှစ်)၊ အဘ--- ကျေးရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)²⁹⁴

ထို့အပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုသည် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်။ ကျူးလွန်သူ အတော်များများသည် အခင်းဖြစ်ပွားစဉ် ယာဘာ (မြင်းဆေး) များ သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။²⁹⁵ သို့ရာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုသည် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အမြဲတမ်း ဆက်နွှယ်မှုရှိသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မသုံးစွဲသည်ဖြစ်စေ၊ ကျူးလွန်သူအနေဖြင့် ၎င်း၏လုပ်ရပ်ကို ၎င်းအား တာဝန်ယူရမည်သာဖြစ်သည်။

အခြေအနေနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် ကျူးလွန်သော ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုသည် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တပ်မတော် စစ်သားများမှ အမျိုးသမီးများအပေါ်ကျူးလွန်သော အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းသည် စစ်လက်နက်တစ်ခုသဖွယ်²⁹⁶ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော တပ်မတော်၏လုပ်ရပ်များသည် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများကို တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေများတွင် ဂျီနီဗာ ညီလာခံ (၁၉၄၉) နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်ကျင့်ဝတ် (Protocols) (၁) နှင့် (၂) (၁၉၇၇)၊²⁹⁷ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၁၉၉၃)၊²⁹⁸ အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေးသဘောတူညီချက်စာချုပ် (CEDAW)၊²⁹⁹ ပဋိပက္ခများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၂၀၁၃)၊³⁰⁰ များစွာသော စည်းနှောင်အားရှိသည့် ကုလသမဂ္ဂလိုခြံရေးကောင်စီ

²⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ 2016 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Incident Report: Rape and Killing of a teenage girl in Kawkaireik Township, August 23rd 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹⁶ Women's Leauge of Burma မှ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်သော "Same Impunity, Same Patterns," စာမျက်နှာ ၁၄-၂၃၊ တွင် ကြည့်ပါ။ ထို့အတူ Burma Campaign UK မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ပြန်သော "Rape and Sexual Violence by the Burmese Army," Burma Briefing စာမျက်နှာ ၁-၂ နှင့် Christine Chinkin and Mary Kaldor, Journal of International Affairs မှ ၂၀၁၃ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ပြန်သော "Gender and New Wars," စာမျက်နှာ ၁၆၇-၁၈၇ တွင် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

²⁹⁷ International Committee of the Red Cross ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Rule 93. Rape and Other forms of Sexual Violence," Customary International Humanitarian Law Database, တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံစာများ ထုတ်ဝေသည့် အစောပိုင်းအချိန်တွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံတွင်လည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအဆုံးသတ်ရေး ကြေညာစာတမ်းကို ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ တရားဥပဒေအရစည်းနှောင်အား မရှိသော်လည်း ထိုကြေညာစာတမ်းတွင် ပါရှိသော နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းချက်များကို ၁၉၉၀ ကာလများတွင် တိကျစွာဖော်ပြထားခဲ့သည်။ သို့သော် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က တင်ပြသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများမှာ ထိုလမ်းညွှန်ချက်များနှင့် လုံးဝလွဲမှားနေကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ ထိုကြေညာစာတမ်းတွင် လက်မှတ်ထိုးသော နိုင်ငံများအားလုံးက အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသည် ညီညွတ်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရရှိစေရန် အဟန့်အတားတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သဘောတူညီထားရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ မှ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သော "Declaration on the Elimination of Violence against Women," တွင်ကြည့်ပါ။

²⁹⁹ ကုလသမဂ္ဂ မှ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော "Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women," တွင်ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အနေဖြင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ် CEDAW ကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုရှိသည်။ ဤသဘောတူညီချက် အနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရအား အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော တရားဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ရန် သတိပေးခဲ့သည်ဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် CEDAW ကော်မတီမှ တာဝန်ရှိသူများကို ဤကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုနိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် "Submission to the Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW) - 64th Session," ဟူသည့် ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ပေးပို့ခဲ့သည်။

³⁰⁰ Burma Campaign UK မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော Burma Briefing No. 39 "One Year On From Burma Signing Sexual Violence Declaration: No Steps Taken On Implementation," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြေညာစာတမ်း ၁၃၂၅ (၂၀၀၀)၊ ၁၈၂၀ (၂၀၀၈)၊ ၁၉၆၀ (၂၀၁၀)၊ ၂၁၀၆ (၂၀၁၃)၊ ၂၁၂၂ (၂၀၁၃)³⁰¹ စသည်တို့တွင် အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေစဉ် ရရှိသော အစီရင်ခံစာများအရ ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်သည် ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို နည်းဗျူဟာတစ်ခုအနေဖြင့် ကရင်လူ့အသိုက်အဝန်းများကို ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေရန်နှင့် KNU/KNLA တို့ကို ထောက်ခံခြင်းမပြုစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ စနစ်တကျကျူးလွန်သော ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်း ဖက်မှုတို့ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အသိုက်အဝန်းများ၏ လက်ရှိလူမှုရေးစနစ်အပေါ် စိန်ခေါ်မှုများ စွာရှိသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခု၌ နော်အခ--- က တပ်မတော်၏ အသုံးပြုသော နည်းဗျူဟာများကို ဤကဲ့သို့ ရှင်းပြပါသည်။

"ဗမာစစ်သားတွေက ရွာသားတွေကို ဖမ်းပြီးရင် သူတို့ကို ကျွန်အဖြစ် အသုံးချမယ်။ ပြီးရင် သေသွားတဲ့အထိ အမွေပြုကျင့်မယ်၊ ရိုက်နှက်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒါ ဗမာစစ်တပ်ရဲ့ လုပ်နေကျ အလုပ်ပဲ။ သူတို့က ကလေးတွေကို သတ်မယ်။ ယောက်ျားတွေကို အလုပ်လုပ်ခိုင်းမယ်။ ပြီးရင် မိန်းမတွေနဲ့ သမီးတွေကိုတော့ အမွေပြုကျင့်တယ်။"

နော် အခ--- (မ၊ ၂၇ နှစ်)၊ လယ်မှုလားမြို့နယ်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁰²

ဤအကြောင်းအရာများကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် တပ်မတော်သည် ကရင်လူ့အသိုက်အဝန်းတွင် အသက်ကြီး ငယ်မရွေး အမျိုးသမီးများကို ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရာတွင် အလွန်တရာ အကြမ်းဖက်သောနည်းများဖြင့် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော နေရာများမှ အစီရင်ခံစာများအရ တပ်မတော်အနေဖြင့် အမျိုးသမီးများကို အဓိကထား၍ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ထိုအမျိုးသမီးများမှာ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေး ခိုင်းစေခြင်းများတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသည့်အချိန် တွင်ဖြစ်သည်။³⁰³ ၁၉၉၂ ခုနှစ်က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် ဒေါ်အဒ--- က အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဖြစ်သဖြင့် သူမကို တပ်မတော်က မည်သို့စနစ်တကျ အကြမ်းဖက် ခဲ့ကြောင်း ဤကဲ့သို့ ရှင်းလင်းပြပါသည်။

"တစ်ညလုံး အမျိုးသမီးတွေကို ဆွဲထုတ်ပြီး စစ်သားတွေက အမွေပြုကျင့်တာပဲ သူတို့အလှည့်ကြလုပ်တယ်။ တစ်ယောက်ကို စစ်သားတွေအများကြီးနဲ့ အလှည့်ကြ တစ်ညလုံး အမွေပြုကျင့်တယ်။ ကျွန်မလည်း အကျင့်ခံရတာပဲ။ အမွေပြုကျင့်ခံရပြီး အိပ်မယ်ဆိုရင် တခြားအမျိုးသမီးတွေ အော်တဲ့အသံတွေ အမြဲတမ်းကြားနေရတယ်။ အဲလိုတစ်ညလုံးလုပ်ပြီးရင် မနက်ကျတော့ ကျွန်မတို့ကို ပစ္စည်းတွေသယ်ခိုင်းပြီး တောင်ပေါ်ကိုတက်ခိုင်းတယ်။ နော်အခ--- ဆိုတဲ့ အမျိုးသမီးလေးကို ကျွန်မအရမ်းသနားတာပဲ သူမကို ညတိုင်း အမွေပြုကျင့်တယ်။ ပစ္စည်းတွေအလေးကြီးသယ်ဖို့အတွက် သူမကအရမ်းငယ်လွန်းတယ်။"

ဒေါ်အဒ--- (မ၊ ၃၂ နှစ်)၊ ကျိုက်ထိုမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ် (၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁰⁴

³⁰¹ "Resolution 1325 (2000)," UNSC, S/RES/1325 (2000), အောက်တိုဘာ ၃၁ ရက် ၂၀၀၀ ခုနှစ် "Resolution 1820 (2008)," UNSC, S/RES/1820 (2008), ဇွန်လ ၁၉ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ "Resolution 1960 (2010)," UNSC, S/RES/1960 (2010), ဒီဇင်ဘာ ၁၆ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ "Resolution 2106 (2013)," UNSC, S/RES/2106 (2013), ဇွန်လ ၂၄ ရက် ၂၀၁၃ ခုနှစ် နှင့် "Resolution 2122 (2013)," UNSC, S/RES/2122 (2013), ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၈ ရက် တွင်ကြည့်ပါ။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် ပါဝင်သော အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်ငါးနိုင်ငံနှင့် အမြဲတမ်းမဟုတ်သော အဖွဲ့ဝင် ၁၀ နိုင်ငံတို့မှ တစ်ခုခု သဘောတူပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။

³⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC'S USE OF WOMEN PORTERS," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES," တွင်ကြည့်ပါ။

အုပ်စုလိုက်အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းအပါအဝင် အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် များပြားစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ကျူးလွန်သူများမှာ သာမန်စစ်သားမှ တပ်မတော် အရာရှိများအဆင့်ထိ အဆင့်မျိုးစုံ ပါဝင်သည်။³⁰⁵ တပ်မတော်စစ်စခန်းများအနီး (သို့မဟုတ်) ကျေးရွာအနီးတစ်ဝိုက်တွင် လာရောက်၍ တပ်စွဲသည်ဆိုပါက အမျိုးသမီးများသည် အဓမ္မကျင့်ခံရဖို့အများဆုံးဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ရှင်းပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။³⁰⁶ အာဏာဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်နေပြီး အားနည်းသော ကျေးရွာလူထုများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများတိုးလာစေပြီး အဓမ္မပြုကျင့်မှုကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလာသောကြောင့် စစ်တပ်များအတွက် အမျိုးသမီးများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံးကို ခြိမ်းခြောက်မှုပြုလုပ်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် လက်နက်သဖွယ်အသုံးပြုကြသည်။ ပဏာမ အပစ်အခက်ရပ်စဲရေး ကာလနောက်ပိုင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကို အများအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းအနေဖြင့် ကျူးလွန်ကြသည်။ ဥပမာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က တောင်ငူခရိုင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောအမှုမှာ တပ်မတော်စစ်သားတစ်ဦးက အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို အဓမ္မပြုကျင့်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုကျူးလွန်သူအား ဒေသအတွင်း စစ်စခန်းသို့ခေါ်ဆောင်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ မပြုမီကာလများအတွင်း မည်သူမျှမသိရှိခဲ့ပါ။³⁰⁷ ထို့ကြောင့် ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပက်သက်သော အကြောက်တရားမှာ ယနေ့အချိန်ထိ အမျိုးသမီးများအတွက် လျော့နည်း ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း မရှိပေ။ အချို့ကျူးလွန်သူ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကရင်လူထုအသိုက်အဝန်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ ကျူးလွန်ခြင်းမျိုးမဟုတ်တော့ပဲ အမျိုးသမီးများ၏အားနည်းချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီမှ ကျူးလွန်သော အမှုများဖြစ်ကြပါသည်။

(ဂ) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကြာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းပြုစုသည့်ကာလတစ်လျှောက်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် အဓိက အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဓိကတွေ့ရှိချက်တစ်ခုမှာ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအားလုံးမှ စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို စနစ်တကျ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။³⁰⁸ ထိုအထဲတွင် အလွန်အကျွံ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သူမှာ တပ်မတော်ဖြစ်ပြီး နယ်ခြားစောင့်တပ်³⁰⁹ နှင့် DKBA (ပုဒွ) ³¹⁰ တို့ကလည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခက်ရပ်စဲရေး

³⁰⁵ "ဒါပေမဲ့ ကရင်အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦးက ဗမာစစ်တပ်ရဲအစားအစာ ဖြစ်တယ်လို့ပြောတယ်။ တပ်ရင်းအရာရှိ ဗိုလ်သုခကတော့ သူမကို အဓမ္မ မပြုကျင့်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူဟာ သူ့ရဲစစ်သားတွေထဲက မိန်းမနဲ့လေးတောင်ယောက်ရှိတဲ့တစ်ယောက်က အဲဒီမိန်းမလေးကို သူ [ဗိုလ်သုခ] ကို လက်ထပ်ဖို့အားပေးခိုင်းတယ်။ နောက်တော့လည်း ဒီမိန်းမလေးကို သူကအဓမ္မပြုကျင့်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: Naw P---, May 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an District: Land confiscation, forced labour and extortion undermining villagers' livelihoods," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Report: Sexual assault in Thandaunggyi Township, December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰⁸ နှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၊ လူသားမဆန်မှု၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းအောင် ပြုလုပ်မှု (သို့) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ ကျဆင်းအောင် အပြစ်ပေးမှု စသည့်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကုလသမဂ္ဂညီလာခံ၏ အခန်း ၁.၁ တွင် "နှိပ်စက်မှု"ဆိုသည်မှာ စိတ်နှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နာကျင်၊ ခံစားမှု ဖြစ်ရန်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ သတင်းအချက်အလက် ရရှိစေရန်အတွက် လူတစ်ယောက်အား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ အပြစ်ရှိသည်ဟု ယူဆ၍သော်လည်းကောင်း တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ကျူးလွန်သော အမှုနှင့် စပ်ဆက်၍သော်လည်းကောင်း ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ယောက်အား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း (သို့) ဖော်ကားဖော်ကားပြုခြင်း၊ ကွဲပြားခြားနားမှုကို အခြေခံ၍ ရည်ရွယ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာဖြင့် နာကျင်မှု (သို့) ခံစားမှု ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အစိုးရအရာရှိ (သို့) အစိုးရကဲ့သို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသူ သဘောကျကျေနပ်စေရန် လှုံ့ဆော်ပြုခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။" ကုလသမဂ္ဂညီလာခံ မှ ၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Torture and killing in Thaton District," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA bans alcohol consumption to justify human rights abuses in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

မတိုင်ခင်ကာလများအထိ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် တပ်မတော်³¹¹နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များ³¹²အနေဖြင့် ဒေသခံများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ရာတွင် ဆက်လက်ပါဝင်နေသကဲ့သို့ အချို့ကိစ္စများတွင် ကရင်လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဖြစ်ကြသော KNLA³¹³ KNU/KNLA-PC (ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ)³¹⁴ KNDO³¹⁵ DKBA (အကျိုးပြု)³¹⁶ အဖွဲ့ဝင်များမှလည်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများတွင် ပါဝင်ကြောင်း အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ကရင်အရပ်သားများအပေါ်တွင် တပ်မတော်မှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းများ လျော့ကျလာခဲ့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်စစ်သားများအနေဖြင့် ဆက်လက်ကျူးလွန်နေကြပြီး ယခင်ကပဋိပက္ခကာလများအတွင်းက လုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသော နည်းစနစ်များအတိုင်း ရွာသားများအား ဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်းများကို အာဏာကြီးမားသော လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဤသို့လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည်ဟု မှတ်ယူထားပြီး ဆက်လက်ကျူးလွန်နေကြပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေ ဖြင့် အကျယ်တဝင့် အစီရင်ခံထားပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ထိုအစီရင်ခံစာများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် မည်သို့ သုံးစွဲထားသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် ရွာသားများမှ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ဖော်ပြသောအချက်အလက်များနှင့် အခြားအကြမ်း ဖက်မှုများနှင့်အတူ စစ်ရေးအရအသုံးပြုသည့်နည်းဗျူဟာဟု နားလည်ထားပါသည်။

"စစ်သားတွေ ရွာတွေထဲကိုဝင်လာပြီး လုယက်တာတွေလုပ်လာရင် ရွာသားတွေအနေနဲ့ အရှိက်ခံတာတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်လုပ်တာ တစ်ခုခု ခံရတော့မယ်ဆိုတာ သေချာသလောက်ရှိတယ်။ စစ်အမိန့်အရ ရွာသားတွေကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တာ၊ မတရားလုပ်တာ တစ်ခုတည်းကြောင့်တော့ မဟုတ်ဘူး။ န.အ.ဖ ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ကရင်ဒေသကို လက်နက်ကိုင်လွှမ်းမိုးပြီး ရွာသားတွေကို လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ ခေါင်းပုံဖြတ်လို့ရအောင် ဖန်တီးထားတဲ့ သဘောဘဲ"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများမှ ရေးသားထားသော အနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ ကရင်ပြည်နယ်/မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³¹⁷

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလမှစ၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် အသွင်သဏ္ဍန်ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများသည် တရားဥပဒေနှင့် တရား စီရင်ရေးစနစ်များနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ³¹⁸ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ အစိုးရအရာရှိများသည် အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုလုပ်ကြပြီး မကြာခဏဆိုသလို ရွာသားများအား မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖမ်းဆီးရ သည်ကို အကြောင်းအရာအထောက်အထားနှင့် ရှင်းပြချက်တစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ အဓမ္မဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်း

³¹¹ Source #67 တွင်ကြည့်ပါ။

³¹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, June to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: Saw P---, December 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: U A---, November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Incident Report: Villagers subjected to forced labour and degrading treatment by the Karen National Defence Organisation, March 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dignity in the Shadow of Oppression: The abuse and agency of Karen women under militarization," တွင်ကြည့်ပါ။

³¹⁸ ဤအထဲတွင် တပ်မတော်၊ BGF၊ KNLA နှင့် DKBA (အကျိုးပြု)တို့ ပါဝင်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Commander Pah Mee implicated in violent abuse, disappearance, and killing of village tract leader in Hpapun District, July 2015," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: U A---, January 2014," တို့တွင်ကြည့်ပါ။

နိုင်ငံတော်ကြောင်း ရွာသားများမှ အစီရင်ခံ တင်ပြခဲ့ကြသည်။³¹⁹ ဤကိစ္စရပ်များသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို အမှုစစ်ဆေးသော နည်းစနစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ သထုံခရိုင်၊ သထုံမြို့နယ်မှ မပ--- က သူမ၏ ခင်ပွန်းအဖမ်းခံရပြီး မည်သို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြပါသည်။

"ဒုတိယအကြိမ် သူအဖမ်းခံရတုန်းက အရှိက်ခံရတယ်။ လက်သီးနဲ့အထိုးခံရတယ်။ [တစ်စုံတစ်ခုဖြင့်] အထုခံရတယ်။ အစာရေစာမပေးပဲ သုံးရက်ထားတယ်။ လည်ပင်းကိုကြိုးနဲ့ချည် တွဲလောင်းချထားပြီး စစ်ဆေးတယ်။ ပြီးတော့ သံချွန်တွေအပြည့် စိုက်ထားတဲ့ သစ်သားပြားတွေပေါ်မှာ နူးထောက်ခိုင်းတယ်။"

မပ--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³²⁰

ဤသို့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကြောင့် မပ--- ၏ ခင်ပွန်းအနေဖြင့် သူ့အမှန်တကယ်မကျူးလွန်ခဲ့သော ဓါးပြမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံထွက်ဆိုခဲ့ရသည်။ ဤအချက်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများမှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းနှင့်လွဲချော်၍ တရားစီရင်ခြင်းခံရ သည်များရှိပါသည်။ ၎င်းကိစ္စရပ်သည် အလွန်တရာအလေးအနက်ထားရမည့် အမှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဤဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အခြေအနေကိုကြည့်ပါက အစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်³²¹ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ခွင့်ပြုပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသောကာလများတွင် အရပ်သားများကို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာချိုးနှိမ်ရန် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ရွာသားများအားအမိန့်အာဏာသုံး၍ သတင်းရယူရန်အတွက် အမိန့်ပေးခြင်း³²² KNLA ကို ထောက်ပံ့မှုပေးသူများဖြစ်သည်ဟူ၍ စွပ်စွဲအပြစ်ပေးခြင်း³²³ စသည့်ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြသော်လည်း ယခုအချိန်တွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို စစ်ဆေးမေးမြန်းမှုများလုပ်ဆောင်သည့် အခါတွင်သာ အသုံးပြုသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသောကာလအတွင်း အဓိကကျူးလွန်သူမှာ တပ်မတော်ဖြစ်ပြီး ရွာသားများအား ပေါ်တာအဖြစ်ခိုင်းနေစဉ်အတွင်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊³²⁴ (သို့မဟုတ်) KNLA နှင့် ဆက်သွယ်သည်ဟု

³¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Ma N---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³²¹ မြန်မာနိုင်ငံသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်အညီ ကာကွယ်တားဆီးရန် သဘောတူထားသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများတွင်လည်း ပါဝင်ပြီးဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လေးကြိမ်းမြောက် ဂျီနီဗာ ညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် ကျူးလွန် ဖောက်ဖျက်မှုရှိပြီး အခန်း (၃၂) တွင် ပါဝင်သော ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း အရပ်သားများကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း မပြုရန် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ "Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949," ၁၉၅၈ ခုနှစ် မှတ်ချက်တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်မှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို တားမြစ်သော ဤဥပဒေကို အတိအကျလိုက်နာရမည်။ ဤဥပဒေအရ မည်သည့်နှိပ်စက်မှုမျိုး၊ တရားဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရဖြစ်စေ တရားဥပဒေ (သို့) ဥပဒေပြင်ပ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြစ်စေ မည်သည့် ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုမျိုးကိုမျှ မပြုလုပ်ရ။ ထိုတိုးတက်ထွန်းကားလာသော သိပ္ပံပညာအရ ခန္ဓာကိုယ်ဒဏ်ရာရခြင်းမရှိ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝေဒနာခံစားမှုများ မရှိအောင် အပြစ်ဒဏ်စီရင်နိုင်သည်နှင့်အမျှ လူသားတစ်ယောက်၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်နိုင်သော အပြစ်ပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်မလိုပါ။ ဆက်လက်တင်ပြရာတွင် လူသတ်မှုကဲ့သို့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် အခန်း ၁၄၇ တွင် ဖော်ပြထားသော အချက်များအရ ကြီးမားသော ဥပဒေချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ International Committee of the Red Cross မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary on the Geneva Conventions of 12 August 1949, Volume IV," တွင်ကြည့်ပါ။

³²² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run," တွင်ကြည့်ပါ။

³²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dignity in the Shadow of Oppression: The abuse and agency of Karen women under militarization," တွင်ကြည့်ပါ။

³²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tenasserim Division: Forced Relocation and Forced Labour," တို့တွင် ကြည့်ပါ။

သံသယရှိကာ ရွာသားများအား ဖမ်းဆီးမေးမြန်းသည့် အခါများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ကျူးလွန်လေ့ရှိသည်။³²⁵ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် အလွန်တရာ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာကောင်းသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးသုံးယောက်ကို တပ်မတော်က ရက်ပေါင်းများစွာ ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခဲ့သော အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်ပြီး တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် ၎င်းတို့အား မီးရှို့ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ရေနစ်ခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ ကိုယ့်ကျင်းကိုတူးခိုင်း၍ ထိုကျင်း၏ဘေးတွင် လဲလျောင်းနေခိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ KNLA အား ထောက်ပံ့ကူညီသည်ဟု စွပ်စွဲခြင်း ခံရသော အပြစ်မဲ့သောရွာသားများထဲမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ပြောပြချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

"ကျွန်မတို့ ရှစ်ယောက်ကို လက်တွေ့အားလုံးကို ကြိုးနဲ့တုပ်ပြီး ရွာအပြင်ကို ခေါ်သွားတယ်။ အရာရှိတစ်ယောက်က နားရွက်ဘေးမှာ ကပ်ပြီး သေနတ်နဲ့ပစ်တယ်။ ကျွန်မ အရမ်းကြောက်သွားတယ်။ အစမှာ ကျွန်မတို့ကို စစ်သားတွေက လက်တွေ့ကို ကြိုးနဲ့တုပ်ပြီး တွဲလောင်းချထားတော့ ကျွန်မတို့ရဲ့ ခြေထောက်တွေက မြေကြီးမထိပဲ လွတ်နေတယ်။ တစ်နာရီလောက်ကို တွဲလောင်းချိတ်ဆွဲထားတယ်။ ပြီးတော့ မြေကြီးပေါ်မှာ ကျောမောကပြီးလှဲခိုင်းပြီး ကျွန်မတို့ရဲ့ လက်တွေ့ကို အနောက်ကိုပစ်ထားရတယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့ ခြေထောက်တွေကို ကြိုးနဲ့ ချည်ပြီး သစ်ကိုင်းမှာ တွဲလောင်းချိတ်ထားပြီး သေနတ်တွေနဲ့ ချိန်ထားတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ရွာသားများ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ကရင်ပြည်နယ်/မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း³²⁶ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³²⁷

ဤနမူနာကို ကြည့်ပါက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် အလွန်တရာပြင်းထန်မှုရှိကြောင်းနှင့် ထို့အပြင် တပ်မတော်၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများသည် အများပြည်သူများအရှေ့တွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ဤနည်းဗျူဟာများကို တပ်မတော်မှ အသုံးပြုခြင်းမှာ ၎င်းတို့၏ကျူးလွန်သော အရာများကို ဖုံးကွယ်စရာမလိုပဲ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ တရားဥပဒေအရ အရေးမယူနိုင်ကြောင်းကို ကောင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကြောင့် (သို့မဟုတ်) ကရင်လူ့အသိုက်အဝန်းများ အတွင်း စိတ်ဓါတ်ရေးရာ ချိုးနှိမ်မှုနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်လည်း ပြုမူလုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်း အားဖြင့် အရပ်သားများအနေဖြင့် ကရင်လူမျိုးစုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအား ဆက်လက်ထောက်ခံမှုများ လျော့ပါးသွားနိုင်အောင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်က ရွာသားတစ်ဦးကို လူပုံအလယ်တွင် သေဆုံးသည်အထိ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ပြခဲ့သည်။

"၁၉၉၄ ခုနှစ် မတ်လ ၃ ရက်နေ့ ကပေါ့။ န.ဝ.တ [တပ်မတော်] ခြေလျင်တပ်ရင်း (ခ.လ.ရ) အမှတ် (၃၅) (ကျောက်ကြီးတွင်အခြေစိုက်သည်) စစ်သားတွေ စောမူးအမ်းရွာထဲကို ဝင်လာတယ်။ စောဂေရဲ့အိမ်မှာ ကရင်စစ်သားဝတ်စုံတွေ ဝတ်ထားတဲ့ ဓါတ်ပုံတွေတွေ့တယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့က စောဂေကို ကရင်စစ်တပ်နဲ့ဆက် သွယ်တယ်လို့ စွပ်စွဲတယ်။ သူတို့က စောဂေကို ရှင်းပြရမယ်လို့ အမိန့်ပေးတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ သူ့ကို တစ်ရွာလုံးရဲ့ အရှေ့မှာ ခေါ်ထုတ်သွားတယ်။ အဲ့ဒီရွာသားတွေထဲမှာ သူ့မိန်းမနဲ့အသက် ၄ နှစ်နဲ့ ၂ နှစ်အရွယ် ကလေးနှစ်ယောက် ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ သူ့ရဲ့လက်တွေ့နဲ့ ခြေထောက်တွေကို ဖြတ်ပစ်တယ်။ ပြီးတော့ သွေးတန်းလန်းနဲ့ မြေကြီးပေါ်မှာ ၂ နာရီလောက်ပစ်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူက မသေသေးဘူး။ အဲ့ဒီတော့ သူ့ရဲ့လိင်တံကို ဖြတ်ပစ်လိုက်တယ်။ ပြီးတော့ ဗိုက်ကိုခွဲတယ်။ ပြီးတော့ အထဲက ကလီစာတွေကို ဆွဲထုတ်ပစ်လိုက်တယ်။"

³²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton District: SPDC using violence against villagers to consolidate control," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တို့တွင် ကြည့်ပါ။

³²⁶ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများ၏ လုံခြုံရေးအခြေအနေကြောင့် နေရာအတိအကျ ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပါ။

³²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TORTURE OF KAREN WOMEN BY SLORC," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊
ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ ဟပွန်ခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင်
ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³²⁸

လူပုံအလယ်တွင်ရက်ရက်စက်စက်ညှဉ်းပမ်းသတ်ဖြတ်မှုများသည် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းတွင်
ရပ်စဲခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ယခုအချိန်တွင် ဤညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများကို လက်နက်ကိုင်များမှ လျှို့ဝှက်စွာ
အထူးသဖြင့် ညပိုင်းများတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်ဟု³²⁹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် KNLA မှ ဖမ်းဆီးပြီး ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသည့်
ရွာသားတစ်ဦးမှ အောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့သည်။

"သူတို့ [KNLA] က ကျွန်တော့်ကို အတင်းဖမ်းချုပ်ပြီး ထရပ်ကားတစ်စင်းပေါ်မှာတင်တယ်။ လက်သီးနဲ့ ထိုးတယ်။
ရိုက်လည်းရိုက်တယ်။ ကျွန်တော်သူတို့ကို ပြောတယ် ဒီမှာရွာသူကြီးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ သူ့ကို မေးလို့ရတယ်။
ဒါပေမဲ့ သူတို့ပြန်ပြောတာက အဲဒီရွာသူကြီးက ဘာမှ နားမလည်ဘူးတဲ့။"

စောအအအ--- (ကျား၊ ၅၆ နှစ်) ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³³⁰

လက်ရှိကာလတွင် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုသည် အမွေဖမ်းဆီးမှုနှင့် ဆက်နွယ်မှုများရှိခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊
အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့တို့မှ ဤသို့ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများကို လျှို့ဝှက်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့်
အမှန်တကယ်ဖြစ်ပျက်သော ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှု အဖြစ်အပျက်အစီရင်ခံစာများသည် ရရှိရမည့်ပမာဏထက်
လျော့နည်းလာကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိအနေအထား၌ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်
အလွန်တရာဆိုးရွားသော ပြည်သူများအရှေ့တွင်လုပ်ပြသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို တွေ့ရခဲသော်လည်း
လျော်ကန်သော နည်းလမ်းဖြင့်မဟုတ်သော ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU တို့၏
လုပ်ရပ်များကို ထောက်ပြနေပြီး ထိုအမှုများသည် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေများ
နှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် ကိုလည်း ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်။

(ဃ) ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ
အနေဖြင့် ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများသည် ယနေ့တိုင် ခံစားနေရသော မတရားမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကာလ
များအတွင်းတွင် ရွာသားများကို ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် မဆင်မခြေ သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို အများဆုံး
ပြုလုပ်သူမှာ တပ်မတော်ဖြစ်ပြီး³³¹ DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များလည်း အနည်းနှင့်အများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။
၎င်းဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကရင်အရပ်သားများကို ဖိနှိပ်ခြင်း၊ KNU ကို ထောက်ခံသူများအား
အပြစ်ပေးခြင်းနှင့် လူ့အသိုင်းအဝန်းတွင် ကြောက်ရွံ့မှုများအား ဖန်တီးခြင်းတို့ဖြစ် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၂
ခုနှစ်မှစ၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ လက်နက်ကိုင် စစ်သားများသည် စနစ်တကျနှင့်
များပြားကျယ်ပြန့်စွာ ကျူးလွန်သော ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများ သိသိသာသာ လျော့ကျလာခဲ့သည်။ မကြာသေးမီက

³²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

³²⁹ Source #64 တွင်ကြည့်ပါ။

³³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: Saw P---, December 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³³¹ တပ်မတော်၏ မဆင်မခြေ နှင့် ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေများတွင် ၁၉၇၇ ခုနှစ်က ရွာသားများကို မိမိတို့၏
နေအိမ်များထဲတွင် မီးရှို့သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဥပဒေအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော
"Photos from 1997: Set 97-B," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TORTURE OF
KAREN WOMEN BY SLORC," တွင်ကြည့်ပါ။ တပ်မတော်၏ သတ်ဖြတ်မှုများကို ပိုမိုသိရှိစေရန်၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်
နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an
District," တွင်ကြည့်ပါ။

ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို အဓိကပြုလုပ်သူမှာ နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖြစ်ပြီး³³² ဆိုလိုသည်မှာ တပ်မတော်သည် သွယ်ဝိုက်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဒေသခံများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင် နေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဤဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများကို တပ်မတော်၊³³³ KNLA၊ KNU/KNLA-PC (ငြိမ်းချမ်း ရေးကောင်စီ)၊³³⁴ DKBA (အကျိုးပြု)³³⁵ စသည့် အဖွဲ့များမှလည်း ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြသည်။ ဤဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများမှာ များပြားစွာသော လက်နက်ကိုင်စစ်သားများ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ကြသော်လည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလအတွင်း သိသိသာသာ လျော့နည်းသွားခဲ့ သည်။ ဤအချက်ကို ကြည့်ပါက ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို အသုံးပြုခြင်းသည် ကရင်အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ဆောင်သည့် စစ်ဗျူဟာမျိုး မဟုတ်တော့ပဲ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် သို့မဟုတ် စည်းကမ်း မလိုက်နိုင်သော စစ်အရာရှိများ၏ ဥပဒေမဲ့ ပြုလုပ်သောပုံစံများ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ပဏာမ အပစ်အ ခတ်ရပ်စဲရေး ကာလနောက်ပိုင်းများတွင် ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများ လျော့ပါးလာခဲ့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ သတ်ဖြတ်မှု အန္တရာယ်ကို ယနေ့ထိတိုင် ကြုံတွေ့နေရသည်။ အထူးသဖြင့် ရွာသားများ၏ တင်ပြချက်အရ နယ်ခြားစောင့် တပ်သည် အဓိကကျူးလွန်သူများဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ဖားအံခရိုင်တွင် ဒုက္ခသည်တစ်ဦးကို တရားမဝင်သစ်ခိုးထုတ်သည်ဟု စွပ်စွဲ၍ KNDO မှ ပစ်သတ်ခြင်း၊³³⁶ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ ရွာသားတစ်ဦးကို ပြောင်ကျကျ ပေါ်တင်ပစ်သတ်ခြင်းနှင့်³³⁷ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်လည်း ရွာသားတစ်ဦးသည် အခြားရွာသားတစ်ယောက်နှင့် စကားများရန်ဖြစ်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ထိုရွာသားကို နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ သေသည်အထိထုတ်ပြန်ခြင်း စသည့်အမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။³³⁸ သို့သော်လည်း ဤသို့သတ်ဖြတ်ခြင်းများ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်များမှာ ယခင်ကနှင့်မတူတော့ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်း တွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများ၏ အရပ်သားများအပေါ် သတ်ဖြတ်မှုများတွင် ကျူးလွန်သူများအား ရာဇဝတ်မှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် အရေးယူပိုင်ခွင့် မရှိသေးပါ။ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခကာလများက ပစ်မှတ်ထားခြင်းခံခဲ့ရသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် စိုးရိမ်ကြောက်လန့်မှုများ ယခုအချိန်ထိ ရှိနေသေးသည်။ ၎င်းတို့ဒေသအနီးတွင် စစ်တပ်များ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသော တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေမှုအပေါ်တွင် ရွာသားများ ဆက်လက် ကြောက်ရွံ့ နေကြကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။

ထိုအကြောက်တရားများနှင့်ပတ်သက်၍၏ ယခင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီးသော အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ စစ်သားများ၏ အသုံးပြုသော နည်းဗျူဟာများတွင် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပေါ်လစီအရ ရွာသားများကို လူတွေ့လျှင်ပစ်ခတ်ဖြင့် ပစ်သတ်ခြင်း၊ စသည်တို့ကိုကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝများအပေါ်တွင် ဆိုးကျိုးများသက်ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ တိကျသော အစီရင်ခံစာများအရ များပြားလှသော ဒေသခံများမှာ အချိန်အခါမရွေး၊ နေရာမရွေး၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းများခံခဲ့ရပြီး ထိုလုပ်ရပ်များမှာ ကရင်အရပ်သားများကို အပြည့်အဝဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်ဝစေဖို့ရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အချို့ဖြစ်သော အရပ်သားများအား မိမိတို့အိမ်ရှေ့တွင်သော်လည်းကောင်း၊³³⁹ လယ်ယာလုပ်ကိုင်နေစဉ်သော်

³³² Source #81 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Incident Report: Explicit and violent threats in Myaing Gyi Ngu Town, Hlaingbwe Township, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
³³³ Source #58 တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: U A---, November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁵ Source #75 တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁶ Source #157 တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁷ Source #69 တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁸ Source #70 တွင်ကြည့်ပါ။
³³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1997: Set 97-B," တွင်ကြည့်ပါ။

လည်းကောင်း၊³⁴⁰ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင်သော်လည်းကောင်း၊³⁴¹ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေနေစဉ် သော်လည်းကောင်း၊³⁴² ကရင်နစ်သစ်ကူးပွဲများ ကျင်းပနေစဉ်သော်လည်းကောင်း၊³⁴³ စသဖြင့် အချိန်အခါ နေရာမရွေး သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ဤအချက်များကို ထောက်ရှုပါက ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏နေ့စဉ်ဘဝတွင် ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများ၏ အန္တရာယ်ကို တွေ့ကြုံခံစားနေခဲ့ကြရကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားပါသည်။ ရွာသားများ ကိုကြိုသလို သတ်ဖြတ်တတ်သော အဖွဲ့များမှာ တပ်မတော်အပြင် DKBA (ပုဒွ)၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် များလည်း ပါဝင်သည်။ ဖားအံမြို့နယ်မှ ရွာသူတစ်ဦးအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသည့် အကြောင်းအရာဖြစ်သည့် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ရွာသားနှစ်ဦးအား သတ်ဖြတ်ခဲ့ပုံကို ဤသို့ ပြောပြခဲ့ပါသည်။

"တပ်မတော်က ရွာသားနှစ်ယောက်ကို ဖမ်းပြီးသတ်ခဲ့တယ်။ ဘယ်သူမှ မမြင်ဘူး။ အဲဒီလူတွေ ပျောက်သွားတာပဲ သိတယ်။ အဲထဲက တစ်ယောက်က မောင်ထွန်းဘွား လို့ခေါ်တယ်။ မောင်ထွန်းဦးနဲ့မှားပြီး သတ်လိုက်တာ။ သူက ကရင်စစ်သားတစ်ယောက်ဖြစ်တယ်။ နောက်တစ်ယောက်ကမောင်သန်းချေ။ သူက အရပ်သားတစ်ယောက်ပဲ။ သူ့ကို မောင်ထွန်းဘွားနဲ့ ပတ်သက်လို့ သတ်လိုက်တယ်။ မောင်ထွန်းဘွားကို သတ်ပြီး ပိုက်ဆံတွေလည်း ယူသွားတယ်။ သူတို့ထင်တာက မောင်သန်းချေကို လွတ်လိုက်ရင် ဒီကိစ္စတွေကို လူတွေကို ပြန်ပြောမယ်။ အဲဒါဆိုရင် ပြဿနာတွေ ဖြစ်လာမယ်။ အဲဒီတော့သူ့ကို ကရင်နဲ့ပတ်သက်တယ်ဆိုပြီး သတ်လိုက်တယ်။ သူတို့နှစ်ယောက်လုံးမှာ အိမ်ထောင်တွေရှိတယ်။"

နော်အခ--- (မ၊ ၄၈ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊
(၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁴⁴

ဤဖြစ်ရပ်ကို ကြည့်ပါက သတ်ဖြတ်ရသည့် ရည်ရွယ်ချက်များမှာ မရေရာသော စွပ်စွဲမှုများ၊ လူမှားခြင်း၊ ကောလဟာလ စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်ပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့သည် ပြန်လည် ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိသော သူများသဖွယ်ဖြစ်နေပြီး ဤကဲ့သို့ စွပ်စွဲမှုများကိုလည်း အချိန်မရွေး ခံရနိုင်သည်။ အခြားပြဿနာများတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် တရားလက်လွတ် သတ်ဖြတ်မှုများကို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မလုပ်ဆောင်မှီ ကာလများက ကျူးလွန်ခဲ့သည်နှင့် မတူပဲ နောက်ပိုင်းဖြစ်ရပ်များတွင် ကြည့်ပါက ၎င်းတို့သည် တိကျသေချာစွာ ပစ်မှတ်ထား၍ စွပ်စွဲမှုများ၊ ဥပမာအားဖြင့် လယ်ယာမြေများအား မတရားသိမ်းယူရန် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ မိမိတို့၏ တန်ခိုးအာဏာကိုပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက် စသည်တို့ကြောင့် ကျူးလွန်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသောကာလများအတွင်း အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်မှုတစ်ခုတွင် တပ်မတော်စစ်သားများ (စသုံးလုံး)³⁴⁵ ဟု အများသိသော အဖွဲ့သည် ကရင်အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထား၍ KNU/KNLA နှင့် ဆက်သွယ်မှုရှိသည်ဟု ကောလဟာလများလွင့်၍ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။³⁴⁶ စသုံးလုံးနှင့် ပတ်သက်၍

³⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS Taungoo and Other Districts," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS: 1998," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Reports: March and April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1996: Set 96-A," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင် ကြည့်ပါ။

³⁴⁵ စ.စ.စ (အထူး စုံစမ်း စစ်ဆေးရေးဦးစီးဌာန) သည် တပ်မတော်ခေတ်က မြန်မာနိုင်ငံ စစ်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ကို ဆိုလိုသည်။ စသုံးလုံး၏ မူရင်းအခြေခံမှာ ကာကွယ်ရေးနှင့်စစ်ထောက်လှမ်းရေးဌာနချုပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် စသုံးလုံးကို စ.ရ.ဖ ဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ခင်ညွန့်၏ အာဏာကျဆုံးပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အစားထိုးခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လွန်ခဲ့သော မှတ်တမ်းများတွင် စသုံးလုံး၏ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်သောနေရာများ၊ စနစ်တကျလေ့ကျင့်သော နေရာများ အတိုက်အခံများနှင့် ဆက်နွယ်သည်ဟု သံသယရှိသော ရွာသားများအား သတ်ဖြတ်မှုများကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ပိုမိုသိလိုပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Suffering in Silence: The Human Rights Nightmare of the Karen People of Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။

KNLA ကို တိုက်ခိုက်ရန် အတွက် ၁၉၉၉ ခုနှစ်က ရွာသားများကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့ကြောင်း မုန်းမြို့နယ်မှ ရွာသား စောအရ--- က အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

"သူတို့က စသုံးလုံး တွေပဲ။ လူတွေပြောတာတော့ သူတို့ကို မေးခွန်းထုတ်ရင် မကြိုက်ဘူး။ သူတို့က မစုံစမ်းဘဲ သတ်ပစ်တာ၊ သစ်ပင်တွေအားလုံးကို အပေါ်ကနေ ဖြတ်ပစ်မယ်။ ဒုတိယအုပ်စု အမှိုက်ကျုံးသမားတွေလာပြီး လူတွေအားလုံးကို ရှင်းပစ်မယ်။ ပြီးရင် တတိယအုပ်စု လာပြီးမြေလှန်ပစ်မယ်။ KNLA နဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ လူအားလုံးကို အမျိုးပြတ်အောင် ရှင်းမယ်။"

စော အရ--- (ကျား)၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း၊
(၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁴⁷

စသုံးလုံး၏ ရပ်တည်ပုံကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တပ်မတော်အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အသက်ကို အနည်းငယ်မျှသာ သို့မဟုတ် လုံးဝ တန်ဖိုးထားခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ ရွာသားများကို ရက်စက်စွာပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ကရင်လူထုအသိုက်အဝန်း၏ လူမှုကွန်ယက်ကို ပျက်ဆီးစေရန်နှင့် ရွာသားများ၏ KNLA ထောက်ခံမှုကို နှိပ်ကွပ်ရန်ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။³⁴⁸ ပဋိပက္ခကာလ များအတွင်းက ထိုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အိုးအိမ်များကိုစွန့်ပစ်၍ နေရပ်ရွေ့ ပြောင်းနေထိုင်သော နည်းစနစ်ကို စနစ်တကျကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ တပ်မတော်မှ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ရွာသားများကို ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်း များကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်က ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် တောင်ငူခရိုင်မှ ၁၉ နှစ်အရွယ် လူငယ်တစ်ဦးကို မျက်လုံး များနှင့် ပါးစပ်ကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဓားနှင့်ထိုးခဲ့ ခြင်း၊³⁴⁹ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဒုပလာယာခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးအား ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ကြိုးနှင့်တုပ်၍ ဓားနှင့် ထိုးသတ် ခြင်း စသည့်အမှုများကို ဖော်ပြခဲ့သည်။³⁵⁰ ထိုသတ်ဖြတ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ တင်ပြခဲ့သည်မှာ ၂၅ နှစ် ကြာခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း ထိုဖြစ်ရပ်များသည် အလွန်ဆိုးရွား သောကြောင့် ယနေ့တိုင် မှတ်သားထားသင့် ပါသည်။ ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားခဲ့သော တရားလက်လွတ် သတ်ဖြတ်ခြင်း များသည် မေပျောက်နိုင်ရန် ခက်ခဲ ပါသည်။ ထို့အတူအတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ထိုအဖြစ်အပျက်များကို လက်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ချပြဆွေးနွေးခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများအတွက် စိတ်သက်သာမှုများ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ထိုအမှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစီရင်ခံစာများ လျော့နည်း လာခဲ့သော်လည်း ရွာသားများအား သေးမွှားသော ပြဿနာရပ်များအတွက် သတိပေးခြင်းမရှိပဲ သတ်ဖြတ်သော အဖြစ်အပျက်များရှိနေသေးသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့ဒေသ များတွင် လက်နက်ကိုင်စိုး မိုးမှုကို အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်မှုများ ရှိနေကြသည်။ ဥပမာတစ်ခုတွင် ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့က ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော မတရားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံစာတွင် မတ်လ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဘ--- ကျေးရွာတွင် ရွာသားစောအ--- သည် ငါးများနေစဉ် နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ မမျှော်လင့်ဘဲ သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် သတင်းကို အသေးစိတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤအမှုတွင် ၎င်းရွာသားမှာ သေနတ်နှင့် နှစ်ကြိမ်အပစ်ခံရပြီး ဒေသခံများက ဆေးရုံသို့ပို့ဆောင်ခဲ့သော်လည်း ဒဏ်ရာပြင်းထန်သဖြင့် သေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေး

³⁴⁷ "စစ်သားတွေက ကျွန်တော်ကို ဘယ်လိုသတ်ရမလဲလို့ အရာရှိကိုမေးတော့ သူက မင်းတို့ကျည်ဆံတွေမဖြုန်းနဲ့သေအောင် ရိုက်သတ်ပြီးရင်ခါးနဲ့လည်ပင်းကို လှီးလိုက်လို့ပြောတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary: The Fall of Manerplaw - KHRG #95-C1," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary: The Fall of Manerplaw - KHRG #95-C1," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Landmines, Killings and Food Destruction: Civilian life in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," တွင်ကြည့်ပါ။

အဖွဲ့၏မူရင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်းလွှာတွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်အနေဖြင့် ဤရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွားခဲ့သောကာလအတွင်း ရွာသားများလိုက်နာရန် မည့်သည့်ဥပဒေမျှ ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင်-

"ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ ရွာသားတွေကို မနက် ၆ နာရီကနေ ညနေ ၆ နာရီအတွင်း ဘယ်သူမှ ရွာအပြင် မထွက်စေချင်တဲ့အတွက် ဒီဥပဒေထုတ်ပြန်ထားရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော မူရင်းဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းလွှာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁵¹

ထိုသတ်ဖြတ်မှုတွင် မတရားသည့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသော စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြောင့် ကျန်ရစ်ခဲ့သော မိသားစုတွင် များစွာထိခိုက်မှုရှိပါသည်။ ဤအကျိုးဆက်ကြောင့် ၎င်း၏ဇနီးမှာ မုဆိုးမတစ်ယောက်အနေဖြင့် ကလေးခြောက်ယောက်ကို ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ရပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မူရင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်းလွှာအရ စောအ--- ၏ ဇနီးဖြစ်သူ နော်ခ--- အနေဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်အကြီးအကဲထံ သွားရောက်၍ လျော်ကြေးငွေ တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ထိုလူကြီးအနေဖြင့် သဘောတူခဲ့သော်လည်း တစ်စုံတစ်ရာမျှ ပေးခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ စောအ--- အား သတ်ဖြတ်မှုသည် ရွာသားများအတွက် ထင်ရှားသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများမှာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပတ်သက်၍ အလားတူ အဖြစ်အပျက်များကို ကြောက်ရွံ့နေကြရသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်ရှုပါက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားဥပဒေအရ အရေးယူပိုင်ခွင့်မရှိကြောင်း ပဋိပက္ခကာလများက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော တပ်မတော်၏ အနေအထားနှင့် များစွာတူညီနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အတူ မြန်မာအာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ဤအမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများအတွက် တရားဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင် ပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် အတိတ်ကာလက ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော မတရားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ချပြဆွေးနွေးရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေသော ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူ များအား တရားဥပဒေအရ အပြစ်ပေးပိုင်ခွင့်မရှိခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို ရပ်တန့်ပြီး မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏လုံခြုံရေးနှင့် တရားမျှတရေး အာမခံချက်များ ရရှိရန် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နည်းလမ်းပေါင်းများစွာဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး ရွာသားများ အပေါ်တွင် အလားတူသော နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အထူးသတိပြုသင့်သည်မှာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ညဉ့်ပမ်းနှိပ်စက်မှုများ၊ ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်းများ စသည်တို့သည် ၎င်းတို့၏ ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝန်းတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသောကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ကို ကြောက်ရွံ့မှုများရှိကြပြီး ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုများလည်း ရှိသည်။ ထို့အပြင် ထိုရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် အထက်က ဖော်ပြခဲ့သော ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် အခြားသော အကြမ်းဖက်မှု များကြောင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအပါ ဆိုးရွားပြင်းထန်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေပြီး မိသားစုဝင်များနှင့် ၎င်းတို့၏အသိုက်အဝန်းများနှင့်လည်း ကွဲကွာသွားရခြင်း အစရှိသည်တို့သည် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်း ဒေသတလျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

³⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Incident Report: Villager killed by Border Guard Force (BGF) Battalion #1013 in Bu Tho Township, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

အကြောက်တရား

အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် လူ့အသိုက်အဝန်းများတွင် အကြောက်တရားများကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့်³⁵² မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအာဏာပိုင်များကို ဆက်လက်ကြောက်ရွံ့နေကြဆဲဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်ပေါ်နေသော အကြောက်တရားများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသများတွင် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများသည် ကရင်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်လူထုအသိုက်အဝန်းများတွင် ဆက်လက် တည်ရှိနေကြခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ လက်ရှိကြားဝင်လုပ်ဆောင်နေသော တရားဝင်ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးကို လက်ခံနိုင်ရန် ကရင်လူ့အသိုက်အဝန်းများအတွက် အတားအဆီး တစ်ခု ဖြစ်နေသည်။

ပဋိပက္ခကာလများတွင် တပ်မတော်အပေါ်တွင် ကြောက်ရွံ့မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံစာများအရ ထင်သာ မြင်သာ ရှိခဲ့သည်။ ထိုအစီရင်ခံစာများတွင် တပ်မတော်စစ်သားများမှ ကျေးရွာများသို့ ချဉ်းကပ်လာတိုင်း ရွာသားများအနေဖြင့် အိုးအိမ်များကိုစွန့်ခွာ၍ ထွက်ပြေးရခြင်း၊ ထိုသို့ထွက်ပြေးမှုကြောင့် လိုက်လံပစ်ခတ်မှုများ စသည်တို့ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ တပ်မတော်မှ ရွာသားများအပေါ်ပြုလုပ်သော အကြောက်တရားများကို ဖားအံခရိုင် အရှေ့ပိုင်းမှ ရွာသားတစ်ဦးက ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

"ဘယ်သူ့မှာမှ သေနတ်လည်းမရှိဘူး။ ယူနီဖောင်းလည်းမဝတ်ထားဘူး။ ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ အရပ်သားတွေပဲ။ တပ်မတော်စစ်သားတွေက ရွာသားတွေပြေးတာကို မြင်တာနဲ့ ပစ်တာပဲ။ ဒီလူတွေဟာ ရွာသားတွေဆိုတာ သူတို့သေချာသိတယ်။ သူတို့ကမပြေးနဲ့လို့အော်တယ်။ ဒါပေမဲ့ရွာသားတွေကသူတို့ကိုကြောက်တော့ထွက်ပြေးတာပဲ။ သူတို့ကလည်း ပစ်တာပဲ။ လယ်ကွင်းထဲကို ဖြတ်ပြေးတဲ့ ရွာသားသုံးယောက်မှာ နှစ်ယောက်ကို ထိသွားတယ်။ ပါးကြီးခယ် ကိုတော့ နောက်ကျောမှာ တည့်တည့်မှန်သွားတယ်။ သူ့ကို နှစ်ချက်ထိတယ်။ ကျွန်တော့်ညီအငယ် ပ--- ကလည်း ဒဏ်ရာရခဲ့တယ်။ သူတို့မိတ်ဆွေတွေ သေနတ်မှန်တာကို ရပ်ကြည့်နေတဲ့လူတွေလည်း နောက်ကျတော့ ထွက်ပြေးကြတယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့ကို စစ်သားတွေက လိုက်ပစ်တယ်။ ဗမာစစ်သားတွေက ပြောတယ်။ ပြေးရင် ပစ်မယ်။ အဲ့တော့ ပစ်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာမှ ရွာသားတစ်ဦး၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁵³

တပ်မတော်မှ ရွာသားများကို ဖမ်းဆီးမိပါက နောက်ဆက်တွဲရလဒ်အနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေး ခိုင်းစေခြင်း³⁵⁴ နှင့် အတင်းအဓမ္မ စစ်သားစုဆောင်းခြင်း၊³⁵⁵ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း၊³⁵⁶ သေနတ်နဲ့ပစ်သတ်ခြင်း³⁵⁷ (သို့မဟုတ်) အဓမ္မပြုကျင့်ခံရခြင်းများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထပ်မံပြီး ကြောက်ရွံ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသား၏ အများစုမှ တင်ပြချက်မှာ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့စေခိုင်းခံရသည်ဆိုပါက ဆိုးရွားစွာ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း၊ အလုပ်လုပ်နိုင်ခြင်းမရှိပါက သေနတ်ဖြင့်ပစ်သတ်

³⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kawkaireik Township and Noh T'Kaw Township, April to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," နှင့် "COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် "SLORC RAPE IN THATON DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

ခံရခြင်းများ၊³⁵⁸ အကယ်၍မကျန်းမမာဖြစ်နေပါက စွန့်ပစ်ထားခံရခြင်းကြောင့် သေဆုံးမှုများရှိကြောင်း ရွာသားများအနေဖြင့် တင်ပြကြသည်။³⁵⁹ ထိုအတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်၏ ဖမ်းဆီးခြင်း ရန်မှ လွတ်မြောက်ရန် ထွက်ပြေးသည့်နည်းလမ်းကိုသာ ရွေးချယ်ခဲ့ကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တပ်မတော်စစ်သားများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံပါက ရွာသားများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ခံစားရမည်မှာ သေချာသလောက်ရှိသည်။ ထိုပြဿနာများကိုဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ (သို့မဟုတ်) တပ်မတော် အနေဖြင့် ဤအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း ကျူးလွန်သူများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောက်တရားများနှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း ရွာသားများ၏ခံစားချက်များကို ပြောပျောက်စေရန်အတွက် လိုအပ်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းများမရှိပါ။

အထူးသဖြင့် ရွာသားများတွင် အမြစ်တွယ်နေသော တပ်မတော်ကိုကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အမျိုးသမီးများက မကြာခဏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လုံခြုံရေးကို အလွန်တရာ စိုးရိမ်မှုရှိကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများသည် အတိတ်ကာလနှင့် ယခုကာလတွင်လည်း ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်း ဖက်မှုများ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တပ်မတော်မှ စစ်သားများရှိနေခြင်း ကြောင့် လုံခြုံမှုမရှိသလိုခံစားရသော အမျိုးသမီးများနှင့်ပတ်သက်၍ လတ်တလောဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် ဥပမာများစွာ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီး မြို့နယ်မှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။

"သူတို့ [တပ်မတော်] က အမျိုးသားတွေချည်းပဲ ပြီးတော့လက်ထဲမှာလည်း လက်နက်တွေရှိတယ်။ ကျွန်မတို့ ခရီးသွားတဲ့အခါ လုံခြုံမှုရှိတယ်လို့ မခံစားရဘူး။ တစ်နေရာကနေ တစ်နေရာကို သွားမယ်ဆိုရင် သူတို့ကို ကြောက်ရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့က မိန်းမသားတွေဖြစ်တယ်။ သိတဲ့အတိုင်းပဲ အရင်ကဆိုရင် သူတို့က သတ်တယ်၊ အဓမ္မပြုကျင့်တယ်၊ လုပ်ချင်သလို လုပ်တယ်"

နော်အဖ--- (မ)၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)³⁶⁰

တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်တို့၏ စစ်သားများသည် ၎င်းတို့နေထိုင်သည့် ဒေသအနီးတွင် ကင်းလှည့်ခြင်းနှင့် ရွာအနီးတဝိုက်တွင်နေထိုင်ကြသည့်အတွက် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု မခံစားရပဲ အလားတူအကြောက်တရားမျိုးစုံ ခံစားနေကြရသည်ကို တင်ပြကြပါသည်။³⁶¹ ထိုအကြောင်းများထဲတွင် စစ်သားငယ်များမှာ အိမ်ထောင်မရှိကြခြင်း၊ ထိုစစ်သားများက ရွာသူအမျိုးသမီးများကို ညစ်ညမ်းသော နောက်ပြောင်ခြင်း၊³⁶² ပဋိပက္ခကာလများအတွင်းကတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများအပေါ်တွင်တပ်မတော်စစ်သားများက အဓမ္မပြုကျင့်မှုများတွင် ယနေ့ထိတိုင် တရားမျှတမှုမရရှိပဲ တိတ်ဆိတ်နေဆဲဖြစ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရွာသူများအပေါ်တွင် အကြောက်တရားက ဆင့်ပွားဖြစ်နေခြင်းဖြစ်သည်။³⁶³ ၎င်းတို့၏လုံခြုံမှုကို စိုးရိမ်ကြောင်းများ နှင့်ပတ်သက်သော သာဓကတစ်ခုတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မကြသေးမှီကထုတ်ဝေခဲ့သော အစီရင်ခံစာအရ အမျိုးသမီးများနှင့် အခြားရွာသားများမှလည်း လုံခြုံရေး အကြောင်းပြချက်ကြောင့် ညပိုင်းတွင် ခရီးသွားကြကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် စစ်စခန်းများရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်များမှ ဖြတ်သန်းသွားလာခြင်းမပြုရဲကြကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။³⁶⁴ ဤလုံခြုံရေးစိုးရိမ်မှု များသည် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်တို့၏ စခန်းများအနီးတွင် လုံခြုံမှုမရှိဟု

³⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁵⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENTS BY KARENNI REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶⁰ Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶¹ Source #115 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶² Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶³ Source #123 နှင့် Source #107 တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

³⁶⁴ Source #40 တွင်ကြည့်ပါ။

ထင်မြင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကရင်ရွာသားအားလုံး၏ ဘုံသဘောတူညီချက်နှင့် ထပ်တလဲလဲတောင်းဆိုမှုမှာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများနေထိုင်ရာဒေသများမှ တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ရုပ်သိမ်းပေးရေးပင် ဖြစ်သည်။³⁶⁵

တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ရုပ်သိမ်းပေးစေလိုသော ရွာသားများ၏ဆန္ဒကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက ရွာသားများအနေဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုအောက်တွင် ဆက်လက်နေထိုင်ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် စိတ်မလုံခြုံမှုများ ရှိနေကြပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတလျှောက်တွင် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို လက်နက်ကိုင်စစ်သားများအနေဖြင့် ကျူးကျော်ချိုးဖောက်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ဆက်စပ်ယူဆနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က DKBA (ခွဲထွက်) နားမကြားအဖွဲ့မှ စစ်သားတစ်ယောက်က ရွာသားတစ်ဦးကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

"ငါ့မှာ မင်းကို သတ်ပိုင်ခွင့်မရှိဘူး၊ ဒါပေမဲ့ ရိုက်နှက်ပိုင်ခွင့်တော့ရှိတယ်။"
နော်အ--- (မ၊ ၃၂ နှစ်)၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁶⁶

DKBA (ခွဲထွက်) နားမကြားအဖွဲ့မှ စစ်သားများ၏ စကားများအရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဆိုသည့် စကားမှာ ပြည်တွင်းနှင့်နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအပေါ် ရွာသားများအနေဖြင့် ယုံကြည်မှုရရှိလာစေရန် အခက်အခဲရှိစေသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ဆက်လက်အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခွင့်များကို ထောက်ရှုပါက လက်နက်ကိုင် လုပ်ဆောင်သူများအနေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေကာ ဆက်လက်ကျူးလွန်သည့်အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်များတွင် ရှိနေကြသော တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များအပေါ်တွင် အကြောက်တရားနှင့် မယုံကြည်မှုများကို ပိုမိုတိုးပွားစေသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို ကြောက်ရွံ့ရမှုသည် ပဋိပက္ခကာလများမှ ယနေ့အချိန်ထိတိုင် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ ရွာသားများအတွက် ဘဝနှင့်ချီ၍ ခံစားခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှုနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုတို့ကြောင့် ဤအကြောက်တရားသည် ပိုမို၍သာ တိုးပွားလာခဲ့သည်။

အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှုနှင့် ဆက်စပ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ

ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု နှစ်ခုစလုံးသည် ဒေသခံရွာသားအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုဖြစ်သောကြောင့် ခံစားရသူများမှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို မကြာခဏကြုံတွေ့ရပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ထိုသူများမှာ ဝေဒနာများကို ရေရှည်ခံစားကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖားအံမြို့နယ်မှ ရွာသူတစ်ဦးက ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ၎င်းအားနှိပ်စက်ခဲ့မှုကြောင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ရှိနေကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

"[၁၉၉၄ ခုနှစ်] ဧပြီလ ၃ ရက်နေ့က သူတို့ [ဗမာစစ်သားများ] က ဒီရွာကို ကော်သူးလေစစ်သား [KNLA] တွေ လာသလားလို့ ကျွန်မကိုမေးတယ်။ အဲ့ဒါနဲ့ ကျွန်မက မလာဘူးလို့ပြောတယ်။ အဲ့ဒီနောက်တော့ ရှင့်ရဲ့ လက်ကောက်ဝတ်လောက်ရှိတဲ့ ဝါးရင်းတုတ်နဲ့ ကျွန်မကို စပြီးရိုက်တယ်။ သူတို့က ကျွန်မရဲ့နံရိုးတွေကို သုံးလေးခါရိုက်တယ်။ ကျွန်မကတော့မသိဘူး။ ဒါပေမဲ့ နံရိုးနှစ်ချောင်း ကျိုးသွားတယ်လို့ သူများပြောပြတယ်။ တော်တော်နာတယ်။ ကျွန်မ အသက်တောင် မရှနိုင်ဘူး။ အဲ့ဒီနောက်တော့ ကျွန်မ မတ်တပ်ရပ်လို့မရဘူး။ တုံးလုံးလှဲလှဲလည်းမရဘူး။ အခုတောင်မှ မတ်တပ်ရပ်ရမယ်။ တုံးလုံးလဲမယ်ဆိုရင် လူတွေပိုင်းကူရတယ်။ ဒီမှာက

³⁶⁵ Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။
³⁶⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ဆေးရုံမရှိဘူးဆိုတော့ ဆန္ဒနှင့်ရေမန်းနဲ့ပဲ ဒါကရောက် လိမ်းရတယ်။ ဒီလူတွေက ကျွန်မတို့ကို သက်သက်စွပ်စွဲတာ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်မတို့က ငြင်းရတာပေါ့။ အဲ့ဒီကျတော့ သူတို့က ကျွန်မတို့ကို ရိုက်တယ်။”

ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ အမျိုးသမီးရွာသားတစ်ဦး၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁶⁷

ဤရွာသူအနေဖြင့် ညဉ့်ပန်းနီပစ်စက်မှုကြောင့် နာတာရှည်ရောဂါဖြစ်သည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများကို ဆက်လက်ခံစားနေရသည်။ ဤအခြေအနေကို ထောက်ရှုပါက အကြမ်းဖက်မှုပြုကျင့်ခံရပြီး သူမအနေဖြင့် ပုံမှန်အနေအထားကို ပြန်လည်ရောက်ရှိနိုင်ခြင်း မရှိတော့သည်ကို သိနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဤထိခိုက်မှုများကြောင့် သူမအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုယ် ရပ်တည်နိုင်စွမ်းမရှိသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့ပြီး ထိုအတွက်ကြောင့် လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

ညဉ့်ပန်းနီပစ်စက်မှုနှင့်အတူ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်ခံရသူများအနေဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြီးအကျယ် ထိခိုက်မှုများကို ခံစားကြရသည်။ ထိုအထဲတွင် ကိုယ်ဝန်ရှိခြင်းနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းများလည်း ပါဝင်သည်။ ရွာသားများ၏အဆိုအရ တပ်မတော်မှ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုခံရပြီး မုဒိမ်းကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် မကြာခဏကိုယ်ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှုများကို ကြုံတွေ့ရသည်။ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုနှင့် ပေါ်တာဆွဲခံရမှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဤသို့စိုးရိမ်စရာကောင်းသော အကြမ်းဖက်မှုများကိုလေ့လာ ကြည့်ပါက ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများကို အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လူတစ်ဦးထက်မနည်း အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ကျူးလွန်ခံရကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။³⁶⁸ တပ်မတော်၏ မုဒိမ်းကျင့်မှုကြောင့် အန္တရာယ်ရှိသော ကလေး ဖျက်ချမှုများသည် အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးအတွက် အလွန်အန္တရာယ်ရှိသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် သထုံခရိုင်တွင် မတရားအလုပ်ခိုင်းစေရန် ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံရပြီး မုဒိမ်းကျင့်ခံရသော နော်အမ--- က အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

“အဲ့ဒီနောက် ကျွန်မတို့ ရွာပြန်ရောက်တော့ ကျွန်မတို့တွေထဲက တော်တော်များများမှာ ကိုယ်ဝန်ရှိကြတယ်။ ကျွန်မကိုယ်တိုင်လည်း ကိုယ်ဝန်ရှိခဲ့တယ်။ ကလေးမမွေးအောင်လို့ ကျွန်မတို့အားလုံး ဆေးသောက်ရတယ်။ အခု ကျွန်မမှာ ဆေးဖိုးအကြွေးတစ်ထောင်ကျပ် တင်နေတယ်။ ကျွန်မသူငယ်ချင်းတွေထဲက တစ်ယောက်လည်း ကလေးဖျက်ချတယ်။ အဲ့ဒီကတည်းက သူတော်တော် မကျန်းမမာဖြစ်သွားတယ်။ အခုလည်း တော်တော် နေမကောင်းဖြစ်နေတယ်။”

ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ နော်အမ--- (မ၊ ၃၀ နှစ်) ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖားအံခရိုင်၊ သထုံခရိုင်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁶⁹

အမေ့ပြုကျင့်ခံရမှု၏ နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြင်းထန်ဆိုးရွားသောကျန်းမာရေးပြဿနာများနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်စားသောက်ရေးနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းမှုတို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများမှာ ၎င်းတို့၏အသိုက်အဝန်းနှင့် မိသားစုများအပေါ် ပုံမှန်ပြန်လည်နေထိုင်နိုင်ရန် အခက်အခဲများရှိသည်။ တပ်မတော်၏ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကျူးလွန်သော ဤလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ကရင်လူအသိုက်အဝန်းများကို များစွာ ထိခိုက်မှုရှိသည်။

³⁶⁷ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE,” တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶⁸ “အသက်မသေတဲ့အတွက် ဝမ်းသာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခု နိုင်နင်းစိုးက ပြောတာက ပေါ်တာအကြာကြီးလုပ်ရတဲ့ ငယ်ရွယ်တဲ့ မိန်းခလေးတွေအားလုံး ကိုယ်ဝန်ရှိနေပြီတဲ့။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်မ အရမ်းစိုးရိမ်မိတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူပြောတာ ဟုတ်ရင်ဟုတ်မယ်။” ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES,” တွင်ကြည့်ပါ။

³⁶⁹ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “SLORC’S USE OF WOMEN PORTERS,” တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ရရှိသော အဓမ္မပြုကျင့်မှုနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည့် ပြဿနာနှင့်ပတ်သက်သော အမှုအရေအတွက်မှာ အမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမှုအရေအတွက်ထက် များစွာ ကျော်လွန်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ အများအားဖြင့် ရရှိသော အချက်အလက်များမှာ အရိုက်အနှက်ခံရခြင်း၊ အမျိုးသမီးဖြစ်၍ တိုက်ခိုက်ခံရခြင်း စသည်တို့ကြောင့်ရရှိသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုများသာဖြစ်သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများသည် အဓမ္မပြုကျင့်မှုတစ်ခုတည်းသာ မဟုတ်ပဲ အခြားသော အကြမ်းဖက်မှု များကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်သည်။ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သော အမှုများကိုမိသားစုအဖွဲ့ဝင်များ (သို့မဟုတ်) ကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင်က ကြိုးစားပြီး သတင်းပို့လေ့ရှိသည်။³⁷⁰ ထို့အတွက်ကြောင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆက်နွယ်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများမှာ လုံလောက်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မရှိခြင်း၊ သင့်လျော်သော တရားမျှတမှု အားနည်းခြင်းကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ထိုပြဿနာများမှာ ပိုမိုကြီးထွားလာသည်။ ဤကဲ့သို့သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများသည် ခံစားရသူအတွက်သာ ထိခိုက်သည်မဟုတ်ပဲ အခြားသောပြဿနာများကို ပိုမိုကြီးထွားစေသည်။ အထူးသဖြင့် လူ့အသိုက်အဝန်းများအတွင်း လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန်ပိုမိုပြီး ခက်ခဲစေပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှုကြောင့်နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများက မကြာခဏ တင်ပြလေ့ရှိသောအချက်မှာ အကြမ်းဖက်မှုများ ကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် ပုံမှန်လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်ခြင်း မရှိကြတော့ပဲ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျဆင်းမှုကြောင့် လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ကြောင်း ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရသူများမှာ ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာရှိသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများမှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို တင်ပြသောအချက်များတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများသည် နှိပ်စက်ခံရသူကိုမျှမက ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးကို ထိခိုက်မှုရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် တပ်မတော်မှ အသတ်ခံရ၍ သေဆုံးသွားခဲ့သော ရွာသားများ၏ မိသားစုများတွင် ငွေကြေးအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သေဆုံးသွားသူများမှာ မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေရှာပေးသူများဖြစ်သည်။³⁷¹ မိသားစုအတွက် အဓိက ဝင်ငွေရှာပေးသောသူများ အသတ်ခံရသည့် အမှုများတွင် ထိုသူတို့၏ ဒေသခံရွာသားများ အဆိုအရ ကျန်ရစ်ခဲ့သော မိသားစုများအနေဖြင့် စားသောက်နိုင်ရန်အတွက်ပင် ခက်ခဲစွာရန်ကန်ကြရသည်။ မကြာသေးခင်ကဖြစ်သော အမှုတစ်ခုမှာ လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများသည် အရေးယူခြင်းမခံရပဲ ကျူးလွန်ခဲ့သည့်အမှုများတွင် ခံစားရသူတို့အပေါ် မည်သို့ဆိုးဝါးသော အခြေအနေကို ကြုံတွေ့ရကြောင်းကို နော်မ--- မှ ၎င်း၏ခင်ပွန်းဖြစ်သူကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဖာပွန်မြို့နယ်တွင် KNDO ဒုတိယခွဲမှူး သတ်ဖြတ်ခဲ့ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်မ တစ်ယောက်တည်း အလုပ်လုပ်ပြီး ရတဲ့ငွေနဲ့ ရပ်တည်ဖို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ကျွန်မမှာ အခုဆိုရင် အချို့မျှန့်ဝယ်ဖို့ ပိုက်ဆံတောင် မရှိဘူး။ ငါးပိက မလောက်ဘူး။ ငရုပ်သီးထောင်းလုပ်ဖို့ ပိုက်ဆံတောင်မရှိဘူး။"

နော်မ--- (မ၊ ၄၃ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁷²

³⁷⁰ "ကျွန်မက သူ့ကို ဒါကိုပြောဖို့ စဉ်းစားထားတာပဲ။ တွေ့တဲ့အခါကျတော့ စကားတောင် မပြောရသေးဘူး သူက ကျွန်မကို နှိပ်စက်တော့တာပဲ။ သူက ကျွန်မကို ကန်တယ်။ ပြီးတော့ လူပါးဝတ်သ်ဆိုပြီးတော့ သေနတ်နဲ့ခြိမ်းခြောက်ပြီး ပစ်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya Interview: Naw A---, July 2015," နှင့် Source #47 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷¹ "သူ့အသတ်ခံရပြီးတဲ့နောက်မှာ သူ့မိသားစုတွေ အရမ်းဒုက္ခရောက်ကျတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူက တစ်နေ့လုပ်မှ တစ်နေ့စားရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Reports: March and April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw M---, February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

မိသားစုတစ်ခုတွင် အိမ်ထောင်ဦးစီး၏ ဝင်ငွေလျော့သွားသည်သာမက ကျန်ရှိသော မိသားစုများအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ရန် ကျန်သောမိသားစုများမှာ ကျန်းမာရေးကုသမှု ကုန်ကျစရိတ်များကို ဆက်လက်ပေးကြရသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် စောအ--- ကို နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ စစ်သားများက ပစ်ခတ်ခဲ့သဖြင့် ရွာသားများက ဆေးရုံကိုပို့ခဲ့ပြီး ၎င်းမှာဆေးရုံတွင် သေဆုံးသွားခဲ့သည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ကျန်ရစ်ခဲ့သော မိသားစုများမှာ ဆေးရုံကုန်ကျစရိတ် ၉ သိန်းကျပ် ပေးဆောင်ခဲ့ပြီး အသတ်ခံရသူ၏ ဇနီးဖြစ်သူမှ လျော်ကြေးငွေ ရရှိရန် ထိုတပ်ရင်းသို့ တောင်းဆိုပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

"အဲ့ဒီတပ်ဖွဲ့ထဲမှာ ရဲဘော်ဘယ်နှစ်ယောက် ရှိသလဲ။ သူတို့ တစ်ယောက်ချင်းစီက တစ်လစာဖြတ်ပြီး ကျွန်မကို ပေးရင်တောင် တစ်လအတွင်း ကျေပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော မူရင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်းလွှာမှ ရွာသား၏ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁷³

သို့ရာတွင် ဤအဖြစ်အပျက်တွင်လည်း ထိုမှဆိုးမအနေဖြင့် လျော်ကြေးတစ်စုံတစ်ရာမျှ မရရှိခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် သူမအနေဖြင့် အခြားမိသားစုများကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်မပါပဲ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးပြီး လုပ်ကိုင်ကျွေးမွေး စောင့်ရှောက်ရသည်။ ဤအကျိုးဆက်များသည် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြဿနာများနှင့် အလွန်တူညီပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များကြောင့် မိသားစုများ၏ သာမန်ဘဝကို များစွာ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသည်။ မိသားစုကို ဦးဆောင်လုပ်ကျွေးနေသူများ မရှိတော့ခြင်း၊³⁷⁴ ဤသေဆုံးမှုများအတွက် ကျန်ရစ်သူ မိသားစုများက ဆေးကုသခွင့်ကုန်ကျစရိတ်များ အလွန်ကြီးမားစွာပေးရခြင်း စသည့် နောက်ဆက်တွဲပြဿနာ များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။³⁷⁵ ဥပမာအားဖြင့် နူးပလာယာခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးသည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းကြောင့် ပုခုံးရိုးလွဲသွားခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်းအနေဖြင့် မည်သည့်အရာကိုမျှ လက်နှင့် မ၍မရတော့ပါ။³⁷⁶ ထို့အတူ တောင်ငူခရိုင်မှ အခြားရွာသားတစ်ဦးအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က သတင်းပို့ရာတွင် ၎င်း၏ရွာသူကြီးမှာ အတိတ်က ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် ခေါင်းတွင် ထိခိုက်ပြီး မျက်စိကောင်းကောင်းမမြင်ရပဲ ဖြစ်သွားခဲ့ရသည်။³⁷⁷ သတ်ဖြတ်မှုနှင့် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်မှု၏ ကွဲပြားခြားနားမှု တစ်ခုမှာ နှိပ်စက်ခြင်းခံရပါက ထိုရွာသားသည် အိမ်သို့ပြန်လာနိုင်သေးသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအနေဖြင့် ယခင်ကဲ့သို့ ကောင်းမွန်သော အနေအထားဖြင့် ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည် မဟုတ်တော့ပါ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အလုပ်လုပ်၍ မိသားစုကို ထောက်ပံ့နိုင်သော အခြေအနေမရှိတော့ပါ။

ရွာသားများကို အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေစဉ်နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလ နှစ်ခုလုံးတွင် ရွာသားများ၏ ဘဝရပ်တည်ရေးအပေါ် ထိခိုက်မှုများစွာရှိသည်။ ရွာသားများ၏ မကြာခဏ ပေးပို့သော

³⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Incident Report: Villager killed by Border Guard Force (BGF) Battalion #1013 in Bu Tho Township, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷⁴ "သူမရှိတော့ ကျွန်မ အရမ်းဒုက္ခရောက်တယ်။ သူ့ဆီကို သွားရတာကလည်း ပိုက်ဆံအရမ်းကုန်တယ် စားဝတ်နေရေး လုပ်ကိုင်တယ် ဆိုတာ လင်းမယားနှစ်ယောက်လုံး အလုပ်လုပ်ရတယ်။ အဲ့ဒါမှ အဆင်ပြေတာ။ ယောက်ျားမရှိတော့ဘူးဆိုတော့ ကျွန်မတစ်ယောက်တည်း မိသားစုစီးပွားရေး လုပ်လို့မရဘူး။ သူ့ဆီကို သွားရတဲ့အတွက် စုထားတဲ့ ပိုက်ဆံကလည်း ကုန်ပြီး။ မွေးချင်းမောင်နှမတွေက ကျွန်မကို ထောက်ပံ့ရတယ်။ အခုတော့ ကျွန်မအမျိုးတွေကလည်း သူတို့ကလေးတွေကို ကျောင်းထားရတော့မယ်။ သူမရှိတော့တဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ ကျွန်မအရမ်းကို ဒုက္ခရောက်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Naw C---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," တို့တွင် ကြည့်ပါ။

³⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CLAMPDOWN IN SOUTHERN DOOPLAYA Forced relocation and abuses in newly SLORC-occupied area," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷⁷ Source #176

သတင်းများအရ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိမိတို့၏ လယ်ယာများသို့ သွားရောက်လုပ်ကိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များ၊ လုပ်ငန်းခွင်များတွင် လုံခြုံမှုမရှိသည့် အခက်အခဲများ တွေ့ကြုံကြရပါသည်။ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မူဆလင် ကျေးရွာသားတစ်ဦးဖြစ်သူ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှ မောင်အ--- က မိမိအား ကျေးရွာဘာသာရေးဥက္ကဋ္ဌ ဦးမျိုးတင့်က ရွာမှထွက်သွားရန် ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မောင်အ--- က ထိုခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် မိမိအနေဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးပိုင်း နှစ်ခုလုံးတွင် ခံစားခဲ့ရကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့ပါသည်။

"အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော့်အနေနဲ့ နေ့ပိုင်းမှာ လွတ်လွတ်လပ်လပ် အလုပ်လုပ်လို့မရဘူး။ ညပိုင်းကျရင်လည်း ကောင်းကောင်းအိပ်လို့မရဘူး။ သူတို့ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်တာတွေကြောင့် အမြဲသတိထားနေရတယ်။ သူကျွန်တော့်အိမ်ကိုလာပြီး ကျွန်တော့်ကိုစော်ကားမယ်၊ အော်ဟစ်မယ်၊ ပြီးရင် ပြန်သွားပြီး၊ နောက်ပြန်လာ ဦးမယ်။ ကျွန်တော့်ကို ပြဿနာအမျိုးမျိုး ရှာမယ်။"

မောင်အ--- (ကျား၊ ၃၄ ခုနှစ်)၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁷⁸

မောင်အ--- သည် မိမိအား ဤသို့စော်ကားမော်ကားပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် အခက်အခဲရှိသည်သာမက လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်ခွင့်ကိုပါ ထိခိုက်မှုရှိစေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ရွာသားများ အနေဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုကြုံတွေ့ရတိုင်း ကြောက်ရွံ့ပြီး မည်ကဲ့သို့ဆုံးဖြတ်ရမည်ကို မစဉ်းစားနိုင်သော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိတတ်သည်။ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ၎င်းတို့၏သဘောဆန္ဒမပါပဲ အတင်းအကျပ်ပြုလုပ်ခြင်းလုပ်ပါက ဖြစ်လာသော ကြောက်ရွံ့မှုများသည် ထိုခြိမ်းခြောက်သူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အောင်မြင်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ယခုအချိန်တွင် ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် အများအားဖြင့် မြေယာပြဿနာများနှင့် မြေယာသိမ်းယူခြင်းဖြစ်သည်။³⁷⁹ ဤသို့သော အကြောင်းရင်းကြောင့် ရွာသားများ၏ လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှုများရှိခြင်း၊ ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ဘဝကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်များအား ငြင်းပယ်ခြင်း ခံရသည်။³⁸⁰ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ အမှုတစ်ခုတွင် မအ--- အနေဖြင့် မိမိအား အစိုးရက မိမိ၏နေရာမှ ပြောင်းရွှေ့မပေးပါက ထောင်ချမည်ဟု အမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်း ပြုခဲ့သည်။ ထိုမြေသည် နိုင်ငံတော်၏ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသော သစ်တောမြေတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု သူမကို ပြောဆိုခဲ့သည်။

"ခင်ဗျားတို့အားလုံးဟာ လက်မှတ်တွေနဲ့တကွ တင်ပြပေးရမယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ အိမ်တွေကို ၇ ရက်အတွင်း ဖယ်ရှားပေးရမယ်လို့ ပြောပါတယ်။ အကယ်၍ ကျွန်မတို့က လက်မှတ်တွေ မတင်ပြနိုင်ဘူးဆိုရင် ကျွန်မတို့ကို အပြင်းအထန် အရေးယူမယ်။ ပြီးရင် အချုပ်ထဲကိုပို့မယ်။"

မအ--- (မ၊ ၄၃ ခုနှစ်)၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁸¹

³⁷⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Maung A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸⁰ "မင်းတို့ရွာကထွက်ပြေးရင် မင်းတို့အိမ်တွေကို ငါတို့မီးနဲ့ရှို့မယ် လို့ပြောတယ်။ ကျွန်တော်တို့က မပြေးတဲ့အခါကျတော့လည်း သူတို့က လက်နက်ကြီးတွေနဲ့ ပစ်တာပဲ။ မပြေးရဘူးဆိုရင်တောင်မှ ရွာကိုတော့ သေနတ်နဲ့မပစ်သင့်ပါဘူး။ သူတို့ကတော့ ဣကို သေနတ်နဲ့ ပစ်တာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်မြင်သလောက်တော့ သူတို့ကို ဘယ်သူကမှ ပြန်မပစ်ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw A---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Ma A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

နောက်ဆုံးတွင် ရွာသားများ၏ အိမ်များကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထွက်ပြေးကြရသည်။ KNU မှ အသိအမှတ်ပြုထားသော မြေယာရရှိပိုင်ခွင့်အတွက် စာရွက်စာတမ်းများ ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အသိအမှတ်မပြုပဲ ရွာသားတို့များ မိမိတို့၏မြေယာများပေါ်တွင် ဆက်လက်နေထိုင်ရန် ရွေးချယ်မှုကို အသိအမှတ်မပြုခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ခံစားရတိုင်း ရွာသားများအနေဖြင့် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု မခံစားရပါ။ ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ကိုင်စားသောက်မှုနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်မှုများရှိကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလတစ်လျှောက် အစီရင်ခံစာများအရ အကြမ်းဖက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်နေသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများသည် ကရင်ရွာသားများမှ ဖော်ပြသော အခြားသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများကို ဖော်ပြသော အစီရင်ခံစာများမှ ခွဲခြားဖော်ပြ၍ မရနိုင်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ ငွေကြေးနှင့် ကောက်ပဲသီးနှံများ ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ မြေယာများကို ဖယ်ရှားခိုင်းခြင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မလုံလောက်ခြင်း၊ ကရင်အရပ်သားများအပေါ် မြန်မာဆေးရုံများက ကောင်းစွာ ကုသမှုမပေးခြင်း၊ အဆင့်အတန်းမီသော ပညာရေး ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်း၊ မြေယာများကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ စသည့် အဆုံးမသတ်နိုင်သော မတရားမှုများကြောင့် အရပ်သားများ၊ မိသားစုများ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် ထိုပြဿနာများကို ခါးစည်းခံနေကြရသည့်အတွက် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုများ ပိုမိုတိုးပွားလာခဲ့သည်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းများပြိုကွဲခြင်း

အကြမ်းဖက်နှိပ်စက်မှုကို ဗဟိုပြု၍ သံသရာလည်နေသော ဖိနှိပ်မှုသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ မူလတည်ရှိနေမှုကို ပျက်စီးစေသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူ့အသိုက် အဝန်းများသည် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ဆိုးရွားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ခံရပြီး ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် မိသားစုများအတွင်း ပြဿနာများစွာ ရှိခဲ့သည့်အပြင် လူ့အသိုက်အဝန်း၏ စည်းလုံးမှုများပျက်စီးသွားပြီး အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်လာကြရသည်။

ပဋိပက္ခကာလများက ရွာသားများအား များစွာသတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မိသားစုများတွင် ၎င်းတို့၏ ချစ်ခင်ရသူများ သေဆုံးခြင်းများနှင့် ဆက်နွယ်၍ ဝမ်းနည်းကြေကွဲမှုများ၊ အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ကြရသည်။ မိသားစုဝင်တစ်ဦးကို တရားမျှတမှုမရှိပဲ အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံရမှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနာကျင်မှုများကို ရေရှည်ခံစားကြရသည်။³⁸² ထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သတ်၍ နော်မ--- က သူမ၏ခင်ပွန်းကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် KNDO မှ ဒုတိယခွဲမှူးတစ်ဦးက သတ်ဖြတ်ခဲ့ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"ကျွန်မစိတ်ထဲမှာ လုံးဝမကောင်းဘူး။ ကျွန်မ အမှန်အတိုင်း ပြောတာ။ လူတွေကပြောတယ် လင်မယား နှစ်ယောက်ပေါင်းမှ အသည်းနှလုံးတစ်ခု ဖြစ်တယ်။ ကျွန်မသူ့ကို အရမ်းသနားတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဘာမှမကူညီ နိုင်ဘူး။ ကျွန်မ သူ့ကိုပြန်ရှင်အောင် မလုပ်နိုင်ဘူး။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်မအလုပ်လုပ်ရတယ်။ ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေရတယ်။"

နော်မ--- (မ၊ ၄၃ နှစ်)၊ ပ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)³⁸³

³⁸² "ကျွန်တော်က သူတို့ကို ပြောတယ်။ ငါဒီက ဘယ်ကိုမှ မသွားဘူး။ ဒီမှာပဲ အမေနဲ့ နေမယ်။ ကျွန်တော့်အမေက ဒီမှာ ခေါင်းချသွားတာ ဆိုတော့ ကျွန်တော်ဒီမှာပဲ သူနဲ့နေရမယ်။" Source #154 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw M---, February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

မိမိချစ်ရသော လူတစ်ယောက်သေဆုံးသွားခြင်းသည် များစွာထိခိုက်ခံစားရသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် ထိုဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခများကြောင့် ဒေသခံရွာသားများတွင် မိမိတို့၏မိသားစုဝင်များ ဆုံးရှုံးခြင်း ကြောင့် များစွာ ခံစားကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စောဟစ--- က သူ၏သားကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်က ပြောင်ကျကျ ပေါ်တင်ပစ်သတ်သွားခြင်းအကြောင်းနှင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် ကာလအတွင်းက သူ၏ မိသားစုများနှင့် ရင်းနှီးသူများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"ကျွန်တော်တို့ကို န.အ.ဖ စစ်သားတွေက ချက်ချင်းပဲ သေနတ်နဲ့ပစ်တယ်။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စောင့်ရှောက်ဖို့အချိန် မရဘူး။ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ကျွန်တော့်ကလေးတစ်ယောက် က သုံးလပဲ ရှိသေးတယ်။ အဲ့ဒီကလေးမလေးကို ဆုံးရှုံးခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်မိန်းမလည်း သေသွားခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်အမျိုးတစ်ယောက်က ကျွန်တော့်မိန်းမရဲ့အလောင်းကို ရှာပေးခဲ့တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊
ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁸⁴

ရွာသားများအနေဖြင့် ဤသို့မဆင်မခြေ သတ်ဖြတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ မည်ကဲ့သို့ အသက်ရှင်ရပ်တည်ခဲ့ရသည်ကို ရင်ဖွင့်ပြောပြခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသတ်ဖြတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ တရားဥပဒေအရ ဖြေရှင်းပိုင်ခွင့် မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဆုံးရှုံးမှုများအပေါ်တွင် ကျေနပ်မှုရရှိနိုင်ရန် အခက်အခဲများ ရှိပါသည်။ မိသားစုများ ဖြိုခွဲခံရခြင်းကြောင့် ထိခိုက်မှုများသည် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ၍ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ရခြင်း၊ ကရင်အရပ်သားအပေါ် အခြားသောအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပေါင်းစပ်၍ မိသားစုတစ်စု၏ လူမှုကွန်ရက်ကို ပျက်ဆီး စေသည်သာမက လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံးကိုလည်း ထိခိုက်ပျက်ဆီးစေသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်၏နည်း ဗျူဟာများဖြစ်သော ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းများနှင့် ထိုအရာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မိသားစုများနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများကြောင့် ထိုလူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် 'ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် မေပျောက်ခြင်း'³⁸⁵ ဆိုသည့်စကားမှာ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ မရှိပါ။

ပဋိပက္ခကာလများအတွင်းက တစ်ဦးချင်းစီတွေ့ကြုံခဲ့ရသော ကြီးမားသည့် ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများသည် ဒေသခံရွာသား များအချင်းချင်း ထိုနစ်နာဆုံးရှုံးသူများကို ကူညီထောက်ပံ့မှုများ ပေးနိုင်ကြသော်လည်း ရွာလူကြီးများကို ပစ်မှတ်ထား၍ မတရားမှုများ ပြုလုပ်သောကြောင့် ဒေသခံရွာသားများအကြား ပြန်လည်စည်းလုံးရေးနှင့် အချင်းချင်း ကူညီထောက်ပံ့မှုအတွက် လွန်စွာအဟန့်အတားဖြစ်သည်။ ရွာသူကြီးများမှာ လက်နက်ကိုင်ဆောင် သူများနှင့် ပတ်သက်သောပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် တာဝန်ရှိသူများဖြစ်ပြီး တပ်မတော်နှင့် DKBA (ပုဒွ) တို့မှ ရွာသို့ ဝင်ရောက်လာလျှင် ပထမဦးစွာ အဆက်အသွယ်ခံရသူဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏စေခိုင်းမှုများကို အမိန့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရသူများဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မလုပ်နိုင်ပါက ရွာသူကြီးများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ပြုလုပ်ကြသည်။³⁸⁶ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မည်သူမျှ ရွာလူကြီးမလုပ်ချင်ကြပါ။ ဤသို့ရွာလူကြီးလုပ်ရန် ငြင်းဆိုမှုများကြောင့် လူ့အသိုက်အဝန်းတွင် ခေါင်းဆောင်မှု တစိုက်မတ်မတ် မရှိခဲ့ပါ။³⁸⁷ ထို့အတွက်ကြောင့်

³⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks, killings and increased militarisation in Nyaunglebin District," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸⁵ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲကာလနှင့် သူမ၏ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရသောကာလက အောင်ဆန်းစုကြည် အနေဖြင့် ပြည်တွင်းစစ်အတွင်းက မတရားမှုများကို ခွင့်လွှတ်ရန် မူဝါဒတစ်ခု အဆိုပြုခဲ့သည်။ ထိုစကားအရ ခွင့်လွှတ်၍မေပျောက်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပုံရသည်။ The Diplomat မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Why Myanmar Can't 'Forgive and Forget' Military Abuses," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "LIFE AS A VILLAGE HEAD," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸⁷ "လတိုင်းမှာ ရွာသူကြီးအသစ်တစ်ယောက် ရွေးကောက်ခံရတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အဲ့လိုပဲလုပ်ရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ရွာသူကြီးက မမြဲဘူး။ ရွာသူကြီးကို တစ်လတစ်ကြိမ် အပြောင်းအလဲ လုပ်ရတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဘယ်သူမှ မလုပ်ချင်ကြဘူး။ ပြီးတော့ ဗမာတွေကလည်း အမြဲတမ်း သူကြီးလုပ်တာမကြိုက်ဘူး ဘယ်သူမှ ၂ လ ၃ လ ဆက်တိုက် သူကြီးမလုပ်ရဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," တွင်ကြည့်ပါ။

ကျေးရွာများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် စည်းလုံးမှုကို များစွာထိခိုက်စေသည်။ ရွာလူကြီးဖြစ်ရသဖြင့် တွေ့ကြုံရသော အန္တရာယ်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် ၁၉၉၈ ခုနှစ်က ဒူးပလာယာခရိုင်မှ စောအအဒ--- က အောက်ပါအတိုင်း ရှင်း ပြခဲ့သည်။

"ရွာသူကြီးတစ်ယောက်ရဲ့ နာမည်က စောအအတ--- လို့ခေါ်တယ်။ သူက စောထဒေသအနီး အအယ--- ရွာက ဖြစ်တယ်။ ဗမာစစ်သား [တပ်မတော်] တွေက သူ့ကို ရွာလူကြီးဖြစ်တယ်ဆိုတာ သိတယ်။ ပြီးတော့ သူ့ရွာကို စောင့်ရှောက်ဖို့ စစ်သားတွေ ချထားတယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူ့ကိုမြေကြီးပေါ်က ကျင်းတစ်ကျင်းထဲမှာ ထည့်ပြီးတော့ ရွာထဲမှာ သေနတ်ဘယ်နှစ်လက်ရှိသလဲလို့ မေးတယ်။ ပြီးတော့ ဗမာစစ်သားတွေကပြောတယ် အဲ့ဒီသေနတ်တွေကို မပေးရင် သူ့ကိုသတ်မယ်လို့ပြောတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ နွေရာသီတုန်းက [၁၉၉၈ နှစ်ဦးပိုင်း] စောအအစ--- လို့ခေါ်တဲ့ ရွာလူကြီးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ ဗမာစစ်သားတွေက မြေကျင်းကို xxxx လိုမျိုး သူ့ကို မတူးခိုင်းဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူ့ကိုကြိုးနဲ့တုပ်ပြီး လေထဲမှာ တွဲလောင်းချပြီး ရိုက်တယ်။"

စောအအဒ--- (ကျား၊ ၄၀ နှစ်)၊ ဇ--- ကျေးရွာ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁸⁸

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းမှာ ရွာသူကြီးများအပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သော အမှုများမှာ လျော့ကျလာခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်စစ်သားများက ရွာလူကြီးများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားမှုများသည် သိသိသာသာ လျော့နည်းလာသည်။ အချို့အမှုများတွင် ထကြွသောင်းကြမ်းသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျူးလွန် ဖောက်ဖျက်မှုများလည်း ရှိနေသေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ကဗာပွန်ခရိုင်တွင် ကျေးရွာအုပ်စု များတစ်ဦးကို KNLA အရာရှိဟောင်း တစ်ဦးဖြစ်သူ ဗိုလ်မီးမီးက³⁸⁹ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခဲ့သည်။ ဤအမှုတွင် ထိုကျေးရွာအုပ်စုမှူးအနေဖြင့် ဗိုလ်မီးမီး၏ အမြဲလိုလိုရိုက်နှက်မှုကို ခံစားခဲ့ရသောကြောင့် ခံရသူများစွာ ထိခိုက်နှစ်နာမှု ရှိခဲ့သည်။³⁹⁰ ဤညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ကြောင့် ခံရသူအပေါ်တွင် များစွာ ထိရောက်မှုရှိရုံမျှမက လူ့အသိုက်အဝန်းတည်ရှိနေမှုကို ထိခိုက်နှစ်နာစေသည်။ ရွာလူကြီးလုပ်လျှင်³⁹¹ အနှိပ်စက်ခံရမည်ဟုဆိုသော အသိကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် မည်သူမျှ တာဝန်ယူလိုကြပါ။

တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများ

ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ရွာသားများက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်စကားပြောရန်နှင့် လျော်ကြေးတောင်းဆိုရန် လွန်စွာအန္တရာယ်ရှိသည်။ ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း အစီရင်ခံစာများတင်ပြချက်အရ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများသို့ ဦးတည်နိုင်သော အခြေအနေများကို ရွာသားများက ရှောင်ရှားကြသည်။ ထိုသို့သော အကြောင်းများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်စစ်သားများကို ထိပ်တိုက်ဆိုင်ဆိုင်မည့်အစား မိမိတို့ကိုယ်ကိုခံကာကွယ်ရန် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ရှောင်ရှားကြသည်။ အစီရင်ခံစာမူပေါ်ပြထားချက်များအရ

³⁸⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DOOPLAYA UNDER THE SPDC: Further Developments in the SPDC Occupation of South-Central Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁸⁹ ဗာပွန်ခရိုင်တွင်ရှိသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများစွာနှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိသဖြင့် ဗိုလ်မီးမီး၏ ရာထူးအဆင့်အတန်းကို အတိအကျ မသိနိုင်ပါ။ KNU ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ချက်အရ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် KNLA ၏ အမိန့်နာခံမှုများကြောင့် မီးမီးကို ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်လိုက်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဤထုတ်ပြန်ချက်ကို အွန်လိုင်းတွင် *Thaw Thi Kho* မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KNU Brigade 5 respond to the media, regarding media reports of forced recruitment in Brigade 5," တွင်ကြည့်ပါ။ မြန်မာဘာသာကို *Karen Kwe News Group* မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Clarification from the Karen National Union (KNU) Mutraw District Regarding Media reports on Forced Recruitment and Other Issues in Mutraw District October 14, 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Commander Pah Mee implicated in violent abuse, disappearance, and killing of village tract leader in Hpapun District, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Commander Pah Mee implicated in violent abuse, disappearance, and killing of village tract leader in Hpapun District, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများက စစ်တပ်စခန်းရှိရာနေရာများကို ရှောင်ရှားခြင်း၊ ရွာသူကြီးများက စစ်စခန်းများအတွင်း အစည်းအဝေး တက်ရောက်ရန် ငြင်းဆိုခြင်း၊³⁹² တပ်မတော်စစ်ကြောင်း များ ချဉ်းကပ်လာလျှင် ထွက်ပြေးပုန်းအောင်းခြင်း³⁹³ များကို ရွာသားများအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်လာရသည်။ ဤအကြမ်းဖက်မှုအားလုံးကို ချုပ်ငြိမ်းသွားရန် တာဝန်ရှိသူမှာ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များဖြစ်သော်လည်း ရွာသားများ၏ ခုခံကာကွယ်မှုနည်းလမ်းများကို ကြည့်ပါက ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ဘဝကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခဲ့ကြရသည်။ ဤအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၀၆ ခုနှစ် က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

"အခုလို ရင်ဆိုင်တဲ့နေရာမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး ဘာမှမရှိခဲ့ဘူး။ ရွာသားတွေဟာ အကူအညီမဲ့ပြီး သူများလုပ်တာကို ခံနေကြရတဲ့အခြေအနေမှာ ရှိခဲ့ကြရတယ်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့ စတာတွေ ဘာမှအားကိုးလို့မရဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများမှ ရေးသားထားသော အကြောင်းအရာအလိုက် အနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ဖာပွန်ခရိုင်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ သထုံခရိုင်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် (၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁹⁴

အကြမ်းဖက်မှုများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းများနှင့် ကြိုတင်ရှောင်ရှားခြင်းများကို ဒေသခံရွာသားအများစု အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများကို အဆုံးသတ်နိုင်စေရန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသော နည်းစနစ်များကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်က အမှုတစ်ခုတွင် မီးသွေး သို့မဟုတ် ငွေတစ်သိန်းကျပ် တောင်းဆိုမှုအပေါ် မပေးနိုင် ကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့သော ရွာသူကြီးအား ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ (KPF) အရာရှိတစ်ဦးက အသက်အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။

"KPF အရာရှိစောဒါးဂေးက ရွာသူကြီးတင်ပြတာကို လက်မခံဘူး။ ဒေါသတွေ ဖြစ်လာတယ်။ လက်ပစ်ဗုံး တစ်လုံးကို ဆွဲထုတ်ပြီးတော့ ရွာသူကြီးရဲ့ခေါင်းကို ချေမွပစ်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)³⁹⁵

ထိုပြဿနာကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုမဖြစ်ပွားစေရန် ရွာသူကြီးအနေဖြင့် KPF အရာရှိကို သုံးသောင်းငါးထောင် ကျပ်တန်သော ဝက်တစ်ကောင်ကို လက်ခံရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ရသည်။ ဤအချက်ကို ကြည့်ပါက အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်လာသော အနေအထားမျိုးတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် မည်သို့ အကြပ်အတည်းမှ ရုန်းထွက်ရမည်ကို နည်းလမ်းများရှာဖွေနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာတွင် ဤညှိနှိုင်းမှုသည် မျှတမှုရှိသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ရွာသူကြီးက ဝက်တစ်ကောင်ပေးခဲ့သော်လည်း ထိုအရာရှိအနေဖြင့် ငွေတစ်သိန်းကျပ်ပေးရန် ဆက်လက်တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သိသာထင်ရှားသည်မှာ ခုခံကာကွယ်သော နည်းလမ်းများက ရွာသားများကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်ခဲ့ခြင်းရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဤအကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ရေရှည်တည်တံ့စွာ ဖြေရှင်းနိုင်သောနည်းမှာ ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအား ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်ကို တရားဥပဒေအရ အရေးယူ အပြစ်ပေးခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

³⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹³ "ဘယ်ရွာသားမှ တောထဲကနေ ရွာကိုပြန်မလာရဲကြဘူး။ သူတို့ထင်တာက စစ်သားတွေက ငါတို့အားလုံးကိုသတ်မယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TORTURE OF KAREN WOMEN BY SLORC," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dignity in the Shadow of Oppression: The abuse and agency of Karen women under militarization," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced labour, extortion and the state of education in Doooplaya District," တွင် ကြည့်ပါ။

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းတွင် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုများနှင့် ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းများ လျော့ပါးလာခဲ့ပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် ယခင်ကကျင့်သုံးသော နည်းလမ်းများဖြင့် ပြဿနာများကို ရှောင်ရှားရန် မလိုအပ်တော့ပဲ တရားဥပဒေနည်းလမ်းများအရ မည့်သို့ ဖြေရှင်းနိုင်သည်ကို ရှာဖွေခွင့် ရလာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် အခွင့်အာဏာရှိသူများ၏ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုကို ရှောင်ရှားရန်၊ တင်ပြရန် သို့မဟုတ် တုံ့ပြန်ရန် စသည့်နည်းလမ်းများကို ကျင့်သုံးလာကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မိမိတို့၏ မိသားစုများ အဖမ်းခံရပါက လွတ်မြောက်ရန် ပိုက်ဆံပေးရသည်။ ထို့အတူ အချို့အမှုများတွင် လက်နက်ကိုင်အုပ်စိုးမှုများမှ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူများ³⁹⁶ သို့မဟုတ် မတရားမှုများကို သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများသို့ တိုင်တန်းရန် ကြိုးစားအားထုတ်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။³⁹⁷

ထို့အတူ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများအတွက် လိုအပ်သော အရေးယူမှုများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် ဆက်လက်၍ တိုင်တန်းကြသည်။ ထိုအမှုများမှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်သည့် ကာလအတွင်း တောက်လျှောက်ဖြစ်ပျက်လာခဲ့သော အမှုများဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများကို ခုခံကာကွယ်ရန် ပုန်းရှောင်ရခြင်း၊³⁹⁸ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ခြင်းများ စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရသည်။³⁹⁹ အမှန်တစ်ကယ်ဖြစ်သင့်သည်မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် ကျား၊မ အခြေပြုအသိကြွယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာပေး လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုရန် အမျိုးသားများအား ပညာပေးခြင်းနှင့် ရာဇဝတ်မှုများဖြစ်လာပါက တိုင်ကြားရန် အမျိုးသမီးများအား အားပေးအားမြှောက်ပြုခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာတစ်လျှောက်တွင် ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုခံရသော အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အရှက်ရခြင်း၊ ၎င်းတို့၏လူမှုအသိုက်အဝန်း တွင် သိမ်ငယ်သည်ဟုခံစားရခြင်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။⁴⁰⁰ ထိုအချက်များကြောင့် အမျိုးသမီးများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ခံစားချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန်နှင့် ပြန်လည်ကုစားမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တောင်းဆိုရန် အတားအဆီးများ ရှိနေပါသည်။ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအနောက်ပိုင်း အစီရင်ခံစာများအရ အချို့သော ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများကို အရပ်ဒေသအဆင့် ဖြေရှင်းမှုများ ရှိလာကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဒေသတွင်း အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWO) နှင့် ရွာလူကြီးများ⁴⁰¹ ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မိမိတို့ခံစားရသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများက ရွာလူကြီးများ၊ KNU ခေါင်းဆောင်များ၊ သက်ဆိုင်ရာ မြန်မာအစိုးရဌာနများသို့ တိုင်ကြားရာတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ထိုက်တန်သော တရားစီရင်မှု မရရှိကြောင်း သတင်းပို့ချက်များလည်း ရှိပါသည်။⁴⁰² ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်းတို့၏ခုခံကာကွယ်သော နည်းလမ်းသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအား ရှောင်ရှားသောနည်းစနစ်ဖြစ်ပြီး ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းမှာလည်း လက်နက်ကိုင်

³⁹⁶ Source #67 တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: U A---, November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁸ "သူတို့ကို တွေ့ရင် ကျွန်တော်တို့ အသက်စွန့်ပြီး ပြေးရတယ်။ အဲလိုကြောက်စရာကောင်းတဲ့ ညဖက်တွေမှာ မိန်းမတွေက အိမ်တစ်အိမ်မှာ စုအိပ်ရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Commentary: The Fall of Manerplaw - KHRG #95-C1," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

³⁹⁹ Source #46 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰⁰ "အဲဒါတွေကို ဖွင့်ပြောရင် လူတွေက မိန်းမတွေကို အထင်သေးမယ်။ သူတို့ မုဒိန်းကျင့်ခံခဲ့ရတဲ့အကြောင်း အတင်းပြောကြမယ်။ သူတို့က လက်ညှိုးထိုးပြီး အပြစ်တင်ကြမယ်။ အဲဒါကြောင့် မိန်းမတွေက မုဒိန်းကျင့်ခံရရင် မပြောရကြဘူး။ မုဒိန်းကျင့်ခံရတယ်ဆိုရင် မိဘတွေကလည်း သဘောမကျတော့ဘူး။" Source #102 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰¹ ဤသတင်းအချက်အလက်ကို လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပုံမှန်မဟုတ် ပြုလုပ်သော တာဝန်ရှိသက်ဆိုင်သူများ ဆွေးနွေးပွဲ မှ ရယူသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် အထိအရှက်မခံသော အခြေအနေအကန့်အသတ်များကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရယူရာတွင် အကန့်အသတ်များ ရှိပါသည်။ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ထိုမတရားမှုများသည် မှတ်တမ်းတင်ခံရမှု အနည်းဆုံးသော အမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။

⁴⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Naw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

အဖွဲ့များအနေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်း (သို့မဟုတ်) မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ဆက်လက်ရှိနေကြခြင်းတို့အပေါ် မည်သို့မျှ ပြောင်းလဲမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

လူမှုရေးနယ်ပယ်တွင် မိမိကိုယ်မိမိသိမ်ငယ်သကဲ့သို့ခံစားရခြင်း၊ ကျူးလွန်သူလက်နက်ကိုင်များအား တရားဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်ခြင်း စသည့်အချက်များကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်မဖြစ်နိုင်ဟု ယူဆသောအနေအထားများကြောင့် အတားအဆီးများစွာရှိနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားဥပဒေစနစ်လမ်းကြောင်းအရ ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားဥပဒေ လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ အခက်အခဲများစွာ ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားရုံးများနှင့် အလှမ်းဝေးခြင်း၊⁴⁰³ အမှုရင်ဆိုင်ရန်ကုန်ကျစရိတ်များ၊ မြန်မာစကား အားနည်းမှုရှိခြင်း၊⁴⁰⁴ နှင့် တရားရင်ဆိုင်နေစဉ် ကာလအတွင်း မျက်မြင်သက်သေများကို အကာအကွယ်ပေးမှု အားနည်းခြင်း၊⁴⁰⁵ စသည်တို့ကို ကြုံတွေ့နေရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နော်အဝ--- ကို အဓမ္မပြုကျင့်သည့်အမှုကို မူခင်းဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းလွှာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြထားသည်။

"အမှုကို ရဲလက်ထဲကို လွှဲပြီးတဲ့အခါ တရားရုံးမှာ အမှုတင်ရတယ်။ တရားရုံးမှာ ရင်ဆိုင်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျူးလွန်ခံရသူရဲ့ မိသားစုက ဥပဒေအကြောင်း နားမလည်ဘူး။ ငွေကြေးအကြောင်းလည်း နားမလည်ဘူး ဆိုတော့ ကျူးလွန်ခံရတဲ့လူအတွက် ပြဿနာတွေ အများကြီးရှိတာပေါ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော မူခင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်းလွှာ၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁰⁶

ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပြင်ပအတားအဆီးများရှိသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းခြင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျူးလွန်မှုများအပေါ် တရားဥပဒေအရ အရေးယူရန် ဖိအားပေးလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့မှသာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျူးလွန်သောအမှုများတွင် တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းအရ အားနည်းချက်များရှိကြောင်းကို မီးမောင်းထိုး ပြနိုင်သည်။ ဤအချက်ကို အသိအမှတ်ပြုသောအနေဖြင့် ရွာသားများက အတိတ်ကဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားမျှတမှုကို လိုလားသောဆန္ဒများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် DKBA (အကျိုးပြု) စစ်သားတစ်ဦးက နော်အဝ--- ကို အဓမ္မပြုကျင့်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နော်အဝ--- ၏ ဝမ်းကွဲဖြစ်သူက အောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့သည်။

"သူမလူကြီးတွေကို တင်ပြတိုင်ကြားရင် ကောင်းမယ်။ ဒါမှ နောက်ဒါမျိုး မဖြစ်မှာလေ။ ဒီလိုပဲဆိုပြီးထားလိုက်ရင် နောက်သူဒါမျိုးထပ်လုပ်ရင် လုပ်နိုင်တယ်။ သူအဓမ္မပြုကျင့်တာကို ဘယ်သူမှ ဘာမှမလုပ်ရဲဘူးဆိုပြီး သူထပ်လုပ်နိုင်တယ်။"

နော်အဝ--- (မ၊ ၄၅ နှစ်) အဘ--- ကျေးရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴⁰⁷

⁴⁰³ Source #153 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰⁴ "ကျွန်မက သူတို့ကိုပြောတယ် အဲ့ဒီနေရာကို ကျန်မမသွားရဲဘူး။ ကျန်မမှာပိုက်ဆံလည်းမရှိဘူး။ ကျွန်မက စကားလည်း ကောင်းကောင်းမပြောတတ်ဘူး။ တရားရုံးရှေ့မှာလည်း စကားမပြောရဲဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw M---, February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw B---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰⁶ Source #63 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Naw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ရှောင်ရှားသောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းလျော့နည်းလာသော်လည်း ရွာသားများ၏ တရားမျှတမှုကိုလိုလားသော ဆန္ဒများအရ ၎င်းတို့ကျင့်သုံးနေသော ခုခံမှုနည်းလမ်းများ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ရွာသားအများစုအနေဖြင့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တရားမျှတမှုကို လုပ်ဆောင်လာသကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏အခက်အခဲများကို စတင်၍ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိလာသည်။ အနာဂတ်ကာလများတွင် ၎င်းစိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ကောင်း ကျော်လွှားနိုင်လိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်းသည် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်ကိုရှင်းလင်းစွာတွေ့ရပြီး ကရင်အရပ်သားများနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ဆက်ဆံရေးမှာ ထိခိုက်လွယ်ပြီး မခိုင်မြဲသေးသော အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ကျူးလွန်သောအမှုများအပေါ် တရားဥပဒေအရ အရေးမယူနိုင်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများ၏လုံခြုံရေးအတွက် အာမခံချက် မပေးနိုင်သေးသည့် အပြင် ဒေသခံရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသံသရာသည် ဆက်လက်၍ လည်ပတ်နေမည်ဖြစ်သည်။ ရွာသားများအတွက် လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော တရားစီရင်ရေးစနစ်ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU နှစ်ဖွဲ့လုံး အနေဖြင့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရွာသားများအနေနှင့် အာဏာပိုင်များကို ဖိအားပေးနိုင်သော ကဏ္ဍမျှသာရှိပြီး အမှန်တကယ်ရေရှည်တည်တံ့သော အပြောင်းအလဲတစ်ရပ်ပေါ်ထွက်လာစေရန် အုပ်ချုပ်သူများကသာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။

အဖြစ်အပျက်များကို လေ့လာခြင်း

မြန်မာပြည်ရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန်ကာလများတွင် ခံစားနေရသော အကြမ်းဖက်မှုများကို အပြည့်အဝ နားလည်နိုင်စေရန်အတွက် အဖြစ်အပျက်များကို လေ့လာပြီး ရွာသားများ၏အသံများကို မီးမောင်းထိုး တင်ပြထားပါသည်။ လေ့လာသောအဖြစ်အပျက်နှစ်ခုတွင် ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှ စတင်ခဲ့သော ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုအသေးစိတ်တွင် ပဋိပက္ခကာလများက အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်မှုများ၊ တွေ့ကြုံခဲ့ရသော စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမှုများနှင့် ထိုပြဿနာများကြောင့် ဆက်လက်၍ ရေရှည်ခံစားနေရသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ခြိမ်းခြောက်မှုများမှာ အကြမ်းဖက်မှုများကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသာမက ကျူးလွန်ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ဆက်လက်၍ ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်နေသူများကပါ ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို နောက်ခံပြု၍ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ကျူးလွန်နေကြကြောင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသတစ်ချို့တွင် မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားပါသည်။

အဖြစ်အပျက်များလေ့လာခြင်း။ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု

၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ကျောက်ကြီးမြို့၊ အအာပ--- ကျေးရွာမှ အမျိုးသမီး ၇ ဦးကို တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း (ခ.လ.ရ) အမှတ် (၆၀) မှ ဖမ်းဆီးပြီး ၁၅ ရက်ကြာ ချုပ်နှောင်ထားခဲ့သည်။ အကြမ်းဖက်ဖမ်းဆီးမှုနှင့်အတူ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ နှိပ်စက်ပြီး အမှုစစ်ဆေးခြင်းများကို ခံရပြီး အဆိုပါအမျိုးသမီး ၇ ဦးထဲမှ အသက် ၂၈ နှစ် နှင့် ၅၁ နှစ် နှစ်ဦးအား အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့ကြောင်း ထွက်ဆိုခဲ့သည်။ အသက် ၅၁ နှစ်ရှိ အမျိုးသမီးက သူမတွေ့ကြုံရသော ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသောစကားများ၊ သတ်ဖြတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်အတူ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ ခံရသည်ကို သူမ၏ အတွေ့အကြုံတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"သူကပြောတယ် ကျွန်မတို့ကသူ့ကို လိမ်ပြောရင် သူကကျွန်မတို့ကိုသတ်မယ်တဲ့။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့က သူ့ကို စားစရာကျွေးရင် သူက ကျွန်မတို့ကို အသက်ရှင်လျက် လွှတ်ပေးမယ်။"

အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် စော်ကားမှုမျိုး တောက်လျှောက်ပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် စိတ်ဝေဒနာအကြီးအကျယ်ရရှိစေကြောင်း မီးမောင်းထိုးတင်ပြထားပါသည်။

"ကျွန်မက တောင်းပန်တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မက အသက်ကြီးနေပြီ အဲ့ဒီလိုမလုပ်ပါနဲ့လို့ပြောတယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူကပြန်ပြောတယ် 'ဒါဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားကိုသတ်ရမယ် အမေ' လို့ အဲ့ဒီလိုဖြေးဖြေးပြောတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ ကျွန်မကို တုံးလုံးလဲခိုင်းတယ်။ ပြီးတော့ သူ့ရဲ့ လိင်အင်္ဂါကို ကိုင်ခိုင်းတယ်။ ကျွန်မက သူ့ဥစွာကို မကိုင်ရဲဘူး။ ဒါပေမဲ့သူက ကျွန်မလက်ကိုဆွဲပြီးတော့ အတင်းကိုင်ခိုင်းတယ်။ သူက ကျွန်မရဲ့ တင်ပါးကို ဆွဲကိုင်တယ်။ ပြီးတော့ သူကအဲ့ဒီလိုလုပ်နေတဲ့အချိန်မှာ သူကကျွန်မကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။ သူကကျွန်မရဲ့ ရင်ဘတ်၊ လည်ပင်းနဲ့ ဂျိုင်းကြားကို ဓါးမြှောင်နဲ့ချိန်ပြီးထောက်ထားတယ်။"

၁၅ ရက်ကြာ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားသော ကာလအတွင်း မိမိတို့အား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုနှင့်အတူ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုများ ပြုခဲ့ကြောင်း အမျိုးသမီးများက ပြောပြသည်။

"အဲ့ဒီနောက် တခြားအချိန်တွေမှာလဲ သူတို့က ညနက်သန်းခေါင်မှာ ကျွန်မတို့ကိုခေါ်တယ်။ သူတို့က ကျွန်မတို့ကို သတ်မယ်လို့ပြောတယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့ရင်ဘတ်တွေကို ဓါးမြှောင်တစ်ချောင်းနဲ့ ထောက်ထားပြီး ဆုတောင်းခိုင်းတယ်။"

သတိပြုမိသလောက်တော့ ၂၈ နှစ်အရွယ် ရွာသူ နော်ဟ--- ကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တပ်မတော်အနေဖြင့် ၁၅ ရက်ပြီးသည့်နောက် သူမအား ပြန်လွှတ်ရန်ဆန္ဒမရှိပဲ ဆက်လက်၍ နှိပ်စက်ကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"သူတို့က နော်ဟ--- ကို ပြန်မလွှတ်ခဲ့ဘူး။ သူမကို တပ်ရင်း အမှတ် (၃၄၉) ကို လွှဲပေးတယ်။ တပ်ရင်း (၃၄၉) က သူမကို ဖမ်းတယ်။ ပြီးတော့အချုပ်ထဲ ထည့်တယ်။ ပြီးတော့ ရွှေကျင်ကို ပို့တယ်။ သူတို့က သူမကို ရွှေကျင်မှာရှိတဲ့ တပ်ရင်းကိုပို့တယ်။ ပြီးတော့ အချုပ်ထဲမှာထည့်ထားတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ နှစ်ရစ်နဲ့ တပ်ကြပ်က လာခေါ်သွားတယ်။ အဲ့ဒီတပ်ကြပ်က သူမကို တပ်ရင်းရုံးခန်းထဲကို ခေါ်သွားပြီးတော့ မီးမှိတ်လိုက်တယ်။ အဲ့ဒီမှာ သူမနဲ့နှစ်နာရီကြာတယ်။ စစ်သားတွေသွားကြည့်တော့ အဲ့ဒီတပ်ကြပ်က သူမကို အဓမ္မပြုကျင့်နေတယ်။ အဲ့ဒီနောက်ပိုင်းကျတော့ ကျွန်မတို့နေတဲ့ တောင်ပေါ်ရွာကို ပြန်လာတယ်။ အဲ့ဒီနေ့ကစပြီး သူမအကြောင်း မကြားရတော့ဘူး။ သူမ အခုအချိန်ထိ အချုပ်ထဲမှာရှိတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ
ရွာသူတစ်ဦး၏ ကောင်နုတ်တင်ပြချက်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း
(၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁴⁰⁸

ထို့အပြင် ထိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူက ဆက်လက်၍ သူမအနေဖြင့် အခြားသောအသက် ၂၅ နှစ်အရွယ်
အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို သတိထားမိကြောင်း ၎င်းမှာလည်း အဓမ္မပြုကျင့်ခံရပြီး စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှု
ခံခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤအချက်ကိုထောက်ရှုပါက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုသည် သီးခြားဖြစ်ပျက်
တတ်သော အမှုမျိုးမဟုတ်ပဲ လုပ်လေ့ရှိသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ပဋိပက္ခကာလများ
အတွင်း အမျိုးသမီးအတော်များများတွင် ဤသို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြောင်း သိသာစေသည်။

အဖြစ်အပျက်များလေ့လာခြင်း။ ခြိမ်းခြောက်မှု

ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း၏ အသေးစိတ်တွင် စောဟ--- ၏လယ်ယာကို ကျော်လွှမ်းမိုးနှင့် ညီအကိုများကုမ္ပဏီက
၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မည်သို့သိမ်းယူခဲ့ပုံနှင့် ၎င်းအား ကုမ္ပဏီနှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်တို့မှ မည်သို့ ခြိမ်းခြောက်ပြီး
မိမိလယ်ယာအလုပ်ကိုရပ်ခိုင်း၍ ထိုနေရာမှ ပြောင်းရွှေ့သွားရန် အမိန့်ပေးခဲ့ပုံကို ပြောပြခဲ့သည်။

ဤအမှုကိုကြည့်ပါက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ မည်သို့ ဆက်သွယ်မှုရှိပုံနှင့် ယခု
ဖော်ပြထားသော နယ်ခြားစောင့်တပ်၏ အမည်မသိတပ်ရင်း အနေဖြင့် ထိုကုမ္ပဏီအား အကာအကွယ်
ပေးနေသည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ဤအချက်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည်
နောက်ကွယ်တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်း၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖော်ပြနေသည်။

"သူတို့ [နယ်ခြားစောင့်တပ် စစ်သားများ] က တစ်နေ့ကို အကြိမ် ၄၀ နဲ့ ၆၀ ကြားမှာ သေနတ်ပစ်ဖောက်တယ်။
ဒါပေမဲ့ လူတွေကို သတ်ဖို့ရည်ရွယ်ချက်တော့ မဟုတ်ဘူး။ သူတို့ရည်ရွယ်ချက်က လူတွေကိုခြိမ်းခြောက်တာပဲ။"

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ပူးပေါင်းခြင်းကြောင့် ရွာသားများတွေကြုံရသော ခြိမ်းခြောက်မှု
များမှာ အများအားဖြင့် အကြမ်းဖက်သည့်သဘောပါဝင်သည်။ ဤအမှုတွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်က ရွာသားများကို
ပစ်ခတ်သည့်အတွက် နောက်ဆက်တွဲရလဒ်မှာ ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့လယ်များကို ဆက်လက်၍
အသုံးမပြုရဲကြတော့ပါ။

"အရင်တုန်းက ဒီ [ပါတော့] ဒေသမှာ အနီးအနားမှာရှိတဲ့လယ်သမားတွေ အလုပ်လုပ်တယ်။ ဒီအနီးအနားမှာ
ရှိတဲ့ ရွာသားတွေအားလုံး အသီးအရွက်တွေ ခူးတယ်။ ပြီးတော့ ဒီမြေပေါ်မှာ အလုပ်လုပ်တယ်။ အခုတော့
အဲ့ဒီနေရာကို ဘယ်သူမှ မသွားရဲတော့ဘူး။"

ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုသည်ရွာသားများအပေါ်တွင်
ရေရှည်သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ၎င်းတို့လိုအပ်သလို အရင်းအမြစ်များကို
သိမ်းပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ဒေသခံများကို ၎င်းတို့၏မြေပေါ်မှာ မောင်းထုတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြနေသည်။

⁴⁰⁸ ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော
"DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။

"ဒါပေမဲ့ လူအတော်များများက အလုပ်သွားမလုပ်ရဲတော့ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ လယ်လုပ်တဲ့လူတွေကို သူတို့က ခြိမ်းခြောက်တယ်။ ဒီလိုမျိုးဖြစ်နေတာ သုံးလေးနှစ်လောက်ရှိသွားပြီ။ ဒီဥစ္စာက ပြီးခဲ့တဲ့လတွေက ဖြစ်တာမဟုတ်ဘူး၊ နှစ်နဲ့ချီနေပြီ။ လယ်သမားတွေကကိုယ့်လယ်ကို သွားထွန်ရင် သူတို့ [ကုမ္ပဏီများ] က ရာဇဝတ်မှုနဲ့ အရေးယူမယ်။ သူတို့က ရာဇဝတ်မှုလို့ပဲပြောတယ်။ ဘယ်ရာဇဝတ်မှုလဲဆိုတာ ကျွန်တော်လည်း မသိဘူး။"

စောဟ--- နှင့် ရွာသားများက ပြန်လည်ခုခံကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် မကျေနပ်ကြောင်း တိုင်ကြားစာများ ရေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့်ဆက်စပ်သော ကုမ္ပဏီများကို စိန်ခေါ်ရန် ကြိုးစားသူများမှာ ပြန်လည်ခြိမ်းခြောက်ခံကြရသည်။ စောဟ--- အနေဖြင့် မိမိကြုံတွေ့ရသော အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှု၏ အကျိုးတရားကို အတိုချုပ်ရှင်းလင်းပြခဲ့သည်။ ဤရှင်းလင်းချက်တွင် အဘယ်ကြောင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် ရွာသားများကို အောင်မြင်စွာ မောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့သည်ကို ထောက်ပြနေသည်။

"စေ့စပ်ဆွေးနွေးတယ်ဆိုတာ မရှိပါဘူး။ ရွာသားတွေကို ခြိမ်းခြောက်တာပဲရှိတယ်။ ကျွန်တော်ခရိုင်အစိုးရရုံးကို ရောက်တာ ၄၊ ၅ ခေါက်ရှိသွားပြီ ကျွန်တော်က ကိုယ့်ဟာကိုယ်ပဲသွားတယ်။ နောက်ဆုံးတစ်ခေါက်က ကျွန်တော်နဲ့ ဘယ်သူမှမလိုက်ဘူး။ ရွာသားတွေကသိတယ် သူတို့ကိုအာဏာပိုင်တွေက ဖမ်းနိုင်တယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူတို့မသွားရဲဘူး။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်တော်တစ်ယောက်တည်းသွားတယ်။ လူအတော်များများက ပညာမတတ်ဘူး။ ကျွန်တော်က သူတို့ [အစိုးရဝန်ထမ်း] က။ ကျွန်တော်တို့တွေကို နားလည်စေချင်တယ်။ ဒီလူတွေဟာ ဒေသခံတွေပဲ။ ပညာမတတ်ပေမယ့် သူတို့လည်း တိုင်းပြည်အတွက် အလုပ်လုပ်တာပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ [ကုမ္ပဏီနှင့်အစိုးရ] က ကျွန်တော်တို့ကို ကျွန်တော်တို့မြေပေါ်က ထွက်သွားစေချင်တယ်။ ကျွန်တော့်ဦးလေးကို ကြည့်လိုက်ရင် သူဟာ ပညာမတတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူငယ်ငယ်လေးကတည်းက လယ်လုပ်လာတာအခုဆို သူအနှစ် ၄၀ ကျော် လုပ်လာခဲ့တဲ့မြေကို အခုသိမ်းသွားပြီ။ ကျွန်တော်တို့က ဘာလုပ်ကြမလဲ။ ကိုယ့်မြေကိုယ်ပြန်မရပဲနဲ့ ကုမ္ပဏီတွေလုပ်တာကို အခုလိုလက်ပိုက်ကြည့်နေရမလား။ ပြီးတော့ သေနတ်နဲ့လူတွေက လာပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ကို သေနတ်တွေနဲ့ပစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ [နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့်ရွာသားများ] အားလုံးဟာ အတူတူပါဘဲ။ ကရင်လူမျိုးတွေပါဘဲ။"

စောဟ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁴⁰⁹

⁴⁰⁹ ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသော သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင် ကြည့်ပါ။

အခန်း (၂): အကြမ်းဖက်မှုများ - ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျား၊မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှု ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ဤဓာတ်ပုံသည် အဓမ္မပြုကျင့်ခံစားခဲ့ရသည့် ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်မှ ရွာသူအမျိုးသမီးတစ်ဦး (နော်ဝါးနေထူး၊ ၃၈ နှစ်) အား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။ သူမကို န.ဝ.တ စစ်သားတစ်ဦးမှ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် သူမ၏ ခင်းပွန်းသည် အဝေး တစ်နေရာသို့ ရောက်ရှိနေပြီး၊ သူမ၏ကလေးများ အိပ်ပျော် နေစဉ်တွင် အဓမ္မပြုကျင့်ခံခဲ့ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁰

ဤဓာတ်ပုံကို အောက်တိုဘာ ၇ ရက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ အအေ--- ကျေးရွာမှ ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် အအေ--- ကျေးရွာမှ ၁၁ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေး၏ မိခင်ဖြစ်သူ နော် အဘဘ--- ဖြစ်သည်။ သူမ အစီရင်ခံတင်ပြသည်မှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် သူမ၏သမီးကို တစ်ခြားရွာမှ ကျောင်းဆရာတစ်ဦးက ကလေးကျောင်းသွားနေစဉ်တွင် လမ်းတွင် အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့သည်ဟု ပြောပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹¹

ဤဓာတ်ပုံသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့ ည ၇ နာရီ အချိန်အတောတွင်းတွင် တပ်ရင်း (၁၀၁၃) တပ်ခွဲ (၂) မှ BGF စစ်သားတစ်ဦး၏ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသော စောအဘဟ--- အား ၎င်း၏ ယောက္ခမဖြစ်သူ နော်အဘဇ--- ၏ပုံဖြစ်သည်။ သူမ အစီရင်ခံတင်ပြသည်မှာ "နယ်ခြားစောင့်တပ်က အခုလိုမျိုး လူတွေကို လိုက်သတ်တာ သဘာဝမကျဘူး။ လူတွေကို တော့သတ်တာယ် ဒါပေမဲ့ ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ မိသားစုတွေကို လျော်ကြေးပေးတာ၊ တာဝန်ယူပေးတာတွေ မရှိဘူး။" BGF တပ်ရင်း (၁၀၁၃) တပ်ခွဲ (၂) ကို တပ်ရင်း အရာရှိ မောင်လတ်ကြည် မှ ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ သတ်ဖြတ်ခံရခြင်းမှာ ၎င်းသည် အခြားရွာသား လေးဦး၊ ကလေး ၂ ဦး အပါအဝင် ၎င်းတို့နှင့် အတူ ယွန်းလင်းချောင်းတလျှောက်တွင် ငါးသွားထိုးနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ BGF မှ စောအဘဟ--- ကို အဘဇ--- ဒေသအတွင်းရှိ ကြိုခင်းတစ်ခုတွင် ပစ်သတ်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹²

⁴¹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 93-B," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴¹¹ Source #134 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴¹² Source #180 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်အတွင်း ကရင်ရိုးရာနတ်စား တစ်ဦးဖြစ်သူ လယ်သမားတစ်ဦး (စောလယ်ထူး) ၏ အလောင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော် စစ်တပ်များမှာ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇွန်လိုင် ၂ ရက်တွင် ၎င်းကို မိမိ၏နေအိမ်တွင် အရှင်လတ်လတ် မီးရှို့ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹³

ဤဓာတ်ပုံသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သော အစီရင်ခံစာမှ ပုံဖြစ်သည်။ န.ဝ.တ တပ်ရင်း အမှတ် (၂၇)မှ စစ်သားများ စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်တွင် ကရင်ရိုးရာနတ်စား ဝင်ရောက်လာချိန်တွင် ဖမ်းဆီးခြင်းကို ခံခဲ့ရသော မူးကို (အသက် ၂၁ နှစ်) ကရင်လယ်သမားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၎င်းလည်ပင်းကို နောက်နေ့ မနက် ၄ နာရီတွင် ဖြတ်တောက်ခြင်းခံရပြီး ရွာသားများက သူ၏ကိုယ်ခန္ဓာကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ သူ၏ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်တွင် ဖော်ပြနေသော ညှိမ့်ဆွဲ နေသည့် ဒဏ်ရာများနှင့် ကျိုးပဲ့နေသော အရိုးများသည် သတ်ဖြတ်မှု မခံရသေးသည့်အချိန်တွင် ပြင်းထန်သော ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုများကို ပြသခဲ့သည်။ ရွာသူကြီးဖြစ်သူ မူးကို၏ အဖေသည် သူ၏သားနှင့် အခြားရွာသားနှစ်ဦး၏အသက်ကို သွားရောက် တောင်းခံခဲ့သော်လည်း စစ်သားများသည် ၎င်းအား ရိုက်နှက်ခဲ့ပြီး အဝေးတစ်နေရာသို့ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁴

ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ ဓာတ်ပုံ တစ်ပုံဖြစ်ပြီး ညောင်လေးပင်ခရိုင်၏ ဘောပိဒမ်း နယ်မြေတွင် စသုံးလုံးအဖွဲ့မှ KNU နှင့် အဆက်အသွယ် ရှိသည်ဟု စွပ်စွဲပြီး စောခ--- ကို ဓားဖြင့် ထိုး၍ သတ်ဖြတ်ရန်ကြိုးစားခဲ့သည်။ သို့သော် သူသည် တောင်တန်းများသို့ ထွက်လွတ်မြောက် ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁵

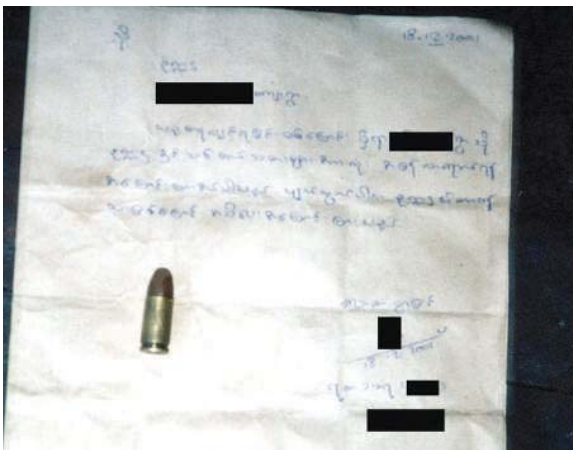
ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၅ ရက်တွင် ဖ--- ကျေးရွာ၊ စခန်းကြီးကျေးရွာအုပ်စု၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်မှ ရိုက်ကူး ခဲ့သည်။ စော ဖ--- ကို ရာဇမင်း ဘတ်စိကား ဓားပြတိုက်မှုတွင် ပါဝင်သည်ဟု စွပ်စွဲပြီး မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့မှ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လိုင်လတွင် မတရား ဖမ်းဆီး ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် စောဖ--- မှ အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့သည်မှာ သူ၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်ရေး၊ လုံခြုံရေး အတွက် ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည်ဟု ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁶

⁴¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1997: Set 97 B," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 94-C MURDERS (THATON DISTRICT), DETENTION (PAPUN DISTRICT)," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴¹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Set2000a: "PHOTO SET 2000-A," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴¹⁶ Source #179 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်၏ လက်အောက်တွင် ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်မှုကို ခံခဲ့ရသည့် အမျိုးသမီးသုံးဦးကို တွေ့ဆုံမေး မြန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်ခံရသည့် ရှစ်ဦးထဲမှ ပါဝင်သော အမျိုးသမီး သုံးဦး၏ပုံ ဖြစ်သည်။ ထိုညှဉ်းပမ်း နှိပ်စက်မှုတွင် မီးနဲ့တို့ခြင်းကိုခံရခြင်း၊ ရိုက်နှက်မှုခံရခြင်း၊ မျက်နှာကို ရေဖြင့်ပက်၍ အပြစ်ပေးခြင်းနှင့် ကိုယ့်ကျွမ်းကိုယ်တူးခိုင်းပြီး ထိုကျွမ်း၏ ဘေးတွင် လဲလျောင်း ခိုင်းခြင်းဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှိပ်စက်ခြင်းများ စသည်တို့ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ သူတို့သည် နော်အာအေ--- (အသက်၊ ၅၅ နှစ်)၊ နော် အာအေ--- (အသက်၊ ၂၆ နှစ်)နှင့် နော် အာအေယ--- (အသက်၊ ၄၀ နှစ်) တို့ဖြစ်ကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁷

ဤဓာတ်ပုံသည် အဘဇ--- ကျေးရွာ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် ၁.မ.ရ တပ်ရင်းမှူးတစ်ဦးမှ ပေးပို့ခဲ့သော အမိန့်စာ နှင့် ၉မမ ကျည်ထောင်တစ်တောင့်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤစာသည် အဘဇ--- ကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးရွာသူကြီးထံသို့ သစ်ပြားများကို တောင်းဆိုခဲ့ပြီး စစ်စခန်းသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ပေးရန် အမိန့်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစာထဲတွင် ပါဝင်သော ကျည်ထောင်တစ်တောင့်သည် အလွန် တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်သော အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသ မီးရွာသူကြီးသည် သွားရောက်ပို့ဆောင်ရန် ကြောက်ရွံ့ခဲ့သော ကြောင့် ရက်အနည်းငယ်အကြာတွင် ၁.မ.ရ (လုံခြုံရေးအတွက် နံပါတ်အမှတ်ကို မဖော်ပြထားပါ) မှ နောက်ထပ် စာတစ်စောင် ကို ပေးပို့ကာ အဘဇ--- ကျေးရွာမှ သစ်ဖြတ်သမားအား သစ်ပြားများ ပြုလုပ်ထားရန်မှာ ကြားခဲ့ပြီး ထိုသစ်ပြားများကို စုဆောင်း၍ အဘဇယ--- မြို့သို့ ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် နောက်ဆုံးထား ပို့ဆောင်ပေးရန် ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး KNU အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး (ဘဦး) မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ၊ ၁၆ ရက်တွင် ဖြတ်တောက်ထားသော အင်းပင်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများသည် ထိုအပင်မှ အရွက်များကို သွားကောက်စုနေသောအချိန်တွင် ဘဦးက ၎င်းတို့ကို ခြိမ်းခြောက် ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဘဦးက ရွာသားများကို "လာရဲတဲ့ကောင်ရှိရင် လာခွဲ၊ လာရင် အကုန်ပစ်သတ်မယ်" ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရွာသားများ မေးမြန်းခဲ့သည်မှာ "ဒီလက်နက်ကိုင် ဆောင်ထားတဲ့လူရဲ့ ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်ယောက်များ ရှိသလား။ သူကတော့ရွာမှာ နေနေတယ်၊ ဒါပေမဲ့ ဘယ်သူမှ သူ့ကိုသွားမတိုင်ရဲကြဘူး။" [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴¹⁹

⁴¹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 93-B," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2002-A: Forced Labour," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴¹⁹ Source #177 တွင် ကြည့်ပါ။

အခန်း ၃: ပညာရေး

"လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေက ကျောင်းအသစ်ရရင် လူတွေကပျော်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်ရှိမှာ စီးပွားရေးက ကျပ်တည်းပြီး ဝင်ငွေမရတော့ ကလေးတွေကိုကျောင်းထားဖို့ အခက်အခဲရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် ကျောင်းအသစ်ရမည်ဆိုရင်တောင် စိတ်ပူရတယ်။ ပြီးတော့ မိဘတွေက သူတို့သားသမီးတွေအပေါ်မှာ ထားတဲ့ရည်ရွယ်ချက်တွေက ပြောင်းသွားပြီ။ မိဘတွေက သူတို့ကလေးတွေ ကျောင်းပြီးသွားပြီဆိုရင် အလုပ်မရနိုင်မှန်း သိလာကြပြီး မူလတန်းကျောင်းအဆင့်မှာပဲ မိဘတွေက သူတို့သားသမီးတွေကို ကျောင်းကနေ ထုတ်လိုက်တာတွေကို ကျွန်မမြင်တွေ့ခဲ့ရတယ်။ ကလေးတွေက မိသားစုကို ကူညီပေး နေရတယ်။ တချို့ဆိုရင် ထိုင်းနိုင်ငံသွားပြီး [ငွေကြေးအတွက်] အလုပ်လုပ်ရတယ်။"

နော်ပ--- (မ၊ ၃၆ နှစ်)၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊
(၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴²⁰

"ယခင်ကကျွန်တော်တို့ အဘိုးအဘွားတွေက ပညာရေးကိုဦးစားပေး တန်ဖိုးထားခဲ့သလို ပညာရေးရဲ့ တန်ဖိုးကိုလည်း မသိခဲ့ကြရှာဘူး။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာတာနဲ့အမျှ ကျွန်တော်တို့မိဘတွေရဲ့ အတွေးအခေါ်တွေလည်း လက်ရှိပညာရေးအပေါ်မှာ [အမြင်တွေ] ပြောင်းလဲလာတယ်။ အရင်ကဆို ပညာတတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မတတ်သည်ဖြစ်စေ ထမင်းပုံမှန်စားလို့ရနိုင်တယ်လို့ ပြောလေ့ရှိကြတယ်။ အခုခေတ်မှာတော့ အဲ့ဒီအတွေး အခေါ်တွေက မရှိကြတော့ပါဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ လယ်ဒိုစိုးမြို့နယ်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴²¹

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ၂၅ နှစ်ကျော်ကာလအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အား ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများ ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် ပညာသင်ကြားနိုင်ရန် အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး ပညာရေးအဆင့်အတန်းမှာလည်း နိမ့်ကျခဲ့ရသည်။ မကြာသေးမီက လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ နိုင်ငံသားအားလုံး ပညာသင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ ပိုမိုရရှိလာစေရန် နိုင်ငံတော်၏ဘဏ္ဍာကို ပိုမိုသုံးစွဲလာခဲ့သော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများ မှာ ငွေကြေးမတတ်နိုင်မှု၊ မိမိတို့ကျေးရွာများနှင့် အလှမ်းဝေးမှုများကြောင့် အဆင့်မီပညာသင်ကျောင်းများတွင် သင်ယူနိုင်ခွင့် နည်းပါးလျက်ရှိသည်။
- ၂။ ငွေကြေးခက်ခဲမှု၊ စားဝတ်နေရေးအတွက် ရုန်းကန်နေရမှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ပညာရေး အတွက် အခက်အခဲအတားအဆီးများ ကြုံတွေ့နေကြရသည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၂၅ နှစ်ကျော် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများအတွက်မူ တရားဝင်နှင့် တရားမဝင်ပေးရသော ကျောင်းစရိတ် ကုန်ကျငွေများကြောင့် အခမဲ့မသင်မနေရမှုလတန်းပညာရေးမှာ လက်လှမ်းမမီဖြစ်နေကြသည်။ ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေစဉ်ကာလများတွင် ရွာသားများကို ပညာရေးစရိတ်အတွက် သီးသန့်ငွေကြေးကောက်ခံမှုများ မကြာခဏရှိခဲ့ပြီး ထိုပမာဏသည် ရွာသားများအနေဖြင့် တတ်နိုင်သည်ထက် ပိုမိုများပြားခဲ့သည်။ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းပညာရေးများအား အထူးသဖြင့် လက်လှမ်းမမီနိုင်သော အခြေအနေများ

⁴²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INTERVIEWS ON THE SCHOOL SITUATION," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴²¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: Ler Doh Soh Township, June to November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

- ရှိခြင်းမှာ ကျောင်းများလုံလောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် ကျောင်းကုန်ကျစရိတ်များ ပိုမိုမြင့်မားသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်အကိုင်နှင့် အစားအသောက်လောက်ငှမှုမရှိသည့် အခြေအနေအား တွေ့ကြုံနေရသော ရွာသားအများစုအတွက် ထိုကုန်ကျစရိတ်များမှာ ကြီးမားသော ငွေရေးကြေးရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကြီး တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။
- ၃။ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်အမျိုးသားစာပေအား သင်ကြားနိုင်ခွင့်မှာ ရွာသားများအတွက် အဓိက ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစတင်၍ ကရင်စာပေဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကျောင်းများတွင် သင်ကြားခွင့်ပြုသော်လည်း ပုံမှန်ကျောင်းချိန်များပြီးမှသာ သင်ယူခွင့်ရပြီး ရွာသားများက ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးရသည်။ ရွာသားများ၏ထွက်ဆိုချက်များအရ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုလက္ခဏာများအား ထိန်းသိမ်းရန် ကျောင်းများတွင် ကရင်အမျိုးသားသမိုင်းကြောင်း၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားများကို သင်ကြားခြင်းမှာအရေးကြီးကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေစဉ်ကာလများက တပ်မတော်မှ ကရင်ပညာရေးကျောင်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ အတင်းအဓမ္မပိတ်စေခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပြောင်းလဲသင်ကြားစေခြင်းများအား အတင်းအကျပ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။
- ၄။ သမိုင်းနှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် မဖြေရှင်းနိုင်သေးသော ပဋိပက္ခများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေး စနစ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆိုးရွားသော အတွေ့အကြုံများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသာမက အစိုးရ၏ကျောင်းဆရာများကိုပါ အယုံအကြည်မရှိခဲ့ကြပေ။ ထိုသို့ အယုံအကြည်မရှိခြင်းများအပြင် ထိုကျောင်းဆရာများ၏ အလုပ်အပေါ် အလေးထားမှုနှင့် ၎င်းတို့သင်ကြား သော ပညာရေး စနစ်အပေါ် ရွာသားများအနေဖြင့် မေးခွန်းထုတ်စရာများ ရှိခဲ့သည်။

နိဒါန်း

၂၅ နှစ်ကျော် ကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရှိခဲ့သော ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့် လိုအပ်ချက်များကို တင်ပြထားပြီး ရွာသားများနှင့် ဒေသခံပုံရိပ်ကူညီသူများ၏ ကြုံတွေ့ရသော လက်ရှိဝန်ဆောင်မှုအခက်အခဲများနှင့် အတိတ်ကာလက ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများ မည်သို့ ကွဲပြားခြားနားသည်ကို ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ လိုအပ်သော အထောက်အကူပစ္စည်းများနှင့် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ဝန်ထမ်းများ မရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် အစိုးရပညာ ရေးစနစ်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆိုးရွားခဲ့ရသည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များက ပညာရေးအသုံးစရိတ် ပိုမိုသုံးစွဲခြင်းနှင့်⁴²² ကျောင်းသားဦးရေ⁴²³ တိုးပွားလာခြင်းများ ရှိလာခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အတွင်း (မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU တို့အကြား ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးပြီးနောက်) လက်နက်ပဋိပက္ခများ ရပ်စဲသွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပျက်စီးခြင်းခံခဲ့ရသော ကရင်ပညာရေးစနစ်၊ အစိုးရ၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုံးဝမရှိခြင်း၊ ကရင်လူ့အဖွဲ့ အစည်းများတွင်မတရားနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ နေရာ ပြောင်းရွှေ့ ခံရခြင်း အကြောင်းတရားများကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းဒေသများအတွက် ပညာရေးစနစ် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေး လုပ်ဆောင်ရာတွင် ထိရောက်အောင်မြင်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာ ရှိနေသေးသည်။ လက်နက်ပဋိပက္ခများ ရပ်စဲလာပြီး စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းများ လျော့ကျလာခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ပညာရေးအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အခွင့်အလမ်းများ ရှိလာခဲ့သော်လည်း မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ပညာရေးအခွင့်အလမ်း များတွင် အခက်အခဲများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက ဆက်လက်ပြီး ဖော်ပြထားပါသည်။⁴²⁴

⁴²² မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အဆိုအရ ပညာရေးအသုံးစရိတ်ကို ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် GDP ၏ ၀.၇ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂.၁ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ၂၀၁၃-၂၀၁၄ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် တိုးမြှင့်သုံးစွဲသွားမည်ဟုဆိုသည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို ထပ်မံသိရှိလိုပါက MoE ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "National EFA Review Report," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴²³ UIS ဤအဆိုအရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းမတက်နိုင်သော ကလေးဦးရေမှာ ၂၈၄,၂၇၈ ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ်က ၆၄၉,၃၄၁ ယောက် ရှိခဲ့သည်။ ထပ်မံသိရှိလိုသော သတင်းအချက်အလက်ကို "Myanmar profile," UNESCO တွင်ကြည့်ပါ။

⁴²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Saw A---, January 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကျော် အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများ၏ ထွက်ဆိုချက်များကို သုံးသပ်ပြီး နောက်မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်ပညာရေးအခွင့်အလမ်းများရရှိလာသော်လည်းဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသမှ ကလေးငယ်များနှင့် ပဋိပက္ခများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံခဲ့ရသော ကလေးများအတွက် အဆင့်အတန်းမီပညာ ရေးအခွင့်အရေးများ ရရှိရန်နှင့် ရွာသားများနေထိုင်ရာနေရာမှ လုံခြုံသောနေရာတွင် ရှိသော ကျောင်းများကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရန်အတွက် အခက်အခဲများစွာ ရှိကြပါသည်။ ၎င်းတို့အများစုမှာ ကျောင်းစရိတ်မတတ်နိုင်ခြင်း၊ မိမိတို့နေအိမ်များနှင့် ကျောင်းများ အလှမ်းဝေးမှုကြောင့် အခက်အခဲများစွာ ရှိကြသည်။ ထို့အပြင် ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက် အစီရင်ခံစာတွင် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အယုံ အကြည်မရှိခြင်းနှင့် သံသယရှိခြင်း၊ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှု အထောက်အပံ့များတွင် မလုံလောက်ခြင်း၊ ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ကျောင်းများတွင် အလေးထားမှုမရှိခြင်း၊ ပညာရေးအသုံးစရိတ်များမတတ်နိုင်ခြင်း၊ စသည်တို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသများတွင် ချမှတ်ထားသော အစိုးရ၏ပညာရေးအပေါ် များစွာ စိုးရိမ်မှုများရှိကြပါသည်။

ကရင်အမျိုးသားများ၏ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သမိုင်း တည်မြဲရေးနှင့် လက်ဆင့်ကမ်းနိုင်ရေးအတွက် လွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးသည် ကရင်ရွာသားများ၏ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာအဖြစ် အသိမှတ် ပြုခြင်းခံရမှုအတွက် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနှင့် အစောပိုင်းကာလ နှစ်ရပ်လုံးတွင် ပညာရေးသည် အဓိက အရေးပါသည့် ယန္တရားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများ၏ထွက်ဆိုချက်အရ ပညာရေးနှင့် အမျိုးသားရေး လက္ခဏာ ဆက်နွှယ်မှုသည် ယခင်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့စဉ်က အခြေအနေအတိုင်း ယခုလည်း ခိုင်မာမှု ရှိနေပါသေး သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအဆင့်မှ မတည်ငြိမ်သေးသော ငြိမ်းချမ်းရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းနေသော မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆက်လက်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်မှုများကို ဒေသခံလူမှုအသိုက် အဝန်းများ၊ လူမျိုးစုပညာရေးဌာနများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်၍ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများအားလုံး မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဆီလျော်သော ပညာရေးသင်ကြားခွင့်ရရှိရန် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်နှင့်အပြည်အပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတာဝန်ဝတ္တရားများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် ၂၆ (၂) အရ ပညာရေးသည် လူသားတစ်ဦးချင်းစီ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည့်အပြင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံအခွင့်အရေးများကို လေးစား လိုက်နာမှု အားကောင်းလာစေရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အပြန်အလှန်နားလည်မှု၊ သည်းခံမှု၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအုပ်စုများ စသည်တို့ကို တိုးတက်စေပြီး ကုလသမဂ္ဂမှ လုပ်ဆောင်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ မိခင်ဘာသာစကားကို သင်ယူခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပြီး ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် အပိုဒ် ၂၉ မှ အပိုဒ်ခွဲ (၁/ဂ)၊ အပိုဒ် ၃၀ နှင့် ဒေသခံလူထု၏ အခွင့်အရေးအပေါ် ကုလသမဂ္ဂ၏ ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် (၁၄) စသည်တို့ကို သဘောတူညီခဲ့သည်။

ပြီးခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံနှုန်းနှင့်အညီ ပညာရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသား ဥပဒေနှင့် မူဝါဒတစ်ရပ်ပြဌာန်းနိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက စတင်အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင် နေခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ် ၃၆၆ တွင် ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားပြီး မူလတန်းကလေးများအတွက် အခမဲ့ပညာရေးကို အာမခံချက်ပေးထားပါသည်။ ထို့အတူ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၃၀ ရက်တွင် သမ္မတသိန်းစိန်က ပညာရေးတွင် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းထောက်ပံ့ထားသော အမျိုးသား ပညာရေးဥပဒေကို လက်မှတ်ရေးထိုး ခဲ့သည်။ ကျောင်းသားများနှင့် ဆရာများ၏ သမဂ္ဂဆန္ဒပြပွဲများ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ လက်ရှိဥပဒေကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖြည့်စွက်သော

ဥပဒေတစ်ရပ် ထည့်သွင်းပြီး ကျောင်းများတွင် လူမျိုးစုအသီးသီး၏ အခြေခံ ပညာရေးကို မြန်မာဘာသာစကားနှင့် တန်းတူသင်ကြားခွင့် (အပိုဒ် ၄၃ (ခ)) ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပထမအကြိမ် အမျိုးသားပညာရေး မဟာဗျူဟာစံကိန်း (NESP) တစ်ရပ် စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ကျောင်းများတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားများ သင်ယူခွင့် နှင့် လူမျိုးစုဘာသာစကားကို စာသင်ခန်းများတွင် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါသည်။ NESP အနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရ၏ အများပါဝင်နိုင်သော ပညာရေးစနစ်နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိသော ပညာရေးစနစ်ကို ဖန်တီးရန် လုပ်ဆောင်ချက်ကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ အပြုသဘောဆောင်သော ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းက စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ကရင်ရွာသားများအနေဖြင့် စာသင်ကျောင်းအား အလွန်မီနိုင်မှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှု၊ ပါဝင်မှု၊ ပညာရေးအဆင့်အတန်းအာမခံချက် စသည့် လိုအပ်ချက်များကို တွေ့ကြုံနေကြရသည်မှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာ တင်ပြမှုများအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ရွာသားများ၏လိုအပ်သော ပညာရေးအထောက်အပံ့ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများလက်လှမ်းမီရန်နှင့်

"တစ်ချို့သော နေရာတွေမှာ ကျောင်းဆောက်လုပ်ဖို့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ကြိုစားရန်ကန်နေတာတွေ ကို ကျွန်တော်တို့တွေရသော်လည်း တစ်ချို့သောနေရာတွေမှာ [စာသင်ကျောင်းများရှိတဲ့နေရာ] ကလေးတွေ ဟာ သူတို့တွေရဲ့ လေ့လာသင်ယူမှုမှာ အခွင့်အရေးများ ပိုရှိလာတာကိုလည်း ကျွန်တော်တို့တွေနေရပါတယ်။ အကယ်၍ ကျွန်တော်တို့အတိတ်က စစ်ပွဲကာလက အချိန်တွေကို ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် ကလေးတွေက ကျောင်းတက်ဖို့ အခွင့်အလမ်းမရှိခဲ့ဘူး။ သူတို့တွေ အမြဲတမ်း စစ်ပွဲဒဏ်ကနေ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကလေးများက ပညာသင်ကြားမှုရရှိဖို့ အခွင့်အရေးပျောက်ဆုံးခဲ့တယ်။ အရင်ကအခြေအနေနဲ့ ယခုလက်ရှိ ကျွန်တော်တို့ဘယ်လိုမှ နှိုင်းယှဉ်လို့မရတော့ပါဘူး။ အရာအားလုံးက ပြောင်းလဲနေပြီးဖြစ်တယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် ရွာသားတွေက ဖြစ်နိုင်တဲ့နည်းလမ်းကနေ သူတို့ကလေးတွေက ကျောင်းကို တက်ရောက်ခွင့် ရတဲ့အတွက် အရမ်းကျေနပ်အားရနေကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴²⁵

၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ကလေးလူငယ် များ၏ ပညာရေးသင်ယူခွင့်များ ဆုံးရှုံးနေခဲ့ခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများထဲတွင် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုလည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် အတိအလင်း ဖော်ပြထားသည်။ အထူးမှတ်သားသင့်သည်မှာ ၁၉၉၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကာလကြားတွင် တပ်မတော်၏⁴²⁶ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုး ချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် ပညာရေးသည် ဆိုးရွားစွာ ယိုယွင်းပျက်ဆီးခဲ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာသင်ကျောင်းနှင့် ပညာရေးအဆောက်အအုံများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ စစ်တပ်မှ အရာရှိတို့သည် ကျောင်းဆရာများနှင့် ကျောင်းသားများကို အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်းနှင့် ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပညာရေးတွင် အနှောင့်အယှက်များစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။⁴²⁷ ထိုကာလအတွင်း ကျောင်းများကို တပ်မတော်က ပစ်မှတ်ထားပြီး ပိတ်ခိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြခဲ့သည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ရွာသား စောဖဂ--- ၏ အဆိုအရ -

⁴²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyainseikgyi Township, December 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ် အစီရင်ခံစာများတွင် မြန်မာစစ်တပ်ကို တပ်မတော်ဟု ခေါ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အတွေ့အကြုံရဆိုလျှင် ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ န.ဝ.တ ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကာလများတွင် န.အ.ဖ ဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုအမည်များမှာ မြန်မာစစ်အစိုးရက မိမိကိုယ်ကိုယ် ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်သော အမည်ဖြစ်သည်။ တချို့ရွာများတွင် တပ်မတော်ကို 'ဗမာ' (သို့မဟုတ်) 'ဗမာစစ်သားများ' ဟု ခေါ်ကြသည်။

⁴²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC SHOOTINGS & ARRESTS OF REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။

"န.အ.ဖ [တပ်မတော်] မလာခင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့မှာ စာသင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ရောက်လာပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စာသင်ကျောင်းရယ် ရွာနဲ့ ပိုင်ဆိုင်သမျှအရာအားလုံးကိုပါ ဖျက်ဆီး ပစ်လိုက်တယ်။"

စော ဖဒ--- (ကျား၊ ၃၀ နှစ်)၊ ဖဒ--- ကျေးရွာ၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အကြောင်းအရာအလိုက် အနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)

ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော နည်းစနစ်တစ်ခုအနေဖြင့် ပညာရေး သည် ကရင်ရွာသားများ၏ လူမျိုးစုလက္ခဏာ အမှတ်အသားအတွက် မရှိမဖြစ်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုလိုကျောင်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ဗမာ မဟုတ်သော လူမျိုးစုများ၏ သင်္ကေတလက္ခဏာ ပပျောက်သွားအောင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် စောဖဒ--- ၏ အဆိုအရ -

"ကျွန်တော်တို့ကလေးတွေက ကျောင်းမှာ သူတို့တွေရဲ့ မိခင်ဘာသာစကားကို ကျောင်းတွေမှာ လေ့လာ သင်ယူခွင့် မရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် အခုလက်ရှိမှာ သူတို့တွေက အဲဒီဘာသာစကားကို မပြောတတ်တော့သလို ရေးလည်း မရေးတတ်တော့ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စာပေယဉ်ကျေးမှုတွေဟာ ဖျက်ဆီးခံရပါတယ်။ ဗမာတွေက ကျွန်တော်တို့တွေကို ဒီလိုနည်းလမ်းနဲ့ တိုက်ကြတယ်။"

စော ဖဒ--- (ကျား)၊ ခလယ်လာ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားရာနယ်မြေ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက်အစီရင်ခံစာ၏ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁴²⁸

ကရင်ပညာရေးဆိုင်ရာ ကျောင်းအဆောက်အဦးများကို ပစ်မှတ်ထား၍ လုယက်ခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းများအပြင် ရွာသားများက ကျောင်းအသစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင်လည်း ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း ခံရပါသည်။⁴²⁹ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ကျေးရွာများတွင် ကျောင်းဆောင်သစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်းကို ကြောက်ရွံ့ကြပြီး လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ပစ်မှတ်ထားခံရသူများ ဖြစ်လာမည်ကို စိုးရိမ်ကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဖားအံမြို့နယ် မယ်ကရဲဒေသရှိ ရွာသားများသည် သူတို့တစ်ရွာလုံး မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရပြီးနောက် ကျောင်းဆောင်သစ် ပြန်လည်ဆောက်လုပ်လျှင် တပ်မတော်မှ ထပ်မံတိုက်ခိုက်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ကျောင်းဆောင်သစ်ကို ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခြင်း မပြုရဲကြ တော့ပေ။ တပ်မတော်မှထိုကျောင်းအဆောက်အဦးများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် မိမိတို့၏တိုင်းရင်းသား ယဉ်ကျေးမှုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ဖိနှိပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက ယူဆကြပါသည်။ မယ်ကရဲ ဒေသတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံအရ တပ်မတော်က ဆရာများကို KNU ကနေ သင်တန်းပေးခံရသူများ၊ KNU နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသူများ၊ ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ အထောက်အပံ့ ရရှိသူများဟု စွပ်စွဲခြင်းခံရပါသည်။ KNU ကျောင်းများသည် တိုင်းရင်းသား ပုန်ကန်မှုတို့ကို မြှင့်တင်ပေးသည်ဟု အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့က ယူဆသည့်အတွက် ကြောင့် ကလေးငယ်များသည် မူလတန်းကျောင်း တက်ခွင့်တောင် မရရှိခဲ့ပေ။⁴³⁰ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ

⁴²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴²⁹ "သူတို့ [တပ်မတော်] ရွာကိုလာပြီး ရွာသားတွေကို ဒုက္ခအကြီးအကျယ်ပေးတယ်။ အဲဒီတော့ ရွာသားတွေက သူတို့ကလေးတွေကို လျှို့ဝှက်ပြီး ပညာသင်ပေးရတယ်။ န.ဝ.တ ကျောင်းတစ်ကျောင်းတော့ မြို့နားမှာရှိတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ကပြောတယ် ရွာသားတွေ အနေနဲ့ ကလေးတွေကို ကျောင်းထားချင်ရင် အဲဒီကျောင်းမှာပဲ ထားရမယ်။ တခြားကျောင်းမှာ ထားလို့မရဘူးတဲ့။ ဒါပေမဲ့လည်း ရွာသားတွေက မတတ်နိုင်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျောင်းက အရမ်းဝေးတယ်။ ဂုနာရီလောက်လမ်းလျှောက်ရတယ်။ မနက် စောစောလျှောက်ရင်တောင် နေ့လယ်မှ ကျောင်းကိုရောက်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC ABUSES IN HLAIING BWE AREA," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current

သွားလာခွင့်မရှိခြင်း၊ မြေမြှုပ်မိုင်းအန္တရာယ်ရှိခြင်း သို့မဟုတ် တပ်မတော်မှ ချမှတ်ထားသော လူတွေ့လျှင်ပစ်စနစ်အောက်တွင် ပါရှိသော ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းနှင့် မတရားညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း စသည့်အန္တရာယ်များကြောင့် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းဆရာများမှာ အခြားရွာများ သို့မဟုတ် အခြားမြို့များတွင်ရှိသော ကျောင်းများသို့ မသွားရဲကြတော့ပါ။⁴³¹

ကျောင်းများအပိတ်ခံရခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခံရခြင်းများအတူ ရွာသားများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများဖြစ်သော စနစ်တကျအကြမ်းဖက်မှု၊ အဆုံးမသတ်နိုင်သော အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှု၊ ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖျက်ဆီးခံရမှု၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှု၊ အတင်းအဓမ္မ နေရာပြောင်းရွှေ့စေခြင်း စသည်တို့ကိုလည်းခံစားနေကြရပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် နည်းစနစ်တစ်ရပ် ဖြစ်သော အိုးအိမ်များကို စွန့်ခွာပေးခြင်းဖြင့် မတရားမှုများကို ရှောင်ရှားကြရပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များကြောင့် ပညာရေးတွင် များစွာ ထိခိုက်မှုရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော ရွာသားများအနေဖြင့် ကျောင်းများအတည်တကျ ဆောက်လုပ်ရေးဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်သောအရာဖြစ်ပါသည်။ ရွာသူတစ်ဦးဖြစ်သော နော်ဒ--- က လက်နက်ကိုင်များ၏ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးခြင်းခံရသော ပညာရေးအခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ပြန်လည်သုံးသပ်ပြခဲ့ပါသည်။

"န.အ.ဖ [တပ်မတော်] ရဲ့ စစ်ဆင်ရေးတွေကြောင့် တောထဲကို ကျွန်မတို့ဘယ်နှစ်ကြိမ် ပြေးရှောင်ခဲ့ရသလဲဆိုတာတောင် မမှတ်မိတော့ပါဘူး။ တစ်နှစ်ခန့်လောက် ကျွန်မတို့ ကျောင်းကနေထွက်ရပြီး အဲ့တစ်နှစ်လုံးလုံး ကျွန်မ စာမသင်ခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် နောက်တစ်နှစ်မှာတော့ အရင်နှစ်ကအတန်းကိုပဲ ပြန်ပြီးသင်ယူနေရပါတယ်။"

နော်ဒ--- ၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းသတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက်အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁴³²

စနစ်တကျနှိပ်စက်မှုများကြောင့် ပညာရေးအခွင့်အရေးများအတွက် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအတားအဆီးများ ဖြစ်စေခြင်းအပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် အလွန်တရာခက်ခဲသော စီးပွားရေးအခြေအနေကြောင့် မိမိတို့၏ ကလေးများကို ကျောင်းထားနိုင်ခြင်း မရှိကြပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလတွင် မိမိတို့၏ သားသမီးများကို ကျောင်းထားလိုသော မိဘများအနေဖြင့် ကျောင်းစရိတ်၊ စာရေးကိရိယာများနှင့် အခြားတရား လက်လွှတ်တောင်းခံသော အခကြေးငွေများကို ပေးကြရပါသည်။ ကျောင်းမှ အမျိုးမျိုးတောင်းဆိုသော အခကြေးငွေများကြောင့် မိသားစုများသည် ကြီးမားသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများဖြစ်စေပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများက တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ များပျားလှစွာသော မတရားတောင်းဆိုမှုများကြောင့် မိသားစုများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုအရင်းအမြစ်များ အခက်အခဲကြပ်တည်းမှုများ ကြုံတွေ့နေကြရပြီး ကျောင်းများ၏ အပိုငွေကြေး ကောက်ခံမှုများသည်လည်း ထိုမိသားစုများအပေါ် ထပ်လောင်း၍ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ ဖြစ်စေပါသည်။⁴³³ ၁၉၉၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် များတွင် မိသားစုများအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းမှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အတင်းအဓမ္မ အခကြေးငွေတောင်းဆိုခြင်းများကြောင့် မိသားစုအများစုသည် ကလေးများအားကျောင်းထားနိုင်ရန် ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲများရှိလာသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်က မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်အစိုးရကျောင်းမှ ကျောင်းဆရာတစ်ဦး၏ အဆိုအရ ကလေးများ ကျောင်းမတက်နိုင်ခြင်း၏

Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴³¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo District: The civilian response to human rights violations," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Burma Army attacks and civilian displacement in northern Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴³³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Extortion and Abuses in Papun District," နှင့် အသေးစိတ်အချက်အလက်ကို အခန်း ၅၊ ခိုးယူခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းတွင် ကြည့်ပါ။

အဓိကအကြောင်းအရင်းမှာ မိဘများက ဆင်းရဲသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။⁴³⁴ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခကာလနှင့် မတည့်ငြိမ်သေးသော ငြိမ်းချမ်းရေးကာလများအတွင်း ဘဝရပ်တည်ရေးအခက်အခဲများကြောင့် ကလေးများ၏ ပညာသင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ စားဝတ်နေရေးအခက်အခဲရှိသော မိဘများနှင့် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဝင်ငွေကို အားကိုး၍ ရပ်တည်ကြသော မိသားစုများအတွက် မိမိတို့ဘဝရပ်တည်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်လာသော ပဋိပက္ခများ၏ နောက်ဆက်တွဲများဖြစ်သော မတရားခြိမ်းခြောက်တောင်းဆိုမှုများ၊ မတရားအလုပ်စေခိုင်းမှုများနှင့် အခြားသော မတရားမှုများကြောင့် စားဝတ်နေရေး ဆက်လက်ရပ်တည်နိုင်ရန် အတွက် မိမိတို့၏ ကလေးများကို မိမိတို့နှင့်အတူ အလုပ်လုပ်ခိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်မှာနေစေ၍ အိမ်မှုကိစ္စ များကို စေခိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြရပါ သည်။⁴³⁵

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ပညာရေးကဏ္ဍအတွက် အသုံးစရိတ် ပိုမိုသုံးစွဲမှုများ ရှိလာပြီး အစိုးရကျောင်းသစ်များကို ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ခရိုင် (၇) ခုလုံးတွင် တိုးချဲ့ဖွင့်လှစ် လာကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီစဉ်အရ သိရှိရပါသည်။ ဤကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် ပညာရေးလက်လှမ်းမီနိုင်ရန် အသုံးစရိတ်များ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း ဒေသခံရွာသားများ၏အဆိုအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ ၎င်းတို့နေထိုင်ရာဒေသမှ ကျောင်းတက် ရောက်နိုင်ရန် လက်လှမ်းမီနိုင်သေးကြောင်း ဖြစ်နေကြရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကျောင်းသားများမှာ ငွေကြေးအားဖြင့် မတတ်နိုင်မှုများရှိပြီး ထိုကျောင်းများမှာ မိမိတို့ နေအိမ်နှင့် အလှမ်းဝေးသောကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်စင်စစ်တွင်မူ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီ ကာလအတွင်း ပညာရေးလက်လှမ်းမီမှု ရရှိနိုင်ရေး နှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားအများစု၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ တင်ပြခဲ့သည်မှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲ အဟန့်အတားများ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ အစားအသောက်ဖူလုံမှုအရေး ကိစ္စများ၊ ကျောင်းဆရာများနှင့် ကျောင်းများလုံလောက်စွာမရှိမှု⁴³⁶ စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေများ သည် ဝေးလံသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားများအတွက် အထူးခက်ခဲပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဤနေရာများတွင် နိုင်ငံတော်၏ပညာရေးဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနည်းပါးနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ ဒေသခံတစ်ဦး ပြောဆိုရာတွင် -

"ပညာရေးဌာနကလူကြီးတွေ လက်လှမ်းမီတဲ့နေရာများမှာတော့ ပညာရေးအတွက် ကြိုးပမ်းရန်ကန် လုပ်ဆောင်တဲ့ ရွာသားတွေအတွက်ကတော့ အဲ့နေရာတွေမှာ အများကြီး တိုးတက်လာတာကို ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အရမ်းစိုးရိမ်ရတာတစ်ခုကတော့ ဝေးလံတဲ့ဒေသတွေမှာရှိတဲ့ ရွာသားတွေအတွက် ပညာရေး ထောက်ပံ့မှု အားနည်းနေတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဖြစ်သင့်တာတွေက ဖြစ်မလာဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴³⁷

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဝေးလံသောဒေသများမှ ရွာသားများအနေဖြင့် ကလေးများကို ကျောင်းထားနိုင် ရန်အတွက် ငွေကြေးရေးအခက်အခဲများ ရှိကြပါသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများ တွင်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ကလေးများကိုကျောင်းထားနိုင်ရန် ငွေကြေးကုန်ကျမှုသည်အလွန်များပြားနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦး၏ အဆိုအရ "၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်း ပညာရေးပိုမိုကောင်း

⁴³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS: MERGUI-TAVOY DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyainseikgyi, Kawkareik and Kyonedoe townships, October 2013 to January 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
⁴³⁷ Source #30 တွင်ကြည့်ပါ။

မွန်လာတယ်လို့ ပြောသော်လည်း ကျောင်းသားများက အခမဲ့ပညာရေးမရရှိပါဘူး။ ကျောင်းစရိတ်များကို ပေးနေရဆဲပဲ။⁴³⁸ ထိုစရိတ်များအပြင် တစ်ချို့ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့မှ ဆရာများကို ငှားရမ်းရပြီး ၎င်းတို့နေထိုင်ရန်နှင့် အစားအသောက်၊⁴³⁹ ခရီးသွားစရိတ်၊⁴⁴⁰ လစာများကို⁴⁴¹ ထောက်ပံ့ပေးရသဖြင့် စားဝတ် နေရေးနှင့် အစားအသောက်ဖူလုံမှုအခက်အခဲရှိသော ရွာသားများအတွက်လေးလံသောငွေရေးကြေးရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ ဖြစ်ပေါ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦး၏ အဆိုအရ -

"ရွာသားတွေဟာ သူတို့ဘာသာ ကျောင်းဆရာတွေကို လိုက်ရှာရပြီးတော့ ကျောင်းဆရာလစာကိုလည်း သူတို့ကိုယ်တိုင် ထောက်ပံ့ပေးရပါတယ်။ ရွာကြီးတွေကတော့ ပိုက်ဆံရှိတာပေါ့ [ရွာသားဦးရေ ပိုများခြင်းကြောင့် ကူညီထောက်ပံ့မှု ပေးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။] အဲ့ဒါကြောင့် ရွာကြီးတွေ အတွက် ပြဿနာမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ ရွာလေးတွေ အတွက်ကတော့ ဒီကျောင်းဆရာတွေကို ငွေရေးကြေးရေးအရ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပေးနိုင်ဘူး [လူဦးရေနည်း ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။] ပြီးတော့ တစ်နေ့ဝမ်းစာ တစ်နေ့ရှာနေရတဲ့အတွက် ကြောင့်လည်း ဖြစ်တယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကလေးတွေဟာ ကျောင်းမတက်နိုင်ကြဘူး။ အဲ့ဒီအစား ကလေးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ မိဘတွေကို ကူညီခြင်းအားဖြင့် အိမ်မှုကိစ္စကိုပဲ လုပ်ကိုင်နေရပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ထန်းတစ်ပင်မြို့နယ် နှင့် သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ရရှိသောအစီရင်ခံစာများအရ စားဝတ်နေရေးအတွက် အခက်အခဲကြုံတွေ့နေကြရသော မိသားစုများ၏ အခြေအနေမှာ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ မိမိတို့၏ဝင်ငွေရရှိစေရန် မိဘများနှင့်ကလေးများ အတူတကွ ရုန်းကန်လှုပ်ရှား နေကြရသည့် အတွက် ပညာသင်ရန် အချိန်မရှိကြပါ။ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦး၏ အဆိုအရ -

"တစ်နေ့လုပ်မှ တစ်နေ့စားရတဲ့ မိဘတွေအတွက်တော့ ကလေးတွေကို ကျောင်းမထားနိုင်ဘူး။ တချို့ကလေး အကြီးတွေက ကလေးအငယ်တွေကို ထိန်းပေးရတယ်။ တချို့ကျတော့လည်း မိဘတွေကို ဝိုင်းကူရတယ်။ တချို့မိဘတွေက သူတို့ကလေးတွေ မူလတန်းနဲ့ အလယ်တန်းကျောင်းပြီးသွားရင် ကျောင်းဆက်မထား နိုင်တော့ဘူး။ အဲ့ဒီတော့ ကလေးတွေက ကျောင်းထွက်ပြီး မိဘတွေကို ဝိုင်းကူကြရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကျုံဒိုးမြို့နယ် နှင့် ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁴²

⁴³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, January to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe and Kawkareik townships, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁴² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe and Kawkareik townships, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ကျောင်းများ၏တည်နေရာ

ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးအတွက် နောက်ထပ်အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ ကျောင်းတစ်ကျောင်း တည်ရှိရာနေရာတွင် မည်သည့်အုပ်ချုပ်မှုစနစ် တည်ရှိနေသည်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် ကာလများတွင် KNU ၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသောကရင်ပညာရေးဌာန (KED) အနေဖြင့် ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ကရင်အမျိုးသားလက္ခဏာသင်္ကေတကို အခြေခံသော ကျယ်ပြန့်သည့် ပညာရေးစနစ် တစ်ခုကို အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် သမိုင်းအစဉ်အလာအတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ စီမံခန့်ခွဲသောစနစ်နှင့် KNU စီမံခန့်ခွဲသောပညာရေးစနစ် ကွဲပြားခြားနားမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် နှစ်ဖက်စလုံးတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆရာများ၊ မူဝါဒများ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲသော စနစ်ကိုယ်စီ ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ KNU ထိန်းချုပ်သော ကျေးရွာများရှိကျောင်းများကို KED မှ လိုအပ်သောစာအုပ်၊ ခဲတံ၊ ဘောပင်နှင့် ကျောင်းများ အတွက်လိုအပ်သော ကျောင်းထောက်ကူပစ္စည်းများကို ထောက်ပံ့မှုများ ပေးပါသည်။⁴⁴³ သို့သော် အုပ်ချုပ်မှု ရောယှက်သော နယ်မြေများတွင်ရှိသော KED လက်အောက်ကျောင်းများနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများမှာ ကျောင်းအထောက်အပံ့ပစ္စည်းများ မပြည့်စုံခြင်း၊ အရည်အသွေးမီသော ဆရာများနှင့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ မပြည့်စုံခြင်းများ ရှိပါသည်။ ထိုသို့သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် နှစ်မျိုး ရှိနေသော ဒေသများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများ လုံလောက်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ထိုဒေသရှိ ရွာသားများမှာ မိမိတို့၏ကလေးများအတွက် ပညာရေးလက်လှမ်းမီလာနိုင်စေရန် အခက်အခဲများ ရှိကြပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ဤသို့ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ ဒေသဆိုင်ရာလူကြီးတွေအနေနဲ့ အစိုးရက ဘာမှလုပ်မပေးတဲ့နေရာတွေမှာ ကျောင်းတွေ ဆောက်ဖို့ အခက်အခဲရှိကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ နေရာတိုင်းတော့မဟုတ်ပါဘူး။ ပညာရေးအတွက် အထောက်အပံ့ အများကြီးလိုတာပေါ့ဗျာ"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁴⁴

ဤအချက်သည် အိမ်ထောင်စုနည်းသော ရွာများအနေဖြင့် အထူးမှန်ကန်ပါသည်။ ဤဒေသများမှာ အစိုးရ ပညာရေးစနစ်သည် ထောက်ပံ့မှုအားနည်းကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှ ရွာသားများက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ ကျောင်းအဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ရန် ကုန်ကျစရိတ်ကို အိမ်ထောင်စုဦးရေနှင့် ကျောင်းသားဦးရေကို အခြေခံ၍ ကုန်ကျမည့် စရိတ်ကို တွက်ချက်တောင်း ဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အစိုးရအနေဖြင့် အိမ်ထောင်စုဦးရေ နည်းပါးသောကြောင့် ထောက်ပံ့ခြင်း မပြုခဲ့ပါ။⁴⁴⁵ ဤအချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အစိုးရအနေဖြင့် ကလေးတစ်ဦး၏ ပညာရေး အခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်အတွက် တန်းတူညီတူ သဘောထားမှုမရှိကြောင်း ဝေးလံသော ကျေးလက်ဒေသများရှိ ကလေးငယ်များ၏ပညာရေးကို ပစ်ပယ်ထားကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ကျောင်းနှင့် အလှမ်းဝေးသော ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပြီး အစိုးရထံမှ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု တစ်စုံတစ်ရာမျှမရရှိသော ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားများအတွက် ကိုယ်ထူကိုယ် ထစနစ်ဖြင့် ကျောင်းများဆောက်လုပ်ခြင်း၊ မိမိတို့ဒေသမှ ဆရာများကို ငှားရမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ရသည်။ တချို့သောကိစ္စများတွင် အခြားသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်း များနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ရသည်များလည်း

⁴⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyainseikgyi Township, December 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ရှိပါသည်။⁴⁴⁶ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဝေးလံသော ကျေးလက်ဒေသများမှ အခြားပြဿနာတစ်ခုမှာ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်းများ မရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၇ တန်းနှင့် ၈ တန်း အောင်ပြီးသော ကလေးများသည် မိမိတို့၏ ပညာရေးပြီးဆုံးရန် အထက်တန်းကျောင်းရှိသောမြို့များ၊ ဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် အခြားနေရာများတွင် ပညာရေးပြီးဆုံးအောင် သွားရောက်သင်ယူကြရပါသည်။⁴⁴⁷ ပြဿနာတစ်ရပ်အနေဖြင့် အချို့သောမူလတန်းကျောင်းများမှ ပညာရေး ပြီးဆုံးသွားသောကလေးများမှာ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း ကျောင်းများတွင် ဆက်လက်သင် ယူနိုင်ခွင့်မရှိသောကြောင့် ပညာဆက်လက်သင်ယူနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်မှ ဒေသခံတစ်ဦး၏ အဆိုအရ

"ဒွယ်လိုးမြို့နယ်မှာဆိုရင် အထက်တန်းကျောင်းနည်းနည်းပဲရှိတယ်။ စာသင်ကျောင်းအများစုက အလယ်တန်းနဲ့ မူလတန်းကျောင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အိမ်ခြေများတဲ့ ကျေးရွာတွေက အလယ်တန်းကျောင်းကို ဖွင့်ထားပေမယ့် အိမ်ခြေနည်းတဲ့ ရွာတွေမှာတော့ မူလတန်းကျောင်းပဲရှိတယ်။ ကျောင်းတက်တဲ့ ကလေးအရွယ်တွေက ဒွယ်လိုးမြို့နယ်မှာ ကျောင်းသွားတက်လို့ရတယ်။ အလယ်တန်းကျောင်းပြီးသွားတဲ့ တချို့ကလေးတွေက ဒုက္ခသည်စခန်းတွေကို သွားပြီး တစ်ချို့က ပညာဆက်သင်ဖို့အတွက် မြို့တွေကို သွားရပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဟပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)

ခရီးအဝေးသို့ သွားရောက်ကျောင်းတက်ရသဖြင့် မိန်းကလေးများအတွက် အခက်အခဲများ ရှိကြပါသည်။ မိမိတို့၏ သမီးငယ်များကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကြုံတွေ့နိုင်မည့် အန္တရာယ်များကို စိုးရိမ်သောကြောင့် မိဘများအနေဖြင့် သမီးမိန်းကလေးများကို ယောက်ျားလေးများထက် ကျောင်းသို့စေလွှတ်ရန် တွန့်ဆုတ်မှုများ ရှိကြပါသည်။ အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းကျောင်းများသည် မြို့များနှင့် မြို့ကြီးများတွင်သာ ရှိနေသောကြောင့် ဝေးလံသော ကျေးလက်ဒေသရှိ မိန်းကလေးများမှာ မူလတန်းအဆင့်ထက် ကျော်လွန်၍ ပညာသင်ကြားနိုင်ခွင့် မရှိကြပါ။⁴⁴⁸

ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ အနိုင်အထက်ပြုမှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများတွင် အကန့်အသတ် ခံရခြင်းများမှာ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသောကာလများအတွင်းက ပညာသင်ကြားရန်အခွင့်အရေးအတွက် အဓိက အတားအဆီးများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် ထိုပြဿနာများ လျော့ကျသွားခဲ့သော်လည်း အထက်ပါ ဖြစ်ရပ်များ ကိုကြည့်ပါက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် ငွေကြေးအခက်အခဲများ စားဝတ်နေရေး ရုန်းကန်မှုများသည် မိမိတို့၏ကလေးများကို ပညာသင်ကြားနိုင်ရန်အတွက် ဆက်လက်၍အဟန့်အတားများ ဖြစ်နေကြပါသည်။ ထို့အပြင် ဝေးလံသောကျေးလက်ဒေသများတွင် ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးနေသောကြောင့် ဘဝရှင်သန်ရေးအတွက်ရုန်းကန်နေကြရသော ကျေးလက်ဒေသရှိလူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကလေးများ၏ ပညာရေးအတွက် လုပ်ဆောင်မှုများ တိုးတက်မှုနည်းပါးနေပါသေးသည်။

⁴⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, April 2014" တွင်ကြည့်ပါ။ KHRG ၊ ။

⁴⁴⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, August to October 2015," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, February and March 2014," တွင် ကြည့်ပါ။

⁴⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hidden Strengths, Hidden Struggles: Women's testimonies from southeast Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပညာရေးအရည်အသွေး

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ မှတ်တမ်းတင်ကာလအတောအတွင်း ဒေသခံများရွာသားနှင့် အင်တာဗျူးများပြုလုပ်၍ ရရှိသောအစီရင်ခံစာများအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အချို့ဒေသများတွင် ပညာသင်ကြားခွင့်များ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုဒေသများတွင် အရည်အသွေးမီသော ပညာရေးရရှိရေးအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိကြပါသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် ကာလများအတွင်း ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပညာရေးလိုအပ်ချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကြာမြင့်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ကလေးများ၏ ပညာသင်ခွင့်ကို အကြီးအကျယ် သက်ရောက်မှုရှိကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလအတွင်းပညာရေး အဆောက်အဦများကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ထိုးနှက်ခြင်းများ မရှိတော့သော်လည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုသည် ပညာရေးတွင် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပြီး တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားသော ဒေသများတွင် ကျောင်းများကိုပိတ်ထားရသည်များလည်းရှိပါသည်။⁴⁴⁹ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ရွာသားများအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းခိုင်းစေခြင်း၊ အိုးအိမ်စွန့်ခွာ၍နေရပ်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ မတရားမှုပြုခြင်း စသည်တို့ကို တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ပြုလုပ်သမျှ ခံကြရပါသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အထူးသဖြင့် တပ်မတော်စစ်သားများ ရောက်ရှိလာပြီးဆိုပါက ရွာသားများအနေဖြင့် တောထဲသို့ ထွက်ပြေးကြရသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်များကြောင့် ကလေးများ၏ပညာရေးကို ထိခိုက်မှုရှိသည်မျှမက မိမိတို့ရောက်ရှိသောနေရာများတွင် ဆက်လက်၍ပညာသင်ကြားခွင့် ရရှိသည့်တိုင် အရည်အသွေးမီသောပညာရေးကို သင်ယူနိုင်ရန် အခွင့်အရေးများဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။⁴⁵⁰

"နအဖ [တပ်မတော်] စစ်သားတွေက ကျွန်တော်တို့ရွာနားမှာ လှုပ်ရှားနေတော့ ကျွန်တော်တို့ရွာက ထွက်ပြေးရတာပေါ့။ ကလေးတွေက စာသင်နှစ်မပြီးသေးဘူးဆိုတော့ တောထဲမှာရှိတဲ့သစ်ပင်တွေ အောက်မှာ စာဆက်သင်ရတယ်။"

စော လ--- (ကျား၊ ၅၉ နှစ်) လ--- ကျေးရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴⁵¹

တောထဲတွင် ပုန်းအောင်းနေသော ရွာသားများအတွက် ကျောင်းတက်ရန် အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထိုနေရာများတွင် မိမိတို့၏ကလေးများကို ပညာဆက်လက်သင်ကြားနိုင်စေရန်အတွက် မိဘများအနေဖြင့် ကိုယ်တိုင်လက်လုပ် ကျောက်သင်ပုန်းများကို သစ်ပင်များတွင်ချိတ်ဆွဲခြင်း၊ ယာယီကျောင်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် တချို့သော ရပ်ရွာဒေသများမှ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ကလေးများအတွက် တစ်ခါတစ်ရံတွင် အခြေခံကျောင်းကို တည်ဆောက်ရပါသည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံရွာသားများ အနေဖြင့် မိမိတို့ရောက်ရှိသောတောထဲတွင် ကျောင်းများကိုအမြန်ဆုံးဖွင့်နိုင်ရန် ကြိုးစားနေစဉ် အခြားကြုံ တွေ့ရသော ပြဿနာများမှာ အဆောက်အဦမပြည့်စုံခြင်းနှင့် ပညာသင်ကြားရန် လိုအပ်သော ပစ္စည်း ကိရိယာများ မရှိခြင်းကြောင့် ကလေးများအနေဖြင့် အရည်အသွေးမီသော ပညာရေးရရှိရန် အခက်အခဲများ ရှိကြပါသည်။ အကယ်၍ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံရွာသားများထဲတွင် ကျောင်းဆရာတစ် ယောက်ယောက်ပါလာပါက

⁴⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The Asia Highway: Planned Eindu to Kawkareik Town road construction threatens villagers' livelihoods," ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင်ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," KHRG ၊ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Ma A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ၊ တွင် ထုတ်ဝေသော "Road construction, attacks on displaced communities and the impact on education in northern Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ၊ တွင် ထုတ်ဝေသော "Road construction, attacks on displaced communities and the impact on education in northern Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

ဒေသခံရွာသားများအတွက် ကံကောင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ကလေးများ အနေဖြင့် မိမိတို့ရော အထောက်အကူပစ္စည်းများကို သုံးပြီး အရည်အသွေးမရှိသော ဆရာများနှင့် မပြည့်စုံသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများနှင့်သာ သင်ယူကြရပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရွာသားအတော်များများမှာ ဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတွင် ဆက်လက်၍ နေထိုင်ကြရပြီး ၎င်းတို့၏သားသမီးများအတွက် ပညာရေးရွေးချယ်သင်ယူခွင့်နှင့် တည်ငြိမ်မှုရှိသော ပညာရေးအတွက်သက်ရောက်မှုများစွာရှိနေကြသည်။

ထို့အပြင် ၂၅ နှစ်ကြာကာလတာအစီရင်ခံစာများတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းမရှိသော ရွာသားများအနေဖြင့်လည်း မိမိတို့၏ရပ်ရွာဒေသများအတွင်းရှိ ပညာရေးအရည်အသွေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများရှိကြပါသည်။ ဒေသခံရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရလက်အောက်ရှိကျောင်းများတွင် အရည်အသွေးပြည့်မှီသော ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သော စိုးရိမ်မှုများကို ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်ကာလနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလတွင်လည်း တင်ပြပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရလက်အောက်ကျောင်းများတွင် အခြေခံပညာရေး အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများမရှိခြင်း၊ ဆရာများလစာနည်းပါးခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် ဗမာစာတစ်မျိုး တည်းကိုသာ အခြေခံခြင်း စသည့် ပြဿနာများကို ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဝေးလံသော ဒေသများမှ လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပြရာတွင် မြန်မာအစိုးရခန့်အပ်ထားသော ဆရာများမှာ လအနည်းငယ်အတွင်း ၎င်းတာဝန်ကျရာ အရပ်တွင်ဆက်လက်၍ နေထိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ၎င်းကျောင်းဆရာများသည် တာဝန်ကျရာနယ်ရှိ မြို့များသို့ သွားရောက်နေထိုင်ပြီး စာသင်ကျောင်းတွင် စာသွားမသင်ပဲ သူတို့၏လစာများကို ဆက်လက်ထုတ်ယူနေကြပါသည်။⁴⁵² ကျောင်းများတွင် ဝန်ထမ်းမလုံလောက်မှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ရွာခံဆရာများကို ငှားရမ်း၍ အစိုးရဆရာများနှင့်လက်တွဲပြီး သင်ကြားစေပါသည်။ သို့သော် ရွာခံဆရာများမှာ သတ်မှတ်ထားသော အရည်အသွေးများ မရှိသကဲ့သို့ အစိုးရအနေဖြင့်လည်း ထိုသူများအတွက် ထောက်ပံ့ကြေးငွေ တစ်စုံတစ်ရာ မပေးပါ။⁴⁵³ ဒေသအတော်များများတွင် ရွာသားများ၏အဆိုအရ အဆောက်အဦးဆောက်လုပ်ရန် အစိုးရထံမှ ရန်ပုံငွေမလုံလောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အရည်အသွေးမှီသောဆရာများ မငှားရမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့် ကလေးအများစု မှာ ပုံမှန်ပညာသင်ကြားခွင့် မရရှိခဲ့သည့်အပြင် မူလတန်းပညာပြီးနောက် ဆက်လက်၍ ပညာသင်ယူရန် အခွင့်အရေး မရရှိကြတော့ပေ။⁴⁵⁴ ပဋိပက္ခကာလများအတွင်းက ပညာသင်ခွင့်ရရှိခဲ့သော်လည်း ပညာရေးအရည်အသွေးသည် လက်ခံနိုင်စရာအကြောင်းမရှိကြောင်း အထက်ပါအကြောင်းအရာအချက်အလက်များမှ မီးမောင်းထိုးဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။

ပဋိပက္ခများ လျော့နည်းလာသော်လည်း မြန်မာအစိုးရ၏ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုမှာ ပြောင်းလဲမှုတစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ပါ။ ရွာသားများအနေဖြင့် ကျောင်းဆရာများ၏ အရည်အသွေး⁴⁵⁵နှင့် ကျောင်းသုံးပစ္စည်းများ⁴⁵⁶ မလုံလောက်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆက်စပ်မှု မရှိခြင်း⁴⁵⁷နှင့် အစိုးရကျောင်းမဟုတ်သော ကျောင်းများမှ ရရှိသော ပညာရေးဆိုင်ရာ လက်မှတ်အထောက်အထားများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက အသိအမှတ်မပြုခြင်းများကြောင့်⁴⁵⁸ ရွာသားများမှ စိတ်တိုင်းကျမှု မရှိကြောင်း

⁴⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Continued Militarisation, Killings and Fear in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, January to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Win Yaw Township, November to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township,

တင်ပြကြပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစတင်သည့် အချိန်မှစ၍ လုံခြုံရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေ တိုးတက်လာသည့်အတွက် မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ဝေးလံသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပညာသင်ကြားနိုင်ခွင့်အတွက် ကြိုးစား၍ ချဲ့ထွင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ကျောင်းများတိုးချဲ့မှုနှင့် သင်ယူနိုင်သော အခွင့်အရေးများတိုးတက်လာသော်လည်း ဝေးလံသောကျေးလက်ဒေသများရှိ ရွာသားများအတွက် လုံလောက်သော ကျောင်းအဆောက်အအုံများနှင့် သင်ကြားမှုပစ္စည်းများ လုံလောက်မှုမရှိပါ။ ကျောင်းအရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်မှုကြောင့် အချို့သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းများတွင်သာမက အချို့သော KED ကျောင်းများတွင်ပါ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်တွင် နေထိုင်သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဝင် ဒေသခံတစ်ဦးက ပြောဆိုရာတွင် မိမိ၏ဒေသအတွင်းရှိ ကျောင်းသားများမှာ မိမိကိုယ်ကို လုံခြုံသည်ဟု မခံစားရကြောင်း၊ မိမိတို့တက်ရောက်သော KED ကျောင်းသည် ခေါင်မိုးနှင့် ကြမ်းခင်းများ မလုံခြုံကြောင်း၊ ပြောဆိုကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကျောင်းအတော်များများသည် လူဦးရေထူထပ်ပြီး အချို့ကလေးများမှာ ထိုင်စရာနေရာပင် လုံလောက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးကျဆင်းမှု ဖြစ်စေပါသည်။⁴⁵⁹

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းဆရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုသည် လျော့နည်းသွားခြင်း မရှိပေ။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျောင်းသားများ၏ ပညာသင်ကြားရန် အခွင့်အရေးတိုးတက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ထိုဒေသအတွက် လိုအပ်သောကျောင်းဆရာများ ရရှိစေရန် အပူတပြင်း လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ သမိုင်းနှင့်ချီ၍ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးစနစ်နှင့် ထိတွေ့မှုအတွေ့အကြုံ နည်းပါးသည့်အတွက်ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား အယုံအကြည်မရှိခြင်းနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျောင်းဆရာများကိုလည်း အယုံအကြည်မရှိခဲ့ကြပါ။ ဆက်လက်ပြီး ထိုအယုံအကြည်မရှိခြင်းအပြင် ထိုကျောင်းဆရာများ၏ စေတနာနှင့် သင်ကြားသော ပညာရေးစနစ်အပေါ် ရွာသားများအနေဖြင့်လည်း မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်စေပါသည်။ အရည်အသွေးမပြည့်မီသော ကျောင်းဆရာများကြောင့် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်ရာဒေသတွင် ပညာရေးအရည်အသွေးနိမ့်ကျခြင်း အကြောင်းကို တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးက ဤကဲ့သို့ ဆိုပါသည်။

"ပညာရေးအကြောင်းပြောရရင်တော့ ဆရာတွေကို အရည်အသွေးမြှင့်တင်ဖို့ လိုတယ်လို့ ပြောချင်ပါတယ်။ သူတို့က အရည်အချင်းမရှိဘူး။ အဲ့ဒါကြောင့် သူငယ်တန်း နဲ့ မူလတန်းကလေးတွေတောင် ကျူးရှင်တက်ရတယ်။ [ကျောင်းချိန်ပြင်ပတွင် ပုဂ္ဂလိကကျူးရှင် တက်ရသည်။] ကျူးရှင်တက်မှပဲ စာမေးပွဲအောင်တယ်။ နောက်တစ်ခုက ဆရာတွေကိုယ်တိုင်ကိုက အသံထွက်မှန်အောင် မဖတ်တတ်ဘူး။ အဲ့ဒါမျိုးတွေဖြစ်နေတာ ပိုဆိုးတာက ဆရာတွေက စာလည်းကောင်းကောင်းမရှင်းပြတတ်ဘူး။ အဲ့ဒီတော့ကလေးတွေကို အလွတ်ကျက်ခိုင်းတယ်။"

မောင်အ--- (ကျား၊ ၃၄ နှစ်)၊ ဖအ--- ကျေးရွာ၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴⁶⁰

မြန်မာအစိုးရကခန့်အပ်သော ဝန်ထမ်းများ၏ နိမ့်ကျသောပညာရေးကြောင့် ရွာသားများနှင့် ကျောင်းဆရာများ၏ ဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်ရုံမျှမက ငွေကြေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဒေသတော်တော်များများတွင် အဆင့်အတန်းမမှီသော ပညာကိုသာ ရရှိမည်ကို နားလည်သောမိဘများအနေ ဖြင့် စာမေးပွဲအောင်စရန်အတွက် ပိုက်ဆံပေး၍ ကျူးရှင်ထားရမည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ကြပါသည်။ ထို့အတွက်

January to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁵⁹ "ရွာသားတွေက ကျောင်းတွေမှာ ကလေးဦးရေ အရမ်းများလွန်းနေတဲ့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကို အကူအညီတောင်းကြတယ် ဒါပေမယ့် အစိုးရက ဘာမှအကူအညီမပေးဘူး။ ရွာသားတွေက အစိုးရကို ဒီထက်သုံးဆလောက်ကြီးတဲ့ကျောင်း ပြန်ဆောက်ပေးဖို့ မတ္တာရပ်ခံကြတယ်။ ဒါပေမယ့် အစိုးရဆီက ဘာမှအကြောင်းမပြန်ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Maung A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြောင့် မိဘများအနေဖြင့် ပညာရေးအဆင့်အတန်းမှီရန်အတွက် ငွေကြေးထပ်မံသုံးစွဲရပါသည်။ ဤအခြေအနေများကြောင့် ပညာရေးတွင် မညီမျှမှုရလဒ်များ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ကျူရှင်မတက်နိုင်သော ကလေးများအတွက် ရှေ့ဆက်ဆိုးကျိုးများကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

မြန်မာအစိုးရကျောင်းဆရာဝန်ထမ်းများ၏ ကျောင်းပျက်ကွက်ခြင်းသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးသင်ကြားမှုစနစ် အရည်အသွေးနှိမ့်ကျခြင်း ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရက ခန့်ထားသော ကျောင်းဆရာများသည် လအနည်းငယ်အတွင်း မိမိတို့အိမ်များသို့ ပြန်သွားသော⁴⁶¹ ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများက ပြောဆိုထောက်ပြကြပါသည်။ လတ်တလော ရွာသားများ၏ပြောဆိုချက်များတွင် မြန်မာအစိုးရမှ ခန့်အပ်ထားသော ဆရာများမှာ ကျောင်းများတွင် ပုံမှန်သင်ကြားမှုများမရှိပဲ သင်တန်းတက်ရန် သို့မဟုတ် လစာထုတ်ရန် အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် မြို့များသို့ ပြန်သွားကြသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဝေးလံသောဒေသများရှိ ကျောင်းသားများမှာ မြို့ပြတွင်နေထိုင်သော ကျောင်းသားများကဲ့သို့ အဆင့်အတန်းမှီ ပညာရေးများ မရရှိနိုင်ပါ။ နူးပလာယာခရိုင်မှ ဒေသခံတစ်ဦး၏ အဆိုအရ

"အစိုးရခန့်တာပဲဖြစ်ဖြစ် ရွာကခန့်တာပဲဖြစ်ဖြစ် ဆရာတွေဆိုတာ သင်တန်းတက်ထားရမယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင် သုံးလလေးလတစ်ကြိမ် အရည်အချင်းစစ်စာမေးပွဲ ဖြေရမယ်။ [သင်တန်းကာလ သို့မဟုတ် စာမေးပွဲ ကာလသည်] နှစ်ရက်နဲ့တစ်လ ကြားအတွင်းမှာ ပြီးစီးရမယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဆရာတွေသင်တန်းတက် နေရင် အစားထိုးစရာ ဆရာအလုံအလောက်မရှိဘူးဆိုတော့ ကျောင်းသားတွေ ပညာရေးအတွက် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကျုံးမြို့နယ်၊ နူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁶²

ထို့အပြင် အစိုးရ၏အရည်အသွေးမှီသော ကျောင်းဆရာများကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသများတွင် ခန့်ထားနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ဆရာများအပေါ် အယုံအကြည်မရှိမှုသည် နောက်ဆက်တွဲ မတရားမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဒေသခံများ၏အဆိုအရ အစိုးရကျောင်းဆရာများသည် ကျောင်းသားများအပေါ်တွင် မတရားချိုးဖောက်မှုများ အမျိုးမျိုးကျူးလွန်ခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ဖြစ်ပျက်မှုများတွင် ဆရာများက လစဉ်စာမေးပွဲများ⁴⁶³ နှင့် ဘာသာရပ်များ⁴⁶⁴ မအောင်သော သို့မဟုတ် အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသော ပညာရေးသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို မလိုက်နိုင်သောကျောင်းသားများအား ရိုက်နှက်ဆုံးမ ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖဟယ်ကျေးရွာအုပ်စု၊ စ--- ကျေးရွာတွင် မူလတန်း မအောင်သော ကျောင်းသားများကို ၎င်းတို့၏ ဆရာက အပြစ်ဒဏ်ပေးသည့်အနေဖြင့် ထိုင်ထ ငါးရာ မှ တစ်ထောင်အထိ လုပ်ခိုင်းပါသည်။

ညံ့ဖျင်းသောသင်ကြားမှုအပြင် မတရားအပြစ်ပေးမှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရကပေးအပ်သော ဆရာသမားများ၏ ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ်အယုံကြည်ကင်းမဲ့ပြီး သမိုင်းနှင့်ချီ၍ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများ နှင့် အတူ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ထိုပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အရာများမှာ လူမျိုးရေးခွဲခြား

⁴⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ လတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶³ "အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၅ တုန်းက ဖာပွန်အထက်တန်းကျောင်းပညာရေးမှူးဦးဖားသောယဲရဲ့ သားဘုထောမူလတန်းကျောင်းဆရာ စောသာဟေးဘလူ က လပတ်အစမ်းစာမေးပွဲမအောင်တဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ရိုက်တယ်။ သူက ကလေးတွေကို ခေါင်းတွေ၊ ပေါင်တွေ၊ တင်ပါးတွေကို ရိုက်တယ်။ ကလေးတွေရဲ့ ပေါင်တွေ၊ တင်ပါးတွေမှာ အမှီးရာတွေဖြစ်နေတာ တွေတယ်။ တချို့ကလေးတွေဆိုရင် အဲ့လိုအရှိန်ခံရပြီး ကျောင်းတောင်မသွားနိုင်ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, June to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶⁴ Source #62 တွင်ကြည့်ပါ။

မူမရှိပဲ ထိုဒေသများအတွင်း အရည်အသွေးရှိသော ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ အရည်အချင်းရှိသော အစိုးရကျောင်း ဆရာများ၊ အဆင့်အတန်းမြင့်၍ ဒေသဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆီလျော်မှုရှိသော ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ စသည်တို့ ပါဝင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အများပါဝင်မှုရှိသော ပညာရေးစနစ်သို့၊ ကရင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားများကို ကျောင်းများတွင် သင်ကြားခြင်း

အစိုးရပညာရေးတွင် ကရင်စာပေယဉ်ကျေးမှုကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးစနစ်အပေါ်တွင် အငြင်းပွားမှုများစွာရှိပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ ရွာသားများ၏ ပညာရေး လက်လှမ်းမှီမှု တိုးတက်လာသော်လည်း ရှည်လျားသော သမိုင်းကြောင်းအစဉ်အလာတလျှောက်တွင် မြန်မာအစိုးရ နှင့်တပ်မတော်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ သွပ်သွင်းရန် ပညာရေးနည်းစနစ်ကို အထူးသဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းအတွက် ကရင်ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရအပေါ် အနည်ထိုင်နေပြီးဖြစ်သော အကြောက်တရားနှင့် မယုံကြည်မှုများ ယနေ့အထိ ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပညာရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အပံ့များ မရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ကိုယ်တူကိုယ်ထ ပညာရေးစနစ်ကို ထူထောင်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကရင်စာပေယဉ်ကျေးမှုကို လေးစားပြီး ထိန်းသိမ်းသော ပညာရေးစနစ်တစ်ခုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း နည်းလမ်းအားဖြင့် ‘မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒီ’⁴⁶⁵ ကို တားဆီးရန် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ KNU စီမံခန့်ခွဲမှုလက်အောက်တွင်ရှိသော KED အနေဖြင့် ကရင်ဘာသာစကားနှင့် လူမျိုးလက္ခဏာယဉ်ကျေးမှုကို သင်ကြားသည့် ပညာရေးစနစ်တစ်ခုကို အလေးပေးလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ KED ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအုပ်ချုပ်သော ပညာရေးစနစ်မှ ကရင်ဘာသာ စကား၊ စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ် အစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လက်ဆင့်ကမ်းပြန့်ပွားစေရေးတို့တွင် KED သည် အဓိကကျသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ လူမျိုးကြီးဝါဒီ မူဝါဒများ (assimilation policies) ကျင့်သုံးမှုကြောင့် KNU စီမံခန့်ခွဲသော ကျောင်းများကိုပိတ်ပင်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပြီး ကရင်ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုများကို စာသင်ခန်းများတွင် သင်ကြားမှုမပြုရန် ပိတ်ပင်ထားခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မှီကာလအထိ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအတောအတွင်း ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသော ကျောင်းဆရာများကို ငှားရမ်းခြင်းဖြင့် စာသင်ကျောင်းများကို ဆက်လက်ဖွင့်လှစ်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြပါသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရခြင်းမှာ တပ်မတော်၏ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင်မရှိသော ဘယ်ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုမဆို တပ်မတော်အရာရှိများက သံသယဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း ဒေသတလျှောက်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် KNU မှ ထောက်ပံ့သော မူလတန်း ကျောင်းများ သို့မဟုတ် ကိုယ်တူကိုယ်ထကျောင်းများ များစွာရှိခဲ့သော်လည်း ထိုကျောင်းများကို တပ်မတော်မှ စနစ်တကျပိတ်ပင်ထားဆီးခဲ့ပါသည်။ ထိုကျောင်းများ ပြန်ဖွင့်နိုင်ရန်အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၏ခွင့်ပြုချက်များကိုရယူခြင်း၊ အစိုးရမှသင်တန်းပေးထားသော ဆရာများ၏စားရိတ်နှင့်လစာပေးခြင်းရ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့်အညီသင်ကြားခြင်း စသည့် သတ်မှတ်ချက် များကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁴⁶⁶ ဘားအံခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦး၏ အဆိုအရ -

⁴⁶⁵ လူမျိုးစုအဖွဲ့အစည်းများက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ အကောင်အထည်ဖော်နေသော ပူးပေါင်းရေးမူဝါဒကို ဗမာမဟုတ်သော လူမျိုးစုများကို ဗမာဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ လုပ်ဆောင်သော မူဝါဒဟုယူဆကြသည်။

⁴⁶⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District,” တွင်ကြည့်ပါ။

"ကျောင်းဖွင့်ချင်တယ်ဆိုရင် ဆရာတွေက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဆရာတွေဖြစ်ရမယ်။ မဟုတ်ရင်သူတို့ကို သတ်မယ်။ တစ်ကယ်သတ်မယ်။ ဗမာတွေက သတ်မယ်။ သူတို့က ကရင်စာသင်တာကို ဘယ်တော့မှ လက်မခံဘူး။ ဆရာဆိုရင် ဗမာဖြစ်ရမယ်။ ဗမာကျောင်းဆရာကန် ရှိရမယ်။ ကရင်ဆရာတွေမှာ ဗမာဆရာကန် မရှိဘူးဆိုရင် သူတို့ကိုတွေ့ရင် သတ်မယ်။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းဖွင့်လို့မရဘူး။"

စောဖဒ--- (ကျား၊ ၄၃ နှစ်)၊ ဖဒ--- ကျေးရွာ၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴⁶⁷

ဤသို့ ကရင်ပညာရေးကိုတိုက်ခိုက်မှုများတွင် ဆရာများ၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများ၊ ကျောင်းအဆောက်အဦများ၊ ကျေးရွာများနှင့် ကရင်လူမျိုးများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး တပ်မတော်က တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်မှ ထိုသို့ကျူးလွန်ရာတွင် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုပညာရေးစနစ် စသည်တို့ကိုအပြစ်တင်၍ ထိုကျောင်းများသည် သူပုန်ကျောင်းများဖြစ်သည်။ အားပေးထောက်ခံသော ကရင်လူမျိုးများသည် သူပုန်ကိုထောက်ခံသူများဖြစ်သည်ဟု မတရားစွပ်စွဲ၍ အနိုင်ကျင့်ချိုးဖောက်ခဲ့သည်။

ကရင်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု ပျောက်ကွယ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် မည်သည့်လူမျိုးစု ဘာသာစကားကိုမျှ ထည့်သွင်းခြင်းမပြုပဲ မြန်မာစာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာကိုသာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ မိမိတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားမပျောက်ပျက်လိုသော မိဘများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ကလေးများကို ကျောင်းချိန်ပြင်ပတွင် သို့မဟုတ် နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက်များတွင်⁴⁶⁸ သင်ယူစေသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာလည်း အန္တရာယ်ရှိပါသည်။

"သူတို့ကျောင်းတွေမှာ သင်တဲ့ဘာသာရပ်တွေက အင်္ဂလိပ်စာ၊ ဗမာစာနဲ့ သချာ်ပဲ။ လူမျိုးစုဘာသာစကားတွေကို သင်ခွင့်မပြုဘူး။ ကျွန်တော်တို့ရွာတွေမှာ ကရင်လူမျိုးရောမွန်လူမျိုးရော နှစ်မျိုးလုံးရှိတယ်။ အားလုံးက ကိုယ့်ဘာသာနဲ့ကိုယ်ပဲ သင်ချင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဗမာတွေက ကလေးတွေကို သင်ခွင့်မပေးဘူး။ ကျွန်တော့်အမြင် ပြောရရင်တော့ ဒါဟာ လူမျိုးစုတွေကို အမျိုးပျောက်အောင် လုပ်တဲ့ ဝါဒပဲ။"

စောဖဒ--- (ကျား၊ ၃၄ နှစ်)၊ ဖဒ--- ကျေးရွာ၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁴⁶⁹

၂၀၁၄ ခုနှစ် ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားပညာရေးဥပဒေအရ ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို အစိုးရကျောင်းများတွင်သင်ကြားခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ရွာသားများ၏အဆိုအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများမှာ ယဉ်ကျေးမှုအရ သင့်လျော်သော ပညာသင်ခွင့်ကိုရရှိရန် ကွာဟမှု အခက်အခဲများ ရှိနေပါသည်။ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ လယ်ဒိုစိုးမြို့နယ်၊ ဒွေခီးဒေသ ကဲ့သို့ နေရာတစ်ချို့တွင် ရွာသားများ တင်ပြကြသည်မှာ ကရင်ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းရာဇဝင်များကို မိမိတို့၏ရွာများရှိ ကျောင်းများတွင် သင်ယူခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။⁴⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ကရင်ဘာသာကို ကျောင်းဆင်းပြီးနောက်ပိုင်း အချိန်များတွင်သာ သင်ကြားခွင့်ပြုပြီး လူမျိုးစုဘာသာစကားများကို သင်ကြား ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏သင်ရိုးညွှန်းတမ်းမှ အထောက်အကူ မရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။⁴⁷¹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ မုန်းမြို့နယ်မှ

⁴⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶⁸ Source #28 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ဖွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: Ler Doh Soh Township, June to November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ကရင်ဘာသာကို ကျောင်းစာသင်ချိန် မတိုင်ခင်နှင့် စာသင်ချိန်များတွင် သင်ကြားမှုပြုနိုင်ပါသည်။

"ကျောင်းအသစ်က ကျောင်းသားတွေကို ကရင်ဘာသာစကားနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို သင်ဖို့အခွင့်အရေး ပေးတယ်။ အဲ့ဒီတော့ [ကရင်ဘာသာရပ်] ဆရာကို ရွာထဲကပဲ ရွေးတယ်။ အဲ့ဒီကရင်ဘာသာရပ် ဆရာက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆီက လစာရတယ်။ ကျောင်းသားတွေအနေနဲ့ ကရင်ဘာသာနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို မနက် ၈ နာရီခွဲကနေ ၉ နာရီအထိ ကျောင်းချိန်မတိုင်ခင် သင်ရတယ်။ ပြီးတော့ ညနေ ၂ နာရီခွဲကနေ ၃ နာရီ ၁၅ အထိ ထပ်ပြီးသင်ရတယ်။ ကျောင်းသားတွေကို ကရင်ဘာသာနဲ့ယဉ်ကျေးမှု အဲ့ဒီလို သင်ပေးတယ်။ တစ်ပတ်မှာ ကျောင်းဖွင့်တဲ့နေ့တိုင်း အဲ့ဒီလိုသင်ရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁷²

ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းများတွင် မိမိတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားကို သင်ကြားခွင့်အာမခံချက် များ မပေးထားသောကြောင့် ကရင်ဘာသာစကားသင်ကြားမှုနည်းစနစ်များ လက်ခံရရှိမှုနည်းပါးခြင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အခြားအစီရင်ခံစာများထဲတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြိတ်-ထားဝယ် ခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးမှ -

"လောလောဆယ်မှာတော့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက သူတို့အနေနဲ့ ကရင်ဘာသာကို ဒေသခံကရင်ကျောင်းတွေမှာ သင်ခွင့်ပြုမယ်လို့ပြောတာ ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရတယ်။ သူတို့ပြောတာတော့ ကရင်ဘာသာကို စာသင်ခန်း တွေထဲမှာ သင်ပေးမယ်။ အချိန်ပိုအတန်းမဟုတ်ဘူး [ကျောင်းချိန်ပြင်ပမှာမဟုတ်ဘူး]။ အဲ့လိုပြောပေမဲ့လည်း ကျွန်တော်တို့ ကောင်းကောင်းတွေ့နေရတာကတော့ ဆရာတွေက ကရင်ဘာသာကို စာသင်ခန်းတွေထဲမှာမသင်ဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁷³

ကျောင်းတွင် ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် စာသင်ကြားခြင်းနှင့် ကရင်ဘာသာစကားကို ထည့်သွင်းသင်ကြားခြင်း မရှိလှနီးပါးဖြစ်သည့်အပြင် အစိုးရကျောင်းဆရာများအပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အာဏာပိုင်များ၏ ပညာရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တိုးချဲ့လာခြင်းအပေါ် မကျေနပ်မှုများရှိကြသည်ဟု ဒေသခံများမှ ပြောဆိုတင်ပြမှုများ ရှိကြသည်။ လတ်တလောနှစ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဒေသခံအစိုးရ (KED) ကျောင်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် အစိုးရကျောင်းဆရာများအား ထိုကျောင်းများတွင် သင်ကြားရန် စေလွှတ်ခြင်း များကြောင့် ကရင်ကျောင်းဆရာများကြားတွင် တင်းမာမှုများရှိခဲ့ပါသည်။ ဖဟ--- ကျေးရွာမှ ဆရာမတစ်ဦးက အစိုးရကျောင်းဆရာများနှင့် ပူးတွဲအလုပ်လုပ်ရာတွင် ရရှိသော မကောင်းသောအတွေ့အကြုံ များကို ယခုလိုပြောပြပါ သည်။

⁴⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Mone Township, February to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷³ Source #98 တွင်ကြည့်ပါ။

"ကျွန်မက ၂၀၀၆ ခုနှစ် ကနေ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အထိ ဆရာမလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကျောင်းဆရာတွေနဲ့ တွဲလုပ်တဲ့အခါ အခက်အခဲတွေ အများကြီးရှိခဲ့တယ်။ ပြီးတော့ ဒီကျောင်းက အစိုးရဆောက်ထားတဲ့ ကျောင်းမဟုတ်ဘူး။ ဒီ ဗဟ--- ရဲ့ရွာသားတွေက ဆောက်ထားတဲ့ ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်း ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကစပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကျောင်းဆရာတွေ ဒီကျောင်းကို ရောက်လာတယ်။ ဆရာတစ်ယောက်ကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဒီကျောင်းမှာ ကျောင်းတာဝန်ခံ ရာထူးကို ပေးထားတယ်။ ဒီကျောင်းက သူတို့ဆောက်တာမှ မဟုတ်ပဲ။ အဲ့ဒီတော့ ရွာခံဆရာတစ်ယောက်က ဘယ်သဘောကျမလဲ။ အဲ့ဒါကြောင့် သူတို့က ဒီမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဆရာတွေက ကျွန်မတို့ကျောင်းကို အုပ်ချုပ်ဖို့ သက်သက်လာတာဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကျုံးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁷⁴

အချို့အကြောင်းအရာများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရှိနေသော ဒေသခံများ၏ ပါဝင်လှုပ်ရှားမှုကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားပေးပဲ ၎င်း၏အာဏာကို ချဲ့ထွင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ဒေသခံတာဝန်ရှိသူများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများနည်းပါး ခြင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သထုံခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာတွင် မိမိ၏ဒေသအတွင်းရှိ ဆရာများ၏အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏အတွေ့အကြုံကို ဤသို့ ပြန်လည်ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"ပညာရေးပိုင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာတစ်ခုကတော့ အစိုးရက သူတို့ကျောင်းဆရာတွေ တောင်ပေါ်ကျေးရွာတွေကို အများကြီးစေလွှတ်တဲ့အတွက်ကြောင့် KED က ခန့်ထားတဲ့ ဒေသခံဆရာတွေက အလုပ်တွေ ပြုတ်ကုန်တာပေါ့။ အဲ့ဒီထက် ပိုဆိုးတာက အစိုးရကျောင်းဆရာတွေကို ရွာသားတွေက အစားအသောက်တွေသာတွေ့ ထောက်ပံ့ရတဲ့အခါကျတော့ ပိုပြီးတော့ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်တာပေါ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁷⁵

အပေါ်မှ ရွေးနုတ်ဖော်ပြချက်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းဆရာများကို ငွေကြေးဆိုင်ရာထောက်ပံ့မှုများ တာဝန်ခံရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ရွာသားများကိုဖိအားပေးခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ အာဏာစက်ချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့် ကရင်ပညာရေးအပေါ်တွင် ထောက်ပံ့မှုနည်းပါးခြင်း စသည့်ဒေသခံလူထုများ၏ လက်ရှိစိုးရိမ်မှုများ ပိုမို၍ ဆိုးရွားလာပါသည်။ ထို့အပြင် တရားမျှတမှုမရှိသော မူဝါဒများဖြစ်သော အတင်းအဓမ္မဖိနှိပ်ခြင်းနှင့် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုကို ဗမာ့ယဉ်ကျေးမှုအောက်သို့ ရောက်ရှိစေရန် မြန်မာအစိုးရ၏ ပညာရေးစနစ်ကို အသုံးပြုနေခြင်းကြောင့် ဒေသခံအသိုက်အဝန်းများအနေဖြင့် အစိုးရအသစ်၏ ချမှတ်သောလုပ်ငန်းစဉ်များကို ၎င်းဒေသတွင် လိုလိုလားလားကြိုဆိုရန်ဆန္ဒမရှိကြပေ။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ရွာသားများအတွက် စီမံနိုင်ခြင်း မရှိခြင်းကြောင့်နှင့် တပ်မတော်မှ ကရင်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပညာရေးကို ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် ပစ်မှတ်ထားပြီး ထိုးနှက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ စနစ်ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ သို့သော် ကလေးအများစုမှာ အထက်တန်းပညာရေးကို ဒုက္ခသည်စခန်းတွင်ဖွင့်ထားသော KED လက်အောက်ရှိ ကျောင်းများ၊ လူထုအခြေပြု

⁴⁷⁴ Source #85 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ဒေသခံရွာသားများမှဖွင့်လင့်သော ကျောင်းများတွင် ပညာသင်ယူခွင့်များ ရရှိခဲ့သော်လည်း ထိုလက်မှတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အသိအမှတ်မပြုပါ။ အစိုးရမဟုတ်သောအခြားပညာရေး လက်မှတ်များကို မြန်မာအစိုးရမှ အသိအမှတ်မပြုသဖြင့် လက်မှတ်ရရှိထားပြီးသောကျောင်းသားများမှာ အစိုးရပညာရေးစနစ်နှင့် ချိတ်ဆက်ပိုင်ခွင့်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာတက္ကသိုလ် များတွင် ပညာသင်ယူခွင့် စသည့်အခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့နေကြရပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခန်းတစ်ခုတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှဒေသခံတစ်ဦးက လက်ရှိစနစ်ကြောင့် ငွေရေးကြေးရေးခက်ခဲရုံမျှမက အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးအတွက် ရေရှည်အခက်အခဲများကို ဤသို့ပြောပြခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ကလေးတွေက [KNUကျောင်းမှာ] စာမေးပွဲအောင်ရင်တောင်မှ လက်မှတ်ရဖို့အတွက် အစိုးရစာမေးပွဲ ဖြေရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပိုက်ဆံအများကြီးကုန်ကျတယ်။ ပိုက်ဆံမရှိတဲ့လူဆိုရင် ပြဿနာအများကြီးရှိတာပေါ့။ တကယ်လို့ သူတို့ [KNU] ကျောင်းမှာအောင်ခဲ့ရင်တောင်မှ သာမန်အလုပ်တွေပဲရမယ်။ အခွင့်အရေးတွေက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းက အောင်တဲ့လူတွေပဲ ရတယ်။ [KNU ကျောင်းတွေမဟုတ်ဘူး။] မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရကျောင်းတွေက စာမေးပွဲအောင်ရင် သူတို့အစိုးရလက်မှတ်ရမယ်။ အဲ့ဒါနဲ့သူတို့ကိုတရားဝင်လက်မှတ် တောင်းမယ်ဆိုရင် သူတို့မှာပြစ်ရာလက်မှတ် ရှိတယ်။"

နော် ဖဘ--- (မ)၊ ၁၈--- ကျေးရွာ၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁷⁶

အစိုးရမဟုတ်သော ပြင်ပကျောင်းများမှ ရရှိသော ပညာအရည်အချင်းများကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမှုနည်းပါးခြင်းကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပညာရေးအရည်အသွေး အဆင့်အတန်းမညီမျှမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ထိုခွဲခြားခံရမှုအကျိုးဆက်များကို ကရင်ရွာသားများမှ ခံစားနေပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလများ အတွင်းမှ ရွှေ့ပြောင်း ခဲ့ရသော ရွာသားများ၏ကလေးသူငယ်များမှာ ဤကဲ့သို့ မိမိတို့ရရှိထားသော လက်မှတ်များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း မခံရသဖြင့် ဘဝအောင်မြင်ရေးနှင့် မြန်မာလူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်ရှင်သန်ရေးအတွက် အခက်အခဲအတား အစီးများစွာ ရှိကြပါသည်။ လက်ရှိအစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ဝန်ထမ်းများအပေါ် မယုံကြည်မှုတို့နှင့်အတူ ပညာတတ် ကရင်လူငယ်များမှ ရရှိထားသော လက်မှတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ အသိအမှတ်မပြုခြင်းတို့ကြောင့် ကရင်လူ့ အဖွဲ့အစည်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအကြား ဆက်သွယ်ရေး ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးနည်းပါးစေပြီး သို့မဟုတ် ဆယ်စုနှစ်ကြာခံစားခဲ့ရသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့၏ မူဝါဒများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့ဘဝကို မည်သို့ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရသည်ကို တင်ပြနိုင်သော အခွင့်အရေး များလည်း ဆုံးရှုံးစေပါသည်။ ဤယုံကြည်မှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်သော အရာတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် လူမျိုးစုပညာရေးအဖွဲ့အစည်း များအကြား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရှိရေးဖြစ်ပြီး ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုနှင့် မျှော်လင့်ချက်များကို ဒေသဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အညီ ရရှိထားသော ပညာအဆင့်အတန်းများကို အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြု သော လုပ်ငန်းစဉ်များ လိုအပ်ပါသည်။

ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုအတွက် လိုအပ်သောပညာရေးကဏ္ဍ

ဤသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုအခြေခံ၍ ကျင့်သုံးသောမူဝါဒများကို ခံစားခဲ့ရသည့်ကာလတစ်လျှောက်တွင် ကရင် လူ့အခွင့်အရေး၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာများအရ ရွာသားများသည် မိမိတို့၏ ခံစားမှုများမှ လွတ်မြောက်နိုင်ရန် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ပြန်လည်ခုခံကြပါသည်။ ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ တည်မြဲရေး အတွက် သင်ပြနိုင်သော ဆရာများရှာဖွေခြင်း၊ ကျောင်းချိန်ပြင်ပတွင် ကရင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများ သင်ယူစေခြင်း၊⁴⁷⁷

⁴⁷⁶ Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷⁷ "အခွင့်အရေးရလျှင်ရသလို ဆရာတွေကတော့ ကျောင်းသားတွေကို ကရင်ဘာသာနဲ့ သူတို့စာပေတွေကို ရေးတတ်ဖတ်တတ် အောင်သင်ပေးပါတယ်။ အဲ့ဒီ ကရင်ဆရာတွေရှိကျေးဇူးကြောင့် ကျောင်းသားတွေအနေနဲ့ ကရင်စာတွေကို မြို့နယ်ရုံးမှာ သွားပြီး သင်ခွင့်ရကြတယ်။ ပညာရေးအခြေအနေပိုကောင်းပါတယ်။ အရင်ကနဲ့စာရင် အခြေအနေပိုကောင်းလာတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏

ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊⁴⁷⁸ ကရင်အမျိုးသားအလံကို ကျောင်းရှေ့တွင် စိုက်ထူခြင်းများ⁴⁷⁹ စသည်တို့ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လာခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေး၏ အစီရင်ခံစာတလျှောက်တွင် ရွာသားများ၏ထွက်ဆိုချက်အရ ပညာရေးသည် ကရင်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ကာကွယ်ရန် အဓိကကျသော နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ ရွာသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ

"ကျွန်မအမြင်ပြောရရင် ကျွန်မတို့အနေနဲ့ သေနတ်တွေနဲ့ မတိုက်နိုင်တော့ဘူးဆိုရင်တောင်မှ ကျွန်မတို့ရဲ့ စကားတွေ၊ ဘောပင်တွေနဲ့ ဆက်ပြီး တိုက်နိုင်ပါတယ်။"

နော် ဖအ--- (မ၊ ၂၄ နှစ်)၊ ဖဂ--- ကျေးရွာ၊ ဖဂ--- ကျေးရွာအုပ်စု၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊
ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁸⁰

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလတွင် ရွာသားများကမိမိတို့၏ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အမျိုးသား သင်္ကေတများ မပပျောက်ဆုံးရှုံးစေရန် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် ပညာရေးသည် မိမိတို့အတွက် ကာကွယ်ရေးလက်နက်တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ခံယူကြပါသည်။ သို့သော်လည်း ပညာရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းကာလဖြစ်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမှ မခိုင်မာသေးသော ငြိမ်းချမ်းရေးကာလတွင်မှာလည်း ဆက်လက်ပြီး လုပ်ဆောင်ရမည့် အဓိကကျသော အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ သမိုင်းနှင့်ချီ၍ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးမှတစ်ဆင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးရေး လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆက်လက်၍ အယုံအကြည်မရှိသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးစနစ်ကို ကရင်ဒေသတွင် ဤသို့သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကာလအတွင်း တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်နေသည်မှာ အစိုးရအနေဖြင့် ကရင်လူထုအသိုက်အဝန်းကို ထိန်းချုပ်မှုများ ချဲ့ထွင်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ရွာသားများ၏ သက်သေခံချက်မှ မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်မှာ ကရင်အမျိုးသားသင်္ကေတသည် ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် အခြေခံသော သင့်လျော်သည့် ပညာရေးပြဌာန်းချက် များနှင့် ခွဲမရအောင် ဆက်နွယ်လျက်ရှိပါသည်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းထဲတွင် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သောမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပညာရေး ဝန်ဆောင်မှု ချဲ့ထွင်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အချို့သောရွာသားများ၏အမြင်တွင် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော ဒေသခံများဦးဆောင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် ၎င်းတို့လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အစားထိုးလုပ်ဆောင်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ သထုံခရိုင်မှရွာသားတစ်ဦးက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို KNU ကျောင်းများတွင် ချဲ့ထွင်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး မိမိ၏ စိုးရိမ်စိတ်ကို ပြောဆိုရာတွင် -

"ကျွန်တော်တို့ရန်သူ [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] က ကျွန်တော်တို့ လူမှုအသိုက်အဝန်းထဲကို ဝင်လာပြီး [တိုက်ခိုက်နေတာဟာ] ကျွန်တော်တို့အတွက် အကြီးမားဆုံး စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဗမာတွေက ကျွန်တော်တို့ကို စစ်ရေးနဲ့ တိုက်တာမဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒေသပညာရေးကို ထိန်းချုပ်ပြီးတိုက်တာ။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျောင်းတွေ တော်တော်များများ လျော့သွားပြီး ကျွန်တော်တို့ဒေသမှာ ကော်သူးလေ [ကရင်] ကျောင်း နည်းနည်းပါးပါးပဲ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: K'Ser Doh Township, August to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷⁸ "KNU ထိန်းချုပ်တဲ့နေရာတွေမှာ ရွာသားတွေက ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းတွေဆောက်ကြတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ကလေးတွေကျောင်း သွားနိုင်တာပေါ့ စာသင်မဲ့ဆရာတွေလည်းငှားနိုင်တာပေါ့။" Source #94 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁷⁹ "ဗမာအစိုးရက အဲ့ဒါကို မကြိုက်ဘူးဆိုတာ သူတို့သိတယ်။ ဒါပေမယ့် ကရင်ရွာသားတွေကသိတယ် သူတို့က ဗမာအစိုးရဆီက တန်းတူညီမျှရေးကို တောင်းဆိုကြတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်သူတို့ကရင့်အလံကို လွှင့်တာပေါ့။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Paingkyon Township, June to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁰ Source #165 တွင်ကြည့်ပါ။

ကျွန်တော့်တယ်။ ကျွန်တော့်အထင်တော့ ကျွန်တော့်ဒေသမှာရှိတဲ့ ကျောင်းတွေအားလုံးကို ဗမာအစိုးရကျောင်း အားလုံးဖြစ်အောင် အစားထိုးသွားလိမ့်မယ်။

စောဒေအ--- (ကျား၊ ၂၇ နှစ်)၊ ဖပ--- ကျေးရွာ၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁸¹

စောဒေအ--- ၏ထွက်ဆိုချက်တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလအတောအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဗမာ၊ ကရင်နှင့် အခြားသောလူမျိုးစုများအတွင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်နေသောတင်းမာမှုများကို မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြထားသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအရ သင့်လျော်သောပညာရေးကို လက်မခံခြင်းသည် ထိုတင်းမာမှုများကို ပိုမို၍ ဆိုးရွားစေပြီး ကရင်ယဉ်ကျေးမှုသည် လူများစု ယဉ်ကျေးမှု၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် တစ်ဖန်ပြန်လည်ကျရောက် မည်ဆိုသည့် ထင်မြင်ယူဆမှုများကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ သင့်လျော်သော ပညာရေးအခွင့်အရေးသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းကို တည်ငြိမ်ပေးနိုင်ပြီး တိုးတက်မှုများ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါသည်။ ပညာရေးသည် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မတရားဖိနှိပ်မှုများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ကြောင်းကိုဖာပွန်ခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်းထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့က လူမှုအသိုက်အဝန်းနဲ့ နေတာဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ခလေးတွေ ရဲ့ပညာရေးကို တိုးတက်စေချင်တာပေါ့။ ဒါက အနာဂတ်ရှေ့ရေးအတွက်ပဲလေ။ ကျွန်တော်တို့ခလေးတွေအနေနဲ့ စာရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်မယ်ဆိုရင် သူတို့အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လူမှုအသိုက်အဝန်းကို ဘယ်လိုတိုးတက်အောင် လုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ကောင်းတွေ ပေါ်လာမှာပေါ့။ သူတို့ပညာကောင်းကောင်းတတ်သွားရင် သူတို့ဘဝတွေနဲ့ လူမှုအသိုက်အဝန်းများ တိုးတက်လာမယ်။ သူတို့ရဲ့ လူမှုအသိုက်အဝန်း တိုးတက်လာပြီးဆိုရင် သူတို့ဟာ တိုင်းပြည်အတွက် နိုင်ငံသားကောင်းတွေ ဖြစ်လာမှာပေါ့။ ကျွန်တော်တို့က ဘာမှမသိဘူး၊ ပညာမတတ်ဘူးဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ ဘယ်မှရောက်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒီအတိုင်းပဲ သံသရာလည်နေမယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့တွေ ဖိနှိပ်မှုကို ဆက်လက်ခံစားနေကြမှာပဲ။"

ဦး ဖမ--- (ကျား၊ ၅၃ နှစ်)၊ ဖန--- ကျေးရွာ၊ ကတိုင်တိကျေးရွာအုပ်စု၊ ဖာပွန်မြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁴⁸²

ရွာသားများ၏ သက်သေခံထွက်ဆိုချက်များအရ ပညာရေးသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေး လမ်းစဉ်တွင် တည်ငြိမ်မှုရရှိနိုင်သလို (သို့မဟုတ်) ကြိုးစားအားထုတ်မှုကိုလည်း လျော့ကျလာအောင် လုပ်ဆောင်မည့် အခွင့်အလမ်းရှိသည်။ အရည်အသွေးမြင့်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းများမှ ဦးဆောင်ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သင့်လျော်သော ပညာရေး စသည်တို့ကို မြို့ပြနှင့် ဝေးလံသော ဒေသများတွင် ထူထောင်နိုင်ပါက ရေရှည်အတွက်ပိုမိုကောင်းမွန်လာသည့်အပြင် ကရင်လူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် ပိုမိုအားကောင်းလာမှာဖြစ်ပြီး ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရာလည်း ရောက်ပါသည်။ ဤသို့မဟုတ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းစဉ်သည် ကရင်ဘာသာစကားကို အထောက်အပံ့မဖြစ်သော၊ ကရင်ထုံး တမ်းစဉ်လာနှင့်မကိုက်ညီသော ကရင်ဝန်ထမ်းများမပါဝင်သောနည်းစနစ်များဖြင့် ဆက်လက်အကောင်အထည် ဖော်ပါက တင်းမာမှုများ ပိုမိုဖြစ်ပွားလာပြီး ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာများတွင် ကရင်ဘာသာစကားအပေါ် လေးစားမှုမရှိခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဆရာများနှင့် ကရင်ကျောင်း သားများအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု အတွေ့အကြုံအားနည်းခြင်း၊ ကရင်ရွာသားများ ကို အရည်အသွေးမရှိသော ထောက်ပံ့မှုပေးခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် ကရင်လူထုအတွင်း မပြေလည်သော ဆက်ဆံရေးများ စသည်တို့ တည်ရှိနေသည်ဖြစ်ပါသည်။

⁴⁸¹ Source #174 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸² Source #170 တွင်ကြည့်ပါ။

နိဂုံး

နိုင်ငံရေးနှင့်ဥပဒေရေးရာ ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်အတူ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသအချို့တွင် ကရင်လူမျိုးများ၏ ပညာသင်ခွင့် အတွက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ကရင်ဘာသာစကားကိုလည်း အစိုးရကျောင်းများတွင် သင်ကြားခွင့် ပြုလာ ပါသည်။ ဤအချက်များကို အပြုသဘောဆောင်သော ခြေလှမ်းအဖြစ် ရွာသားများက ရှုမြင်ကြသော်လည်း ကျောင်း အဆောက်အဦးနည်းပါးမှုများကြောင့်ပညာရေးကိုလက်လှမ်းမီနိုင်ရန်ရွာသားများအတွက်အတားအဆီးအခက်အခဲများ ဖြစ်နေပါသေးသည်။ အထူးသဖြင့် အဆင့်မြင့်ပညာရေးတစ်ရပ်သည် မိမိတို့၏ အသိုက်အဝန်းမှ လုံခြုံသော အကွာအဝေးတစ်ခုတွင် သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ လူနေမှုအသိုက်အဝန်းတွင် တည်ရှိခြင်းများ မရှိသေးပါ။ ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက်တွင် ရွာသားများသည် ငွေရေးကြေးရေး အခက်အခဲ အတားအဆီးများနှင့် ဘဝရပ်တည်ရေး အတွက် ပင်ပန်းစွာ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေရမှုများကို ဆက်လက်ပြီး ကြုံတွေ့နေရသောကြောင့် ပညာရေး လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် အခက်အခဲကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ရှေ့တွင်တစ်မျိုး ကွယ်ရာတွင်တစ်မျိုး ကုန်ကျသော ပညာရေးစရိတ်များ ဆက်လက်၍ ရှိနေသေးသည့်အတွက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများမှာ ပညာသင်ယူရန် အတားအဆီးများဖြစ်နေသည်။ အထူးသဖြင့် အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်းအဆင့်များတွင် ပိုမိုခက်ခဲပါသည်။

ကျောင်းများတွင် လုံလုံလောက်လောက်မရရှိသော ပညာရေးနှင့် ဆက်လက်၍ နည်းမျိုးစုံဖြင့် ပညာရေးအတွက် ပေးရသောအခကြေးငွေများ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆရာများ၏ ညံ့ဖျင်းသောသင်ကြားမှုများကြောင့် ကျောင်းချိန်ပြင်ပ တွင် ကျူရှင်ဆရာများ ငါးရမ်း၍ သင်ကြားရသော အခကြေးငွေများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် များစွာ အခက်အခဲ တွေ့ရပါသည်။ ထို့အတူ မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းကြောင်းများကို အစိုးရကျောင်း ပညာရေးစနစ်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြမှုမရှိခြင်း၊ ကရင်ဘာသာစကားများဖြင့် ဘာသာရပ်များကို သင်ကြားခွင့်မရှိခြင်း များကိုလည်း တွေ့ကြုံနေရပါသည်။ ကရင်ဘာသာသင်ကြားခြင်း၊ ကရင်ဘာသာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ကျောင်းများတွင် သင်ကြားခြင်းနှင့် ကရင်အမျိုးသားသင်္ကေတကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် ခိုင်မာစွာ အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်မှုကြောင်းကို ဤကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ကလေးများအတွက် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆီလျော်သော ပညာရေးတစ်ရပ်ရရှိစေရန် ကြိုးစားအား ထုတ်လုပ်ခဲ့သောအရာတွေသည် မိမိတို့အတွက် အလွန်တရာအန္တရာယ်ရှိသော်ငြားလည်း တစိုက်မတ်မတ် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။

ဆက်လက်ပြီး အစိုးရဦးဆောင်သော ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို တိုးချဲ့ခြင်းတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ လူမျိုးစုပညာရေးဌာနများ၊ ရွာသားများ၊ တိုင်းရင်းသားလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း များအပေါ် မြန်မာအစိုးရမှ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ နည်းပါးခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင် ငံအစိုးရကျောင်းများနှင့် ၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကျောင်းဆရာများအပေါ်တွင် အယုံအကြည် မရှိကြပါ။ ပညာရေးအရည်အသွေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်သော ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် သမိုင်းနှင့်ချီ၍ မယုံကြည်မှုများကို တိုးတက်ပြောင်းလဲအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု ပညာရေးဌာနများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဆက်သွယ်မှုများ ကြီးမားစွာ လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအနေဖြင့် ကျောင်းအားလုံးတွင် လုံလောက်သော ရန်ပုံငွေများနှင့် အရင်းအမြစ်များရှိရန် သေချာအောင် ပြုလုပ်ရပါမည်။ ထို့အပြင် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆက်နွှယ်သော ပညာရေးကို ထောက်ပံ့ရန်နှင့် ကရင်ကျောင်းသားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် အသိပညာဗဟုသုတ၊ အရည်အသွေးနှင့် စိတ်နေသဘောထားများရှိသော ဆရာများကိုလည်း ကျောင်းများတွင် ထားရှိပေးရမည်။ တချို့သော စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေလမ်း ကြောင်းများကို အကောင်အထည်ဖော်သော်ငြားလည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကလေးများအတွက် တန်းတူညီတူ ပညာသင်ခွင့်နှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ၏ ယဉ်ကျေးမှုများကို ပညာရေး စနစ်များမှတစ်ဆင့် အထူးအလေးထား ဆက်လက်လုပ်ဆောင် သင့်ကြောင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

အခန်း (၃): ပညာရေး ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ ခေါ်ထ နှင့် ယအော ကျေးရွာများရှိ မူလတန်းကျောင်းများသည် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ အစောပိုင်းတွင် တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၅၈၉) နှင့် (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၃၅၀) တို့မှ စစ်သားများက ရွာရှိအဆောက်အဦးများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးရာတွင် ပါသွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နှစ်ရွာစလုံးမှ ရွာသားများသည် တောတောင်ထဲသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြပြီး ရက်အနည်းငယ် အကြာတွင် ကျောင်းဆရာများက ယာယီပြုလုပ်ထားသော ကျောက်သင်ပုန်းများကိုအသုံးပြုပြီး ထိုနှစ်ရွာစလုံးမှ ကျောင်းသားများသည်လည်း ဆက်လက်ပြီး ပညာကို ကြိုးစားသင်ယူခဲ့ကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸³

ဤပုံသည် နီအော ရွာရှိ တပ်မတော် "အစိုးရ" အလယ်တန်းကျောင်း ၏ ပုံဖြစ်ပြီး ၁၉၉၇ ခုနှစ် ကရင် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြထား ခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာကို ပြောင်းရွှေ့ရန် အမိန့်ပေး စေခိုင်းခြင်း ခံခဲ့ရသည်နှင့်အတူ အစိုးရကျောင်းဆရာများ သည် ထွက်ပြေးခဲ့ပြီး တပ်မတော်စစ်သားများမှ လာရောက်၍ ကျောင်းနှင့် ရွာ၏ အစိတ်အပိုင်း တော်တော်များများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြသည်။ ဤကျောင်းသည် အစိုးရကျောင်းဖြစ်သော်လည်း ကျောင်းဆောက် လုပ်ရေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို ပေးဆောင်ရခြင်း၊ ကျောင်း ကိုဆောက်လုပ်ပေးရခြင်း၊ ကျောင်းဆရာအား ငွေကြေး နှင့် အထောက် အပံ့များ ပေးရခြင်းနှင့် ကျောင်းသုံးပစ္စည်း ကုန်ကျစရိတ်များကို ပေး ဆောင်ရခြင်း စသည်တို့ကို ရွာသား များမှ တာဝန်ယူခဲ့ရပါသည်။ တပ်မတော်မှ ပုံမှန်လုပ်နေကျမှာ ကျောင်းဆရာတစ်ယောက် ဝိုပေး ခြင်းနှင့် ကျောင်းကို မီးရှို့ခြင်း သာဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁴

ဤဓာတ်ပုံတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ၂၀၀၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ရာ ရွာဖြစ်သော ပ--- ကျေးရွာမှ အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ် ကျောင်းဆရာမ တစ်ဦး နော်ထ--- မှ သူမ၏ ကျောင်းသားများအား သင်ခန်းစာတစ်ခုကို သင်ကြားပေးနေသည့် ပုံဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်၏ စစ်ကြောင်းများ မိမိ၏ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကင်းလှည့်၍ ရောက်ရှိလာတိုင်း ကျောင်းကို ဝိတ်ထားရသဖြင့် သူမ၏ကျောင်းမှာ ပျမ်းမျှအားဖြင့် တစ်လတွင် တစ်ပတ်မျှသာ ဖွင့်နိုင်ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁵

၁၉၉၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ/၂၀၀၀ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလများတွင် တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ (ခ.မ.တ) အမှတ် (၆၆) မှ ကျေးရွာ များနှင့် ကျောင်းများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ပြီးနောက် ဗာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ် အနောက်ဘက်ပိုင်းရှိ ရွာသုံးရွာမှ အချို့ကျောင်း သားများအား ကျေးရွာကျောင်းဆရာတစ်ယောက်မှတောတောင်ထဲတွင်စာသင်ကြား ပေးခဲ့သည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁶

⁴⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Free-fire Zones in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာတွင် ထုတ်ဝေသော "Enduring Hunger and Repression: Food Scarcity, Internal Displacement, and the Continued Use of Forced Labour in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2002-A," တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်မြို့၊ ရွှေညောင်ပင်ကျေးရွာတွင် ကျောင်း စာသင်ခန်းများမရှိခြင်းကြောင့် ကျောင်းသားတစ်စုမှ အိမ်တစ်လုံး၏ အောက်ထပ်တွင်ရှိသော အခန်းတစ်ခုတွင် စာသင်ခန်းပြုလုပ်၍ ပညာသင်ယူနေခြင်းကို ပြသထားပါသည်။ ရွှေညောင်ပင်ကျေးရွာသား များက မိမိတို့၏ကလေးများကို ပညာရရှိလိုသော ကြောင့် ဤနေရာကို ကလေးများ ပညာသင်ယူရေးအတွက် ငှားရမ်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဆောက်အဦသည် လုံလောက်သော နေရာမရှိခြင်း၊ လေကောင်း လေသန့် (သို့မဟုတ်) အလင်းရောင်မရရှိခြင်းနှင့် မိုးရာသီတွင် မိုးမလုံခြင်းတို့ ရှိပါသည်။ မိဘများသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ အကူညီထောက်ပံ့ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အစိုးရဘက်မှ ပြန်လည်ဖြေကြားမှု တစ်စုံတစ်ရာမရရှိခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် မှတ်တမ်း တင်ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူ ခရိုင်တွင် တည်ရှိသော ကူးပြောင်းကျေးရွာမှ မူလတန်းကျောင်း ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဤကျောင်းသည် ပြန်လည်ပြုပြင်ရန်နှင့် ပြန်လည် တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်နေသော အရမ်းဟောင်းနွမ်းနေသည့် အဆောက်အဦးဖြစ်ပါ သည်။ ထိုကျောင်းသည် ရွာသားများ စီမံခန့်ခွဲပြီး ထောက်ပံ့ထားသော ကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်း ဖြစ်သည်။ ရွာသားများက အစိုးရထံမှ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ရရှိရန် ၃ ကြိမ် တိုင် တောင်းခံခဲ့သော်လည်း အစိုးရထံမှအကြောင်းပြန်ကြားခြင်း တစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ပါ။ ကျောင်း အဆောက်အဦးသည် အိုမင်းဟောင်းနွမ်းနေပြီဖြစ်သောကြောင့် ကျောင်းဆရာများနှင့် ကျောင်းသားများကလည်း ၎င်းတို့အတွက် ဘေးရန်ကင်းပြီး လုံခြုံမှုရှိရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့ပါ သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁸

ကျောင်းသားများသည် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် စခန်းတွင် ၎င်းတို့၏ စာသင်နှစ်ပြီးဆုံးသွားသောကြောင့် မိမိတို့၏ နေအိမ်များသို့ ပြန်လာခဲ့ပါသည်။ ဤပုံသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်၏ လက်အောက်တွင်ရှိသော ကားလမ်းမပေါ် တွင် ကျောင်းသားများ လျင်မြန်စွာ ဖြတ်ကူးနေစဉ် ကရင်အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNLA) မှ လုံခြုံရေးအတွက် တာဝန်ယူ နေသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပညာရေး အဆောက်အဦးများနှင့် လုံခြုံမှုများနည်းပါးခြင်းကြောင့် ဤ ကျောင်းသားများမှာ ကျောင်း များသို့ ရောက်ရှိနိုင်ရန်အတွက် ဤ ကဲ့သို့အန္တရာယ်ရှိသော ခရီးကို ဖြတ်ကျော်နေကြရပါသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးသည် တပ်မတော်ထိန်း ချုပ်မှုနယ်မြေ မဟုတ်သော ဒေသများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲ ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁸⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ ဒူးပလာရာခရိုင်၊ မယ်ကလယ်ဒီးကျေးရွာ တွင်ရှိသော ကျေးလက် တောင်ပေါ်ရွာမှ ကလေးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလများ အတွင်း အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်ပြောင်းရွှေ့ခြင်း များကြောင့် လက်ရှိတွင် မိသားစု ၂၀ ခန့်လောက်မျှသာ ရွာတွင် ကျန်ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုဒေသသို့ အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကူညီထောက်ပံ့ သောအဖွဲ့ အနည်း ငယ်သာ သွားရောက်နိုင်ပါသည်။ ရွာသူကြီး၏ အကူအညီဖြင့် ရွာသားများသည် သူတို့၏ကလေးများ စာသင်ယူ နိုင်ရန်အတွက် စာအုပ်များကဲ့သို့ ကျောင်းသုံးပစ္စည်းများနှင့် စာသင်ကြားပေးရန် ဒေသခံတစ်ဦးအား တစ်လလျှင် ထိုင်းဘတ် ၁၅,၀၀၀ ဖြင့် ငှားရန်နှင့် သဘောတူညီ ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတိုင်ခင်အထိ ဤ ရွာတွင်ရှိသော ကျောင်းသားများမှာ ကျောင်းမတက်နိုင်ခဲ့ကြပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁰

⁴⁸⁷ Source #80 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁸ Source #114 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁸⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹⁰ Source #50 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ အဖွဲ့ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ လ--- ပုန်းရှောင်နေရာတွင်ရှိသော ကျောင်းဆရာများနှင့် ကျောင်းသားများ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဤကျောင်းသည် မူကြံမှ ၃ တန်း အထိသာ သင်ကြားပေးပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် ကျောင်းများတွင် မူလတန်း (၄ တန်း အထိ) ကို ကျော်လွန်၍ သင်ကြားပေးနိုင်ရန်မှာ အလွန်နည်းပါးပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကျောင်းဆရာအများစု မှာ ၄ တန်းထက် ကျော်လွန်သော အတန်းများကို တတ်ရောက် နိုင်သည့် အခွင့်အရေး တစ်ခါမှ မရရှိခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹¹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး အဖွဲ့ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်၊ တ--- မြို့နယ်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ရွာသားများမှ ဆောက်လုပ်ပေးထားသောကျောင်းမှ ကျောင်းဆရာ များနှင့် ကျောင်းသားများကို ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် တပ်မတော်စစ်ကြောင်းတစ်ခုမှ ကျေးရွာသို့ ချဉ်းကပ်လာသည်ကို ကြားသည့်အချိန်တိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ ကျောင်းများကို ပိတ်၍ ပိုမိုဝေးလံသော နေရာများဖြစ်သော တောတောင်များဆီသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လေ့ရှိကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹²

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ပုံတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ဒူးပယာခရိုင်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ အပလုံကျေးရွာရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းအောက်တွင်ရှိသောယာယီ စာသင်ကြားပို့ချပေးနေသော နေရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကျေးရွာတွင် ကျောင်းမရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းတွင် မူကြံမှ ၆ တန်းအထိ စုစုပေါင်း ကျောင်းသားဦးရေမှာ ၆၅ ယောက်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ထပ်ပြီးလိုအပ်နေသော စာသင်ခန်းများ ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သောနေရာမရှိခြင်းကြောင့် ကျောင်းသားများကို အုပ်စုနှစ်စုခွဲပြီး တစ်စုမှာ ဘုန်းကြီးကျောင်းအောက်တွင် စာသင်ကြားမှုကို ခံယူကြရပြီး၊ အခြားတစ်စုမှာ အပြင်တွင် စာသင်ကြားမှုကို ခံယူကြရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹³

၁၃ နှစ်အရွယ် နော်အ--- နှင့် သူ၏ ၁၁ နှစ်အရွယ် ညီမလေး နော်မ--- တို့က ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များကို သတိပေးရန် ၎င်းတို့၏အိမ်တွင် စပါးထောင်းရာတွင် အကူအညီပေးနေပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဤပုံကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ နော်အ--- သည် မိသားစုထဲတွင် သမီးအကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ယခုအချိန်တွင် ၃ တန်းတက်ရောက်နေသူ ဖြစ်သည်။ ညနေကျောင်းဆင်းပြီးနောက် ၎င်းတို့နှစ်ဦးစလုံး အိမ်အလုပ် လုပ်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့၏မိဘများကို ပုံမှန်ကူညီကြရသည်။ စားဝတ်နေရေးလုံလုံ လိုအပ်ချက်များသည် များစွာသော ကလေးများ၏ ပညာသင်ယူချိန်များစွာကို သိသာထင်ရှားစွာ ထိခိုက်မှု ရှိစေပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁴

⁴⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹³ Source #54 တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇွန်လိုင်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်း မြို့နယ်မှမိသားစုပိုင်လယ်ယာမြေပေါ် စပါးစိုက်ပျိုးရန် ကွဲဖြင့်လယ်ထွန် နေသော ၁၃ နှစ်အရွယ် စောအ--- ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ စောအ--- သည် အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ်သာ ရှိသေး သော်လည်း မိမိ၏မိသားစုမှာ ကျောင်းကုန်ကျစရိတ်ကို မတတ် နိုင်ခြင်းနှင့် မိသားစုဝင်များအတွက် အလုပ်လုပ်၍ ဝင်ငွေရှာပေးရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့် မိမိ၏မိသားစုများမှ ကျောင်းကုန်ကျစရိတ်ကို မတတ်နိုင်သောကြောင့် လက်ရှိတွင် ကျောင်းတက်ရောက်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် မိမိသည် မိဘများ အတွက် အလုပ်လုပ်ပေး နေရပြီး တခြားသူများ၏ ကျွဲ၊ နွားများကို အခကြေးငွေယူဆောင်၍ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ပေးသော အလုပ်ကို လည်း လုပ်နေရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁵

၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တပ်မတော်ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၃၄၉) သည် ညောင်လေးပင်ခရိုင်အတွင်းရှိ ကျေးရွာများမှ နေထိုင်သူ မြောက်များစွာအား ညောင်လေးပင်ခရိုင်ထဲတွင်ပင်ရှိသော ထိုက်ထူး ရွှေ့ပြောင်းစခန်းသို့ အတင်းအဓမ္မ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်စေခဲ့သည်။ ၃ နှစ်နီးပါးအကြာတွင် ထိုသိမ်းဆည်းခံရသော ကျေးရွာဟောင်းများရှိ လူမနေသောအိမ်များနှင့် အဆောက်အဦး များမှာ ပျက်စီးယိုယွင်း လာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဘ--- ရွာတွင် ယခင်က နေထိုင်ခဲ့ပြီး နေရာရွှေ့ ပြောင်းခြင်းခံခဲ့ရသော သူတချို့သည် မိမိတို့၏ နေရပ်ဟောင်းရှိ အိမ်များသို့ ပြန်လည် နေထိုင်ခဲ့ပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ ရွာကျောင်းကို ပုံထဲတွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ပြန်လည်၍ တည်ဆောက်ခဲ့ ပါသည်။ မြန်မာအစိုးရ၏ အထောက်အပံ့ တစ်စုံတစ်ရာမှ မရရှိခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁶

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ဗဟုသုတအသက် ၁၇ နှစ် ရှိသော ကျောင်းဆရာမတစ်ဦး ဖြစ်သူ နော်ရ--- ၏ ပုံဖြစ်ပါ သည်။ နော်ရ--- သည် ရွာသားများ ဆောက်လုပ်ပေး ထားသော အိမ်တွင် နေထိုင်ပြီး နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက်တွင် သူမ၏အိမ်သို့ပြန်ရန် အတွက် ကြက်များမွေးရသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ (ခ.မ.တ) အမှတ် (၄၄) နှင့် ခြေလျင်တပ်ရင်း (ခ.လ.ရ) အမှတ် (၂၀၇) စစ်ကြောင်း အမှတ် (၂) မှ စစ်သားများသည် ဤကျေး ရွာတွင် တစ်ညတည်းခိုပြီး နောက်နေ့ မနက်တွင် အဆိုပါစစ်သား များသည် သူမ၏ ကြက်လေးကောင်ကို ခိုးယူခဲ့ပါသည်။ သူမ ပြောဆိုသည်မှာ သူမသည် ထိုစစ်သားများ၏ လက်တုန့်ပြန်မှုကို ကြောက်ရွံ့ ခဲ့ခြင်းကြောင့် သွားရောက်တိုင်တန်း ခြင်း မပြုလုပ် ခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး တောင်ငူခရိုင်တွင် ရှိသော စ--- ရွာ၏ အလယ်တန်းကျောင်းမှ ကျောင်းသားများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၈ ရက်တွင် သအေး ထဲတွင် အခြေစိုက်သော (တပ်ရင်းမှူး ကိုကိုဦး ဦးဆောင်မှု အောက် တွင်ရှိသော) တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၅၉၀) မှ စစ်ကြောင်းတစ်ကြောင်းသည် မြောက်များစွာ သော ရွာများသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ရွာသားများမှာ ဘ--- ဒေသအနီးရှိ တောတောင်ထဲသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြသည်။ ဒေသခံကျောင်း ဆရာများမှာ တောတောင်များထဲတွင် ပုန်းအောင်း နေစဉ် မည်သို့ စာသင်ကြားပေးနိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီး အစီအစဉ်ဆွဲခဲ့ကြ သည်။ အလယ်တန်းကျောင်းသားများက ၎င်းတို့၏ သင်ခန်းစာများကို ပြင်ဆင်ခဲ့ကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁴⁹⁸

⁴⁹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ "KHRG Photo Gallery 2005: Education and 'Development' Projects," တွင်ကြည့်ပါ။

⁴⁹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children," တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၄: ကျန်းမာရေး

"ကျွန်မတို့မှာ ပိုက်ဆံမရှိရင် အစိုးရဆေးရုံကို မသွားရဲဘူး။ ပိုက်ဆံမပါသွားဘူးဆိုရင် သူတို့က ဆေးမပေးဘူး။ [အသည်းအသန်ဖြစ်ရင်] ရောဂါကုဖို့အတွက် ကျွန်မတို့ ပိုက်ဆံကြီးစားပြီး ရှာရတယ်။ များသောအားဖြင့်တော့ ကျွန်မတို့က ရိုးရာဆေးတွေကိုသုံးပြီး ကုကြတယ်။ ကျွန်မကလေးတွေက တစ်ခါမှ ဆေးမထိုးဖူးဘူး။ ကာကွယ်ဆေးလည်း မထိုးဖူးဘူး။ သူတို့ကတော့ ကျွန်မတို့ကလေးတွေကို ကာကွယ်ဆေးထိုးဖို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့က ကြောက်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဲ့ဒီဆေးတွေထိုးပြီးရင် ကလေးတွေဖျားတတ်တယ်လို့လူတွေကပြောတယ်။" နော်အက--- (မ၊ ၃၀ နှစ်)၊ အလ--- ကျေးရွာ၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁴⁹⁹

"သူတို့ [ဗမာအစိုးရ] က အဆောက်အဦးတစ်ခုကို သူတို့နာမည်တပ်ပြီး ဆေးခန်းအဖြစ် ကြေငြာလိုက်တယ်။ [ဆိုလိုချင်တာက ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် သူတို့အလုပ်လုပ်တယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ် ပေါ့] အားလုံးကတော့ သိပြီးသားပဲ။ အဲ့ဒီမှာ ဝန်ထမ်းတွေ၊ သူနာပြုဆရာမတွေ၊ ဆေးဝါးတွေ ဘာမှမပေးသေးဘူး။ တကယ်လို့ သူတို့ဆောက်ထားတဲ့ ဆေးခန်းနားက ရွာသားတွေကို အဲ့ဒီအကြောင်း သွားမေးရင် ဒီအဆောက်အဦးတွေက ဆေးခန်းတွေမဟုတ်ဘူး။ လူနာတွေအတွက် ဖွင့်ထားတာ မဟုတ်ဘူးလို့ သူတို့ကပြောလိမ့်မယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သောဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁰⁰

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကာလတာလျှောက် အစီရင်ခံစာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရေး မှာလည်းအဓိကပြဿနာဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၀ ခုနှစ် ကာလများအတွင်း လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့် အား ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများကို ပိတ်ပင်တားဆီးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မရရှိစေရန် တပ်မတော်မှ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန်အတွက် ယခင်ကကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများမှာ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်နေသော အတားအဆီးများဖြစ်ပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလ နောက်ပိုင်းတွင်ရင်ဆိုင်ရသည့်အခက်အခဲများမှာအခြေခံအဆောက်အဦးများဖြစ်သည့်လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲခြင်း၊ ဝေးလံသောဒေသများတွင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုဌာနများမရှိသော အခက်အခဲများ အသွင်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်။
- ၂။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအနေနှင့် မိမိတို့ပုန်းအောင်းနေသော နေရာများမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ လက်လှမ်းမမီခြင်း၊ ဆေးဝါးအထောက်အပံ့များ မရနိုင်ခြင်းတို့အား ဆိုးရွားစွာခံစားကြရသည်။ ရွာသားများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုကြောင့် ဖျားနာမှုများ၊ အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ရောဂါများ ကြောင့် ခန့်မှန်းခြေအရ သေဆုံးသောလူဦးရေမှာ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက တိုက်ရိုက်နှိပ်စက်၊ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် သေဆုံးသောလူဦးရေထက် ပို၍များပြားခဲ့သည်။

⁴⁹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, January to June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

- ၃။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဌာနများ ရရှိလာသောအခါတွင်လည်း ဝန်ထမ်းမလုံလောက်မှု၊ ဆေးဝါး မလုံလောက်မှုနှင့် ဆေးခန်းဖွင့်ချိန်များ ပုံမှန်မရှိကြောင်းကို လူနာများမှတင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အတူ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ရရှိလာသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အဆင့်အတန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မကျေနပ်မှုများရှိကြောင်း ရွာသားများမှ တိုင်ကြားမှုများရှိသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ လေးစားမှုမရှိခြင်း၊ သုံးစွဲရန် ထုတ်ပေးသော ဆေးဝါးများ၏ ဘေးထွက်ဆိုး ကျိုးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းပြောဆိုမှု အားနည်းခြင်းနှင့် ဆေးကုသရန်ငြင်းဆိုခြင်းများအား ရွာသား များမှ တွေ့ကြုံခံစားကြရသည်။
- ၄။ ရရှိနိုင်သောကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု၏ ဝန်ဆောင်မှုအဆင့်အတန်းမှာ အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိကျေးလက်ဒေသများတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာကာလ အတွင်း နိမ့်ကျနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် တိုင်းရင်းဆေးဆရာများ၊ တိုင်းရင်းဆေးများကို အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အချိန်ကာလများအတွင်းက အားကိုးခဲ့သည့်နည်းတူ လက်ရှိအချိန်တွင်လည်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မရနိုင်သော၊ ဝန်ထမ်းများမရှိသော၊ ဆေးဝါး ထောက်ပံ့မှု မရနိုင်သော ဒေသများတွင်လည်း ဆက်လက်အားကိုးလျက် ရှိနေသေးသည်။
- ၅။ အခမဲ့ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုရှိသော်လည်း ကျန်းမာရေးအတွက် ငွေကြေးလိုအပ်မှုမှာ အဓိကအခက်အခဲ တစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသေးသည်။ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် ငွေကြေးခြောက်လန့်တောင်းယူမှုများနှင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် အချိန်မရှိခြင်း စသည့် အကြောင်းများကြောင့် ရွာသားများမှာ ငွေကြေးလုံလောက်လောက်မှုမရှိသည့်အပြင် အခြေခံလိုအပ်သည့် ဆေးဝါးများကို ဝယ်ယူရန်ပင် ဆေးဖိုးဝါးခမရှိသည့် အခြေအနေအထိ ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာအခက် အခဲများအား ကြုံတွေ့ နေကြရသည်။ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဖက်တွင် တိုးတက်မှုများရှိနေသော်လည်း ရွာသားများ၏တင်ပြချက်အရ အထူးသဖြင့် ဆေးရုံသို့သွားရောက်ရန် ခရီးစရိတ်နှင့် ဆေးဖိုးဝါးခ စသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာအခက်အခဲများနှင့် ပို၍ဆင်းရဲသောလူနာများအား ကုသရန် ငြင်းဆန်သော ဆေးရုံဝန်ထမ်း အချို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်း မမှီနိုင်မှုများ ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိသေးကြောင်း သိရှိ ရသည်။

နိဒါန်း

ရွာသားများ၏ ထွက်ဆိုချက်များအရ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးလိုအပ်ချက်များ မည်သို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်ကို ဤကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုအခန်းတွင် သုံးသပ်တင်ပြထား ပါသည်။ ရာစုနှစ်တစ်ခု၏ ၄ ပုံ ၁ ပုံကာလအတွင်း ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ ရှိခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့အတွက် အကြီးမားဆုံး စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်းမှီနိုင်မှုနှင့် လိုအပ်သည့် ကျန်းမာရေးဝန် ဆောင်မှုများအား လက်ခံရရှိနိုင်မှု အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင် ပိုင်းရှိ ရွာသားများက ၎င်းတို့၏ အခက်အခဲများကို တင်ပြထားပါသည်။ ၁၀ စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသော ပဋိပက္ခများကြောင့် တိုက်ရိုက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုထက် ပို၍ဆိုးဝါးသော ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို အရပ်သားများအနေဖြင့် တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ထိုအခက်အခဲများတွင် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ၍ နေရပ်ရွာ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ပိတ်ပင်ခံရခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်သူများအတွက် လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခြေခံအဆောက်အအုံများ မရှိခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ လှုပ်ရှားရာ ဒေသများ၌ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးအခြေအနေများမှာ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျန်းမာရေး

စောင့်ရှောက်မှုတွင် လိုအပ်ချက်များစွာ ရှိနေသေးသည်။ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ လျော့နည်း သွားသည်ဆို စေကာမူပဋိပက္ခများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝရပ်တည်မှုနှင့် ငွေကြေးမလုံလောက်ခြင်း၊ ရောဂါများဖြစ်လွယ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေး အခြေခံပစ္စည်းများ အားနည်းခြင်း၊ ဆေးဝါးနှင့်ကုသမှုများ ရရှိရန် လက်လှမ်းမမီခြင်း၊ အရည်အသွေး ပြည့်မီသော ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ ရှားပါးခြင်း၊ ဆေးဝါးများ မလုံ လောက်ခြင်းနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲခြင်း စသည့် ပြဿနာများမှာ မျှော်မှန်းထားသကဲ့သို့ သိသိသာသာ လျော့ကျသွားခြင်း မရှိပါ။ တပ်မတော်နှင့် အချို့သောတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏တိုက်ရိုက်အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများလျော့နည်းသွားသော်လည်း မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသည် အလွန်စိုးရိမ်ရသော အနေအထားတွင် ရှိနေသေး သည်။ ဤအခန်းတွင် ရွာသားများ၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း အတွေ့အကြုံများနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို အစီအစဉ်တကျ ပြန်လည်သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ထိုအထဲတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်းမီခြင်း၊ ဆေးဝါးပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများလက်ခံရရှိခြင်း၊ အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ဝန်ထမ်းများ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုအားလက်ခံရရှိခြင်း၊ စားဝတ်နေရေးနှင့် ငွေကြေးအခက်အခဲကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် သက်ရောက်မှုရှိခြင်း စသည် ဖြင့် ခွဲခြားတင်ပြထား ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရေးနှင့် ဥပဒေလမ်းကြောင်းများအရ လုပ်ဆောင်ချက်များ

ကျန်းမာစွာ နေထိုင်ခွင့်သည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု UDHR⁵⁰¹၊ ICESCR⁵⁰²နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၃၆၇) တို့တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

"နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်က ချမှတ်ထားသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့်အညီ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူခွင့်ရှိသည်။"⁵⁰³

ထို့အတူ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ ဥပဒေနှင့် ၁၉၄၉ခု ဂျီနီဗာ ညီလာခံ ပထမအကြိမ်နှင့် စတုတ္ထအကြိမ် ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ပဋိပက္ခအတွင်း အရပ်သားများ၏ ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။ ထိုအထဲတွင် ဒဏ်ရာရသူများအား ဆေးကုသခြင်း၊⁵⁰⁴ ကျန်းမာရေးအထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းများ⁵⁰⁵ ပါဝင်သည်။

⁵⁰¹ အပိုဒ် (၂၅) "လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့်တကွ မိမိ၏မိသားစု ကျန်းမာရေးနှင့်တကွ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာအေးချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် အစာအဟာရ၊ အဝတ်အထည်၊ နေအိမ်၊ ဆေးဝါး၊ အကူအညီနှင့် လိုအပ်သည့် လူမှုအထောက်အပံ့များ ပါဝင်သော သင့်တော်လျောက်ပတ်သည့် လူမှုအဆင့်အတန်းကို ရယူခံစားခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း၊ မကျန်းမာဖြစ်သောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါ မစွမ်းမသန်ဖြစ်သောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း၊ မုဆိုးမဖြစ်သောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း၊ အသက်အရွယ်အိုမင်းသောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်က မတတ် နိုင်သော အကြောင်းကြောင့် ဝမ်းစာရှာမှီးနိုင်သော နည်းလမ်းမရှိသောအခါ၌ သော်လည်းကောင်း နေထိုင်စားသောက်ရေးအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှု အခွင့်အရေးရှိသည်။" United Nations General Assembly ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်သော "Universal Declaration of Human Rights," တွင်ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဤချုပ်နှောင်မှုမရှိသော ကြေညာစာတမ်းကို အသုံးပြုခြင်းအား လက်ခံရန်အတွက် ပထမဦးဆုံး နိုင်ငံများထဲမှ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။

⁵⁰² အပိုဒ် (၁၂) "ဤပဋိညာဉ်စာတမ်းအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လူတိုင်းလူတိုင်း ကာယ၊ ဉာဏ၊ ကျန်းမာရေး စံချိန်စံညွှန်း အမြင့်မားဆုံး ရရှိနိုင်မှု အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုသည်။" United Nations General Assembly ၏ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights," တွင်ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ICESCR အား ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

⁵⁰³ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONSTITUTION ON THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁰⁴ ၁၉၄၉ ခုနှစ် Geneva Convention အရ တိုက်ပွဲများအတွင်း ဒဏ်ရာရသူအား သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆေးမကုပေးခြင်းများသည် ဆိုးရွားသော ချိုးဖောက်မှုဖြစ်သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော Geneva Convention ၏ အပိုဒ် (၃/၂) "ဒဏ်ရာရသူများနှင့် ဖျားနာသူများအား စုဆောင်းပြီး ပြုစုစောင့်ရှောက်ပေးရမည်။" တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁰⁵ အပိုဒ် (၁၈) "တိုက်ပွဲဖြစ်နေသည့် တပ်ဖွဲ့များသည် ဒဏ်ရာရသူများနှင့် ဖျားနာသူများ၊ မသန်စွမ်းများနှင့် စိတ်ရောဂါ ဝေဒနာရှင်များအား ကုသရန် ဆောက်လုပ်ထားသော အရပ်သား ဆေးရုံများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုပဲ လေးစား အကာအကွယ်ပေးရမည်။" International Committee of the Red Cross ၏ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Convention (IV) relative to the Protection of

ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားသကဲ့သို့ ကျန်းမာရေးသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အခွင့်အရေး တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများအနေဖြင့် ခံယူကြသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ အခြားအခြေခံ အခွင့်အရေးများဖြစ်သော ပညာရေးနှင့် စားဝတ်နေရေး လုံခြုံမှုများအတွက် လိုအပ်ကြောင်း ကိုလည်းနားလည်သဘောပေါက်ကြသည်။

"အခွင့်အရေးအားလုံးကတော့ အရေးကြီးတာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ရှင်တို့ ပညာသင်ချင်ရင် ကျန်းမာရေး ကောင်းဖို့လိုတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ပညာသင်ခွင့်ဆိုတာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခွင့် ရှိမှရမယ်။ အဲ့လိုမျိုးပဲပေါ့။ စာပေလေ့လာချင်ရင် ကျန်းမာရေး ကောင်းဖို့လိုတယ်။ ရှင်ကျန်းမာရေး ကောင်းရင် ပိုက်ဆံရအောင် အလုပ်လုပ်နိုင်တာပေါ့။ အလုပ်အကိုင်ရဖို့ဆိုရင် လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ရှိရမယ်။ ပြီးတော့ အလုပ်လုပ်နိုင်ခွင့်ရှိရမယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ဒါတွေအားလုံး ရှိပြီဆိုလျှင် ရှင်ရဲ့အခွင့်အရေးတွေ အပေါ်မှာ အတားအဆီးတွေ မရှိတော့ဘူးပေါ့။ လူသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ ကျွန်မတို့ရဲ့ အခွင့်အရေး တွေကို သင့်တော်သလို အသုံးပြုရမယ်။ ကျွန်မတို့ အခွင့်အရေးတွေကို ဘယ်သူမှ အနှောင့်အယှက် ပေးလို့မရဘူး။ ကိုယ့်ရဲ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝယူရမယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်မတို့အနေနဲ့ အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် လုပ်ရမယ်။ ကျွန်မတို့ အလုပ်လုပ်နိုင်ရင် စားစရာလုံလောက်မယ်။ စားစရာလုံလောက်ရင် ကျန်းမာရေးကောင်းမယ်။ ကျန်းမာရေးကောင်းနေသမျှ ကျွန်မတို့အနေနဲ့ ပညာသင်နိုင်မယ်။ ပညာသင် နိုင်ရင် ကျွန်မတို့ ပညာတတ်တွေ ဖြစ်လာမယ်။ ပညာတတ်တွေ ဖြစ်လာရင် ကိုယ့်ရဲ့လူ့အသိုက်အဝန်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မယ်"

နော်အဝ--- (မ၊ ၂၄ နှစ်) အဖ--- ကျေးရွာ၊ ခယ်ကဲခိုကျေးရွာအုပ်စု၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊
ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင်
ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁰⁶

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ကန့်သတ်မှုများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ရှည်ကြာခဲ့သော ပဋိပက္ခများသည် လက်နက် ကိုင်များ၏ အရပ်သားများအပေါ် စနစ်တကျ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး စိုးရိမ်မှုများစွာ ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကာ ထိုအထဲတွင် ရွာသားများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ မရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြင်းထန်စွာ တိုက်ခိုက်မှုကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများတွင် တပ်မတော်မှ⁵⁰⁷ ၎င်းတို့၏ ဖြတ်လေးဖြတ်မှုအရ⁵⁰⁸ KNU သို့မဟုတ် CBOs များ၏ အထောက်အပံ့နှင့် ဒေသခံ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းမှ ပူးပေါင်းကာ ဆောက်လုပ်ထားသော ဆေးပေးခန်းများကို ပစ်မှတ်ထား ဖျက်စီးခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ဖာပွန်ခရိုင်မှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဒေသအတွင်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းတစ်ခု၌ -

Civilian Persons in Time of War," နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Customary IHL: Rule 28. Medical Units," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁰⁶ Source #165 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသည့် ၂၅ နှစ်တာကာလတစ်လျှောက် တပ်မတော်ဆိုသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ် အား ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစစ်တပ်အား ရွာသားများမှ န.ဝ.တ ဟု ၁၉၈၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်အတွင်း ခေါ်ပြီး န.အ.ဖ ဟု ၁၉၉၈ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း ခေါ်ဆိုလေ့ရှိသည်။ ထိုအမည်များမှာ တပ်မတော်မှ ခေါ်သော မြန်မာစစ်အစိုးရ၏ အမည်များဖြစ်သည်။ အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ရွာသားများမှ တပ်မတော်အား "ဗမာ" သို့မဟုတ် "ဗမာစစ်တပ်" ဟု ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိသည်။

⁵⁰⁸ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေလှန်စနစ်ဖြစ်သည့် 'ဖြတ်လေးဖြတ်' စနစ်သည် ၁၉၅၀ ခုနှစ်များအတွင်းက တပ်မတော်မှ တော်လှန်ရေး သမားများအား ခြေမှုန်းရန်အတွက် အသုံးပြုသော နည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ၁၉၆၀ ခုနှစ် အလယ်ပိုင်းများတွင် တရားဝင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များနှင့် ငွေကြေး၊ ပစ္စည်း၊ နည်းပညာနှင့် တပ်သားသစ်ထောက်ပံ့သူ ဒေသခံများကြား ဆက်သွယ်မှုများကို ဖြတ်တောက်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ Martin Smith ၏ Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity, New York: St. Martin's Press, 1999 pp. 258-262 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "GRAVE VIOLATIONS: ASSESSING ABUSES OF CHILD RIGHTS IN KAREN AREAS DURING 2009," နှင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks and displacement in Nyaunglebin District," တွင်ကြည့်ပါ။

"[ဤဓာတ်ပုံတွင်ပြထားသည်မှာ] KNU ဆောက်ထားတဲ့ ဆေးခန်းဖြစ်ပြီး သံလွင်မြစ်နားမှာရှိတဲ့ ဖာပွန်ခရိုင် ဦးဒါဝရွာမှာ ဆောက်ထားတယ်။ ဒီဆေးခန်းက ဒီဒေသမှာရှိတဲ့ ရွာသားတွေကို ဆေးဝါးနဲ့ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ပေးဖို့အတွက်ဆောက်ထားတာဖြစ်တယ်။ ဒီဆေးခန်းကိုယာယီဆေးခန်းအဖြစ်ပဲဆောက်ထားတာ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီနေရာတွေက စစ်တပ်တွေ အသွားအလာရှိနိုင်တယ်လေ။ ပြီးခဲ့တဲ့မေလ ၂၀၀၂ ခုနှစ်မှာ ခိုကေရွာကို န.အ.ဖ [တပ်မတော်] က မီးရှို့တုန်းက ဒီဆေးခန်းကိုလည်း မီးရှို့ခဲ့တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵⁰⁹

တပ်မတော်မှ ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏ နေရာများမှ ပြောင်းရွှေ့စေရန်အတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများကို ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေပြီး ရွာသားများမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အား လက်ခံရရှိနိုင်မှုကို တိုက်ရိုက်ပိတ်ပင်ထားသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များသည် ကြိုသလိုတိုက်ခိုက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပဲ တပ်မတော်မှ နည်းဗျူဟာကျကျ ဒေသခံလူထု၏ အားကိုးအားထားရာများကို စနစ်တကျ ဖြိုခွင်းခြင်း ဖြစ်သည်ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတိုင်မီအထိ ထုတ်ဝေထားခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ နှစ် ၂၀ နီးပါးရှိ အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ နယ်လှည့်ကျော်ပိုးအိတ် ကျန်းမာရေးလုပ်သားအဖွဲ့ (BPHWT) နှင့် Free Burma Ranger (FBR) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့များမှ အရေးပေါ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အထောက်အကူများ ထောက်ပံ့ပေးသည့် အချိန်များတွင် ၎င်းတို့အနေနှင့် တိုက်ခိုက်မှု အန္တရာယ်များကိုလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ တနင်္သာရီမြို့နယ်၊ မနီးရိုးကျေးရွာအုပ်စုရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခုတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ၌ BPHWT မှနေ၍ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် အရေးပေါ်ဆေးဝါးကုသမှုများ ပြုလုပ်နေစဉ် တပ်မတော်မှ လက်နက် ကြီးများဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ထို BPHWT ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ထမ်းတစ်ဦး၏ သက်သေ ထွက်ဆိုချက်အရ -

"ကျွန်တော်ပ--- ရွာ[ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ ပုန်းခိုသည့်နေရာ]မှာနေနေတုန်း လူနာတွေကို သွားကုတဲ့အချိန်မှာ ဖြစ်တာ။ ကျွန်တော်တို့ရှိနေတဲ့ နေရာကို နအဖစစ်သားတွေ ရောက်လာပြီး လက်နက်ကြီးတွေနဲ့ စပစ်တယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ တောင်ပေါ်ကို ပြေးတက်ရတယ်။ ကလေးတွေ လည်းပါတယ်။"

စောအပ--- (BPHWT) (ကျား၊ ၃၀ နှစ်)၊ ပ--- ကျေးရွာ၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵¹⁰

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ရွာသားများနှင့် အခြေခံကျန်းမာရေး အဆောက်အဦများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တိုက်ခိုက်မှုများ လျော့ကျလာသည်။ ရွာသားများ၏ အမြင်တွင် ၎င်းတို့အနေနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရန်အတွက် ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုမှာ လုံခြုံမှုနှင့် ခရီးသွားရာတွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းမှုတို့ ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း အစီရင်ခံစာများ အရ ရွာသားများအနေဖြင့် ခရီးသွားရာတွင် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု ခံစားရကြောင်း၊ ပိတ်ပင်တားဆီးမှုများ မရှိကြောင်းနှင့်

⁵⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run," နှင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photo Set 2002, Section 2: Attacks on Villages and Village Destruction," တွင်ကြည့်ပါ။ ဆေးတပ်အား တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအား ဆိုးရွားစွာ ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ International Committee of the Red Cross ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "Rule 28. Medical Units," တွင်ကြည့်ပါ။ အပိုဒ် (၁၈) "တိုက်ပွဲဖြစ်နေသည့် တပ်ဖွဲ့များသည် ဒဏ်ရာရသူများနှင့် ဖျားနာသူများ၊ မသန်စွမ်းများနှင့် စိတ်ရောဂါဝေဒနာရှင်များအား ကုသရန် ဆောက်လုပ်ထားသော အရပ်သား ဆေးရုံများအား တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုပဲ လေးစား အကာအကွယ်ပေးရမည်။" International Committee of the Red Cross ဤသည်မှာ စတုတ္ထမြောက် Fourth Geneva Convention ၏ အခွဲဖြစ်ပြီး ၏ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tenasserim Interview: Saw K---, August 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

ထို့အတွက်ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ⁵¹¹နှင့် လက်လှမ်းမှီလာကြောင်း ပြောဆိုမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ ထိုမတိုင်မှီက တပ်မတော်မှ ရွာသားများ၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်သော ပိတ်ပင်မှုများအား ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ လှုပ်ရှားသွားလာမှုအား ကန့်သတ်ခြင်းများကြောင့် တော်လှန်ရေးနယ်မြေ သို့မဟုတ် အမည်းရောင်နယ်မြေများ⁵¹²ဟု ခေါ်တွင်သော ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသည့် ရွာသားများအား ဆေးရုံ သို့မဟုတ် ဆေးခန်းများသို့ သွားလာရန် အတွက်၊ ဆေးပစ္စည်းများ ဝယ်ယူရန်အတွက်⁵¹³ ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာဒေသအပြင်ဖက်သို့ သွားရန် ပိတ်ပင်တားမြစ်လျက်ရှိ သည်။

တားမြစ်မှုများအား ဖောက်ဖျက်သော ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်၏ မတရားဖမ်းဆီးမှု၊ နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းမှုနှင့် လူတွေ့လျှင်ပစ်ခတ်ခြင်းများကို ခံရနိုင်သည်။ ဤသို့ဆေးဝါးများ မရရှိစေရန် ပိတ်ပင်ခြင်းသည် အတိုက်အခံ တပ်ဖွဲ့များအား မည်သည့်ထောက်ပံ့မှုမျှ မရရှိစေရန်အတွက် တပ်မတော်မှ ချမှတ်ထားသော ဗျူဟာအတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ဆေးဝါးများ သယ်ဆောင်လာမှုမရှိစေရန် အတွက် စစ်ဆေးရေး ဂိတ်များ အထပ်ထပ်ထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် ရွာသားများအား လမ်းခရီးများနှင့် ရွာနံဘေးတွင် ရပ်တန့်၍ မတရား ရှာဖွေခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ ဤပိတ်ပင်တားဆီးမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့တားမြစ်မှုများကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံး မှုများမှာ တပ်မတော်၏ တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်မှုများထက်ပင် ပိုမိုဆိုးဝါးသည်။

"ပုန်းအောင်းနေတဲ့ရွာသားတွေက ရောဂါကြောင့် သေဆုံးကြရတာ အများကြီးပဲ။ မိသားစုတစ်စုမှာ ငှက်ဖျား၊ ကိုယ်ပူတာ၊ ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောတာ၊ ဝမ်းကိုက်တာ၊ ဖောရောင်တာ၊ အသက်ရှူပြဿနာ၊ ဗိုက်နာတာ မဖြစ်တဲ့လူမရှိဘူး။ တော်တော်များများက အဲဒီရောဂါတွေကြောင့်နဲ့ သေကြတယ်။ အထူးသဖြင့် ကလေးတွေနဲ့ အသက်ကြီးရွယ်အိုတွေ ပိုဖြစ်တယ်။ [ရောဂါနဲ့သေတဲ့လူအရေအတွက်က] သေနတ်ပစ်ခံရပြီး သေတဲ့လူထက် ပိုများတယ်။ ဘယ်ရွာသားမှာမှ ဆေးတွေမရှိဘူး။ တောထဲမှာတွေ့ရတာ ဆေးမြီးတိုတွေနဲ့ပဲ ကုရတယ်။ ဒီစစ်ဆင်ရေး မစခင်တုန်းကတော့ မြို့တွေကိုသွားပြီး ဆေးတွေဝယ်လို့ရတယ်။ တစ်ခါတစ်လေရွာထဲကို ဆေးရောင်းတဲ့သူတွေ လာတာလည်းရှိခဲ့တယ်။ အခုတော့ မရှိတော့ဘူး။ အခုတော့ ရွှေကျင်မြို့နယ်ရှိ အရှေ့ဘက်ခြမ်းမှာရှိတဲ့ နေရာက

⁵¹¹ Source #115 နှင့် "လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ တွေ့ကြုံရသော အကြီးမားဆုံး စိန်ခေါ်မှုများမှာ ကျန်းမာရေးအပြင် တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များကြား တိုက်ပွဲများဖြစ်သည်။ ဤနှစ်ရပ်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။" Source #168 တွင် ကြည့်ပါ။

⁵¹² တပ်မတော်အရေး ကျွမ်းကျင်သူ မောင်အောင်မျိုးမှ ၁၉၆၀ ခုနှစ်များတွင် ဖော်ထုတ်ခဲ့သော တပ်မတော်၏ တော်လှန်ရေး သမားများအား နှိမ်နင်းရေးအစီအစဉ်မှ အဆင့်သုံးဆင့်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် မူတည်၍ နယ်မြေများကို အမဲရောင်နယ်မြေ၊ အညိုရောင်နယ်မြေနှင့် အဖြူရောင်နယ်မြေများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။ ပထမအဆင့်တွင် အမဲရောင်နယ်မြေအား အညိုရောင် နယ်မြေအဖြစ်သို့ ပြောင်းရန်၊ ဆိုလိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အုပ်ချုပ်သည့် တပ်မတော် လှုပ်ရှားရာနယ်မြေများကို တပ်မတော်အုပ်ချုပ်သည့် လက်နက်ကိုင်များ လှုပ်ရှားနေသော နယ်မြေများအဖြစ်သို့ ပြောင်းရန်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအဆင့်မှာ အညိုရောင်နယ်မြေများအား တော်လှန်ရေးသမား များ မရှိသည့် အဖြူရောင်နယ်မြေများအဖြစ်သို့ ပြောင်းရန်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအဆင့်မှာ အဖြူရောင် နယ်မြေများအား ဌာနချုပ်အဖြစ် ပြောင်းလဲရန်ဖြစ်ပြီး ထိုကာလများတွင် အဖွဲ့အစည်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ရသည့် အလုပ်များလိုအပ်ကာ အစိုးရမှ နိုင်ငံတော်အဆင့် ကာကွယ်ရေးအတွက် အစိုးရအား ထောက်ခံသည့်တပ်ဖွဲ့များကို ဖွဲ့ရသည်။ Maung Aung Myo ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်ထုတ် *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forced Since 1948*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies ၏ စာမျက်နှာ ၃၁-၃၂ နှင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်ထုတ် *Neither Friend Nor Foe: Myanmar's Relations with Thailand Since 1988*, Singapore: Institute of Defence and Strategic Studies Nanyang Technological University, စာမျက်နှာ ၇၁ တွင် ကြည့်ပါ။

⁵¹³ ၂၀၀၉ ခုနှစ်က တောင်ငူခရိုင်တွင် ဤကန့်သတ်မှုများရှိခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က တင်ပြခဲ့သည်။ "၂၀၀၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့က စစ်ကွပ်ကဲအခြေစိုက် (စ.က.ခ) အမှတ် (၅) မှ ထန်းတစ်ပင်မြို့နယ်၊ ခလယ်လာနှင့် ကော်သေဒဲ ကျေးရွာများမှ ရွာသားများကို တောင်ငူသို့ သွားသည့် လမ်းတွင် ခရီးသွားခွင့် ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ထိုရွာနှစ်ရွာမှ ရွာသားများမှာ တပ်ကွေးရောဂါများနှင့် အခြားသော ဆောင်းရာသီတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသော ရောဂါများကို ခံစားနေရသဖြင့် ထိုဆေးရုံမှ အခြားသို့ လူနာများအား လွှဲပေးရန် လိုအပ်နေသည်။ ဤသို့ ပိတ်ပင်တားဆီးမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ခလယ်လာသို့ သွားရောက်၍ ဆေးဝါးများ မဝယ်နိုင်ခြင်း၊ အချိန်မှီဆေးကုသရန် နီးစပ်ရာဆေးရုံများသို့ သွားရောက်ခွင့်များ ရှုံးဆုံးခဲ့ရသည်။ ထိုအခြေအနေကို န.အ.ဖ အရာရှိများအား တင်ပြခဲ့သော်လည်း ကန့်သတ်မှုများကို ရုပ်သိမ်းပေးခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ ထိုကန့်သတ်မှုများကြောင့် ဆေးကုသမှု လိုအပ်သော ကလေးများကဲ့သို့ အားနည်းသောသူများအတွက် ဆေးကုသခွင့်များ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ဤအချက်သည် ကလေးအခွင့်အရေးများကို အကြီးအကျယ်ချိုးဖောက် ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေး ကောင်စီ၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် အပြင်းအထန် ဝေဖန်ခဲ့သည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Movement and Trade Restrictions in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

လူတွေက အနီးဆုံးရွှေ့ကျင်မြို့ကိုတောင် သွားလို့မရဘူး။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကတည်းက န.ဝ.တ/န.အ.ဖ တပ်တွေက လမ်းကြောင်းတွေကို အကုန်ပိတ်ထားတယ်။ ရွာသားတွေကို ဆေးနဲ့ရိက္ခာပြတ်အောင် ဖြတ်တဲ့သဘောပေါ့။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ ဖာပွန်ခရိုင်နှင့် ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵¹⁴

ရွာသားများမှ ဆေးဝါးပစ္စည်းများ သယ်ဆောင်လာစဉ် ဖမ်းဆီးခံရပါက ‘ဖြတ်လေးဖြတ်’ မူအရ ပစ္စည်းများ သိမ်းယူခံရပြီး ထိုရွာသားများသည် ကရင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအား ဆေးပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့ပေး သည်⁵¹⁵ သို့မဟုတ် ပုန်းရှောင်နေသော ရွာသားများအား ရောင်းချပေးသည်ဟု စွပ်စွဲခံရကာ ပြင်းထန်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ဤသည်မှာ ရွာသားများအနေဖြင့် ဖိနှိပ်မှုများကြားကာ ဤနည်းများဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ထောက်ပံ့ကူညီကြခြင်း ဖြစ်သည်။⁵¹⁶ မိမိတို့၏ ကျေးရွာများမှ မတရားပြောင်းရွှေ့ ခံရသော ရွာသားများမှာ တပ်မတော်၏ အမြဲတမ်းစောင့်ကြည့်နိုင်သည့် နေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်းခံရပြီး ထပ်ဆင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ထိုသို့နေထိုင်စဉ်တွင် ၎င်းတို့အနေနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ဆေးဝါးအထောက်အကူပစ္စည်းများ မရရှိသည့်အပြင် မတရားဈေးတင်ထားသော အခြေခံဆေးဝါးများကို တပ်မတော်ဆေးတပ်သားများမှ အတင်းအကြပ် ဝယ်ခိုင်းစေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဖျားနာ၍ ဆေးရုံ သို့မဟုတ် ဆေးခန်းသို့ သွားရန်လိုအပ်သော အခြေအနေများ၌ပင်⁵¹⁷ နေရာချထားခြင်းခံရသော နယ်မြေများ၏ အပြင်ဘက်သို့သွားရန် အဆမတန် ငွေကြေးကုန်ကျသည့် ခရီးသွားခွင့် လက်မှတ်မပါလျှင် သွားခွင့်မရှိပါ။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသက်အန္တရာယ်ရှိသည့် ကျန်းမာရေး နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများမှာ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု အဆင့်အတန်း နိမ့်ပါးမှုကြောင့် အခြေအနေ ပိုမိုဆိုးရွားလာသည်ဟု ရွာသားများမှ တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီက ရွာသားများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှု၊ နှိပ်စက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှု၊ အဓမ္မ လုပ်အားပေးစေခိုင်းမှု၊ ပေါ်တာများ⁵¹⁸အဖြစ် စေခိုင်းမှုများကို ထပ်ခါတစ်လဲလဲ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသဖြင့် ရေရှည် ကျန်းမာရေးချို့ယွင်းမှုများကို ဆိုးရွားစွာ ခံစားကြရသည်။ ပေါ်တာများအဖြစ် မတရားစေခိုင်းရာတွင် ရွာသားများမှာ နှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ လွန်စွာလေးလံသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ခရီးရှည်သယ်ယူရာတွင် လိုအပ်သည့် အစားအသောက်၊ သောက်ရေ နှင့် ဆေးဝါးများ မရရှိခြင်းစသည်တို့ကြောင့် အင်အားချို့နည်း အချို့မှာ သေဆုံးကြရသည်။⁵¹⁹ တပ်မတော်၏ ပေါ်တာဘဝမှ လွတ်မြောက်လာသောသထုံခရိုင်မှ

⁵¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “The SLORC/SPDC Campaign to Obliterate All Hill Villages in Papun and Eastern Nyaunglebin Districts,” ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Situation Update: April 2011,” နှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁵ “ဆေးဝါးသယ်ဆောင်ခြင်းကို ပိတ်ပင်ခြင်းကြောင့် ရွာများသို့ လျှို့ဝှက်သယ်ဆောင်ရသည်။ အကယ်၍ သယ်ဆောင်သူကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပါက တော်လှန်ရေးသမားများကို ဆေးဝါးထောက်ပံ့သည့် အချက်ဖြင့် သေဒဏ်ပေးလေ့ရှိသည်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District,” နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Forced Labour, Movement and Trade Restrictions in Toungoo District,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁷ “[သူတို့ချပေးထားတဲ့နေရာမှာနေရပေမဲ့] အစားအသောက်မပေးဘူး။ လူတွေက ကိုယ့်အစာကို ယူလာရတယ်။ ဆေးသောက်ချင်ရင် ဝယ်သောက်ရတယ်။ မဝယ်ရင် ဆေးမရှိဘူး။ တစ်ခါတစ်လေကျရင် ပါရာနစ်လုံးကို ငါးဆယ်သားတန် ကြက်တစ်ကောင်နဲ့ လဲရတယ်။ ဘာမှ အလကားမရဘူး။ ဗမာစစ်သားဆေးခန်းကိုသွားရင် တစ်ခုခုနဲ့တော့ လဲရတယ်။” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Tenasserim Division: Forced Relocation and Forced Labour,” နှင့် ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “INCOMING FIELD REPORTS,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵¹⁹ ဥပမာ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တာဆွဲခံရသူမှ ၎င်း၏ သူငယ်ချင်းလေးယောက်အား ခွန်အားမရှိတော့သဖြင့် ပစ်ထားခဲ့သောကြောင့်

ဒေါ်အအ--- ၏ ထွက်ဆိုချက်တွင် ခံနိုင်ရည် မရှိလောက်အောင် ကျန်းမာရေး အခက်အခဲများ ရှိသောပေါ်တာများ အကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။

"ကျွန်မက ၂၁ ရက်လုံးလုံး တောတွေ၊ တောင်တွေကို ဖြတ်ပြီး ငုံးတွေကို သယ်ရတယ်။ သူတို့တွေ ကရင်စစ်သားတွေနဲ့ တိုက်နေတဲ့နေရာ အထိပေါ့။ အထုပ်ကအရမ်းလေးပြီး ဘာမှလည်း မစားရတော့ ဆက်မသယ်နိုင်လောက်အောင်ကိုပဲ ဖြစ်သွားတယ်။ ကံကောင်းရင်⁵²⁰ တစ်နေ့မှာ ထမင်းတစ်နပ်စားရပေမယ့် တခြား ဘာဟင်းတစ်ခုမှ မပါဘူး။... ကျွန်မတို့အားလုံးအားမရှိကြတော့ဘူး။ မိန်းမတွေ၊ ယောက်ျားတွေအားလုံးလည်း တုန်ချမ်းပြီး အဖျားတက်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လိုပဲ အဖျားတက်တက် ဘယ်သူပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကိုယ့်အထုပ်ကို ဆက်သယ်ရတယ်။ ဒီရုတ်တိုက်ဆွဲ နေတာတောင် ဆက်သယ်ရတယ်။"

ဒေါ် အအ--- (မ၊ ၃၂ နှစ်)၊ ကျိုက်ထိုမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး၏ ရေးထားသော အစီစံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵²¹

ပေါ်တာဆွဲခံရခြင်းနှင့် မတရားအလုပ်စေခိုင်းခြင်းများကို ရွာသားများအား လူမဆန်စွာ ခိုင်းစေခြင်း ခံရသောကြောင့် ၎င်းတို့မှာ ရောဂါများစွာနှင့် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှုများကို ခံစားကြရသည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာရှည်သော တပ်မတော်၏ ဖိနှိပ်မှုအောက်တွင် လုံလောက်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိခြင်းကြောင့် ရွာသားများစွာတို့သည် ကုသနိုင်သည့်ရောဂါများဖြစ်သော ငှက်ဖျားနှင့် ဝမ်းရောဂါများဖြင့်⁵²² မရေတွက်နိုင်အောင် မသေသင့်ပဲ သေဆုံး ခဲ့ကြရသည်။ တပ်မတော်အပြင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တစ်ချိန်တည်းတွင် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများသည် ကျန်းမာရေး နှင့်ပတ်သက်၍ အားနည်းခြင်း၊ ရောဂါဖြစ်ခြင်းနှင့် အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းများအထိ ရေရှည်သက်ရောက်မှုများ ခံစားရကြသည်။ သို့သော် ထိုကျန်းမာရေးနှင့် ဆိုင်သည့် ရေရှည်သက်ရောက်စေမှုများသည် အကြမ်းဖက်ကျူး လွန်မှုများကဲ့သို့ တိုက်ရိုက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရယူရန်ခက်ခဲသည့်အကျိုးဆက်များဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အဆင့်အတန်းမီသော၊ လက်လှမ်းမီသောကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု မရရှိခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခ အခြေအနေ အောက်တွင် ရွာသားတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အတိတ်ကတပ်မတော်၏အခွင့်အရေးချိုးဖောက် မှုနှင့်လျစ်လျူရှုမှုတို့အား ယနေ့တိုင်ဆက်လက်ခံစားနေကြရသည်။

သေဆုံးသွားခဲ့ရပုံကို အသက် ၂၇ နှစ်ရှိ စောဥ--- က ဤသို့ ထွက်ဆိုခဲ့သည်။ "ကျွန်တော် အဲ့ဒါမျိုးတွေတာ လေးခါရှိပြီး။ လူတွေက ငှက်ဖျားဖြစ်ပြီး မသယ်နိုင်ဘူး။ အဲ့ဒီတော့ စစ်သားတွေက ခြေထောက်နဲ့ ကန်တယ်။ ထိုင်ခိုင်းပြီးတော့ ရိုက်တယ်။ ပြီးတော့ ပစ်ထားခဲ့တယ်။ တောင်ပေါ်တက်နေတုန်း ငှက်ဖျားဖြစ်နေလို့ ကျွန်တော်က သောက်ရေ တောင်းတယ်။ သူတို့က ရေမပေးဘူး။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်တော်က ငိုတယ်။ လမ်းတလျှောက်လုံးငိုတာပဲ။ ပစ္စည်းတွေကို မသယ်ချင်တော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ခွင့်မပြုဘူး။ ကျွန်တော် ရေအရမ်းသောက်ချင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ရေတစ်စက်တောင်မပေးခဲ့ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER TESTIMONIES: KAWMOORA REGION," တွင်ကြည့်ပါ။ The killing of wounded prisoners or combatants in conflict is a grave breach of the Geneva Convention, (၃/၂) "အင်္ဂါရာရသူများနှင့် ဖျားနာသူများအား ကယ်ယူကုသပေးရန်" International Committee of the Red Cross (ICRC) ၏ ၁၉၅၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War: 75 U.N.T.S. 135," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²⁰ မူရင်း ထုတ်ဝေသော အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြသည့် ကံကောင်းထောက်မစွာဖြင့် အစား ကံကောင်းရင်ဟု ပြန်လည် ပြောင်းထားပါသည်။

⁵²¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TESTIMONY OF PORTERS ESCAPED FROM SLORC FORCES," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²² "ပြည်တွင်းရှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူ ရွာသားများရဲ့ အခြေအနေဟာ အလွန်စိုးရိမ်ရတယ်။ ရွာဘုန်းရွာမှာဆိုရင် ဆေးဝါးတွေမရှိဘူး။ သူတို့အနေနဲ့ သစ်ရွက်သစ်မြစ်များနဲ့ ဖော်စပ်ထားတဲ့ ရိုးရာဆေးဝါးတွေကိုသာ အားကိုးရတယ်။ ထောက်ခံစာ တစ်စုံတစ်ရာ မရှိရင် မကျန်းမာသူများကို ခလယ်လာ ဒါမှမဟုတ် တောင်ငူဆေးရုံများကို ပို့ဖို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာဆိုရင် ဟာထိုပယ်ကျေးရွာက ရွှေ့ပြောင်းရွာသား အယောက် ၂၀ မှာ ဝမ်းလျှောဝမ်းပျက်ရောဂါနဲ့ သေဆုံးခဲ့တယ်။ အဲ့လိုဖြစ်ရခြင်းဟာ အခြေခံဆေးဝါးများ မရှိခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် ဖြစ်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," နှင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts, Karen State: Internally displaced villagers cornered by 40 SPDC Battalions; Food shortages, disease, killings and life on the run," တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အကျိုးဆက်များကြောင့် ရွာသားများသည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းအား နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်းမီရန် ပို၍ ကန့်သတ်မှုရှိလာသည့်အတွက် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ယာယီရွာပုန်းရွာရှောင်များသည် ပဋိပက္ခများအတွင်း ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို အများဆုံး ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရပြီး ခုခံကာကွယ်နိုင်သည့်ရောဂါများဖြင့် အသက်ဆုံးရှုံးကြရသည်။ စောအအ--- က ညောင်လေးပင်ဒေသတွင် ၁၉၉၉ခုနှစ်က တပ်မတော်၏ ရန်မှ ပုန်းအောင်းနေရသော အခြေအနေကို ပြောပြခဲ့သည်။

"အများဆုံး နေမကောင်းဖြစ်တာက ကိုယ်ပူတာနဲ့ ငှက်ဖျားဖြစ်တာပဲ။ ကိုယ်ပူတာတို့ ငှက်ဖျားဖြစ်တာတို့ ဆိုတာ သေတတ်တဲ့ရောဂါတွေ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဆေးမရှိတော့ လူတွေသေကြတယ်။ အများဆုံး သေတာက အသက် ၁ နှစ်ကနေ ၅ နှစ်ကြား ကလေးတွေပဲ။ ကိုယ်ပူတဲ့ကလေးတွေ ကျွန်တော် အများကြီးပဲ တွေ့တယ်။ ဆေးမရှိဘူးဆိုတော့ အပူမကျဘူး။ အချို့ကတော့ အပူသက်သာအောင် နမ်းဆီ တွေသာတွေလိမ်းပေးလည်း သေတာပဲ။ ဒဏ်ရာရတဲ့သူအတွက် ပတ်တီးလည်းမရှိဘူး။ ဝှမ်းလည်းမရှိဘူး။ ဆေးလည်းမရှိဘူး။ သူတို့မှာရှိတာက ရိုးရာဆေးနည်းတွေပဲ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ တချို့ဆေးတွေမရှိတော့ သိပ်အဆင်မပြေပါဘူး။"

စောအအ--- (ကျား)၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵²³

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးခြင်း

အခြေခံ ကျန်းမာရေးအဆောက်အဦများ ရှိခြင်းအားဖြင့် အသက်များကို ကယ်တင်နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဆေးရုံဆေးခန်းများသို့ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားနိုင်ရန်၊ လိုအပ်သော ဆေးဝါးများ ရရှိနိုင်ရန်နှင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပို၍ အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း များ ဖန်တီးပေးခြင်း စသည်တို့ကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်းနှင့် တရားလက်လွှတ် သတ်ဖြတ်ခြင်း စသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား လျော့ချခြင်းနှင့် ပိတ်ပင် တားဆီးမှုများကို ရပ်တန့်ခြင်းများကြောင့် ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်သည့် အခြေအနေများမှာ ထင်ရှားစွာ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင် အခြေခံအဆောက်အဦများအား အဆင့်မြှင့်တင်ရန်နှင့် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ပေးရန်အတွက် ဖိအားပေးမှု များရှိသည်။ အချို့နေရာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအား လက်လှမ်းမီနိုင်သည့် အခြေအနေမှာ တိုးတက်မှုများရှိသော်လည်း ကျေးလက်ဒေသတွင်နေထိုင်သော ရွာသားများ အနေဖြင့် သိသာထင်ရှား သော အတားအဆီးအခက်အခဲများ ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး ဖျားနာခြင်း၊ ရောဂါရခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်းများ များ မြို့ပြထက် ပိုမိုများပြားသည်ဟု ၎င်းတို့က တင်ပြကြသည်။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ တိုးတက်ပြောင်းလဲရန် အတွက် မကြာသေးမီနှစ်များက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ကျေးရွာကြီးများ၊⁵²⁴ မြို့ငယ်များနှင့် မြို့ကြီးများအား အဓိကထား ဦးတည်လာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကျေးလက်တွင် နေထိုင်သူ ရွာသားများသည် အထူးသဖြင့် အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင်⁵²⁵ အနီးဆုံးဆေးရုံသို့မဟုတ် ဆေးခန်းများသို့သွားဖို့ရန်ပင် အလွန်အလှမ်းဝေးကြောင်း

⁵²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER TESTIMONIES: KAWMOORA REGION," နှင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC SHOOTINGS & ARRESTS OF REFUGEES," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw B---, March 2015," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Mone Township, November 2013 to January 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun Situation Update: Northern Lu Thaw Township, March to June 2012," ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင်ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Mone Township, November 2013 to January 2014," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Naw A---, January 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

တင်ပြကြသည်။ ထို့အပြင် ထိုအလှမ်းဝေးကွာမှုသည် ၎င်းတို့အား ခရီးသွားစရိတ် ပိုမိုကုန်ကျစေပြီး အထူးသဖြင့် ကိုယ်ဝန်သည်အမျိုးသမီးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကဲ့သို့ အားနည်းသူများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။⁵²⁶ ဖာပွန်ခရိုင် ထီးသဘလုထကျေးရွာအုပ်စုမှ စော အစ--- က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကျေးလက်ဒေသရှိ မပြည့်စုံသေးသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

"ကျွန်တော် နေမကောင်းဖြစ်တော့ အိမ်နီးနားချင်းတွေက ကျွန်တော့်ကိုသယ်ပြီး ဆေးရုံကို ခေါ်သွား ပေးတယ်။ လမ်းက အရမ်းဆိုးတယ်။ လမ်းမခင်းထားရသေးဘူး။ အဲဒါကြောင့် အာဏာပိုင်များအနေနဲ့ ပိုကောင်းတဲ့ လမ်းဆောက်လုပ်ပေးရင် ကျွန်တော်တို့အတွက် ကောင်းတဲ့ အရာတစ်ခုပဲပေါ့။ ကျွန်တော်တို့ မှာ လမ်းကောင်း ကောင်းရှိရင် ဆေးရုံကို ကားနဲ့သွားလို့ရတယ်။ ပြီးတော့ ဆေးရုံကိုလည်း မြန်မြန် ရောက်တာပေါ့။ ရွာရဲ့အရှေ့ ဘက်ပိုင်းမှာက ဆေး ရုံမရှိဘူး။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က အနောက်ဘက် ပိုင်းမြို့ရှိတဲ့ နေရာကို သွားရတယ်။"

စောအစ--- (ကျား၊ ၄၅ နှစ်)၊ အတ--- ကျေးရွာ၊ ထီးသဘလုထကျေးရွာအုပ်စု၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁵²⁷

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ကျေးလက်နေလူထုအတွက် ဝန်ဆောင်မှု မရှိသည့်အခြေအနေများကို ဖြေရှင်းရန် ခြေလှမ်းများ စတင်လျက်ရှိသည်။ ထိုသို့ စတင်ရာတွင် ၎င်းတို့ ယခင်ကလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုမရှိသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများအား သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် ဝန်ထမ်းခန့်အပ်ခြင်း များကို ကြိုးစားလုပ်ဆောင်လာကြသည်။ သို့သော် လမ်းတံတားများမလုံလောက်မှုများကြောင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ အနေဖြင့် ထိုကျေးရွာများသို့ မရောက်ရှိနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် သွားရန်ဆန္ဒမရှိခြင်းတို့မှာ ထိုနေရာများအား ချန်လှပ်ထားရန်အတွက် အားဖြည့်ပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။

"မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကနေပြီးတော့ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်က ဆရာဝန်ကို [ရွာတွေဆီကို] သွားခိုင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆရာဝန်က ရွာတွေကို မသွားချင်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကားနဲ့ခရီးသွားရတာ ခက်ခဲတယ်။ အဲဒီဆရာဝန် ဆေးသွားကုရမယ့် ရွာတွေဆီသွားဖို့ ဆိုင်ကယ်နဲ့ဆို သုံးနာရီလောက်ကြာတယ်။ လမ်းကလည်း ရွာသားတွေက ဖောက်ထားတာဆိုတော့ လမ်းကြမ်းတယ်။ ဆရာဝန်က 'ကျွန်တော်ကတော့ အနစ်နာ မခံနိုင်ဘူး' ဆိုပြီး လမ်းတစ်ဝက်ကနေ ပြန်သွားတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵²⁸

အထက်ပါဖော်ပြသည့် ဖြစ်ရပ်ကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့ တာဝန်ကျသော ကျေးရွာများတွင် ပျက်ကွက်မှုများရှိနေသဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အလွန်တရာလိုအပ်သော ရွာသားများအတွက် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများ ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကလေးမွေးဖွားနေစဉ် အသက်ဆုံးရှုံးရသည့် မိခင်တစ်ယောက်၏ ဖြစ်ရပ်မျိုးကို သုံးသပ်နိုင်သည်။

"၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလ ၂၉ ရက်နေ့က တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ အ--- ကျေးရွာက ရွာသူ တစ်ယောက် ကလေးမွေးခဲ့တယ်။ အဲဒီမှာ မြန်မာအစိုးရက သားဖွားဆရာမတွေ ခန့်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က တစ်ခါမှ ရွာထဲမှာ မရှိကြဘူး။ အဲဒါနဲ့ လက်သည်ဝမ်းဆွဲဆရာမနဲ့ပဲ ကလေးမွေးရတယ်။ အချိန် တော်တော်ကြာတဲ့အထိ အချင်းကမထွက်လာဘူး။ အဲဒီတော့ လက်သည်ဆရာမက အချင်းကို ကတ်ကြေးနဲ့ညှပ်တဲ့အခါ သွေးလွန်ပြီးတော့

⁵²⁶ Source #129 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Saw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²⁷ Source #168 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵²⁸ Source #94 တွင်ကြည့်ပါ။

အဲ့ဒီအမျိုးသမီး သေသွားတယ်။ တကယ်လို့သာ အစိုးရခန့်ထားတဲ့ သားဖွားဆရာမတွေနဲ့ ဆေးဝါးအပြည့်အစုံရှိရင် အဲ့ဒီကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးကို ကယ်နိုင်ခဲ့မှာ။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵²⁹

အထက်ပါဖြစ်ရပ်က ဖော်ပြနေသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများကို ကျေးလက် ဒေသများတွင် တာဝန်ချထားသော်လည်း ထိုဝန်ထမ်းများမှာ တာဝန်မကျခြင်းနှင့် ရွာထဲတွင်ပုံမှန်မရှိခြင်း များကြောင့် ရွာသားများအား အရည်အချင်းမပြည့်မီသော ရိုးရာလက်သည်များကို အားကိုးစေခြင်းများ ဖြစ်စေသည်။ ဖြစ်ရပ်အတော်များများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အထူးလိုအပ်နေသော ကျေးလက်ဒေသများသို့ သွားရောက်ရန် ငြင်းပယ်ပြီး ထိုကျေးရွာများတွင်မနေထိုင်လိုပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုဒေသများတွင် အနေအထိုင် ဆင်းရဲသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းများ ကြောင့် ကျေးလက်ဒေသမှ ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခြေအနေများမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။⁵³⁰ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်ရှိ ဒေသခံ ရွာသားတစ်ဦးက ဤသို့ မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။

“အခ--- ရွာမှာ မြန်မာအစိုးရက ရွာသားတွေအတွက် ဆေးခန်းတစ်လုံး ဖွင့်ထားပေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲ့ဒီတာဝန်ကျတဲ့ အစိုးရကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းက ကရင်တွေကြားထဲမှာ မနေချင်ဘူး။ ကျွန်တော် ရွာသား တွေဆီက ကြားတာကတော့ အဲ့ဒီဆရာမက ပြောတာက တကယ်လို့ ရွာသားတွေကို ကာကွယ်ဆေးထိုးရဖို့ တာဝန်ကျရင် သူမကတော့ ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး သူ့ရွာသူ ပြန်မယ်လို့ ပြောတယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိသည်။)⁵³¹

အထက်ပါ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ၏ ထွက်ဆိုချက်များအရ ကျေးလက်ဒေသ များတွင် ဆေးပေးခန်းများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ မရှိခြင်းသည် ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ရရှိခြင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့်အပြင် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု ရှိခြင်းသည်လည်း ကရင် ရွာသားများအနေနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု လုံလောက်စွာ ရရှိရန်အတွက် သက်ရောက်မှုများ ရှိစေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရခန့်အပ်ထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် “ကရင်ရွာသား များအကြား” နေထိုင်လိုစိတ် မရှိသည့်အတွက် ဖြစ်သည်။

အချို့နေရာများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဝန်ထမ်းဦးရေ နှင့် ဆေးခန်းသစ်ဆောက်လုပ်မှုများ၏ အရေအတွက် နှစ်ခုစလုံးများလာကြောင်း ရွာသားများမှ တင်ပြခဲ့သည်။⁵³² ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ နော်အဝ--- မှ ၂၀၁၆ခုနှစ်တွင် ပြောဆိုခဲ့သည်မှာ ယခုဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ဝန်ထမ်းများ သူမ၏ဒေသတွင် ပိုမိုထားရှိခြင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကို ဆက်သွယ်ရသည်မှာ အဆင်ပြေလုံခြုံမှုရှိကြောင်းပြောဆိုခဲ့သည်။

⁵²⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, April to June 2014,” နှင့် Source #11 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, March to July 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Thaton Situation Update: Bilin Township, August to October 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³² Source #50 တွင်ကြည့်ပါ။

"ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး အရင်တုန်းကဆိုရင် မြန်မာအစိုးရဆရာဝန်ကို နေမကောင်းရင် ခေါ်ဖို့ဆိုတာ သိပ်မလွယ်ဘူး။ အခုတော့ မြန်မာအစိုးရဆရာဝန်တွေက ရွာတွေကို ဝင်လာကြတယ်။ ကျွန်မတို့၊ ကရင်လူမျိုးတွေရဲ့ ကျန်းမာရေးလုပ်သားတွေက သင်တန်းကျကျနန တက်ထားတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒါကြောင့် အပြင်းအထန် နေမကောင်းဖြစ်ရင် မြန်မာအစိုးရဆရာဝန်ကိုပဲ ခေါ်ရတယ်။ ဟိုတုန်းကတော့ နေမကောင်းဖြစ်ရင်တောင်မှ ညပိုင်းဆိုရင် ဆရာဝန်မခေါ်ရဘူး။ အဲဒါကြောင့် တချို့လူနာတွေ နေမကောင်းဖြစ်ပြီး သေဆုံးရတာတွေရှိတယ်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းမှာတော့ ဘယ်အချိန်မဆို ဆရာဝန်တွေကို ဆေးကုပေးဖို့ သွားပင့်ရဲလာတယ်။"

နော်အဝ--- (မ၊ ၂၄ နှစ်) ၊ အဖ--- ကျေးရွာ၊ ခယ်ကဲခိုကျေးရွာအုပ်စု၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊
ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ဘက်
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵³³

သို့ရာတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ဆောက်လုပ်ထားသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦး များမှာ ညံ့ဖျင်းပြီး လေ့ကျင့်ထားသော ဝန်ထမ်းများ၊ ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ လိုအပ်သောဆေးဝါးများ⁵³⁴ မရှိကြောင်း ရွာသားများက ပြောဆိုကြသည်။ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ စောပပ--- က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင်ပြောပြခဲ့သည်မှာ

"လောလောဆယ် ဆေးရုံတော့ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆေးဝါးတွေ၊ ကုသပေးမယ့်သူတွေ မရှိဘူး။ တစ်ခါ တစ်လေကျတော့လည်း ဆေးတော့ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆေးအမျိုးအစား အစုံအလင်မရှိဘူး။ အဲဒီတော့ ရွာသားတွေက ဆေးတွေကို အပြင်မှာ ဝယ်ရတယ်။"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်) ၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵³⁵

ဆေးဝါးထောက်ပံ့မှုများ မပြည့်စုံမှု၊ ဝန်ထမ်း မလုံလောက်မှုများအပြင် ငွေကြေးလုံလောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့မဟုတ် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များမှ အကုန်အကျခံ၍ ဆောက်လုပ်ခဲ့သော အဆောက်အဦးသစ်များကို ကြီးကြပ်စစ်ဆေးမှုများ⁵³⁶ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းပြုလုပ်မှု မရှိသည့်အတွက် အချို့သော အသစ်ဆောက် လုပ်ထားသည့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများအား ဖွင့်လှစ်နိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ အချို့သော ကျန်းမာရေး အဆောက်အဦးများမှာ ဖွင့်ပွင့်ပြုလုပ်ပြီးသည့်နောက် တစ်နေ့မှာပင် အသုံးပြု၍ မရနိုင်အောင် ပျက်စီးနေသည်များ ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။⁵³⁷ သထုံခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ တင်ပြချက်အရ

"ကျွန်တော်တို့[ရပ်ရွာလူမှုအသိုက်အဝန်း]အနေနဲ့ ဒီဒေသတွေမှာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု [ကျွမ်းကျင်ဝန်းထမ်း] တွေပိုပြီး လိုအပ်တယ်။ မြန်မာအစိုးရက ဆေးခန်းတွေ တော်တော်များများ ဆောက်ပေးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူနာပြုဆရာမတွေ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေမရှိဘူး။ ဒီအဆောက်အဦး တွေကို စောင့်ကြပ်ထိန်းသိမ်းတဲ့ လူတွေလည်း မရှိဘူး။ အဲဒါကြောင့် တချို့အဆောက်အဦးတွေဆိုရင် ပျက်စီးသွားပြီး တစ်ချို့က ဆိတ်တင်းကုတ်တွေ ဖြစ်သွားတယ်။"

⁵³³ Source #165 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁵ Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁶ Source #123 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁷ "ဆေးခန်းက ဆောက်ပြီးသွားပြီ။ ဖွင့်ပွင့်တွေ ဘာတွေတောင် ကျင်းပပြီးသွားပြီ။ ဒါပေမဲ့ အခုအချိန်ထိ တစ်ခါမှ သော့ဖွင့်တာ မတွေ့ဘူး။ အဲဒီမှာ ဆေးဆရာလည်းမရှိဘူး။ လူနာလည်း မရှိဘူး။ အဲဒါကြောင့် ရွာသားတွေက အဲဒီဆေးခန်းအကြောင်း အမြဲတမ်း ပြောတယ်။ ဥ--- ကျေးရွာက ရွာသားတစ်ယောက်က ဆေးခန်းကတော့ အရမ်းလှတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာမှ သုံးလို့မရဘူးလို့ပြောတယ်။" Source #123 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵³⁸

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး။ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လျော်ညီသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေး
ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ ကျေးလက်ဒေသများတွင် မရှိသည့်အတွက် ရွာသားများ
အနေဖြင့် အခြားသောကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးနေသူများထံမှ အစားထိုးအကူအညီယူကြရသည်။
ထိုဝန်ဆောင်မှုများအား ကရင်ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် KNU အုပ်ချုပ်ရေး
လက်အောက်ခံ ကရင်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးအဖွဲ့ (KDHW) တို့မှ အများဆုံးပံ့ပိုးပေးကြသည်။
ထိုလူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ပဋိပက္ခဖြစ်နေစဉ် ကာလများအတွင်းက ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် ကရင်တို
င်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအား ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသည့်အတွက် ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်
လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း မရှိခဲ့ကြပါ။⁵³⁹ သို့သော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖားအံခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက
မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် KNU ၏ လက်အောက်ခံ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုကို အသိအမှတ်မပြုကြောင်းနှင့်
ရပ်ရွာလူမှု အသိုက်အဝန်းမှ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုသည့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်း လက်
ခံခြင်းမရှိကြောင်း ဖားအံခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ
ထောက်ပံ့ပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများထက် ဒေသအတွင်း တာဝန်ရှိသူများမှ ပံ့ပိုးပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများအား
ပိုမိုရယူလိုကြောင်း ရွာသားများမှပြောဆိုနေချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ထိုနေရာများသည် ၎င်းတို့
လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသည့် နေရာများဖြစ်ကြောင်းကို အခိုင်အမာ ပြောဆိုလျက်ရှိသည်။

"မြန်မာအစိုးရက ကလေးကတီရွာနဲ့ ရှမ်းရွာသစ်ကျေးရွာတွေမှာ ဆေးရုံတွေ လာဆောက်တယ်လို့ ကျွန်တော်တို့
ကြားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က KNU ကနေ ကုတင် ၅၀ ဒါမှမဟုတ် ကုတင် ၁၀၀ ဆေးရုံတွေ ပိုင်ကျံမှာ
လာဆောက်တာကို လက်မခံဘူး။"

စောအ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်) ခ--- ကျေးရွာ၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း
(၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁵⁴⁰

၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ကာလနောက်ပိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးလက်ဒေသ များတွင်
လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ ပိုမိုများပြား
လာသည်။ ထိုလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများက လိုအပ်သော ကာကွယ်ဆေးများနှင့် အခြေခံ ဆေးဝါးများကို
ကျေးလက်ဒေသများတွင် မကြာခဏ ထောက်ပံ့လေ့ရှိသော်လည်း ရွာသားများနှင့် ဝန်ထမ်း များအကြား ဆွေးနွေး
တိုင်ပင်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အားနည်းခြင်းကြောင့် ခန့်မှန်း၍ မရနိုင်သော ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုများ
အပေါ် စိုးရိမ်မှုများအား ရွာသားများမှ ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ဆက်သွယ်မှုမရှိခြင်းနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများ
မရှိခြင်းကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဝန်ဆောင်မှု အများအပြားတွင် တွေ့နိုင်သည်။⁵⁴¹ ထို့ကြောင့်
ရွာသားများကြားတွင် မရှင်းလင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အချို့ နေရာများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများ ထပ်နေကာ အချို့သော

⁵³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, April 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, January to June 2014,"၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင်ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴¹ အချက်အလက်များ ပိုမိုသိရှိလိုပါက အခန်း (၆): ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး တွင်ကြည့်ပါ။

နေရာများတွင်မူ ဝန်ဆောင်မှုများ ဆက်လက်ကင်းမဲ့လျက်ရှိနေပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး အဆိုအရ -

"မြို့နယ်နှစ်ခုမှာ KNUက ဖွင့်ထားတဲ့ အခမဲ့ ဆေးကုပေးတဲ့ ဆေးခန်းနှစ်ခုရှိတယ်။ အဲဒီမြို့နယ် တစ်ခုစီမှာ ငှက်ဖျားတိုက်ဖျက်ရေး အဖွဲ့တွေရှိပေမယ့် အဲဒီအဖွဲ့အပြင် အစိုးရရဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေကလည်း ရပ်ရွာ အသိုက်အဝန်းထဲကို ဝင်လာကြတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့တွေကတော့ ငှက်ဖျားတိုက်ဖျက်ရေး အဖွဲ့တွေအပြင် မိခင်နှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်ရေး၊ ပိုလီယိုကာကွယ်ရေး၊ တီဘီတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့ တွေဖြစ်ကြတယ်။ ရွာသားတွေက ဘယ်ကာကွယ်ဆေးကို ထိုးရမယ် ဆိုတာမသိသလို ဆေးမှားထိုးမိမှာလည်း စိုးရိမ်ကြတယ်။ ၂၀၁၃ခုနှစ် ကလည်း ရွာသားတစ်ယောက် ဆင်ခြေထောက်ရောဂါ⁵⁴² ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီးနောက်မှာ ပြဿနာ တက်ခဲ့ဖူးတယ်။ အဲဒီ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ပြဿနာဖြစ်ပြီးကတည်းက ရွာသားတွေက နောက်ထပ်ဘယ်အဖွဲ့တွေ ရောက်လာပြီး အကူအညီပေးကြမလဲဆိုတာ ကိုစိတ်ပူတာတွေရှိတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦး ရေးသားသော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁴³

အထက်ပါ အစီရင်ခံစာအရ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအနေဖြင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် ရွာသားများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ လိုအပ်သော ကျန်းမာရေး အသိပညာ ပေးခြင်းများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ပေးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အချို့နေရာများတွင် ဝန်ဆောင်မှုအားနည်း လျက်ရှိပြီး အမြဲတမ်း ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ လိုအပ်လျက် ရှိနေသေးသည်။⁵⁴⁴ ထို့အပြင် ရရှိနိုင်သော သင်တန်းများ၊ ပညာပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရာတွင် ရွာသားများ၏ အဓိကဦးစားပေး လိုအပ်သည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု အားနည်းချက်များ ရှိကြောင်းနှင့် မည်သည့်အဖွဲ့က မည်သည့်အချိန်တွင် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းသို့ လာရောက်မည်ကို တိကျသည့် အချိန်သတ်မှတ် ချက်များ ကြိုတင်သိရှိထားခြင်း မရှိသည်များကို ရွာသားများမှ တင်ပြခဲ့သည်။⁵⁴⁵

သို့ရာတွင် ပိုမိုဝေးလံသည့်ဒေသတွင် နေထိုင်သော ရွာသားများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆေးရုံများသို့ သွားရောက် ရန်နှင့် ဆေးရုံတက်ရန် ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲ ကြုံတွေ့နေရသော ရွာသားများအတွက် KNU ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများနှင့် CBO များ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အဓိကကျသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပုံမှန် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကျယ်ပြန့်စွာ ထောက်ပံ့နိုင်မှုများ မပေးနိုင်သော်လည်း ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့်

⁵⁴² "ဆင်ခြေထောက်ရောဂါ ကာကွယ်ဆေးထိုးသဖြင့် ထိုဆေးကြောင့် ဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြသော အဖြစ်အပျက်များကို ယခင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် အစီရင်ခံခဲ့သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်များမှာ စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်နှင့် ၁၃ ရက် ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ တင်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ ရွာသား (၁,၁၄၄) ဦးကို ဆင်ခြေထောက်ရောဂါ ကာကွယ်ဆေးများ ထိုးပေးခဲ့သည့်အတွက် ရွာသားအချို့မှာ မူးဝေခြင်း၊ အော့အန်ခြင်း၊ အရေပြားများ ယားယံခြင်း၊ ကျားလိင်အင်္ဂါများ ယောင်ရမ်းခြင်းနှင့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုတွင် ကိုယ်ဝန် မဆောင်နိုင်ခြင်းများကို ခံစားခဲ့ကြရသည်။" ပိုမိုသိလိုပါက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။ ထိုအလားတူဖြစ်ရပ်မျိုးသည် အခြားခရိုင်တွင်လည်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Report: Thaton District, September 2012 to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe and Kawkareik townships, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴⁴ Source #108 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Photo Set: Ongoing militarisation and dam building consequences, March to April 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

ပက်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအား များစွာ လျော့ကျစေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် သထုံခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ -

"မြို့နားမှာနေတဲ့သူတွေက မြို့မှာ ဆေးသွားကုကြတယ်။ ပိုက်ဆံ မတတ်နိုင်တဲ့သူတွေကတော့ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နဲ့ ကုကြတယ်။ KNU ဘက်မှာဆိုရင် Back Pack⁵⁴⁶ အဖွဲ့တွေက ဒေသတိုင်းမှာ ဆေးခန်းတွေ ဖွင့်ထားတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ပိုက်ဆံ မတတ်နိုင်တဲ့သူတွေက KNU ဘက်က ဆေးခန်းတွေကို သွားကြတယ်။ အဲ့ဒီမှာလည်း သူတို့ဆီက ဆေးဝါးလည်း အလုံအလောက် ရရှိတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁴⁷

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု လိုအပ်ချက်များကြောင့် CBOs များနှင့် ဒေသတွင်းရှိ ကရင်ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများအပေါ် အမှီပြုနေရသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ တစ်လျှောက်တွင် သက်သေသာကေများဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။ လူပျားသွားလာမှုကို ကန့်သတ်ခံရသော ရွာပုန်းရွာရှောင်များနှင့် သွားလာရန် ခက်ခဲသောနေရာများတွင် အတည်တကျနေထိုင်သူ ရွာသားများ အတွက် ဤဒေသခံ အဖွဲ့အစည်းများ တည်ရှိနေခြင်းသည် အသက်ကယ်ဆယ်မှုတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။⁵⁴⁸ သို့ရာတွင် ဤကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးနေသော် လည်း ရွာသားများအနေနှင့် ဤ ၂၅ နှစ်တာကာလတစ် လျှောက်လုံး ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ မလုံလောက်ခြင်းများဖြင့် ကြုံတွေ့ကြရလျက် ရှိနေသေးသည်။ အကယ်၍ ထိုဝန်ဆောင်မှုများတွင် ဝန်ထမ်းများ မခန့်အပ်နိုင်ခြင်း၊ ဆေးဝါးထောက်ပံ့မှု မရှိခြင်းအပြင် အခြားဝန်ဆောင်မှု ပေးနေသူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ ပြုလုပ်မှုမရှိပါက လတ်တလော လုပ်ဆောင်နေသည့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် အဆောက်အဦများ အရည်သွေး တိုးမြှင့်ခြင်းသည် ဒေသတွင်း နေထိုင်သော ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်ရန်အတွက် အနည်းငယ်သာ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အရည်အသွေး ပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ဝန်ထမ်းမလုံလောက်မှုနှင့် အရည်အသွေး မပြည့်မှီမှု

ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမမှီနိုင်သော ပြဿနာများအပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု၏ အရည်အသွေးပေါ်တွင် စိုးရိမ်မှုများရှိကြသည်။ မကြာသေးမီ ကာလများ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစ၍ ရရှိထားသော အစီရင်ခံစာများတွင် ဆေးခန်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်နေသော် လည်း ရွာသားများက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း များ၏ ဝန်ဆောင်မှုမှာ အရည်အသွေးညံ့ဖျင်းကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ စနစ်တကျ လေ့ကျင့်သင်တန်း ပေးထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ မရှိခြင်းက ဆေးဝါးမလုံ လောက်ခြင်း၊ အဆောက်အဦ မပြည့်စုံ ခြင်းများအား ထောက်ပံ့ခြင်းထက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရအတွက် ပိုပြီး အချိန်ယူရမည် ဖြစ်သည်။ ရွာသားများအား အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု ပေးရန်အတွက် လိုအပ်သော ဗဟုသုတ၊ အရည်အချင်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး KNU ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ရရှိသော သင်တန်းများမှာ အချိန်တိုတောင်းသည်။ ထို့ကြောင့်

⁵⁴⁶ Back Pack ဆိုသည်မှာ ကျောပိုးအိတ်ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအဖွဲ့ (BPHWT) ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ကျေးလက်ဒေသ များရှိ ရွာသူရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးကို စောင့်ရှောက်ပေးနေသော အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည်။

⁵⁴⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," နှင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living conditions for displaced villagers and ongoing abuses in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများမှာ ရရှိနိုင်သော်လည်း သေချာစွာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားခြင်း မရှိသည့် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအနေဖြင့် ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးကို ကုသပေးခြင်း အလွန်နည်းသည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသားများကို အလုပ်ဝေးသော ဒေသများရှိ ကုသရေး ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆေးခန်းများသို့ သွားရောက်ရန် လွှဲပြောင်းပေးသည်က ပိုများသည်။⁵⁴⁹

"ကျန်းမာရေး လုပ်သားတွေကို ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးဖို့ ခန့်ထားတာဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ရောဂါအခြေအနေ စိုးရိမ်ရတဲ့ လူနာတွေကို ကုသနိုင်လောက်အောင် သင်တန်းပေးထားတာတွေ မရှိဘူး ဆိုတော့ ရွာသားတွေအတွက် အခက်အခဲတွေ တွေ့ရတယ်။ ရောဂါအခြေအနေ စိုးရိမ်ရတဲ့ ရွာသားတွေ ကတော့ များသောအားဖြင့် မြို့မှာသွားပြီး ဆေးကုရတယ်။"

စောအယ်--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်)၊ အိ--- ကျေးရွာအုပ်စု၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁵⁰

ကောင်းစွာ လေ့ကျင့်ထားမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အရည်အချင်း မပြည့်မီမှုများအပြင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများက ထိရောက်သော ဆက်သွယ်မှုများ မရှိသဖြင့် ရွာသားအများစုမှာ အထူးသဖြင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် အခြားစိုးရိမ်ရသော ကျန်းမာရေးအတွက် မိမိတို့၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်းများအား မသိခြင်းနှင့် မိမိတို့သုံးစွဲရမည့် ဆေးဝါးများမှာ အန္တရာယ်ရှိမရှိ စသည်တို့ကို နားမလည်သဖြင့် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသည်။

"မြို့နယ်အဆင့်မှာ ကျန်းမာရေး အသိပညာပေးတာတွေ မရှိဘူး။ ကျေးလက်ဒေသတွေမှာ အမျိုးသမီး တွေက သန္ဓေတားဆေးတွေ မသုံးချင်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ သူတို့တွေ ကြောက်ကြတယ်။ ဒီမှာက ထိရောက်တဲ့ ကျန်းမာရေး အသိပညာပေးတာတွေ မရှိဘူး။ တစ်ကယ်လို့ ထိရောက်တဲ့ ကျန်းမာရေး အသိပညာပေးတာတွေရှိရင် [ဤဆေးတွေကိုသောက်ဖို့အတွက်] သူတို့မှာ အရမ်းစိုးရိမ်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ကျောက်ကြီးမြို့မှာ အမျိုးသမီး တော်တော်များများကလေးမွေးတဲ့အခါမှာ အခက်အခဲတွေရှိတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ သူတို့မှာ ကျန်းမာရေး အသိပညာမရှိဘူး။ [ကိုယ်ဝန်ဆောင်သောကာလနှင့် ကလေးမွေးခါနီးအချိန်တွေမှာ] ဘာတွေလုပ်ရမယ်၊ မလုပ်ရဘူးဆိုတဲ့ ဗဟုသုတမရှိဘူး။ ပြီးတော့ ကျန်းမာရေး လုပ်သားတွေကလည်း နည်းတယ်။ ကရင်ပြည်နယ် [မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း] မှာရှိတဲ့ ကျေးလက်ဒေသက ကိုယ်ဝန်ဆောင် အမျိုးသမီးတွေကို [ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်း] တွေက သိပ်ဂရုမစိုက်ဘူး။ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ ဒီကအမျိုးသမီးတွေက ဘာကိုလုပ်သင့်တယ်၊ ဘာကိုမလုပ် သင့်ဘူးဆိုတာ ဗဟုသုတ မရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီး အိမ်ထောင်ကျတဲ့ မိန်းကလေး တွေထဲက သုံးပုံတစ်ပုံက ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျကြတယ်။"

နော်အဂ--- (မ၊ ၃၈ နှစ်)၊ အက--- ကျေးရွာအုပ်စု၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁵¹

ကျန်းမာရေးလုပ်သားများနှင့် လူနာများအကြား ဆက်ဆံရေးညံ့ဖျင်းမှု၊ လူနာများအား ကျန်းမာရေး အခွင့်အလမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပညာပေးမှု နည်းပါးခြင်းနှင့် ဆေးဝန်ထမ်းများအား လေ့ကျင့်သင်ကြားမှု အားနည်းခြင်းတို့၏ ပြဿနာများမှာ မကြာသေးမီက ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကိစ္စများတွင် သိသာထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ထိုကိစ္စရပ်များတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများက အကြောင်းပြချက်မရှိပဲ လူနာများကိုကုသပေးရန်ငြင်းဆိုခြင်းများ၊⁵⁵²

⁵⁴⁹ "ကျွန်တော်တို့ရွာမှာ ဆေးခန်းမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ သားဖွားဆရာမတွေနဲ့ ရွာထဲက ဆေးအကြောင်း နည်းနည်းပါးနားလည်တဲ့ ကျန်းမာရေးလုပ်သားတွေ ရှိတယ်။ သူတို့ကပဲ ကျွန်တော်တို့ကို ဆေးထိုးပေးတယ်။ တကယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ ရောဂါကြီးရင် ဒါမှမဟုတ် တော်တော်နေမကောင်းဖြစ်ရင် ဆေးကုဖို့အတွက် အပ--- ရွာက ဆေးခန်းတွေကို သွားရတယ်။" Source #170၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," နှင့် source #161 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁰ Source #161 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵¹ Source #108 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵² Source #43 တွင်ကြည့်ပါ။

ဆေးဝါးပစ္စည်းနှင့် ဆေးညွှန်းများကို ထိရောက်စွာကင်းစင်စွာ မည်သို့ သုံးစွဲရမည်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြောပြရန် ပျက်ကွက်ခြင်း၊⁵⁵³ ကုသမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် သက်ရောက်မှုများကို လူနာများနှင့် ဆွေးနွေးမှုမရှိခြင်း⁵⁵⁴ အပြင် ဆေးကုသမှု လိုအပ်နေသော လူနာများအား ထိရောက်စွာ မကုသပေးနိုင်ခြင်း⁵⁵⁵တို့ ပါဝင်သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသတွင်း ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လျော်ညီသည့် ဝန်ထမ်းများ ခန့်အပ်ထားခြင်းမရှိသည့် အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရခန့်အပ်ထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းအများစုမှာ ကရင်စကား မပြောနိုင်သောကြောင့် လူနာများနှင့် ထိရောက်စွာဆက်သွယ်ရန် အခက်အခဲတွေ့ကြုံရပြီး⁵⁵⁶ အခြေအနေများအား ပိုမိုဆိုးရွားစေပါ သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် သေချာစွာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားခြင်းမရှိသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများမှ ကာကွယ်ဆေးများ ထိုးပေးသည့်အခါဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုများ ကြုံတွေ့ရသည့်အတွက် မြန်မာအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများမှ လူနာများ၏အကျိုးအတွက် လုပ်ကိုင်နေမှုအပေါ် ယုံကြည်မှု နည်းပါးကြောင်းကို ရွာသားများမှ တင်ပြကြသည်။⁵⁵⁷ ဤအခြေအနေများကြောင့် ရွာသားများသည် မိမိတို့ လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ကိုယ်တိုင်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း အားနည်းသည်။ ထို့အပြင် ဆက်ဆံရေးခက်ခဲမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဝန်ဆောင်မှုပေးထား သော ကျန်းမာရေးဌာနများသို့ သွားရောက်လိုသည့် ဆန္ဒများလည်း မရှိကြပါ။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ စားဝတ်နေရေး နှင့် ငွေကြေးမလုံလောက်မှု

ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြားပြဿနာတစ်ခုမှာ ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးနှင့် ငွေကြေး မလုံလောက်မှုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်း ကာလများတွင် မြို့ပြများရှိ အစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးအဆောက်အဦများအား လက်လှမ်းမီသော ရွာသားများအနေနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်နှင့် လိုအပ်သော ဆေးဝါးဝယ်ယူရန် ကုန်ကျ သောစရိတ်များအား မတတ်နိုင်သော အခြေအနေများတွင်⁵⁵⁸ ရှိနေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်သည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ငွေကြေး အခက်အခဲ များကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤအစီရင်ခံစာ တလျှောက်လုံးတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ မိသားစုများ အတွက် ကုန်ကျသော ဆေးဝါးဝယ်ယူရန်နှင့် ဆေးကုသမှု စရိတ်များကြောင့် အကြွေးတင်ခဲ့ကြသည်။⁵⁵⁹ ထို့အတွက်ကြောင့် အချို့သော ရွာသားတွေမှာ မိမိတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ရောင်းချကြရသည်။⁵⁶⁰ ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ စောပပ--- ၏ အဆိုအရ -

⁵⁵³ Source #17 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, January to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ရွာသားများမှ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဝေပေးသော ဆင်ခြေထောက် ကာကွယ်ဆေး သောက်ပြီးနောက် ဆိုးရွားသော ဒဏ်ခံစားရမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာများကို လက်ခံရရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013,"၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, May 2014,"၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw U---, December 2013," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Report: Thaton District, September 2012 to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapapun Interview: Saw A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, April to June 2014," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁸ Source #94 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁵⁹ Source #18 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," တွင်ကြည့်ပါ။

"တချို့မှဆိုးမတွေ့ဆိုရင် ပိုက်ဆံမရှိဘူး။ အဲဒါကြောင့် သူတို့လယ်တွေ ရောင်းတာတို့၊ သူများဆီက ပိုက်ဆံချေးတာတို့ လုပ်ရတယ်။ သူတို့ ဆေးကုသမှုခံပြီးရင် အကြွေးပြန်ဆပ်ရတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူတို့က အမြဲတမ်း အကြွေး နှံ့မကင်းဘူး။"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်)၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁶¹

ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုရရှိရန် ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ရုန်းကန်နေရသည့် ပိုမိုဆင်းရဲသော ရွာသားများအနေဖြင့် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ဝန်ဆောင်မှုရရှိရန်မှာ နောက်ထပ် အခက်အခဲဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အနေနှင့် အရေးကြီးသော ဆေးကုသမှုများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံခြင်းများ သို့မဟုတ် လုံးဝကုသခွင့် မရရှိခြင်းများ အကြောင်းကို တင်ပြကြသည်။ ဤသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများမှာ ပုဂ္ဂလိကနှင့် ပြည်သူ့ဆေးရုံ နှစ်ခုလုံးရှိ ဝန်ထမ်းများမှ ပိုမိုဆင်းရဲသော လူနာများအပေါ် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော ကိစ္စဖြစ်သည်။⁵⁶² ဤအခြေအနေတွင် ပိုမိုဆင်းရဲသော လူနာများမှာ ၎င်းတို့အား ကျန်းမာရေးလုပ်သားများက ဂရုမစိုက်ကြောင်း၊⁵⁶³ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆေးဝါးကုသမှု ရရှိရန်အတွက် ပိုက်ဆံပေးရန် ဖိအားပေးမှုများရှိကြောင်း၊⁵⁶⁴ နှင့် ၎င်းတို့၏ ငွေရေးကြေးရေးအခြေအနေကြောင့် အဆင့်နိမ့်သော ဆေးကုသမှုကိုသာ ရရှိနိုင်ကြောင်း⁵⁶⁵ ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ငွေကြေးမလုံလောက်သော ရွာသားများအနေဖြင့် အရည်အသွေးမီသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤပြဿနာများသည် ရွာသားများအပေါ် မည်သို့ ရိုက်ခတ်မှုရှိကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဤသို့ ပြောဆိုခဲ့သည်။

"တစ်ခုပဲရှိတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဆေးဝန်ထမ်းတွေက သူတို့ကိုယ်ကျိုးကိုပဲ ကြည့်ကြတယ်။ သူတို့အနေနဲ့ ပိုမိုဆင်းရဲတဲ့ လူနာတွေအတွက် ကိုယ်ကျိုးစွန့် အနစ်နာခံတာတွေ၊ စေတနာထားတာတွေ မရှိဘူး။ ချမ်းသာတဲ့ လူတွေကျတော့ သူတို့မှာ ပိုက်ဆံရှိတဲ့အတွက် ဆေးကုသဖို့ ပြဿနာကြီးကြီးမားမား မရှိဘူး။ ဆေးဝါးကလည်း မလုံလောက်ဘူးဆိုတော့ ရွာသားတွေအတွက်ကတော့ ပြဿနာအမျိုးမျိုး ရင်ဆိုင်ရတာ ပေါ့။ တချို့ဆိုရင် ဘာမဟုတ်တဲ့ ရောဂါနဲ့ သေသွားကြတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူတို့မှာ ဆေးကုဖို့ ဆေးဝယ်ဖို့ ပိုက်ဆံမရှိပဲ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁶⁶

အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ဆေးဝါးကုသမှုခံယူရန်အတွက် ကြုံတွေ့ရသော ငွေကြေးအခက်အခဲများကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမလုံခြုံမှုနှင့် ငွေရေးကြေးရေးမတည်ငြိမ်မှုများ ထပ်ခါတလဲလဲ ရင်ဆိုင်ရကြောင်း ရွာသားအများစုက တင်ပြကြသည်။ ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမလုံခြုံမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက် တင်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အခမဲ့ပေးဝေသင့်သော အခြေခံဆေးဝါးများအတွက် ရွာသားများထံမှ အခကြေးငွေပေးရန် တောင်းယူမှုများကြောင့် ထိုအခြေအနေသည် ရွာသားများ၏ အခြေခံကျန်းမာရေးနှင့် အသက်ရှင်သန်ရေးတို့တွင် သက်ရောက်မှုများ ရှိသည်။

⁵⁶¹ Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶² Source #30 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, February to July 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶³ Source #94 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, April to June 2014," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, May to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁴ Source #139 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁶ Sources #30 တွင်ကြည့်ပါ။

"န.အ.ဖ [တပ်မတော်] အစိုးရ အနေနဲ့ ဆေးခန်းတွေ ဆောက်တဲ့နေရာမှာ ပိုက်ဆံအများကြီး သုံးခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သင်တန်းပေးထားတဲ့ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေ မခန့်ဘူး။ ကျေးရွာအတွက် လိုအပ်တဲ့ဆေးဝယ်ဖို့ ငွေကြေး မချပေးဘူး။ ကိစ္စတော်တော်များများမှာ ဆေးဝန်ထမ်းတွေက ရွာသားတွေအတွက် ဆေးကို သူတို့ပိုက်ဆံနဲ့ သူတို့ စိုက်ဝယ်ပေးပြီး ရွာသားတွေက ပြန်ပေးရတယ်။ ဆေးပြတ်သွားရင် ရွာသားတွေကို ဓါတ်ဆားရည် ထိုးပေးပြီး ပါရာစီတမောပဲ ပေးတယ်။ အရမ်းစိုးရိမ်ရရင်တော့ အနီးဆုံး ဆေးရုံကို သွားကြရတယ်။ အဲ့တာတောင် ရက်အတော်ကြာကြာ လမ်းလျှောက်ရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ နူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵⁶⁷

ထို့အတူ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်၏ ရွာသားများအပေါ်တွင် ကျူးလွန်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဆင်းရဲမှု၊ ငွေကြေးမလုံလောက်မှုစသည့် အခြေအနေများသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ထိုအရာများက ရွာသားတို့၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှု ရှိစေပါသည်။ KHRG၏ အစီရင်ခံစာများအရ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် များအတွင်းနှင့် အချို့ခရိုင်များတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်များအထိ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ် ပေါ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ခရိုင်များတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ လယ်ယာမြေများတွင် အခြေချလုပ် ကိုင်ခြင်းနှင့် အခြားဝင်ငွေရရှိမည့် အလုပ်များအား လုပ်ကိုင်ရန် အချိန်အနည်းငယ်သာ ရရှိသည့်အတွက် ဘဝရပ်တည်မှု၊ ငွေရေးကြေးရေးနှင့် အစားအသောက် လုံခြုံမှုများတွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိခဲ့သည်။⁵⁶⁸ အထူးသဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် များနှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် များနောက်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်၏ ခိုးယူမှုများနှင့် လယ်ယာ မြေသိမ်းဆည်းမှုများ၊ အစားအသောက်ထားသိုရာ နေရာများနှင့် အစားအသောက်ထုတ်လုပ်မှု အရင်းအမြစ်များကို တိုက်ခိုက်ဖျက်စီးခြင်းများကြောင့် ဤစိုးရိမ်မှုများမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။⁵⁶⁹ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သော ခိုးယူခြင်း၊ လုယက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူခြင်း၊ လယ်ယာများကိုအဓမ္မသိမ်းယူခြင်းနှင့် အဓမ္မ အလုပ်စေခိုင်းမှုများကြောင့် မိရိုးဖလာလုပ်ငန်းများအား အားလျော့စေပြီး ရွာသားများ၏ အစားအစာလုံခြုံမှု၊ ငွေရေးကြေးရေးလုံခြုံမှုနှင့် ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးတို့အား တိုက်ရိုက် သက်ရောက်စေသည်။ ဤကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာပြုစုသော ကာလတစ်လျှောက် ရွာသားများသည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် ဆေးဖိုးဝါးများအတွက် သုံးစွဲရန် ငွေကြေးအနည်းငယ်သာရှိသဖြင့် ကုသမှုမပေးပဲ ပြန်လွှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆေးကုသမှုရရှိရန်အတွက် ကျန်ရှိနေသေးသော ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ရောင်းချရခြင်းတို့ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရ သည်။⁵⁷⁰

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျန်းမာရေးပြဿနာ အမျိုးမျိုးသည် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ စားဝတ်နေရေး ရှက်ကန်မှုများကို ပိုမိုမြင့်မားစေပြီး ရွာသားအများစုမှာ ကိုယ်ပိုင်စားဝတ်နေရေး ဖူလုံစေရန်အတွက် ကျန်းမာစွာနေထိုင်ခွင့်သည် အလွန်လိုအပ်ကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ဆန္ဒကို ထပ်ခါတလဲလဲ ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြ သည်။⁵⁷¹ ဥပမာအားဖြင့် အပစ်အခတ်ခံရမှုကြောင့် မသန်စွမ်းဖြစ်ရခြင်း သို့မဟုတ် မြေမြှုပ်မိုင်းများကြောင့်

⁵⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁶⁹ သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမိုသိရှိလိုပါက အခန်း (၅)၊ လုယက်မှု၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခံမှု တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," နှင့် The Asia Foundation ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Achieving Health Equity in Contested Areas of Southeast Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷¹ "ကျွန်တော့်အတွက်တော့ အရေးကြီးဆုံးက ကျန်းမာရေးပဲ။ ကျွန်တော် နေမကောင်းဖြစ်နေတာ သုံးနှစ်ရှိပြီ။ အဲ့တော့ လယ်မလုပ်နိုင်ဘူး။ အဲ့ဒီတော့ ကျွန်တော့် မိသားစုအတွက် ဆန်ဝယ်ရမှာ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့်မှာ ပိုက်ဆံမရှိဘူး။ ဘယ်မှာ သွားရှာရမှာလည်း မသိဘူး။"

ကိုယ်အင်္ဂါချို့ယွင်းသွားရသော ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရပြီးနောက်တွင် စားဝတ်နေရေးအတွက် လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန် လွန်စွာအခက်အခဲရှိကြောင်း တင်ပြကြသည်။⁵⁷² ဤစိုးရိမ်မှု အခြေအနေများသည် အလွန်ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုခံစားရသူများအားကူညီပံ့ပိုးပေးရန်လုံ လောက်သောထောက်ပံ့မှုမရှိသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကြောင့်ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏အစီရင်ခံသည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် အချို့ကိစ္စရပ်များမှ ရွာသားအချို့မှာ မိမိကိုယ်ကိုအဆုံးစီရင်သွားကြသည်အထိ ဆိုးရွားစေခဲ့သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင် အအ--- ကျေးရွာမှ အသက် ၁၈ နှစ်အရွယ်ရှိ စော အဒ--- မှာ မိမိကိုယ်ကို အဆုံးစီရင် သွားခဲ့သည်။

"မိုးရာသီတုန်းက စောအဒ--- ကို တပ်မတော် စစ်ကွပ်ကဲရေးအခြေစိုက် (စ.က.ခ) အမှတ် (၅) က စစ်သားတွေက ပေါ်တာအဖြစ်နဲ့ ရိက္ခာတွေ သယ်ခိုင်းတယ်။ အဲ့ဒီလို လုပ်အားပေးခိုင်းတုန်းမှာ သူ့ကို မိုင်းရှင်းတဲ့ ကိရိယာလို သဘောထားပြီး တပ်ကင်းလှည့်တဲ့ အဖွဲ့အရှေ့က လမ်းလျှောက်ခိုင်းတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာ မြေမြှုပ်မိုင်းနင်းမိပြီး ခြေထောက်တစ်ဖက် ပြတ်သွားတယ်။ ဆေးရုံကနေ အိမ်ပြန်သွားတော့ သူ့မိန်းမမှာ ထမင်းချက်စရာ ဆန်မရှိတော့ဘူး။ ခြေထောက်မရှိပဲ ဒီလောက်ခက်ခဲတဲ့ အခြေအနေတွေကို သူ့ရောသူ့မိန်းမပါ ရင်ဆိုင်ရ တော့မယ်ဆိုတာ သူသိနေတယ်။ အဲ့ဒီတော့ သူ့အနေနဲ့ ဘဝကို ဒီအတိုင်း ဆက်မနေတော့ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီး ၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကြိုးဆွဲချပြီး အဆုံးစီရင်သွားတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵⁷³

မြေမြှုပ်မိုင်း အန္တရာယ်များကြောင့် မသန်စွမ်းဘဝသို့ ရောက်ရှိကြရသော သို့မဟုတ် အခြားသော ပဋိပက္ခကြောင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ ခံစားရသော ရွာသားများမှာ လုံလောက်သော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် လူမှုဖူလုံရေး အထောက်အပံ့များ မရရှိသည့်အတွက် ဆက်လက်ပြီး ဒုက္ခများ ခံစားကြရသည်။ ဤအကြောင်း အရာများနှင့် ဆက်စပ်၍ ရွာသားများ အထူးသဖြင့် နာမကျန်းဖြစ်နေသော၊ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသော၊ ဆင်းရဲမွဲတေသော သူများအနေဖြင့် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု ရရှိရန်အတွက် စားဝတ်နေရေးနှင့် ငွေရေးကြေးရေးမလုံမှုတို့အားအကျိုးဆက်အဖြစ်ရင်ဆိုင်ရပြီးကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသည် မည်သည့်အခါမျှ အခမဲ့ဖြစ်မည်မဟုတ်ကြောင်း နှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေနှင့် တန်းတူညီမျှမှုရှိသော ကုသမှု နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိမည်မဟုတ်ကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိရေး၊ ရိုးရာဆေးများကို အားကိုးအားထားပြုရခြင်း

သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်ထားသော ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများမရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအဆောက်အဦများ မလုံ လောက်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ အတွေ့အကြုံမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဒေသတွင်းရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အတွေ့အကြုံ မည်မျှမရှိသည်ကို မသိရသောအခါ ဒေသခံဆေးဆရာများအား

ကျန်းမာရေးကလည်း မကောင်းဘူးဆိုတော့ အလုပ်လည်း မလုပ်နိုင်ဘူး။ ပိုဆိုးတာက ပိုက်ဆံမရှိတော့ ကျန်းမာရေးကောင်းအောင်လည်း မလုပ်နိုင်ဘူး။" Source #168 တွင်ကြည့်နိုင်သည်။ ထို့အတူ "၁၉၇၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၃ ရက်နေ့မှာ ကျတော့ရဲ့ ဝမ်းကွဲတစ်ယောက်ကို န.ဝ.တ က နာကျင်အောင်လုပ်ခဲ့တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ န.ဝ.တ မိသားစုတွေ နေဖို့အိမ် ဆောက်ပေးရတာ တစ်ရက် ပျက်ကွက်သွားလို့တု။ န.ဝ.တ က သူ့ခေါင်းကို သေနတ်နဲ့ ထုတယ်။ ညာဘက် နားရွက်ရဲ့ အပေါ်ပိုင်းမှာပေါ့။ ခေါင်းကွဲသွားတယ်။ အဲ့ဒီတော့ န.ဝ.တ ကသူ့ကို ဆေးရုံပို့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆေးရုံမှာ ဘာမှ မကျွေးဘူး။ ဆေးဖိုးတောင်မှ မပေးဘူး။ ဆေးရုံတက်ခ ပထမ တစ်ရက်စာပဲပေးတယ်။ သူ့အနာက အခုထိ မကျက်သေးဘူး။ အနာပျောက်သွားရင် သူပြန်လာမယ်လို့ ပြောတာပဲ။ သူ့ရဲ့ လယ်ခင်းနဲ့ အိမ်ကြီးကို သူတို့ ဖျက်ဆီးလိုက်ပြီး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ စစ်စခန်းနဲ့ နီးတဲ့အတွက်ကြောင့်လို့ ပြောတာပဲ။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: U A---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Villagers risk arrest and execution to harvest their crops," တွင်ကြည့်ပါ။

ဆက်လက်အားကိုးနေကြရသည့်အတွက် အချို့ကိစ္စများတွင် ရွာသူရွာသားများအနေဖြင့်ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုဆိုးရွားစွာ ခံစားကြရသည်။ ထို့အပြင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန်မတတ်နိုင်ခြင်း၊ မရနိုင်ခြင်းနှင့် လက်လှမ်းမမီခြင်းများကြောင့် ကျေးလက်ဒေသများရှိ ရွာသားအများစုသည် ၎င်းတို့၏ ရောဂါများကို ကုသရန် ရိုးရာဆေးများ သို့မဟုတ် အညွန့်မပါသောဆေးများကိုမှီဝဲကြရသည်။ ဤသည်မှာ ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေစဉ်ကာလအတွင်းက သုံးစွဲသော နည်းစနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။⁵⁷⁴ ၂၅ နှစ်ကျော် ကာလအတွင်း အပြောင်းအလဲ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိခဲ့သည်ကို ဤအခြေအနေများတွင် တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်မှ ဒေသခံရွာသားတစ်ဦးကတင်ပြခဲ့သည်မှာ -

"တစ်ချို့ရွာသားတွေကျတော့ သူတို့နေမကောင်းရင် သူတို့နည်းသူတို့ဟန်နဲ့ ဆိုင်တွေမှာ သောက်ဆေးတွေ အကြောဆေးတွေ ဝယ်ပြီးကုကြတယ်။ တချို့ကျတော့လည်း အပင်တွေကရတဲ့ ရိုးရာဆေးတွေနဲ့ကုတယ်။ အရမ်းနေမကောင်းဖြစ်မှ သူတို့ဆေးရုံကို သွားတယ်။ ဆေးရုံက ဈေးအရမ်းကြီးတော့ ဆေးရုံသွားဖို့ ပိုက်ဆံမတတ်နိုင်တဲ့ လူမမာတွေလည်း ရှိတယ်။ အဲ့ဒါတွေကြောင့် တချို့လူနာတွေ ဆေးရုံသွားဖို့မတတ် နိုင်တဲ့အတွက် သေဆုံးကြရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ တွင်လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁵⁷⁵

ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်ကာလက စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ အသက်အန္တရာယ် သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှု စသည့် အခက်အခဲများကြောင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် ဆေးဝန်ထမ်းမရရှိသူ များသည် အကြီးအကျယ်ဖျားနာသောအခါ သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရသောအခါများတွင်လည်း ဒေသခံဆေးဆရာနှင့် ရိုးရာဆေးဝါးများအား အလွန်အမင်း အားကိုးကာ ဆေးကုသကြရသည်။⁵⁷⁶ ဤကဲ့သို့ အားကိုးအားထား ပြုခြင်းများ သည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် အခြေခံဆေးဝါးများ မရရှိနိုင်သည့် ရွာပုန်းရွာရှောင်များ သို့မဟုတ် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများမှ ရှောင်ပြေးသူရွာသားများအတွက် အထူး အရေးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်ရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ ၏ အခြေအနေမှာ

"သူတို့မှာ ဘာဆေးမှမရှိဘူး။ သေနတ်မှန်ပြီး ဒဏ်ရာကုတဲ့အကြောင်း ပြောရရင် ဂါထာရွတ်ပြီး နမ်းဆီကို သုံးပြီး ကုရတယ်။ ရွာသားတစ်ယောက်ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းတဲ့အခါ သူကပြောပြတယ်။ သူတို့က ဆန်တို့၊ ထမင်းအိုးတို့၊ ဆေးတို့ကိုပဲ အသနားခံ အကူအညီတောင်းတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တောထဲမှာ တခြားဟာတွေကို သူတို့အကုန်လုပ်လို့ ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုတောင်းတဲ့ဟာတွေကို လုပ်လို့မရဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁵⁷⁷

⁵⁷⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Doooplaya District,"၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, April to June 2014," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kya In Seik Kyi Township, September 2012," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE," တွင်ကြည့်ပါ။

နိဂုံး

ဤဖြစ်စဉ်များကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ၂၅ နှစ်တိုင်တိုင် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ မကြာခဏ ပျက်ကွက်ခြင်းသည် အသက်အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော အကျိုးဆက်များကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ လက်ရှိအချိန်ကာလတွင် လုပ်ဆောင်နေသည့် အချို့သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများဖြစ်သည့် ဆေးရုံဆေးခန်းများတိုးချဲ့ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့် နှင့် ဆေးဝါးများဝယ်ယူနိုင်ခွင့်များရရှိလာမှု စသည်တို့တွင် အခြေအနေများတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအခန်းတွင် အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အားနည်းသူများနှင့် ကျေးလက်နေလူထုများအတွက် လိုအပ်သောကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်း မမီခြင်းနှင့် အဆင့်မမီခြင်း စသည့်အခြေအနေနှစ်ရပ်စလုံး ကျန်ရှိနေသေးကြောင်းကို တင်ပြသွားခဲ့ပါသည်။ ပဋိပက္ခ ကာလများတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အတားအဆီးများဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာခရီး သွားလာခွင့်အား ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း၊ ဆေးဝါးပိတ်ပင်မှုများ၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ နေရာရွှေ့ပြောင်းမှုတို့လျော့နည်းလာသော်လည်း လမ်းပမ်းဆက်သွယ်ရေးညံ့ဖျင်းမှုများကြောင့် လူနာများအနေဖြင့် ဆေးရုံသို့ သွားရန်နှင့် ကျန်းမာရေး လုပ်သားများအနေဖြင့် ကျေးရွာများသို့ ဆင်းရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ကျေးလက် တောရွာများ၌ အမြဲတမ်း ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ နည်းပါးသည့်အတွက် ရွာသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့ လိုအပ်သည့် အချိန်တွင် အထူးသဖြင့် အရေးပေါ် အခြေအနေများတွင် လိုအပ်သည့် ဆေးဝါးကုသမှုများ မရရှိနိုင်ခြင်း အစရှိသည့် အခက်အခဲများကို ရွာသားများအနေဖြင့် ယနေ့တိုင်ကြုံတွေ့နေကြရပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများမှာ လုံလောက်သောကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများမရသည့်အတွက် ခုခံကာကွယ်နိုင်သည့်ရောဂါများ ဖြင့် ဖျားနာခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အခြေအနေများသည် ယခင်ကအတိုင်း ဆက်လက်ရှိနေအံ့မည်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် ရွာသားများ၏ သက်သေခံထွက်ဆိုချက်များအရ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိသော အခါတွင်လည်း အရည်အသွေးညံ့ဖျင်းခြင်း၊ ဆင်းရဲသောလူနာများအား ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများမှ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများ၊ လူနာများမှ မမှန်ကန်သော ဆေးကုသမှုများရရှိနေခြင်းနှင့် လိုအပ်သည့် ဆေးဝါးများ မရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိနေသေးသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများမှလုံလောက်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများရရှိရန်အတွက် လျစ်လျူရှုမရသည့် အဓိကအတားအဆီးမှာ ငွေရေးကြေးရေးပင်ဖြစ်သည်။ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆေးကုသမှုများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကြောင့် ရွာသားအများစုမှာ အခြေခံ ကျန်းမာရေးရရှိရန် အကြွေးနွံနစ်ကြရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံသည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် ရွာသားများမှ တင်ပြကြ သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးအတွက် ယခင်က ၎င်းတို့အသုံးပြုခဲ့သော နည်းစနစ်များဖြစ်သည့် ရိုးရာဆေးဝါးများနှင့် ဒေသခံဆေးဆရာများအပေါ် အားကိုးအားထားပြုကာ ဆက်လက်ကုသနေကြောင်း နှင့် ဤသို့ ကုသနေမှုများသည် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ မဟုတ်သည့် အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် ဒေသအားလုံးတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်လာစေရန် ဆန္ဒရှိကြောင်းကို ဖော်ပြကြပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရွာသားများ၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် အမျိုးမျိုးသော ကန့်သတ်မှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ လျော့နည်းသွား သော်လည်း အရေးတကြီး လိုအပ်သည့် စံချိန်စံနှုန်းမီသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများအား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် မရရှိသေးသည်မှာ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ၌ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆိုးရွားသည့် ကျန်းမာရေး အခြေအနေများ မရှိတော့သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာစွာ နေထိုင်ခွင့်အား ပြည့်စုံစွာ ရရှိရန်အတွက် အတားအဆီးများ ရှိနေသေးသည်။

အခန်း (၄): ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် တောင်စွန်းကျေးရွာ၊ ဆင်ပြေးကျေးရွာအုပ်စု၊ ဝင်းရှေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် တောင်စွန်းကျေးရွာတွင်းရှိ ဆေးခန်းတစ်လုံး၏ပုံဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများ၏ထွက်ဆိုချက်များအရ ထိုဆေးခန်းတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသော ဝန်ထမ်းလုံလောက်မှု မရှိ ခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ဆေးခန်းတွင် အမြဲမရှိခြင်း တို့ကြောင့် ရွာသားများအနေနှင့် ဖျားနာသောအခါ အခက်အခဲ များ ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေကြရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁷⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ သမိန်ဒွတ်ကျေးရွာ အုပ်စု၊ သမိန်ဒွတ်ကျေးရွာတွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုံမှာ မြန်မာနိုင်ငံ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဆောက်လုပ်ပေးထား သော ဆေးခန်းတစ်လုံး၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤဆေးခန်း ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ ဆေးဝါးများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ရောက်ရှိလာခြင်း မရှိပါ။ ထို့အတွက် ကြောင့် ရွာသားများမှာ ထိုဆေးခန်းကို အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁷⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့တွင် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ် ဟွန်သောပလိုကျေးရွာအုပ်စု၊ ခေါသောခေါကျေးရွာတွင် ရိုက်ယူခဲ့သော ဓာတ်ပုံတစ်ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုဓာတ်ပုံတွင် KNU အဖွဲ့အစည်း၏ လက်အောက်တွင်ရှိသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ထမ်းများနှင့် KDHW ဆေးခန်း တစ်ခုကို ပြသထားပါသည်။ ဤဆေးခန်းတွင် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ အတွက် လိုအပ်သောဆေးဝါးများ လုံလောက်စွာမရှိသော်လည်း ဒေသခံရွာသားများအပေါ် ၎င်းတို့ တတ်နိုင်သ လောက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸⁰

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် သမိန်ဒွတ်ကျေးရွာ၊ သမိန်ဒွတ်ကျေးရွာအုပ်စု ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ဤပုံတွင် BPHWT အဖွဲ့၏ ကျန်းမာရေးအဖွဲ့သားများမှ သမိန်ဒွတ်ကျေး ရွာတွင်ရှိသော နာမကျန်းဖြစ်နေသည့် ရွာသားများအား အခမဲ့ဆေးကုသပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸¹

⁵⁷⁸ Source #175 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁷⁹ Source #6 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁸⁰ Source #138 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁸¹ Source #166 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုံတွင် ကာလီးခီးကျေးရွာ၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ နူးပလာယာခရိုင်အတွင်းရှိ ရွာသားများအတွက် ကျန်းမာရေး တိုးတက်လာစေရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ဆောက်လုပ်ပေးထားသော ဆေးခန်းတစ်ခုကို ပြသထားပါသည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်က ရွာသားများမှ မြောက်များစွာသော ရောဂါဝေဒနာများ ခံစားရ ကြောင်းနှင့် ကုသ၍ ရနိုင်သော ရောဂါများဖြင့် အချို့သော ရွာသားများ အသက်ဆုံးရှုံး ခဲ့ခြင်းကို [အစိုးရထံ] အစီရင်ခံ တင်ပြခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယခုဆိုလျှင် ကျေးရွာတွင် ဆေးခန်း ရှိသည့်အတွက် အတိတ်ကာ လများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေး အခြေအနေများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာ ကြောင်းကို ရွာသားများမှ ဆက်လက်အစီရင် ခံတင်ပြခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁵⁸²

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၀ ရက်တွင် ကျေးကလေး ကျေးရွာ၊ ထီးသဒေါထာကျေးရွာအုပ်စု၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန် ခရိုင်တွင် ရိုက်ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံတွင် အမည်မသိသော NGO တစ်ခုနှင့် အစိုးရပူးပေါင်း၍ တည်ဆောက်ထားသော ဆေးခန်းတစ်ခု၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဤဆေးခန်းကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် တွင် ဆောက်လုပ်ပြီးစီး ခဲ့သည်။ ဤဆေးခန်းသည် ရွာသားများ အား ၎င်းတို့၏ ဒေသအနီး အနားတွင်ပင် ဆေးကုသမှု ခံယူ နိုင်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အခုအချိန်ထိ ဆေးခန်းအဆောက်အဦးမှလွဲ၍ ဆေးဝါးတစ်စုံတစ်ရာကို တွေ့ရှိ ရခြင်း မရှိသေးပါ။ ဤဓာတ်ပုံအား ရိုက်ကူးသည့်အချိန်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် ဤဆေးခန်းတွင် ဆေးဝါးများ ရရှိနိုင်မည်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအ ချက်အလက်တစ်စုံတစ်ရာကိုမသိရှိရသေးပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁵⁸³

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် လိပ်သိုမြို့၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ် တောင်ငူခရိုင်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ဆေးရုံတစ်ခုတွင် အခမဲ့ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ပေးနေပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဝန် ဆောင်မှုကို KNU အစိုးရနှင့် ဆေးပညာ ကျွမ်းကျင်သူများမှ ဦးဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁵⁸⁴

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ ရက်တွင် မယ်လာထ ဒေသ၊ ထီးသဒေါထာကျေးရွာအုပ်စု၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန် ခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှ အမည်မသိ ဝေဒနာခံစား နေရပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ သူမအနေနှင့် ခရီးသွားစရိတ်၊ ဆေးဝါးကုသမှု ကုန်ကျစရိတ်များမတတ်နိုင်မှုနှင့် ဆေးရုံနှင့် အလှမ်းဝေးသောကြောင့် ဆေးကုသခံယူရန်မတတ်နိုင်သည့်အတွက် သူမအနေနှင့် သူမ၏ခင်ပွန်း ဖော်စပ် ထားသော သစ်ရွက်များဖြင့်ပြု လုပ်ထားသည့် ရိုးရာဆေးကို မှီဝဲနေရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁵⁸⁵

⁵⁸² Source #50 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁸³ Source #31 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁸⁴ Source #65 တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁸⁵ Source #31 တွင်ကြည့်ပါ။

၂၀၀၉ ခုနှစ် မတ်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ကရင်နယ်လှည့် ဆေးကုသမှုအဖွဲ့တစ်ခုမှ ဝန်ဆောင်မှုပေးသော ဆေးကုသမှုကို ခံယူရန် အတွက် လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်မှ ပြည်တွင်းရွှေ့ ပြောင်းဒုက္ခသည်များ ဒ--- ပြည်တွင်းဒုက္ခသည်စခန်းတွင် စုဝေးနေကြသည့် ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံ ကရင်ဝန်ထမ်းများမှ နယ်လှည့်ကျန်းမာရေးအဖွဲ့များနှင့်အတူ ထိုင်နိုင်ငံနယ်စပ် တလျှောက်မှ ရရှိသော ဆေးဝါးပစ္စည်းများဖြင့် ထိုထောက်ပံ့မှု များကို လိုက်လံ ဖြန့်ဝေပေးခြင်းသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ ပြောင်းဒုက္ခသည်များ လိုအပ်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လိုအပ် ချက်များအား ဖြည့်ဆည်းနိုင်သည့်အတွက် အရေးပါသော လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရှိဆဲဖြစ်သည်။

[ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸⁶

ဤပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ယူ ခဲ့ပြီး ပုံမှာ ၃၉ နှစ်အရွယ် ထောင်သားပေါ်တာ မောင် သ--- ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ခ.လ.ရ အမှတ် (၂၁၂) မှ သူ့အား ထောင်မှ ထုတ်ကာ ပစ္စည်းများ အမွေ သယ်ယူခိုင်းသည့် အချိန်တွင် ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မောင် သ--- သည် ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် ကျခံရသူဖြစ်ပြီး ၎င်းအား ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင် ပေါ်တာတစ်ယောက် အနေဖြင့် ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။ သူ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ခြင်းမှာ သူ့အနေဖြင့် လေးလံသော ဝန်စည်စလှယ်များ ကြာရှည်စွာ သယ်ဆောင် နိုင်မှုမရှိခြင်းနှင့် စစ်သားများ၏ ကြိမ်းမောင်းပြောဆိုမှုနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို မခံနိုင်တော့သည့်အတွက် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား ပြောပြခဲ့သည်။ ၎င်း၏ ညာဘက်ပခုံးတွင် ဝန်စည်များကို သယ်ဆောင်ရခြင်းကြောင့် ဒဏ်ရာအနာတရများ ဖြစ်ခဲ့ပြီး ထိုအနာမှ ကျန်ရှိနေသော အမာရွတ်များကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

[ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸⁷

၂၀၀၀ ခုနှစ် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှ ကောက်နုတ်တင်ပြထားသော ဤပုံမှာ ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသော မြို့နယ် အနောက်ဘက်မှ---ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သော ရွာသားစောမောတို့၏ ရုပ်အလောင်းပုံ ဖြစ်သည်။ အမှတ် (၆၆) ခြေလျင်တပ်ရင်းမှ ၎င်း၏ ကျေးရွာကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး နေချိန်တွင် စောမောတို့ (အသက် ၄၀ နှစ်) သည် အခြား ရွာသားများနှင့်အတူ ထိုရွာမှ ထွက်ပြေးလာခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ကုသစရာ ဆေးဝါးတစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ခြင်း ကြောင့် တောတောင်အတွင်းတွင်သာ ရောဂါဖြင့် သေဆုံးခဲ့ရပြီး ၎င်း၏ဇနီးမှာ ကလေးနှစ်ယောက် (အသက် ၁ နှစ် နှင့် ၉ နှစ်) တို့ဖြင့် မုဆိုးမဘဝသို့ ရောက်ခဲ့ရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸⁸

ဤဓာတ်ပုံသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှ ပုံဖြစ်ပြီး ဆေးဝါးတစ်စုံတစ်ရာ သွားရောက် ယူဆောင်လာရန် မတတ်နိုင်ပဲ မုန်းမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင် ခရိုင်တွင် ဂုတ်ထားရသော မမာမကျန်းဖြစ်နေသည့် ရွာသား တစ်ဦး၏ ပုံကို ဖော်ပြထားသည့် ပုံဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့၏ နေရာများကို နိုင်ငံဘာလ ကတည်းက သိမ်းယူ ထားသည့်အတွက် ရွာသားများမှာ ပုန်းအောင်း နေထိုင်ကြရပြီး ၎င်းတို့၏ အဆောက်အဦများနှင့် စားနပ်ရိက္ခာများကို တပ်မတော်မှ အကွက်ကျကျ ဖျက်ဆီးမှုများကြောင့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ရွာသားများမှာ တောတောင်များထဲတွင် ဤအချိန်အတောအတွင်း စားစရာအနည်းငယ်နှင့် ဆေးဝါး မရှိပဲ ပုန်းအောင်းနေထိုင်နေကြရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁸⁹

⁵⁸⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။
⁵⁸⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2010: Convict Porters," တွင်ကြည့်ပါ။
⁵⁸⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2000-A," KHRG, June 2000 တွင်ကြည့်ပါ။
⁵⁸⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2000-A," KHRG, June 2000 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ဟပွန်ခရိုင်မှ ပေါ်တာတစ် ယောက်အဖြစ် ခေါ်ယူခံရခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန် ထွက်ပြေးလာ သည့်အတွက် တပ်မတော် လက်ဖြောင့်တပ်သား တစ်ဦးက အနောက်မှ သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းကို ခံခဲ့ရသော ရွာသား တစ်ယောက်၏ပုံဖြစ်ပါသည်။ ကျည်ဆံဝင်သွားသည့် ညာဘက်ပေါင် အရှေ့ဘက်နှင့် ကျည်ဆံ ပြန်ထွက်သည့် ပေါင်အနောက်ပိုင်း၏ ပုံကြီးသော ဒဏ်ရာကိုလည်း တွေ့နိုင်ပါ သည်။ ထိုဒဏ်ရာအား ကုသရာတွင် မေ့ဆေးမပေးပဲ အပ်နှင့် အပ်ချည်သုံး၍ အစိမ်း လိုက်ချုပ်ပေးပါသည်။ သူ၏ပတ်တီးမှာ ဝါးခြမ်းပြားကို အဝတ်စုတ်ဖြင့် ပတ်ထားသော ပတ်တီးတစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁹⁰

ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ကွီးကန့်ခိုကျေး ရွာမှ ရိုက်ယူခဲ့ သော အမေတစ်ယောက်နှင့် သားတစ်ယောက်၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်အောက်တိုဘာလ ၂၇ရက်တွင် (ကျိုက်ထိုအနောက်တောင်ပိုင်း) ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီး မြို့နယ်၊ ကွီးကန့်ခိုကျေးရွာမှ ရွာသားများ၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို စစ်တပ်များမှ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်း များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကျေးရွာကို အပြည့်အဝ မကာကွယ်နိုင်သည့် အတွက်ကြောင့် စစ်တပ်များသည် အိမ်ခြေ ၃၀ မှ ပစ္စည်းများအားလုံးကို သိမ်းယူခဲ့ပြီး၊ ရွာသားများကို တစ်စုံတစ်ရာချန်ထားပေးခြင်းမရှိပဲ ထွက်သွားခဲ့ပါသည်။ ထိုအဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး များမကြာမီ ထိုအမျိုးသမီး၏ ကလေးမှာ ဖျားနာခဲ့ပြီး နောက်သုံးပတ်ကျော် ပြီးနောက် ဤဓာတ်ပုံကို ရိုက်ကူးခဲ့သည့် အချိန်တွင် ထိုကလေး မှာ မလှုပ်ရှားနိုင်တော့ပေ။ တပ်မတော်သည် ဤနေရာသို့ ဆေးဝါးများ ယူဆောင်လာခွင့် မပြုပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁹¹

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြသော ဤဓာတ်ပုံသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ငှက်ဖျားရောဂါ ခံစားခဲ့ရသော်လည်း အထုပ်အပိုး ထမ်းသူ ပေါ်တာသမားတစ်ယောက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသော မြဝတီမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာ သို့မဟုတ် ဖားအံခရိုင်မှ မူစလင် ရွာသားတစ်ဦးဖြစ်သူ မောင်ပခ--- ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ပတ် အကြာတွင် သူသည် ၄၀ ကီလိုဂရမ်သာလက်နက်ကြီးအား သယ်ဆောင်စဉ် လိုကျခဲ့သောကြောင့် သူ့ကို စစ်တပ်ခေါင်း ဆောင်မှ ရိုက်နှက်ထုထောင်းပြီး တောင်စောင်းမှ ကန်ချခဲ့ပါသည်။ တခြားပေါ်တာများမှာ နောက်ပိုင်းတွင် ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်ခဲ့ကြပြီး မကြာမီ သူ့အား ပြန်လည်ရှာဖွေကာ ထိုင်းနိုင်ငံ သို့ သယ်ဆောင်သွားခဲ့ကြပါသည်။ ဆရာဝန်များမှ ၎င်းအား ၃ ကြိမ် ခွဲစိတ်ကုသခဲ့ပြီး သူ၏လက်မောင်းနှင့် ပေါင်မှ အရည် ၁.၅ လီတာကို ထုတ်ယူခဲ့သည်။ သူ၏မျက်ကြည်လွှာမှာ သေရာပါအမာရွတ်ကျန်ခဲ့ပြီး နံရိုးတစ်ချောင်း ကျိုးကာ သူ၏လက်မောင်းမှာ ဆိုးရွားစွာ ပျက်စီးခဲ့သည့်အပြင် ပေါင်မှ ကြွက်သားများမှာ ကြမ်းတမ်းစွာ အရှိက်ခံရသည့်အတွက် သူ့အနေနှင့် ကောင်းမွန်စွာလမ်းလျှောက် နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ တစ်လကြာသည်အထိ ၎င်းမှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခံရန်အတွက် အင်အား မရှိသေးပါ။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁹²

⁵⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 94-C MURDERS (THATON DISTRICT), DETENTION (PAPUN DISTRICT)," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya District: Before the Offensive," တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya District: Before the Offensive," တွင်ကြည့်ပါ။

ညောင်လေးပင် အရှေ့ပိုင်း/ဖာပွန်ခရိုင်တွင် ရိုက်ယူထားသော ဤဓာတ်ပုံတွင် ၁၉၉၇ ခုနှစ်က တပ်မတော်၏ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် တောင်ပေါ်ရွာလေး တစ်ရွာမှ ထွက်ပြေးလာခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် သစ်တောအတွင်းရှိ ပုန်းခိုရာ နေရာတစ်ခုတွင် ပုန်းအောင်းနေ သည့်အချိန်တွင် ပြင်းထန်သော အူရောင်ငန်းဖျား ရောဂါကို ရက်ပေါင်းမြောက်များစွာ ခံစားခဲ့ရပါသည်။ သူမတွင် ဆေးဝါး လည်း မရှိသည့်အတွက် ထိုရောဂါကြောင့် သေဆုံးသွားနိုင် သော အခြေအနေ ရှိနေပါသည်။
[ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁹³

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှ ထုတ်ဝေခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှ ကောက်နုတ်ထားပြီး သထုံခရိုင်မှ အဟာရချို့တဲ့၍ ဖျားနာနေသော ကရင်မကလေး တစ်ဦးအား ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဒေသများတွင် မွေးကင်းစကလေး သေဆုံးမှုနှုန်း အင်မတန် မြင့်မားပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် တပ်မတော်၏ တိုက်ခိုက်မှုများ၊ အဓမ္မလုယူခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများအပြင် တပ်မတော်မှ တော်လှန်ရေး နယ်မြေအတွင်းသို့ ဆေးဝါးများ သယ်ယူခွင့်ကို ပိတ်ပင်ထား ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။
[ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁵⁹⁴

⁵⁹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "The SLORC/SPDC Campaign to Obliterate All Hill Villages in Papun and Eastern Nyaunglebin Districts," တွင်ကြည့်ပါ။
⁵⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 94-C MURDERS (THATON DISTRICT), DETENTION (PAPUN DISTRICT)," တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၅: လုယက်မှု၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှု

“သူတို့က [နအဖ/တပ်မတော်]ကျွန်တော့်ကိုပိုက်ဆံတောင်းတယ်။ ကျွန်တော်က လယ်သမားပဲဆိုတော့ ပိုက်ဆံ ဘယ်ရှိပါ့မလဲ။ ကျွန်တော့်ဘာသာ အလုပ်ထွက်လုပ်မှ တခါတလေ ပိုက်ဆံရတာလေ။ သူတို့ကပြောတယ်၊ ကျွန် တော်ပိုက်ဆံမပေးနိုင်ဘူးဆိုရင် အရှိက်ခံရမယ်၊ သတ်ပစ်မယ်လို့ပြောတယ်။ အဲဒီတော့ အခြားရွာသား တစ်ယောက်ဆီက ပိုက်ဆံချေးပြီး ပေးရတာပေါ့။ ကျွန်တော် အဲဒီလိုပိုက်ဆံ ရှာမပေးနိုင်ရင် သူတို့ဆီမှာ အထမ်းသမားသွားလုပ်ပေးရမယ်။”

စောအအ--- (ကျား) ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့မှရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှကိုးကားသည်။ ဒဿ---ရွာ၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်)⁵⁹⁵

“ကျွန်တော်တို့ [ရွာသားတွေ] သူတို့ကို [KNU] နှစ်တိုင်းပိုက်ဆံပေးရတယ်။ ဗာလာနဲ့ဆိုင်ကယ်အတွက် (အခွန်) ပေးရတယ်။ KNLA ကလည်း ကျွန်တော်တို့ဆီက ပိုက်ဆံ တောင်းတာပဲ။ သူတို့က (ရွာသားများ) အဲဒီဗာလာခွန်နဲ့ ဆိုင်ကယ်ခွန်ကိစ္စ အဓိက တိုင်တာပဲ။ သူတို့ ရွာသူကြီးတွေ KNU ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ အစည်းအဝေး သွားတဲ့အခါတိုင်း အဲဒီအကြောင်းတွေကို ပြောပြဖို့သူတို့က [ရွာသားတွေ] အမြဲပြောတယ်။ သူတို့က နှစ်ဆင့်ကောက်တယ်။ ရွာမှာ ပထမကောက်တယ်၊ ပြီးတော့ စစ်ဆေးရေးဂိတ်တွေမှာ ကောက်တယ်။”

စောအအ---၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင် မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁵⁹⁶

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ အခွန်ကောက်ခံမှုများတွင် မရှင်းလင်းမှုနှင့် မတရားမှုများရှိနေပြီး အမျိုးမျိုးသောလုပ်ဆောင်သူများဖြစ် သည့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကဲ့သို့သော အဖွဲ့များ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုကို ၎င်းတို့အနေဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်ပေးဆောင်နေကြရသည်ဟု ရွာသားများမှတင်ပြခဲ့ကြ သည်။ ၎င်းတို့၏ အဆိုအရ ပေးဆောင်ရသော အခွန်များမှာ ဝင်ငွေနှင့်အမျိုးမညီမျှမှုကြောင့် ငွေကြေး အခက်အခဲများ ထပ်ဆင့်ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်ကာ လများက တပ်မတော်နှင့်နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ မတရားခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများကို ခံစားခဲ့ရပြီး မတန်တဆပေးရသောအခွန်ငွေများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏အခွန်ကောက် ယူမှုစနစ်ကို ဆက်လက်၍အယုံအကြည် ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။
- ၂။ လုပ်ဆောင်သူများအပြားများဖြစ်သော တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ၏ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းသည် ရွာသားများ၏ကုန်သွယ်မှု၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်၊ အခြေခံကုန် ပစ္စည်းများအားရရှိနိုင်မှုနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ခြင်းများအတွက် အဓိကကျသော ကန့်သတ်မှုများဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ထိုလက်နက်ကိုင်များ၏စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ရှိနေခြင်းကြောင့် ရွာသားများတွေ့ကြုံခံစားနေရသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးမှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ တရားလက်လွတ် ဖမ်းဆီးချုပ် နောင်မှု များအားပိုမိုတိုးပွားလာစေသည်။

⁵⁹⁵ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁵⁹⁶ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw A---, December 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

- ၃။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီကာလများက လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းများကို အများဆုံးကျူးလွန်သူမှာ တပ်မတော်ဖြစ်ပြီး ရွာသားများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် လုယက်ခြင်းနှင့်ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းတို့အား အခြားအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဆက်များကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဘေးလွတ်ရာသို့ တိမ်းရှောင်ရန်နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြရသည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။
- ၄။ ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်း တွင် လျော့နည်းသွားသည်ဟုဆိုသော်လည်း အာဏာရှိသောအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ကျူးလွန်ခဲ့သော ထိုပြဿနာများအပေါ်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားဥပဒေအရအရေးယူဖြေရှင်းနိုင်ရန် အတားအဆီးများရှိနေသေးသည်။

နိဒါန်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KHRG) မှ မှတ်တမ်းပြုစုခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာ ကာလတစ်လျှောက်လုံး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ငွေကြေးပိုင်ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ များ၏ အမျိုးမျိုးသောချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာနေရသည်ဟုခံစားနေကြရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ သုံးသပ်ချက်များအရ ကရင်ရွာသားများကို စနစ်တကျ ပစ်မှတ်ထားကာ လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်း နည်းလမ်းများဆောင်ရွက် ခြင်းဖြင့် ရွာသားများ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ဖြစ်စေသည်ဟုဖော်ပြနေသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော အခြားချိုးဖောက်မှုများကဲ့သို့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်စေခြင်း မရှိသော်ငြားလည်း အထက်ဖော်ပြပါ ချိုးဖောက်မှုများ သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသကဲ့သို့ ရှေ့အနာဂတ် အတွက်လည်း ခံစားနေရဦးမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ ချိုးဖောက်မှုများကို ခွဲခြားဖော်ပြ ထားသော်လည်း ၎င်းတို့သည် သီးသန့်ဖြစ်ပွားနေခြင်းဟု ယူဆနိုင်သည် မဟုတ်ပဲ မကြာခဏဆိုသလို ပူးတွဲဖြစ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး အခြားသောချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း စသည်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပွားနေတတ်သည်။

ဤအခန်းတွင် အလေးနက်ထားဖော်ပြထားသည်မှာ ရွာသားများသည် အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများကို မည်မျှဆိုးဝါးစွာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုချိုးဖောက်မှုများသည် ရွာသားများ၏အသက်ရှင်ရပ်တည်မှုနှင့် ဘဝလုံခြုံမှုအတွက် အိမ်ယာကဲ့သို့ အခြေခံပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် ငွေကြေးစုဆောင်းထားရှိမှုများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး ထိုကဲ့သို့ ကျူးလွန်ခံရမှုများကြောင့် ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်စွမ်းနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကာကွယ်နိုင်စွမ်းကိုလည်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရွာသားများကိုယ်တိုင် ကြုံတွေ့နေရသော ၎င်းတို့၏ လက်ရှိငွေရေးကြေးရေး ပြဿနာအခြေအနေများကို နားလည်ရန်အလို့ငှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ မှတ်တမ်းပြုစုခဲ့သော ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ကာလ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စတင်ခဲ့သည့် အခြေအနေနောက်ပိုင်း ကာလနှစ်ခုကို အကဲဖြတ် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ရန် လိုပါလိမ့်မည်။ ထိုကဲ့သို့ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းအားဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ရံဖန်ရံခါ ဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိပက္ခ အခြေအနေများ ကိုလည်း တပြိုင်နက်တည်း သိရှိနားလည်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၅ နှစ် ကာလအတွင်း ပြုစုထားသောအစီရင်ခံစာ များကို ဆန်းစစ်ပြီးသည့်နောက် ရွာသားများပြောဆိုသော ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲများ၊ နေရာဒေသ ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများ၊

အခွန်ကောက်ခံမှု စနစ်အပေါ်တွင် ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် အယုံအကြည်ကင်းမဲ့မှုများ အပါအဝင် ထိုအလွဲသုံးစားမှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများကိုပါ ဤအခန်းတွင် ဆက်လက်၍ ခွဲခြမ်း သုံးသပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် လူယက်ခံရခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက် လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းများ ကြုံတွေ့ရသောအခါ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကျင့်သုံးခဲ့သောနည်းဗျူဟာများကို နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဆွေးနွေးသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂၅နှစ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော လူယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ခုနှစ်အကြား မှတ်တမ်းပြုစုခဲ့သော အစီရင်ခံစာများအရ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ရွာသားများထံမှ လူယူခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွတ်အခွန် ကောက်ခံခြင်း စသည့်ကိစ္စရပ် အများစုကို ကျူးလွန်ခဲ့သည့် တပ်မတော်^{၅၉၇} အနေဖြင့် ဖြတ်လေးဖြတ် မူအရ ကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ ၁၉၆၀ ခုနှစ်တွင် စတင်ချမှတ် ကျင့်သုံးခဲ့သော စစ်ရေးနည်းဗျူဟာ၏ မူဝါဒရည်မှန်း ချက်မှာ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNLA) အပါအဝင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ရွာသားများအကြား ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု၊ စားနပ်ရိက္ခာထောက်ပံ့မှု၊ သတင်းပေးမှုနှင့် လူအင်အားစုဆောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုလမ်းကြောင်းများကို ဖြတ်တောက်စေလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒေသခံလူထုအပေါ် လူယက်ခြင်း၊ အမွေတောင်း ခံခြင်း၊ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းများကို ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် KNLA သို့ စီးဆင်းသွားနိုင်သော ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာထောက်ပံ့မှုများကို ကန့်သတ်သွားစေရန် မြန်မာ့တပ်မတော်မှ ကြိုးစားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ၌ "နိုင်ငံတော် တရားဥပဒေနှင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးကော်မတီ အနေဖြင့် ရွာသားများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် အစားအစာများသည် သူပုန်များအတွက် အထောက်အပံ့များဖြစ်သည်ဟု ယူဆသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်"^{၅၉၈} ဟု မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ KNLA သို့ အစားအစာ၊ ငွေကြေးနှင့်ထောက်ပံ့မှုပစ္စည်းများ မရောက်ရှိစေရန် တပ်မတော်၏ ကြိုးစားမှုသည် ရွာသားများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ရရှိနိုင်မည့်အရေးကိုပါ ကန့်သတ်ဖျက်စီးသကဲ့သို့ဖြစ်စေပြီး ဤမူဝါဒ၏ သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုက ရွာသားများအပေါ် ကျရောက်ခဲ့သည်။ ထိုဖြတ်လေးဖြတ် မူဝါဒသည် ရွာသားများ မိမိကိုယ်ကိုယ် ကာကွယ်နိုင်စွမ်းအပေါ် များစွာ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ရွာသားများအား မြောက်မြားစွာသော ဆိုးရွားသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုမှုများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ဆက်လက်ရင်ဆိုင်ခံစားရစေပါသည်။

တိုးတက်သောဗုဒ္ဓဘာသာကရင်အမျိုးသားတပ်မတော် DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) များသည်လည်း ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ရွာသားများ၏ ငွေကြေးနှင့် ထောက်ပံ့မှုပစ္စည်းများ ကုန်ဆုံးသွားစေရန် ရည်ရွယ်၍ လူယူခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းတို့ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုလုပ်ကာ ရွာသားများ၏ ငွေကြေးဖြင့် ရှင်သန်နိုင်မှုအပေါ် အလားတူချိုးဖောက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် KNLA နှင့် ကရင်အမျိုးသား အစည်းရုံး (KNU) တို့သည်လည်း ရွာသားများ ထံမှ အစားအစာနှင့်ငွေကြေးများ တောင်းခံလေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ထိုတောင်းဆိုမှုကို ရွာသားများက

^{၅၉၇} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကာလအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြသော တပ်မတော် ဆိုသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်ကိုဆိုလိုသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သုတေသနပြု သောဒေသတွင် ရှိသောရွာသားများက မြန်မာစစ်တပ်ကို မြန်မာစစ်တပ်က မြန်မာစစ်အစိုးရကို ခေါ်စေလိုသောအမည်နာမများ၏ အတိုကောက်များအတိုင်း ၁၉၈၈ ခုနှစ်နှင့်၁၉၉၇ ခုနှစ်ကြားကာလများတွင် နဝတ (နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကောင်စီ) အဖြစ်၎င်း၊ ၁၉၉၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကြားကာလများတွင် နအဖ (နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ) အဖြစ်၎င်း၊ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အချို့အခြေအနေများတွင် တပ်မတော်ကို ရွာသားများအနေဖြင့် ဗမာများ သို့မဟုတ် ဗမာစစ်သားများဟုသာ အလွယ်တကူခေါ်လေ့ရှိကြသည်။

^{၅၉၈} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "REPORTS FROM THE KAREN PROVINCES," တွင်ကြည့်ပါ။

များသောအားဖြင့် တိုင်ကြားခြင်းများနည်းပါးပါသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်က တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးမှ ရွာသူကြီး အနေဖြင့် KNLA⁵⁹⁹ နှင့်မိတ်ဆွေ မဖြစ်ရန် ငြင်းဆိုရန်ခက်ခဲကြောင်း ပြောပြသကဲ့သို့ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်⁶⁰⁰၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ)⁶⁰¹၊ KNU⁶⁰² နှင့် KNLA⁶⁰³ တို့သည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ရွာသားများထံမှ အခွန်များကို ထင်သလိုကောက်ခံခဲ့ကြပြီး ငွေကြေးများကို စစ်သားများအတွက် လခပေးရန်၊ အခွန်အဖြစ် တောင်းခံသောအစား အစာ(ဆန်)များကို စစ်သားများအတွက် ရိက္ခာပေးရန်⁶⁰⁴ဟု ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအခွန်အကောက်များအတွက် ရွေးချယ်ခွင့်မရှိပဲ များသောအားဖြင့်ရွာသူကြီးများထံမှတစ်ဆင့် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုမျိုးစုံမှ တောင်းခံခြင်းဖြစ်ရာ ရွာသားများအပေါ် တွင်သိသာသောငွေကြေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွာသားများအား ငွေကြေးတောင်းခံ ရန်ရှာနေမှုများသည် ဖြတ်လေးဖြတ် မူဝါဒ တစ်ခုတည်းကြောင့် မဟုတ်ပဲ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ပေါင်းစုံအနေဖြင့် ငွေကြေး၊ ရိက္ခာနှင့်အခြားအခြေခံ ထောက်ပံ့မှုများအတွက် ရွာသားများအပေါ် တိုက်ရိုက်မှီခို နေရသောကြောင့် လည်းဖြစ်ပါသည်။

ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU မှ ကောက်ခံသော ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုအတွက် အခွန်အခများအပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လက်နက်ကိုင် အင်အားစုမျိုးစုံမှ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုများသည်လည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အဆင့်အတန်းသည် ကောက်ခံသော အခွန်နှုန်းထား နှင့်စာလျှင် တန်ရာတန်ဘိုး မညီမျှသောကြောင့် တရားလက်လွတ် ကောက်ခံနေသော အခွန်အကောက်များ ဖြစ် သည်ဟုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပေသည်။ ရွာများတွင် ပေးဆောင်ရသော အခွန်များအပြင် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ တွင် အတင်းအကြပ်ကောက်ခံနေသော အခွန်များကရွာသားများမှ အများဆုံးတိုင်တန်း သောအမှုများဖြစ်သော် လည်းလတ်တလောလူယက်မှုများနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုပုံစံများသည် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် BGF⁶⁰⁵၊ DKBA (အကျိုးပြု)⁶⁰⁶၊ DKBA (ခွဲထွက်အဖွဲ့)⁶⁰⁷ နှင့် တပ်မတော်⁶⁰⁸ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့⁶⁰⁹ နှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများ⁶¹⁰ ထဲမှ အကျင့်ပျက်ခြစားနေသော လူပုဂ္ဂိုလ်အနည်းစုက ကျူးလွန် နေခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပဒေအရ နိုင်ငံရေးအရ တာဝန်ယူမှုများ

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးစဉ် ကတည်းကပင် တပ်မတော်၊ BGF, KNU, DKBA (အကျိုးပြု) နှင့် KNU/KNLA-PC တို့သည် အချို့သော စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို လျော့ချရမည်ဟူသော သဘောတူညီမှုကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအထဲတွင်

⁵⁹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya District: Fighting And Human Rights Abuse Still Continue After Ceasefire," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA soldiers attack Karen village in Thailand," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Consolidation of Control: The SPDC and the DKBA in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Developments in the SLORC/SPDC Occupation of Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Extortion and restrictions under the DKBA in Pa'an District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Livelihood consequences of SPDC restrictions and patrols in Nyaunglebin District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁵ Source #36 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Naw A---, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁷ ၎င်းတို့၏ လူမှုမှုများနှင့် အမွေတောင်းခံခြင်းများကို ပိုမိုသိရှိလိုပါက Source #155 တွင်ဆက်လက်ကြည့်ရှုပါ။

⁶⁰⁸ Source #9 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁰⁹ Source #64 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Ma A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

လုယက်မှု နှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းများပါ ပါဝင်ပြီး ပုဒ်မ ၉ (ဃ) နှင့် ၉ (ဆ) တွင်အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရမည်။

"အရပ်သားများထံမှ ငွေကြေး၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း၊ အစားအစာ၊ လုပ်အား နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို အင်အားသုံး၍ ရယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်။" နှင့် "ပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ လုယူ ခြင်း၊ ခိုးယူခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းကို ခွင့်ပြုချက်မရှိပဲ ရယူခြင်း တို့ကိုရှောင်ကြဉ်ရမည်⁶¹¹ဟုဖော်ပြထားပါသည်။"

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ၊ 'ရှောင်ကြဉ်ရမည်'⁶¹² ဟူသောဖော်ပြချက်သည် အနည်းဆုံးအားဖြင့် ရွာသားများ၏ ငွေကြေးပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုအချို့ကို ကျူးလွန်သောစစ်ရေးဆောင်ရွက်သူများအတွက် ပြစ်ဒဏ် ပေးခံရမှုမှ ကင်းလွတ်စေနိုင်သော အခြေနေတစ်ရပ်အား ခွင့်ပြုပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်စေပြီး ထိုကဲ့သို့သော ချိုးဖောက်မှုများ အဘယ့်ကြောင့် ဆက်လက်တည်တံ့ခိုင်မြဲနေသည်ကိုလည်း ရှင်းပြပေးနေပါသည်။ ပို၍သိသာသည်မှာ လက်နက် ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုများကို အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်တွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ထားမှုမရှိပဲ၊ ၎င်းကိစ္စသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ ဝင်ငွေရရှိရန် ကြီးကြီးမားမား မှီခိုနေရသော ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့် ထိခိုက်လွယ်၍ ပြဿနာများစေသည့် ခေါင်းစဉ်တရပ်အဖြစ်ကျန်ရှိနေသည်။

ထိုအခွန်အကောက် ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များဖြင့် ရည်ညွှန်းပြီး ပြန်လည် ကြည့်ရှုလိုက်ပါက တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်တွင် သိသာထင်ရှားသော အားနည်းချက်များပို၍ သေချာစွာတွေ့မြင်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ များအပေါ် သက်ရောက်နေသော နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုကို ဂျီနီဗာ သဘောတူစာချုပ် အပိုဒ် (၄) အရတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ ဥပဒေစာချုပ်၏ အပိုဒ် (၃၁) တွင်မှာလည်း တရားလက်လွတ်တောင်း ခံခြင်းအသုံးပြုမှုကိုပါ တားမြစ်ထားပါသည်။

"တတိယ အုပ်စုဖြစ်သော အခြားသူများထံမှဖြစ်စေ၊ အကာကွယ် ပေးခံထားရသူများထံမှဖြစ်စေ သတင်း ရယူရန်အတွက် ၎င်းတို့ကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတင်းအကြပ်ပြုခြင်းများ လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိ။"

ထို့အတူ အပိုဒ် (၃၃) တွင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လုယူမှုကိုလည်း ကန့်သတ်ထားပါသည်။

"လုယက် မှုကို တားမြစ်သည်။ အကာအကွယ်အပေးခံထားရသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် လက်စားချေတုန့်ပြန်မှုကို တားမြစ်သည်။"

⁶¹¹ Articles 9.d and 9.g "THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS," Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization's National Ceasefire Negotiation Delegation, ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

⁶¹² အပစ်ရပ်သဘောတူညီချက်၏ အပိုဒ် ၉ သည် အရပ်သားများအား အကာအကွယ်ပေးရေးကို အဓိကဦးတည်ထားသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းအပိုဒ်တွင် ပါဝင်သော အချက် ၁၇ ချက်တွင် ၃ ချက်ကသာ ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟူသော စကားလုံးကို မသုံးခြင်းဖြစ်သည်။ အပစ်ရပ်သဘောတူညီချက်အနေဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ "ရှောင်ကြဉ်ရမည်" ဟူသောဝေါဟာရအား သုံးစွဲသနည်းဆိုသည်ကို အပိုဒ် ၉ (c) တွင် တွေ့နိုင်သည်။ "အရပ်သားများအပေါ် တရားဥပဒေအရမဟုတ်သော လက်လွတ်စပါယ်လုပ်ဆောင်သော ဖမ်းဆီးမှု၊ တုပ်နှောင်မှု၊ တရားစွဲဆိုမှု၊ တရားစီရင်မှုကိုကြေညာမှု တို့အား ရှောင်ကြဉ်ရမည်။" "THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS," Union Peacemaking Working Committee and the Ethnic Armed Organization's National Ceasefire Negotiation Delegation, ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

ဤနေရာတွင်လည်း တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်မှုများကို ဖော်ပြပြောဆိုထားခြင်း မရှိပြန်ပေ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ဤအကြောင်းအရာကို စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ဂျီနီဗာ သဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် (၃၃) နှင့် သက်ရောက်လွှမ်းမိုးမှုရှိသဖြင့် ငြင်းဆိုချက်ထုတ်ပြန်ရမည်ဖြစ်သည်။⁶¹³

လုယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း

ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်သောလုယက်မှု နှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုများ သိသိသာသာလျော့ကျသွားသည့် အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့မှ ထိုကဲ့သို့သော ကျင့်သုံးမှုများ စတင်လုပ်ဆောင်လာ နေကြောင်း တိုင်တန်းမှုများ ပိုမိုများပြားလာပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းက တပ်မတော်သည် ၎င်းတို့၏ 'ဖြတ်လေးဖြတ်' မူဝါဒအရ လုယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုများတွင် အများဆုံးကျူးလွန်သူဖြစ်ပြီး DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ (BGF) များမှလည်း ရွာသားများအပေါ်အလားတူ အလွဲသုံးစားပြုမှုများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ နယ်ခြားစောင့်တပ် အသွင်ပြောင်းသွားသော DKBA (ဗုဒ္ဓ) များသည် ပဋိပက္ခကာလများက မရရှိနိုင်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ⁶¹⁴ ပုံမှန်လစာများ ပြန်လည်ရရှိလာခြင်း နှင့် တပ်မတော်မှ 'ဖြတ်လေးဖြတ်' မူဝါဒအားရုတ် သိမ်းလိုက်ခြင်းများကြောင့် လုယက်မှု၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ သိသိသာသာ လျော့ပါးလာခဲ့သည်။⁶¹⁵

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ၁၉၉၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကြားကာလများတွင် တပ်မတော်မှ အရပ်သားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို တမင်သက်သက် ရည်ရွယ်ချက်ထားရှိပြီးဖျက် စီးခြင်းနှင့် ထိုကဲ့သို့ ကျူးလွန်မှုအပေါ် လုံးဝအပြစ်ပေးခံရခြင်း မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုယက်မှုနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုပုံစံမှာ ဆိုးဝါးပြင်းထန်လွန်းလှသည်။ ငတ်ပြတ်သေဆုံးသွား စေရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရွာသားများကို သူပုန်အဖြစ်သတ်မှတ်ဆက်ဆံမှုသည် ရွာသားများအပေါ် နောက်ဆက်တွဲအလွဲသုံးစားမှု၊ ချိုးဖောက် မှုများဖြစ်လာနိုင်စေရန် ဖန်တီးပေးလိုက်သည့် ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ခု⁶¹⁶မှာ တပ်မတော်မှ ရွာသားများ၏ အခြေခံမရှိမဖြစ် အသုံးပြုသောကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ငွေကြေးများကို ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်အသုံးပြုရန် ခိုးယူသည့်အပြင်⁶¹⁷ ရွာသားများဒုက္ခရောက်စေရန် ၎င်းတို့၏ရိက္ခာများကိုလည်း နောက်တစ်ဆင့်အသုံးမပြုနိုင်အောင် တမင်သက် သက်ရည်ရွယ် ဖျက်ဆီးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခအချိန်အတွင်း လုယက်မှု ဥပမာများကို အထူးသတိထားသုံးသပ်ကြည့်လျှင် ရွာသားများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ ကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထဲတွင် တပ်မတော်မှများသောအားဖြင့် ပုံမှန်လိုလို လုယက်နေကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် လုယက်မှုများ မည်မျှ ပုံမှန် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်ကို ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော နော်ဒဒ--- ၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းအရ ကြည့်ပါက-

⁶¹³ Articles 31 and 33, "Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949," International Committee of the Red Cross, ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ။

⁶¹⁴ Source #36 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဖတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹⁷ "သူတို့ (နှုတ်/တပ်မတော်) မှာ ရိက္ခာခွဲတမ်းရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့က တရွာပြီးတရွာ သွားတယ် ပြီးတော့ လူတိုင်းကို အစားအစာ အတင်းပေးခိုင်းတယ်။ သူတို့ကသူတို့ရိက္ခာတွေကို သူတို့မိသားစုအတွက် အိမ်ပြန်ပို့တယ်လို့ထင်တယ်။ သူတို့ပိုက်ဆံလိုရင် ရွာထဲကလူတွေကို ပြန်ပေးဆွဲပြီး ငွေတောင်းတယ်။ သူတို့အဓိက အလုပ်က ငွေရဘို့ဘဲ။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Relocation in Kyauk Kyi Township," တွင်ကြည့်ပါ။

"သူတို့က [နအဖ/တပ်မတော်] ကျွန်မတို့အိမ်နားမှာ စိုက်ထားတဲ့ ပြောင်း၊ သွားစတဲ့အသီးအနှံမျိုးစုံကို လာခိုးတယ်။ ကျွန်မတို့ မမြင်နိုင်တဲ့ညအချိန်တွင်မှာ ကြက်တွေကိုလည်းလာခိုးပါတယ်။ ကျွန်မတို့က သူတို့တပ်မှူးကို သွားပြောတော့လဲ နောက်တခါ အဲဒီလိုလုပ်တာတွေရင် မလုပ်နဲ့လို့ ပြောလိုက်ပေါ့လို့ သူက အဲလို ပြန်ပြောပါတယ်။ သူတို့တပ်ရွေ့တဲ့အချိန်ရောက်ရင် ကြက်တွေအားလုံးခိုးပြီး စောထရွာမှာ ရောင်းစားလိုက်ကြတယ်။ သူတို့က ဒဘ--- ရွာမှာအိပ်ရင် ဟိုဘက် ဒစ---ရွာကိုသွားခိုးတယ်။ သူတို့က ကင်းလှည့်ပြီဆိုရင် ဘယ်သူ့ဆီမှာ ကြက်များများရှိလဲလို့ ကြည့်ထားတယ်။ သူတို့ရွာမှာ နှစ်ညလောက်အိပ်တယ်။ ပြီးတော့နှစ်ရက်၊ သုံးရက်လောက် ထွက်သွားတယ် ပြီးတော့ ပြန်လာပြန်တယ်။"

နော်ဒဒ--- (မ၊ ၃၁နှစ်) ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်)⁶¹⁸

ထို့အပြင် ရွာသားများ၏ ငွေကြေးဖြင့်ရှင်သန်နိုင်မှုအပေါ်တွင် နှောင့်ယှက်တိုက်ခိုက်မှုသည် အခြား ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရောထွေးဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ ရွာတရွာလုံး သို့မဟုတ် တချို့တဝက်ကိုမီးရှို့လိုက်ခြင်း⁶¹⁹ ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ အစားအစာများ နှင့် မွေးမြူထားသော တိရိစ္ဆာန်များပါမကျန် ပစ်ထားခဲ့ရသည့်အတွက်⁶²⁰ ရွာသားများသည် နေစရာအိမ်မရှိသည့် အခြေအနေနှင့် စားဝတ်နေရေးချွတ်ချုံ့ကျသည့်ဘဝကို နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခံစားရပေသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများ၏ အိမ်နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုသာ ပစ်မှတ်ထားရုံမကပဲ ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအပါအဝင်⁶²¹ ဘာသာရေး ပုရဝဏ်များကိုပါ ငွေကြေးရယူလိုမှု အတွက် လုယက်ခြင်းများရှိကြောင်း ရွာသားများက ထင်ရှားစွာ ပြောဆိုတင်ပြကြပါသည်။ ထိုချိုးဖောက်မှုများသည် ဘက်ပေါင်းစုံဖိနှိပ်မှု၏ တစ်ပိုင်းသာဖြစ်ပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရေရှည်ရပ်တည်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် အဆောက်အအုံများ မရှိတော့သော ဝန်းကျင်မှ တဖြည်းဖြည်း ထွက်ခွာလာရစေကာ ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားကြပါသည်။⁶²²

ရွာသားများအား ခွဲခြားနှိမ့်ချသောသဘောဖြင့် ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်ဆောင်သောချိုးဖောက်မှုများသည် သိသိသာသာ နည်းပါးသွားသော်လည်း တရားဥပဒေ စိုးမိုးခြင်း၏ သက်ရောက်မှု နှင့် လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များ၏ တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှုများ အားနည်းနေသေးသောကြောင့် ရွာသားများအပေါ် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကပြုမူသည့် လုယက်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ DKBA (ခွဲထွက်အဖွဲ့)⁶²³၊ DKBA (အကျိုးပြု)⁶²⁴၊ BGF (နယ်ခြားစောင့်တပ်)⁶²⁵နှင့် တပ်မတော်⁶²⁶ အားလုံးတို့သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဖြစ်စဉ်အချိန်ကတည်းကစပြီး ရွာသားများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ဆက်လက်လုယက်ခဲ့ကြသည်။ ယခုလက်တလောတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်နေသည်ဆိုသော လုယက်မှုများမှာ

⁶¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "DOOPLAYA UNDER THE SPDC: Further Developments in the SPDC Occupation of South-Central Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²⁰ "သူတို့ငါတို့ရွာမှ အိမ်တွေအများကြီး...ငါတို့ဟာတွေ့ရ...အိုး၊ ပန်းကန်၊ ဇွန်းတွေရော...အကုန် မီးရှို့ပစ်ကြတယ်" Source #169 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²¹ "နအဖ (တပ်မတော်) စစ်သားများ မီးရှို့ ပြီးနောက် ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ကိုဒိုးကော်ရွာရှိ ဘုရားကျောင်းတစ်ခုကိုဆီးနေသည်။ ဤခေတ်ပုံကို ၂၀၀၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာက ရိုက်ကူးခဲ့သည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Attacks on Villages and Village Destruction," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²² သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုရယူလိုပါက အခန်း(၇)၊ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း နှင့် အခန်း(၈)၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများ တို့တွင် ကြည့်ပါ။

⁶²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²⁵ Source #36 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tatmadaw soldiers pilfer villagers' livestock in Doooplaya District, May to August 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

ဆိုးသွမ်းရမ်းကားသော တပ်မှူးများမှ⁶²⁷ လုပ်ဆောင်နေကြခြင်းဖြစ် ပါသည်။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ထိုလုပ်ရပ်များသည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ရရှိခံစားခဲ့သော ဖြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ကို ဆက်လက်ခံယူ ကျင့်သုံးလျက် ရှိနေသည်ကိုပြသနေပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့်ပင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရှိနေသော ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်အပေါ် မယုံကြည်မှုများအား ဆက်လက်တည်ရှိနေစေပြီး ၎င်းတို့ဘဝလုံခြုံမှုအပေါ် ယုံကြည်မှုလျော့ကျစေပါသည်။

အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ရာတစ်ခုမှာ လူယက်မှုများတွင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များလည်း ပါဝင်ကျူးလွန်နေသည် သာမက ၎င်းတို့သည် ပြည်သူလူထုအပေါ် အခြားဆိုးရွားသော ချိုးဖောက်မှုများကိုပါ ဆက်စပ်ကျူးလွန် နေတတ်လေ့ရှိသည်။ ဤသည်မှာ မြန်မာရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံ ပါဝင်နေသော ကိစ္စရပ်အချို့တွင် ပါဝင်နေကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။ ဤအချက်အား ဖားအံ မြို့နယ်ရှိ မြန်မာရဲတပ်ဖွဲ့ နှင့် သစ်တောစီမံ ခန့်ခွဲမှုဦးစီးဌာနမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဘေးမဲ့သစ်တောအဖြစ် လျာထားသော မြေမှ အတင်းအကြပ် ရွှေ့ပြောင်းမှု ပြုလုပ်ခြင်းအပေါ် မေးမြန်းထားသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် အသေးစိတ် တွေ့မြင်ရပါမည်။ အဆိုပါတွေ့ဆုံ မေးမြန်းခန်းတွင် မအ--- မှ ရှင်းပြသည်မှာ သူမအနေဖြင့် မြေသိမ်းဆည်းမှုတစ်ခုတည်းအတွက် ခံစားရသည်မဟုတ်ပဲ သူမ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကိုပါ လုယက်ပြီး သူမအတွက် အနည်းငယ်သာ ချန်ထားခဲ့သဖြင့် သူမ၏ဘဝရပ်တည်မှု အခွင့်အရေးကိုပါ တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်နေသည်ဟု ခံစားရကြောင်းပြောပါသည်။

"သူတို့ (မြန်မာ့ရဲနဲ့ သစ်တောစီမံခန့်ခွဲရေးဦးစီးဌာနက အရာရှိ)တွေလာပြီးတော့ အဲဒီလိုလုပ်တာကြောင့် (အိမ်ကိုဖျက်ဆီးတယ်၊ ဖမ်းဆီးမယ်လို့ခြိမ်းခြောက်တယ်) ကျွန်မ စိတ်သောကရောက်ခဲ့ရတယ်။ အဲဒီအချိန်ကတည်း ကစပြီး မပျော်တော့ဘူးလေ။ ကျွန်မကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးလဲ မရှိတော့ အရမ်းကို စိတ်ဆင်းရဲရတယ်... ကျွန်မဆိုင်မှာ ရှိသမျှ ဖျော်ရည်ပုလင်းတွေ၊ ဘီယာတွေ၊ ဓါတ်ငွေ့တွေ၊ အခြားရှိတာတွေ အားလုံး စားသွား၊ သောက်သွား၊ ယူသွားကြတယ်။"

မအ--- (မ၊ ၄၃ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်)⁶²⁸

ရွာသားများအနေဖြင့် ဤကိစ္စအတွက် KNU ထံသို့ တိုင်ကြားစာပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျူးလွန်သူများ မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရရဲတပ်ဖွဲ့များမှ ဖြစ်နေသောကြောင့် မအ--- နှင့် အခြားရွာသားများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိရန် မျှော်လင့်ချက်မှာ အကန့်အသတ်ဖြစ်နေပါသည်။

မြန်မာရဲတပ်ဖွဲ့သည် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြုလုပ်ပြီးသည့် ကာလနှောင်းပိုင်းတွင်လည်း ရွာသားများအပေါ် အဓမ္မတောင်းခံမှုများ မတရားပြုမှုကျူးလွန်နေခဲ့ကြောင်း ရွာသားများက ပြောဆိုတင်ပြကြပါသည်။⁶²⁹ ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံစာအနည်းငယ်သာ စုစည်းရရှိထားသော်လည်း ထိုသို့သော အဓမ္မတောင်းဆိုမှုများသည် ရဲများ၏ ဖမ်းဆီးမှုများ၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် ဆက်စပ်သောအစဉ်အ လာဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ ဤသည်မှာလည်း အစိုးရ၊ စစ်တပ်နှင့် ရဲများ၏ လာဘ်စားမှုကြောင့် ဖြစ်ပြီး တပ်မတော်နှင့် KNU တို့ကပါ အဆိုပါ လာဘ်စားမှုများနှင့် ငြိစွန်းနေသည်။ ဥပမာများအနေဖြင့် မတူညီသော အဖြစ်အပျက် သုံးခုဖြစ်သည့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးသည် စစ်အချုပ်ခန်းမှ လွတ်မြောက် စေရန် တပ်မတော်ထံသို့ကျပ် တစ်သိန်း⁶³⁰ ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးအား

⁶²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
⁶²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Ma A---, July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
⁶²⁹ Source #64 တွင်ကြည့်ပါ။
⁶³⁰ Source #9 တွင်ကြည့်ပါ။

လွှတ်ပေးရန်အတွက် တပ်မတော် တပ်မှူးတစ်ဦးထံသို့ ကျပ်တစ်သန်း⁶³¹ ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးသည် မိမိဘာသာမတော်တဆတူမီးသေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်မိမှုကို အစစ်အဆေး မခံရရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ထံသို့ ငွေကျပ်နှစ်သိန်းကိုလည်းကောင်း အသီးသီး တောင်းခံခြင်းခံရပါသည်။⁶³² ရွာသားများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုကို ရရှိရန်ကြိုးစားတိုင်း လာဘ်ထိုးရမှု နှင့် အတားအဆီးများ ရင်ဆိုင်ရပြီး ရွာသားများကို ရာဇဝတ်သားများ ဖြစ်စေခြင်း၊ တရားဥပဒေ စနစ်အပေါ်ယုံကြည်မှုကို နည်းပါးစေခြင်း စသော အခြေအနေတို့ကြောင့် ဤကိစ္စသည်အလေးအနက်ထားကိုင်တွယ်ရမည့်အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။⁶³³

တရားစီရင်ရေးစနစ်မှ ယခုလက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ခြောက်လုန့်တောင်းယူမှုသည် ပဋိပက္ခကာလ အတွင်းက တပ်မတော်မှ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကျင့်သုံးခဲ့သော အဓမ္မလုပ်အားပေးတောင်းဆိုမှု၊ တပ်သားသစ်စု ဆောင်းပေး ရမှုအပေါ် လူထုအနေဖြင့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အဖြစ် မခံနိုင်သောကြောင့် ငွေကြေး ပေးရသောစနစ်နှင့် ကွဲပြားပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုတောင်းဆိုမှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်လော သို့မဟုတ် အဓမ္မတောင်းသော အခကြေးငွေကို ပေးရမည်လော ဆိုသည့်အပေါ် ရွေးချယ်စရာမရှိလှပဲ⁶³⁴ ၎င်းတို့အလုပ်ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်ပြီး အသက်ဆက်လက်ရှင်သန်နိုင်မည့် ဒုတိယအခြေအနေကိုသာ ရွေးချယ်ရသည်ဟု ပြောပြပါသည်။

သို့ပါသော်ငြားလည်း ထိုငွေပေးရခြင်းများသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါတည်း ပြီးဆုံးမသွားပဲ အမြဲပုံမှန်ပေးနေရသည့် အခြေအနေသို့ ကြုံတွေ့လာရသောအခါ၊ ရွာသားများသည်မိမိ၏ဘဝရပ်တည်မှုနှင့် အသက်ရှင်သန်နေထိုင်မှုကို နှောင့်ယှက်လာသည့် အနေအထားကြောင့် ၎င်းတို့အများစုသည် အခြားရွေးချယ်စရာမရှိပဲ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ထိုနေရာမှရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော အခြေအနေသို့သာ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ လိုအပ်သော စစ်သားသစ်အရေအတွက်ကို ဖြည့်ဆည်း မပေးနိုင်သည့်အခါ အစားထိုးဖြည့်ဆည်းပေးရန် အဓမ္မတောင်းခံမှုကို ရွာသူကြီးမှတစ်ဆင့် မကြာခဏပြုလုပ်သည်ဟု ၁၉၉၃ ခုနှစ် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၏ ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာတစ်ခုမှ ရှင်းပြခဲ့သည်။

"နဝတ [တပ်မတော်] က အမိန့်ထုတ်တယ်။ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်ထဲမှာ ရှိတဲ့ရွာတိုင်း တရွာကို ၂ ယောက်စီ စစ်သားစုဆောင်းပေးရမယ်လို့ ပြောတယ်။ ရွာသားတွေက သူတို့လိုတဲ့ တပ်သားသစ်စုဆောင်းမပေးနိုင်တော့ ဒီမှာ အဝေးက လာအလုပ်လုပ်တဲ့ အလုပ်သမားဖြစ်ဖြစ် အခြားလူကိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် တစ်ယောက်ကို တစ်သောင်း ငါးထောင်ကျပ်ပေးပြီး အစားထိုးပေးဖို့ ငှားရတယ်။ သူတို့မိသားစုထဲမှ သားကို နဝတစစ်သားအဖြစ် ပို့ပေးရတဲ့ မိသားစုများကို ကျန်တဲ့ ရွာသားတွေက တစ်နှစ်တကြိမ် ဆန်ဘူး ၃၀ နဲ့ ငွေ ၃၀၀ ကျပ် စုပြီး ပေးရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဝင် သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားတင်ပြသော နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ ဖာပွန်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင် နှင့် ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁶³⁵

⁶³¹ Source #10 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Report: Threats and arbitrary demands by Burma/Myanmar Police in Thandaunggyi Township, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Incident Report: Threats and arbitrary demands by Burma/Myanmar Police in Thandaunggyi Township, March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³⁴ "ကျွန်တော်မမှတ်မိနိုင်လောက်အောင်ကို ခဏခဏ သွားခဲ့ရပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ တစ်နှစ်ကတည်းက သူတို့စပြီးရောက်ကတည်းက စတယ်။ သူတို့ကအကြိမ်တိုင်း လူတစ်ယောက် သို့မဟုတ် နှစ်ယောက်တောင်းတယ်။ နောက်ပိုင်းကြတော့ အထမ်းသမားအသစ်တွေကို အလှည့်ကျလုပ်ပေးရတယ်။ ငါတို့က တခါသွားရင် ၃ ရက်ကနေ ၆ ရက်သွားထမ်းပေးရတယ်။ တကယ်လို့ သွားလုပ်မပေးနိုင်ရင် နောက်အထမ်းသမားကို ငှားဘို့ပိုက်ဆံပေးရတယ်။ တစ်ယောက်ကို ငှားဘို့ ကျပ် ၁၀၀ လောက်ကုန်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

ပေါ်တာကြေး⁶³⁶နှင့် စစ်သားကြေး⁶³⁷တောင်းဆိုမှုများသည် အခွန်ကောက်ခံမှုအဖြစ် မကြာခဏ သုံးစွဲပြောဆိုလေ့ ရှိသည်။ အမှန်စစ်စစ် ဤသည်မှာ ရွာသားများအပေါ် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု နှင့်အလွဲသုံးစားပြုမှု ပုံစံတမျိုးအနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အသုံးပြုသော အဓမ္မတောင်းခံမှုဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ DKBA (အကျိုးပြု)၊ နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ (BGF) အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် တောင်းခံနေသောလက်တလောအခွန်တောင်းခံမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ရွာသားများအနေဖြင့်အဆိုပါတောင်းခံမှုသည် ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုသာဖြစ်သည်ဟု သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အတိတ်ကာလမှ ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုများ၏ အဓမ္မဆိုးတစ်ခုဖြစ်သည့် လက်ရှိအခွန်အကောက်စနစ်အပေါ်တွင် ရွာသားများ၏ မယုံကြည်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ကြုံတွေ့ရသော ငွေကြေးဆိုင်ရာအခက်အခဲများ အနက် အခွန်ကောက်ခံခြင်းစနစ်သည် အများဆုံးကြုံတွေ့ရ သောငွေကြေးအခက်အခဲပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုအခက်အခဲသည် ၎င်းတို့၏ ဘဝရပ်တည်အသက်ရှင်မှု အတွက်ကိုပါ သိသာစွာထိခိုက်နေသည်ဟု ရွာသားများ တင်ပြလာသော လေးနက်သည့် ပြဿနာတစ်ခုဖြစ် လာပါသည်။ ခြုံ၍ပြောရလျှင် လူယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့် တောင်းယူခြင်း အဖြစ်အပျက်များလျော့ပါးလာ သကဲ့သို့ရွာသားများအပေါ် ကျရောက်နေသော ငွေကြေးအခက် အခဲများသည်လည်းအလားတူ နည်းပါးလာ သော်လည်း ၎င်းတို့ဖန်တီးပေးခဲ့သော ဆိုးကျိုးများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အပေါ်မယုံကြည်မှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနည်းပါး သော စစ်အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အတွင်း ရွာသားများက အခွန်ပေးဆောင်နေရသော ကာလပတ်လုံး ၎င်းတို့အပေါ် ရွာသားများ ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းများသည် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်ပါသည်။

တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်း

အခွန်ကောက်ခံခြင်းသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင်များသောအားဖြင့် လူကြိုက်နည်းပြီး စောဒကတက်ခြင်းခံရသော ကိစ္စဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မျှတပြီး သင့်လျော်ကောင်းမွန်သည့် အခွန်ကောက်စနစ်တစ်ခုသည် မရှိမဖြစ် လူထုဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ထောက်ပံ့ရန်အတွက် နိုင်ငံတစ်ခုတွင် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် အရာတစ်ခုဖြစ် သည်။⁶³⁸ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ⁶³⁹ နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)⁶⁴⁰သည် တရားဝင်အခွန်အကောက်စနစ်ကိုလိုက်နာ ကျင့်သုံးနေသည့် အာဏာပိုင်အစိုးရနှစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ် စေ အခွန်အကောက်စနစ်ဆိုသည်မှာ အခွန်ပေးဆောင်ခံရသူများ အပေါ်အကျိုးအမြတ်ခံစားရစေမှသာလျှင် တရားဝင်ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် အစိုးရအခွန်အကောက် စနစ်ရှိနေသော်လည်း ကျေးလက်ဒေသများတွင် ရွာသားများအတွက် အဓိကလိုအပ်သော အခြေခံဝန်ဆောင် မှုများဖြစ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးစသည့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ဖြည့်ဆည်း ပေးရန် အားနည်းနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။⁶⁴¹ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခွန်အကောက်စနစ်သည် အကျင့်ပျက်ခြစားသော၊ ခေါင်းပုံဖြတ်သော စနစ်ဖြစ်ကာ တရားမျှတမှုမရှိပဲ ပြည်သူများ၏ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲပြဿနာများကိုဖြစ် စေသည်ဟု မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်သူအများစုကထင်မြင်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏

⁶³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "REPORTS FROM THE KAREN PROVINCES," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Demands for soldier salaries in Hpa-an District, October 2012," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶³⁸ "အခွန်နှင့်အခြားဝင်ငွေရရှိနိုင်စရာများအပေါ်ကောက်ခံနိုင်သော ပြည်တွင်းစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသို့ ပံ့ပိုးနေသော နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့များမှတစ်ဆင့် ပြည်တွင်းအရင်းအမြစ်များစုရုံးခြင်းကို အားကောင်းစေရမည်။" Declaration 17, "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development," UN, September 2015.

⁶³⁹ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ အခွန်များ မည်သို့ကောက်ယူသည်ကို ထပ်မံသိရှိလိုပါက ဤနေရာတွင် ဆက်ကြည့်ပါ။ "Local Economic Governance in Myanmar," Jared Bissinger, The Asia Foundation, February 2016.

⁶⁴⁰ KNU အခွန်များ မည်သို့ကောက်ယူသည်ကို ထပ်မံသိရှိလိုပါက ဤနေရာတွင် ဆက်ကြည့်ပါ။ Kim Jolliffe, "Ceasefire, Governance and Development: The Karen National Union in Times of change," The Asia Foundation, December 2016

⁶⁴¹ အခန်း ၃: ပညာရေး နှင့် အခန်း ၄: ကျန်းမာရေး ကိုကြည့်ပါ။

အစီရင်ခံစာများကဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မျှတ၍ သင့်လျော် ကောင်းမွန်သည့်အခွန်အကောက်စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု မဟုတ်သော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကောက်ခံနေသောအခွန်များသည် ပြည်သူလူထုအတွက် ထင်ရှားသောအကျိုးအမြတ် ထောက်ပံ့မှုမရှိဘဲ ရွာသားများအပေါ်တွင် သိသိသာသာဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်နေပေသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း မြောက်မြားစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသကဲ့သို့ တရားလက်လွှတ်ကောက်ခံနေသော သဘောရှိသည့် အခွန်ကောက်ခံစနစ်ကို ရွာသားများ၏ ဘဝရပ်တည်မှုနှင့် အသက်ရှင်သန်နေထိုင်မှုကို ထိခိုက်စေသောနည်းလမ်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲအကြောင်း တစ်ရပ်အဖြစ် သုံးသပ်ရပေသည်။

စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် ကောက်ယူသော ခရီးသွားလာခွင့်နှင့် တိရိစ္ဆာန်မွေးမြူရေးအခွန်များ⁶⁴² အပါအဝင် အထွေထွေအိမ်အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများအပေါ်ကောက်ခံသောအခွန်များစသဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများမှ ပေးဆောင်ရသော များပြားလှသည့် အခွန်အကောက် ပုံစံမျိုးစုံ ရှိနေပါသည်။ အစိုးရနှင့် KNU မှ တရားဝင်ကောက်ခံသော အခွန်အကောက်များအပြင် အခြားသော အဖွဲ့များမှ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU မှ တရားဝင် သတ်မှတ်ထားသော ကောက်ခံရမည့် အခွန်အကောက်စာရင်းနှင့် မကိုက်ညီသော ကောက်ခံမှုများ ရှိသည်ဟုရွာသားများက တင်ပြကြသည်။⁶⁴³ အဆိုပါအခွန်အကောက်များကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းမျိုးစုံက ကောက်ယူနေကြသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF)⁶⁴⁴၊ DKBA (အကျိုးပြု)⁶⁴⁵၊ တပ်မတော်⁶⁴⁶၊ KNLA⁶⁴⁷နှင့် KPC⁶⁴⁸ တို့ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကမူ ၎င်းတို့အခွန်စည်းကြပ်သောနှုန်းတွင်မပါဝင်သော အခွန်ကောက်ခံမှုများကို မည်သည့် ကရင်အမျိုးသားအစည်း အရုံးနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ကောက်ခံစေကာမူ ၎င်းအရာများသည် တရားလက်လွှတ် လုပ်ဆောင်သည်ဟုယူဆသည်။⁶⁴⁹ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရွာသားများကလည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအရာရှိဝန်ထမ်းများမှ အခွန်များကိုတလွဲအသုံးပြုသည်ဟုစွပ်စွဲကြသည်။⁶⁵⁰ အဆိုပါအချက်များ အားလုံးကို ပေါင်းစပ်ကြည့်ပါက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကောက်ခံနေသော အခွန်အနည်းငယ်ကသာ တရားဝင်သည်ဟု စဉ်းစားရပေလိမ့်မည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်ကတည်းက ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုမှုအပေါ်တွင် ကောက်ခံနေသော အခွန်အကောက်များနှင့် အခွန်အမျိုးအမည်များပြားလာမှုကြောင့် ၎င်းတို့အတွက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေပြီး အခြေအနေ ပိုမိုဆိုးဝါးလာသည်ဟု မကြာခဏတင်ပြလာကြသည်။⁶⁵¹

⁶⁴² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an District: Land confiscation, forced labour and extortion undermining villagers' livelihoods," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "LIFE AS A VILLAGE HEAD," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: U A---, January 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyainseikgyi Township, December 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin Township, August to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁷ Source #94 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁴⁹ "Ceasefire, Governance and Development: The Karen National Union in Times of change," Kim Jolliffe, The Asia Foundation, ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ။

⁶⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, February to July 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015,"၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an District: Land confiscation, forced labour and

ချမ်းသာသူများနှင့် ဆင်းရဲသူများအကြား မည်မျှ အခွန်ပေးရမည် ဆိုသည်ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်သော တိုင်းတာမှုအား နည်းကြောင်း ရွာသားများက ပြောကြသည်။⁶⁵² သို့ဖြစ်၍ ဆင်းရဲသော ရွာသားများ ပေးဆောင်ရသည့် အခွန်အတိုင်း အတာသည် မမျှတသဖြင့် ၎င်းတို့၏ဝင်ငွေနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုမဖြစ်ပဲ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးပိစေကာ အခွန်မပေးနိုင်သော အဆင့်ထိ ဖြစ်လာသည့် အချိန်သို့ရောက်ရှိလာသည်။ ထပ်ဆင့်ဖြစ်နေသော အခွန်များအားလုံးကို ရွာသားအချို့ အနေဖြင့် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် မပေးဆောင်နိုင်တော့ကြောင်း ဖာပွန်ခရိုင်မှ သူကြီး နော်အ---က ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြောပြခဲ့သည်။

"ကော်သူးလေ [KNU] က ၁၅,၀၀၀ ကျပ် ကောက်တယ်။ ကားတစ်စင်းစီအတွက် ထပ်ပြီး ၅၀,၀၀၀ ကျပ် ထပ်ကောက်သေးတယ်။ ဆိုင်ကယ်တစ်စင်းစီကို ၁၅,၀၀၀ ကျပ် နဲ့ မော်တော်ဘုတ်တစ်စင်းစီကို ၁၅,၀၀၀ ကျပ် ကောက်တယ်။ ရွာသားတွေအတွက် အရမ်းများလွန်းတယ်။ ကျွန်မတို့က ရွာသူကြီးဆိုတော့ ဘာကိုမှမပြောဘူး သူတို့ [KNU]တောင်းတဲ့အတိုင်း တတ်နိုင်သလောက်ကောက်ပေးလိုက်တာပဲ။ ဒါပေမယ့် ခရစ်ယာန်ဘာသာရေး အမှုတော်ဆောင်ဖြစ်တဲ့ ရွာသားတွေကြတော့ သူတို့လခလောက်နဲ့ အဲဒါကိုပေးဖို့ သိပ်ခက်တယ်။ အဲဒါနဲ့ သူတို့အထဲက KNU ကိုသွားပြောတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့က အဲဒါကို လျော့မပေးဘူးဆိုရင်တော့ အခြားလူတွေပေး သလိုပဲပေးရမှာပေါ့။"

နော်အ--- (မ၊ ၅၁ နှစ်)၊ ဂ--- ရပ်ကွက်၊ ယ---မြို့၊ ဖာပွန်ခရိုင်၊လူသော မြို့နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသည်။⁶⁵³

ရွာသားများရင်ဆိုင်နေရသော ငွေကြေးအခက်အခဲများ ပိုမိုဆိုးဝါးလာခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU သာမ ကပဲလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့မျိုးစုံမှလည်း ၎င်းတို့ လှုပ်ရှားနေသည့်ဒေသများတွင် အလားတူအခွန်များ ကောက်ယူ နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အခွန်ကိုအဖန်တလဲလဲ ကောက်ခံနေသူတစ်ဖွဲ့မှာ DKBA (အကျိုးပြု) ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့သည် KNU ကဲ့သို့ တရားဝင်အခွန်ကောက်စနစ်မရှိသော်လည်း KNU အခွန်ကောက်ခံသည့်ပုံစံအတိုင်း ကောက်ခံသည်ဟု ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ စောအ--- က ၂၀၁၅ခုနှစ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင်ရှင်းပြခဲ့သည်။

"DKBA အတွက်ကတော့ သူတို့နှစ်တိုင်းကောက်တယ်။ လယ်၊ တောင်ယာ၊ လွှဆွဲစက်၊ သစ်ဆွဲစက်၊ဝဉ္ဇလုပ်ငန်း တွေကိုပေါ့။ သူတို့ အဲဒါတွေကို အခွန်ကောက်တယ်။"

ဒီမှာ ဝဉ္ဇလုပ်ငန်းဘယ်လောက်ရှိသလဲ။ တခုအတွက် အခွန်ဘယ်လောက်ပေးရလဲ။

သူတို့က KNU အခွန်စနစ်အတိုင်းပဲကောက်တယ်။ KNU က ၁,၅၀၀ ဘတ် ကောက်တယ်။ သူတို့ (DKBA) ကလည်း KNU လိုပဲ ၁,၅၀၀ ဘတ် ကောက်တယ်။

၁,၅၀၀ ဆိုတာ ထိုင်းဘတ်ငွေလား။

ဟုတ်တယ်။ သူတို့က KNU စံနှုန်းနဲ့ပဲ ကောက်တယ်။

သူတို့က တစ်နှစ်ကို အခွန်ဘယ်လောက်ကောက်သလဲ။

KNU က ဆန်လေးပြည် ကောက်ရင် သူတို့ [DKBA] ကလည်းလေးပြည် လိုက်ကောက်တယ်။"

စောက--- (ကျား၊ ၅၀ နှစ်) ခ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းမှ ဖြစ်သည်။)⁶⁵⁴

extortion undermining villagers' livelihoods," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "LIFE AS A VILLAGE HEAD," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များစွာ ထိန်းချုပ်ရန်ကြိုးစားနေသောဒေသများတွင် နေထိုင်သောရွာသားများအဖို့ အခွန်နှစ်ထပ်ပေးနေခြင်းသည် များစွာဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် DKBA (အကျိုးပြု) ၏အခွန်များ၊⁶⁵⁵ အခြားတရားလက်လွှတ်အခွန်များကို မပေးလိုကြောင်းပြောပြကြသည်။ ဤသို့မပေးလိုခြင်းမှာ ငွေရေးကြေးရေးရုန်းကန်နေရမှု တခုတည်းကြောင့်မဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့ပေးလိုက်ရသောအခွန်များအပေါ်တွင် မည်သည့်အကျိုးခံစားခွင့်မှ ပြန်လည်ပေးလိမ့်မည်မဟုတ်ဟု သံသယဝင်နေသောကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။⁶⁵⁶ ဤသည်က မြောက်မြားစွာသောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ကောက်ခံနေသော အခွန်စနစ်အပေါ် မယုံကြည်နေမှုကို ဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းသည်လည်း ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသော တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်ခံမှုနှင့် မြောက်လွန်တောင်ယူမှုများမှ မြစ်ဖျားခံလာခြင်းဖြစ်သည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ အခွန်ကောက်ခံမှုသတ်မှတ်ခြင်းသည် ရွာသားများအတွက် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်းကိုဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရမည့်အကြောင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ထပ်မံသတိပေးသော အရာပင်ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ နော်ဒယ---က အပစ်အခတ်ရပ်စဲနေပြီဆိုလျှင် သူမအနေဖြင့် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် အခွန်အကောက်များ ဆက်လက်ပေးဆောင်နေရသနည်းဟု ၂၀၁၅ ခုနှစ်က မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။⁶⁵⁷ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက အခွန်ကောက်ခံခဲ့ကြပြီး ၎င်းအခွန်များကိုအကျင့်ပျက်ခြစားသောအရာရှိများက ကိုယ်ပိုင်အကျိုးအလို့ ငှာနှင့်စစ်ရေးအတွက်သာ အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး ရွာသားများအတွက်မည်သည့်အကျိုးခံစားခွင့်ကိုမှမပေးခဲ့ကြပါ။⁶⁵⁸ ထိုအခွန်များသည်ပဏာမနှင့်အကြိမ်အရေအတွက်ကွဲပြားပြီး ငွေသားအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဆန်စပါးအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများဖြင့်သော်လည်းကောင်း⁶⁵⁹ ပေးအပ်ရကာ ရွာသားများ၏အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မှုကို များစွာထိခိုက်နှစ်နာစေခဲ့သည်။ စောဂ--- မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်မှ ရွာသူကြွေတစ်ဦး၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် အခြေအနေကို ဤသို့ ရှင်းပြခဲ့သည်။

"ကျွန်တော်တို့တွေအခွန်တွေကိုပေးရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကသူတို့ရုံးအတွက်ရော၊ သူတို့တပ်ရင်းအတွက်ရောပေးရတယ်။ ပေးစရာတွေအများကြီးပဲ။ ကျွန်တော့်မှာပေးစရာအကြွေးတွေလဲ အများကြီးရှိတယ်။ ကျွန်တော်က ၃၀,၀၀၀ ကျပ် [နအဖ/တပ်မတော်]ကို ပေးရတယ်။ ရွာသားတွေဆီက (ပိုက်ဆံ) မကောက်ယူနိုင်တော့ ကျွန်တော်ဘာသာပေးရတယ်[သူသည်ရွာသူကြီးဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်]။ သူတို့[နအဖ]မကြာခဏလာပြီး ပိုက်ဆံကောက်တော့ ကျွန်တော်တို့ပေးရတာပဲ။ သူတို့ တောင်းဆိုတာတွေ အများကြီးဆိုတော့ ကျွန်တော်အကုန်လုံးကိုတောင် မမှတ်မိတော့ဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ရေးသားထားသော နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ (၂၀၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁶⁶⁰

⁶⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kyainseikgyi Township, December 2014 to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵⁶ Source #26 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵⁷ Source #85 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "TORTURE OF KAREN WOMEN BY SLORC," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁵⁹ "သူတို့ကပြောတယ်၊ KNU က အရေးပေါ်ဆန် တစ်နှစ်စာအလှူခံနေတယ်တဲ့။ တခါ ဗမာတွေက (တပ်မတော်) ပြောပြန်ရော၊ 'နင်တို့က KNU တောင်းရင် ပေးတယ်။ ငါတို့မှာလဲ ရိက္ခာမရှိဘူး စားဘို့မလောက်ဘူး။ အဲဒီတော့ ရွာသားတွေက ငါတို့ကိုလည်းပေးရမယ်။' ဩဂုတ်လတုန်းက ဆန် တောင်း တောင်းတယ်။ သူတို့က ရွာသားတချို့ ကိုအခွန်ကောက်တယ်။ ရာဘာလဲ တောင်းတယ်။ ရွာသားတွေက တစ်နှစ်မှာ လယ်ဘယ်လောက်ထွက်လဲ ဆိုတဲ့ အပေါ်မူတည်ပြီး တစ်နှစ်တခါ ပေးရတယ်။ ရာဘာစိုက်တဲ့ ရွာသားလဲ ပေးရတယ်။ အရင်တုန်းက ဗမာစစ်ကြောင်းတကြောင်းတကာလရင် စခန်းထဲမှာနေတဲ့ ဗမာတွေက ပြောတယ်- 'ငါတို့ စစ်တပ် (နောက်ထပ်စစ်ကြောင်းတကြောင်း) တက်လာနေပြီ။ ငါတို့ မင်းတို့ကို အာမခံပေးမယ်' ဆိုပြီး ပိုက်ဆံတစ်သောင်း တောင်းတယ်။ တခါတခါ ၂၀,၀၀၀ ကျပ်လောက်တောင်းတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living conditions for displaced villagers and ongoing abuses in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

လွန်ခဲ့သည့် ၂၅နှစ်တာကာလတစ်လျှောက်လုံး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကိုတင်ပြခဲ့သော တိုင်တန်းမှုများနည်းတူ ထိုအခွန်အကောက်စနစ်သည် တရားလက်လွတ်ဆန်ပြီး မရှင်းလင်းပဲ မလုပ်မနေရပုံစံမျိုးဖြစ်သည်ဟု စောက-- ကရှင်းပြသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းနှင့် အပစ်ရပ်ကာလနှစ်ခုစလုံးတွင်ရွာသားများ၏ ငွေရေးကြေးရေး မလုံလောက်မှုပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏အမြင်များသည် ကွဲပြားမှုမရှိပဲ တူညီနေကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ များပြားလှသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေကြပြီး ဤအခြေအနေသည် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် ပို၍သိသာပေသည်။

စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ

ယခုလက်ရှိအခြေအနေတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရွာသားများမကြာခဏတင်ပြလေ့ရှိသည့် ကိစ္စရပ်များမှာ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် ထိုနေရာများတွင် ကောက်ခံနေသော အခွန်များဖြစ်ပြီး⁶⁶¹ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုသည် ၎င်းတို့အများဆုံး တွေ့ကြုံနေရသည့် သိသာမြင်သာသော အရာဖြစ်သည်။ ထိုစစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို အစိုးရအဆင့် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသူများသာမက ဒေသအတွင်း လွှမ်းမိုးနိုင်သော အစိုးရအဆင့် မဟုတ်သည့် အဖွဲ့များက ဖွင့်လှစ်ထားနိုင်ပြီး တရားဝင်သည်လည်းရှိသလို တရားမဝင်သည်လည်းရှိသော်ငြားလည်း ၎င်းတို့အဖွဲ့အားလုံးသည် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုကို အတိုင်းအတာတခုအထိ ဆောင်ရွက်နေကြကြောင်း ပြသနေသည်။⁶⁶² ၎င်းတို့သည် များသောအားဖြင့် လမ်းမကြီးတလျှောက်တွင်ရှိတတ်ပြီး⁶⁶³ မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက်တွင်လည်း လေ့များကို အခွန်ကောက် ခံရန်အတွက်ဂိတ်များ ရှိနေတတ်သည်။⁶⁶⁴ ထိုစစ်ဆေးရေးဂိတ်များသည် ဖြတ်သန်းသွားလာနေသော မည်သူမဆို ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ ဥပမာ ကုန်ပစ္စည်းများ⁶⁶⁵၊ အငှားယာဉ်များ⁶⁶⁶၊ ကုန်သည်များ⁶⁶⁷၊ နှင့် ခရီးသည်များ⁶⁶⁸ အားလုံးအပေါ်တွင် အခွန်ဆောင်စေသည်။ ရွာသားများကို စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် လက်ရှိအခွန်ကောက်နေသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှာ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး KNU⁶⁶⁹၊ DKBA (အကျိုးပြု)⁶⁷⁰၊ တပ်မတော်⁶⁷¹၊ မြန်မာလူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ရဲတပ်ဖွဲ့⁶⁷² နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ (BGF)⁶⁷³ တို့အပြင် မကြာသေးမီကမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ တို့ဖြစ်ပါသည်။⁶⁷⁴ ထိုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အာဏာပိုင်များသည် ၎င်းစစ်ဆေးရေးဂိတ်များကိုအသုံးပြုကာ ရွာသားများအပေါ်တွင် ငွေညစ်တောင်း ယူခြင်းဖြင့်

⁶⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tollgates upon tollgates: En route with extortion along the Asian Highway," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tollgates upon tollgates: En route with extortion along the Asian Highway," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES IN TEE SAH RA AREA," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Field Reports and Interviews," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁴ Source #2; နှင့် source #5 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Field Report: January to December 2013, KHRG," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁶ Source #127 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe and Paingkyon townships, March to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, January to June 2014," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Abuses since the DKBA and KNLA ceasefires: Forced labour and arbitrary detention in Doooplaya," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁶⁹ Source #117 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷⁰ Source #106 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷¹ Source #85 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷³ Source #38 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷⁴ "ဒါ့အပြင် လမ်းဆောက်နေတဲ့အနားမှာ သွားလည်တိုကောင်းတဲ့ အဆောက်အဦး လှလှတွေရှိတယ်။ အဲဒီတော့ လူတော်တော်များများက ဆိုင်ကယ်တွေ၊ ကားတွေနဲ့ သွားလည်ကြတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူတို့ (ဇေကျွန်ကုမ္ပဏီ) က ဂိတ်ဖွင့်ပြီး လူတွေဆီက လမ်းကြေးကောက်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများအတွက် ရံပုံငွေ ရှာဖွေခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုဂိတ်များအနေဖြင့် ရွာသားများအပေါ် မည်သည့် အကျိုးအမြတ်ခံစားခွင့်ကိုမှ ပြန်လည်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းမရှိဟု ရွာသားများက ပြောဆိုကြပါသည်။

"DKBA က ဒီဒေသမှာ သွားလာလှုပ်ရှားနေကြတယ်။ သူတို့တွေ အရပ်သားများအကျိုးအတွက် ဘာတခုမှ လုပ်နေတာ မမြင်ရဘူး။ သူတို့တွေက သစ်စက်တွေ၊ ဂိတ်ကို ဖြတ်သွားတဲ့ကားတွေကိုအခွန်ကောက်တယ်။ ဖုန်းတစ်လုံးကို ၅၀,၀၀၀ ကျပ် ဆင်တစ်ကောင်ကို ၁၀၀,၀၀၀ ကျပ် (တစ်နှစ်စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်)၊ ဝဥချက်သည့် မီးဖိုတစ်ခုကို ၁၀၀,၀၀၀ ကျပ်၊ ရာဘာစိုက်ခင်းတွေ နဲ့ ဂိတ်ကို ဖြတ်သွားတဲ့ ခရီးသည်တွေ အကုန်လုံးကို ကောက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော နောက်ဆုံးရ အခြေအနေ တင်ပြချက်၊ ကျုံးမြို့နယ်၊ ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင်လက်ခံရရှိသည်။)⁶⁷⁵

ထိုစစ်ဆေးရေးဂိတ်များသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အခွန်ကောက်ခံမှုများအတွက် ရှိနေခြင်းသည် အသစ်အဆန်းနေရာတစ်ခု မဟုတ်ပဲ ခရီးစဉ်လမ်းကြောင်းတလျှောက်တွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့မျိုးစုံမှ ချထားသော စစ်ဆေးရေးဂိတ်အများအပြားတွင် ရွာသားများကို ခေါ်ယူပြီး အမျိုးမျိုးသော အခွန်များကို ကောက်ခံမှုများ ရှိနေခဲ့ကြသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် ရွာသားများက မကြာခဏ ဖော်ပြပြောဆိုကြသည်။ ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အချိန်ကာလမတိုင်မီက လမ်းကိုအသုံးပြု၍ မလွဲမရှောင်သာ ခရီးသွားလာနေရသော ရွာသားများကို ပစ်မှတ်ထား ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်အတွက် တပ်မတော်⁶⁷⁶ က စစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် DKBA (ဗုဒ္ဓ)⁶⁷⁷ မှလည်း တပ်မတော်လောက် မဆိုးသော်လည်း စစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို အသုံးပြုကြပါသည်။ ဖားအံခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးက ပဋိပက္ခကာများအတွင်း စစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။

"နအဖစစ်သားတွေ [တပ်မတော်]၊ DKBA၊ KPF စစ်သားတွေနဲ့ အတူ အစိုးရဝန်ထမ်းတွေ၊ ရဲတွေကောက်တဲ့ သင်္ကန်းညီနောင်ဂိတ်(ရွာ) က ဖွင့်တဲ့ အထူးစက်မှုဇုန်ဂိတ်နဲ့ သိပ်မဝေးဘူး။ အဲဒီမှာပေးရတဲ့ဂိတ်ကြေးက အခြားဂိတ်ကြီးတွေထက်စာရင် နည်းတယ်။ သင်္ကန်းညီနောင်ဂိတ်မှာ အသေးစား ကုန်တင်ကားဆိုရင် ၃,၀၀၀ ကျပ် ကုန်တင်ကားကြီးတွေဆိုရင် တစ်စီးကို ၁၅,၀၀၀ ကျပ် ပေးရတယ်။ အဲဒီတော့ ခရီးသည်တင်ကား ယာဉ်မောင်းတွေက အဲဒီ သင်္ကန်းညီနောင်ဂိတ်မှာ ထပ်ပေးရဖို့အတွက် အမြဲတမ်းပေးရတာ မဟုတ်ပေမယ့်လို့ ခရီးသည်တွေဆီက တစ်ယောက်ကို ၅၀၀ ကနေ ၁,၀၀၀ ကျပ် အသက်အာမခံကြေးဆိုပြီး ပုံမှန် ကြိုတောင်းတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁶⁷⁸

ထိုဂိတ်များတွင် အခွန်များကို ကောက်ခံရုံမကပဲ ရွာသားများအပေါ်တွင် ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် နောက်ဆက်တွဲ ချိုးဖောက်မှုများကိုဖြစ်စေပါသည်။ ဂိတ်တိုင်းတွင် ထပ်မံလုပ်ဆောင်သော ကန့်သတ်မှုများသည် တဂိတ်နှင့်တဂိတ်အကြား မတူညီပဲ လက်လွှတ်စပယ် ဆန်ကာ ကုန်ကျစရိတ်များမှာလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု

⁶⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Eastern Pa'an District: Forced Labour, Food Security and the Consolidation of Control," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁷⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tollgates upon tollgates: En route with extortion along the Asian Highway," တွင်ကြည့်ပါ။

မရှိသောကြောင့် ရွာသားများမှ မည်သည့်အရာကိုမျှရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရှိရပါ။ ထိုကန့်သတ်မှုများ၏ အမှန်တကယ် ရည်ရွယ်ချက်မှာလည်း ဝေဝေဝါးဝါးရှိလှသည်။ အခြေခံလိုအပ်သော ကုန်များ၏ ပမာဏနှင့် တင်ပို့သယ်ဆောင်မှုအပေါ်တွင် ကြီးလေးစွာ၊ အဓမ္မဆန်စွာ ကန့်သတ်ပြီး တချို့အချိန်များတွင် မရှိမဖြစ်သုံးစွဲရသည့် ဆန်၊ ဓါတ်ခဲ နှင့် ဆေးများကိုပါ ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ကြသည်။⁶⁷⁹ ကုန်ပစ္စည်း မြောက်မြားစွာသယ်ဆောင်လာသည့် သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ကုန်များယူဆောင်လာသည့် ရွာသားများသည် အဖမ်းခံရမည့်၊ ဒဏ်ကြေးပေးဆောင်ရမည့်၊ အခန့်မသင့်လျှင် ထိန်းသိမ်းခံရပြီး နှိပ်စက်ခံရမည့် အန္တရာယ်များကို တွေ့ကြုံရသည်။⁶⁸⁰ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာမြင့်နေပြီဖြစ်သော အစိုးရစနစ်၏ ပြင်းထန်သော ဖိနှိပ်မှုအောက်တွင် အခြေခံထောက်ပံ့ရေး ပစ္စည်းများ ရရှိနိုင်ရန် ဤသို့သော ထပ်မံတားဆီးမှုများသည် ရွာသားများအပေါ် ပြင်းထန်သော ရိုက်ခတ်မှုများဖြစ်စေသည့် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့ခြင်း၊ အခြေခံ စားသောက်ကုန်များ ပြတ်လပ်ခြင်း၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာပြဿနာနှင့် လုံခြုံမှုမရှိခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့်မရှိခြင်း အစရှိသည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုမှုဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများ ပြင်းပြင်းထန်ထန်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဆေးဝါးပစ္စည်းအပါအဝင် ကန့်သတ်ထားသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို သယ်ဆောင်ခွင့်ရရန်အတွက် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များရှိ လက်နက်ကိုင်အရာရှိများသည် ရွာသားများထံမှ ကြီးမားသော လာဘ်ထိုးငွေကို လက်ခံသည်အထိ အကျင့်ပျက်ခြစားကြပါသည်။⁶⁸¹ ထိုသို့သော အတိုင်းထက်အလွန်ကန့်သတ်ခြင်း၊ လာဘ်ပေးရခြင်း၊ အခပေးရခြင်း တို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ငွေရေးငွေကြေးအခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ရပြီး ရံဖန်ရံခါတွင် ထိုသို့သောပစ္စည်းများကို သယ်ဆောင်ရန်အတွက် ဒေသအာဏာပိုင်များထံမှ အစိုးရအကြီးသော သယ်ဆောင်ခွင့်လက်မှတ်များကိုပါ ရယူရခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲပြဿနာများပိုမိုဆိုးဝါးစေပါသည်။⁶⁸² ဤသို့ခွင့်ပြုလက်မှတ်မပါဘဲသွားလာသည်ကို တွေ့ရှိပါက အဖမ်းခံရခြင်း၊ ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရခြင်း၊ သို့မဟုတ် အမျိုးမျိုးသော အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းတို့ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ဤသို့သော အခြေအနေများ ဖြစ်ပွားရခြင်းကို ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

"ဂိတ်တိုင်းမှာ ခရီးသွားတိုင်း မှတ်ပုံတင်အစစ်ခံရတယ်။ အိတ်တိုင်းကိုစစ်တယ်။ အဲဒါ သူတို့အတွက် ဒုက္ခသိပ်များတယ်၊ သူတို့ရဲ့ သွားလာမှုကို ကန့်သတ်ခံရတယ်လို့ အဲဒီဒေသက အရပ်သားတွေက ပြောတယ်။ တကယ်လို့ စစ်သားတွေက ပိုက်ဆံလိုပြီဆိုရင် ပိုက်ဆံ ဒါမှမဟုတ် ပစ္စည်းတခုခုကို တောင်းလို့ရတဲ့အထိ သူတို့ကို စစ်ဆေးရေးလုပ်တယ်။ ခြိမ်းခြောက်တယ်။ မှတ်ပုံတင်မပါဘဲလူတိုင်းကို ဖမ်းတယ်။ ဒေသခံစစ်တပ် ဒါမှမဟုတ် နအဖ အာဏာပိုင်တွေဆီက ထုတ်ပေးတဲ့ ဖြတ်သန်းခွင့်လက်မှတ်မပါရင် ဒါဏ်ရှိက်တယ်။ ဒါဏ်ကြေးက ပုံမှန် ၅,၀၀၀ ကျပ်လောက်ပေးရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ပြန်သည်။)⁶⁸³

ထိုသို့သော ခွင့်ပြုလက်မှတ်များ၊ ငွေကြေးပေးဆောင်ရမှုများ လိုအပ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်မှာ တပ်မတော်နှင့် ရံဖန်ရံခါ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အနေဖြင့် ကျေးရွာနေ ပြည်သူလူထုများ၏ ဘဝအပေါ်တွင်

⁶⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Movement and Trade Restrictions in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PATROLS, MOVEMENT RESTRICTIONS AND FORCED LABOUR IN TOUNGOO DISTRICT," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Movement and Trade Restrictions in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Movement and Trade Restrictions in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," တွင်ကြည့်ပါ။

ထိန်းချုပ်ထားလိုသော၊ ကြောက်ရွံ့စေလိုသော၊ မလုံခြုံမှုကိုခံစားစေလိုသော အရိပ်အငွေ့ကို ဖန်တီးလိုသောကြောင့် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များအနေဖြင့် ရွာသားများ၏လွတ်လပ်စွာသွားလာမှုများကို ကန့်သတ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော မလုံမခြုံမှုသည် ဂိတ်များတွင် တာဝန်ကျနေသော လက်နက်ကိုင်စစ်သားများက ရပ်တန့်ခံရသောရွာသားများအပေါ်တွင် စိတ်မထင်လျှင်မထင်သလို ပြုမူမှုများခံရသည့်အချိန်တွင် ပိုမိုသိသာထင်ရှားလှပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များရှေ့လှမ်းဖြတ်လျှောက်သောအခါ အားနည်းသောသူများ ပြန်လည်တွန်းလှန်နိုင်စွမ်း မရှိသောသူများအနေအထားသို့ရောက်ရှိသွားသည်ဟုခံစားရကြောင်း ရွာသားများကပြောပြကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများတွင် နေထိုင်သောရွာသားများအပေါ်တွင်ပိုမိုပစ်မှတ်ထား၍ အလွဲသုံးစားလုပ်ဆောင်မှုများ မကြာခဏဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။⁶⁸⁴ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်နေမှုများကိုသိသာထင်ဟပ်စေပြီး ရွာသားများအတွက် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များကို ရှောင်ကြည်ရန်မဖြစ်နိုင်လောက်သည့် အနေအထားကြောင့် ထပ်မံ၍ငွေကြေးနှင့်အခြားသောနည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်သောချိုးဖောက်မှုအန္တရာယ်အောက်သို့ ရွာသားများအား ရောက်ရှိစေပါသည်။ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် ထပ်မံခံစားရသော အခြားချိုးဖောက်ခံရမှုများမှာ ရွာသားများအားနှိပ်စက်ခြင်း⁶⁸⁵၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း⁶⁸⁶ နှင့် တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်ခြင်း⁶⁸⁷ တို့ဖြစ်ပါသည်။

ယခုနောက်ပိုင်းနှစ်များတွင်၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ သိသိသာသာ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် ရွာသားများတွေ့ကြုံရသည့် ဆင်ခြင်တုံတရား ကင်းမဲ့သော ဆက်ဆံမှုများ လျော့နည်းလာပြီဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ရွာသားများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အန္တရာယ်ပြုလိုမှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်။ လမ်းခရီးတွင် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ ဆက်လက်ရှိနေခြင်းကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်သူများအား ဂိတ်များတွင် တွေ့ဆုံရင်ဆိုင်ရတိုင်း အမှန်တကယ်ပင် ၎င်းတို့၏ တကိုယ်ရေလုံခြုံမှုအတွက် စိုးရိမ်ကြရပါသည်။ ထို့အပြင် ကားမောင်းသူများ နှင့် ကုန်သည်များ အထူးသဖြင့် တိရိစ္ဆာန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်သူများက ၎င်းတို့ကြုံတွေ့နေရသော စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် အခွန်ကောက်ခံမှု လုံးဝလျော့နည်းသွားခြင်းမရှိသေး ကြောင်းကို ပြောဆိုကြပြီး ၎င်းတို့ကုန်သွယ်မှုမှ ရရှိသောအကျိုးအမြတ်ကိုပင် ထိခိုက်နေသည်ဟုဆိုသည်။⁶⁸⁸ ဝင်းရေးမြို့နယ်ရှိ ကုန်ကူးသည်များ ရင်ဆိုင်နေရသော အကြောင်းအရာများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးက ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

"သူတို့ရဲ့ နားတွေကို သွားပို့တဲ့ လမ်းမှာ ဂိတ်တွေအများကြီးကိုဖြတ်ရတယ်ဆိုတော့ အခွန်အနေနဲ့ ပိုက်ဆံတွေအများကြီးပေးရတယ်။ အဲဒီလိုပိုက်ဆံပေးပေမယ့်လည်း ဂိတ်မှာရှိတဲ့အရာရှိက [မည်သည့်အဖွဲ့မှန်းမသိပါ] သူတို့ပိုက်ဆံ [အခွန်] က မလုံလောက်ဘူးလို့ပြောတယ်။ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်မှာရှိတဲ့ အဲဒီဂိတ်တွေကမြန်မာလက်နက်ကိုင်[တပ်မတော်] အပါအဝင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တော်တော်များများ နဲ့ပတ်သက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားသော နောက်ဆုံးရ အခြေအနေ တင်ပြချက်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင်လက်ခံရရှိသည်။)⁶⁸⁹

⁶⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tollgates upon tollgates: En route with extortion along the Asian Highway," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁸ Source #38၊ source #42 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin and Hpa-an townships, June to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁸⁹ "Thaton Situation Update: Bilin and Hpa-an townships, June to November 2014," KHRG, February 2015.

အဆိုပါ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာများ ရရှိရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆက်လက်ထားရှိနေသော်လည်း ရွာသားများထံမှ တိုက်ရိုက်ကောက်ခံနေသော ထိုငွေကြေးများသည် မည်သည့် နေရာ မည်သူထံသို့ရောက်ရှိသွားကြောင်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု လုံးဝမရှိနေသည်ကို မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။ ဆေးဝါးများအပေါ်ကန့်သတ်မှုနှင့် ခွင့်ပြုချက် ထောက်ခံစာများလိုအပ်ချက် လျော့နည်းသွားခဲ့သော်လည်း စစ်အင်အားတည်ဆောက်မှုတည်ရှိနေခြင်း ပြယုဂ်ဖြစ်သော စစ်ဆေးရေးဂိတ်များ နှင့် ထိုစစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် ကောက်ခံသော အခွန်များသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးအဖြစ်ဆက်လက်သိသာထင်ရှားနေဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖားအံခရိုင်၊ နဘူးမြို့နယ်မှ စောအ--- က ၂၀၁၄တွင်ရှိသော ဂိတ်များ၏ အခြေအနေကို ပြောပြသည်။

"ကျွန်တော်ကို ဂိတ်က [ဒေသခံရဲ့] ၂ ခါတောင် ဒဏ်ရိုက်တယ်။ ကျွန်တော် သူများဆီက ကြားဘူးပေမယ့် အခုတော့ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ကြုံလိုက်ရတယ်။ ပထမအကြိမ်က နီဘိုးကလိုးရွာက လူနာတစ်ယောက်ကို ဆေးရုံ [ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မယ်တော်ဆေးခန်း] ကို သွားပို့တုန်းကပေါ့။ ကျနော်က မှတ်ပုံတင် ယူသွားဖို့ မေ့သွားတယ်။ သူတို့ [ရဲ့] တွေက ကျနော်ကို ဘန်ကောက်က ပြန်လာတာလို့ ထင်ကြတယ်။ မယ်တော်ဆေးခန်းက ပြန်လာတာလို့ သူတို့ကို ကျွန်တော်ပြောပြတယ်။ ကျွန်တော်သောကြာနေ့က သွားပြီး အင်္ဂါနေ့မှာပြန်လာတာ။ ကျွန်တော် မှတ်ပုံတင်နံပါတ်ကိုမမှတ်မိဘူး၊ ဒါပေမယ့် ကျနော်မှာ ရွာသူကြီးဖုန်းနံပါတ် ရှိတယ်လို့ပြောပြတယ်။ သူတို့ကကျွန်တော်လိမ်နေတယ်လို့ပြောပြီး လဝက [လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိ] ကို ကျပ် ၁,၀၀၀ နဲ့ ရဲအတွက် ကျပ် ၁,၀၀၀ စီ ပေးရမယ်လို့ ပြောတယ်။ အားလုံးပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျပ် ။ နောက် ၂ ပါတ်ကြာ ၃ ပါတ်ကြာ တခါပြန်လာတော့ ကျနော် မှတ်ပုံတင် ထပ်မေ့ ကျန်ခဲ့ ပြန်တာနဲ့ ၄,၀၀၀ ကျပ် ရဲကို ထပ်ပေးရပြန်ရော။ ခံစားရတဲ့သူတွေက ဘန်ကောက်ကနေ ပြန်လာတဲ့ သူတွေပဲ။ သူတို့က အနည်းဆုံး ၁,၀၀၀ ကျပ် ဒါမှမဟုတ် ၂,၀၀၀ ကျပ်ပေးရတယ်။" စောအ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ဂ--- ရွာ၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၄ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။)^{၆၉၀}

ရွာသားများအနေဖြင့်ခရီးသွားခွင့် ထောက်ခံစာကို သယ်ဆောင်ရန် မလိုအပ်တော့သော်လည်း ရွာသားများထံမှ ပိုက်ဆံရယူနိုင်ရန်အတွက် မှတ်ပုံတင်ကဒ်ကိုအကြောင်းပြုပြီး ငွေကြေးတောင်းခံရန်အသုံးပြု လျက်ရှိဆဲဖြစ် သည်။ ထို့အပြင် မှတ်ပုံတင်ကဒ်(နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ်) များကိုပြသရန်ဂိတ်များ၌ ဆက်လက်တောင်းဆို နေခြင်းသည် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများအပြင် ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကိုလဲဖြစ် ပေါ်စေပါသည်။ မှတ်ပုံတင်များပြုလုပ်ရာတွင်လဲခွဲခြားဆက်ဆံမှုခံရသည့်လူနည်းစုအုပ်စုများဖြစ်သည့်မူဆလင်ဘာသာဝင်များအတွက် အဆိုပါစစ်ဆေးရေးဂိတ်များတည်ရှိနေမှုကြောင့် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွား လာမှုအပေါ် ကန့်သတ်ခံရခြင်းကို တွေ့ကြုံနေရပါသည်။^{၆၉၁}

မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှိနေသည့်အပြင် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေမှုသည် ရပ်ရွာလူထုများအတွက် ငွေကြေးဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ဆက်ဖြစ်နေစေသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကောက်ခံနေသော အခွန်များ သည် ၎င်းတို့၏ စစ်ဆင်ရေးများတွင် တိုက်ရိုက်အသုံးပြုရန်အတွက် ဖြစ်ပြီး ထိုကဲ့သို့သော အခွန်ကောက်ခံမှုသည် ယနေ့ကာလအထိ ဆက်ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ငွေကြေးတောင်းခံမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် မကြာခဏဆိုသလိုပင်ရွာသားများမှငွေပေးဆောင်ရန်သေချာစေခြင်းအလို့ငှာဆောင်ရွက်ရာတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှထပ်မံ၍ အခြားသောချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့်KNU မှ အခွန်ကောက်စနစ်ကို

^{၆၉၀} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၆၉၁} "ကျွန်တော်ခံစားချက်သိပ်မကောင်းဘူး၊ ကျွန်တော့်အတွက်တင်မဟုတ်ဘူး၊ ကျွန်တော့်ကလေးတွေဘဲ အခက်အခဲတွေရတယ် (ကျွန်တော်တို့ခရီးသွားဘို့ မှတ်ပုံတင်မရှိတဲ့အခါ)။ ကျွန်တော်က အသက်ကြီးနေလို့ ကိစ္စမရှိသေးဘူး (ကျွန်တော့်မှာ မှတ်ပုံတင်မရှိ ပေမယ့်လဲ) ဒါပေမယ့် ကျွန်တော့်ကလေးတွေရှေ့ ရှောက်ဘယ်လိုလုပ်မလဲ စိတ်ပူတယ်။ သူတို့တွေမြန်မာမှတ်ပုံတင်လက်မှတ်မရှိရင် သူတို့တနေရာကနေ တနေရာကို သွားဘို့ ခက်လာလိမ့်မယ်။" Source # 120 တွင်ကြည့်ပါ။ အခန်း(၈)၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများ ကိုကြည့်ပါ။

ဖော်ဆောင်လုပ်ကိုင်နေသော်လည်း ထိုအခွန်ပေးသူများ၏ ငွေကြေးများသည် တလွဲအသုံးပြုခြင်းခံရပြီး ရပ်ရွာနေလူထုအတွက် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းကာ ပြည်သူ့ကောင်းကျိုးအတွက် ကောက်ခံခြင်း မဟုတ်ကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။ အခွန်အကောက်များသည် အခွန်ပေးဆောင်သူများ၏ အကျိုးအမြတ်ခံစားခွင့်အတွက် အသုံးပြုသင့်ပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်မပေးသည့်အခါ ပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများ ကိုနှစ်နာစေကာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တရားဝင်အခွန်ကောက်ခံနိုင်ပြီး လူထုဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည့်သူများဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU အနေဖြင့် ရွာသားများ၏ အသံကို နားထောင်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုများကို အဆုံးသတ်စေရမည့်အပြင် ရွာသားများအတွက် မျှတ၍လွယ်ကူစွာနားလည်စေနိုင်သော၊ မည်သို့မည်ပုံ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိနေနိုင်သည်ဆိုသော တိကျသည့် ရှင်းလင်းချက်နှင့်အတူ အခွန်ကောက်စနစ်ကို ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ

အထက်တွင်အသေးစိတ်ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ရှင်သန်ရပ်တည်မှုအပေါ်တွင် အမြဲထိခိုက်နေစေသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ အဓိကနည်းလမ်း သုံးသွယ်မှာ လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော ချိုးဖောက်မှုနည်းလမ်း အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များမှာ များသောအားဖြင့်တူညီလေ့ရှိသည်။ ထိုအလွဲသုံးစားပြုမှုများ၏ အဓိကသက်ရောက်မှုများအဖြစ် ဆိုးဝါးပြင်းထန်သော ငွေကြေးအကြပ်အတည်းများ၊ ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများ၊ လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများနှင့် အကောက်ခွန်စနစ်အပေါ်ကြောက်ရွံ့မှုနှင့်မယုံကြည်မှုများ ရှိခဲ့ပြီး ရှိနေဆဲလည်းဖြစ်သည်။

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဆိုးရွားပြင်းထန်သည့် ငွေကြေးအကြပ်အတည်းများ

ရာစုနှစ်လေးပုံတစ်ပုံကျော် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းနှင့်တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်း အဖြစ်အပျက်များသည် ၎င်းတို့အတွက် သို့မဟုတ် မိသားစုများအတွက်ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်းကို ပြင်းထန်စွာထိခိုက်စေခဲ့သည်။ အဆိုပါ ချိုးဖောက်မှုများသည် ရွာသားများ၏ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ အဓိကအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပိုင်ဆိုင်မှုများ⁶⁹²၊ အစားအစာ⁶⁹³ နှင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ⁶⁹⁴ အလားတူစွာ ငွေကြေးဘဏ္ဍာနှင့် စုဆောင်းထားမှုများ⁶⁹⁵ အပေါ် ပစ်မှတ်ထားလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများ၏ ဘဏ္ဍာရေးကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေသကဲ့သို့ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များတွင် အတင်းအကြပ်ကောက်ယူခြင်းခံရသောကြောင့် စားသုံးကုန်ပစ္စည်းများ၏ ကုန်ကျစားရိတ်များသည်လည်း သွယ်ဝိုက်သောနည်းလမ်းဖြင့် ဈေးနှုန်းမြင့်တက် စေခဲ့ပါသည်။⁶⁹⁶ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်သန်နေထိုင်မှုဘဝလုံခြုံရေးကို အထိပါ ကျူးလွန်မှုများက တိုက်ရိုက်သက်ရောက်ထိခိုက်နေကြောင်း ထိုအခြေအနေက ညွှန်းဆိုနေပါသည်။

⁶⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INCOMING FIELD REPORTS," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The Ongoing Oppression of Thaton District: Forced Labour, Extortion, and Food Insecurity," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun Interview Transcript: Naw P---, November 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹⁵ Source #154 တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹⁶ Source #126 တွင်ကြည့်ပါ။

ရပ်ရွာလူထုအသိုက်အဝန်း၏ အစာအဟာရနှင့် ရှင်သန်နိုင်မှုကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်ခံလာရသည်နှင့်အမျှ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ ဘဝအားအခြေအနေနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြုပြင်ရသည့်အခြေအနေသို့ တွန်းပို့ခြင်းကိုခံရပြီး မိသားစု နှင့် အသိုက်အဝန်းများ ပြိုကွဲမှုကို ကြုံတွေ့ရသည်။ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများမှ သက်ဆင်းလာသည့် ငွေကြေးဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက်၎င်းတို့အပေါ်တွင်ကျရောက်လာ သောငွေကြေး တောင်းခံမှုများကို ပေးအပ်ရန်အလို့ငှါတချို့ရွာသားများသည် ကိုယ်ပိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို ရောင်းချကြရသည်။⁶⁹⁷ ထို့အပြင် အမွေတောင်းခံမှုများနှင့် အခွန်အကောက်များကို ပေးဆောင်ရန်နှင့် လုယက်မှုများကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုများကို ဖာထေးမိနိုင်ရန်အတွက် ချေးငွေများရယူကြရသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။⁶⁹⁸ ထိုအခြေအနေကို ဖားအံမြို့နယ်ရှိ နော်ဒတ --- က ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြပါသည်။

"သူတို့အခွန်လာကောက်ချိန်ဆိုရင် ပြေးပြီးသွားယူရတယ်။ အကယ်၍ရှင်မှာ ပိုက်ဆံပေးစရာမရှိရင် ပိုက်ဆံချေး နိုင်တဲ့တစ်ယောက်ကိုရှာပြီး သူတို့ကို ပေးရတယ်။ ရွာသားအများစုက ပိုက်ဆံတွေချေးရပြီး အခု အကြွေး တွေတက်နေတယ်။ ရွာသားတွေမှာ စားစရာဘာမှမရှိပေမယ့် ဗမာတွေကို[တပ်မတော်] ကူပေးနေတာပဲ။ ကျွန်မတို့က အစိုးရရဲ့ မြေပေါ်မှာ နေနေကြတာလို့ သူတို့ကပြောတယ်။ အဲဒီလိုဆိုတော့ ကျွန်မတို့က သူတို့မြေပေါ်မှာ နေနေလို့ သူတို့ကို အခွန်ပေးရတယ်ဆိုတဲ့သဘောမျိုးပေါ့။"

နော်ဒတ--- (မ၊ ၂၉ နှစ်) ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်၊ မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁶⁹⁹

တခါတရံတွင်ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ငွေရေးကြေးရေးအခြေအနေကို မည်သို့ဖြေရှင်းရမုန်း မသိနိုင် အောင်အထိ ထိုကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများသည် အလွန်အမင်းဖြစ်လာသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် ကျရောက်လာသော ထိုဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ထမ်းပိုးရမှုမှာ အလွန်များလာသောအချိန်တွင် သူတို့အနေဖြင့် ရံဖန်ရံခါ ဝင်ငွေရှာပုံ ရှာနည်းကို ပြောင်းလဲလိုက်ရကြောင်း လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်နေ စောဒေဝ--- က ဖြစ်ပျက်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်က ရှင်းပြသည်။

"ရွာသားတွေက စစ်တပ်ကို[တပ်မတော်] ဆန် ၄ တင်း ပေးရတယ်။ ၃ တင်းကို အစိုးရ ကုန်သွယ်မှုဌာနကိုပေးရမယ်။ အားလုံး ၇ တင်းဆိုတော့ သူတို့ရွာသားတွေအနေနဲ့ဘယ်လိုမှ မတတ်နိုင်တော့ဘူး။ [ပေးရတာ များလွန်းလို့] အဲဒီတော့ သူတို့ အလုပ်တွေအကုန်နားပလိုက်တယ်။ [အခုဆို] ဘယ်သူမှ အဲဒီမြေပေါ်မှာ အလုပ်မလုပ်တော့ဘူး။"

စောဒေဝ--- (ကျား)၊ လှိုင်းဘွဲ့ရပ်ကွက် (---)၊ လှိုင်းဘွဲ့ မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ (၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁰⁰

ထိုကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများသည် ရွာသားများ၏ဘဝကို ထိခိုက်နေစေခဲ့သည်။ ယခင်ကကဲသို့ ၎င်းတို့ ဆက်လက် နေထိုင်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် မစီမံကွပ်ကဲနိုင်သည့်အဆုံး ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို မကြာခဏခွဲခွာ ချန်ထားလုပ်ထား ကြရတော့သည်။ အလွန်အမင်းငွေကြေးတောင်းခံမှုများက ရွာသားများအား ရွှေ့ပြောင်းစေ ရန်တွန်းအား တခုဖြစ်လာကာ ရပ်ရွာလူထုအသိုက်အဝန်း၏ လူနေမှုဘဝအသွင်လျှောက်ကိုပါ ထပ်မံပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။

⁶⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹⁸ "သူတို့ကပြောတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ အထမ်းသမားမလိုက်နိုင်ရင် ပိုက်ဆံပေးရမယ်တဲ့။ သူတို့က တစ်နေ့ကို ၁၀၀၀ကျပ် လိုချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ပေးရမယ်။ ဒါပေမယ့် အားလုံး ဘယ်သူမှ မတတ်နိုင်တော့အခြားသူဆိုက ပိုက်ဆံချေးပေးရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "SPDC & DKBA ORDERS TO VILLAGES: SET 2000-B," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁶⁹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CAUGHT IN THE MIDDLE," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်ခြင်းတို့ကြောင့်ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း

ပဋိပက္ခကာလအတွင်းလုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရွာသားများအပေါ်တွင် အစဉ်အမြဲသက်ရောက်နေသောဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးသည် ရွာသားအမြောက် အများကို အလွန်အမင်းဆင်းရဲစေသော အခြေအနေသို့တွန်းပို့ပြီးသာမက ထပ်ဆင့်ချိုးဖောက်မှုများက မကြာခဏဆိုသလို ရွာသားများ၏ဘဝကို အကြီးအကျယ်ပျက်စီးမှုကိုပါဖြစ်စေသည်။ ရွာသားများထံမှပိုင်ဆိုင်မှုများလုယက်ပြီးသောအခါ အစားအစာအနည်းငယ်မျှသာချန်ခဲ့ခြင်း၊ ထို့အတူ ၎င်းတို့၏လယ်ယာ မြေများဖျက်ဆီးခံရပြီးနောက် နောက်တဖန်ပြန်လည်စိုက်ပျိုးရန်မျိုးစေ့များကျန်ရှိမနေခြင်းနှင့်လုံလောက်သော အစားအစာရရှိရေးအတွက်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်သော အလားအလာများပျောက်ဆုံးခြင်း⁷⁰¹ သို့မဟုတ် သူတို့၏ ကောက်ပဲသီးနှံများကို အခွန်အဖြစ် ဒေသခံလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များက တောင်းခံခြင်းတို့ ထပ်တလဲလဲကြုံတွေ့ရကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။ လူထုအသိုင်းအဝန်းပေါ်တွင် တပ်မတော်၏ အလွန်အကျူးတိုက်ခိုက်မှုများသည် ရွာသားများ၏ဘဝရှင်သန်ရပ်တည်မှုကို ထိခိုက်စေရုံသာမကပဲ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့်မယုံကြည်မှုဝန်းကျင်ကိုပါဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဤအချက်က အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး လက်ရှိအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၏တည်တံ့ခိုင်မာမှုကို ရွာသားများက မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာစေသည်။ ယုတ်နွယ်ဆက်စပ်နေသော အလွဲသုံးစားမှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မသေချာမရေရာသောအခြေအနေသို့ရောက်ရှိနေခြင်းကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာမှမီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပါသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် တပ်မတော်၏ စဉ်ဆက်မပြတ်ချိုးဖောက်နေမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ကိုယ့်ကိုကိုယ် အသက်ရှင်သန်နိုင်အောင် ရုန်းကန်နေကြောင်း ရှင်းပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

"အခုဒီမှာ နအဖ [တပ်မတော်] က သူတို့ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းလို သဘောထားပြီး ယူသွားလို့ တိရစ္ဆာန်တွေ အကုန်ကုန်ပြီ။ ကျွန်တော်တို့ အရမ်းဆင်းရဲကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဘာမှမရှိဘူး။ နအဖစစ်သားတွေက ဘာဖြစ်လို့ တချိန်လုံး ပိုက်ဆံတွေကောက်နေတာလဲ၊ ကျွန်တော်တို့ပစ္စည်းတွေဘာလို့ယူနေတာလဲ၊ ကျွန်တော်တို့ကိုဘာလို့သတ်နေတာလဲ။ ကျွန်တော်တို့ဘယ်နေရာကို ဆက်သွားရမလဲမသိတော့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ခြေကုန်လက်ပမ်းကြနေပြီ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက်အစီရင်ခံစာ၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁷⁰²

ဤဥပမာက လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွှတ် အခွန်ကောက်ခြင်းတို့သည် ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အသိုင်းအဝန်းအတွင်းရင်ဘောင်တန်း နေနိုင်စွမ်းမရှိအောင် မည်သို့ဖြစ်သွားရ သည်ကိုသရုပ်ဖော်ပြနေပေသည်။ ဤအခြေအနေအတွက် များသောအားဖြင့် အကျိုးဆက်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြ ခဲ့ရသည့်အတိုင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မိသားစုဝင်တစ်ချို့သည် ၎င်းတို့၏ရပ်ရွာဒေသရှိ မှီခိုသူများထံ ငွေပြန်ပို့နိုင်ရန် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ အလုပ်လုပ်ရန် ရွှေ့ပြောင်းသွားသောကြောင့် မိသားစုများ အသိုင်းအဝန်းများနှင့်ကွဲကွာခဲ့ရသည်။⁷⁰³ ရွာသားများအနေဖြင့် အခြေခံကုန်ထုတ်လုပ်သောလယ်သမားများဖြစ်ပြီးငွေကြေးတောင်းခံမှုများကို ပေးဆောင်ရန်အခက်အခဲများကြောင့်

⁷⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks, killings and increased militarisation in Nyaunglebin District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Starving them out: Food shortages and exploitative abuse in Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Living conditions for displaced villagers and ongoing abuses in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Doooplaya District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Consolidation of Control: The SPDC and the DKBA in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

လယ်ယာမြေများကို စွန့်ခွာသွားရပြီး အခကြေးငွေနည်းသော၊ အရည်အသွေးနိမ့်သော၊ ယုံကြည်အားထား၍ မရသော အလုပ်များတွင် နေ့စားအလုပ်သမားများ ဖြစ်သွားစေကာ⁷⁰⁴ မှတ်ပုံတင်မရှိသော အလုပ်သမားအခွင့်အရေး အလွဲသုံးစားပြုခံရမှုများကို အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံများတွင် ထပ်မံခံစားရပြန်သည်။⁷⁰⁵

လူယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခြင်း အပါအဝင် စဉ်ဆက်မပြတ် ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် မိသားစုတစ်စုလုံး ၎င်းတို့ရွာတွင် နေထိုင်ရန် စိတ်မချရသောအခါ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့အိမ်များကို မခွဲခွာချင်သော်လည်း စနစ်ကျကျ ပြောင်းရွှေ့နေရာ ချထားခြင်းသည် အဓိကကျသော ရွေးချယ်စရာဖြစ်လာသည်။⁷⁰⁶ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှုဆိုသည်မှာ ရွာသားများနှင့် သူတို့မိသားစုများသည် ၎င်းတို့ဇာတိလူထုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တောင်းဆိုမှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန်၊ နောက်ထပ် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်လာရမှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ဒုက္ခသည် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူ စခန်းများဆီသို့ စသည့်အန္တရာယ်များသောလမ်းခရီးကြမ်းကို ရွေးချယ်သွားရခြင်းဖြစ်သည်။⁷⁰⁷ ဤသည်ကို နော်နတ--- က အဓမ္မတောင်းခံသော လူစားထိုးခ၊ ပေါ်တာအထမ်းသမားကြေး၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုနှင့် ထမ်းပိုးစေခြင်းတို့နှင့်အတူတွဲပါလာသော ချိုးဖောက်မှုများ အစရှိသည်တို့ကို ညှိနှိုင်းရန်၊ ရှောင်ရှားရန်၊ ပေးဆောင်ရန် မည်သို့မှမဖြစ်နိုင်တော့သောအခါ သူမ ပလ---ရွာမှထွက်ပြေးလာပြီးနောက် ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ရှင်းပြခြင်းဖြစ်သည်။

"ကျွန်မတို့က မြန်မာ[တပ်မတော်] နဲ့ ခိုဖယ်ဘော [DKBA]⁷⁰⁸ ကြောင့် ရွာမှာနေလို့ကို မရတော့ဘူး။ ကျွန်မတို့ရွာကို သူတို့လာရင် ကျွန်မတို့ကို သူတို့နဲ့အတင်းသွားခိုင်းတယ်။ ကျွန်မတို့မသွားရဲဘူးဆိုရင် သူတို့ကိုပိုက်ဆံပေးရတယ်။ ပိုက်ဆံပေးစရာမရှိဘူးဆိုရင် ကျွန်မတို့လိုက်ကိုလိုက်ရတယ်။ သူတို့က ခရီးတခေါက်စာ အထမ်းသမားကြေး ၅,၀၀၀ ကျပ် တောင်းတယ်။ [အထမ်းသမားအဖြစ် မလိုက်လိုလျှင်] ခရီးတခေါက်ကို ၅ ရက်ကြာတယ်။ အခုသူတို့က ကျွန်မတို့ကို မိသားစုတစ်ခုကို ၇၀၀ ကျပ် လစဉ်ပေးဘို့ အတင်းစလုပ်နေပြီ။ ကျွန်မတို့မိသားစုလတိုင်းအဲဒီ လောက်တော့မပေးနိုင်ဘူးလေ။ အဲဒါနဲ့ကျွန်မတို့ဒီကို ရောက်လာတာ။"

နော်ယပ--- (မ၊ ၂၁ နှစ်) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက်အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြသည်။ ယပ---ရွာ၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁰⁹

⁷⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰⁵ "သူတို့က နှစ်တိုင်း သီးနှံခွန်တိုးကောက်တယ်။ ဒါနဲ့ ငါ့အဖေလဲ (နောက်ဆုံးမှာ) အဲဒီအတိုင်း ဘယ်လိုမှ ဆက်မလုပ်နိုင်တော့ဘူး။ နော်ဘ--- ဘန်ကောက်ကို (အလုပ်လုပ်ရန်) သွားလိုက်ရတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကျွန်မကကောင်းမပြီးသေးဘူး။ ဒါနဲ့ သူ (နော်ဘ---) က (အားလုံး) စားဝတ်နေရေးအတွက် ပိုက်ဆံထောက်ပံ့ရတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Naw A---, June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ "ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ထိုင်းနိုင်ငံမှာ အလုပ်လုပ်ရတဲ့ အတွေ့အကြုံကိုပြောရရင် ကျွန်တော်တို့က သူတို့နိုင်ငံသားမဟုတ်တော့ ဘာအာမခံချက်မှ မရှိဘူးလို့ ခံစားရတယ်။ သွားချင်တိုင်းမသွားရ၊ လုပ်ချင်တိုင်းမလုပ်ရနဲ့ တချိန်လုံး ကြောက်ကြောက်နဲ့ နေရတယ်။ ငါတို့ ကြောက်ကြောက်နဲ့ဘဲ ကျွန်တော်တို့အလုပ်လုပ်ပြီး ကျွန်တော်တို့လိုချင်တာကို ရအောင်ကြိုးစားရတာဘဲ။" Source #160 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe Township, April to May 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰⁶ "သူတို့က သူတို့ရွာမှာဘဲ အရမ်းနေချင်တာပေါ့။ သူတို့အတွက် ထိုင်းနိုင်ငံကို ထွက်ပြေးဘို့ကလည်း လွယ်လှတာတော့ မဟုတ်ဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Update on SPDC/DKBA attacks at Ler Per Her and new refugees in Thailand," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Over 3,000 villagers flee to Thailand amidst ongoing SPDC/DKBA attacks," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁰⁸ DKBA ကို အများအားဖြင့် ခိုဖယ်ဘော အဖြစ်ရည်ညွှန်းကြသည်။ ၎င်းစကားသည် ကရင်စကားမှ တိုက်ရိုက်ယူထားခြင်းဖြစ်ပြီး DKBA ၏ ယူနီဖောင်းကို ရည်ညွှန်းသော အဝါရောင်ခေါင်းပတ်ပုဝါဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

⁷⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," နှင့်၊ "ရွာသားအများစုအနေဖြင့် နအဖ (တပ်မတော်) နှင့် DKBA ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင်ရှိသောရွာများတွင်ဆက်ရှိနေသော်လည်းသူတို့ဘဝများသည်ခက်ခဲနေကာဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကလည်းအဆမတန်မြင့်မားလာသည်။ အဓမ္မစေခိုင်းမှုကိုဆက်လက်ကျင့်သုံးနေမှု၊ ရွာသားများထံမှာအစားအစာနှင့်ငွေကြေးတောင်းခံနေမှုများနှင့်အကျိုးဆက်ဆင်းရဲမွဲတေမှုတို့သည်

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်သန်ရပ်တည်မှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ရှင်းလင်းစွာမြင်တွေ့ရပါသည်။ ဤအချက်သည်လည်း ရွာသားများကို ပုန်းအောင်းစေသော၊ ဒုက္ခသည်များအဖြစ်ထွက်ပြေးရသော သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ဖြစ်လာစေသော၊ စီးပွားရေးအရရွှေ့ပြောင်းအခြေချရေးကို တွန်းအားပေးသော အချက်ဖြစ်လာပါသည်။ ရွာသားများအပေါ်သက်ရောက်နေသောလုယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်း ယူခြင်းတို့ အပစ်အခတ်ရပ်စဲချိန်မှစ၍ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးလျော့နည်းလာသော်လည်း တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်နေမှုများသည် ရွာသားများ၏အသက်ရှင်နေထိုင်မှုဘဝကို ဆက်လက်ဆိုးကျိုးသက်ရောက် နေမည်သာဖြစ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ငွေကြေးအခြေအနေစိတ်ချရစေရန်အတွက် စီးပွားရေးအရ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုကို ဆက်လက် အသုံးပြုနေမှာ ဖြစ်ပြီး၊ ဒုက္ခသည်များ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် လာရောက်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော သောင်းသိန်းချီရှိသည့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ဇာတိသို့ မပြန်နိုင်သေးခြင်းသည် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ လုယက်ခြင်း၊ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် ငွေကြေးလုံခြုံမှုမရှိခြင်းစသည့် အခြားသောချိုးဖောက်ကျူးလွန်မှုမျိုးစုံတို့သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိရွာသားများအပေါ် အစဉ်အမြဲသက်ရောက်မှုရှိကြောင်း ဖော်ပြနေပေသည်။

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကြောင့် လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများအား ကြောက်ရွံ့ရမှု

တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များကြောင့် ခံစားရသောလုယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းများ၏ အကြောင်းအရာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကြောင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအား ကြောက်ရွံ့စိတ် ဖြစ်ရကြောင်း⁷¹⁰ ရွာသားများက ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်ကာလတစ်လျှောက်လုံး မကြာခဏပြောဆိုကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နောဒဝ---က ဖွင့်ပြောသည်မှာ ရွာသားများထံမှ ပစ္စည်းများလုယူရန် ရွာသို့ မကြာခဏဝင်ရောက်လာသည့် တပ်မတော်ကြောင့်၎င်းတို့အား ကြောက်ရွံ့ရခြင်းဖြစ်သည် ဟုဆိုပါသည်။

"နဝတ တွေ [တပ်မတော်] ကျွန်မတို့ရွာကိုလာရင်၊ သူတို့က ကျွန်မတို့မွေးထားတဲ့ တိရစ္ဆာန်တွေ၊ အုန်းသီးတွေ၊ တခါတလေဆန်ပါယူတယ်။ တခါတလေအခွံချွတ်ပြီးသားဆန်မရှိရင် ကျွန်မတို့ကို မောင်းထောင်းပါ ခိုင်းသေးတယ် [ပုတ်ထဲတွင်သိမ်းထားသော အခွံမချွတ်ရသေးသောဆန်များ] ကျွန်မတို့က သူတို့ကိုကြောက်ရတော့ မငြင်းရဲဘူး။ ရွာသားအများစုက သူတို့ကို မျက်နှာချင်းဆိုင်ရဘို့ကြောက်တော့ သူတို့ရွာနားနီးလာတာနဲ့ ထွက်ပြေးကြတော့တာပဲ။"

နော်ဒဝ--- (မ၊ ၆၀ နှစ်) ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်၊ မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလတွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁷¹¹

ရွာသားများပြောနေသော စစ်တပ်နှင့်ရင်ဆိုင်ရတိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အကြောက်တရားသည် ပျောက်ကွယ်သွားသော အရာတစ်ခုဖြစ်နေပေ ပဋိပက္ခထဲမှ ဆက်ခံလာရသည့် အမြဲတည်ရှိနေသော အမွေတရပ်ဖြစ်နေသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်များအပေါ် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်အပေါ် ခံစားနေရသော ရွာသားများ၏ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် မယုံကြည်မှုသည် လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံမှုများ သက်သက်ကြောင့်သာ ဖြစ်နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဤသည်မှာ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တပ်မတော်မှကျင့်သုံးနေသောချိုးဖောက်

မြောက်မြားစွာသောရွာသားများအား ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ထွက်ပြေးစေခြင်း သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားဈေးကွက်သို့ ရောက်ရှိသွားစေခြင်းကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။"ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Consolidation of Control: The SPDC and the DKBA in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹⁰ "နောက်ထပ်စစ်သားတအာပီ ကျွန်တော်တို့ရွာထဲကို ထပ်ရောက်လာတယ်...အဲဒါ ကျွန်တော်တို့အားလုံးလဲကြောက်တာနဲ့ ရွာသားတွေအားလုံး ထွက်ပြေးဘို့ကြိုးစားကြတယ်။"ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

မှုနည်းနှာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်သာဖြစ်ပြီး တပြိုင်နက်ထဲမှာပင် အခြားပူးတွဲလုပ်ဆောင်ချက် များဖြစ်သည့် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ၊ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ၊ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများ နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများပါ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောက်ရွံ့မှုသည် ကြာမြင့်စွာမျိုးဖောက်ခံရမှု၏ ရေရှည်သက်ရောက်မှုကြောင့် ဆက်လက်ဖြစ် နေခြင်းဖြစ်ပြီး လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းကိစ္စများကို လုပ်ဆောင်သော တပ်မတော် အနေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် လည်းပါဝင်သကဲ့သို့၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အုပ်စုများနှင့် တရားဥပဒေအသက်ဝင်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင် ရမည့်သူ များဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ကဲ့သို့ သော သူများကပါ ဝိုင်းဝန်းကျူးလွန်နေသောကြောင့်လည်းဖြစ် သည်။

ရွာသားများသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့စုများ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့်၎င်း၏ အပေါင်းအပါများအပေါ် ခံစား နေရသည့်အကြောက်တရားနှင့်မယုံကြည်မှု၏နောက်ထပ်အကျိုးဆက်မှာ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များကဲ့သို့သောစစ် ဘက်ဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်သောနေရာများတွင် ၎င်းတို့လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားမှုကန့်သတ်ခြင်းကို လည်းရွာ သားများဆက်လက်ခံစားနေရခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်ဆင်ရေးဂိတ်များတည်ရှိ နေခြင်းနှင့် အင်အားဖြည့်တင်းထားသည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုများသည် ရွာသားများ နေ့စဉ်ဆက်တိုက် ကြုံတွေ့နေရမည့် မလုံခြုံမှုအခြေအနေ ကိုဖြစ်စေပြီး လက်နက်ကိုင်သူများထံမှ ကျူးလွန်လာနိုင်သောအခွင့်အ ရေးမျိုးဖောက်မှုကို ပိုမိုကြုံတွေ့နိုင်လာနိုင်ပါသည်။⁷¹² ယခုနှစ်များအတွင်း တိုက်ရိုက်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှု လျော့နည်း လာလင့်ကစား များစွာသော စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် ရွာများတွင် အခွန်ကောက်ခံရန် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များရှိ နေခြင်းသည် ယနေ့ကာလအထိမြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းသည် လုံခြုံမှုမရှိသော၊ စစ်အင်အားတည်ဆောက် မှုများပြားနေသော အခြေအနေအဖြစ် ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်ကို အမြဲတမ်း သတိပေးနေသည့် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်နေစေပါသည်။

အခွန်ကောက်စနစ်အပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်ရှိသောရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်အပေါ်တွင်ခံစားနေရသော ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် အထူးသဖြင့် ၁၉၉၀ အလွန်ခုနှစ်များ၊ ၂၀၀၀ အလွန်ခုနှစ်များက ဖြစ်ပွားခဲ့သော အဓမ္မတောင်း ယူခွဲမှုများနှင့်အခွန်အကောက်များ၏ အစွန်းအထင်းများသည် အခွန်ကောက်စနစ်အပေါ်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အယုံအကြည်နည်းမှုကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။ အခွန်ကောက်စနစ်အပေါ်တွင် ယုံကြည်မှု လျော့နည်းခြင်းကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေသည်မှာ ရွာသားများ မကြာခဏတင်ပြပြောဆိုသော အချက်အလက်အရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဤကဲ့သို့ခံစားခြင်းမှာ၎င်းတို့သည် အခွန်အကောက်မျိုးစုံကို အမျိုးမျိုးသော များစွာသောအဖွဲ့များကိုပေးနေရပြီး ထိုအခွန်များကိုမည်သည့်အတွက်ကြောင့်ပေးနေရမှန်းကို မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်မှမသိရသောကြော င်ဖြစ်သည်။⁷¹³ အစိုးရအရာရှိများနှင့်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် အခွန်အကောက်များကိုလူထုအသိုက်အဝန်း၏ အကျိုးအမြတ်အတွက် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ကိုထောက်ပံ့ရန်အသုံးပြုပဲ တလွဲအသုံးပြုသည်ဟု ရွာသားများကထောက်ပြကြသည်။⁷¹⁴ သို့ဖြစ်၍ တရားလက်လွတ်ကောက်ခံသော အခွန်စနစ်ဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေသ၍ ရွာသားများအနေဖြင့် အခွန်အကောက်စနစ်ကို ယုံကြည်မှုမရှိ ဖြစ်နေဆဲဖြစ်ပြီး အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ၎င်းတို့အခွန်ကောက်ခံသော ပြည်သူအကြား ထင်ရှားသော အတားအဆီးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သို့သော်ငြားလည်း ရွာသားများသည် ၎င်းတို့ပေးဆောင်ရသောအခွန်များသည် မှန်ကန်မှုရှိမရှိနှင့်အခွန်ကြောင့်၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်

⁷¹² "၂၀၁၄ အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက်နေ့လောက်ကစပြီး ရန်သူလှုပ်ရှားမှု ပိုစိပ်လာတယ်။ တပ်မတော်စစ်သားတွေက (တချို့) လမ်းခုလပ်မှာ နဲ့ လမ်းဘေးတွေမှာ ရွာသားတွေကို စစ်ဆေးနေတော့ ရွာသားတွေက ခရီးသွားရတာအခက်အခဲဖြစ်လာတယ်။ စစ်သားတွေလမ်း ဘေးမှာစောင့်နေပြီး လူတွေကို စစ်တာတွေများလာတော့ ရွာသားတွေက အရမ်းကြောက်ကြတယ်။" Source #37 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹³ Source #85; နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Win Yay Township, June to July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹⁴ Source #141 တွင်ကြည့်ပါ။

နေထိုင် မှုဘဝအပေါ် သက်ရောက်နေသည့်အကန့်အသတ်များကိုဖယ်ရှားနိုင်သည့်နည်းလမ်းများရှိမရှိကို ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန်ကတည်းမှစ၍ တုန့်ပြန်နည်းလမ်းရှာမှု ပြုခဲ့ကြသည်။

လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ ကြုံရသည့်အခါ ရွာသားများတုံ့ပြန်နည်းလမ်းရှာခြင်း

၁၉၉၂ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ခုနှစ်အကြား ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏နေထိုင်မှုဘဝနှင့် အသက်ရှင်သန်မှုကိုထိခိုက်နှစ်နာစေ ခြင်းအလို့ငှာ လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် တရားလက်လွှတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကို လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အထူးသဖြင့်တပ်မတော်မှလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လုယက်ခြင်းနှင့်ခြိမ်းခြောက် တောင်းယူခြင်းတို့ပါ ပါဝင်သော တောက်လျှောက်ကျူးလွန်မှုဖြစ်ပွားနေသည့်ကာလအတွင်း ထိုလုပ်ရပ် ကိုတုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် ရွာသားများက ၎င်းတို့၏ပစ္စည်းများကိုဖွက်သိမ်းခြင်း စသောရှောင်လွှဲသည့် နည်းနာများကိုကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲ ရေးစာချုပ် လက်မှတ်ထိုးသည့်အချိန်မှစ၍ 'ဖြတ်လေး ဖြတ်' မူဝါဒသည်လည်း အဆုံးသတ်လာပြီး ချိုးဖောက်မှုပုံစံများ လည်း ပြောင်းလာကာ ယခုအချိန်တွင် အကျင့်ပျက်ခြစားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကသာ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ငွေရေး ကြေးရေးအကျိုးအမြတ်ရရှိရေးအတွက် ထိုအလွဲသုံးစားပြုမှုများကိုကျူးလွန်ခြင်းမျိုးဖြစ် လာသည်။ ထိုကျူးလွန်မှုလုပ်ရပ်များသည်ရွာသားများ၏ဘဝအပေါ် ယခင်အချိန်ကကဲ့သို့အလားတူသက်ရောက်မှုမျိုး ဆက်လက်ရှိ နေသော်လည်း ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာသောထိုအလွဲသုံးစားပြုလုပ်မှုများကိုတုန့်ပြန်ရန် ကိုင်တွယ်တုံ့ပြန် ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းများကို ရွာသားများမှ လိုက်လျောညီထွေမှုဖြစ်အောင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အဓမ္မအခွန်ကောက်ခြင်းသည် ဒုက္ခအပေးဆုံး ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အလွဲသုံးစားခြင်းဖြစ်သည်နှင့်အညီ အဆိုပါ အခွန်အကောက်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေမှုအပေါ် ရွာသားများအနေဖြင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်း၊ မေးခွန်းထုတ်ခြင်း အစရှိသည့် တုန့်ပြန်သည့်နည်းလမ်းများကို ပိုမိုအသုံးပြုလာသည်။

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တပ်မတော်နှင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နေနိုင်မှုနှင့် အခွင့်အရေးများ ရရှိရန်အတွက် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများကို အကြီးအကျယ်အကန့်အသတ်ဖြစ်စေပါသော်လည်း ၎င်းတို့ရှေ့ဆက်လျှောက်လှမ်းရမည့်ဘဝလမ်းကြောင်းအတွက် မိမိတို့ ရွေးချယ်မှုများ ရရှိနိုင်ရန် တက်ကြွစွာ အတူတကွပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရွေးချယ်စရာများ ကန့်သတ်မှုရှိသော် လည်း ရွာသားများနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘဝရှေ့ဆက် ရပ်တည်ရန်အတွက် တက်ကြွစွာလုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ လုယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းတို့သည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အခြားချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပုံမှန်ဆက် နွယ်လျက်ရှိသည့်အလျောက် အခြားတုန့်ပြန်မှုနည်းလမ်းများဖြစ်သော ခြောက်လှန့်တောင်းယူမှုများကိုမပေးခြင်း၊ လုယက်မှုများကိုတိုက်ရိုက်ခုခံခြင်းတို့သည် အလွဲခံရခြင်း၊ အဓမ္မအတောင်းခံရခြင်းကို အသာတကြည်သက်သက် လက်ခံခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးဝါးသော နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်လိမ့်မည်ဟု ခံစားကြရကြောင်းရွာသား အချို့မှ တင်ပြကြသည်။⁷¹⁵ ၂၀၀၀ခုနှစ်တွင် ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်မှ ရွာသားတစ်ဦးနှင့်ပြုလုပ်ထားသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းအရဆိုလျှင်-

⁷¹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA attack on villagers and the forced dismantling of a mosque in Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

"ရွာသားတွေက သူတို့ကို [နအဖ၊တပ်မတော်] ကြောက်တော့ အိမ်သုံးပစ္စည်းတွေပေးရတယ်။ အဲဒီလို ရွာသားတွေကမပေးဘူးဆိုရင် သူတို့ကရှိက်တယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်ရအောင်လုတာပဲ။"

စေဒအ---(ကျား၊ ၃၆နှစ်) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြချက် ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)⁷¹⁶

ရွာသားများအနေဖြင့်သူတို့ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကိုတောထဲတွင်ဖွက်ထားခြင်း၊မြှုပ်နှံထားခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းခံရမည့် အန္တရာယ်မှ သက်သာအောင် ဆောင်ရွက်ထားပြီး ဤသည်မှာ ပိုမိုတက်ကြွသောနည်းလမ်းများဖြင့်ပြန်လည်တုန့်ပြန်မှုမလုပ်ဆောင်ဟုဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ထ---ရွာတွင် ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို အစီရင်ခံစာပြသကဲ့သို့ပင် ရွာသားများသည် ပဋိပက္ခ၏ သားကောင်များ သက်သက်သာမဟုတ်ပဲထပ်ဆင့်ကျူးလွန်မှုများကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများ၏သက်ရောက်မှုများကို နည်းပါးစေရန်တွက် နည်းလမ်းများကို တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်နေကြသည်ကို အောက်ပါအခြေအနေက ဖော်ပြနေသည်။

"ရွာသားတွေက သူတို့အရင်တုန်းက ဒီလိုမျိုး ခံစားခဲ့ရတာမို့လို့၊ ဒီတစ်ခါ နဝတ [တပ်မတော်] ဒါမှမဟုတ် ခိုဖယ်ဘော [DKBA ဗုဒ္ဓ] တို့မယူနိုင်အောင် သူတို့ရဲ့အိမ်သုံးပစ္စည်းတွေအားလုံး ယူပြီး အဲဒီနေရာနားက ကျောက်တွေကြား၊ တောင်စောင်း တောင်ဂူတွေကြား သွားဖွက်ထားလိုက်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးရေးသားသော ထုတ်နှုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷¹⁷

ထို့အပြင် တပ်မတော်နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများ၏ လှုပ်ရှားမှုကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရန်အတွက် KNLA နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း၊ အချို့ ရွာသားများက ရွာစောင့်များဖွဲ့စည်းခြင်း စသည်တို့စီစဉ်ထားရှိကြသည်။ အစီရင်ခံစာ တစ်ခုတွင်ရွာသားတစ်ဦးကပြောပြသည်မှာ ၎င်းတို့ပုန်းအောင်းနေစဉ် တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းများစွာကိုလုယက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်းများကိုပြုလုပ်ခဲ့ပြီးနောက် ရွာသားများသည် အစောင့်တစ်ဦးကိုထားရှိပြီး KNLAကိုထောက်ပံ့ကာ ရွာကိုစောင့်ကြည့်စေသည်။ ရွာသားမှ ရှင်းပြသည်မှာ -

"ဂါဒါး [ရွာလုံခြုံရေးတာဝန်ယူထားသောအဖွဲ့] နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ KNLA ကလုံခြုံရေးယူပေးတယ်။ နအဖစစ်တပ်လွယ်လွယ်နဲ့ မလာရဲအောင် သူတို့ကို ခြောက်လှန့်ဘို့၊ ကြောက်အောင်လုပ်ဖို့ မြေမြှုပ်မိုင်းတွေ ရာနဲ့ချီပြီးထောင်ရတယ်။ တစ်နှစ်ပြီး တစ်နှစ် ကျွန်တော်တို့ အလုပ်တွေလုပ်နိုင်လာတယ်။ အရင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့ရွာ[လဝ---ရွာ]နဲ့ ကျွန်တော်တို့သွားတဲ့ဘယ်နေရာမဆို နအဖတပ်ကလာပြီး ရွာနဲ့အဆောက် အဦးတွေကို မီးရှို့တယ်။ ကျွန်တော်တို့မွေးထားတဲ့ ဝက်တွေ၊ ကြက်တွေကို စားပစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ကျွဲတွေကို သေနတ်နဲ့ပစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပစ္စည်းတွေ ရှုပ်အကျီတို့၊ စောင်တို့ တောထဲက ကျွန်တော်တို့ပုန်းနေတဲ့နေရာမှာ အဲဒါတွေတွေရင်တောင်ယူတယ်။"

⁷¹⁶ "သူတို့က မွေးထားတဲ့ တိရစ္ဆာန်တွေကို ယူတယ် ဒါပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ တိုင်လို့မရဘူး။ သူတို့ကပြောတယ် ခင်ဗျားတိုင်ရင် သတ်ပစ်မယ်တဲ့။ သူတို့ဗျူဟာမှူးက ပြောတယ်။ 'ခင်ဗျားကျေနပ်တယ်၊ အပြင်ကလူကို ကျွေးမွေးတယ်။ ခင်ဗျားတို့မကျေနပ်ဘူး၊ ကျွန်တော်တို့ကို ထမင်းမကျွေးဘူး။' ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Conditions North of Myawaddy," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော မှုခင်းဖော်ပြသည့် မှတ်တမ်းလွှာ၊ လဝ---ရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷¹⁸

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုများရှိသည့်အခြေအနေတွင်ရှိသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အထက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံမှအကာအကွယ်ယူခြင်းသည် နောက်ထပ်အန္တရာယ်များကိုထပ်မံဖန်တီးသလိုဖြစ်ရပြန်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရာနင့်ချီသောမြေမျှပ်မိုင်းများ ထောင်ထားခြင်းသည် ရွာထဲသို့တပ်မတော်ဝင်ရောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရုံတစ်ခုတည်းသာမကပဲ ရွာသားများ လုံခြုံစွာသွားလာလှုပ်ရှားမှုကိုပါ တားဆီးလိုက်သလိုဖြစ်သွားသည်။⁷¹⁹ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့အား အခြားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများထံမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် (KNLA) အား မှီခိုအားထားနေရသည်ဟုကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစီရင်ခံစာသည့်ကာလတစ်လျှောက်လုံး ပြောပါသည်။⁷²⁰ ရွာသားများထံတွင် မလုံခြုံသောခံစားချက် ကျန်ရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး အခြားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ထောက်ပံ့မှုကိုဆက်လက်ရှာဖွေနေမည်ဖြစ်ရာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာလုပ် ဆောင်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားရန်အတွက်လည်း တွန်းပို့ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။⁷²¹

ယခင်အခြေအနေနှင့်ယှဉ်ကြည့်ပါက ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစတင်သည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကစ၍ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသော လူယက်ခံရခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းအစရှိသည့် ချိုးဖောက်မှုတို့အတွက် တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုမှုများ ပိုမိုပြုလုပ်လာပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအားပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ရခဲ့ခြင်းသည်တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပြီး ဥပဒေ၏ဘောင်အပြင်မှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စစ်တပ် နှင့်တရားစီရင်ရေးအာဏာပိုင်များ ပါဝင်ကျူးလွန်သည့် အလွဲသုံးစားမှုများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရယူရန်သို့မဟုတ်တောင်းဆိုရန် ရွာသားများ၏စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်ကိုဆိုးဆိုးဝါးဝါးကန့်သတ်ခံနေရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အခြေအနေကို မအ--- ဆိုသူက သူမ၏မောင်ဖြစ်သူပါဝင်ခဲ့သော ယာဉ်တိုက်မှုတစ်ခုကို ဆက်လက်စုံစမ်းမှု မပြုရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့က သူမ၏မောင်ထံမှ အဓမ္မငွေတောင်းခံရာတွင် တရားမမျှတမှုကို ခံစားခဲ့ရကြောင်း ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်ချပြခဲ့ပါသည်။

"ဒါပေမယ့် သူတို့က[ရဲများ] ပညာတတ်တွေဘဲ သူတို့ဘာလုပ်နေကြလဲ။ ကျွန်မက သိပ်ပညာမတတ်ဘူး။ သူတို့က ဒေသခံပြည်သူတွေကိုသိပ်ဖိနှိပ်တာ။ ကြာတော့ကျွန်မတို့မခံနိုင်တော့ဘူး။ အခုမောင်နှစ်မ တွေအားလုံးလည်း ဒေါသထွက်ပြီ။ စီးပွားရေးလည်းပျက်ကုန်ပြီ။ ကျွန်မတို့အစားအသောက်တွေပို့ ရတယ်[သူတို့မောင်ထံသို့]။ ကျွန်မတို့တွေလည်း မောင်လေးအခြေအနေဘယ်လိုရှိလည်းမသိရဘူး။ သူကလည်း ဘာမှမသိဘူး။"

မအ--- (မ၊ ၃၆ နှစ်) ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၃ ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷²²

ဤအဖြစ်အပျက်တွင် တရားမျှတမှု မခံစားရခြင်းအတွက် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့အတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် ရှင်းလင်းစွာပေါ်လွင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူထုအသိုက်အဝန်းအတွက် တရားမျှတ

⁷¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun Incident Reports: November 2010 to January 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷¹⁹ ပိုမိုသိလိုသောသတင်းအချက်အလက်များအတွက် အခန်း(၁)၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ ကိုကြည့်ပါ။

⁷²⁰ "ကျွန်တော်တို့ခေါင်းဆောင်တွေကသာ (KNU) ကျွန်တော်တို့ကို အန္တရာယ်က ကာကွယ်ပေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လုံခြုံရေးအစောင့်တွေဖြစ်တယ်။ ဘယ်အချိန်တွေတွေ သူတို့ကို (တပ်မတော်) ပြန်တိုက်တယ်။" Source #171 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷²¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi and Htantabin townships, November 2015 to January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷²² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Ma A---, October 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

မူမရှိကြောင်းဖော်ပြနေပါသည်။ ဤအကြောင်းအရာအခြေအနေတွေသည် ရွာသားများအား အဓမ္မအခွန် ကောက်ခံချိန်တွင် ဤကဲ့သို့ပင်ခံစားရသည်ဟု ရွာသားများမှ ပြောပြကြသည်။

၁၉၉၀ နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်များတလျှောက် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အခွန်ကောက်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ အခွန်ရှောင်ရှားမှုများသည် လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းများအားရှောင်ရှားသောလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်နွှယ်ဆက်စပ်နေသည်။ အထင်ကရဖြစ်သည်မှာ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ် ရေးထိုးပြီးချိန်ကတည်းကစပြီး အခွန်ကောက်ခံခြင်းခံရတိုင်း ရွာသားများအနေဖြင့် ငွေလက်ခံဖြတ်ပိုင်းများ တောင်းခံခြင်းကို နှိုးနှိုးကြားကြားဆောင်ရွက်လာကာ လက်ခံဖြတ်ပိုင်းမပေးပါက ငွေပေးရန်ငြင်းဆန်ကြသလို⁷²³ တောင်းဆိုသောအခွန်အပေါ်တွင် သဘောမတူပါကလည်း အခွန်ကောက်ခံသူများနှင့် တိုက်ရိုက် အတိုက်အခံပြုကြ လေသည်။ ဖာပွန်ခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးက ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ဤရှင်းပြပါသည်။

"အဲဒီအမျိုးသမီးက [အခြားအမျိုးသမီး ရွာသူတစ်ဦး] ပြောတယ်၊ 'ပြီးခဲ့တဲ့ အချိန်တွေတုန်းကလည်း ရှင်တို့ [KNU] အခွန်တွေကောက်တယ် ဒါပေမယ့် ရှင်တို့ဆီက ငါတို့ပြောတစ်စောင်တောင် မရဘူး' သူတို့ [KNU] က ပြန်ပြောတာက ဒီနှစ်မှာပြီးခဲ့တဲ့နှစ် [၂၀၁၄] အတွက်ရော၊ ဒီနှစ် [၂၀၁၅] အတွက်ရော နှစ်ခုပေါင်းပြီး ပြောစာပေးမယ်။ အမျိုးသမီးကပြောတယ် 'ကျွန်မတို့ပြောရရင် ကျွန်မတို့ အခွန်ပေးမယ်(ကျွန်မတို့ကို ထပ်ပြီးမတောင်းရအောင် အာမခံချက်ပေးထားဖို့လိုမယ်) ဒါပေမယ့်[နည်းလမ်း နှစ်ခုလုံးက] ရှင်တို့တောင်းတဲ့ အခွန်က ကျွန်မတို့ အတွက်သိပ်များတယ်။ ကျွန်မတို့အနေနဲ့ မြန်မာက[အစိုးရ]တောင်းတဲ့အခွန်နဲ့ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်မယ်ဆိုရင် သူတို့က မြန်မာငွေနည်းနည်းပဲတောင်းတာ လို့ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြန်ပြော လိုက်တယ်။"

နော် အ---(မ၊ ၂၁ နှစ်) ဒထ---ရွာ၊ လူသော မြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷²⁴

ထို့အပြင် အခွန်ကြောင့်ဖြစ်နေရသောဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများလျော့နည်းစေရန် ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် ရွာသူကြီးများနှင့်ရွာသားများက အခွန်ကောက်သူများနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရန် ကြိုးပမ်းပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ရွာသူကြီးတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ရှင်းပြပါသည်။

"KNU ကကောက်ခံတဲ့အခွန်တွေရဲ့ ပဏာမဟာ ရွာသားတွေလက်ခံဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အင်မတန်များ လွန်းကြောင်း သူကြီးကပြောတယ်။ ဖာပွန်ခရိုင် KNU အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဘာမှ မတုန်ပြန်ပါဘူး။ သူကြီးက ရွာသားတွေအပေါ် အခွန်ကောက်ခံမှု လျော့ချပေးဖို့ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူကြီးနဲ့အတူပါသွားတဲ့ ရွာသားအချို့က သူတို့တွေဟာစေတ နှာဝန်ထမ်းသာသနာပြုတွေဖြစ်ကြလို့ လခကောင်းကောင်းမရတဲ့အတွက် အဲဒီလိုတောင်း ထားတဲ့အခွန်အားလုံး ကိုမပေးဆောင်နိုင်ဘူးလို့ပြောပါတယ်။"

နော်အ---(မ၊ ၂၁ နှစ်)၊ ဒထ---ရွာ၊ လူသော မြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷²⁵

ရွာသားများမှ ကျင့်သုံးနေသော ရှောင်ဖယ်ခြင်း၊ မေးခွန်းထုတ်ခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်း နည်းနာများကို မြင်တွေ့ရခြင်းအားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အခွန်ကောက်ခံစနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ သိသာထင်ရှားစွာ ယုံကြည်မှုကင်း မဲ့နေကြောင်းနှင့် မှန်ကန်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့်လုပ်ဆောင်နေမှု အားနည်းနေ သေးကြောင်းတွေ့နေရသည်။ ရွာသားများ၏ ငွေကြေးဖြင့်အသက်ရှင်သန်နိုင်မှုအပေါ် ထပ်တလဲလဲ အကြိမ်ကြိမ်ကျူးလွန်နေသော ချိုးဖောက်မှုများ တွင် တပ်မတော်၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင် အင်အားစုများ ပါဝင်နေခြင်းက ထိုကျူးလွန်ချိုး ဖောက်နေမှုများအတွက် အမှန်တရားရှာဖွေနိုင်မှုကိုပါ အဆုံးတွင် နှောင့်နှေးစေခဲ့ပါသည်။

⁷²³ Source #159 တွင်ကြည့်ပါ။
⁷²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွင်ပါဝင်သူများနှင့် တချို့သောဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များ၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခြင်းခံရမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားနည်းခြင်းတို့ကို မကိုင်တွယ်နိုင်သေးသဖြ့် ရွာသားများအနေဖြင့် အဆိုပါ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများ တောင်းဆိုသော အခွန်အကောက်များအပေါ် ယုံကြည်မှုကင်း မဲ့နေဆဲဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မှုအတွက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို မလိုလားဘဲ ၎င်းတို့ဘာသာကြိုးစားလိုပေသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အခွန်အကောက် စနစ်သည် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိပြီး ပြည်သူများအတွက် အကျိုးအမြတ်ဖြစ်ထွန်းစေမည်ဆိုလျှင် ၊ လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းနှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခြင်း အမှုများအားလုံးကို မည်သူကပင်ကျူး လွန်သည်ဖြစ်စေ ပြည်ပြည်ဝဝ အရေးယူခဲ့မည်ဆိုလျှင် ရွာသားများအနေဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သောအခြေအနေကို ရရှိနေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံလာသည့်သက်တမ်း ၂၅ နှစ်ကာလတစ်လျှောက် လုယက်ခြင်း၊ ခြောက်လှန့် တောင်းယူခြင်း နှင့် တရားလက်လွတ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့သည် ရွာသားများ၏ ဘဝများအပေါ် သိသာထင်ရှား သော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တပ်မ တော်အပါအဝင် နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) ၊ DKBA(ဗုဒ္ဓ) တို့က ရွာသားများ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်မြဲမှုနှင့် အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မှု အပေါ်တွင် ပစ်မှတ်ထားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဆိုးဝါးသောအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာအ ခက်အခဲပြဿနာများ၊ ကြောက်ရွံ့မှုများဖုံးလွှမ်းနေ သောဝန်း ကျင်နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ် မှစပြီး လုယက်ခြင်းနှင့် ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်းများ ဖြစ်ပွားမှု လျော့နည်းသွားသော်လည်း လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များရှိနေလျှင် အထူးသဖြင့် အခွန်အကောက်အတွက် တောင်းဆိုမှုများပြုလာချိန်တွင် ရွာသားများ မလုံခြုံသကဲ့သို့ ဆက်လက်ခံစားနေရခြင်းသည် ဆိုးဝါးသောချိုး ဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှု ဆိုသည်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင်အခွန်ကောက် နေမှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးကို တိုက်ခိုက်ခံနေရပြန်သည်ဟု ဆက်လက်ခံစားနေရမည်။ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအပါအဝင်ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများကပုံစံမျိုးစုံသောအခွန်ကိုကောက်နေသော်လည်းကောက်ခံလျက်ရှိသော အခွန်များကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မည်သည့်အကျိုးအမြတ်မှ မခံစားရပါဟု ရပ်ရွာလူထုအသိုက် အဝန်းများက ပြောနေခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ နှင့် KNU တို့အနေဖြင့် အခွန်စနစ်ကို ရှင်းလင်းအောင်၊ တိုးတက်မှုရှိအောင်လုပ်ခြင်းက အဓိကဦးစားပေးဖြစ်သင့်ပြီး ရွာသားများပေးဆောင်ရသော အခွန်များအပေါ် ရောင်ပြန်ဟပ်မှုဖြစ်စေသည့်၎င်းတို့အတွက်အကျိုးမြတ်ထောက်ပံ့ပေးမှုများဖြစ်သော ပြည်သူ့ဝန် ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရပါမည်။

အခန်း(၅): လုယက်မှု၊ ခြောက်လန့်တောင်းယူမှု၊ တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံမှု ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ဤဓာတ်ပုံကို လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်တွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလ ၅ ရက်နေ့၌ ရိုက်စဉ်က၊ ရွာသားများသည်တပ်မတော်မှများမကြာမီ ရွာကိုလာရောက်တိုက်ခိုက်ပြီး အိမ်ဆောက်ပစ္စည်းများကိုသို့ ၎င်းတို့၏ပစ္စည်းများကို ခိုးယူလိမ့်မည်ဟုသိရှိနေသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ အိမ်အမိုးကို အထက်တွင်ပြထားသကဲ့သို့ ဖြုတ်ချလိုက်ပြီး ပုန်းအောင်းရာ နေရာတွင် သွားရောက်ထားပြီးချိန်ဖြစ်သည်။
[ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁷²⁶

ဤဓာတ်ပုံသည် ရွာသားများနှင့်အတိုက်အခံအင်အားစု များကို အစာငတ်စေရန်ရည်ရွယ်ပြီး ရိုက်သိမ်းထားပြီး သားလယ်ကွင်းကို နှုတ် (တပ်မတော်) မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ တောင်ငူခရိုင်တွင် မီးရှို့ ဖျက်ဆီးထားသည်ကို ရိုက်ကူးထားသောပုံဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁷²⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၁ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလက ဖာပွန်ခရိုင်တွင် ရိုက်ကူး ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ လ---ရွာမှရွာသား များ တပ်မတော် စစ်ကြောင်းတစ်ခု၏ဘေးရန်မှ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်အပြီး ခြောက် သွေနေသော ချောင်းကြမ်းပြင် တနေရာတွင် အနားယူနေသည်ကို ပြသခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မ (၃၃)၊ နည်းဗျူဟာစစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲမှုဌာန (၃၃၃) မှ လ--- ရွာသို့ ၂၀၀၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့က ဝင်ရောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ရွာသားများထွက်ပြေးကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစစ်သားများသည် ရွာထဲတွင်ရက်အတော်ကြာ နေထိုင်ပြီး ရွာသား များမွေးမြူထားသောအိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို လုယက်ပြီး ကျန်ရှိနေသည်များကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ထိုလ--- ရွာတွင် တပ်မတော်စစ်သား များရှိနေသောကြောင့် ၎င်းတို့ရွာများကိုပါ စစ်ကြောင်းလာမည်ကို စိုးရိမ်ပြီး အနီးအနားရွာများမှ ရွာသားများ သည်လည်း တောများအတွင်းသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြသည်။ အများစုသော ရွာသားများမှာ ဤသို့ ထွက်ပြေးချိန်တွင် ၎င်းတို့၏ အဝတ်အစားနှင့်ခြံစောင်များကို သယ်ယူမသွားနိုင်ပါ။ နိုဝင်ဘာ လသည် ဆောင်းရာသီ ၏ အစဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုတောင်များ ပေါ်တွင်ညအချိန်၌အပူချိန်သည်အေးခဲသည့်အမှတ်နားအထိကျဆင်း ပြီး အနီးအနားတွင်ရှိသော တပ်မတော်တပ်ဖွဲ့များကိုလည်း ကြောက်ရွံ့ရသည့်အတွက် ရွာသားများက မီးလည်းမဖိုရဲ ကြပါ။ ကလေးများနှင့်လူကြီးများအတွက် အအေးဓါတ်သည် ဆိုးဝါးလှ ပေသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁷²⁸

⁷²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Burma Army attacks and civilian displacement in northern Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Photos from 1996: Set 96-A," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2002-A: V. Flight and Displacement," တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ဖားပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ မဲကလော ကျေးရွာအုပ်စု၊ ဝေနှောင်ကျေးရွာ၌ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်မှ ပိုင်ဆိုင်သည်ဟုပြောနေသောစိုက်ခင်း တစ်ခုအရှေ့ရှိကွင်းထဲတွင် ရွာသားတစ်ဦးမှာ သူ၏နွားကို ချည် ထားမိခဲ့ သည်။ အမည်မသိစစ်သားတစ်ဦးက ထိုနွားကိုဖမ်းပြီး ထိုနွားကို ပြန်ပေးရန်အတွက် ရွာသားထံမှာ ငွေကျပ် ၁၀,၀၀၀ တောင်းခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷²⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ယူခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ဖားပွန်ခရိုင် ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဘ--- ရွာမှာ အသက် ၃၉ နှစ်အရွယ်ရှိ သူကြီး စောပ---ကိုဖော်ပြသည်။ ဒေသခံ DKBA (ဗုဒ္ဓ) တပ်များသည် ၎င်းရွာတွင် နေထိုင်သူများထံမှ အထမ်းသမားခွန်ကို ပုံမှန်တောင်းခံ လေ့ရှိသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့ကို စောပ---က ပြောပြသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၆ ရက်နေ့၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖေဖော် ဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့များတွင် ရွာသားများသည် ငွေ ၁၀,၀၀၀ ကျပ် စီကို ပေးအပ်ခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရွာသားများက သက်ကယ် ပျစ် ၄၀၀ ကို DKBA သို့ ပေးခဲ့ရပြန်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷³⁰

ဤဓာတ်ပုံများကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၇ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒူးပလာယာခရိုင်အတွင်း မြဝတီမှ ကော့ကရိတ်ကိုဆက် သွယ်ထားသော မြဝတီမြို့ပြင်ရှိလမ်းပေါ်တွင် သက်န်းညီနောင်ဒေသရှိ အထူးစက်မှုဇုံ၌ အာရှလမ်းမကြီး အမှတ် ၁ ပေါ်တွင်ရှိသော စစ်ဆေးရေးဂိတ်၏ အပြင်တွင် ရပ်တန့်ထားသောကုန်တင်ကားတစ်စီးအား ဓာတ်ပုံ၏ဘယ်ဘက်တွင် တွေ့မြင်ရမည်။ ဤဓာတ်ပုံ၏ ညာဘက်တွင် စစ်ဆေးရေးဂိတ်တွင် တာဝန်ယူနေကြ သောအရာရှိများအပြင် သက်န်းညီနောင်ရှိ စစ်ဆေးရေးဂိတ် နောက်တစ်ခုကို တွေ့မြင်ရမည်။ အဆိုပါ စစ်ဆေးရေး ဂိတ်တွင် တပ်မတော်စစ်သားများ၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိများ၊ နစက (တပ်မတော် လူဝင်မှုကြီး ကြပ်ရေးအရာ ရှိများ) နှင့် DKBA(ဗုဒ္ဓ)၊ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ (KPF) မှစစ်သားများမှ စီမံအုပ်ချုပ်သည်။ အာရှလမ်းမကြီး ၁ သည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာပြည်အကြား မြေပေါ်ကုန်သွယ်မှုကို ဆက်သွယ်ပေးနေသော လမ်းကြောင်းများအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤနေရာသည် စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့်လမ်းခွကွက်များ၏ ကျယ်ပြန့်သောကွန်ရက်တည်နေရာဖြစ်ပြီး ခရီးသွားများ နှင့်ကုန်သည်များ ဖြတ်သန်းသွားလိုပါက ပိုက်ဆံပေးရသောနေရာဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷³¹

⁷²⁹ Source #32 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷³¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2010: Life under military control," တွင်ကြည့်ပါ။

[illegible]

ဤဓာတ်ပုံကို မိန့်ခံရိုင်း၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဘောသေးထ ကျေးရွာအုပ်စု၊
ဘောထာရွာ၌ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် KNU မှ နှစ်စဉ်ကောက်ခံနေသော
အခွန်စာရင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ ဘောသေးထကျေးရွာအုပ်စုမှရွာသား
များက KNU အခွန်ကောက်ခံသူများနှင့်တွေ့ဆုံသည့် အချိန်တွင်
ရွာသားများအနေဖြင့် ပေးရမည့်အခွန်စာစွဲ အတော်အတန်များကြော
င်းရှင်းပြသည်ဟု ပြောသည်။ ထိုအခွန်များမှာ သေနတ်ခွန်၊
စပါးရွှေစက်ခွန်၊ စက်လှေခွန်၊ သစ်ပင်ဖြတ်စက်ခွန်၊ ဆင်အခွန်၊
ဆိုင်အခွန်၊ စက်ဘီးအခွန်၊ ကားအခွန်၊ နှင့် စကားပြောစက်အခွန်
တို့ပါဝင်သည်။ အခွန်စာရင်းတွင်မူ အခွန် ၉ မျိုးကိုသာ ဖော်ပြထား
သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုအစည်းအဝေးတွင် အခွန်စာစွဲကို
အကြီးအကျယ်တိုင်ကြားသော်လည်း KNU အခွန်ကောက်သူများမှ
တုန့်ပြန်မှု မပြုခဲ့ပါ။ ရွာသားများသည် အခွန်ကောက်ခံမှုကို
လျော့ကျစေရင်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷³²

ဤဓာတ်ပုံကို တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်မြို့သစ်မြို့တွင် ၂၀၁၅ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံတွင် ဗာလာစေ့အခင်းများမှ အခွန်ကောက်ခံရန်အတွက် သစ်တောအုပ်ချုပ်သူ ဦးဘိုသိန်း အပါအဝင် သူလူများအား ပဲခူးဒေသ တောင်ငူမြို့နယ် ဘူယားမြေရင်းစခန်းသို့ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ လ ၁၉ နှင့် ၂၀ ရက်နေ့များတွင်စေလွှတ်သော တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီး မြို့နယ် သစ်တောဌာနတာဝန်ခံ ဦးဇော်မင်း၏ ပုံဖြစ်သည်။ တောင်ငူမြို့မှ ကုန်သည်များက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့အား အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားပြီးဖြစ်ကြောင်းနှင့် သစ်တော အုပ်ချုပ်သူအဖွဲ့အား အခွန်ကောက်ခံ ခွင့်မပေးထားကြောင်းကို အခွန်လကောက်သူများအား ရှင်းပြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ တောင်ငူမြို့နယ် သံတောင်မြို့သစ်မြို့ရှိ လမ်းဆုံလမ်းခွများတွင် ဗာလာရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနေသော အရပ်သားများကို တပြည် ၂၅၀ ကျပ်နှုန်းဖြင့် ဆက်လက်ကောက်ခံခဲ့သည်။ ထို့အရင် နှစ်များကလည်း မြောက်မြားစွာသော ဗာလာများကို တပြည် ၂၅၀ ကျပ်နှုန်း ဖြင့်ကောက်ခံခဲ့သေးသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁷³³

ဤစာတ်ပုံများကို တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ သံတောင်မြို့သစ်မြို့တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၇ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သင်္ကြန်ပွဲတော်ကာလ တောင်ကုန်းပေါ်မှ စီးဆင်းလာသော ရေကို ဆော့ကစားရန်အတွက်လာသော ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏ဆိုင်ကယ်များအတွက် ဝင်ခန့်အခွန်များတောင်းခံနေသောပုံဖြစ်သည်။ ထိုစမ်းရေကို သောက်သုံးရန်အတွက်လည်း သုံးနေသည်။ ထိုအခွန်ကို ကောက်ခံနေသော အုပ်စုများထဲတွင် မီးသတ်ဌာန၊ ရဲ၊ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ၊ စစ်သားဟောင်းများအုပ်စု (စစ်မှုထမ်းဟောင်းများ) တို့ပါဝင်ပေသည်။ သံတောင်မြို့သစ်မြို့ အဝင်ဝတွင်လည်း အာဏာပိုင်မိုးစုံက ရွာသားနှင့်ခရီးသွားများအပေါ် အခွန်ပေးရန် တောင်းခံနေကြသည်။ ပြည်သူများအနေဖြင့် တစ်ယောက်လျှင် ၂၀၀ ကျပ်စီ၊ ကားငယ်တစ်စီးကို ၁,၀၀၀ ကျပ်၊ ကားကြီးတစ်စီးလျှင် ၁,၅၀၀ ကျပ်နှင့်ဆိုင်ကယ်တစ်စီးလျှင် ၅၀၀ ကျပ် ကိုပေးရသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် မည်သည့်အတွက်ကြောင့်ဤသို့ပေးရခြင်းကို နားမလည်သလို အခွန်ကောက်ခံသူများမှလည်း ရှင်းလင်းပြောဆိုခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင် ဤသို့ အခွန်များ တရားလက်လွတ်ကောက်ခံသော်လည်း ထိုသူတို့သည် လမ်းများကို ပြန်လည်ပြင်ဆောက်ခြင်း၊ မြို့ရွာကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်မည်သည့် ကိစ္စကိုမှလုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိသူများ ဖြစ်ကြသည်။ [စာတ်ပုံ-KHRG]

⁷³² Source #72 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷³³ Source #93 တွင်ကြည့်ပါ။

734 Source #26 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ စည်ပင်ကလေးကျေးရွာအုပ်စု၌ ၂၀၁၆ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁၄ ရက်နေ့က ရိုက်ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤပုံတွင် KNU စစ်ဆေးရေးကိတ်များပါရှိပြီး ရွာများသို့ အသီးအနှံများနှင့် စားစရာများသွားရောက်ရောင်းချနေသော ဆိုင်ကယ်များကို KNU မှ စစ်ဆေးနေသောနေရာဖြစ်သည်။ အဆိုပါ KNU စစ်ဆေးရေးကိတ်များသည် လုံခြုံရေးနှင့်မူးယစ်ဆေးများကို အဓိကထားစစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဓာတ်ပုံတွင် ရွာများ၌ရောင်းချရန် အရပ်သားများသယ်ဆောင်လာသော အရက်ပုလင်းများကို KNU အခွန်ကောက်ခံသူတစ်ဦးမှ ရိုက်ခွဲဖျက်ဆီးရန်ကိုင်ဆောင်ထားသောပုံဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷³⁵

ဤဓာတ်ပုံကို သထုံခရိုင် ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ရိုးကလာရွာ၌ ၂၀၁၄ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၇ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ကျော်သူရိန်ဦးဆောင်သော တပ်မတော်ခြေမြန်တပ်ရင်း (၂)၊ ရိုးကလာစစ်စခန်းရှိ တပ်ကြပ်ကျော်ဆန်းရွာထဲတွင် တိရိစ္ဆာန်ကုန်သည်များကို အခွန်ကောက်ရန်အတွက် လိုက်ရှာသောပုံဖြစ်သည်။ သူ၏ တပ်ရင်းသည် ကျိုက်ထိုမြို့၊ အခြေစိုက်ဖြစ်ပြီးသူသည်မောင်ခိုဈေးတွင်အရောင်းအဝယ်လုပ်သော ကျွဲကုန်သည် နွားကုန်သည်များကို လိုက်ရှာရသူတစ်ဦးဖြစ်ကာ ထိုသူများ အားတွေ့ရှိပါက အခွန်ကောက်ရသူဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁷³⁶

⁷³⁵ Source #158 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷³⁶ Source #42 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၆: ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

"ဆည်ဆိုတာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရဲ့ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်တယ်လို့ ဒေသခံတွေကိုပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒေသခံတွေက သူတို့အတွက်တော့ ကောင်းမှာမဟုတ်ဘူးလို့ ပြောတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ န.အ.ဖ စစ်အစိုးရက အခြေခံ အဆောက်အအုံ၊ စီမံကိန်းတွေလုပ်မယ်လို့ ကြေညာတိုင်း သူတို့ကဒေသခံတွေရဲ့ မြေတွေကိုသိမ်းတယ်။ ပိုက်ဆံနဲ့ပစ္စည်းတွေတောင်းတယ်။ အရပ်သားတွေကို အတင်းလုပ်အားပေးလုပ်ခိုင်းတယ်လေ။ သူတို့က သေနတ်တွေနဲ့ အတင်းလုပ်ခိုင်းမှာဆိုတော့ ဒေသခံအရပ်သားတွေအနေနဲ့ အဲဒီလို တောင်းဆိုတာတွေကို ငြင်းဆန်ဖို့ လွယ်မှာမဟုတ်ဘူး ဆိုပြီးကြောက်ကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷³⁷

"အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြီးတဲ့နောက် ကုမ္ပဏီတွေကဝင်လာတော့ ကျွန်တော်တို့တွေ ကိုယ့်မြေပေါ်ကနေ ထွက်သွားပေးရမလို့ဖြစ်ပြီး စိန်ခေါ်မှုတွေက ပိုမိုများလာတယ်။ ကျွန်တော်တို့က လယ်သမားတွေဆိုတော့ ဒီအလုပ်မှမလုပ်ရင် ကျွန်တော်တို့ ဘာလုပ်ရမှာလဲ။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့မြေပေါ်မှာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေ လာလုပ်ရင် ကျွန်တော်တို့က ဘယ်မှာသွားနေရမှာလဲ။ တစ်နေ့ကျရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နောက်မျိုးဆက်သစ် တွေက ကျွန်တော်တို့ခလေ့ထုံးတမ်းတွေကို သိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒီလိုသာ ဆက်တိုက်ရေရှည်ဖြစ်နေရင် ကရင်လူမျိုးတွေ ကုန်သွားလိမ့်မယ်။ ပြီးတော့ လူငယ်တွေလည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို မြင်တွေ့ရဖို့ အခွင့်အရေးရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒီလိုသာဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ဘဝအတွက် ပျော်ရွှင်မှုဆိုတာ ရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီတော့ စိန်ခေါ်မှုတွေပဲ ပိုများလာလိမ့်မယ်။"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်)၊ အ--- ရွာ၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷³⁸

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ရွာသားများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ဆက်စပ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သည့် အဓမ္မနေရာ ချထားခံရခြင်း၊ မြေယာများသိမ်းပိုက်ခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းတို့ကို ပိုမိုရင်ဆိုင်လာကြရသည်။ ရလဒ် အားဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံမှု၊ အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးမှုနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ စသည့် ဘဝရှင်သန်ရပ်တည်မှုအပေါ် ဆိုးဝါးသော နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများကို ရရှိစေသည်။
- ၂။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ပြည်သူမှ ရွေး ခယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသောအစိုးရ တက်လာသော အချိန်မှစ၍ အစိုးရမှ ဦးစီးဆောင် ပြုလုပ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုထောက်ပံ့ခြင်းများသည် ရွာသားများ၊ လူထုအသိုက်အဝန်းများနှင့် သူတို့၏ အနာဂတ်များအတွက် အကျိုးအမြတ်ဖြစ်လာသည်ဟု ရွာသားများက ပိုမိုပြောဆိုလာကြ သည်။
- ၃။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အောက်တွင် စစ်တပ်နှင့်အစိုးရသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများအတွက် ရွာသားများ၏ မြေယာများကို သိမ်းယူရာတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းအသုံးပြုမှုလျော့နည်းလာပြီး ကြီးမားသော အခြေခံ အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းများတွင်လည်း ရွာသားများကို အတင်းအကြပ် လုပ်အားပေး သူများအဖြစ် တောင်းဆိုခြင်းများ အတော်များများ ရပ်တန့်သွားသည်။

⁷³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷³⁸ Source # 163 တွင်ကြည့်ပါ။

- ၄။ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများမှာလည်း ကွဲပြားခြားနားသွားပြီး တိုင်တန်းစာပေးပို့ခြင်း၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်း၊ တိုက်ရိုက်ဆန္ဒပြခြင်း၊ လျော်ကြေးများတောင်းဆိုခြင်းနှင့် ကော်မတီများဖွဲ့စည်းခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ယခင်စစ်အုပ်စုအုပ်ချုပ်မှုကာလကဆိုလျှင် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများကြုံလာရတိုင်း ၎င်းတို့၏ တုံ့ပြန်မှုနည်းနာမှာ ရှောင်တိမ်းထွက်ပြေးခြင်းသာဖြစ်သည်။
- ၅။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ဆိုင်သော ယခုလက်ရှိမြေသိမ်းမှုများအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိသူမှာ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ ဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများကဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လူထုအသိုက်အဝန်းများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုမရှိခြင်း၊ ၎င်းတို့၏စီမံကိန်းများအတွက် ခွင့်ပြုချက်မတောင်းခြင်း၊ ရွာသားများ၏မြေများကို ယူဆောင်ခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်းအပေါ် လျော်ကြေးများမပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။
- ၆။ ထိုပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများကို များသောအားဖြင့် ယခင်စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ပိုင်ဆိုင်ကြသည်ဟု ရွာသားများက အစီရင်ခံတင်ပြကြသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်ရန်အတွက် စစ်တပ်နှင့်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များထံမှ အကူအညီကို မကြာခဏ ရယူကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် အစိုးရ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ အပါအဝင် ပါဝင်သက်ဆိုင်သူအများအပြားရှိပြီး ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းတွင် တာဝန်ရှိမှုများမှ ရှောင်ရှားနိုင်ရန် အဆိုပါပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုကို အသုံးပြုနေသဖြင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ဆက်စပ်လာသော ချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုကို ဟန့်တားနေပေသည်။
- ၇။ ရွာသားများအနေဖြင့် ရွေးချယ်ခံအရပ်သားအစိုးရမဟုတ်ဘဲ တပ်မတော်၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများလုပ်ဆောင်စဉ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် မြေယာများကိုပြန်လည်တောင်းခံရန် သို့မဟုတ် လျော်ကြေးပြန်လည်ရရှိအတွက် တရားဥပဒေ တိုက်ပွဲများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေကြရပြီး တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းမှုများအပေါ်တွင်လည်း အခက်အခဲများစွာ တားဆီးနေသည်ကို ကြုံတွေ့နေကြရသည်။
- ၈။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်ဆိုင်းရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန်မှစ၍ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏စီမံကိန်းများကို တစ်မျိုးထက်မက လုပ်ဆောင်လာနေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများကို လူသားချင်းစာနာသော အထောက်အပံ့ကိစ္စများထက် ကျော်လွန်ချဲ့ထွင်လာကာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများ၊ ရေနံနှင့်လျှပ်စစ်မီးထောက်ပံ့ခြင်းများ၊ စာသင်ကျောင်းနှင့် ဆေးပေးခန်းများဆောက်လုပ်ရေးကို ထောက်ပံ့ခြင်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းများ ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ပါ ပါဝင်လာသည်။
- ၉။ ကိစ္စတော်တော်များများတွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) သည် ၎င်းတို့၏စီမံကိန်းမစမီ ရွာသားများနှင့်တိုင်ပင်ခြင်း၊ ခွင့်ပြုချက်ရယူခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်။ အကယ်၍ တိုင်တန်းမှုများရှိလာပါကလည်း ရွာသားများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများအကြား ဆက်သွယ်မှုအားနည်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အခန်းခွဲများ

- (က) မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရလုပ်ဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ
- (ခ) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏အခန်းကဏ္ဍ
- (ဂ) လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများ

နိဒါန်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်သော ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အင်တိုက်အားတိုက် ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ယခင်က စစ်အစိုးရမှ အရပ်သားများကို ထိန်းချုပ်ရန်၊ တော်လှန်ခုံမူကိုနှိမ်နင်းရန်၊ အငြင်းပွားမှုနယ်မြေများကို သိမ်းယူရန် အတွက် ဆောင်ရွက်သော စစ်ဘက်နှင့်သက်ဆိုင်သော စီမံကိန်းအဖြစ် မမြင်တော့ပါ။⁷³⁹ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသော အရပ်သားအစိုးရသို့ ပြောင်းလဲလာသည့် လက်ရှိအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၏ တာဝန်ကို ပါဝင်သက်ဆိုင်သူအသစ်များ က ရည်မှန်းချက်အသစ်များနှင့် ပိုမိုတိုးမြှင့်ရယူလာရာ ထိုအခြေအနေက မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများအပေါ် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ယခင်က ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ အခိုင်အမာခြေကုပ်ဒေသများသို့ နယ်မြေ တိုးချဲ့ရန်၊ အတိုက်အခံအဖွဲ့များအား နှိမ်နင်းရန်နှင့် အမြတ်အစွန်း ပိုမိုရရှိရန်အတွက်သာ စစ်တပ်က လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီကာလများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လုပ်ငန်းများတွင် လမ်းများ ဖောက်လုပ်ရန်၊ စစ်တပ်အခြေစိုက်စခန်းများနှင့် ရေအားလျှပ်စစ်အတွက် ဆည်များဆောက်လုပ်ရာတွင် အရပ်သား များအား အဓမ္မလုပ်အားပေးလုပ်ရန် စနစ်တကျ ခိုင်းစေအသုံးပြုခြင်းများ ပါဝင်သည်။ စစ်အစိုးရသည် ကြီးမားသော အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ခြင်း စီမံကိန်းများကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ အသုံးပြုခြင်း၊ ရွာသားများကို အတင်းအကြပ် နေရပ်မှနှင်ထုတ်၍ နေရာပြောင်းရွှေ့ထားခြင်း၊ ၎င်းတို့၏မြေများကို အဓမ္မသိမ်းဆည်းခြင်း စသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှတစ်ဆင့် ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများ အား မကြာခဏဆိုသလို ရိုက်နှက်ခြင်း၊ အလုပ်သမားအဖြစ် အဓမ္မစေခိုင်းခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ရွာများမှ ထွက်ခွာခွင့်မပြုခြင်းတို့ကြောင့် စစ်အစိုးရဦးဆောင်သော ထိုစီမံကိန်းများသည် ရွာသားများအတွက် မည်သည့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုမှ မရှိစေခဲ့သော်လည်း တပ်မတော်အတွက်မူ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ အုပ်ချုပ်သည့် နယ်မြေဒေသများသို့ ရောက်ရှိစေရန်နှင့် ထိန်းချုပ်မှုရရှိစေရန် များစွာအထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။⁷⁴⁰ တပ်မတော်အနေဖြင့် အမြတ်အစွန်းများ တိုးပွားစေရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများအား ထိန်းချုပ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ထဲထဲဝင်ဝင် ဆက်လက်ပတ်သက်နေပြီး ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးများကို ဆက်လက်ချိုးဖောက်နေသည့် ကိစ္စများစွာ ရှိနေပါသေးသည်။

ယခုအချိန်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် အခြေခံ အဆောက်အအုံများ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ထုတ်ယူ ခြင်း၊ လယ်ယာစီးပွားရေးကဏ္ဍ၊ စွမ်းအင်စီမံကိန်းများနှင့် အစိုးရများ၊ နိုင်ငံပိုင်နှင့် နိုင်ငံတကာ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသာမက လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) တို့၏ ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကိုပါ အကျိုးဝင်လာစေသည်။⁷⁴¹ အဆိုပါ

⁷³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ “Hapun Interview: Naw A---, April 2015,” ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe and Paingkyon townships, March to May 2016,” ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Doooplaya Interview: Naw A---, August 2015,” နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hapun Interview: Saw A---, July 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT,” ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District,” ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw H---, April 2011,” ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE” နှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Tenasserim Division: Forced Relocation and Forced Labour,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁴¹ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) ဆိုသည်မှာ ဈေးကွက်ကို အခြေမခံသော၊ အစိုးရမဟုတ်သော ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ပြီး လူထု၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်သည်။ အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) ဆိုသည်မှာ အကျိုးအမြတ်အပေါ် အခြေမခံသော နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ ကင်းလွတ်သည့် နိုင်ငံတကာရှိ အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ ဌာနချုပ်များသည် နိုင်ငံတစ်ခုခုတွင် အခြေစိုက်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရုံးများမှာ ကမ္ဘာအနှံ့တွင် ရှိပါသည်။

ပါဝင်သက်ဆိုင်သူအသစ်များ ကြီးကြပ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်း များတွင် ပြည်သူများ၏ ဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင် သူများ၏ ဝင်ငွေမြင့်မားလာစေရန် အလားအလာကောင်းများ ရှိနေပေသည်။⁷⁴²

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအဓိကကျသော ပြောင်းလဲမှုများရှိကြောင်း ၁၉၉၂ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်များအတွင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ညွှန်ပြနေသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းကာလများတွင် အလုံးအရင်းနှင့် ဝင်ရောက်လာသော ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ဝေးလံခေါင်သီသော ဒေသများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအတွက် အကြီးစား နှင့်အသေးစား စီမံကိန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အခြေအနေပေးခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုအသိုင်းအဝန်းများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာခြင်းနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီများ ပံ့ပိုးကူညီနေရာမှ ရပ်ရွာအသိုက် အဝန်းအတွက် ထောက်ပံ့မှုများနှင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများသို့ ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်လာခြင်းများ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ထိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အပြောင်းအလဲကာလများတွင် ကိစ္စတော်တော်များများ၌ ရွာသားများ အတွက် မျှော်လင့်ချက်များကို သယ်ဆောင်လာပြီး ၎င်းတို့၏ဘဝများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း တပ်မတော်၊ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ အာဏာနှင့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်များကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေ ကြဆဲကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ လုပ်ဆောင်နေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် ရွာသားများ၏ဘဝများအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာသော သက်ရောက်မှုများကို ပိုမိုဖြစ်စေသည်ဟု ရွာသားများက တင်ပြခဲ့ကြပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဆောင်ရွက်နေသူများ အားလုံးအနေဖြင့် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားအသိအမှတ်ပြုစေရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ရွာသားများ၏အမြင်များ ပါဝင် စေရန်အတွက် ရွာသားများမှ ဆက်လက် တိုက်ပွဲဝင်လျက် ရှိသည်။

ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ မည်သို့မည်ပုံ ပြောင်းလဲခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံ မှုနှင့် ဆက်နွှယ်လာသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို နားလည်နိုင်ရန်အတွက် အောက်တွင် ပါရှိသည့် အခန်းခွဲများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) အစရှိသဖြင့် ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများအလိုက် အပိုင်းခွဲကာ ဖော်ပြထားပြီး၊ အုပ်စုတစ်စုချင်းအပေါ် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ကိုလည်း ထုတ်ဖော် တင်ပြထားပါသည်။ **အပိုင်း (က)** မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပိုင်းတွင် ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာ ကာလအတွင်း ပြောင်းလဲလာသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် မည်သို့ပါဝင်ခဲ့သည်ကို ဆွေးနွေးတင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် မတိုင်မှီ စစ်တပ်မှဦးစီးဆောင်၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လုပ်ငန်းများသည် ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများပါဝင်သော စစ်ရေး ချဲ့ထွင်မှု သာဖြစ်ကြောင်းနှင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံ အရပ်သားအစိုးရသည်လည်း ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို အချို့သောကိစ္စများ၌ ဆက်လက်ချိုးဖောက်နေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဤအခန်းတွင် အစိုးရ၏ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာမှုများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ အပြင် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ခြုံငုံ တင်ပြထားပါသည်။ **အပိုင်း (ခ)** ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်မှုများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ အခန်းကဏ္ဍအပိုင်းတွင် လတ်တလော ပေါ်ထွန်းလာသော အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများ၌ ကုမ္ပဏီများ၏ပါဝင်ပတ်သက်မှု အကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားပါသည်။

⁷⁴² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာ အစီရင်ခံခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Losing Ground: Land conflicts and collective action in eastern Myanmar," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "With only our voices, what can we do?": Land confiscation and local response in southeast Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းတွင် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မည်သို့မည်ပုံ ပိုမိုများပြားလာသည်နှင့် ထိုကိစ္စရပ်များတွင် တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ မကြာခဏပါဝင်လျက်ရှိသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ တိုးပွားလာနေသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်များ ရရှိနေမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း ကင်းမဲ့မှု၊ အမြဲတစေကြုံတွေ့နေရသည့် တန်းတူညီမျှ မရှိမှုတို့ကို ရွာသားများ က အလေးထား ဖော်ပြကြသည်။ အပိုင်း (ဂ) ဤအပိုင်းတွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) အနေဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသောအချိန်က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားသော အကူအညီများ ပေးနေရာမှ လတ်တလောတွင် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း များပေးခြင်းကို မည်သို့မည်ပုံ ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင် နေသူများအနေဖြင့် ကျင့်ဝတ်များနှင့်အညီ ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်လာ နိုင်ရေးအတွက် အကောင်းဆုံး လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည့် နမူနာများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

က။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရလုပ်ဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများ၏ သိသာထင်ရှားသောအပြောင်းအလဲများမှာ ယခင် စစ်အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများကို ဦးသိန်းစိန်⁷⁴³ အစိုးရမှ ကြီးကြပ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံချက်များအဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခံအရပ်သားအ စိုးရလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ပေါင်းစပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် မတိုင်မှီ မြန်မာနိုင်ငံကို စစ်အစိုးရ ချုပ်ကိုင်နေစဉ်ကာလက စစ်တပ်ဦး ဆောင်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးအသွင်ဟန်ဆောင်ပြီး စစ်ရေးတိုးချဲ့မှုများ ပြုလုပ်ရာ၌ ရွာသားများအပေါ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပြုခဲ့သည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ အစီရင်ခံစာများထဲတွင် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန်အတွက် လမ်းများ၊ ဆည်များ၊ စစ်အခြေစိုက်စခန်းများ ဆောက်လုပ်ရာတွင် စစ်အစိုးရသည် ရွာသားများကို အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ ၎င်းတို့၏မြေများကို သိမ်းဆည်းခြင်း နှင့် ၎င်းတို့အား ပြောင်းရွှေ့နေရာ ချထားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်ကာလအတွင်းက တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရတို့သည် သီးသန့်ဖြစ်တည်နေခြင်းမဟုတ်သည့်အပြင် ကွဲပြားမှုမရှိသောကြောင့် ရွာသားများကလည်း စစ်တပ်နှင့် အစိုးရမှ ပြုလုပ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် အတူတူဟူသာ မြင်ကြသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အသီးသီးတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များကို ရေးထိုးခဲ့ကြပြီး၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ဦးဆောင်သော အစိုးရမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရပြီးနောက် အစိုးရဦး ဆောင်သော⁷⁴⁴ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်အသစ်များ၊ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအပြင် ရွာသားများအတွက် ကျင့်ဝတ်နှင့်မညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးလုပ်ငန်းများကို အရေး ယူနိုင်ရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းသစ်များ ဆောင်ယူလာခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် လမ်းဖောက်ခြင်း၊ ဒေသများအတွင်း ရေ၊ မီး အပြင် ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပေးခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများ ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာပြီး ၎င်းတို့အား ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ရွာသားများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ဟု ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို တင်ပြပြောဆိုကြသည်။

⁷⁴³ ဦးသိန်းစိန်သည် ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်းတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လ ၄ ရက် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမ္မတအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ သူ၏ သမ္မတရာထူးမှာ နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကျော်မှကျင်းပသော ပထမဆုံးအကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲ၏ ရလဒ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကိုလွှတ်ပေးခြင်း၊ မိမိယာဥပဒေများကို ဖြည့်လျှော့ပေးခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအဖွဲ့များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ကိစ္စများစတင်ခြင်း အစရှိသည့် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်နေသည့်အချိန်တွင် ၎င်းအား သမ္မတအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းသည် ယခင်စစ်အုပ်စုဖြစ်သော န.အ.ဖ မှ စနစ်တကျ ပုံဖော်ခဲ့ခြင်းဟု သုံးသပ်သူအမြောက်အမြားက ယူဆခဲ့ကြသည်။

⁷⁴⁴ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး KNU နှစ်ဖွဲ့စလုံးသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အုပ်ချုပ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဤအခန်းတွင် သုံးသောမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆိုသည်မှာ လက်ရှိ NLD ပါတီမှဦးဆောင်နေသော အစိုးရကို ရည်ညွှန်းလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် ရွာသားများ၏မြေယာများကို စီမံကိန်းများအတွက် ဆက်လက် သိမ်းဆည်းလျက်ရှိနေပြီး ရွာသားများနှင့် ကြိုတင်ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခြင်းမရှိကြောင်း အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ရွာသားများ၏ဆန္ဒနှင့်ဆန့်ကျင်သော စီမံကိန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အကူအညီများ ရယူလျက်ရှိကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက ထောက်ပြပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU ၏ ဒေသခံအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ရွာသားများကို ကြိုတင်သတင်းပေးခြင်း၊ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းမရှိပဲ ရွာသားများ၏မြေယာကို သိမ်းရန် ကုမ္ပဏီများကို ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်းဖြင့် ကုမ္ပဏီများ၏ ဥပဒေနှင့်မညီသော လုပ်ရပ်များတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်ကို အစီရင်ခံစာများမှ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းများအရ ရွာသားများအနေဖြင့် တိုင်တန်းစာများ ပေးပို့ခြင်း၊ ဆန္ဒပြခြင်း စသည့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုလုပ်ဆောင် လာကြသည်။ သို့သော် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် တပ်မတော်မှ သိမ်းပိုက်ထားသော မြေယာအမှုကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ ယခုထိတိုင် မဖြေရှင်းနိုင်သေးပဲ ရှိနေသေးသည်။ ရွာသားများအနေနှင့် ယနေ့တိုင် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရဆဲဖြစ်ပြီး လျော်ကြေးငွေရရှိခြင်း မရှိသည့်အပြင် ၎င်းတို့ဆုံးရှုံးသွားသောမြေယာများ ပြန်လည်ရရှိရန် သို့မဟုတ် တရားမျှတမှုကို ရရှိရန်အတွက် မည်သည့် တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းမျှ ရှိမနေပါ။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စစ်အစိုးရဦးဆောင်သော အတိတ်ကာလမှ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အချို့ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရဦးဆောင်သော လုပ်ငန်းများကို ကြောက်ရွံ့မှု၊ သံသယများနှင့် ကြည့်နေကြသော်လည်း ထိုအမြင်များထက် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မှီက တပ်မတော်မှ ပြုလုပ်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအပေါ်ထားသော အမြင်များက ပို၍ဆိုးရွား ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသားများ၏ အခိုင်အမာအခြေစိုက် ဒေသများသို့ ပိုမိုလွယ်ကူသော လမ်းကြောင်းရရှိရန်နှင့် ဝင်ငွေဖန်တီးရန်အတွက် ဆည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းချဲ့ခြင်း၊ ရထားလမ်းခင်းခြင်း အစရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို စစ်တပ်မှ အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။⁷⁴⁵ အဆိုပါ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် ရွာသားများအပေါ် တိုက်ရိုက်ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးက လေ့လာမိသည်မှာ -

"ဒေသတစ်ခုလုံးကို စစ်ရေးအရ ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့အတွက် န.ဝ.တ [တပ်မတော်] က ဒီလမ်းကွန်ယက်ကြီးကို ဖောက်တာနဲ့ ပြုပြင်တာတွေကို လုပ်တဲ့အခါ အရပ်သားတွေရဲ့ လုပ်အားကို အမွေသုံးပြီး ဖောက်တယ်။ မြဝတီအနောက်မြောက်ဘက်က အဲဒီနေရာမှာ ဦးဘအ--- နဲ့ ဦးဘဘ--- ကို လမ်းလုပ်အားပေးနဲ့ ပေါ်တာအဖြစ် သုံးခဲ့တယ်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်လောက်က KNU ဆီကနေ နဝတ သိမ်းထားတဲ့ နေရာဖြစ်တဲ့ မြဝတီတောင်ဘက် ထိုင်းနယ်စပ်တလျှောက် ကီလိုမီတာ ၈၀ (မိုင် ၅၀) လောက်ဝေးတဲ့နေရာမှာ ဦးဘအ--- ကို ပစ္စည်းတွေအတင်းအကြပ် သယ်ခိုင်းတယ်။ န.ဝ.တ က တောင်ဘက်စူးမှာရှိနေတဲ့ KNU ကို ထိုးစစ်အသစ်ဆင်ဖို့ ပြင်ဆင်တဲ့အနေနဲ့ ဒီနေရာမှာရော၊ အနောက်ဖက်အထိရော တပ်တွေအလုံးအရင်းနဲ့ ချနေတာ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊
ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁴⁶

⁷⁴⁵ ဥပမာအားဖြင့်ကြည့်ပါ။ "[...] အမြဲလိုလို န.ဝ.တ [တပ်မတော်] လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်မှာ ရွာသား၊ အစွန်အဖျားရွာများအားလုံးကို ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင်ရှိသော စခန်းအား ဝန်းရံထားသည့် ရွာများအနီးသို့ အတင်းအကြပ်ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ထိုရွာသားများကို စစ်စခန်း အသစ်များဆောက်ရန်၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်နှင့် ထိုဒေသသို့ စစ်ရေးဆောင်ရွက်ရေးအတွက် လမ်းများဖောက်ပေးရန် အတင်းအမွေလုပ်အားပေးအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Developments in the SLORC/SPDC Occupation of Doooplaya District," နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

တပ်မတော်သည် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ ပြီးမြောက်အောင်မြင်စေရန်အတွက် ရွာသားများ အား အတင်းအဓမ္မ နေရာပြောင်းရွှေ့ခြင်း၊ မြေယာများ အဓမ္မသိမ်းဆည်းခြင်း၊ ဆိုးဝါးကြမ်းတမ်းသော အခြေအနေ အောက်တွင် အဓမ္မလုပ်အားပေးရန်ခိုင်းစေခြင်းတို့ကို အတင်းအကြပ်လုပ်စေခဲ့ပါသည်။ ထိုစီမံကိန်းအများစုအား ယနေ့အချိန်တွင် အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။⁷⁴⁷ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၂ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ထွီမီးပီးကျေးရှိ ရှေ့တန်းသို့ခံယမ်းမီးကျောက်များနှင့် ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများ သယ်ဆောင်ရန်အတွက် ဘီးလင်းနှင့် ဖာပွန်ဒေသများသို့ ဆက်သွယ်သော ကားလမ်းတစ်ခုကို တပ်မတော် တပ်ရင်းများဖြစ်သည့် အမှတ် (၁၀) ခြေလျင်တပ်ရင်း၊ အမှတ် (၃၁၇) ခြေမြန်တပ်ရင်းနှင့် အမှတ် (၁၄) ခြေလျင်တပ်ရင်းတို့မှ ဖောက်လုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်တပ်များအပေါ် အဓိကထိုးစစ်ဆင်ရန် ပြင်ဆင်ထားသည့် နေရာဖြစ်သော မာနယ်ပလောဒေသကို အလွယ်တကူ ရောက်ရှိနိုင်မည့် ဤလမ်းကို ဖောက်လုပ်ရာတွင် တပ်မတော်သည် ရွာသားများ၏စပါးခင်းများကို လျော်ကြေးငွေမပေးပဲ ဖျက်ဆီး ပစ်ခဲ့သည်။ ထိုနှစ်အတွင်းမှာပင် တပ်မတော်အတွက် လမ်းကြောင်းရှင်းရန် ရည်ရွယ်၍ ဒူးပလာယာခရိုင်ရှိ ကျေးရွာ (၁၁) ရွာကို အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့ပြီး ထိုရွာသားများက မြဝတီ-ကော့ကရိတ် လမ်းဖောက်လုပ်ရန် အတွက် အဓမ္မလုပ်အားပေးအဖြစ် ခိုင်းစေခဲ့သည်။ ပြဿနာအားဖြင့် ထိုရွာသားများကို အခြားရွာများပိုင်ဆိုင်အသုံးပြုနေသည့် မြေများတွင်သာ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားလျက် ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ရွာများအနေဖြင့်လည်း စစ်အစိုးရမှ သတ်မှတ်ပေးလိုက်သော မြေနေရာသစ်တွင် မည်သည့်အခွင့်အရေးများရှိပါ သနည်း ဟူသော နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ပိုမိုခက်ခဲသည့် ရှုပ်ထွေးမှုများကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။⁷⁴⁸

ဤဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ ပြီးမြောက်စေရန်အလို့ငှါ တပ်မတော်သည် ရွာသားများကို အဓမ္မ လုပ်အားပေး များအဖြစ် ခေါ်ယူခိုင်းစေခဲ့ပြီး အစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ အနားယူချိန်နှင့် သောက်ရေတို့ကို မပေးပဲ တစ်နေ့ကုန်အလုပ်လုပ် စေခဲ့သည်။ ရွာသားများကို တံတားများ၊⁷⁴⁹ ရထားလမ်းများ၊⁷⁵⁰ နှင့် တာတမံဆည်များ⁷⁵¹ တည်ဆောက်ရန်အတွက် လေးလံသောဝန်များကို အလွန်ဝေးကွာသောနေရာများဆီသို့ သယ်ပို့ရန် တပ်မတော်မှ အတင်းအကြပ် စေခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်များတွင် ရွာသားများအနေနှင့် ရိုက်နှက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ အစာငတ်ပြတ်မှု၊ အပူဒဏ်နှင့် ခန္ဓာကိုယ်အားကုန်ခမ်းခြင်းတို့ကို ခံစားခဲ့ကြရပါသည်။

"ဒီလမ်းတွေဆီက ကီလိုမီတာ ၅၀ လောက်ဝေးတဲ့နေရာက လူတွေကို အဲဒီနေရာကိုရောက်ဖို့ ၂ ရက်လောက် အတင်း လျှောက်ခိုင်းတယ်။ အဲဒီကိုရောက်ရင် ၁၀ ရက်တဆင်းနဲ့ အမှိုက်တွေရှင်းတာ၊ တာရီးဆောက်တာ၊ ကျောက်ခွဲတာ၊ ရေမြောင်းဖောက်တာတွေကို လုပ်ရတယ်။ ကလေးဆိုရင် အငယ်ဆုံး ၁၂ နှစ်အရွယ်၊ လူကြီးတွေကတော့ အသက် ၆၀ ထက်ကြီးတဲ့ အရွယ်တွေ၊ ကလေးနို့တိုက်မပြတ်သေးတဲ့ မိန်းမပါမကျန် အဲဒီအလုပ်တွေကို အတင်းအကြပ်လုပ်ခိုင်းတယ်။ ရွာအများစုနဲ့ ရွှေ့ပြောင်းခံထားရတဲ့ နေရာတွေက တစ်အိမ်ကို တစ်ယောက်နှုန်းနဲ့ ဆင်ခြေတက်မရပဲ အမြဲတမ်းပေးနေရတယ်။ ပိုက်ဆံ၊ အစားအစာ၊ နေစရာ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အိမ်မဟုတ် ဆေးဝါး ဘာမှမရဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လယ်မှုလားမြို့နယ်၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်/တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁵²

⁷⁴⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE," ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE," နှင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS: MERGUI-TAVOY DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "REPORTS FROM THE KAREN PROVINCES," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "STATEMENTS BY INTERNALLY DISPLACED PEOPLE," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS: MERGUI-TAVOY DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," တွင်ကြည့်ပါ။
⁷⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Tenasserim Division: Forced Relocation and Forced Labour," တွင်ကြည့်ပါ။

ဆောက်လုပ်ရေးအလုပ်များ ပြီးစီးရန် စက်ကိရိယာများကို တပ်မတော်ကရရှိသည့် အချိန်မှာပင် စက်များကို မသုံးပဲ အလုပ်ကြမ်းများအတွက် ရွာသားများကိုသာ ခိုင်းစေရန် ၎င်းတို့က ရွေးချယ်ကြသည်။ စက်များကို စစ်တပ်ဝင် ငွေရရှိရေးအတွက် နောက်ထပ်အရင်းအမြစ်အဖြစ် ထားရှိအသုံးပြုကြသည်။

"ဆည်စီမံကိန်းတွေမှာ တူးမြောင်းဖောက်ဖို့ ဒီဇယ်ဆီ ၁၀ ပေပါ ရတိုင်း ၄-၅ ပေပါ လောက်ပဲ သုံးတယ်။ ကျန်တာကို ၅၀၀၀ ကျပ်နှုန်းနဲ့ ရောင်းစားတယ်။ ပြီးတော့ စက်အစား ရွာသားတွေကိုသုံးပြီး အဲဒီအလုပ်ကို ခိုင်းတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ တောင်ငူမြို့၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁵³

ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်လုံး စစ်အစိုးရလက်အောက်ရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ရွာသားများ အပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်ခြင်းမှတစ်ဆင့်သာ ပြီးမြောက်စေခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် ရွာသားများအပေါ် ခြောက်လန့်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရွာများကိုလဲမီးရှို့ခဲ့သည်။ လက်လွတ်စပယ် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် စစ်ရေးနှင့်ဘဏ္ဍာရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် ရွာသားများ၏မြေနှင့် လုပ်အားကို သုံးပြီး လမ်းများ၊ ဆည်များကို ဆောက်လုပ်ကာ ချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်မှ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ကြည့်ပါက တပ်မတော်သည် လမ်းဖောက်လုပ်ရန် အတွက် ၇ ရက်ကို တစ်ကြိမ် အလှည့်ကျစနစ်ဖြင့် လေးနှစ်လုံးလုံး လုပ်အားပေးကို တောင်းခံခဲ့သည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။⁷⁵⁴ အခြေအနေများစွာတွင် အရပ်သားများအား ဖောက်လုပ်ပြီးစီး သွားသော လမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းမှ တားမြစ်ထားပြီး ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားမှုကို ထပ်မံကန့်သတ် ကာ လမ်းချဲ့ခြင်းကိုလည်း စစ်ရေးချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိအောင်သာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။⁷⁵⁵

စစ်အစိုးရသည် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများကို ၂၀၀၀ ခုနှစ်များ၏ နှစ်လယ်ပိုင်းအထိ စဉ်ဆက်မပြတ် ဆက်လက်လုပ် ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်၌ တပ်မတော်မှ ဖားအံခရိုင်တွင် မြို့သစ်စီမံကိန်းတစ်ခုကို တည်ဆောက်ရာတွင် ရွာသားများစွာ၏မြေယာများကို သိမ်းပိုက်ပြီး ရွာသားများ ကိုလည်း အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးအဖြစ် ခိုင်းစေခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်က စစ်တပ်အရာရှိများက ရွာသားများအား အောက်ပါအတိုင်း ပြောခဲ့ကြသည်။

"မြေအားလုံးက အရပ်သားတွေပိုင်တာ မဟုတ်ဘူး။ အစိုးရကပဲပိုင်တာ။"⁷⁵⁶ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့လိုချင်တဲ့ ဘယ်မြေမဆို ကျွန်တော်တို့ ဝင်သိမ်းလို့ရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁵⁷

အစိုးရအနေဖြင့် သင့်တော်မည်ထင်သည့် မည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက်မဆို ရွာသားများ၏မြေကို သိမ်းယူနိုင်ပြီး ၎င်းအနေဖြင့် အရပ်သားများအပေါ် မည်သည့်တာဝန်မှ ယူရန်မလိုဟု စစ်အစိုးရမှ ထုတ်ပြန်

⁷⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FIELD REPORTS: MERGUI-TAVOY DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁵⁶ ၁၉၇၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (နှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ) နှင့် များစွာသော နိုင်ငံတော်ဥပဒေများတွင် မြေယာအားလုံး၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကို နိုင်ငံတော်သို့ အပ်နှင်းထားသည်။

⁷⁵⁷ "မြန်မာ 'ဥပဒေ' အောက်တွင် အဆိုပါအချက်သည်မှန်ကန်သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နှင့် များစွာသောနိုင်ငံတော် ဥပဒေများတွင် မြေယာအားလုံး၏ပိုင်ဆိုင်မှုကို နိုင်ငံတော်သို့အပ်နှင်းထားပြီး နိုင်ငံတော်၏ရည်မှန်းချက်နှင့် ကိုက်ညီသော ပြည်သူများအနေဖြင့် မြေယာအသုံးချခွင့်ကို ရရှိနိုင်သည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an District: Land confiscation, forced labour and extortion undermining villagers' livelihoods," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြေညာထားသည်။ စစ်တပ်ဦးဆောင်သောအစိုးရမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများအတွက် ရွာသားများ၏ မြေယာများကို သိမ်းယူချိန်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘဝများအပေါ်တွင် သက်ရောက်လာနိုင်သည့် အကျိုးဆက်များကို ကြောက်ရွံ့နေခဲ့ကြသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မြေယာများအသိမ်းဆည်းခံရပြီးနောက် ဆက်လက်အလုပ်လုပ်ရန်နှင့် ဘဝရှင်သန်ရေးအတွက် ၎င်းတို့၏ လုပ်နိုင်စွမ်း အပေါ်တွင် ရွာသားများမှ မည်မျှစိုးရိမ်နေသည်ကိုလည်းကောင်း စီမံကိန်းပြီးရန်အတွက် ၎င်းတို့အား လုပ်အားပေးအဖြစ် အသုံးပြုမည်ကိုလည်းကောင်း မည်မျှကြောက်ရွံ့နေသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။

"တာကရယ် [ပိုင်ကျုံ] မှာရှိတဲ့ ရွာသားတွေက အဲဒီလျော်ကြေးမပေးပဲ မြေအစုလိုက်အပြုံလိုက်သိမ်းတာ တွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပျက်စီးစေတာကို စိုးရိမ်နေကြတယ်။ သူတို့အနေနဲ့ အရမ်းဝမ်းနည်းတယ်။ ကြောက်လည်း ကြောက်တယ်။ ဘာလုပ်ရမယ်မှန်း မသိဘူးလို့ ပြောနေကြတယ်။ ဒါ့အပြင် စစ်တပ်နဲ့ န.အ.ဖ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တွေ သူတို့ရွာမှာ အင်နဲ့အားနဲ့လာပြီး အခြေစိုက်မယ်ဆိုရင် အမွေလုပ်အားပေးမှုနဲ့ တောင်းယူမှုတွေ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ဖြစ်ဖို့ ဦးတည်လာတာကို ကြောက်နေကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁵⁸

စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်သော ကာလတလျှောက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများတွင် အန္တရာယ်ပိုများသော ရိုက်ခတ်မှုများနှင့် ထိတ်လန့်ခြောက်ခြားဖွယ်ရာ နောက်ဆက်တွဲ အဖြစ်များကို ယနေ့ကာလထက်စာလျှင် ပိုမိုထင်ရှားစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ရွာသားများ၏မြေနှင့် လုပ်အားရယူရန်အတွက် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကာ လမ်းများ၊ ဆည်တာတမံများ၊ စစ်တပ်စခန်းများ အစရှိသော စစ်အစိုးရ၏ အခြေခံ အဆောက်အအုံစီမံကိန်းများကို ပြီးမြောက်စေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆိုသည်မှာ ရွာသားများ ကိုဖိနှိပ်ရန်နှင့် စစ်ဘက်ရေးရာတိုးချဲ့ရန်တို့ဖြင့်သာ တန်းတူညီမျှဖြစ်နေတော့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများ၏ ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်မှုများ

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မတိုင်မှီက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများသည် ရပ်ရွာဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာရေးတွင် လျစ်လျူရှုထားခြင်း ခံရရုံသာမက စစ်ဘက်ဆိုင်ရာချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများအတွက် မြေသိမ်းခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့နေရာ ချထားခြင်းတို့တွင်လည်း အစဉ်အမြဲ ပစ်မှတ်ထားခံရကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အသစ်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသော NLD အစိုးရ၏ ရွေးကောက်ပွဲကြေညာစာတမ်း၌⁷⁵⁹ ပါတီအနေနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံများဖြစ်သော လမ်းများ၊ လျှပ်စစ်မီးရရှိရန်၊ သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ခွင့်၊ လယ်ယာကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများအတွက် မျှတသောဖြေရှင်းမှုများ လုပ်ဆောင် ပေးခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုအနည်းဆုံးဒေသများအတွက် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍများ တိုးတက်လာစေရန်ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်းအစရှိသည့် ၎င်းတို့တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်မည့် အချက်များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာ ခဲ့ပါသည်။

အစိုးရသည် ၎င်းတို့၏ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးမြှင့်လာပြီး အခြေခံလူထုဝန်ဆောင်မှုများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အဓိကထားပြီး ပိုမိုပြုလုပ်လာသည်ဟု ရွာသားများက လတ်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင်

⁷⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an District: Land confiscation, forced labour and extortion undermining villagers' livelihoods," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁵⁹ National League for Democracy ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "National League for Democracy Election Manifesto, 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလာကြသည်။ ရွေးချယ်ခံအရပ်သားအစိုးရအနေဖြင့် ရေပိုက်များ ထောက်ပံ့ခြင်း နှင့် လျှပ်စစ်မီးများ ပေးဝေခြင်းအပြင် ဆေးခန်းများနှင့် ကျောင်းများအတွက် အထောက်အပံ့များကို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း အစရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို ပိုမိုလုပ်ကိုင် လာကြသည်။ ဤသို့သောစီမံကိန်း များသည် ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုက်အဝန်းများနှင့် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ အတွက် အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်စေသည်ဟု ရွာသားများက အမြဲလိုလို ရှုမြင်ကြပါသည်။ ကောင်းမွန်လာသောလမ်းများကြောင့် ခရီးသွားလာရေးလွယ်ကူလာခြင်း၊ လျှပ်စစ်မီးရရှိလာခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏လူမှုအသိုက်အဝန်း အတွက် တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင် နေသော အစိုးရ၏ဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် အချို့ရွာသားများက အကောင်းဘက်မှနေ၍ ပြောဆိုလာကြသည်။ အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးစီမံကိန်းများမှ ထိုဒေသရှိ ရွာသားများအတွက် အခွင့်အလမ်းများ မည်သို့ သယ်ဆောင်လာသည်ကို ကော့ကရိတ်မြို့နယ်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဤသို့ ထင်မြင်ချက်ပေးခဲ့ပါသည်။

"အရင်တုန်းက ဒီလမ်းကိုသွားမယ်ဆိုရင် လမ်းကမဆောက်ရသေးတော့ ခြေထောက်နဲ့ပဲ လမ်းလျှောက်ပြီး ခရီးသွားရတယ်။ အခု လမ်းကဆောက်ပြီးသွားပြီဆိုတော့ ဆိုင်ကယ်တွေ၊ ကားတွေလည်း ဒီလမ်းပေါ်ကနေ သွားလို့ရပြီ။ ခရီးသွားတဲ့သူတွေအတွက် ပိုလွယ်ကူသွားတယ်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းကာလမှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေ နေရာယူလာတော့ လမ်းတွေက ခရီးသွားဖို့လွယ်လာတာမို့လို့ ရွာသားတွေအတွက် အခွင့်အလမ်း တစ်ချို့ ရလာတယ်။ လောပါဒီးနဲ့ မယ်ရှုဒီး အကြားခရီးအကွာအဝေးက ၄ နာရီလောက် ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခု ဆိုင်ကယ်၊ ကားတွေနဲ့သွားရင် တစ်နာရီပဲ ကြာတော့တယ်။ အဲဒီတော့ လမ်းပေါ်မှာ သွားလာနေရတဲ့ ရွာသားတွေအတွက် အများကြီးပိုကောင်းလာတယ်။ အဲဒါကြောင့် သူတို့အတွက် အများကြီး အသုံးဝင်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊
ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁷⁶⁰

အစိုးရဦးဆောင်သည့် အချို့သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့၏လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အနာဂတ်တွင် အကျိုးကျေးဇူးများ ယူဆောင်လာနိုင်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုသဖြင့် ရွာသားများမှ ထိုလုပ်ငန်းများကို လက်ခံကြံ့ဆိုကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရွာသူတစ်ဦးက လျှပ်စစ်မီးနှင့်ပတ်သက်သော အစိုးရဦးဆောင်သည့်ဖွံ့ ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းအပေါ် သူမ၏ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှုကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ထိုလုပ်ငန်းကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအား မည်သို့ တိုင်းတာနိုင်ကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

"ဒါဟာ အခွင့်အလမ်းကောင်းပဲလို့ ကျွန်မထင်တယ်။ ကျွန်မတို့ကို အစိုးရက လျှပ်စစ်မီးပေးတဲ့အခါ ကျွန်မ အရမ်းပျော်တယ်။ ကျွန်မတို့လျှပ်စစ်မီးရတော့ ကျွန်မတို့ရဲ့မျိုးဆက်သစ်ကလေးတွေအတွက် အကျိုးရှိတယ်။ ဒါ... ကျွန်မတို့အတွက် အခွင့်အလမ်းကောင်းပဲလို့ပြောချင်တယ်။ ကျွန်မတို့ဒါကို လုပ်သင့်တယ်။ ပြီးတော့ လိုလည်းလိုအပ်တယ်လေ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ကျွန်မတို့ကို ကူညီတော့မယ်လေ။ ဒီလိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ အချိန်ကာလမှာ ဘယ်သူကမှ အမှောင်ထဲမှာ မနေချင်ကြတော့ဘူး။"

နော်ဘာအ--- (မ၊ ၄၇ နှစ်)၊ ဘဗ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁶¹

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ လတ်တလော လုပ်နေသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှုလုပ်ငန်းများအား ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ပါက အစိုးရအပေါ် ဒေသခံများ၏ အမြင် သဘောထားများ ပြောင်းလဲလာနိုင်သည့် အလားအလာရှိသည်။ အစိုးရမှ ရွာသားများအတွက် အကျိုးပြုသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီ

⁷⁶⁰ Source #25 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁶¹ Source #118 တွင်ကြည့်ပါ။

မံကိန်းများကို အစပြုလုပ်ဆောင်ပေးပါက ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရသည် ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားကို အလေးထားပြီး တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု ရှိသည်ဟု အမြင်ခံရမည့် အလားအလာရှိသည်။ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်မှာ -

"အစိုးရရဲ့လူတွေက လမ်းတွေ၊ တံတားတွေ ဆောက်နေကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ပြောနိုင်တာကတော့ သူတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရမ်းကြိုးစားနေကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁷⁶²

အလားတူ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး ကလည်း အစိုးရအနေဖြင့် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဒေသခံအစိုးရနှင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ မည်သို့ပူးပေါင်းလုပ် ဆောင်နေသည်ကို ဤသို့ မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။

"အခုလောလောဆယ် KNU နဲ့ မြန်မာအစိုးရက မူလတန်းပညာရေးအတွက် အတတ်နိုင်ဆုံးကြိုးစားပြီး ထောက်ပံ့ပေးနေတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ ဒေသတွင်း ပညာရေးမှာ အပြောင်းအလဲတွေ ရှိလာတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁷⁶³

အချို့သောရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက် ခြင်းမှတစ်ဆင့် ရွာသားများအား ထောက်ပံ့ပေးရန်ဟူသော ၎င်းတို့၏ ကတိကဝတ်များအတိုင်း လိုက်ပါ လုပ်ဆောင်နေသည်ဟု အထက်ဖော်ပြပါ ရွာသားများနှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူများ၏ သက်သေခံထွက်ဆိုချက်များက ထောက်ပြညွှန်းဆိုနေပါသည်။ အကြီးစားစက်မှု လုပ်ငန်းများ၊ ရေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ရေး၊ လယ်ယာစီးပွားစီမံကိန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လမ်းများ ဖောက်လုပ်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်မီးရရှိစေခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း အစရှိသည့် စီမံကိန်းများကို ရွာသားများမှ ၎င်းတို့အတွက် အကောင်းဆုံး အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေသော လုပ်ငန်းများဟု မြင်ပြီး ထိုလုပ်ငန်းများတွင် အစိုးရ၏ ပါဝင်ပတ်သက် လာမှုကိုလည်း ထောက်ခံကြပါသည်။ အဆိုပါ စီမံကိန်းများမှ ရရှိလာသော အကျိုးအမြတ်ကို ရွာသားများက ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝတွင် မြင်တွေ့နိုင်စွမ်းရှိပြီး နောင်မျိုးဆက်သစ်များ၏ ဘဝတိုးတက်မှုအား အထောက်အကူ ပြုလိမ့်မည်ဟု အချို့က ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရအနေနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ယခင်က ပဋိပက္ခကာလတစ် လျှောက် ကွဲပြားခဲ့ကြသော အဖွဲ့များအတွင်း စပ်တူလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်မှုကို အစိုးရမှ တိုက်တွန်းပေးနိုင်ပြီး ဘုံရည်မှန်းချက်တစ်ခုအတွက် အတူတကွ လက်တွဲလုပ်ဆောင်သည်နှင့်အမျှ အချင်းချင်းကြား နားလည်မှုကိုလည်း မြှင့်တင် ပေးစေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

⁷⁶² Source #24 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁶³ Source #149 တွင်ကြည့်ပါ။

ဖြစ်ပွားနေဆဲ ချိုးဖောက်နေမှုများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပေါ်သက်ရောက်မှုများ

ဤသို့သော သတိပြုမှတ်သားဖွယ် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိနေသော်ငြားလည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရဦးဆောင်နေသော လက်ရှိဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများအပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများကို ဆက်လက်တင်ပြနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးရန် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်သော အစိုးရဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအပေါ် အချို့ရွာသားများက ၎င်းတို့၏ ထောက်ခံမှုကို ထုတ်ဖော်နေချိန်တွင် မြေယာထိခိုက်ပျက်စီးစေမှုနှင့် မြေသိမ်းမှုများကို ဖြစ်စေသော လက်ရှိအစိုးရဦးဆောင်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာစီမံကိန်းများကြောင့် ဆက်နွယ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုအများအပြားအပြင် ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများအား လျစ်လျူရှုခံရခြင်းများကိုလည်း ရွာသားများက ဖွင့်ဟပြောဆိုလာကြသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရနှင့်စစ်တပ်မှ ဦးဆောင်သော ယခင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများတွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသည့် အတိတ်ကာလက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မြေသိမ်းခံရခြင်းများသည်လည်း ယခုတိုင် မဖြေရှင်း နိုင်သေးပဲ ရှိနေသေးသည်။ လတ်တလောရရှိသည့် အစီရင်ခံစာများတွင် အရပ်သားများအပေါ် စနစ်တကျ လုပ်ဆောင်သော စစ်တပ်ဦးဆောင်သည့် ချိုးဖောက်ကျူးလွန်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် လျော့နည်းလာအောင် ဆောင်ရွက်သည်ဟု ထင်မြင်ရသည်။ သို့သော် ယခင်စစ်အစိုးရလက်ထက်က လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုအချို့ဖြစ်သော ခြိမ်းခြောက်မှုများအပြင် လွပ်လပ်စွာ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီမှုရယူခြင်း (FPIC) သို့မဟုတ် လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ခြင်းမရှိပဲ မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် မြေယာဖျက်ဆီးခြင်းများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လက်ရှိအစိုးရမှ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်ဟု ညွှန်ပြထားပါသည်။ မြေယာသိမ်းဆည်းမှု⁷⁶⁴ကို ဖြစ်စေသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ လတ်တလော စီမံကိန်းများတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်က ဖားအံခရိုင်ရှိ ဖားအံစက်မှုဇုန်⁷⁶⁵အတွက် မြေ ၁၁၅၀ ဧက အသိမ်းခံရခြင်းနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ဖားအံခရိုင်အတွင်းရှိ လမ်းဖောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းအတွက် ကျွန်းပင် ၃၀၀၀ ကျော်ခန့် ဖျက်ဆီးခံရပြီး မြေ ၃၆.၃ ဧက အသိမ်းခံရခြင်း⁷⁶⁶တို့ ပါဝင်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖားအံခရိုင်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်ခဲ့သော လမ်းဖောက်လုပ်မှုတစ်ခုတွင် ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ကျွန်းပင်များစိုက်ရန် အသုံးပြုခဲ့သည့်မြေကို ထိုလမ်းဖောက်ရေး လုပ်ငန်းက မည်သို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း ဒေသခံမြေပိုင်ရှင် ဦးဘအ--- က ဤသို့ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

"အဲဒီလမ်းဖောက်လုပ်မှုကြောင့် ခင်ဗျားတို့ ဘယ်လိုအသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြဿနာတွေ ဒါမှမဟုတ် အခက်အခဲတွေ ကြုံတွေ့လိုက်ရလဲ။"

ကျွန်တော်တို့မြေပေါ်မှာ ကျွန်းပင်တွေစိုက်ထားတယ်။ အဲဒီအတွက် ပိုက်ဆံတွေသုံးရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုလုပ်ငန်းကို ပြန်စဉ် ကျွန်တော်တို့မှာ ပိုက်ဆံမရှိတော့ဘူး။ အခု သူတို့လမ်းဖောက်နေတယ်။ လမ်းကို ကျောက်ခင်းတယ်။

⁷⁶⁴ Source #86 တွင်ကြည့်ပါ။ ကိစ္စရပ်တစ်ခုတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ လမ်းဖောက်လုပ်မှုစီမံကိန်း တစ်ခုတွင် ရွာသားများ၏ လယ်ယာများ၊ စိုက်ခင်းများနှင့် အိမ်ရာများကို ဖျက်စီးသော်လည်း လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya Situation Update: Kawkareik, Kyonedoe and Kyainseikgyi townships, March to May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။ ထိလုံမြို့နယ်တွင် အစိုးရ/စစ်တပ်၏ ဆည်ဆောက်လုပ်မှုကြောင့် မြေပျက်ဆီးသော အလားတူအဖြစ်အပျက်ကိုကြည့်ပါ။ "သူတို့မြေပေါ်မှာ ရေစကြီးလာတာနဲ့ သူတို့တပ်မတော်ကို စကားပြောဖို့ ကြိုးစားကြည့်ပါတယ်။ တပ်မတော်က သူတို့ကို ဘာမှလုပ်မပေးဘူး။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Short Update: Hti Lon Township, March 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016,"၊ Myanmar Times ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Kayin industry zone seeks growth," နှင့် Human Rights Watch ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "The Farmer Becomes the Criminal' Human Rights and Land Confiscation in Karen State" တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁶⁶ Source #110 တွင်ကြည့်ပါ။

သူတို့က အဲဒီမြေပေါ်မှာ ဘာလုပ်ဖို့လဲ။

သူတို့ပြောတာက ဒီမှာ ရပ်ကွက်အသစ်/ရွာအသစ် လုပ်မယ်ပြောတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒါက ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်လို့ ပြောတယ်။

သူတို့ကလျော်ကြေးပေးလား။

မပေးပါဘူး။”

ဦးဘအ--- (ကျား၊ ၃၃ နှစ်)၊ ဘဂ--- ရွာ၊ လှိုင်ဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁶⁷

ထို့ပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ အစိုးရဦးဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရွာသားများ၏ မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်မှု ပိုရှိကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

“သူတို့ရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ဒေသခံတွေက စိုက်ခင်းမြေတွေအပေါ်မှာ မှီခိုနေရတယ်။ စိုက်ပျိုးရေးကို ဦးစားပေးလုပ်တဲ့အတွက် မြေကြီးက သူတို့အတွက် အဓိကပဲ။ မြန်မာအစိုးရက⁷⁶⁸ မြေတွေနဲ့ ယာတွေကို သိမ်းတယ်။ အခုတော့ ဒေသခံတွေအတွက် မြေကြီးကနည်းလာပြီး သူတို့အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းကို ကောင်းကောင်း မလုပ်နိုင်တော့ဘူး။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁶⁹

မြေယာထိခိုက်ပျက်ဆီးမှုများနှင့် မြေသိမ်းဆည်းမှုများပါဝင်သော အစိုးရဦးဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများ၏ သက်ရောက်မှုမှာ ၎င်းတို့သည် ရွာသားများ၏ ပင်မအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၏ အာမခံချက်ကို ပျက်ဆီးစေခြင်းနှင့် အန္တရာယ်ရှိစေခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် မြေယာပျက်ဆီးခြင်းနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းခံရခြင်းများသည် ရွာသားများအတွက် ရေတိုဘဏ္ဍာရေးအခက်အခဲကို ဖန်တီးပေးသည်သာမက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်း ရေရှည်ဆုံးရှုံးမှုကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုမြေယာဆုံးရှုံးမှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ကြွေးနွှံ့နှစ်ခြင်း၊ နေရာများရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းသာမက ၎င်းတို့နှင့် ၎င်းတို့၏မျိုးဆက် များအတွက် ထောက်ပံ့ရန် အခွင့်အလမ်းမရှိသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးရန် အသုံးပြုခြင်းကိစ္စအချို့ကိုလည်း ရွာသားများက ဆက်လက်ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဒေသခံ ရွာသားများကို လုပ်အားခမပေးပဲ စာကြည့်တိုက်တစ်ခုအား အတင်းအကြပ် ဆောက်လုပ်ခိုင်းခဲ့သည့် အစိုးရအရာရှိ ဦးမြခိုင်က “မင်းတို့ဒီမှာ လုပ်အားလာမပေးကြရင် ကျွန်တော်က အထက်အရာရှိ ဒါမှမဟုတ်

⁷⁶⁷ Source #110 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁶⁸ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်နှင့် နိုဝင်ဘာလများအတွက် ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်များကို ပြုစုခဲ့စဉ်က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ဦးသိန်းစိန်နှင့် ကြုံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအောက်တွင် ရှိနေသေးကာ တပ်မတော်စစ်အရာရှိများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် သိသာထင်ရှားသော လွှမ်းမိုးနိုင်မှု ရှိနေသေးသည်။ ဤတင်ပြချက်ထဲတွင် မြေသိမ်းဆည်းမှုများအပေါ် တာဝန်ရှိသူများသည် အစိုးရအရာရှိများလား တပ်မတော်အရာရှိများလား သေချာစွာ မကွဲပြားပါ။

⁷⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။

ပြည်သူ့ရဲကို သတင်းလှမ်းပို့ရလိမ့်မယ်။ အဲလိုမှမဟုတ်ရင် မင်းတို့ကို အချုပ်ထဲ ထည့်ရလိမ့်မယ်”ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။⁷⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ဒေသတွင်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ တင်ပြပုံမှာ

“ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ကလေး အားလုံးအပါအဝင် တစ်ရက်ကို လူ ၁၅ ယောက်လောက်က သဲတွေ၊ အုတ်တွေ သယ်ရတယ်။ ဘီလပ်မြေစပ်ရတယ်။ လိုအပ်တဲ့အလုပ်ကြမ်းတွေပြီးအောင် လုပ်ရတယ်။ ရွာသားတွေကို ဘာလုပ်အားခမမှ မပေးဘူး။ နေ့တိုင်း ရွာသား ၁၅ ယောက်စီ အလုပ်ကျ လုပ်ပေးရတယ်။ အဲဒီ စာကြည့်တိုက် မပြီးမချင်း ရွာသားအားလုံးက လုပ်ပေးရတယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဘူးသိုမြို့နယ် နှင့် ဒွဲလိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁷¹

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရအရာရှိများမှခြိမ်းခြောက်မှုများကို အသုံးပြုကြ သည်ဟု ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား တင်ပြကြသည်။ ရွာသားပိုင်မြေများအား အစိုးရမှနေ၍ သစ်တောမြေအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အသုံးပြုရန် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းများအဖြစ်သော်လည်းကောင်း ပြန်လည်သတ်မှတ်ပြီးသည့်အခါ ရွာသားများမှ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင်စားသောက်ရန်အတွက် ခြိမ်းခြောက်ဖမ်းဆီးခြင်းများ ခံရ ကြောင်းနှင့် ထိုမြေများအား သတ္တုတူး ဖော်ရေးဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် အငါးစာချုပ် ချုပ်ဆိုလေ့ ရှိကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘန--- ရွာမှ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ ရွာပိုင်မြေကို အစိုးရမှ “မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်း”⁷⁷² ဟုသတ်မှတ်ပြီး ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုအား ရောင်းချခဲ့သည်။⁷⁷³ အလားတူပင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ ဖားအံမြို့နယ်၊ ဘ--- ကျေးရွာမှ မအ--- မှ သူမ၏ ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင်စားသောက်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရအရာရှိများ၏ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို မည်သို့ခံခဲ့ရကြောင်း ပြောပြသည်။

“[အစိုးရအရာရှိတွေက] လာပြီးပြောတယ်။ ခင်ဗျား ဒီမှာနေလို့မရဘူး။ ခင်ဗျား အဖမ်းခံရပြီးအချုပ်ထဲ ဝင်ရလိမ့်မယ်။ ဒါပိုက်နက်ကျူးကျော်မှု ဖြစ်နေပြီ။ ခင်ဗျားအခု သစ်တောကြီးပိုင်းမြေပေါ်မှာ နေနေတာ။ ခင်ဗျား ဒီမှာနေလို့မရဘူး။”⁷⁷⁴

⁷⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Situation Update: Bu Tho and Dwe Lo townships, November 2013 to January 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁷¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Situation Update: Bu Tho and Dwe Lo townships, November 2013 to January 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁷² ဥပဒေ အပိုဒ် ၂ (c) “မြေလွတ်နှင့်မြေလပ်” ဆိုသည်မှာ ယခင်က ဒေသခံများမှ အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ထိုမြေများအား နိုင်ငံတော်က သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးအတွက် ဒေသခံများမှ ပြန်လည်စွန့်ပစ်ခဲ့သောမြေများဖြစ်သည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းထားခြင်းဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းချက်များအရ “မြေယာဥပဒေနှင့် တပြိုင်နက်ချမှတ်ခဲ့သော မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်း ဥပဒေ (၂၀၁၂ ခုနှစ်) သည် မြေလွတ်၊ အသုံးမပြုတော့သောမြေနှင့် မြေရိုင်းဟုသတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေများကို နှစ် ၃၀ သက်တမ်း ငှားရမ်းခွင့်ပြုထားသည်။ မည်သည့်အချိန်ကာလအတွက်မဆို ငှားရမ်းနိုင်သည့် ပမာဏကို ဧက ၅,၀၀၀ အထိ ကန့်သတ်ထားပြီး၊ မည်သည့်လူပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ခုခုကိုမဆို အများဆုံးဧက ၅၀,၀၀၀ အထိ ခွင့်ပြုထားသည်။ ဤဥပဒေအောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံခြားသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်နှင့် မြေယာချထားရေးကော်မရှင်မှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရမည့် အဆင့် ၂ ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်ပြီးပါက မြေယာငှားရမ်းခွင့်ရှိသည်။ လက်တွေ့နည်းလမ်းအရ မြန်မာပြည်၏မြေ ၅၀% ကို မြေလပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ဟု တချို့ကဆိုသည်။ ဤသည်သာမှန်ပါက ထိုဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်သည်နှင့်အမျှ အကြီးအကျယ်ဖြစ်မည်ဖြစ်သော ရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံရမှုများ၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ဖြစ်စေမည့် ဖော်ညွှန်းဆိုပြချက်တစ်ရပ်ကို ထိုအခြေအနေက ဖော်ပြပေးနေလေသည်။” “Displacement Solutions ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Land Acquisition Law and Practice in Myanmar,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁷⁴ ရွာသားများ၏မြေကို အစိုးရမှ သိမ်းဆည်းပြီးသည့်နောက်ပိုင်း ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ (၄၄၇) အရရွာသားများကို ပိုင်နက်ကျူးလွန်ခြင်း သို့မဟုတ် ကျူးကျော်နေထိုင်ခြင်း ဖြင့်တရားစွဲဆိုမှုကို မကြာခဏခံရသည်။ ဤဥပဒေတွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ “မည်သူမဆို ရာဇသတ်မကင်း သော ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှုကို ကျူးလွန်လျှင် ထိုသူကို သုံးလအထိ ထောင်ဒဏ် တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ အိန္ဒိယငွေ ရှုပီး ၅၀၀ အထိ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေချမှတ်ရမည်။” “MYANMAR THE PENAL CODE,” Myanmar, ၁၉၆၁ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။ သစ်တောဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၀ ကိုကြည့်ပါကလည်း အစိုးရ၏ ဘေးမဲ့သစ်တောများဒေသတွင် ပိုင်နက်ကျူးကျော်ခြင်းကို အလားတူ တားမြစ်ထားသည်။ “THE FOREST LAW (1992),” Myanmar, ၁၉၉၂ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

သူတို့တစ်ရက်တစ်ခါ၊ နှစ်ရက်တစ်ခါ အမြဲတမ်း လာလာပြီး ပြောတယ်။ ကျွန်မတို့လည်း အဲဒီအတိုင်း ဆက်နေတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့မှာ မြေဂရန် ရှိတဲ့အတွက် ကျွန်မတို့မကြောက်ဘူး။ ကျွန်မတို့စဉ်းစားထားတာက တကယ်လို့ လူတွေကမေးရင် ကျွန်မတို့မြေဂရန်ကို ပြလိုက်မယ်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ရွာထဲလာတဲ့အချိန် ကျွန်မတို့ တွေသူတို့ကို မြေဂရန်ပြဖို့ အချိန်တောင် မရလိုက်ပါဘူး။ သူတို့ရောက်လာတာနဲ့တစ်ခါတည်း ဦးဂ--- နဲ့ ကျွန်မမောင်အငယ်ဖြစ်တဲ့ စောဖ--- ကို ဖမ်းပြီး ထောင် ၂ လ ချလိုက်တယ်။”

မအ--- (မ၊ ၄၃ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁷⁵

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများအပေါ် အစိုးရ၏ခေါင်းပုံဖြတ်မှုလုပ်ရပ်များသည် နည်းပါး လာ ပြီဟု ဆိုနိုင်သော်ငြားလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခဲ့ဖူးသည့် ၁၉၉၀ နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် များတလျှောက်လုံး စစ်အစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်က ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကျင့်သုံးခဲ့သော မြေသိမ်းခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း အစရှိသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု နည်းလမ်းများကိုပင် ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သည်။ ရွာသားများ ၏ အခွင့်အရေး များကို အသိမှတ်ပြု လေးစားလျက် အစိုးရမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို ဆောင်ရွက် မည်ဆိုပါက အစိုးရဦး ဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများသည် ရပ်ရွာ လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အကျိုးဖြစ်စေမည့် အလားအလာ ကောင်းများ ပိုရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့မဟုတ်ပဲ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အရာရှိများစွာ၏ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများမှာ ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏မြေပေါ်မှ ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းကို ဖယ်ရှားပစ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး အစိုးရအပေါ် ရွာသားများ၏ ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုဖျက်စီးနေခြင်းဖြစ်ကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ပိုပြီးဖြစ်စေပါ သည်။

အစိုးရဦးဆောင်သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများအပေါ် ရွာသားများ၏စိုးရိမ်မှုများ

ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို အစဉ်အလာအရ ဆန့်ကျင် ခြင်း မဟုတ်ပါဟု ပြောကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အစိုးရဦးဆောင်သော စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရသည် ရွာသားများ၏စိုးရိမ်မှုကို မကြာခဏ လစ်လျူရှုထားပြီး အစိုးရနှင့်စစ်တပ်အရာရှိများ အတွက် အကျိုးရှိမည့် စီမံကိန်းများကိုသာ ဆောင်ရွက်သောကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရဦးဆောင်သော လုပ်ငန်းများအပေါ် သံသယဖြစ်မှုများကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း သက်သေခံပြောဆို ကြသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ရွာသားများအပေါ် စစ်အစိုးရမှ ခေါင်းပုံဖြတ်ခဲ့သည့် အရိပ်ဆိုးများ ကြောင့် လက်ရှိအစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်မီရန် ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဟုတ်မဟုတ်၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို အများဆုံးလိုအပ်သူများ အတွက် အမှန်တကယ် အကျိုးဖြစ်စေရန် ဟုတ်မဟုတ် စသည့် အချက်များကို ရွာသားများက ဆက်လက်မေးခွန်းထုတ်နေပါသည်။ အဖြစ်အပျက်များစွာတွင် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများသည် အစိုးရအရာရှိများအတွက် ပိုမိုအကျိုးအမြတ်ဖြစ်ထွန်းစေပြီး လမ်းသစ်များ၊ အဆောက်အအုံများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို အများဆုံး လိုအပ်နေသည့် လူထုအားဂရုမပြုသည့်အတွက် မမျှတခြင်းများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေသည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုထားသည်ကို လတ်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိရပေမည်။ ဖားအံခရိုင်တွင် အစိုးရအဆောက်အဦး သစ်များကို အစိုးရမှ တည်ထောင်ပြီးသည့်အချိန်၌ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ပြောခဲ့သည်။

⁷⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Thaton Interview: Ma A---, July 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

"၂၀၁၅ ခုနှစ် အစောပိုင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက အ---မြို့မှာရှိတဲ့ ရွာသားတွေရဲ့ မြေပေါ်မှာ ကျောင်းတစ်ကျောင်း၊ ဆေးခန်းတစ်ခန်းနဲ့ အစိုးရဌာနအဆောက်အဦး တော်တော်များများ ဆောက်ခဲ့တယ်။ ရွာသားတွေရဲ့ မြေတော်တော်များများမှာလည်း စစ်တပ်က အခြေစိုက်ထားတယ်။ [...] အစိုးရက အဆောက်အဦးတွေနဲ့ အိမ်တန်းလျားရှည်တွေကို ဆောက်တယ်။ သူတို့က လမ်းဖြောင့်တစ်ခုကို ဖောက်ဖို့ စီစဉ်ထားတဲ့အတွက် လမ်းဖောက်မယ့်နေရာတလျှောက်က တောင်ယာခြံစည်းရိုးတွေကို အကုန်ဖျက်ပစ် လိုက်တယ်။ ရွာသားတွေက သူတို့ကို ငြိမ်ပြီးကြည့်နေရတယ်။ ရွာသားထဲက တစ်ယောက်ပြောတာက တပ်မတော် [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] က မြို့သစ်ကို ဆောက်တယ်ဆိုတာ သူတို့ဘာလုပ်ပြီးကြောင်း မြန်မာပြည်သူတွေကို ပြချင်တာ တစ်ခုတည်းပဲ။ တပ်မတော်က သူတို့ရဲ့စစ်စခန်းတွေပြင်တယ်။ အဲဒါအားလုံးအပြင် မြန်မာအစိုးရအတွက် အဆောင်အဦးတွေ အများကြီးဆောက်တယ်။ ရွာသားတွေရဲ့စီးပွားရေး၊ ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သူတို့ [တပ်မတော်] မှာ ဘာပုဂ္ဂိုလ်မှ မရှိဘူး။ မြန်မာအစိုးရရဲ့စစ်တပ်က ခေါင်းပုံဖြတ်တယ်။ ရွာသားတွေအတွက် ဘာအခွင့်အလမ်းမှ မရှိဘူး။ ကျွန်တော်တို့အတွက်တစ်ခုတည်းသော အခွင့်အလမ်းကတော့ တောင်ယာတွေလယ်တွေမှာ အလုပ်လုပ်ဖို့ပဲရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ကျွန်တော်တို့အလုပ်ကို လုပ်နေရရင် ကျေနပ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ မြန်မာအစိုးရက ကျွန်တော်တို့ အလုပ်လုပ်ရမယ့်နေရာတွေကို လျှော့ချပစ်တယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့အတွက် အခက်အခဲဖြစ်ကုန်တာပေါ့။"⁷⁷⁶

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁷⁷

ထိုနည်းလည်းကောင်း ဒေသခံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့မှ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးဖြစ်သူ အသက် ၄၂ နှစ်ရှိ နော်ဘာခ--- ကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU တို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအပေါ်တွင် သူမ၏အမြင်ကို မေးကြည့်စဉ်ကလည်း ယခုလို ပြောပြခဲ့ပါသည်။

"အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဖြစ်လာပြီးတဲ့နောက် အစိုးရ ၂ ရပ်စလုံးကမြို့ပေါ်မှာ စီမံဖို့ [ယူဖို့] မြေမရှိတော့ဘူးလို့ ကျွန်မထင်တယ်။ အဲဒီတော့ရွာတွေကိုလာပြီး မြေတွေကိုယူကြတာပဲ။ သူတို့က သူတို့တကိုယ်ရေအကျိုးအမြတ်ကိုပဲ စဉ်းစားပြီး အရပ်သားတွေအတွက် အနည်းအကျဉ်းပဲ ထည့်တွက်ကြတယ်။"

နော်ဘာခ--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘာအ--- ရပ်ကွက်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁷⁸

ထို့အပြင် အစိုးရအရာရှိများအနေနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုအား အလေးမထားသည့်အတွက် အစိုးရဦးဆောင်သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများမှ အကျိုးအမြတ်ရမည့် ဝေးလံခေါင်သီသော ဒေသများအား ဖယ်ကျဉ် ထားမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးက သတိပြုမိခဲ့ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

"အဆောက်အဦးတွေ၊ ကျောင်းဆောင်တွေ၊ ဆေးခန်းတွေဆောက်ဖို့ ဘယ်လိုစီမံကိန်းကိုပဲဖြစ်ဖြစ် ရွာသူကြီးရယ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရယ်၊ စာရေးတွေက အရပ်သားတွေနဲ့ တိုင်ပင်တာမလုပ်ပဲ သူတို့ဘာသာ သူတို့ အကောင်အထည် ဖော်ကြတယ်။ တကယ်လိုအပ်နေတဲ့နေရာတွေအတွက် သူတို့မလုပ်ဘူး။ သူတို့က မြို့ပေါ်က ရပ်ကွက်တွေနဲ့ အဓိကလမ်းမကြီးဘေးနားက ရွာတွေအတွက်ပဲ ဦးစားပေးလုပ်တယ်။ အဲလိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းတွေ အကောင်အထည်ဖော်နေတုန်းမှာပဲ ရွာသားတွေဆီက ညည်းညူသံ တွေ ထွက်လာတယ်။"

⁷⁷⁶ ပိုမိုရှင်းလင်းသောချာနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ နဂိုမူလထုတ်ဝေထားသည့် ကောက်နုတ်ချက်တွင် အနည်းငယ်ပြုပြင်တည်းဖြတ်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်ထားပါသည်။

⁷⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe Township, April to May 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁷⁸ Source #109 တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁷⁹

အခြေအနေများစွာတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုး
တက်ရေးများသည် ၎င်းတို့အား ခေါင်းပုံဖြတ်သည်။ ဘေးဖယ်ထားသည်ဟု ခံစားကြရသည်။ အစိုးရသည် အမှန်တ
ကယ်လိုအပ်နေသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏ နေထိုင်မှုအခြေအနေကို တိုးတက် အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းထက်
အစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ စစ်တပ်ဝန်ထမ်းများနှင့် ချမ်းသာအဆင်ပြေပြီးဖြစ်သော သူများအတွက်သာ အကျိုးအမြတ်များကို
သယ်ဆောင်ပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နေကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။
ဤသို့လုပ်ဆောင်နေခြင်းသည် အစိုးရအပေါ် မယုံကြည်မှုကို ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ
လုပ်ဆောင်ရာ၌ အစိုးရ၏ရည်ရွယ်ချက် အပေါ် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများအပေါ် ရွာသားများ၏အမြင်များကို အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏
လတ်တလောအလွဲသုံးစားမှုများက ပိုမိုဆိုးရွားစေ ပြန်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖာပွန်မြို့နယ် လယ်ယာနှင့်ဆည်
မြောင်းဌာန အတွင်းရင်းမှူး ဦးဖိုးစိန်ကြီးသည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ဖာပွန်၌ ဆည်ရေသွင်းမှု
ကောင်းစေရန်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းတစ်ခုအား ကြီးကြပ်ရသည်။ အဆိုပါအတွင်းရင်းမှူးသည်
ပျက်ဆီးသွားသည့် ရေသွင်းစနစ်၏ ပေ ၁၃၀ အစား ၃၅ ပေ ကိုသာ ပြုပြင်ကာ ချထားပေးသော ဘဏ္ဍာငွေ
အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅,၈၀၂.၇၁ တွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၉၆၇.၁၂ ကိုသာ သုံးစွဲခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့်
အဆိုပါငွေများအား ထိုပြင်ဆင်မှုအတွက် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းမရှိပဲ "လယ်ယာနှင့်ဆည်မြောင်းဌာနမှ ခိုးယူခြင်း
သာဖြစ်ကြောင်း" ရွာသားများအား ယုံကြည် စေခဲ့သည်။⁷⁸⁰

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရမှ ဖားအံခရိုင်တွင် လမ်း၊ တံတားများနှင့် ကျောင်းများဆောက်လုပ်ရန် ငွေကြေးများ သတ်မှတ်ပေး
ခဲ့သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုးများရှိခဲ့ကြောင်းကိုလည်း အစီရင်ခံခဲ့ကြသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့
သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တင်ပြခဲ့သည်မှာ -

"ဦးသိန်းစိန်အစိုးရက နယ်ခြားစောင့်တပ် [BGF] တွေကို အဲဒီလမ်းတွေကို ကြီးကြပ်ဖို့ တာဝန်ပေးခဲ့တယ်။
ဦးသိန်းစိန်အစိုးရကပဲ လမ်းဖောက်ဖို့အတွက် လမ်းတစ်မိုင်ကို သန်းတစ်ရာနှုန်းနဲ့ ဘဏ္ဍာငွေချပေးခဲ့တယ်။
တကယ်တမ်းသူတို့ [BGF] တပ်မှူးတွေ အဲဒီလမ်းကိုဖောက်တော့ သန်း ၅၀ လောက်ပဲ ကုန်တယ်။ ဒီလမ်းတွေက
နှစ် ၅၀ လောက်ခံဖို့ ရည်ရွယ်ခဲ့တာ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလမ်းတွေအဲဒီလောက် မခံဘူး။ ပျက်မယ်ဆိုတာ
အားလုံးသိနေတာပဲလေ။ အဲဒီလမ်းက နှစ် ၃၀ လောက်ပဲ ကောင်းကောင်းခံမယ်။ တံတားတွေလည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ။
ဘာလို့လဲဆိုတော့ သူတို့ (BGF) က တံတားဆောက်ဖို့ ဘဏ္ဍာငွေ ကျပ်သန်း ၁၀၀ ကုန်မယ်လို့ပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့
သူတို့ဆောက်တော့ ကျပ်သန်း ၅၀ ပဲသုံးတယ်။ ကျောင်းဆောက်လည်း ဒီအတိုင်းပဲဖြစ်တာပဲ။ ကျောင်းဆောက်ဖို့
တာဝန်ယူထားတဲ့ BGF စစ်သားတွေလဲ ဒီအတိုင်းပဲ။ ကျောင်းဆောက်ဖို့ ပိုက်ဆံတောင်းတယ်။ သူတို့ ကျပ်သန်း
၁၀၀ တောင်းတယ်။ တကယ်ဆောက်တဲ့ အချိန်ကျတော့ ကျပ်သန်း ၅၀ ပဲ ကျတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ် နှင့် နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁸¹

⁷⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho and Dwe Lo townships, November 2013 to January 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe and Nabu

ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းထဲမှ သဘောတူခွင့် ပြုချက်ရယူခြင်းနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှု ကင်းမဲ့လေ့ရှိသော အနေအထားတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများမှ အများပိုင်ရပ်ငွေများကို အစိုးရဝန်ထမ်းများက အလွဲသုံးစားပြုသည့် အဖြစ်အပျက်များသည် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ် ရွာသားများ၏ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့မှုနှင့် သံသယဖြစ်ခြင်းကို ပိုမို ဆိုးဝါးစေပါသည်။ ထို့အတွက် ရွာသားများ၏ဘဝများကို တိုးတက်အောင်လုပ်မည့် အလားအလာရှိသော စီမံကိန်းများ၏ အရည်အသွေးနှင့် ပြီးမြောက်မှုကိုပါ တပါတည်း တားဆီးပိတ်ဆို့လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသည်။⁷⁸² အဖြစ်အပျက်တစ်ခုချင်းစီတွင် စီမံကိန်းများအတွက် လျာထားသော ဘဏ္ဍာငွေအား သုံးစွဲရာတွင် ဘဏ္ဍာငွေ၏တဝက်အောက်သာ သုံးစွဲကြသည်ဟု ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို အစီရင်ခံ ကြသည်။ ထိုစီမံကိန်းများကို တာဝန်ယူကြီးကြပ်ရသော အစိုးရနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအရာရှိများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အသုံးပြု၍ ရွာသားများ၏ဘဝအပေါ် အခြေပြုကာ ၎င်းတို့၏နေကြွယ်ဝမှုကိုသာ တိုးပွား သွားအောင် လုပ်ကြသည်ဟု ရွာသားများက ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုစီမံကိန်း များမှာ လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ အတည်ပြုသဘောတူညီမှု ရယူခြင်းမရှိ၊ ခွဲဝေပိုင်းခြားထားသော ရပ်ငွေမရှိသည့်အပြင် ရွာသားများထံမှ သိမ်းယူသောမြေများအပေါ်တွင် ပြီးမြောက်အောင်လုပ်ဆောင်သော စီမံကိန်းများဖြစ်နေသော ကြောင့် ရွာသားများ၏ အဓိကအသက်ရှင်သန်နိုင်ရေး အခြေအနေများမှ ဖျက်စီးခံလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေပါသည်။

အစိုးရအနေဖြင့်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ရွာသားများ၏ သဘောတူညီခွင့်ပြုချက်နှင့်တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့်သာ ရွာသားများထုတ်ဖော်ပြောဆိုသော စိုးရိမ်မှုအများစုကို ရှောင်လွှဲနိုင်ပေလိမ့် မည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းတစ်ခုသည် ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု ရှိမရှိကို စီမံကိန်းမစတင်မှီကတည်းက သုံးသပ်နိုင်ရန် အရေးကြီးကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံ ခဲ့သည့် သမိုင်းတလျှောက်တွင် ရွာသားများမှဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁷⁸³ လုပ်ငန်းတစ်ခု လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် လွှဲလပ်စွာ ကြိုတင် အသိပေးခြင်းနှင့် သဘောတူညီမှုရယူခြင်း (FPIC) နှင့် စီမံကိန်းမစမီ သက်ရောက်မှု အမျိုးမျိုးအား သုံးသပ်စိစစ်ရန် လိုအပ်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သက်ရောက်မှု စစ်ဆေး စိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ခုကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း အစိုးရအနေနှင့် အခြေအနေတော် တော်များများတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် ရွာသားများနှင့်တိုင်ပင်ခြင်း၊ ခွင့်ပြုချက်ရယူခြင်းများအား တက်ကြွစွာ ဆောင်ရွက်မှုမရှိခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင် ခံစာများမှ ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦးမှ ပြောခဲ့သည်မှာ -

"ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းတွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ ရွာသားတွေနဲ့ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တာကို ပထမဦးစားပေး အနေနဲ့ မြန်မာအစိုးရက မလုပ်ဘူး။ ရွာသားတွေသဘောတူမှာ၊ မတူမှာကို သူတို့ဂရုမစိုက်ဘူး။ သူတို့ [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] ရည်ရွယ်တာက လမ်းတွေကို အဆင့်မြှင့်တင်မယ်၊ ဆိုင်းဘုတ်တွေတပ်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ရွာသားတွေကိုတော့ အကြောင်းမကြားဘူး။ သူတို့ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာမယ့် အာဏာပိုင်တွေနဲ့ပဲ တိုင်ပင်ပြီး ရွာသားတွေက အဲ့ဒီဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာရတယ်။ သူတို့လမ်းပြင်မယ်ဆိုရင် လမ်းဘေးမှာ ရှိတဲ့ ရွာသားတွေရဲ့ အိမ်တွေရှေ့က အပင်တွေကို ခုတ်ပစ်တယ်။"

townships, December 2014 to January 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸² ဥပမာအားဖြင့် - စစ်တပ်မှရွေးချယ်ထားသော မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတစ်ဦးသည် ရွာသားများအတွက် ရည်စူးထားသော ကူညီထောက်ပံ့မှုပိုက်ဆံဖြင့် တံတားများဆောက်ပါသည်။ "ဘဏ္ဍာငွေ သိန်း ၃၀၀ ကျပ် ချပေးတာကို တကယ်တံတား ဆောက်တော့ ၁၄၄ သိန်း ပဲသုံးတယ်။ ကျန်တဲ့ပိုက်ဆံ ၁၅၆ သိန်း ကို သူ့ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးကို ထောက်ပံ့ဖို့ သုံးပလိုက်တယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Situation Update: Bu Tho and Dwe Lo townships, April 2014 to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸³ "ကျွန်တော်တို့ [ရွာခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ရွာသားတွေ] တစ်လကို နှစ်ကြိမ် အမြဲတမ်းအစည်းအဝေးခေါ်တယ်။[...] အဲဒီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးစီမံကိန်းတွေက ရွာသားတွေအတွက် အကျိုးအမြတ်တွေပါလာမယ် မပါလာဘူးဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ သုံးသပ်နိုင်တာပေါ့။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Saw A---, October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

စောဘဂ--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်)၊ ဘဟ--- ကျေးရွာ၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁸⁴

FPIC လုပ်ဆောင်မှုမရှိပဲ ရွာသားများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများကို ငြင်းပယ်နိုင်စွမ်း မရှိပါ။ ဤဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းသည် ၎င်းတို့ဒေသတွင် မည်မျှကြာမည်၊ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ဤစီမံကိန်းတစ်ခုတည်းကိုသာ အကောင်အထည်ဖော်နေပြီး အခြားတစ်ခုဘာကြောင့် မဖြစ်ရသည်⁷⁸⁵နှင့် ထိုစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများနှင့် တိုင်တန်းမှုများကို မည်သူက တာဝန်ယူလက်ခံမည် အစရှိသည့် အရေးကြီးသော သတင်းအချက်အလက်များကိုရရှိနိုင်ရန် လမ်းကြောင်းလည်း မရှိပါ။ ရွာသားများမှ ထိုစီမံကိန်းကို ပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်ရန်နှင့် ပိုမိုပါဝင်မှုရှိလာစေရန်အတွက် အစိုးရအုပ်ချုပ်သူများအနေဖြင့် ရွာသားများအား သတင်းအချက်အလက်များ ရှင်းလင်းစွာ ချပြရန်လိုအပ်ပါသည်။ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု ရရှိရန်နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများထဲမှ ခွင့်ပြုသဘောတူညီချက်ရရှိရန်အတွက် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အစိုးရမှ ဒေသဆိုင်ရာဘာသာစကားများဖြင့် ရရှိနိုင်စေရန် လုပ်ဆောင်ပေးသင့်ပါသည်။ အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသတွင်းဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ရွာသူကြီးများ၊ ရပ်ရွာလူကြီးများမှတစ်ဆင့် ရိုးရာဓလေ့ကို အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထားသော ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့များအကြား သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေသင့်ပါသည်။ လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ သဘောတူညီမှုရယူရန် လိုအပ်သော FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် သက်ရောက်မှု စစ်ဆေးစိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှတစ်ဆင့် ဒေသခံလူထုအနေနှင့် ၎င်းတို့အတွက် အကျိုးအမြတ်အများဆုံးမည်မျှ ရရှိမည်နှင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများအား မည်သို့ လျော့ချမည် သို့မဟုတ် ရှောင်ရှားမည် စသည့် သတင်းအချက်အလက်များအား သိစေနိုင်သည်။ သို့သော် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ထိုအရာများအား လုပ်ဆောင်မှုမရှိသည့်အပြင် ထိခိုက်ခံစားရမည့် ဒေသတွင်း လူမှုအသိုက်အဝန်းများနှင့် ဝေမျှခြင်းမရှိ ကြောင်းကို ရွာသားများမှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား သက်သေခံထွက်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတလျှောက်တွင် အစိုးရအနေဖြင့် ကြီးမားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ အား တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လာသည်နှင့်အမျှ အစိုးရ၏ ကျင့်ဝတ်နှင့်မညီသော လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် ရွာသားများအတွက် စိုးရိမ်မှုများဖြစ်လာစေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုလုပ်ဆောင်ချက်များသည် ယခင်စစ်အစိုးရမှ ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ရာတွင် အသုံးပြုသော လက်နက်များ ဖြစ်သည့်အတွက် သမိုင်းတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပုံရိပ်များကို ပြန်လည်ထင်ဟပ်စေသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် စီမံကိန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို များသောအားဖြင့် လုပ်ဆောင်မှုမရှိကြောင်းကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏အစီရင်ခံစာများကညွှန်ပြထားပြီးအချို့သောအခြေအနေများတွင် ရွာသားများက စီမံကိန်းများသည် တရားမျှတမှု မရှိခြင်းများ အမြဲတစေ ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု ခံယူကြသည်။ အစိုးရမှဦးဆောင်သော စီမံကိန်းများသည် အစိုးရ၊ စစ်တပ်နှင့် စီးပွားရေးသမားများ၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာသူများနှင့် ချမ်းသာပြီးဖြစ်သော ရွာသားများကိုသာ အကျိုးဖြစ်စေပြီး ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများရှိ လယ်သမားများနှင့် လူနည်းစုအဖွဲ့များကို ပို၍ဘေးဖယ် ကျန်ရစ်စေသည်ဟု ရွာသားများက သက်သေထွက်ဆိုကြပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ရွာသားများသည် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများမှ ဖယ်ကျဉ်ထားခံရသည်ဟု ခံစားနေရပြီး မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအပေါ်တွင် အကောင်းမြင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ထိုမျှမက ရန်ပုံငွေအလွဲသုံးစားပြုလုပ်ခြင်း၊ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုအား ပြောင်ကျကျ အလေးမထားခြင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း၊ မြေယာဖျက်ဆီးခြင်းနှင့်

⁷⁸⁴ Source #161 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸⁵ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ စီမံကိန်းဥပမာတစ်ခုအားဖြင့် အသေးစားငွေချေးစီမံချက်သည် ၎င်းကြောင့် အကျိုးအမြတ်ရသော ရွာသားများနှင့် မရသောရွာသားများအကြား ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ သို့မဟုတ် လယ်မြေကရန် ရှိသူများဖြစ်သည့် ကြွယ်ဝချမ်းသာသော အသိုင်းအဝန်းမှလူများက အသေးစားချေးငွေမှ အကျိုးအမြတ်ရှိနေချိန်တွင် နေ့စားအလုပ်ကြမ်းသမားများမှ ချေးငွေကိုပြန်မဆပ်နိုင်ချေ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, February to June 2014,” တွင်ကြည့်ပါ။

အဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းတို့ကြောင့် အစိုးရနှင့် အစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်ချက်များအပေါ် ရွာသားများ၏ မယုံကြည်မှုနှင့် သံသယများမှာ ပိုမိုဆိုးရွာလာပါသည်။

အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများအပေါ် တုံ့ပြန်မှုနှင့်တရားမျှတမှု

လွန်ခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ယခင်စစ်အစိုးရမှ ချိုးဖောက်မှုကျူးလွန်ခဲ့သော အချိန်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ယခုမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ကျူးလွန်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အပေါ် ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်မှုများမှာ အကြိမ်အရေအတွက် ပိုများပြားလာခဲ့ပြီး တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရာ တွင်လည်း မတူကွဲပြားသော တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုလာကြသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ကို တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများက ပြောပြနေသည်မှာ အစိုးရအရာရှိများကို ဆန့်ကျင်ပြောဆိုလျှင် ရရှိမည့်ပြစ်ဒဏ်များအပေါ် ရွာသားများ၏ ကြောက်ရွံ့မှုနည်းပါးလာသော်လည်း အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် ဆက်လက်ကြောက်ရွံ့နေဆဲဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အရေးကြီးဆုံး အချက်မှာ ရွာသားများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် တိုင်တန်းမှုများကို အစိုးရမှလုံးဝလျှော့ချထားခြင်းဖြစ်ပြီး ဤအချက်သည် ရွာသားများအား တရားမျှတမှုရရှိနိုင်ရန်အခြေအနေမှ တားဆီးထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ပထမနှစ် ၂၀ အတွင်း (၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ) နှစ်များတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများမှ တိုင်တန်းမှုများ ပြုလုပ်ပါက ၎င်းတို့တွေ့ကြုံရသော အဆိုးရွားဆုံး ချိုးဖောက်မှု အခြေအနေများမှာ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခံရခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခံရခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ချိုးဖောက်မှုများအား ကြုံတွေ့ခဲ့ရချိန်က ရွာသားများအနေဖြင့် အဓိက လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်မှာ ထွက်ပြေးခြင်းဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်တွင် ရာထောင်ချီသော ကရင်အရပ်သားများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ခဲ့ရသည်။⁷⁸⁶ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖားအံခရိုင် နဘူးမြို့နယ်တွင် တပ်မတော်၏ လမ်းဖောက်လုပ်သည့် နေရာမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသော ရွာသားတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့သည်။

"[ကျွန်တော်ထွက်ပြေးခဲ့တယ် ဘာလို့လဲဆိုတော့] မမျှတတဲ့ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးကို ကျွန်တော်သည်းမခံနိုင်တော့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ကိုယ့်အစားအစာကိုယ်ယူသွားပြီး မြေတူးရတယ်။ လမ်းကို ကိုယ့်စားရိတ်နဲ့ကိုယ် ဖောက်ပေးရတယ်။ ခင်ဗျားမသွားဘူးဆိုရင် ခင်ဗျားကိုရိုက်မယ်၊ ထောင်းမယ်။ ကျွန်တော်တို့က နဘူး၊ ဒေါလန်းနဲ့ ဖားအံ ကြားကလမ်းကို ဖောက်ရတယ်။ တခါတလေ တစ်မိသားစုလုံး သွားရတယ်။ တခါတလေ သူတို့က တစ်ရပ်ကွက်ကို လူ ၁၀ ယောက်တောင်းတယ်။ ကျွန်တော် ဘယ်နှစ်ခေါက်သွားခဲ့တယ်ဆိုတာ မရေတွက်နိုင်တော့ဘူး။ ၁၀ ကြိမ်... အကြိမ် ၂၀... ၂၅ ကြိမ်... အဲ့ဒီထက် ပိုများမယ်ထင်တယ်။ တခါတခါ ၁၀ ရက်၊ တခါတခါ ၁၅ ရက်။ ကျွန်တော်တို့ ကိုယ့်အစားအစာနဲ့ ကိုယ်သွားရတယ်။ တကယ်လို့ အလုပ်မလုပ်နိုင်ရင် ဒါမှမဟုတ် ထွက်ပြေးပြီးအိမ်ပြန်ရင် အရိုက်ခံရမယ်။"

မောင်ဘို--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁷⁸⁷

⁷⁸⁶ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အထိ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၂၄၀,၀၀၀ ဦး ခန့်ရှိသည်ဟု ယူဆရပြီး ၎င်းတို့ထဲမှ ၁၀၅,၀၀၀ ဦးသည် အထူးသဖြင့် ကရင်ပြည်နယ်ထဲတွင် ရှိသည်။ UNHCR ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Kayin State Profile," တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ဒုက္ခသည်ဦးရေ ၁၀၂,၇၇၇ ဦးသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ထိစပ်နေသော ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ ယာယီစခန်းများတွင်ရှိနေပြီး အများစုမှာ ကရင်တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သည်။ UNHCR ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Resettlement of Refugees from Temporary Shelters in Thailand," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

တိုက်ပွဲများနှင့် စစ်ရေးပဋိပက္ခများ အပြင်းထန်ဆုံး တင်းမာနေချိန်တွင် အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများ၊ အဓမ္မ လုပ်အားပေးရမှု၏ ဆိုးရွားသော အခြေအနေများအပြင် ထိုအခြေအနေများကြောင့် မိမိတို့၏ အသက် မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းများ မလုပ်နိုင်သည့်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အစားအစာမဖူလုံမှုများ စသည့် အခက်အခဲများအား ရှောင်ရှားရန်အတွက် ရွာသားများအနေဖြင့် ထွက်ပြေးကြရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာတင်ပြသည့် ကာလတလျှောက်တွင် ရွာသားများမှ ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မည့် ဆိုးကျိုးများအား ကြောက်ရွံ့ရသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏တုံ့ပြန်မှုများအား ကန့်သတ်ခံရသည်ဟု တင်ပြခဲ့ကြ ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက စောခ--- ကို မေးမြန်းရာ

"ခင်ဗျား... ခင်ဗျားမြေကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် ဘာလုပ်လဲ။ န.အ.ဖ အစိုးရက အဲဒါကို ယူမသွားအောင် ဘယ်လိုတားဆီးမလဲ ကျွန်တော်တို့တွေက အရပ်သားတွေလေ။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ဘယ်လိုကာကွယ်နိုင် သလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုလုပ်သိမလဲ။ [.....] ကျွန်တော်တို့က မငြင်းဆန်ရဲဘူးဆိုရင် သူတို့ကို ပေးလိုက်ရမှာပဲ လေ"

စောခ--- (ကျား၊ ၄၅ နှစ်)၊ ဂအ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁸⁸

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် စီမံကိန်းအား သဘောမတူသည့်အခါ တုံ့ပြန် နိုင်ရန် နည်းလမ်းများပိုရှိလာသည်ဟု ပြောကြသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းလျှင် တုန့်ပြန်ခံရနိုင်မှုအပေါ် အများစုက ကြောက်ရွံ့နေဆဲဖြစ်သည်။ ရွာသားများကပြုလုပ်သော တိုင်တန်းမှုအများစုမှာ ဒေသတွင်းအဆင့်သာဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ပြောပြချက် များအရ အစိုးရအရာရှိများ ထက်စာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိစ္စရပ်များအား ရွာသူကြီး⁷⁸⁹ထံသို့သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်ချက်များအား KNUထံသို့သော်လည်းကောင်း တိုင်တန်းမှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ အစိုးရအရာရှိ များထံ တိုင်တန်းမှုများ မလုပ်ရဲကြခြင်းမှာ အတိတ်ကာလမှ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းသော အဖြစ်အပျက်များမှ ကြောက်ရွံ့မှုများ ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။⁷⁹⁰ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ရန် ရွာသားများ လက်ရှိအသုံးပြုသော အခြားနည်း လမ်းများမှာ ကော်မတီများဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ဘပ--- ရွာရှိ လယ်များကို သိမ်းဆည်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား တိုင်တန်းစာများ ပေးပို့ခြင်းအပြင် ဆည်တည်ဆောက်မှုနှင့် မိုင်းထုတ်လုပ်မှု စီမံကိန်း များအပေါ် ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြသည့် လုပ်ဆောင်မှုများကိုလည်း ရွာသားများမှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။⁷⁹¹

ရွာသားများသည် မြေယာဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များရရှိနိုင်ရန်အတွက် CBOs၊ INGOs များနှင့် အတူ မြန်မာမြေယာမူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများသို့ တက်ရောက်ကြသည်။ သို့မှသာ မြေယာများကို ပြန်လည်ရရှိရန်၊ သိမ်းဆည်းခံ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခံရသော မြေယာများအတွက် လျော်ကြေးငွေများ ရရှိရန်၊ အစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို ရပ်ဆိုင်းရန် စသည်တို့အတွက် တောင်းဆိုရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လတ်တလောတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် မြေသိမ်းမှုများမှာ ရွာသားများ၏ မိရိုးဖလာအရ ဒေသတွင်း အသုံးပြုနေသောမြေများအား အစိုးရမှ မြေလွတ်၊

⁷⁸⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw Ca---, September 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁸⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Paingkyon Township, June to October 2014," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw B---, April 2015," နှင့် Source #162 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Htantabin Township, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹¹ Source #95 တွင်ကြည့်ပါ။

မြေလပ်များ⁷⁹²ဟု အမျိုးအစားသတ်မှတ်ပြီး ထိုမြေများအား နိုင်ငံတော်မှ ငါးရမ်းနိုင်သည့်အခွင့်ကို ရရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ နော်ဘက--- က တောင်းဆိုမှုပြုလုပ်ရာတွင် ထိုဗဟုသုတများအား ဤသို့ တင်ပြခဲ့သည်။

"[မြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒ]⁷⁹³ မှာ နိုင်ငံသားတွေအတွက် သူတို့မြေယာတွေကို အသုံးပြုပိုင်ခွင့် ပါဝင်တယ်။ ဒေသတွင်း နေထိုင်သူတွေအနေနဲ့ မြေပိုင်ဆိုင်မှု လက်မှတ်ရှိခြင်း မရှိခြင်းက အရေးကြီးပါဘူး။ အဲဒီမြေက သူတို့ ဘိုးဘွားတွေ အစဉ်အဆက် လွှဲပြောင်းလာတဲ့မြေ ဒါမှမဟုတ် သူတို့ရဲ့ဇာတိမြေ ဖြစ်တဲ့အတွက် ကြောင့် သူတို့မှာ အသုံးပြုနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးရှိတယ်။"

နော်ဘက--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘလ--- ရပ်ကွက်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁹⁴

ရွာသားအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်မှု မည်မျှများပြားလာစေကာမူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ရွာသားများ၏ တိုင်တန်းမှုများကို ဆက်လက်ပြီး မသိကျိုးကျွံနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်ရှိ ရွာသူတစ်ဦးက အစိုးရအရာရှိတစ်ဦးမှတစ်ဆင့် တရားမျှတမှု ရရှိရန် ကြိုးစားခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံကို အောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့သည်။

"ဒေသခံတွေ ခံစားနေရတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဦးညဝင်း၊ ဦးစိုးသားတို့နဲ့ ကျွန်မ စကားပြောခဲ့ရတယ်။ အဲဒါပြီးတော့ ကျွန်မသူတို့ဆီမှာ စာတင်ခဲ့တယ်။ သူတို့က မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို အရေးယူ ဆောင်ရွက်ဖို့နဲ့ အဲဒီမြေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်ရှာဖို့ မှာခဲ့တယ်။ အဲဒီ မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ကျွန်မတို့ရဲ့ မြေယာကော်မတီကိုလာပြီး အဲဒီမြေဟာ ကျွန်မတို့မြေ ဟုတ်မဟုတ် မေးခဲ့တယ်။ ကျွန်မတို့မြေက ကျွန်မတို့မြေပဲလေ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့က မြေကိစ္စကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် သွားရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုထိ ကျွန်မတို့ သူတို့ဆီကနေ ဘာတုံ့ပြန်မှုမှ မရသေးဘူး။"

နော်ဘက--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘလ--- ရပ်ကွက်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁹⁵

⁷⁹² ဥပဒေအပိုဒ် ၂ (င) "မြေလွတ်နှင့်မြေလပ်" ဆိုသည်မှာ ယခင်က ဒေသခံများမှ အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ထိုမြေများအား နိုင်ငံတော်က သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးအတွက် ဒေသခံများမှ ပြန်လည်စွန့်ပစ်ခဲ့သော မြေများဖြစ်သည်။ နေရာရွေ့ပြောင်းထားခြင်းဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းချက်များအရ "မြေယာဥပဒေနှင့် တပြိုင်နက်ချမှတ်ခဲ့သော မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်း ဥပဒေ (၂၀၁၂) သည် မြေလွတ်၊ အသုံးမပြုတော့သောမြေနှင့် မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေများကို နှစ် ၃၀ သက်တမ်း ငှားရမ်းခွင့်ပြုထားသည်။ မည်သည့်အချိန်ကာလအတွက်မဆို ငါးရမ်းနိုင်သည့် ပမာဏကို ဧက ၅,၀၀၀ အထိ ကန့်သတ်ထားပြီး၊ မည်သည့်လူပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ခုခုကိုမဆို အများဆုံးဧက ၅၀,၀၀၀ အထိ ခွင့်ပြုထားသည်။ ဤဥပဒေအောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံခြားသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကော်မရှင်နှင့် မြေယာချထားရေးကော်မရှင်မှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရမည့် အဆင့် ၂ ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်ပြီးပါက မြေယာငှားရမ်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လက်တွေ့နည်းလမ်းအရ မြန်မာပြည်၏မြေ ၅၀%ကို မြေလပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ဟု တချို့ကဆိုသည်။ ဤသည်သာမှန်ပါက ထိုဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်သည်နှင့်အမျှ အကြီးအကျယ်ဖြစ်မည်ဖြစ်သော ရွေ့ပြောင်းခြင်းခံရမှုများ၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ဖြစ်စေမည့် ဖော်ညွှန်းဆိုပြချက်တစ်ရပ်ကို ထိုအခြေအနေက ဖော်ပြပေးနေလေသည်။" "Displacement Solutions ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Land Acquisition Law and Practice in Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹³ ဤအဖြစ်အပျက်တွင် နော်ဘက--- သည် များမကြာသေးမီ ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကမှ ပြဌာန်းလိုက်သည့် မြန်မာနိုင်ငံမြေယာအသုံးချမှု မူဝါဒကို ရည်ညွှန်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤမူဝါဒသည် တိုင်းရင်းသားအမျိုးသားများ၏ မိရိုးဖလာမြေယာအသုံးပြုပိုင်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု သည်။ ပြည်တွင်းစစ်၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှု၊ သဘာဝကပ်ဘေးအန္တရာယ် နှင့် အခြားအကြောင်းများကြောင့် မြေယာဆုံးရှုံးသွားသူ တိုင်းရင်းသားအမျိုးသားများကို မြေယာအသုံးပြုခွင့်နှင့် အိမ်ရရှိပိုင်ခွင့်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း ဤမူဝါဒသည် နိုင်ငံတော်ဥပ ဒေအဆင့် ဖြစ်မလာသေးပဲ အလွဲသုံးစားပြုသော ခေတ်နောက်ကျနေသည့် ဥပဒေများဖြစ်သည့် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေ၊ လယ်ယာမြေအက်ဥပ ဒေနှင့် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကိုချိုးဖောက်သော မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း အက်ဥပဒေ အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်လက် ဖီလာဆန့်ကျင် ရှေ့နောက်လွှဲမှားလျက် ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၆၄၊ "Government of the Republic of the Union of Myanmar, National Land Use Policy (January 2016)," တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹⁴ Source #109 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹⁵ Source #109 တွင်ကြည့်ပါ။

ယခင်စစ်တပ်မှသိမ်းခဲ့သောမြေအား လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက အစိုးရဌာနများ၏ အဆောက်အဦများ ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုနေသဖြင့် ထိုတူညီသော ကိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများအနေနှင့် တရားမျှတမှုရရှိရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံကို အသုံးပြုကြိုးစားနေသော်လည်း တုံ့ပြန်မှုမရသေးပါ။

"၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးကတည်းက ကျွန်မတို့တွေ ခေါင်းဆောင်အများကြီးဆီကို တိုင်စာပို့ခဲ့တာ မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက်ပါပဲ။ ဘယ်သူကမှ အရေးယူ ဆောင်ရွက်တာ၊ ကျွန်မတို့အတွက်တစ်ခုစီစဉ်ပေးတာမတွေ့ရဘူး။ [.....][ကျွန်မတို့]မြေယာကာကွယ်ရေးအတွက် စာတွေနဲ့ အခြားစာတွေ အများကြီး တင်ပြခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ [တာဝန်ရှိသူ] က အဲဒါတွေ လက်မခံဘူး။ ပြီးတော့ ကျွန်မတို့ကိုလည်း ဘာမှ အသိမပေးဘူး။ ကျွန်မတို့က သူတို့ကို [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] အဆောက်အဦတွေ မဆောက်ဖို့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် တားမြစ်ခဲ့တယ်။ ကျွန်မတို့ တိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့ဆီကို ဘာတုံ့ပြန်မှုမှ ပြန်မလာဘူး။ ကျွန်မတို့နဲ့တွေ့ဖို့ သူတို့က ချိန်းဆိုတာ မရှိဘူး။ အဲဒီတော့ သူတို့နဲ့တွေ့ဖို့ ကျွန်မတို့ခွင့်ပြုချက်သွား တောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ကျွန်မတို့ကို ရှောင်တယ်။ ကျွန်မတို့ကို တွေ့မယ်မထင်ဘူး။ ကျွန်မတို့အတွက်ကတော့ ဒီမြေက ကျွန်မတို့မြေပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ကျွန်မတို့ကို မလေးစားဘူး၊ ကျွန်မတို့ကို နားမထောင်ဘူး။"

နော်ဘာက--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘလ--- ရပ်ကွက်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁷⁹⁶

တိုင်စာများ ပေးပို့ခြင်းအပြင် နော်ဘာက--- အနေဖြင့် အစိုးရအရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံစည်းဝေးရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း ထိုအစိုးရအရာရှိများအနေနှင့် အစည်းအဝေးအား တက်ရောက်ခြင်း မရှိသည့်အပြင် အခြားသူတစ်ဦးနှင့် စကားပြောရန် သူမကို ပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် သူမအနေနှင့် KNU ထံမှလည်း အကူအညီရရန် ကြိုးစားခဲ့သေး သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းမှုများ ပြုလုပ်စေကာမူ ရွာသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏မြေပေါ်တွင် ပြုလုပ်လျက်ရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ရပ်တန့်၍ မရသေးပါ။ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှုလုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဖွင့်ဟတင်ပြနေချိန်တွင် အစိုးရ၏ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန် ဆန္ဒမရှိခြင်းက ရွာသားများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။

တရားမျှတမှုရရှိရန်အတွက် ရွာသားများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအပေါ် ထပ်မံသက်ရောက်စေသည့် အချက်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အရာရှိများမှ ရွာသားများ၏ တိုင်တန်းမှုများကို ပယ်ချခဲ့သည့် ယခင်ဖော်ပြခဲ့သော ကိစ္စရပ်များတွင် အစိုးရအနေဖြင့် မြေယာသိမ်း ဆည်းခြင်းနှင့် မြေယာဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စများတွင် တာဝန်ရှိကြောင်း ထင်ရှား သည်။ ထို့ပြင် ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏မြေများ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် အနည်းဆုံး လျော်ကြေးပေးရန်လည်း အစိုးရတွင် တာဝန်ရှိသည်။ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူ များ အလွန်များပြားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံ မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး မရှင်းမလင်းဖြစ်လာကာ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူအား လုံးကလည်း မြေသိမ်းမှုများနှင့် မြေယာဖျက်ဆီးခြင်းများသည် ၎င်းတို့၏ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် အခြေအနေမဟုတ်ကြောင်း ပြောဆိုကြသော ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် မတတ်နိုင်သည့် အခြေအနေနှင့် ကြုံတွေ့ရ လေ့ရှိသည်။⁷⁹⁷

⁷⁹⁶ Source #109 တွင်ကြည့်ပါ။

⁷⁹⁷ ဤအစီရင်ခံစာ၏ ထုံးဘိုဆည် ခေါ် သောက်ရေခတ်(၂) ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းအား လေ့လာခြင်း တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Photo Set: Militarisation and land confiscation in Htantabin and Thandaunggyi townships, November 2013 to March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

အာရှအဝေးပြေးလမ်းမကြီး(၁)⁷⁹⁸ ကဲ့သို့သော ယခင်က စစ်အစိုးရမှ ကြီးကြပ်ခဲ့သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအား မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ကုမ္ပဏီများသို့ မကြာသေးမှီက ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးမှုများသည် အစိုးရနှင့် အာဏာပိုင်များအတွက် တာဝန်ရှိမှုကို ရှောင်လွှဲရန် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်လာသည်။ စစ်အစိုးရ အုပ်ချုပ်စဉ်က တပ်မတော်မှ အာရှအဝေးပြေးလမ်းမကို အစပြုသက်ဝင်စေခဲ့ပြီး ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ စီမံကိန်းဖြစ်လာကာ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အာရှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်မှ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာချေးငွေအဖြစ် ချေးယူ ကာ ထိုင်းအဝေးပြေးလမ်း မများဌာနနှင့် ပူးပေါင်း၍ ထိုင်းကုမ္ပဏီ ဖြစ်သော Siseaeng Kanyotha Company Ltd., ကို ငှားရမ်းပြီး ဆောက်လုပ် နေခြင်းဖြစ်သည်။⁷⁹⁹ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့ တင်ပြသည့် အာရှအမြန်လမ်းမကြောင့် မြေယာပျက်ဆီးမှုများနှင့် ပတ်သက်သော အသနားခံစာများအပေါ် မည်သည့် ဆောင်ရွက်မှုမျိုးမှ မရရှိသည်ကို ရွာသားများမှ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံးသည် ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏တိုင်စာများကို အခြားသူတစ်ဦးထံပေးပို့ရန် မကြာခဏ ပြောလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအတွက် တာဝန်ယူမှုနှင့် ပတ်သက်၍ မရှင်းမလင်းဖြစ်စေပြီး တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် မည်သည့်နည်းလမ်းများ အသုံးပြုရမည်ကို လည်း မသိရှိနိုင်သောအခြေအနေများ ဖြစ်စေသည်။

ရွာသားများအနေဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ စွမ်းအင်နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများအတွက် မြေသိမ်းမှုများ အပေါ် စိုးရိမ်လာသည်နှင့်အမျှ တိုင်တန်းမှုများပြုလုပ်လာကြသည်။ သို့သော် အစိုးရသည် စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်သော ထိုတင်ပြလာသည့်တိုင်စာများကို အသိမှတ်ပြုရန် ဆန္ဒမရှိသည့်အတွက် ရွာသားများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများရှိသည့်တိုင် တရားမျှတမှုကို ရရှိရန်အတွက် ဆက်လက်တားဆီးခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်ကို ဤအစီရင်ခံစာများမှ ညွှန်ပြနေပါသည်။⁸⁰⁰ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသံများအား ကြားစေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ တိုင်ကြားချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အစိုးရထံ သို့ တိုင်စာများပေးပို့ခြင်း၊ ဆန္ဒပြခြင်း၊ အစည်းအဝေးပွဲများစီစဉ်ခြင်း စသည့် နည်းလမ်းမျိုးမျိုးကို အသုံး ပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများ အတွက် ဖြေရှင်းမှုများ မရှိသေးပေ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဆက်လက်ချိုးဖောက်နေကာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို မသိကျိုးကျွံပြု သည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ တိုင်တန်းမှုများကိုလည်း ပယ်ချခြင်းများ ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုလုပ်ဆောင်မှုများ သည် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ကျူးလွန်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးနှင့် ဆက်စပ်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အလွန်နည်းပါးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုး ရအနေဖြင့် ပြည်သူများအတွက် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ရှိမှုကို ခေါင်းရှောင်နေခြင်းသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခြင်းကို အားဖြည့်ရာရောက်ပြီး ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် နေသော ရွာသားများ၏ အစိုးရအပေါ် မယုံကြည်မှုများကိုပါ ပံ့ပိုးပေးလျက် ရှိနေပေသည်။

နိဂုံး။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဦးဆောင်သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများ

အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန် ခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာကာလတလျှောက် သိသိသာသာ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေး လုပ်ငန်းများမှာ ယခင်စစ်အစိုးရလက်ထက်က စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ အဖြစ် စတင်အသုံး ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းများတွင် လမ်း၊ စစ်တပ်အခြေစိုက်စခန်းများနှင့် တာဝန်မဲ့ ဆည်များ ဆောက်လုပ်ခြင်း

⁷⁹⁸ အာရှအဝေးပြေးလမ်းမ(၁) (AH1) အစိတ်အပိုင်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တာ့ခမ်ခရိုင်၊ မဲဆောက်မြို့နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဖားအံခရိုင်၊ ဖားအံမြို့တို့ကို ဆက်သွယ်ပေးထားသည်။

⁷⁹⁹ Thwee Community Development Network (TCDN), Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Environmental and Social Action Network (KESAN) တို့မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Beautiful Words, Ugly Actions The Asian Highway in Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw B---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

တို့ပါဝင်ပြီး ထိုလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့၏မြေယာ များအား စစ်တပ်မှ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ယခင်စစ်ဖက်မှ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော စီမံကိန်းများ၏ တာဝန်ယူကြီးကြပ်မှုကို လက်ရှိအစိုးရ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသို့ လွှဲပြောင်း ပေးလာပြီး ယခုအစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် အခြေခံ အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရေးမှ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းများအထိ ပါဝင်လွှမ်းမိုးလာပါသည်။ ယခုအစိုးရ၏ စီမံကိန်းများတွင် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများ အနည်းငယ်သာ ရှိတော့ကြောင်း ရွာသားများမှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား တင်ပြကြပြီး လမ်းများ၊ ရေ၊ မီးများရရှိခြင်းဖြင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများ ယူဆောင်လာမှုကို ရွာသားများမှ ပိုမိုအသိအမှတ်ပြုလာကြပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ကာမူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ယခင်စစ်အစိုးရက ကျူးလွန်ခဲ့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု လုပ်ရပ်များကို ဆက်လက်ကျူးလွန်နေကြောင်းလည်း ရွာသားများက ပြောပြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအရာရှိများသည် ရွာသားများ၏မြေယာများကို သိမ်းဆည်းရန်နှင့် ဖျက်ဆီးရန်အတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ဆက်လက် အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား လုပ်ဆောင်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ရွာသားများထံမှ သဘောတူညီချက်ရယူမှု မရှိခြင်းအပြင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအတွက် သတ်မှတ်ထားသော ဘဏ္ဍာငွေများကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ ရွာသားများ၏ တိုင်တန်းမှုကို မသိကျိုးကျွံခြင်းအားဖြင့် ရွာသားများကိုတရားမျှတမှု မရရှိစေရန် ပိတ်ဆို့ခြင်းများကိုပါ ဆက်လက် ပြုလုပ်နေကြသည်။ အဖြစ်အပျက်ပေါင်းများစွာတွင် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများသည် စစ်တပ်၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ငွေကြေးချမ်းသာသူများကိုသာ အဓိက အကျိုးအမြတ် ဖြစ်စေသည်ဟု ရွာသားများက အမြင်ရှိကြသည်။ အဆိုပါ အကြောင်းရင်းများက ရွာသားများ၏ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ် မယုံကြည်မှုနှင့် အစိုးရ၏ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များအပေါ် ယုံမှားသံသယဖြစ်စေရန်အတွက် လောင်စာဖြည့်ပေးနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အစိုးရ ဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအပေါ် ရွာသားများ၏ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့် စိုးရိမ်မှုများကို ကုစားရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို လေးစားလိုက်နာရန် လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု စစ်ဆေးစီစဉ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ရွာသားများ၏ တိုင်တန်းမှုများကို တုံ့ပြန်ရန်မှာ အရေးကြီးသည်။ ထိုထက်မက အစိုးရအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း၊ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်းများအား ဆက်လက်ပြုလုပ်နေမည့်အစား ကျဉ်းဖယ်ခံရသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် အဓိကထား ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၁။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့သော လွန်ခဲ့သည့် ၅ နှစ်တာကာလ (၂၀၁၂-၂၀၁၇ ခုနှစ်) အတွင်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် အလျင်အမြန်တိုးပွားလာပြီး သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်း၊⁸⁰¹ သစ်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း၊⁸⁰² လမ်းဖောက် လုပ်ငန်းလုပ်ငန်း⁸⁰³နှင့်

⁸⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Photo Set: Dam, logging and mining operations negatively impact communities in K'Ser Doh Township, January to April 2012,"၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kya In Seik Kyi Township, September 2012," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Photo Set: Ongoing militarisation and dam building consequences, March to April 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Photo Set: Dam, logging and mining operations negatively impact communities in K'Ser Doh Township, January to April 2012,"၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," နှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Restrictions on Movement and Activity," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin, Thaton, Kyaihto and Hpa-an townships, September to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ကြီးမားသော လယ်ယာစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အစရှိသော အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက် လာခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မှီကဆိုလျှင် နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအား မြန်မာပြည်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မလုပ်ရန် လူသိရှင်ကြား ဟန့်တားမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှု စာရင်းတွင်လည်း အာဏာရှင်ဆန်သော စစ်အစိုးရနှင့် သိသာထင်ရှားစွာ ဆက်သွယ်မှုများရှိနေသည့် မြန်မာစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများနှင့် လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အမည်နာမများဖြင့် ဖော်ပြကာ အမေရိကန်ကုမ္ပဏီများနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များအား ထိုသူများနှင့် ကုန်သွယ်မှုမပြုရန် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း တားမြစ်ထားသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် စခဲ့သည်နှင့်အညီ ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာပိတ်ဆို့ခြင်းများ ကို ရုပ်သိမ်းလာခဲ့သည်။ မြန်မာစီးပွားရေးသမားများနှင့် ကုမ္ပဏီများအပေါ် အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့တား မြစ်မှုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင်⁸⁰⁴ တရားဝင်ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် စစ်အစိုးရ ကိုသာ အကျိုးဖြစ်စေသည်ဟူသောအမြင်များ နိုင်ငံတကာတွင် မထားရှိတော့ပါ။ သဘောတရားအရ ဆိုလျှင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုမှတစ်ဆင့် တိုင်းပြည်၏ နေကြွယ်ဝမှုကို တိုးတက်စေရန် ကူညီနိုင်ပြီး တိုင်းပြည်အတွင်း လူနေမှုအဆင့်အတန်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်း တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုအချက်သည် ၎င်းတို့၏တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုအပေါ်တွင် များစွာအခြေခံနေပြီး လူထု၏တောင်းဆိုမှုများနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ လိုအပ်ချက်များကို ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းများတွင် မည်မျှ ထည့်သွင်းစဉ်းစား အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု ရှိမရှိအပေါ်တွင် များစွာမူတည်နေပါသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခ အလွန်ကာလများတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပြန်လည်သင့် မြတ်ရေးကို နှောင့်နှေးစေခြင်းထက် မည်မျှ အကျိုးဆောင်ပေးနိုင်ခြင်း ရှိမရှိတို့ကိုလည်း ကြည့်ရှုရမည်ဖြစ်သည်။

စစ်အစိုးရအနေဖြင့် လွှတ်တော်တွင် ၂၅% နေရာရယူပြီး ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံအရပ်သားအစိုးရအား အာဏာလွှဲပြောင်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီက စတင်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများပါဝင်သည့် စစ်တပ်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအား မည်သူကလည်ပတ်နေသည်၊ မည်သူကဝင်ငွေရရှိနေသည်၊ နေရာရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရလျက်ရှိသော သို့မဟုတ် ယခင်အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းပုံစံ ပြောင်းလဲခဲ့ရသော ရွာသားများ၏ မေးခွန်းများကို မည်သူကပြန် ဖြေနိုင်သော အစရှိသည့် မေးခွန်းများအတွက် ယခုအချိန်သည် ဦးဆောင် ကြီးကြပ်မှုအသစ်ကို လိုအပ်လျက်ရှိသော အချိန်အခါဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများသည် အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီ မံကိန်းအသစ်များနှင့် ယခင်စစ်အစိုးရမှ အစပြုခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို လွှဲပြောင်းယူခြင်းများအား ယခုအချိန်တွင် တက်ကြွစွာ ပြုလုပ်နေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရဆိုလျှင် စစ်တပ်ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းအများစုကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များဆီသို့ လွှဲပြောင်းပေးလျက်ရှိပြီး⁸⁰⁵ ၎င်းလုပ်ငန်းများ၌ စစ်တပ်၏ ပါဝင်မှုအဆင့်နှင့် အကျိုးအမြတ်ကိစ္စတို့မှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိပါ။

⁸⁰⁴ စာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ပေးလိုက်သော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်ကုမ္ပဏီများထဲမှ ပါသူများထဲတွင် အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီနှင့် ၎င်း၏မန်းနေးလင်း ဒါရိုက်တာ စတီဗင်လော (ထွန်းမြင့်နိုင်)၊ ထို့အတူ မက်စ်မြန်မာကုမ္ပဏီနှင့် ၎င်း၏ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဇော်ဇော်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဒေသခံလူထုအသိုင်း အဝန်းနှင့် သေသေချာချာ တိုင်ပင်ခြင်းမရှိ၊ လျော်ကြေးပေးမှုလည်းမရှိသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မြေသိမ်းဆည်းမှုများတွင် ၎င်းတို့၏ ပါဝင်မှုကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ကြိမ်ဖန်များစွာ အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။ အချက်အလက်များ ပိုမိုသိရှိလိုပါက U.S Department of the Treasury ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Burma (Myanmar) Sanctions - SANCTIONS PROGRAM ENDED AS OF 10/7/2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰⁵ ဥပမာအားဖြင့် အာရှအဝေးပြေးလမ်းမသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရ၏ဆောက်လုပ်မှုအနေနှင့် စခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အာရှဘဏ် (ADB) အကူအညီဖြင့် အရပ်သားအစိုးရကာလတွင် အစိုးရနှင့် ထိုင်းကုမ္ပဏီများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် အသွင်ကူးပြောင်းခဲ့ပါသည်။ Burma Partnership ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Asian Highway Project Undermines Peace in Karen State," နှင့် ဤအခန်း၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင်ရှိသော 'အဖြစ်အပျက်များ လေ့လာခြင်း။' ၎င်းတို့သည် (ခေါ်) သောက်ရေခပ် (၂) ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း' တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ တိတိကျကျဆိုရလျှင် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များနှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် များ တလျှောက်လုံးတွင် စစ်အစိုးရသည် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအမည် အောက်တွင် အများဆုံး ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအများစုကို ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ထဲမှ အများစုမှာ ယခင်နှင့် လက်ရှိစစ်တပ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် နီးစပ်သော ဆက်ဆံရေးရှိနေသူများဖြစ်ကြောင်း ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှု များနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများက တိုင်တန်းရာတွင် အများဆုံးပါဝင်သည့် ကိစ္စရပ်များမှာ အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီ၊⁸⁰⁶ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ၊⁸⁰⁷ နှင့် မက်စ်မြန်မာကုမ္ပဏီ⁸⁰⁸တို့၏ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ကြပြီး ထိုကုမ္ပဏီအားလုံးသည် စစ်အစိုးရနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှု ရှိနေသော ကြောင့် ယခင်က စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခြင်းခံထားရသူများ ဖြစ်ပါသည်။⁸⁰⁹ ထိုကျူးလွန်မှုများထဲတွင် အခြားမြန်မာကုမ္ပဏီ အများအပြားလည်း ပါဝင်နေသေးသည်။

⁸⁰⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင်ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: Ler Muh Lah and Ta Naw Th'Ree townships, January to June 2015," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလထုတ် "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။ "မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီဟု လူအသိများသည့် အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာပြည်တွင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် သိသာထင်ရှားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရှိသည့် ဗမာ/မြန်မာကုမ္ပဏီတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသား စတီဗင်လော ပိုင်ဆိုင်သည့် အေရှားဝေါလ်နှင့် ၎င်း၏အခြားဆက်စပ်ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့၏ ဗမာ/မြန်မာစစ်အစိုးရနှင့် သမိုင်းဝင်ပြီး အစဉ်တစိုက်ဖြစ်နေသော အဆက်အစပ်များကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခံရသူများစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းခြင်းကို ခံရပါသည်။ Myanmar Times ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "US extends sanctions, further targets Asia World," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ လှုပ်ရှားသော တောင်ငူခရိုင် ဒေသတွင် အေရှားဝေါလ်သည် ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ဆည်ကို တည်ဆောက်နေပြီး ထိုအတွက်ကြောင့် ရွာသားများ၏မြေယာကို ပျက်ဆီးစေခြင်းနှင့် ရွာသားများရွှေ့ပြောင်းပေးရမှုကိုဖြစ်စေပါသည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။ ထို့အပြင် ဗြိတိ-ထားပယ်ခရိုင်၌ အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းတို့စိုက်ခင်းများအတွက် ရွာသားများထံမှ မြေများကို သိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: Ler Muh Lah and Ta Naw Tree Townships, January to June 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰⁷ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ (KMAC) သို့မဟုတ် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီများအဖွဲ့သည် တောင်ငူခရိုင်တွင် ကျွန်းစိုက်ခင်းများ၊ မြန်မာပြည်အတွင်းပိုင်းတူးဖော်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် အိမ်ရာမြေယာများ ဖော်ဆောင်ရေး အစရှိသည့် လုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်နေသည့် မြန်မာပိုင် စီးပွားရေးအဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ဥက္ကဋ္ဌမှာ ဦးခင်မောင်အေး ဖြစ်ပါသည်။ KMAC သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း ကိစ္စများတွင် ပါဝင်ပါတ်သက်နေပြီး မိရိုးဖလာမြေပိုင်ဆိုင်သူများ ဖြစ်သည့် ရွာသားများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကိစ္စရပ်များပါ ပါဝင်နေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi and Htantabin townships, November 2014 to February 2015," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Field Report: Slow transitions towards real change, January to December 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ အထိခိုက်ခံရသောရွာသားများက ကုမ္ပဏီကိုကန့်ကွက်သော ဆန္ဒပြပွဲများကို ၂၀၁၅ တွင်တစ်ကြိမ်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းတွင်တစ်ကြိမ် ၎င်းတို့၏မြေယာများ ပြန်ပေးရန်တောင်းဆိုခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi and Htantabin townships, November 2015 to January 2016," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, January 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰⁸ မွန်လေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အလားတူကိစ္စအပေါ် သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုရရှိနိုင်ရန် Myanmar Times ၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Presidential adviser sues 13 farmers for trespassing," တွင်ကြည့်ပါ။ ⁸⁰⁸ နအဖ [တပ်မတော်] မှ မြေများကို သိမ်းယူခြင်း၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီများသို့ ရောင်းချခြင်းဥပဒေကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Land confiscation and the business of human rights abuse in Thaton District," တွင်ကြည့်ပါ။ မက်စ်မြန်မာကုမ္ပဏီကို လူသိထင်ရှားသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဦးဇော်ဇော်မှ ပိုင်ဆိုင်ပြီး ရာဘာစိုက်ခင်းများ၊ ဘက်လုပ်ငန်း၊ ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ ဇိမ်ခံဟိုတယ်များ၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာလုပ်ငန်းများ အစရှိသည့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍကြီးများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့်နီးကပ်စွာ ဆက်ဆံနိုင်မှုကြောင့် ကား၊ မော်တော်ဆိုင်ကယ်နှင့် ဓါတ်ဆီများ တင်သွင်းရောင်းချခွင့်ကို ရရှိခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်ရှိ လက်ရှိနှင့် ယခင်စစ်အရာရှိများနှင့် အစဉ်တစိုက်ပတ်သက်နေမှုကြောင့် အမေရိကန် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အမည်မသိစာရင်းသွင်းခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ အဆိုပါ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခံရမှုများနှင့် မြန်မာပြည်တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် စင်ကာပူကုမ္ပဏီတစ်ခုနှင့် မက်စ်မြန်မာပေါင်းစပ်ကြမည့်ကိစ္စကို စင်ကာပူ စတော့အိတ်ချိန်းမှ ပိတ်ပင်တားဆီးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါသတင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက DVB ၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော Edward Chung Ho ရေးသားသည့် "Zaw Zaw's Singapore Takeover Bid Hits a Snag," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁰⁹ ထိုကုမ္ပဏီများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အခြားခရိုင်များရှိ ပြင်ပသတင်းအရင်းအမြစ်များကလည်း အလားတူ အတည်ပြုထားပါသည်။ မက်စ်မြန်မာကုမ္ပဏီသည် မွန်ပြည်နယ် သထုံခရိုင်တွင် ရာဘာစိုက်ခင်းများလုပ်ရန်အတွက် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ရွှေရောင်ပြရာဘာ

ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်နေသည့် စီမံကိန်းများကို ထိုကုမ္ပဏီများမှ ဆက်လက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ တိုးမြှင့်လာသော စီမံကိန်းများအခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ရရှိထားသည့်အတွက် အလွန်အမင်း စိုးရိမ်စရာဖြစ်နေပြီး ရွာသားများအပေါ်တွင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများထံသို့ ထိန်းချုပ်မှုအား လွှဲပြောင်းလိုက်သဖြင့် ၎င်းစီမံကိန်းများကြောင့် ရွာသားများဆက်လက်ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိသည့် ခေါင်းပုံဖြတ်နေမှုများနှင့် အခက်အခဲများကို ထန်းတပင်မြို့နယ်မှ နေ့စားအလုပ်သမားဖြစ်သူ နော်အ--- က ဤကဲ့သို့ ရှင်းပြပါသည်။

"ဘ--- ရွာသားတွေ ကြုံနေရတဲ့ပြဿနာတွေကို ကျွန်မပြောပြမယ်။ ကျွန်မတို့ဒီကို ၁၉၉၇ နှစ်က ပြောင်းလာခဲ့တယ်။ ရွာသူကြီးက ကျွန်မတို့အရင်ရွာကို ပြန်သွားနေလို့ရပြီလို့ပြောတော့ ကျွန်မတို့ပြန်သွားပြီး နေတာ ၇ နှစ် ရှိပြီ။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ ကျွန်မတို့ရွာကနေ တစ်ခါထပ်ပြောင်းရပြန်တယ်။ အဲဒီကနေ ကျွန်မတို့ ပြောင်းလာပြီးတဲ့နောက် တစ်ရက်တာအလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်လက်မှတ်⁸¹⁰ ကိုကိုင်ပြီး အဲဒီနေရာမှာ [ကျွန်မတို့မြေမှာ] ပြန်ပြီး အလုပ်လုပ်ရတယ်။ ကျွန်မတို့ အလုပ်သွားလုပ်ပြီး အဲဒီရက်မှာပဲ ပြန်လာကြတယ်။ အဲဒီမှာ လက်နက်ကိုင်တစ်ဖွဲ့ရှိတယ်။ သူတို့က သိပ်ဆိုးတယ်။ သူတို့က ကျွန်မတို့ကိုတွေ့တာနဲ့ သိသိမသိသိ စစ်ဆေးတော့တာပဲ။ တကယ်လို့ သူတို့က နင့်ကို သိနေတယ်ဆိုရင်တော့ နင့်ကိုမရှိကံဘူး။ မသိရင်တော့ အရှိကံခံရ [လိမ့်] မယ်။ သူတို့လမ်းဖောက်တော့ ရွာသား တွေကိုခေါ်ပြီး သူတို့အတွက် အလုပ် လုပ်ခိုင်းတယ်။ သူတို့က ခြေမြန်တပ်မ (ခ.မ.တ) အမှတ် (၂၀) ကလေ။ သူတို့က ရွာသားတွေကို သူတို့နောက်လိုက်ဖို့ပြောပြီး သူတို့အတွက် အလုပ်လုပ်ခိုင်းတယ်။ သူတို့အတွက် အလုပ်လုပ်ဖို့လာတဲ့ ရွာသားတွေက ခွင့်ပြုလက်မှတ်နဲ့ အတူလာရတယ်။ အဲဒီလက်မှတ်တစ်စောင်ကို ကျွန်မတို့က ၃၀၀ ကျပ် ပေးရတယ်။ တကယ်လို့ မိသားစုတစ်စုက မိသားစုဝင် ၅ ယောက်နဲ့ လာချင်ရင် ခွင့်ပြုလက်မှတ် ၅ စောင်လုပ်ရတယ်။ လက်မှတ်အားလုံးမှာ သူ့အမှတ်စဉ်နံပါတ်တွေပါတယ်။ ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄ အဲဒီလိုပေါ့။ နောက်ပိုင်း ကျွန်မတို့မြေမှာ မြေပဲတွေ သွားပြန်စိုက်တဲ့အခါကျတော့ လက်မှတ်တစ်စောင် ၅၀၀ ကျပ် ပေးရပြန်ရော။ သူတို့က [ကိုယ့်အလုပ်ကိုကိုယ်လုပ်ဖို့] ကျွန်မတို့ကိုညအိပ်ခွင့်မပေးဘူး။ အဲဒီလိုဆိုတော့ နေ့တွင်းချင်းပဲ ကျွန်မတို့ပြန်လာရတယ်။ နောက်ပိုင်းကျတော့ ကုမ္ပဏီတွေက ကျွန်မတို့နေရာမှာလာပြီး လုပ်ငန်းတွေလာလုပ်ပြန်တော့ အဲဒီကုမ္ပဏီနဲ့ အလုပ်လုပ်ရပြန်တယ်။ ကျွန်မတို့ထင်တာက အဲဒီကုမ္ပဏီလာပြီးတဲ့အခါ ကျွန်မတို့ဖာသာလွတ်လွတ်လပ်လပ်စိုက်ပျိုး၊ အလုပ်လုပ်လို့ရမယ်ထင်ပြီး အရမ်းပျော်နေမိတာ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့ထင်သလို မဟုတ်ခဲ့ဘူး။ သူတို့ဒီကိုလာပြီးမှ အခြေအနေက အရင်က ထက်တောင် ပိုဆိုးလာတယ်။ ကောင်းမြန်မာအောင်နဲ့ ရွှေစွမ်းအင်⁸¹¹ ကုမ္ပဏီတွေ အပါအဝင် [ကုမ္ပဏီတွေ အများကြီး] လာပြီး ကျွန်မတို့ဒေသမှာ လုပ်ငန်းတွေ လာလုပ်ကြတယ်။ အဲဒီအခါ ကျွန်မတို့အတွက် စိုက်ပျိုးစရာ မြေမရှိတော့ဘူး။ ဒါကြောင့်သူတို့က နေ့စားအလုပ်ပေးတဲ့အခါ ကျွန်မတို့သူတို့ဆီမှာပဲ အလုပ်လုပ်ရတော့တာပေါ့။ ကျွန်မတို့ တောင်စောင်းမှာရှိတဲ့ သစ်ပင်တွေကို ရှင်းပေးရတယ်။ သူတို့တွေ ထင်းမီးလိုတဲ့အခါ ကျွန်မတို့က ထင်းတွေလိုက်ရှာစုပြီး သူတို့ကိုရောင်းတယ်။ အခုအချိန်မှာ ဘ--- ရွာက လူတွေအားလုံး သူတို့ဝင်ငွေရဖို့ နေ့စားအလုပ်သမားအနေနဲ့ အလုပ်လုပ်ကြရတယ်။ ဒီမှာရှိတဲ့ အိမ်တိုင်းက အခု

လယ်ယာစိုက်ခင်း) တွင် မြေယာများကိုသိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ ယခုပူးတွဲဖော်ပြထားသည့် ဧရာဝတီသတင်းဌာနမှ အတွင်းကျကျအစီရင်ခံ သောသတင်းတွင် ရပ်ရွာလူထုအသိုင်းအဝန်းများ ယနေ့ထက်အထိ လုံလောက်သောလျော်ကြေးနှင့် ပြန်လည်ကုစားခြင်းတို့ မရရှိသေးပဲဖြစ် နေပုံကို တင်ပြထားပါသည်။ ဧရာဝတီ ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "At a Southern Plantation, Laments for Lost Land," နှင့် Karen News ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Confiscated Land Claim – Villagers Want Max Myanmar Company to Pay Full Compensation," တွင်ကြည့်ပါ။ များမကြာသေးမှီ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာပင် အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီ (ရွှေပဒုမ္မာကုမ္ပဏီနှင့်အတူ) သည် ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များထံမှ တချို့ကို ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှုဖြင့် စတင်တရားစွဲဆိုလျက်ရှိပါသည်။ Karen News ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Asia World and Shwe Padonmar Companies Sue Returning IDPs for Trespass," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸¹⁰ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတိုင်ခင်ကဆိုလျှင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအပေါ်တွင် လွတ်လပ်စွာလုပ်ရှားသွားလာခွင့်ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်သတ်ထားခဲ့ပါသည်။ 'သူပုန်' ဒေသဟုဆိုသောနေရာတွင် နေထိုင်သူများအား ခရီးသွားလာခွင့်မပြုပဲ၊ ရွာသူကြီး သို့မဟုတ် ၎င်းဒေသကိုစောင့်ကြပ်နေသည့် တပ်မတော်တပ်ရင်းမှ ရေးပေးသော လက်မှတ်ဖြတ်ပိုင်းပါမှသာ ခရီးသွားနိုင်ပါသည်။

⁸¹¹ ယခင်ထုတ်ဝေခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ၌ ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီကို Shwe Swun In၊ Shwe Swan Yin နှင့် Shwe Shwun In ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။

လတိုင်းဆန်ဝယ်စားလာရတော့ ကျွန်မတို့အခု ရိက္ခာပြဿနာတွေလဲ ထပ်ကြုံရတယ်။ အမေနဲ့ သားသမီးတွေလည်း အချင်းချင်းတွေဖို့ အချိန်မရတော့ပဲ နေမကောင်းတဲ့အခါကျမှ တစ်ပတ်မှာနှစ်ခါ လောက်ပဲ တွေ့နိုင်တော့တယ်။ ကျွန်မတို့မှာ ဆန်မလုံလောက်ရင် [ရွာထဲမှာ] တစ်ယောက်ဆီက တစ်ယောက်ချေးရတယ်။ အရင်ကဆို ကျွန်မတို့က ချို့တဲ့သူတွေကို ကူညီတဲ့ဆန် [အလှူဆန်] ကိုမသုံးဘူး။ အဲဒီဆန်တွေကို ကျွန်မတို့ ကြက်တွေနဲ့ ဝက်တွေကိုပဲ ကျွေးခဲ့တယ်။ အခုတော့ ကျွန်မတို့မွေးထားတဲ့ တိရိစ္ဆာန်တွေကိုတောင် မကျွေးနိုင်တော့ဘူး။”

နော်အ--- (မ၊ ၅၄ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸¹²

စစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် အစပြုခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို ကုမ္ပဏီများမှစတင်လွှဲပြောင်း ယူခဲ့စဉ်က ရွာသားအမြောက်အများသည် ၎င်းတို့၏အခြေအနေများ ပိုတိုးတက်လာမည်ဟု ထင်မြင်ခဲ့ကြ သော်လည်း အဖြစ်အပျက်များစွာတွင် ရွာသားတို့အနေဖြင့် အကြပ်အတည်းများ ဆက်လက်ကြုံနေရသည် ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောပြကြသည်။ အတိတ်ကာလက ရွာသားများကို အတင်းအကြပ် နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ လမ်းများဖောက်လုပ်စေခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ လယ်များတွင် အလုပ်လုပ်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုလက်မှတ်များကိုင်ဆောင်စေခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ တပ်မတော်မှ မည်သို့ လုပ်ခဲ့ကြောင်းကို နော်အ--- မှ ရှင်းပြခဲ့သည်။ သို့သော် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအား ထိန်းချုပ်မှုသည် ရွာသားများ၏အခြေအနေကို ယခင်ကထက် ပိုမိုဆိုးဝါးစေသည်ဟု နော်အ--- အနေနှင့် ထင်မြင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏လယ်မြေများကို ယခင်ကကဲ့သို့အသုံးပြုနိုင်မှု မရှိတော့ခြင်းနှင့် ရှင်သန်ရပ်တည်မှုအတွက် လမ်းကြောင်းမရှိတော့ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို စစ်အစိုးရ ထံမှ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသို့ လွှဲပြောင်းခြင်းသည် ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများ နည်းပါးလာစေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့မှီခိုနေရသော မြေယာများ ဆုံးရှုံးမှုကြောင့် နှစ်နာဆုံးရှုံးမှုများ အဆမတန် များပြားလာနေသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လတ်တလောအစီရင်ခံစာများ (၂၀၁၀ မှ ယခုအထိ) ၌ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသောကိစ္စရပ်များကို ရွာသားများက ထုတ်ဖော်ပြောပြသည်။ ထိုကိစ္စရပ်များမှာ ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ရာတွင် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများ၊ မြေယာပျက်ဆီးခြင်း၊ မြေသိမ်းခံ ရခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းခြင်းတို့မှ ဖြစ်လာရသော ပြင်းထန်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများ၊ ရွာသားများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုမရှိခြင်းများ၊ ရွာသားများ၏ ဘဝများအား အရင်းပြု၍ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများကိုသာ အကျိုးအမြတ်ဖြစ်စေသော စီမံကိန်းများ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

စစ်တပ်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ကုမ္ပဏီတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ရွာသားများ၏ သက်သေခံထွက်ဆိုချက်များအရ အထူးသဖြင့် ပဏာမ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးပြီးအချိန်မှစ၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လည်ပတ်နေသော ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့အတွက် အကျိုးအမြတ်အများဆုံးရစေမည့် ရည်ရွယ်ချက်များ ပြည့်မီရန် အတွက် တပ်မတော်နှင့် DKBA ကဲ့သို့သော အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများထံမှ အကူအညီကို မကြာခဏ ရယူလေ့ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နေ သော ထိုပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ရရန်အတွက် တပ်မတော်၊ စစ်အစိုးရတို့နှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟု ရွာသားများက ၎င်းတို့၏အမြင်များကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစောပိုင်းအစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိရသည်။

⁸¹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Naw A---, November 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများကို ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်းများမှ မပြုလုပ်ပဲ တပ်မတော်အရာရှိများမှ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ရွာသားများ၏လုပ်အားနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်သော မြေယာများကို တပ်မတော်မှ အမိန့်အာဏာဖြင့် သိမ်းယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁸¹³

ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံအစိုးရလက်ထက် မတိုင်မှီကတည်းက ကုမ္ပဏီများ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများ တွင် တပ်မတော်မှ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကြီးကြီးမားမားပါဝင်ခဲ့သော်လည်း အချို့အခြေအနေများတွင် တပ်မတော် (နယ်ခြားစောင့်တပ် အပါအဝင်)၊ အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ အကြား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မဖော်ပြထားသဖြင့် ဒေသအတွင်းတရားမမျှတမှုများကို အစဉ်တစိုက် ဖြစ်ပေါ်နေစေပါသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ (တပ်မတော်နှင့် DKBA) နှင့် မြန်မာကုမ္ပဏီများအကြား ပူးပေါင်းကြံစည် ဆောင်ရွက်မှုများ ရှိကြသည်ဟု ရွာသားများက မကြာခဏ ဖော်ပြကြသည်။ ဤသည်ကို ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတွင် အထင်ရှားဆုံး တွေ့ရသည့်အပြင် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အေရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီကဲ့သို့သော အဓိကကျသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။⁸¹⁴ တပ်မတော်၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ကုမ္ပဏီများ ကွဲကွဲပြားပြားရှိသော အချို့ကိစ္စများ၌ပင် အပစ်အခက်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင် ကုမ္ပဏီများသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို လာဘ်ထိုးကာ ရွာသားများအား ခြိမ်းခြောက်စေပြီး ၎င်းတို့၏မြေများကို စွန့်လွှတ်ခိုင်းခြင်း၊ ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များရှိစေခြင်းဖြင့် ရွာသားများကို ထွက်ပြေးစေပြီး ၎င်းတို့မရှိချိန်တွင် မြေယာများကို ရယူခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြောင်း ရွာသားများက ဆက်လက်တင်ပြဆဲဖြစ်သည်။⁸¹⁵ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် တပ်မတော်မှ ရွာသားများ၏မြေကို သိမ်းယူပြီး ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသို့ ချက်ချင်းရောင်းစားလိုက်ကြသည်။ အချို့အခြေအနေများတွင်ရွာသားများ၏မြေကိုသိမ်းယူသောပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၏ပိုင်ရှင်များမှာ ယခင်စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ဗိုလ်ချုပ်များ ဖြစ်နေကြပြန်သည်။⁸¹⁶

မြန်မာကုမ္ပဏီအမြောက်အမြားကို ယခင်စစ်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ (အထူးသဖြင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှင့် DKBA) တို့မှ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့ကို ထုတ်ဖော်ပြောပြကြပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရွာသားများ၏မြေယာများကို သိမ်းပိုက် သော အမျိုးမျိုး သောကုမ္ပဏီများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကို မေးမြန်းသောအခါ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်းပြောခဲ့ပါသည်။

⁸¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တွင်ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Htantabin Township, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸¹⁴ Global Witness ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Jade: Myanmar's 'Big State Secret,'" (RFA) ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထုတ် Radio Free Asia "Myanmar Crony Raises Millions of Dollars For Country's Peace Process," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော The Irrawaddy ၏ "China Graft-Buster Says Must Learn from Ancients to Tackle Corruption," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸¹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လ တွင်ထုတ်ဝေသော "Hpaun Interview: Saw B---, October 2016," နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Photo Set: Militarisation and land confiscation in Htantabin and Thandaunggyi townships, November 2013 to March 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Incident Report: Land confiscation in Paingkyon Township, May 2015," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Complaint letter to KNU Agriculture Department in Paingkyon Township regarding land confiscation," တွင်ကြည့်ပါ။

"ကုမ္ပဏီမှာ [မြင့်မြတ်ကြွယ်လင်းကုမ္ပဏီ] ပိုင်ရှင်တွေအများကြီးပဲ။⁸¹⁷ သူတို့နာမည်တွေ ဖွင့်ချရရင် စာရွက် တစ်မျက်နှာစာလောက် ရှိလိမ့်မယ်။ အားလုံးက ဗိုလ်ချုပ်တွေ၊ ဗိုလ်မှူးတွေချည်းပဲ။ အဲဒီမှာ [ဗိုလ်ချုပ်နဲ့ ဗိုလ်မှူးတွေ] ၇ ယောက် ဒါမှမဟုတ် ၈ ယောက်လောက်ရှိမယ်။ အဲဒီလူတွေက အရင် DKBA⁸¹⁸ က အဖွဲ့ဝင်တွေဖြစ်တယ်။"

စောဟ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸¹⁹

"ဒီဇာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လမှာ တောင်ငူခရိုင် သံတောင်ကြီးမြို့နယ်က ရိုက်ကူးခဲ့ပါတယ်။ ဒီဇာတ်ပုံဟာ [ရှမ်းလယ်ပြင်မှ လိပ်သိုမြို့သို့] ဝေယံကျော်ကုမ္ပဏီက ဖောက်လုပ်နေတဲ့လမ်းကို ပြနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဟိုအရင်က ဒီကုမ္ပဏီကို ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ကပိုင်ဆိုင်ပြီး အခုဒေသခံပြည်သူစစ်ကို လွှဲအပ်လိုက်ပြီဖြစ်ပါတယ်။ ပိုင်ရှင်ကအခု ဒေသခံပြည်သူစစ်ဌာနချုပ်တာဝန်ခံဖြစ်တဲ့ ဦးကျော်ဝေ ဖြစ်ပြီး အခုအချိန်မှာဆိုရင် ကုမ္ပဏီတစ်ရဲ့ ခုနာမည်ကိုယူပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို လုပ်ကိုင်နေပါတယ်။ သူ့ရဲ့ လုပ်ငန်းကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့နေရာမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိဘူး။ ဒါ့အပြင် ဒေသခံတွေ စိုက်ပျိုးထားတဲ့ ဒေသလုပ်ငန်း၊ ဖာလာပင်၊ ကော်ဖီပင်နှင့် စိုက်ခင်းများ ပျက်စီးစေတဲ့အပြင် လမ်းဖောက်ခဲ့တဲ့ ရှမ်းလယ်ပြင်နဲ့ လိပ်သိုမြို့အကြား လမ်းတစ်လျှောက်က မြေယာများလည်း ပျက်စီးသွားတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့ဟာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဖြစ်သည့်အတွက် ရွာသားများက ဘယ်သူ့ကိုမှ မတိုင်ကြားရဘူး။ ဒါ့အပြင် သူတို့ [ဝေယံကျော်] ကုမ္ပဏီဟာ ရွာသားများရဲ့ မြေယာအနီးမှာရှိတဲ့ သစ်ပင်တွေကို ခုတ်လှဲပြီး ရောင်းစား ခဲ့ကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸²⁰

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ကောက်နုတ်ချက်များအတိုင်းဆိုလျှင် အင်အားကြီးသော လက်နက်ကိုင်ဆောင် သူများမှ ထိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်နေမှုသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသည့် အပြင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှု၏အန္တရာယ်ကို ဆိုးဝါးစေကာ ရွာသားများအတွက် ခုခံရန် အခွင့်အလမ်းကိုလည်း အကန့်အသတ် ဖြစ်စေပါသည်။ အာရှလမ်းမကြီးပတ်ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော မြေသိမ်းခံရမှုများအပေါ် လက်ရှိတိုင်တန်းမှုများကဲ့သို့သော အခြားကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအချို့မှာ အတိတ်ကာလက ဖြစ်ပွားခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများ၏ အဆက်ဖြစ်ပြီး ကျူးလွန်သူတစ်ဦးတည်းက အခြားအမည်သုံးပြီး ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ကာ မတရားချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ထောက်ပြထားပါသည်။⁸²¹ ယခင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ ပြီးမြောက်အောင်မြင်ခဲ့ခြင်းမှာ စစ်တပ်မှ ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးအဖြစ် လမ်းများ၊ ဆည်များကို ဆောက်လုပ်ခိုင်းခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး ယခုအချိန်တွင် ယခင်စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ဗိုလ်ချုပ်များ ပိုင်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီအချို့မှလည်း နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဆက်လက်ချိုးဖောက်နေပေသည်။ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ တည်ထောင်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်သည် မြေယာများကို ဆက်လက် သိမ်းပိုက်ထားနိုင်ပြီး

⁸¹⁷ ထိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအတွင်းမှာပင် ကျော်လွမ်းမိုးကုမ္ပဏီသည်လည်း BGF၊ DKBA အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများ၊ စစ်သားများအကူအညီယူပြီး ရွာသားများ၏ မြေများကိုသိမ်းခဲ့သည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုပါသည်။

⁸¹⁸ ဤကောက်နုတ်ချက်သည် ယခုအခါ နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) ဖြစ်လာသော ယခင် ဒီမိုကရေစီကရင်ဗုဒ္ဓဘာသာတပ်မတော်၏ ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်း၊ ဗိုလ်မှူးဟောင်းများကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသူများသည် မြင့်မြတ်ကြွယ်လင်းကုမ္ပဏီကို လည်ပတ်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။

⁸¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²⁰ Source #77 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²¹ Thwee Community Development Network (TCDN)၊ Karen Human Rights Group (KHRG) နှင့် Karen Environmental and Social Action Network (KESAN) ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Beautiful Words, Ugly Actions The Asian Highway in Karen State," တွင်ကြည့်ပါ။

အတိတ်နှင့် ယခုလက်ရှိကာလများ၏ ဆက်စပ်မှုရှိသော ချိုးဖောက်မှုများကို ဖုံးကွယ်ထားပြီးသားလည်း ဖြစ်သွားစေသည်။

ထို့အပြင် မြန်မာနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှစ်မျိုးလုံးသည် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်မှီရန်အတွက် လက်နက်ကိုင်ထောက်ပံ့မှုများကို ရယူကာ ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ကြသည်ဟူသော အဖြစ်အပျက်များစွာကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ အမည်မသိ ဂျပန်ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ တပ်မတော်၏အကူအညီဖြင့် ရွာသားများ၏ မြေကို သိမ်းယူခဲ့သည့် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ထုတ်ဖော်ပြောပြခဲ့သည်။

"စက်မှုဇုန် ဆောက်တဲ့နေရာများကတော့ ဖားအံခရိုင်၊ အမှတ် (၄) မြို့နယ်ဖြစ်တဲ့ ဒူးယော်မြို့နယ်၊ တောင်ကလေးကျေးနယ်က ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီနေရာတွေမှာ ချမ်းသာတဲ့ ဂျပန်တွေက လာဆောက်ကြတာ ပါ။ သူတို့က အဲဒီနေရာမှာဆောက်တော့ ရွာသားတွေရဲ့ စပါးခင်းတွေ တော်တော်များများ ပျက်ဆီးကုန် တယ်။ တချို့ရွာသားတွေက လျော်ကြေးနည်းနည်းပါးပါးရပြီး တချို့တွေက လုံးဝမရကြဘူး။ ဂျပန်တွေ အဆောက်အဦး လာဆောက်တော့ သူတို့ကို ဦးဆောင်လာတာက တပ်မတော်က ခြေမြန်တပ်မ (ခ.မ.တ) အမှတ် (၂၂)၊ တပ်ရင်း အမှတ် (၂၀၂) နဲ့ တပ်ရင်း အမှတ် (၂၀၃) တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒီတော့ မြေအသိမ်းခံရတဲ့ ရွာသားတွေက သူတို့ကို စကားမပြောရဲကြဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ နဘူးမြို့နယ် ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸²²

ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ရွာသားများ၏ မြေများအားသိမ်းယူခြင်းနှင့် ဖျက်စီးခြင်းများကို တပ်မတော်မှ ဦးဆောင်၍ လုပ်ပေးသောကြောင့် ဂျပန်ကုမ္ပဏီမှ လုပ်ငန်းများလုပ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကကျူးလွန်သူ များမှာ စစ်တပ်နှင့် ဂျပန်ကုမ္ပဏီမှဖြစ်သော်လည်း⁸²³ ရွာသားများမှာ စက်မှုဇုန် (ဖားအံစက်မှုဇုန်) ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုနေခြင်းကို စဉ်းစားကြည့်ပါက ထိုစက်မှုဇုန်၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ ကြီးကြပ်ဦးဆောင်မှု ကင်းမဲ့နေသော ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ထိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော ချိုးဖောက်မှု များတွင် ကြံရာပါဖြစ် သည်ဟု မှတ်ချက်ယူလို့ရနိုင်ပါသည်။⁸²⁴

အလားတူ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သော ကျော်လွမ်းမိုးနှင့်ညီအစ်ကိုများသည် စစ်တပ်အထောက်အပံ့ကို အသုံးပြုပြီး ဖားအံခရိုင်၊ ဖားအံမြို့ရှိ ရွာသားများ၏ ရာဘာစိုက်ခင်း၊ ကျွန်းစိုက်ခင်းနှင့် စားကျက်မြေများပါဝင်သော မြေဧက ၅၀၀ ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ကျော်လွမ်းမိုးနှင့်ညီအစ်ကိုများကုမ္ပဏီက မြေယာများကို မည်သို့မည်ပုံ သိမ်းခဲ့သည်ကို မေးမြန်း သောအခါ စော ဟ--- က အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။

⁸²² Source #20 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²³ [ယခင် DKBA အဖွဲ့ဝင်များမှ ကြီးကြပ်သည့်] မြေဌေးကြွယ်လင်းကုမ္ပဏီ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖားအံခရိုင်စက် မှုဇုန်ဝင်းအတွင်းရှိ မြေဧက ၁၁၅၀ ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²⁴ စက်မှုဇုန်နှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်သည်မှာ မဖွံ့ဖြိုးသေးသောဒေသများဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် ကြီးမားသောစက်မှုစီမံကိန်းများနှင့် ကုန်ထုတ် လုပ်ငန်းများအတွက် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ တိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်မှုပေးရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရေးအပေါ် အစိုးရမှ သတ်မှတ်ပေးထားသော ပထဝီဒေသများဖြစ်သည်။ ဖားအံစက်မှုဇုန်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဒေသတွင်း သတင်းရင်းမြစ်များအရ ပြည်နယ်ဝန်ကြီး စောကြည်လင်းသည် စက်မှုဇုန် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ Karen News ၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an industrial zones land prices triple," နှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို Earth Rights International ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Two New Briefers Expose Failings with Myanmar's First Special Economic Zone," တွင်ကြည့်ပါ။

"၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလကစပြီး ကုမ္ပဏီကလာပြီး မြေကြီးတွေကို မြေတူးစက် ဘူဒိုဇာတွေနဲ့ ရှင်းနေတာ တွေ့တယ်။ သူတို့က နယ်ခြားစောင့်တပ်နဲ့အတူ လာတယ်။ ခေါင်းဆောင်တွေဖြစ်တဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ထွန်းလှိုင် [BGF]၊ ဗိုလ်ချုပ်ချစ်သူ⁸²⁵ [BGF] နဲ့ လုံခြုံရေးတာဝန်ခံ သိန်းဇော်မင်း [BGF] တို့ လဲပါတယ်။"

ကျော်လွမ်းမိုးနှင့်ညီအကိုများကုမ္ပဏီသည် BGF နှင့်ပူးပေါင်း၍ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းအတွက် ရွာသားများ၏မြေကို သိမ်းယူကြသည်။ BGF မှ ကုမ္ပဏီ၏ လုံခြုံရေးကို ယူပေးခြင်းနှင့် ရွာထဲသို့ သေနတ်များနှင့် ပစ်ပေးခြင်းဖြင့် ကူညီခဲ့သည်။ BGF မှ အဘယ်ကြောင့် သေနတ်ဖြင့် ပစ်ကြောင်းကို မေးသောအခါ စောဟ--- က ဤသို့ တုံ့ပြန်ပြောဆိုသည်။

"သူတို့ [BGF] ပြောတာက ဒီမြေတွေက သူတို့ဟာတဲ့။ သူတို့အဲဒီမှာ အတားအဆီးတွေနဲ့ ဂိတ်တွေ ချထားတယ်။ အဲဒီနေရာတွေက ကျော်လွမ်းမိုး သိမ်းထားတဲ့ နေရာတွေဖြစ်တယ်။"

စောဟ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ဖားအံမြို့၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸²⁶

ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏လယ်ယာမြေများအတွက် မြေဂရန်များပိုင်ဆိုင်သော်လည်း စားကျက်မြေများအတွက်မူ မြေဂရန်မရှိပါ။ ထိုမြေများကိုပါ သိမ်းယူခံရခြင်းဖြစ်သည်။ မြေယာကို ဥပဒေ အထောက်အထားအရ မည်သို့ပင်ပြနိုင်သည်ဖြစ်စေ ကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ အတိတ်ကာလက ခံစားခဲ့ရသော အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ကျူးလွန်ခြင်း၊ ရွာသားများအား နေရာရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် လယ်ယာမြေများကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို ဖိနှိပ်ခြင်း အစရှိသည့် ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရမှုများအပေါ် ကြောက်ရွံ့နေမှုများကို အမြတ်ထုတ်ကာ သိမ်းယူကြကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ဆယ်စုနှစ်ကျော် အစီရင်ခံစာများမှ တင်ပြထားပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဖြစ်သည့် တပ်မတော်၊ BGF နှင့် DKBA⁸²⁷ တို့အကြား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေမှုသည် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လက်တုန့်ပြန်မှုအပေါ် ကြောက်ရွံ့ကြသော ရွာသားများအနေဖြင့် စီမံကိန်းအား ငြင်းပယ်ရန် သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်များအား အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အသိပေးရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းသောကြောင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနေသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ

⁸²⁵ အများက ချစ်သူ ဟုခေါ်ဆိုသော မောင်ချစ်သူသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် DKBA မှ တပ်မတော်၏ နယ်ခြားစောင့်တပ် (BGF) အဖြစ် အသွင်ပြောင်းမီက DKBA တပ်ရင်း ၉၉၉ ၏ စစ်ဆင်ရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ သူ၏အခန်းကဏ္ဍသည် ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလမှစ၍ သိသိသာသာ မြင့်မားလာသည်။ တပ်မတော် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ အမိန့်ပေးအဆင့်တွင် ဒုတိယနေရာမှာရှိနေပြီး နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်ရင်း အမှတ် (၁၀၁၇)၊ (၁၀၁၈)၊ (၁၀၁၉) နှင့် (၁၀၁၂) တို့ကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရသည်။ ယခုအချိန်တွင် အကြီးတန်းအကြံပေးအဖြစ်နှင့် ဖားအံခရိုင် ရွှေကုက္ကိုတွင် အခြေစိုက်သည့် ကရင်ပြည်နယ် နယ်ခြားစောင့်တပ် ဗဟိုအမိန့်ပေးဌာန၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူလျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ် တပ်မှူးအဖြစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်က လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်ရှိ ရွာ ၈ ရွာမှ ရွာသားများကို အတင်းအကြပ်ရွှေ့ပြောင်းရန် အမိန့်ပေးခဲ့ခြင်း အပါအဝင် မောင်ချစ်သူမှ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့မှုများကို ယခင်က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခဲ့ဖူးဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Pa'an Situation Update: June to August 2011," တွင်ကြည့်ပါ။ DKBA မှ နယ်ခြားစောင့်တပ်များသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမို ရယူလိုပါက ဥပမာအားဖြင့် New Light of Myanmar ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Border Guard Forces of Southeast Command formed in Paingkyon of Kayin State," နှင့် New Light of Myanmar ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Border Guard Force formed at Atwinkwinkalay region, Myawaddy Township, Kayin State," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ DKBA မှ ကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အသေးစိတ် အစီရင်ခံစာသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ် မတိုင်မှီ DKBA (ဗုဒ္ဓ) အဖွဲ့မှ BGF သို့မကူးပြောင်းခင်အချိန်ကို ရည်ညွှန်းသည်။

ပူးပေါင်းပြီး ၎င်းတို့၏လက်နက်များကို အသုံးပြုကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် မြေယာများရရှိရန် ရွာသားများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း များကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ရွာသားများအကြား ကြောက်ရွံ့မှုများသွတ်သွင်းခြင်းနှင့် ရွာသားများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများအပေါ် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများအား ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ အကျိုးအမြတ်များ မြင့်မားလာစေရန် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးမှု နှစ်ရပ်လုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမိုပြုလုပ်ရန် စိတ်ဝင်စားသော ကုမ္ပဏီများအတွက် အခွင့်အလမ်းနှင့် လမ်းကြောင်းများအား ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ ထိုအထဲမှအများစုသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များထုတ်ဖော်တူးယူခြင်းမှစ၍ လမ်းများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ခြင်းအထိ အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ကြ သည်။ ပုဂ္ဂလိကပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ လုပ်ငန်းများတိုးချဲ့မှုများမှ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ တိုးမြှင့်လာသောကုန်သွယ်မှုနှင့် ခရီးသွားလာရေးလွယ်ကူလာမှုများ တို့ကို ဆောင်ယူ လာသည်နှင့်တပြိုင်နက်မှာပင် ရွာသားများ၏ ၎င်းတို့လူမှု အသိုက်အဝန်းထဲတွင် အသက်ရှင်သန်နိုင်မှုကို ထိခိုက်စေခြင်းများလည်း မကြာခဏဆိုသလို ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် ရွာသားများကိုရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ မြေသိမ်းခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်ပျက်ဆီးခြင်းနှင့် ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ဆုံးရှုံးစေခြင်းများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများသည် ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏မြေသိမ်းမှုကြောင့် ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်သန်နိုင်ရေးလမ်းကြောင်းများ ပိတ်ပင်ခံရသည်ဟု ပြောကြသည်။ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားအများစုသည် ၎င်းတို့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် မြေယာပေါ်တွင် မှီခိုနေရသည့်အတွက် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ မြေယာပျက်ဆီးမှုနှင့် မြေသိမ်းမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများမှာ ပြင်းထန်ဆိုးဝါးလှသည်။ မြေယာပျက်ဆီးမှုနှင့် မြေသိမ်းမှုများကြောင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအတွက်⁸²⁸ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများရရှိရန် လမ်းကြောင်း ကင်းမဲ့စေပြီး ကရင်လယ်သမားအဖြစ် တည်ရှိနေသော ၎င်းတို့၏အင်ကြင်လက္ခဏာကို ဖယ်ရှားခံရသည်ဟု ရွာသားများက ပြောပြကြသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာအတွက် အစားအစာ၊ အရင်းအမြစ်နှင့် ဝင်ငွေများဖန်တီးပေးသော မြေယာများကို ထိန်းသိမ်းထားလိုကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်မှ စောဘဝ--- က အေရှားဝေါလ်နှင့် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီများ၏ မြေသိမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စားဝတ်နေရေးလုံခြုံမှုနှင့် မိမိကိုယ်ပိုင်လုံခြုံမှု နှစ်ခုစလုံးအတွက် အရေးကြီးသော သက်ရောက်မှုများ၏ အကျဉ်းချုပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း မျှဝေခဲ့ပါသည်။

"အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သွားတဲ့ ရွာသားတချို့ရှိတယ်။ အလုပ်လုပ်ဖို့ စီစဉ်ထားပြီးသားမြေအားလုံးပေါ်မှာ အလုပ်ဆက်မလုပ်နိုင်တော့တဲ့ ရွာသားတချို့ရှိတယ်။ မြေတဝက်အဖျက်ဆီးခံရပြီး ကျန်နေတဲ့မြေပေါ်မှာ ဆက်အလုပ်လုပ်နေတဲ့ ရွာသားတချို့ရှိတယ်။ မြေလုံးဝအဖျက်ဆီးခံရသေးတဲ့ ရွာသားတွေလည်း ရှိတယ်။ [ဒါပေမဲ့] ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နွားတွေအတွက် စားကျက်မြေမကျန်တော့ဘူး။ စားကျက်မြေတွေအားလုံး အဖျက်ဆီးခံလိုက်ရတယ်။ အဲဒီမှာ ရွာသားတွေနေဖို့ ဘာမြေမှမကျန်တော့ဘူး။ ရွာသားတွေက [အသိမ်းခံ ထားရတဲ့ မြေတွေမှာနေဖို့၊ အလုပ်လုပ်ဖို့] အဲဒီမြေနေရာထဲဝင်ရင် [ပိုင်နက်ကျူးလွန်မိပါတယ်ဆိုတဲ့ ဝန်ခံချက်] ကတိအထောက်အထားတစ်ခုကို အတင်းအဓမ္မ လက်မှတ်ထိုးခိုင်းတယ်။ နောက်တော့ တရားစွဲခံရရော။"

⁸²⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ တွင်ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Naw B---, April 2015," နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

စောဘခ--- (ကျား၊ ၄၆ နှစ်)၊ ဘရ--- ရွာ၊ ထန်းတပင် မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸²⁹

ဖားအံခရိုင်မှ စောဟ--- ကလည်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ မြေသိမ်းမှုကြောင့် ရွာသားများခံစားရမှုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြောပြခဲ့သည်။

"လယ်သမားတွေက ဝမ်းစာအတွက် စိုက်ခင်းတွေ စိုက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုကြတော့ သူတို့ကိုလုပ်ခွင့် မပေးတော့ဘူး။ သူတို့က [ကုမ္ပဏီများ] ရွာသားတွေကိုဖယ်ပေးဖို့ အမိန့်ထုတ်တယ်။ စိုက်ခင်းတွေကို ဖျက်ဆီးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ မြန်မာနိုင်ငံသားစစ်စစ်တွေမှ ဟုတ်ရဲ့လားလို့တောင် သံသယဖြစ်လာ တယ်။ အဲဒါကြောင့်ကျွန်တော်တို့ကို နားလည်ပေးကြပါ။ ကျွန်တော်တို့က ဝမ်းစာအတွက်လုပ်နေရပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မြေပေါ်ကနေ အတင်းထွက်ခိုင်းတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ ဘာလုပ်ရမလဲ။"

စောဟ (ကျား၊ ၃၆ နှစ်) ဖားအံမြို့၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸³⁰

အခြေအနေတော်တော်များများတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် စစ်အစိုးရခေတ်ကခံစားခဲ့ရသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များမှတစ်ဆင့် ဆက်လက်ပြီး တွေ့ကြုံခံစား နေရသည်ဟု တင်ပြခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုဥပဒေ⁸³¹ နှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အက်ဥပဒေတွင်⁸³² တင်းကျပ်စွာ တားမြစ်ထားသော်လည်း ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏မြေမှ အတင်းအဓမ္မ ထွက်ခွာခိုင်းခြင်းများကိုပြုလုပ်ကြသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ သဘောတူခွင့်ပြုချက်ရယူခြင်းမရှိ၊ ကြိုတင်သတိပေးထားခြင်းများမရှိပဲ ရွာသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်အစားအစာထောက်ပံ့မှုနှင့် ဘဏ္ဍာငွေဖူလုံရေးဆိုင်ရာ အရေးအမြစ်များကို အမိန့်ပေးပြီး ဖျက်ဆီးခိုင်းကြသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်ကာလတလျှောက်လုံး ဖော်ပြခဲ့သော အစီရင်ခံစာများအရ ပဋိပက္ခအမြင့်ဆုံးကာလများတွင် ရွာသားများအား ကြောက်ရွံ့စေရန် နည်းစနစ်များအဖြစ် တပ်မတော်နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ကျင့်သုံးခဲ့ကြသော မြေသိမ်းခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ ရွာသားများ၏ စားနပ်ရိက္ခာများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလုပ်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ပါက ဤအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုသည် တရားမျှတမှုမရှိကြောင်းကို သိရှိနိုင်ပါသည်။⁸³³ ရွာသားများနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားဘီဘင်များသည် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ ဤမြေကို မှီခိုအားထားနေခဲ့ကြပြီး ထိုမြေမရှိပါက ၎င်းတို့၏အတိတ်၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အနာဂတ်များကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် စွမ်းရည်တို့မှ ကင်းကွာ စေနိုင်သည်။ ထိုမျှမက

⁸²⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Htantabin Township, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸³¹ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှု ဥပဒေအရလိုအပ်သည်မှာ ကုမ္ပဏီများသည် စီမံကိန်းအကောင်အထည်မဖော်မီ ပါတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများနှင့်ပါတ်သက်၍ ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ချက်ကို လုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး FPIC အား လိုက်နာပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် "ပုဂ္ဂလိကရည်ရွယ်ချက်ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းရမှုဖြစ်သည်ဆိုပါက အကျိုးသက်ဆိုင်သူများ၏ ဆန္ဒကို ဦးစားပေးရမည်" ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

⁸³² ပုဒ်မ ၁၂၆ တွင် "ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အလုပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည့် မြေပေါ်တွင် အိမ်များ၊ အဆောက်အဦများ၊ လယ်ယာနှင့်မြေများ၊ သီးနှံပင်များနှင့် စားနပ်ရိက္ခာအပင်များ အစရှိသည်တို့ကို ရွှေ့ပြောင်းရှင်းလင်းပေးရမည်ဆိုပါက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာန၏သဘောတူညီချက်၊ သက်ဆိုင်ရာပိုင်ရှင်ထံမှ လွှဲပြောင်းမှုနှင့် ၎င်းတို့အတွက် ပြန်လည်နေရာချထားမှု၊ ကာလပေါက်ဈေးနှင့်အညီ ငွေပေးချေခြင်း၊ ဖျက်ဆီးမှုများကိုပေးချေခြင်း တို့အပေါ် ကျေနပ်လက်ခံသဘောတူညီကြောင်း ကြေညာချက်အပါအဝင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်ပင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ လူထုမှ လွှဲပြောင်းရန်နှင့် ဖယ်ရှားပေးရန် လိုလားတောင့်တမှုမရှိသော နေရာများတွင် မြေယာကိုငှားရမ်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံပိုင်ခွင့်မရှိ။" ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထုတ် "Foreign Investment Act," တွင်ကြည့်ပါ။ ဤဥပဒေအား အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုထားမှုသည် ယခုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေချိန်အထိ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုပြန်ဆိုထားခြင်း မဟုတ်သေးပါ။

⁸³³ သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမို ရယူလိုပါက အခန်း (၁) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု များတွင်ကြည့်ပါ။

လတ်တလောခံစားနေခဲ့ရသည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအပြင် ဆင့်ကဲမလုံခြုံမှုများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများကို ထပ်မံရင်ဆိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် "ကျွန်တော်တို့ဟာ မြန်မာနိုင်ငံသားမှ ဟုတ်ရဲ့လားဆိုတာ သံသယ ဖြစ်မိတယ်" ဆိုသော ဖော်ပြချက်သည် ကရင်ရွာသားများ အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံမှ ခွဲခြားခြင်းခံစား နေသည်ကို သာကေပြခြင်းဖြစ်ပြီး ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ ကဲ့သို့သော ပါဝင်ပတ်သက်သူအသစ်များမှ ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးအပေါ် လေးစားမှုမရှိခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားများအကြား ခွဲခြားထားမှုကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေမည် ဖြစ်သည်။

ရွာသားများ၏မြေယာများကို သိမ်းဆည်းခြင်းမရှိလျှင်လည်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ပြုလုပ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ရွာသားများ၏ အသက်ရှင်သန်နိုင်စွမ်းအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် မြေယာထိခိုက်ပျက်ဆီးခြင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏မြေယာများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားလိုပြီး ကုမ္ပဏီများ ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံ ကိန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးဝါးမှုများဖြင့် မထိခိုက်စေလိုကြောင်း၊ ထိုအချက်များကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သက်ရောက်မှု စစ်ဆေးစိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ (EIA) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအက်ဥပဒေတို့မှ အာမခံစေလိုကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အား ရွာသားများက ပြောပြကြသည်။⁸³⁴ ရွာသားများမှ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ခရိုင်တော်တော်များများတွင် လယ်ယာမြေညစ်ညမ်းပျက်ဆီးမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုခရိုင်များမှာ ဖာပွန်၊ ဒူးပလာယာ၊⁸³⁵ နှင့် ညောင်လေးပင်⁸³⁶ အစရှိသည့် ခရိုင်များဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်တွင်လတ်တလော ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဖြစ်ပွားနေသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်ရှိ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီ တစ်ခု၏ ရွှေတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းကြောင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းကို ကျန်းမာရေးပြဿနာများ မည်သို့ ဖြစ်စေခဲ့ ကြောင်းကို ရွာသားတစ်ဦးက ၎င်း၏ စိုးရိမ်မှုများအား ဖွင့်ဟပြောပြခဲ့သည်။

""အဲဒီရေတွေက သောက်ဖို့ရော၊ သုံးဖို့ရော မကောင်းတော့ဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ရွှေတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းက ရေတွေကို ဓါတုပစ္စည်းတွေနဲ့ ညစ်ညမ်းစေလိုက်တယ်။ အဲဒီဟာက ရောဂါဖြစ်စေနိုင်တယ်။"[ဟု သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများက ရွာသားများအားပြောသောအခါ] အဲဒီအပေါ် ရွာသား တွေက "ကျွန်တော်တို့က ဘူးလိုမြစ်ဘေးမှာတူးထားတဲ့ ရေတွင်းကရေကို မသောက်ဘူးဆိုရင် ကျွန်တော်တို့က ရေကို အဝေးကြီးမှာသွားသယ်ရမယ်။ အဲဒီလို ရေရဖို့က ခက်နေတော့ ကျွန်တော်တို့ ဘူးလိုမြစ်ဘေးမှာ တူးထားတဲ့ ရေတွင်းက ရေကိုပဲသောက်ရတော့တယ်" လို့ပြန်ပြောပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸³⁷

⁸³⁴ ပုဒ်မ ၁၂၆ အရ "အကယ်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အလုပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည့်မြေပေါ်တွင် အိမ်များ၊ အဆောက်အဦများ၊ လယ်ယာနှင့်မြို့မြေများ၊ သီးနှံပင်များနှင့်စားနိုင်သောအပင်များ အစရှိသည်တို့ကို ရွှေ့ပြောင်းရှင်းလင်းပေးရမည်ဆိုပါက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာန၏သဘောတူညီချက်၊ သက်ဆိုင်ရာပိုင်ရှင်ထံမှ လွှဲပြောင်းမှုနှင့်၎င်းတို့အတွက်ပြန်လည်နေရာချထားမှု၊ ကာလပေါက်ဈေးနှင့် အညီငွေပေးချေခြင်း၊ ပျက်ဆီးမှုများကိုပေးချေခြင်းတို့အပေါ် ကျေနပ်လက်ခံသဘောတူညီကြောင်း ကြေညာချက်အပါအဝင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်ပင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ လူထုမှလွှဲပြောင်းရန်နှင့် ဖယ်ရှားပေးရန် လိုလားတောင့်တမှု မရှိသော နေရာများတွင် မြေယာကိုငှားရမ်း ရင်းနှီး မြှုပ်နှံပိုင်ခွင့်မရှိ။" ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Foreign Investment Act," တွင်ကြည့်ပါ။ ဤဥပဒေအား အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုထားမှုသည် ယခုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေချိန်အထိ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြု ပြန်ဆိုထားခြင်း မဟုတ်သေးပါ။

⁸³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Win Yin Township, January 2016 to March 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Shwegyin Township, October 2014 to January 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, January to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွှေတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများမှ ရေများညစ်ညမ်းစေမှုသည် ရွာသားများ၏ကျန်းမာရေးကိုသာမက ရွာသားများ၏ အစားအစာနှင့် ငွေရေးကြေးရေးဖူလုံမှုအတွက် မှီခိုနေရသည့် ၎င်းတို့မွေးမြူထားသော တိရိစ္ဆာန်များ၏ ကျန်းမာရေးကိုပါ အလားတူထိခိုက်စေပါသည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်မှ ရွာသား တစ်ဦးက ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတိုင်မှီ ၂ နှစ်ခန့်က ဖြစ်ပွားခဲ့သော အလားတူ ရွှေတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းကြောင့် ဖြစ်ခဲ့သော ယခင်အတွေ့အကြုံများကို ရည်ညွှန်းပြီး အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု များ ဖြစ်နိုင်ချေရှိမှုအပေါ် ၎င်း၏စိုးရိမ်ချက်ကို ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။

"ရှေ့အနာဂတ်မှာ သူတို့ရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် [တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့] လွယ်မှာမဟုတ်ဘူးလို့ ရွာသားအချို့က ပြောတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီရွှေတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းတွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ ကလေးတွေ အနာဂတ်မှာ တကယ့်ဒုက္ခတွေ ရင်ဆိုင်ရတော့မယ်လို့လည်း ပြောတယ်။ အဲဒီစီမံကိန်းအနားမှာရှိတဲ့ ရွာတွေလည်း ရေညစ်ညမ်းမှုကို ကြုံရတယ်။ သူတို့ရဲ့ နွားတွေ၊ ကျွဲတွေအတွက် စားကျက်မြေလည်း မရှိတော့တဲ့အတွက် ရေသန့်သန့်လည်း မရနိုင်တော့ဘူး။ အဲဒါကြောင့် တချို့ကျွဲနွားတွေ သေကုန်တယ်။ မြေတွေတိုက်စားပြီး ကမ်းပါးတွေပြိုတော့ မြစ်ကမ်းပါးမှာနေတဲ့ ရွာသားတွေလဲ ဒုက္ခခံစားရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸³⁸

ရွှေတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းများသည် ရွာသားများ၏ရေရရှိမှုစနစ်ကို ညစ်ညမ်းစေပြီး ရွာသားများနှင့် မွေးမြူထား သော တိရိစ္ဆာန်များ၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပြီး ရွာသားများ၏ဆည်မြောင်း ရေသွယ်စနစ်ကို ထိခိုက်ကာ ရပ်ရွာလူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ဆိုးရွားသော၊ သက်ရောက်မှုများကို ထပ်မံဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

"ရွှေတူးတဲ့အခါ ယာဉ်အကြီးကြီးတွေ၊ သင်္ဘောတွေ၊ စက်ယန္တရားအကြီးကြီးတွေကို အသုံးပြုပြီး တူးတဲ့အတွက် မှုကလယ်ချောင်းစီးဝင်တဲ့ ဘူးလိုချောင်းမှာ တချိန်လုံး နေရာမိုးပါ ညစ်ပတ်နောက်ကျ နေရော။ အဲဒီလိုဆိုတော့ အဲဒီနားမှာရှိတဲ့ရွာသားတွေက ရေပြတ်လပ်သွားတာတွေနဲ့ ကြုံကြရတယ်။ ချောင်းစွယ်တွေကလည်း ခမ်းခြောက် ကုန်တယ်။ ရေတွင်းတွေလည်း ခမ်းကုန်တယ်။ အဲဒီရွှေတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းစက်တည်းက နှစ်တိုင်းအခက်အခဲတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရတယ်လို့ ဘူးလိုမြစ်ဘေးမှာနေတဲ့ ရွာသားတွေက ပြောပြကြတယ်။ ဒီနှစ် [၂၀၁၆ ဧပြီလအတွင်း] အပူချိန်ကလည်း မြင့်လာတော့ ချောင်းလက်တက်တွေ၊ ရေတွင်းတွေအကုန် ရေခမ်းကုန်ပြီး ရွာသားတွေက တခြားနေရာတော်တော်များများမှာရေဖို့ ရှာကြရတယ်။ ရွှေတူးတဲ့အချိန်မှာ သင်္ဘောကြီးတွေက [စက်ယန္တရား ကြီးများ] မြစ်ထဲမှာ ကျောက်တုံးတွေ အစုလိုက်ပုံကြတော့ ဘူးလိုမြစ်ရဲ့ ရေစီးကြောင်းက [ဦးတည်ရာလမ်းကြောင်း] အရင်ကလိုတောင် မဟုတ်တော့ဘူး။ အခုဆိုရင် ရွာသားတွေက မိုးရာသီရောက်လို့ မိုးရွာရင် စိုးရိမ်နေကြရတယ်။ ရေလမ်းကြောင်းတွေ ပြောင်းနိုင်တော့ ဘူးလိုမြစ် တလျှောက်မှာရှိနေတဲ့ မြေတွေ၊ လယ်တွေကို ရေတိုက်စားပစ်နိုင်ပြီး မြစ်ကမ်းပါးတလျှောက် နေရာတွေအားလုံး ဖျက်ဆီးခံရမှာကို စိုးရိမ်ကြရပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸³⁹

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဂရုမစိုက်ပြုမှုနှင့် ရွာသားများ၏စိုးရိမ်မှုများကို အစဉ်တစိုက် ပစ်ပယ်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေညစ်ညမ်းမှုများသည် ရွာသားများ၏ အခြေခံအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများကို ခြိမ်းခြောက်နေပြီး

⁸³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Dwe Lo Township, February and March 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
⁸³⁹ Source #135 တွင်ကြည့်ပါ။

မလုံခြုံမှုအခြေအနေသို့ ရှေ့ရှဦးတည်နေစေပါသည်။ ဤသို့အန္တရာယ်ရှိပြီး ထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများအား သမိုင်းတလျှောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်သော အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ရွာသားများအား ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် ဆိုးဝါးသော ကျန်းမာရေးနောက်ဆက်တွဲပြဿနာများ ဖြစ်လာနိုင်သော ၎င်းတို့၏ ဒေသတွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆက်လက်သံသယဖြစ်စေပြီး ကြောက်ရွံ့မှုများကိုပါ ခံစားရစေသည်။

လျော်ကြေးနှင့်ထိခိုက်ပျက်ဆီးမှုများ

မြေသိမ်းခံရခြင်းနှင့် ထိခိုက်ပျက်ဆီးစေသောကိစ္စရပ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေများအရ လုံလောက်သော လျော်ကြေးများပေးအပ်ရန် လိုအပ်သည့်တိုင် မကြာခဏဆိုသလို ကုမ္ပဏီများသည် လျော်ကြေးပေး ဆောင်ခြင်း မရှိပါ။⁸⁴⁰ ကုမ္ပဏီများက ရွာသားများ၏မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များကို သိမ်းယူဖျက်ဆီးသည့် အခါတိုင်း ရွာသားများအနေနှင့် နေအိမ်များမှရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း၊ ကရင်လယ်သမားဆိုသောအင်ကြင်လက္ခဏာပျောက်ဆုံးခြင်း၊ ဘဝရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးနှင့် ကျန်းမာစွာနေထိုင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေး များဆုံးရှုံးခြင်းတို့ကို ခံစားရပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့မြေများကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းမရှိတော့လျှင်လည်း အနည်းဆုံးအနေနှင့် ဖျက်ဆီးခံရသော သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခံရသော မြေများအတွက် ပေးအပ်သည့်လျော်ကြေးငွေအား လိုအပ်သည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ကုမ္ပဏီများသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပြုလုပ်ပြီးနောက် သိမ်းထားသော မြေများ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခံထားရသော သီးနှံများအတွက် ၎င်းတို့၏တာဝန်ရှိမှုကို လျော့ချလေ့ရှိပြီး မြေယာတန်ဖိုးကို မပေးချေကြပါ။ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီနှင့် အေးရှားဝေါကုမ္ပဏီ နှစ်ခုစလုံးသည် ရွာသားများ ၏မြေများကို သိမ်းယူခြင်းကြောင့် ရွာသားများ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများဖြစ်စေကာ ၎င်းတို့၏အသက်ရှင်သန်ရေး အပေါ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော သက်ရောက်မှု များကို သက်သာစေရန်အတွက် မည်သည့်လျော်ကြေးမျှ မပေးသောကြောင့် ရွာသားများအတွက် နောက်ထပ်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ ဖြစ်စေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တောင်ငူခရိုင်ရှိ ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီ (အေးရှားဝေါ၏ လက်ခွဲ) နှင့် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းနေရာ၏ ဓါတ်ပုံများကို ရိုက်ယူခဲ့ပြီး အောက်ပါအတိုင်းပြောပါသည်။

"ဒီဓါတ်ပုံဟာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလ ၂၀ ရက်နေ့မှာ တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ ဘထ--- ရွာက ရွာသားတွေရဲ့မြေကိုသိမ်းပြီး ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီက လုပ်ထားတဲ့စိုက်ခင်းမှာ သူတို့ထူထားတဲ့ ဆိုင်းဘုတ်ကို ရိုက်ယူခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်မှာ ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီ [အေးရှားဝေါလ်] လုပ်ထားတဲ့ ထုံးဘိုဆည်ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းကြောင့် အရပ်သားတွေ မြေအများကြီး ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ အစိုးရက ရေရှည်စိုက်ခင်းတွေလုပ်ချင်တဲ့ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီကို မြေဧက ၂၄၀၀ လုပ်ခွင့် ပေးထားတယ်။ အဲဒီမြေတွေက အရပ်သားတွေပိုင်တာ။ သူတို့ [အေးရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီနှင့် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ] က ဘာလျော်ကြေးမှမပေးပဲ မြေတွေသိမ်းယူလိုက်တယ်။ အဲဒီတော့ ရွာသားတွေက ဒုက္ခတွေအများကြီး ကြုံရတာပေါ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁴¹

ရွာသားများ၏ သက်သေထွက်ဆိုချက်များအရဆိုလျှင် ကုမ္ပဏီများသည် အောက်ပါချိုးဖောက်မှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် လုံးဝရည်ရွယ်ချက်မရှိပါ။ ငွေစင်ဖြိုးကုမ္ပဏီနှင့် ချမ်းမြဝေစည်ကုမ္ပဏီတို့သည် နယ်စပ်ဒေသနှင့်

⁸⁴⁰ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၃ အရ လျော်ကြေးသည် မြေယာနှင့်သီးနှံများအတွက် မျှတသော ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့်အညီ ဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဝင်ငွေရရှိမှုအပေါ်တွင် ထိခိုက်ပျက်ဆီးခြင်းအတွက် လျော်ကြေး၊ နေရာပြောင်းရွှေ့ပေးရသည့် ကုန်ကျစားရိတ်၊ သိမ်းဆည်းခံရသောမြေကွက်တန်ဖိုးအပေါ် ၁၅% ထပ်ဆောင်းငွေတို့ကို မြေယာရယူခြင်း၏ မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော "THE LAND ACQUISITION ACT (1894)," Displacement Solutions တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁴¹ Source #27 တွင်ကြည့်ပါ။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ လမ်းဖောက် လုပ်ရာတွင် ရွာသားများ၏ လယ်ယာများကို ဖျက်ဆီးပစ်သည်ဟု တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ ဘယ--- ရွာရှိ ရွာသားတစ်ဦးက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြောပြခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်း မစမီ ရွာသားများနှင့်လည်း ကြိုတင်အသိပေးတိုင်ပင်ခြင်းမရှိခဲ့ပဲ ၎င်းတို့၏ စိုက်ခင်းများနှင့်မြေများ ဖျက်ဆီးခံရပြီးနောက် လျော်ကြေးပေးရန် ၎င်းတို့လိုအပ်ချက်ကို ထုတ်ဖော် ပြောသည်ကိုပင် မရရှိခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ဒေသတွင်း သတင်း မှတ်တမ်းပြုစုသူဦးက ပြောပြပါသည်။

"ကုမ္ပဏီကိုယ်စားလှယ်တွေကပြောတယ်။ သူတို့မှာဆောက်လုပ်ရေးအတွက်ပဲ ပိုက်ဆံရှိတယ်။ လျော်ကြေး ပေးဖို့ ပိုက်ဆံမရှိဘူးတဲ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁴²

ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီများသည် လျော်ကြေးပေးမည်ဟု မကြာခဏ ကတိပြုလေ့ရှိပြီး ထိုတာဝန်ရှိမှုများကို ဆက်လက် ရှောင်လွှဲကာ ကုမ္ပဏီကိုဆက်သွယ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများကိုပင် ရွာသားများအား အသိပေးခြင်း မရှိပဲ ပစ်ထားခဲ့ကြသည်။ နော်ဘဗ--- ၏မြေသည် အမည်မသိကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ လမ်းဖောက်လုပ်မှုစီမံကိန်း ကြောင့် ပျက်ဆီးခဲ့ရသည်။ ထိုစီမံကိန်းသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် စတင်ခဲ့ပြီး ၁၁ လကြာသည့် အချိန်အထိ နော်ဘဗ--- မှာ မည်သည့်လျော်ကြေးမှ မရရှိသေးပါ။

"သူတို့က ကျွန်မကို လျော်ကြေးမပေးခဲ့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ကျွန်မကိုပေးမယ်လို့ ပြောခဲ့တယ်။ သူတို့လျော်ကြေး ပေးမယ်လို့ အကြိမ် ၁၀၀ လောက်ပြောနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါဟာ အပြောပဲဖြစ်ပြီး တကယ်တမ်းတော့ သူတို့ [ကုမ္ပဏီများ] က ကျွန်မတို့ကို [လျော်ကြေးငွေ] ပေးမှာ မဟုတ်ဘူး။"

နော်ဘဗ--- (မ၊ ၄၇ နှစ်)၊ ဘဘခ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁴³

ရွာသားများ၏ မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာအတွက် စားဝတ်နေရေးဖူလုံမှုပေးခဲ့သော မြေယာများ၏လျော်ကြေးငွေ များပေးသောအခါတွင်လည်း ထိုလျော်ကြေးငွေ၏ပမာဏမှာ အလွန်နည်းပါးမှုကြောင့် မလုံလောက်မှုများကို ရွာသားများက ဖွင့်ဟပြောဆိုကြသည်။ ရွာသားအများစုသည် ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးဖူလုံမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေကို လဲလှယ်ရန် ဆန္ဒမရှိကြပါ။ လျော်ကြေးများ မည်၍မည်မျှ ကမ်းလှမ်းသော်လည်း ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းအပေါ် သက်ရောက်မှုနှင့် မြေသိမ်းခံရရာတွင် တွေ့ကြုံရသော ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အကြမ်းဖက်မှုတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်ဒဏ်ရာရရှိမှု စသည်တို့အား ကုစားနိုင်ရန် မလုံလောက်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံရွာသားအများစုသည် လယ်သမားများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏စီးပွားရေး လုံခြုံမှုအတွက် မြေယာအပေါ်တွင် များစွာမှီခိုရသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောင်ငူခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦး ဖြစ်သည့် စောဘခ--- က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို တင်ပြခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၄-၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အေးရှားဝေါလ်နှင့် ကောင်းမြန်မာအောင် (တပ်မတော်နှင့် နီးကပ်စွာဆက်သွယ်မှုအမြဲရှိနေသည်ဟု ထောက်ပြခံနေရသော ကုမ္ပဏီနှစ်ခု) တို့သည် ရွာသားများ၏ ဆန္ဒနှင့်ဆန့်ကျင်ကာ လျော်ကြေးများကို အတင်းယူခိုင်းသည်ဟု ဆိုပါသည်။

⁸⁴² Source #93 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁴³ Source #68 တွင်ကြည့်ပါ။

"သူတို့မြေသိမ်းပြီးတဲ့နောက် လျော်ကြေးပေးလား။"

လျော်ကြေးနဲ့ပတ်သက်လို့ကတော့ ကျွန်တော်တို့ကို ၅၀,၀၀၀ ကျပ် ပေးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ မလိုချင်ပေမဲ့ ယူလိုက်ရတာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကိုကြောက်ရလို့ပဲ။ တကယ် တမ်းကြတော့ ကျွန်တော်တို့က ကျွန်တော်တို့မြေကိုပဲ လိုချင်တာပေါ့။

မြေတစ်ကွက်ကို သူတို့ဘယ်လောက်ပေးလဲ။

သူတို့က လယ်တစ်ဧကအတွက် ၅၀,၀၀၀ ကျပ် အတင်းအကြပ်ပေးတယ်။ ရွာသားတွေက သူတို့ပိုက်ဆံကို ယူသည်ဖြစ်စေ မယူသည်ဖြစ်စေ သူတို့ရဲ့ မြေကတော့ရှုံးမှာပဲ။ အဲဒီတော့ သူတို့ပိုက်ဆံကိုမယူချင်၊ မြေကိုမရောင်း ချင်ပေမဲ့ ပိုက်ဆံကို ယူလိုက်ကြရတယ်။ သူတို့က အာဏာရှင်စနစ်ကို ကြောက်တယ်။ ကျွန်တော့်ယောက္ခမတွေ ရဲ့ ကျွန်းပင်တွေက တော်တော်ကြီးနေပြီးဆိုတော့ ပိုက်ဆံမယူဘူး။ ရွာသားတွေနဲ့ ဘာဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုမှ မရှိဘူး။ သူတို့ [အေးရှားဝေါ့လ် နဲ့ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ] က ရွာသားတွေဆီက ခွင့်ပြုသဘောတူညီချက်လည်း မယူဘူး။"

စောဘခ--- (ကျား၊ ၄၆ နှစ်)၊ ဘအ--- ကျေးရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁴⁴

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမိုပြုလုပ်လာသည်နှင့်အမျှ ကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆောင်ရွက်ချက်များမှာ အပျက်သဘော ဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိသည်ဟု ရွာသားများက ပို၍တင်ပြကြသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် မကြာခဏဆိုသလို ရွာသားများ၏မြေယာကို သိမ်းဆည်းပြီး ရွာသားများအတွက် မည်သည့်အရာမျှ မချန်ခဲ့ချေ။ ရွာသားများအတွက် စိုက်ပျိုးရန်လယ်မြေ သို့မဟုတ် စားကျက်မြေများ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ၊ လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် သက်ရောက်မှုများအား လျော့ပါးစေမည့်လျော်ကြေးများ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့် အရာကိုမျှ မပေးခဲ့ပါ။ ထိုအရာများ အား FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကုမ္ပဏီများအတွက် ပြဌာန်းထားသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများတွင် တင်းကြပ်စွာ တားမြစ်ပိတ်ပင်ထား ပြီးသား ဖြစ်သည်။ လျော်ကြေးပေးလျှင်လည်း ရွာသားများအား မကြာခဏဆိုသလို အတင်းအကြပ် လက်ခံစေကာ ထိုငွေကြေးများကလည်း ၎င်းတို့၏စားဝတ်နေရေးလုံခြုံမှုအတွက် လုံလောက်ခြင်း မရှိချေ။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ ရွာသားများအတွက် ၎င်းတို့၏တာဝန် များအား လျော့ချနိုင်သမျှလျော့ချကာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိနေကြသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ - ကုမ္ပဏီများမှညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှု၊ ဖယ်ချန်မှု၊ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားများ

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုများအပြင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုဆန်းစစ်ချက်နှင့် နိုင်ငံခြားသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အက်ဥပဒေတွင် အသေးစိတ်ပြဌာန်း ထားသော မှန်ကန်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စီမံကိန်းများ အစပြုသည့်အချိန်တွင် လိုက်နာမှုမရှိခြင်းအပေါ် ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ရွာသားများက ဖွင့်ပြောလာ ကြပါသည်။⁸⁴⁵ ကုမ္ပဏီများ၏

⁸⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Htantabin Township, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁴⁵ ပုဒ်မ ၁၂၆ တွင် "အကယ်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အလုပ်များကို ဆောင်ရွက်ရမည့် မြေပေါ်တွင် အိမ်များ၊ အဆောက်အအုံများ၊ လယ်ယာနှင့်မြေမြေများ၊ သီးနှံပင်များနှင့် စားနိုင်သောအပင်များ အစရှိသည်တို့ကို ရွှေ့ပြောင်း ရှင်းလင်းပေးရမည်ဆိုပါက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာန၏ သဘောတူညီချက်၊ သက်ဆိုင်ရာပိုင်ရှင်ထံမှ လွှဲပြောင်းမှုနှင့် ၎င်းတို့အတွက် ပြန်လည်နေရာချထားမှု၊ ကာလပေါက်ဈေးနှင့်အညီငွေပေးချေခြင်း၊ ပျက်ဆီးမှုများကို ပေးချေခြင်းတို့အပေါ် ကျေနပ်လက်ခံသ ဘောတူညီကြောင်း ကြေညာချက်အပါအဝင် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်ပင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ လူထုမှလွှဲပြောင်းရန်နှင့် ဖယ်ရှားပေးရန် လိုလားတောင့်တမှုမရှိသော နေရာများတွင် မြေယာကိုဌာရမ်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံပိုင်ခွင့်မရှိ။" ၂၀၁၃

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည်လည်း ရွာသားများ၏ဘဝကို အရင်းပြု၍ ၎င်းတို့ကုမ္ပဏီကိုသာ အကျိုးအမြတ်ဖြစ်စေခဲ့သည်ဟုလည်း တင်ပြကြသည်။ များစွာသောမြန်မာကုမ္ပဏီ တို့သည် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်မှုမရှိပဲ လုပ်ဆောင်ကာ ရွာသားများကိုအရင်းပြု၍ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးအမြတ်အတွက်သာ ဖြစ်စေသည်။ ဤသည်မှာ ထိုစီမံကိန်းများသည် အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများမှ ရရှိခဲ့သော အတွေ့အကြုံများနှင့် တူညီမှုရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းတစ်ခုကို ရွာသားများနှင့်တိုင်ပင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပါဝင်စေခြင်းမရှိပဲ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုတွင် လုပ်ဆောင်သောအခါ ရလဒ်အနေဖြင့် ထိုစီမံကိန်းမှ ဒေသခံလူမှု အသိုက်အဝန်းအပေါ် အကျိုးရှိစေမှုအား ရွာသားများမှ ပဲ့ကိုင်ထိန်းကျောင်းနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ဒေသခံအဆင့်စိုးရိမ်မှုများကို ဂရုမစိုက်ကြောင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများအား လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ အကျိုးအမြတ်အတွက် ရည်ရွယ်ချက်မရှိကြောင်း စသည့်ခံစားချက်များကို ရွာသားများက တင်ပြကြပါသည်။ ရွာသားများက ၎င်းတို့အား ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုဖြစ်စဉ်များမှ ဖယ်ချန်ခံရခြင်းအပေါ် ၎င်းတို့၏ မကျေနပ်ချက်များကို ဖွင့်ပြောခြင်းသာမကပဲ ရွာသားများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါက ရရှိလာနိုင်မည့် အကျိုးအမြတ်များအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရခြင်းနှင့် အကျိုးအမြတ်များအား ချန်လှပ်ထားခြင်းတို့အပေါ် ၎င်းတို့၏ခံစားချက်များကိုပါ ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လက တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်တွင် လှသစွာပန်းခါးသတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီမှ လမ်းဖောက်လုပ်ရာတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ဒေသတွင်း သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဖော်ပြထားသည်မှာ-

"လှသစွာပန်းခါးသတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီက ဆောက်လုပ်ရေးအလုပ်ကို တာဝန်ယူချိန်မှာ ဒေသခံ ပြည်သူတွေနဲ့ အကြံဆွေးနွေးမှု ဘာမှမလုပ်ဘူး။ လမ်းဖောက်ပြီးကာမှ သူတို့ [လှသစွာပန်းခါး သတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီ] က ဒေသခံရွာတိုင်းက ကိုယ်စားလှယ်တွေခေါ်ပြီး သူတို့လမ်းဖောက်တာကို ခွင့်ပြုပါတယ်ဆိုတဲ့ သဘောတူညီချက်ကို အတင်းလက်မှတ်ထိုးခိုင်းတယ်။ လမ်းကပျက်ဆီးလာတဲ့ အခါကြတော့ ရွာသားတွေအတွက် ခရီးသွား ဖို့တကယ့်ကို သက်တောင့်သက်သာ မဖြစ်တော့ဘူး။ ရွာသားတွေကလမ်းပြင်ဖို့ တစ်ပတ်တစ်ခါ လုပ်အားပေး [အဓမ္မလုပ်အားပေးအဖြစ်လုပ်ရသည်] လိုက်ရတယ်။ အဲဒီလိုလုပ်အားပေးရတဲ့အတွက် ဘာပိုက်ဆံမှမရဘူး။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ရင် အကျိုးအမြတ်ရှိတဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးဖြစ်သင့်တယ်။ အဲဒီကုမ္ပဏီတွေက ရွာသားတွေရဲ့ဆန္ဒကို ဘယ်တော့မှ မယူဘူး။ သူတို့ကြိုက်သလိုလုပ်တယ်။ အဲဒါတွေ [ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ] အဲဒီလိုပဲ ဖြစ်နေတာပဲ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁴⁶

ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီများသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် ရွာသားများအပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်လေ့ရှိပြီး ရွာသားများ၏ အဓိကအကျိုးစီးပွားများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ရွာသားများအပေါ် မည်သို့ဆိုးကျိုး သက်ရောက်ခဲ့သည်တို့ကို လျစ်လျူရှုလေ့ရှိသည်။ ဤကိစ္စတွင်လည်း လှသစွာပန်းခါးသတ္တုတူးဖော်ရေး ကုမ္ပဏီသည် ရွာသားများ၏မြေယာကို ၎င်းတို့စီမံကိန်းအတွက် အသုံးပြုပြီး ရွာသားများ၏လုပ်အားကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံရွာသားများ၏ဆန္ဒများကို အသိအမှတ်ပြု ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် "အကျိုးအမြတ်ရှိသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတစ်ရပ်" လိုအပ်ချက်အကြောင်းကို ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအားလုံး အတွက် ခြုံငုံသုံးသပ်၍ ဒေသခံ ရွာသားတစ်ဦးမှ အလေးထားပြောဆိုနေသည့်တစ်ချိန်တည်းမှာပင် "ထိုကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ဆန္ဒများကို လက်ခံခြင်းမရှိ" ဟု ၎င်းကပြောခဲ့သည်။ အဆိုပါထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်များသည် လွန်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာကာလတစ်လျှောက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပါဝင်သက်ဆိုင်

ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Foreign Investment Act," တွင်ကြည့်ပါ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် ဤဥပဒေအား ဘာသာပြန်ဆိုထားမှုသည် ယခုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေချိန်အထိ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြု ပြန်ဆိုထားခြင်း မဟုတ်သေးပါ။
⁸⁴⁶ Source #80 တွင်ကြည့်ပါ။

သူများအားလုံးကိုရည်ညွှန်းပြောဆိုမှုများနှင့်ဆင်တူသည်။ သို့သော်လည်း ယခုလက်ရှိနှစ်များ၌ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ဆောင်မှုများအား ဖော်ပြသည့်အခါများတွင် ဤကဲ့သို့ ထောက်ပြမှုများ အကြိမ်ရေပိုမိုများပြားလာပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများအတွက် အကျိုးအမြတ်ရှိစေရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်နေခြင်းမဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်နေကြွယ်ဝမှု တိုးပွားလာစေရန်အတွက် စီမံကိန်းများကို ဖော်ဆောင်ခြင်း သက်သက်သာဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက မကြာခဏပြောပြကြသည်။⁸⁴⁷ ကုမ္ပဏီများ သည် ရွာသားများ၏ မြေနှင့် အခကြေးငွေမပေးရသော လုပ်အားကို ရယူခြင်းကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများမှ အကျိုးအမြတ်များကို မြင့်နိုင်သမျှမြင့်အောင် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်သည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အမည်ခံ၍ ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို သိသာထင်ရှားစေပါသည်။ ရလဒ်အားဖြင့် ရွာသားများက သက်သေခံထွက်ဆိုသည်မှာ

"တောင်ငူခရိုင်က ထုံးဘိုဆည်ကြောင့် အရပ်သားတော်တော်များများ မြေတွေဆုံးရှုံးကြရတယ်။ အဲဒီမှာ လျော်ကြေးလုံလုံလောက်လောက်မရတဲ့ အရပ်သားတချို့ရှိတယ်။ အကျိုးအမြတ်လိုချင်တဲ့ စီးပွားရေး သမားတွေနဲ့ အရပ်သားတွေအကြားမှာ ဘာဆွေးနွေးမှုမှ မရှိခဲ့ဘူး။ ..... ရေကြီးတဲ့အတွက်ကြောင့် အရပ်သား တွေက [၎င်းတို့မြေများ] ဆုံးရှုံးမှုတွေ ရင်ဆိုင်ရမယ်။ အလားတူပဲ သူတို့စိုက်ထားတဲ့သစ်ပင်၊ ဝါးပင်တွေကိုလည်း ခုတ်ဖြတ်ပစ်မှာမို့လို့ ဆုံးရှုံးရအုံးမယ်။ အရပ်သားတွေအတွက် အနာဂါတ်မှာသုံးဖို့ ဘာသစ်ပင်ဝါးပင်မှ ရှိတော့မှာမဟုတ်ဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁴⁸

"စီးပွားရေး သမားတွေက ဒီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းလုပ်ငန်းတွေကို အစပြုဆောင်ရွက်တာ ဖြစ်တယ်။ တကယ်လို့ လုပ်ငန်းမှာ အဓိကပါဝင်သက်ဆိုင်သူတွေက သူတို့ရဲ့ စီမံကိန်းကို ဒေသခံတွေရဲ့ လိုအပ်ချက် နဲ့အညီ ဆောင်ရွက်မှု မရှိဘူးဆိုရင်၊ သူတို့ရဲ့ စီမံကိန်းတွေကို သင့်လျော်အောင် အကောင်အထည် မဖော်ဘူးဆိုရင် ရွာသားတွေအပေါ် [ဆိုးကျိုး] သက်ရောက်မှု ဖြစ်လာနိုင်တယ်။ အဲဒါက သူတို့အပေါ် ဘယ်လိုသက်ရောက်မှုတွေ ရှိမလဲ။ သူတို့တွေရဲ့ မြေတွေကို အချိန်မရွေးဖျက်ဆီးပစ်နိုင်တော့ သူတို့ အသက်ရှင်ဖို့အတွက် အလုပ်လုပ်ဖို့ မြေမရှိတော့ဘူး။ အဲဒီတော့ သူတို့ရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းတွေကို ထိခိုက်လိမ့်မယ်။ ကျွန်တော့်ရဲ့ အဓိကစိုးရိမ်မှုကတော့ စီးပွားရေးသမား တွေက သူတို့စီမံကိန်းတွေ အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါ ရွာသားတွေကို မလေးစားမှာကိုပဲ။"

စောဘက--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်)၊ ဘဟ--- ရွာ၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁴⁹

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လှုပ်ရှားမှုများတိုးပွားလာခြင်းသည် ရွာသားများ အကြား စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမဖူလုံမှုများအတွက် အခြေအနေသစ်များကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် ရွာသားများအပေါ်တွင် အရင်းပြုပြီး ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးအမြတ်အတွက်သာ ဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောပြကြ သည်။ ကုမ္ပဏီများက မကြာခဏဆိုသလို ရွာသားများ၏မြေကို ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် သိမ်းယူခြင်း၊ ရွာသားများကို လုပ်သားများအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်ပျက်ဆီးစေခြင်း၊ ရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်မှုမရှိခြင်း၊ ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် လုံလောက်သော ထောက်ပံ့မှုမပေးခြင်း၊ ရွာများတွင် ရွာသားများ၏မြေမရှိပဲ ရှင်သန်နိုင်အောင်

⁸⁴⁷ Source #122 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁴⁸ Source #27 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁴⁹ Source #161 တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများကို ထောက်ပံ့ကူညီမှုများမပြုခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ထိုချိုးဖောက်မှုများကို ပြန်လည် ခုခံနိုင်ရန်အတွက် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအား ရွာသားများက ဆန့်ကျင်မှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လာကြသည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအပေါ် တုံ့ပြန်မှုများ

စစ်တပ်မှလုပ်ဆောင်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအား ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများထံသို့ အသွင် ကူးပြောင်း ကြသောအခါ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကုမ္ပဏီအသစ်များ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ရွာသားများ၏ တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်သည့် နည်းလမ်းများလည်း ပြောင်းလဲစေခဲ့ပါသည်။ စစ်အစိုးရလက်ထက်တွင် ရွာသားများ၏ စိုက်ခင်းများအား ဖျက်ဆီး ခံရသည့်အချိန်၊ ၎င်းတို့၏မြေများကို သိမ်းပိုက်သည့်အချိန်၊ စစ်အစိုးရဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်း များတွင် လုပ်အားပေးရန် အမိန့်ပေးခံရသည့်အချိန် ရွာသားများအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းမှာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်သည် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ လုပ်ဆောင်နေသော စီမံကိန်းများအပါအဝင် တရားမျှတမှုမရှိသော စီမံကိန်းများ အား ဆန့်ကျင်ပြောဆိုရန် ရွာသားများအတွက် ပိုမိုလုံခြုံသော အနေအထားတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးနိုင်သည့် အလား အလာသဖွယ် ရှိနေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို အသိအမှတ်မပြုလျှင် သို့မဟုတ် ရပ်ဆိုင်းသွားအောင်မလုပ်နိုင်လျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကိုပင် ထိခိုက်စေနိုင်မည့် အန္တရာယ်ရှိပါသည်။

မကြာသေးမီနှစ်ကာလများအတွင်းတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအမျိုးမျိုးအား တွေ့ကြုံရသောအခါ များစွာသောတုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်း များအား အသုံးပြုကြသည်ဟု ရွာသားများတင်ပြလာကြသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအတွက် တိုင်တန်းရာတွင်သော်လည်း ကောင်း ခုခံရာတွင်သော်လည်းကောင်း အခြေအနေများ ပြောင်းလဲလာသည်ကို တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ ထိုချိုးဖောက်မှုများ သည်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသည့် ဒေသ ၇ ခုလုံးတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပိုမိုများပြားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို ထိုတင်ပြမှုများတွင် တွေ့မြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။⁸⁵⁰ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် စီမံကိန်းများကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သက်ရောက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ချက်နှင့် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမပါပဲ လုပ်ဆောင်ချိန် တွင် ရွာသားများမှ ၎င်းတို့၏ သဘောတူညီမှုကို ဖော်ပြသောစာများအား ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်သူများထံ ရေးသားပေးပို့ခြင်း၊ ကုမ္ပဏီများ၏စီမံကိန်းများကို ရပ်ဆိုင်းရန်မေတ္တာရပ်ခံခြင်း၊ စီမံကိန်းနေရာများတွင် ဆန္ဒပြခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် တွေ့ဆုံခြင်း သို့မဟုတ် စီမံကိန်းများသည် ရွာသားများ အတွက် အကျိုးကျေးဇူးမရှိကြောင်း သိလာချိန်တွင် ကုမ္ပဏီများမှခေါ်သော အစည်းအဝေးများကိုတက်ရန် ငြင်းဆန်ခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ရွာသားများမှ မကြာခဏ တုံ့ပြန်ကြပါသည်။⁸⁵¹

အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်းကာလ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ၌ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများ မှတဆင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ စီမံကိန်းများမှ ကျူးလွန်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များအား ခုခံရန်နှင့် တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုရန်အတွက် ဆန္ဒပြမှုများကို နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရွာသားများက ပိုမိုအသုံးပြုလာကြ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီမှ ရွာသားများ၏မြေကို သိမ်းသည့်အခါ ရွာသားများက ၎င်းတို့မြေပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် စုပေါင်းဆန္ဒပြခြင်း ဖြင့် တုံ့ပြန်ကြပါသည်။ စောဘဇ--- က ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းအားလတ်တလောတွင် တရားစွဲဆိုထားမှုရှိလင့်ကစား ထိုချိုးဖောက်မှုများအပေါ်

⁸⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းပြုစုသည့် နေရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ထပ်မံသိရှိလိုသော သတင်းအချက်အလက်များအတွက် “အစီရင်ခံစာ ပြုစုပုံ နည်းစနစ်” တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁵¹ Source #119၊ source #93၊ source #96 နှင့် source #136 များတွင်ကြည့်ပါ။

ဆက်လက်ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ဆန္ဒပြသွားမည်ဟူသော ၎င်း၏ကတိပြုမှုကို ထုတ်ဖော်ပြောပြခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ [ဆန္ဒပြမှုတွေကို] ဥပဒေနဲ့အညီ [ကျွန်တော်တို့မြေကို ပြန်လည်ရရှိဖို့] ဆက်ပြီးလုပ်သွားမယ်။ ကျွန်တော်တို့ ၂ ကြိမ် ဆန္ဒပြပြီးပြီ။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့မြေကို ပြန်ရဖို့အတွက် မြေတွေပြန်မရမချင်း ခိုင်ခိုင်မာမာနဲ့ [ဆန္ဒပြတာကို] ဆက်လုပ်သွားမယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို အပြစ်ဒဏ်ချနိုင်ပေမဲ့ ဒါမှမဟုတ် ထောင်ကျနိုင်ပေမဲ့ မြေဟာကျွန်တော်တို့အတွက် သိပ်အရေးကြီးပြီး ကျွန်တော်တို့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ကျွန်တော်တို့မြေကိုပဲ အဓိကမှီခိုနေရတာမို့လို့ ကျွန်တော့်မြေပြန်ရအောင် ကျွန်တော်ဆက်ကြိုးစားသွားမယ်။ [.....] ဒီကိစ္စ [လယ်အသိမ်းခံရတဲ့ကိစ္စ] နဲ့ပတ်သက်လို့ ကျွန်တော်ဒုက္ခရောက်နေတာ ၃ နှစ်လောက်ရှိတော့မယ်။ ကျွန်တော့်အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းအတွက် ကျွန်တော်ဘာလုပ်ဖို့ ကြိုးစားကြိုးစား အဲဒါမအောင်မြင်ခဲ့ဘူး။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်ဒီအမှုကို ရင်ဆိုင်မယ်။ အဲဒါကျွန်တော့်အတွက်တင်မဟုတ်ဘူး လယ်သမားတွေ အားလုံးအတွက် ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော့်ကိုထောင်ချချင်ချင်၊ ကြိုးတုတ်ချင်တုတ် ဒါမှမဟုတ် အသတ်ခံရဖို့ အမိန့်ပေးချင်ရင်ပေး ကျွန်တော်ရင်ဆိုင်ဖို့ အသင့်ပဲ။ ကျွန်တော်ကြုံတွေ့နေရတဲ့ပြဿနာက ခရီးသွားဖို့နဲ့ ကျွန်တော့်မိသားစုကို ထောက်ပံ့ဖို့အတွက် ငွေကြေးအကြပ်အတည်းပါပဲ။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ကတည်းကနေ [၂၀၁၆ ခုနှစ်] အခုအထိ လယ်သမားအားလုံးအတွက် ကျွန်တော်အကောင်းဆုံးကြိုးစားနေခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ စိတ်ဘက်ဥက္ကဋ္ဌ [ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင်] ဆီက လိုချင်တာက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မြေတွေကို ပြန်ပေးဖို့ပဲ။ အဲဒီအတွက် ကျွန်တော့်ဆရာတွေ [လူကြီးတွေ] နဲ့ ကျွန်တော်ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်မယ်။ ကျွန်တော်တင်မကဘူး လယ်သမားတွေအားလုံးက ဒီမြေပေါ်မှာ ကျွန်တော်တို့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းတွေအတွက်၊ ကျွန်တော်တို့က လေးတွေကျောင်းပို့ဖို့အတွက် မှီခိုနေရတာ။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ [လယ်တွေ] ပြန်မရမချင်း ကျွန်တော်တို့ လယ်သမားတွေအားလုံး ဒီမြေတွေ ပြန်ရအောင် တိုက်ချင်တာ။"

စောဘဇ--- (ကျား၊ ၃၆ နှစ်)၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁵²

ပြဿနာအားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသတော်တော်များများအခြေအနေသည် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို တင်ပြနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေလင့်ကစား ၎င်းနှင့်အခြားရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်မပေးနိုင်သည့် နေရာဖြစ်နေသေးသည်။ စောဘဇ--- သည် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ရပ်များအပေါ်တွင် ဆန္ဒပြဆန့်ကျင်ခဲ့ပြီး မြေသိမ်းခံရပြီးကတည်းက တရားမျှတမှုကို တောက်လျှောက်တွန်းအားပေးခဲ့သောကြောင့် ထောင်ကျခံရမည့် ခြိမ်းခြောက်မှု၊ တရားရင်ဆိုင်ရန်စရိတ်၊ ကြားနာမှုများအတွက် ခရီးစရိတ်များကြောင့် တွေ့ကြုံလာရသော ဘဏ္ဍာရေးအခက်အခဲနှင့် ၎င်းတို့၏ဘဝအတွက် အကြောက်တရားများကို ရင်ဆိုင်နေရချိန်တွင် "ကျွန်တော်သေဖို့အသင့်ပဲ" ဟုပြောဆိုလာတော့ သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် အပေါ်ယံကြော၌ ရွာသားများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ပွင့်လင်းစွာ ပြောဆိုရဲသော်လည်း ပြင်းထန်သော အန္တရာယ်များနှင့် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်လုပ်ဆောင်ရန် ကျန်ရှိနေသေးသည်။

ထို့အပြင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ ဖွင့်ဟပြောဆိုနိုင်မှုကို တားဆီးနေပါသေးသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ကြီးကြပ်နေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် မြေယာများသိမ်းယူသော အမှုများ ဖြစ်ပြီး သည့်နောက် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့နှုတ်ဆိတ်နေရသည့်အကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ချက်များဖြင့် ရှင်းပြလေ့ရှိပါသည်။ "အဲဒီအဖွဲ့က လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၊ ဒါကြောင့်မို့ရွာသားတွေက ဘယ်ကိစ္စတွေကိုမှ မတိုင်ကြဲဘူး။"⁸⁵³ အလားတူပင်

⁸⁵² Source #113 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁵³ Source #77 တွင်ကြည့်ပါ။

ဝင်းရေးမြို့နယ်မှ ဘီလပ်မြေစီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံရသော ရွာသားများ သည် တပ်မတော်တည်ရှိနေမှုကြောင့် နှုတ်ဆိတ်နေကြရသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။

"ရွာသားများက သူတို့အသံကိုဖွင့်ဟမပြောကြဘူး။ သူတို့က သူတို့ကိုခိုင်းတဲ့အတိုင်းပဲလုပ်တော့တယ်။ သူတို့ကို သွားဖို့ခိုင်းရင် သူတို့သွားလိုက်တယ်။ သူတို့ကို ပိုက်ဆံပေးခိုင်းရင် သူတို့ပေးလိုက်တယ်။ ကုမ္ပဏီတွေ သူဌေးတွေနဲ့ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေ ကျေနပ်နေသမျှ သူတို့ကိုဖြေခိုင်းရင်လည်း ဖြေနေတာပဲ"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁵⁴

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် စစ်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံမှ ကူညီပံ့ပိုးမှုများ ရရှိနေသော ကြောင့် ရွာသားများတွေကြုံခဲ့ရသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုရန် တုံ့ပြန်မှုနည်းလမ်းများ အသုံးပြုနိုင်စွမ်းမှာ အကန့်အသတ်ဖြစ်နေရသည်ဟု ရွာသားများက ညွှန်းပြောဆိုပါသည်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ တိုက်ပွဲများ၊ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပြင် ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း ရွာသားများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တွေ့ကြုံခဲ့ရသော မေပျောက်၍မရ သည့် တမင်ရည်ရွယ်တိုက်ခိုက်မှုများ၊ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ တို့ကြောင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအား ဆန့်ကျင်ပြောဆိုရန် ကြောက်ရွံ့နေမှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ အထောက်အပံ့များရရှိနေခြင်းသည် လူထု၏အော်သံကို ဖိနှိပ်လျက် ရှိပြီး ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအပေါ် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှု မည်မျှပင်ရှိစေကာမူ ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းများအတွက် မြေသိမ်းမှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ စီမံကိန်းများရပ်တန့်ရန်အတွက် ရွာသားများအသုံးပြုသော အအောင်မြင်ဆုံး နည်းလမ်းမှာ ထိုကုမ္ပဏီများမှ ၎င်းတို့၏ ဒေသသို့ မရောက်ရှိမှီ KNU ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိအောင် ပြုလုပ်ကာ ကြိုတင်တား ဆီးခြင်းနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ရွာသားများ၏ အစီရင်ခံစာပြောကြား ချက်အရ သိရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရွာသားများပြောပြသည့် အောင်မြင်ခဲ့သောကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် သထုံခရိုင်၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ ဘ--- ကျေးရွာ၌ စိုးနိုင်ဖြိုးကုမ္ပဏီမှ ဘီလပ်မြေစက်ရုံတည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်သည့်အချိန်တွင် ရွာသားများက KNU ထံမှ ပံ့ပိုးမှုကို ရယူခဲ့သည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုကုမ္ပဏီမှာ ၎င်းတို့စီမံကိန်းမစမီ KNU/KNLA အား ချဉ်းကပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအစီအစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများမှ သတင်း ရရှိသောအခါ ရွာသားများနှင့် သံဃာများက ဤစီမံကိန်းကို လက်မခံနိုင်ကြောင်းနှင့် ရပ်ဆိုင်းပေးရန် ကန့်ကွက်စာကို KNU/KNLA မြို့နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးထံသို့ ရေးသားပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ ဤကန့်ကွက်စာကြောင့် ရွာသားများ၊ အစိုးရအာဏာပိုင်များ၊ ကုမ္ပဏီကိုယ်စားလှယ်များနှင့် KNU အာဏာပိုင်များ ပါဝင်သည့် အစည်းအဝေး တစ်ရပ် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် ရွာသားများက ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုနှင့် စိုးနိုင်ဖြိုးကုမ္ပဏီ၏ ဘီလပ်မြေစက်ရုံအား လုပ်ခွင့်မပေးနိုင်ကြောင်း KNU ထံသို့ တင်ပြခဲ့ကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် ရွာသားများသည် KNU ၏ ထောက်ခံမှုကို ရရှိခဲ့ပြီး ထိုစီမံကိန်းသည်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့သည်။⁸⁵⁵

အခြားရွာသားများသည်လည်း ၎င်းတို့ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများအကြား ကြိုတင်တားဆီးသော နည်းလမ်း များ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် အလားအလာရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအား ငြင်းပယ်ခြင်းကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ အချို့ဒေသများတွင် ကြိုတင်ခန့်မှန်း၍ရသော ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ချိုးဖောက်မှုများကို

⁸⁵⁴ Source #149 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် ရပ်ရွာတစ်ခုလုံးက ကျေးရွာပြင်ပမှ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများ ပြုလုပ်လာမည့် မည်သည့်ကုမ္ပဏီကိုမဆို ၎င်းတို့၏ဒေသအတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်မပေးချေ။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ရွာသားများ အပေါ် ဖြစ်လာနိုင်ချေရှိသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ယခုလက်ရှိ တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေခြင်း အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။⁸⁵⁶ ဥပမာအားဖြင့် ကုမ္ပဏီများမှ သစ်လုပ်ရန်၊ သတ္တုတူးဖော်ရန် သို့မဟုတ် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ ဖော်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့ရွာထဲသို့ ဝင်လာသည့် အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စောအ--- အား မေးမြန်းရာ ၎င်းမှ

"ကျွန်တော့်ရွာမှာတော့ [အဲဒီလိုမျိုး] မမြင်ရသေးဘူး။ အခု အခြားလူတွေကို [မြို့မှာနေသောသူများ] ကျွန်တော်တို့ဒေသထဲ ဝင်ခွင့်မပြုဘူး။ ကျွန်တော်တို့ သူတို့ကိုလက်မခံတာက ကျွန်တော်တို့ မြေယာတွေ မဆုံးရှုံးချင်လို့ပဲ။ အဲဒါ ကျွန်တော်တို့ မြေယာတွေကို ကာကွယ်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဗျူဟာ [အစီအစဉ်] ပဲ။ ကျွန်တော်တို့အမြဲတန်း တစ်လနစ်ကြိမ် အစည်းအဝေးခေါ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျွန်တော်တို့မြေကို ပိုင်ရမယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ကို [အစည်းအဝေးတွင်ရှိသော ရွာသားများ] ကျွန်တော်တို့က ခင်ဗျားတို့ပိုင်တဲ့ ရွာကမြေတွေကို မြို့မှာနေတဲ့လူတွေဆီကို ရောင်းခွင့်မပြုဘူးလို့ ပြောထားတယ်။ အိမ်နီးနားချင်းကိုတော့ ရောင်းနိုင်တယ်။ သူတို့တွေက အများကြီးရှိလို့ ဈေးအမြင့်ကြီးပေးပြီး မြေဝယ်မယ် [ကမ်းလှမ်း] ရင်တောင် ခင်ဗျားတို့ ရောင်းခွင့်မရှိဘူး။ တကယ်လို့မဖြစ်မနေ ရောင်းချင်တယ် ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားတို့ [ရွာလူကြီးကို] အကြောင်းကြားရမယ်။ တကယ်လို့ ကုမ္ပဏီက ကျွန်တော်တို့ဒေသမှာ [တကယ့်ကို] လှုပ်ရှားချင်တယ် ဆိုရင်သူတို့က ကျွန်တော်တို့ဆီလာမှာ မဟုတ်ဘူး။ သူတို့က ခရိုင် [အုပ်ချုပ်ရေးမှူး] ဆီကို တန်းသွားလိမ့် မယ်။ သူတို့က ခွင့်ပြုလိုက်ရင် ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကို မတားနိုင်တော့ဘူး။ [ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းတွေက] ရွာသားတွေကို ဘယ်လိုအကျိုးအမြတ်တွေရမယ် မရဘူးဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ သုံးသပ် နိုင်ပါတယ်။"

စောအ--- (ကျား၊ ၆၂ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁵⁷

ရွာသားများသည် ချိုးဖောက်မှု၊ မြေသိမ်းမှုနှင့် ဖျက်ဆီးမှုများကို လုံလောက်စွာ အတွေ့အကြုံခဲ့ရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ဒေသတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ စတင်လိုပါသည်ဟု ဆန္ဒရှိသော ကုမ္ပဏီသစ်များအပေါ်တွင် အမြဲတစေ သံသယဖြစ်နေတော့သည်။ ဤဥပမာတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့အကြားလိုက်နာရန် စည်းမျဉ်းတစ်ခုကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်စပ်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များအပေါ် ရွာသားများ၏ အမြင်များသည် တပ်မတော်၊ မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ကာလကြာရှည်စွာ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော အတွေ့အကြုံများနှင့် မည်သို့ ဆက်စပ် နေသည်ကို ဤအချက်က ပြသနေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရွာသားများသည် အဆိုပါ ကြောက်ရွံ့မှုများကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ရှောင်ဖယ်၍ သီးခြားရပ်တည်ရန် အခြေအနေကို ရွေးချယ်ခြင်းသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကျေးရွာများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြားနေရာဒေသ များအကြား ပိုမိုကွဲပြားမှုဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအခွင့်အလမ်းများအားလုံးကို ငြင်းဆိုလိုက်သည့်အတွက် စီးပွားရေးအရ ကွာဟမှုအပြင် ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများအား "ပြင်ပလူ" များမှ ချိုးဖောက်မည်ကို ဆက်လက်ကြောက်ရွံ့နေသည့်အတွက် လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါ သည်။

အဖြစ်အပျက် တော်တော်များများတွင် စီမံကိန်းများကိုရပ်တန့်ရန် သို့မဟုတ် လျော်ကြေးရရန် ရွာသားများ ၏ ကြိုးပမ်းမှုများမှာ အောင်မြင်မှု မရရှိပါ။ သို့သော်ငြားလည်း ရွာသားများသည် တရားမျှတမှုကို ရရှိနိုင်မည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် ချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ဆန့်ကျင်နေပြီး ရနိုင်သမျှ အခွင့်အလမ်းအားလုံးကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများသည် ရွာသားများ၏

⁸⁵⁶ Source #23 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: Saw A---, October 2014" တွင်ကြည့်ပါ။

စိုးရိမ်မှုများကို ဆက်လက်၍ မသိကျိုးကျွံနေမည်ဖြစ်ပြီး အာဏာပိုင်များကလည်း ကုမ္ပဏီများနှင့် အာဏာရှိသူများ အပေါ် ထိရောက်စွာ ပြစ်ဒဏ်ပေးမည် မဟုတ်ပေ။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများထံမှ တရားမျှတမှုကို ရယူခြင်း

ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်မပြုသော သို့မဟုတ် အကာအကွယ်မပေးသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ချိုးဖောက်မှုအတွက် တရားမျှတမှုကို ရွာသားများရရှိနိုင်သော လမ်းကြောင်းများမှာ အကန့်အသတ်ဖြစ်နေပြီး အများနှင့်ဆိုင်သော လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို အမြဲတစေ ဆက်လက်ဖြစ်နေစေကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကြောင့် နောက်ထပ် အန္တရာယ်များကိုပါ ရွာသားများက ရင်ဆိုင်နေရပါ သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင် နေသော ကုမ္ပဏီများမှ ကျူးလွန်သော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှု ကင်းမဲ့နေကြောင်း ရွာသားများကပြောသည်။ အားနည်းနေသော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ အမွေနှည်းဖြင့် ပစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း ကိုယ်တိုင်အမှုခံဝန်စေသော ကိစ္စများ၊ ကြိုတင်သဘောတူညီမှုအား အတင်းအကျပ်ဖိအား ပေးရယူခြင်းနှင့် တရားရုံးသို့လာရောက်ရန် ကုမ္ပဏီဖက်မှ ပျက်ကွက်ခြင်း အစရှိသည်တို့က လွှမ်းမိုးနေခြင်းသည် တရားမျှတမှု ကင်းမဲ့နေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက တင်ပြကြသည်။ အဖြစ်အပျက်များစွာတွင် အင်အားကြီး သောပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည့် တပ်မတော်၊ ရဲ နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ အရာရှိများသည် ဒေသခံ ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရမည့်အစား မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကုမ္ပဏီများ လွယ်ကူစွာ လုပ် ငန်းလုပ်ကိုင်နိုင်ရေးအတွက်သာ ဦးစားပေး၍ အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင် ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အေးရှားဝေါလ် (Asian World) မှ ကျူးလွန်ထားသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များနှင့် ပတ်သက်၍ တရားမျှ တမှုရရှိရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲထံသို့ သတင်းပို့ရန် ကြိုးစားစဉ်အခါက ကြုံတွေ့ရသော မြောက်များစွာသော အတားအဆီးများကို စောဘာခ--- က ဤသို့ ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။

"ခင်ဗျားပြောသလိုပဲ ခင်ဗျားသူတို့ [ရဲ] ဆီကို နှုတ်နဲ့ [ဒီအမှုကို] သွားတင်ပြတယ်။ ခင်ဗျား သူတို့ဆီကို ဒီကိစ္စတင်ပြတာ စာတွေရေးပြီး တင်ပြခဲ့တာလား။

ကျွန်တော်တို့နှုတ်နဲ့ရော စာတွေနဲ့ရော နှစ်မျိုးစလုံး [ရဲထံသို့အမှုတင်ခြင်း] တင်ခဲ့တယ်။

ဒါပေမဲ့ ရဲက [ခင်ဗျားတို့အတွက်] ဘာဆောင်ရွက်မှုမှ မလုပ်ဘူးမဟုတ်လား။

မလုပ်ဘူး။ သူတို့ မလုပ်ဘူး။ သူတို့လယ်သမားတွေအတွက် ဘာအရေးယူဆောင်ရွက်မှုမှ မလုပ်ဘူး။

သူတို့က ကုမ္ပဏီတွေကို ဒီလိုလုပ်ဖို့ ဘာကြောင့်ခွင့်ပြုတာလဲ။

ကုမ္ပဏီက သူတို့ကို ငွေတွေနဲ့ပေါက်ထားလား [သူတို့ကိုလာဘ်ထိုးထားခြင်း] ကျွန်တော်တို့မသိဘူး။ တကယ်လို့ ကုမ္ပဏီက သွားတင်ပြရင်တော့ သူတို့ [အမှု] ချက်ချင်းဖွင့် ပေးတယ်လေ။ တကယ်လို့ သူတို့က [အေးရှားဝေါလ်] ရွာသားတွေကို [သူတို့မြေကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း သို့မဟုတ် ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှု အတွက် အပြစ်ရှိကြောင်း ကိုယ့်ကို ကိုယ်ခံဝန်စေခြင်း] ကတိလက်မှတ်ထိုးခိုင်းရင် ရဲတွေက ရွာသားတွေကို အတင်းခေါ်ပြီး လက်မှတ်ထိုးခိုင်းတယ်။ တကယ်လို့ [လက်မှတ်ထိုးဖို့] ရွာသားတွေကမသွားရင် ရဲတွေက ရွာသားတွေကို သွားဖမ်းတယ်။

ခင်ဗျားတို့ ခံဝန်လက်မှတ်ကို ရဲစခန်းမှာထိုးရတာလား ဒါမှမဟုတ် အိမ်မှာလား။

ကျွန်တော်တို့ ရဲစခန်းမှာ လက်မှတ်ထိုးရတယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ဆီကို ဆင့်ခေါ်စာပို့တယ်။ ကျွန်တော်တို့မသွားရင် သူတို့လာပြီး ကျွန်တော်တို့ကို လာခေါ်သွားလိမ့်မယ်။

တကယ်လို့ခင်ဗျားတို့မသွားခဲ့ရင်ကော။

ကျွန်တော်တို့မသွားရင် သူတို့ (ရဲ) တွေက ဖမ်းဝရမ်းထုတ်မယ်။ သူတို့သွားပြီး ရွာသားတွေရဲ့ အိမ်ကို ဓာတ်ပုံ တွေရှိက်မယ်။ [လက်မှတ်မထိုးတဲ့ရွာသားတွေရဲ့] သတင်းတွေယူမယ်။ ရွာသားတွေက ကြောက်လာတော့ သူတို့ ရဲစခန်းကိုသွားပြီး ခံဝန်လက်မှတ်ကို ထိုးကြတော့တာပဲ။

ဘယ်လို ခံဝန်လက်မှတ်မျိုး သူတို့ထိုးရတာလဲ။

ခံဝန်စာမှာပြထားတာကတော့ သူတို့တွေက မထွန်ယက်မစိုက်ပျိုးရသေးတဲ့ မြေရိုင်းပေါ်မှာနေတယ်။ ပိုင်နယ်ကျူး ကျော်ပါတယ်ဆိုတာကို ထုတ်ပြန်ထားတယ်။ အဲဒီ ဥပဒေပုဒ်မတွေကို သူတို့က လက်မှတ် ထိုးရတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ [ရဲ] က ရွာသားတွေကို ခံဝန်စာအပေါ်မှာ လက်မှတ်ထိုးဖို့ အမိန့်ပေးတယ်။

အဲဒီမှာ ခင်ဗျားတို့ကို လာပြီး ခြိမ်းခြောက်ဖိအားပေးဖို့ လာတဲ့လူရှိလား။

အဲဒီမှာ ရဲတွေ သေနတ်တွေနဲ့ လာတယ်လေ။ အဲဒီနောက် သူတို့ရွာသားတွေကို ရဲစခန်းကို ခေါ်သွားပြီး တော့ အဲဒီခံဝန်လက်မှတ်တွေ ထိုးခိုင်းတယ်။ အဲဒါအခုထိ ဖြစ်နေတုန်းပဲ။ ထုံးဘိုရွာ ရဲစခန်းမှာ တာဝန်ကျတဲ့ အရာရှိနာမည်က အောင်ကိုကိုဦး ဖြစ်တယ်။

သူတို့က ခင်ဗျားတို့ကို ဘယ်လိုဖိအားပေးတာလဲ?

သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို [ဆန္ဒပြခြင်း] ဒီလိုမလုပ်ဖို့ ပြောပြီး ဖိအားပေးတယ်။ သူတို့က ခံဝန်လက်မှတ်ကို ထိုးဖို့ပြောတယ်။ အဲဒါနဲ့ ကျွန်တော်တို့ ထိုးရတယ်။

အဲဒီခံဝန်စာရွက်ထဲမှာ ဘာရေးထားလဲ?

အဲဒီထဲမှာ ဘာရေးထားလဲ ကျွန်တော်မဖတ်မိဘူး။ အဲဒီထဲမှာ ကိစ္စရပ်တွေနဲ့ ပုဒ်မ ၂၆၊ ၂၇၊ နဲ့ ၂၈ တွေပါတယ်။ ဘာလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ [အေးရှားဝေါလ်] ပိုင်တဲ့ မြေထဲမှာ ပိုင်နက်ကျူးကျော် တယ်။ ခြံစည်းရိုး ဝင်ခတ်တယ်ဆိုပြီး ရေးထားတာ။ ကျွန်တော် အဲဒီ ဥပဒေကို နားမလည်ဘူး။ အဲဒီ ပုဒ်မ တွေက ဘာအဓိပ္ပါယ်မှန်း ကျွန်တော်မသိဘူး။ ရဲတွေကလာပြီးပြောတယ် မင်းတို့လုပ်ရင် [မြေကိုခြံစည်းရိုးခတ်ရင်] မင်းတို့ကို ထောင်ထဲ ထည့်ရလိမ့်မယ်တဲ့။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို ဒါမျိုး [မြေကိုခြံစည်းရိုးခတ်ခြင်း] နောင်မလုပ်ရဘူးလို့ ပြောတယ်။ သူတို့လာပြီး ကျွန်တော်တို့ကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို [ဆန္ဒပြခြင်းကို] ဘယ်သူ ခေါင်းဆောင်တာလဲဆိုတာပါ မေးသေးတယ်။

စောဘခ--- (ကျား၊ ၄၆ နှစ်)၊ ဘရ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁵⁸

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသော အေးရှားဝေါလ် ကိုဆန့်ကျင်သောကိစ္စကဲ့သို့ပင် အခြား ကိစ္စရပ်များကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်တွင်လည်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ကျူးလွန်သော အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များကို ရွာသားများက အာဏာပိုင်များသို့ တင်ပြသော်လည်း ရဲများသည် ရွာသားများအား ကာကွယ်ပေးခြင်းထက် အေးရှားဝေါလ် ကုမ္ပဏီ၏ ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည့် လုပ်ဆောင်မှုများအား ထောက်ပံ့ကူညီခြင်း ဖြင့်သာ လက်တုန့်ပြန်လိုက်ပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် တိုင်စာများကိုတင်ရန်၊ ၎င်းတို့မြေများကိုခြံစည်းရိုးခတ် ရန်နှင့် ဆန္ဒပြရန် ကြိုးစားခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းသည့်အခါတိုင်းတွင် ရဲများသည် ရွာသားများ ကိုခြိမ်းခြောက်၍ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများအား စွန့်လွှတ်ရန် လက်မှတ်ထိုးစေကာ အေးရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် ရွာသားများ၏မြေကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းနိုင်အောင် ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့သောအမှုများသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအားနည်းနေမှုကို ထောက်ပြနေပြီး ဤအားနည်း

⁸⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Htantabin Township, November 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

ချက်ကို အကြောင်းပြု၍ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးအမြတ်အတွက် ရဲများနှင့်ပူးပေါင်း၍ ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်များကို လုပ်ဆောင် နေအုံးမည်ဖြစ်ပါသည်။

အေးရှားဝေါလ်မှ ရွာသားများကို တရားစွဲမည်ဟုလည်း ခြိမ်းခြောက်ပြီး ရွာသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် ပိုင်နက်ကျူးကျော်ပါသည်ဟု ၎င်းအပြစ်ရှိကြောင်း ခံဝန်ရေးထိုးခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူခရိုင်ရှိ သူမ၏ ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည့်အတွက် အေးရှားဝေါလ် လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းမှ မှားယွင်းစွာစွဲကာ တားဆီးနှောင့်ယှက်သည့် အတွေ့အကြုံကို နော်အ--- မှ ပြောပြခဲ့ပါ သည်။ ထို့ပြင် လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများမှ နော်အ--- သည် ကုမ္ပဏီ၏မြေပေါ်တွင် ကျူးကျော်နေကြောင်း ရေးသားထားသည့်စာအား ထုတ်ပြန်ကာ နော်အ--- အား လက်မှတ်ရေးထိုးခိုင်းခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်မ ဒီစာကို သေချာပေါက် လက်မခံနိုင်ဘူး။ လက်မှတ်လည်းမထိုးနိုင်ဘူး' လို့ပြောတယ်။ သူ [လုံခြုံရေးဝန်ထမ်း] ကမေးတယ် 'ဘာလို့လဲ'။ [နော်အ--- ကပြန်ဖြေတယ်။] 'ဘာလို့လဲ ဟုတ်လား။ ကျွန်မ ဘာလျော်ကြေးမှလည်း မရဘူး။ ဒါကြောင့် ကျွန်မ ကျိန်းသေ ဒီစာကို လက်မှတ်မထိုးဘူး။' အဲလိုလည်း ပြောတော့ သူက 'ခင်ဗျားအခုပြန်သွားပြီး နောက်တစ်နှစ် နှစ်နှစ်နေရင် ဘာဖြစ်မလဲဆိုတာ သေသေချာချာစဉ်းစားပါ။ ခင်းဗျားကို တရားရုံးမှာတရားစွဲစေချင်သလား၊ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားငှက်ပျောပင်[စိုက်ခင်း]တွေကို အသာတကြည်စွန့်သွားမလား။ အမိုး⁸⁵⁹ ကျွန်တော်...ခင်ဗျားကို ရွေးချယ်လို့ရအောင်ပေးတဲ့ နည်းလမ်း [ရွေးချယ်စရာ] တွေကို ကျေးဇူးပြုပြီး သေသေချာချာစဉ်းစားပါ။' လို့ သူက ကျွန်မကိုပြောတယ်။"

နော်အ--- (မ၊ ၅၄ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁶⁰

အေးရှားဝေါလ်၏ လျော်ကြေးကိုငြင်းလျှင်လည်း နော်အ--- အနေဖြင့် အကြောင်းမထူးပါဟု လုံခြုံရေး အစောင့်က သူမအား ပြောခဲ့သည်။ သူမအား ထိုမြေပေါ်မှ ထွက်ခွာရန် သို့မဟုတ် တရားရင်ဆိုင်ရန် ရွေးချယ်စေသော်လည်း တရားရင်ဆိုင်မည်ဆိုပါက နောက်ဆုံးတွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရမည်သာ ဖြစ်သည်ဟု သူမအား ပြောခဲ့ပါသည်။ ဤကိစ္စနှစ်ခုစလုံးတွင် အာဏာပိုင်များသည် အေးရှားဝေါလ်၏ ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော ကိစ္စများကို ထောက်ပံ့ကူညီပေးခဲ့ပြီး ရွာသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့အား အကာအကွယ်ပေးမည့် မည်သည့် အာဏာပိုင်များကိုမျှ ဆက်သွယ်ခွင့်ကို မရရှိစေပဲဖြစ်ခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ တရားဥပဒေအား ဆန့်ကျင်ခြင်းနှင့် ခြယ်လှယ်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ရွာသားများ၏ မြေများ ကို သိမ်းယူခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုရရှိရန် ရဲ၊ အစိုးရနှင့် တခါတရံ ရွာသူကြီးများ ထံမှ အကူအညီထောက်ပံ့မှုများရရှိခဲ့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်အမြောက်အများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ အချို့သောကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ သဘောတူညီမှုမပါဘဲ ရွာသူကြီးများ သို့မဟုတ် KNU ထံမှ ခွင့်ပြုချက်များရယူခြင်း၊⁸⁶¹ စီမံကိန်းများကြောင့် သက်ရောက်မှု မရှိနိုင်ကြောင်း မှားယွင်းသော ကတိကဝတ်များပြုပြီး ဆန္ဒမဲတောင်းခံခြင်းအပြင် အချို့သော ကုမ္ပဏီများမှ ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို စွန့်လွှတ်စေပြီး ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် ပိုင်နက်ကျူးကျော်ကာ နေထိုင်ကြောင်း မှားယွင်းသည့် ခံဝန်ချက်များ ရေးထိုးစေခြင်း⁸⁶²တို့ ပြုလုပ်ကြသည်။ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် လှသစ္စာပန်းခါးသတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီ မှ ရွာသူကြီး

⁸⁵⁹ အမိုး ဆိုသည်မှာ အမေကိုခေါ်သော ကရင်စကားလုံးဖြစ်ပြီး ဗမာတိုင်းရင်းသားနှင့် တပ်မတော်စစ်သားများမှ ကရင်အမျိုးသမီးကြီးများကို စကားပြောဆိုသောအခါ လေးစားသမှုပြသည့်အနေဖြင့် သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ ဘာသာပြန်လျှင် "အမေ" ဟုပြန်ဆိုသော်လည်း မိသားစုဆက်ဆံရေးရှိသည်ဟု အဓိပ္ပါယ်မသက်ရောက်ပါ။

⁸⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Naw A---, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Saw B---, October 2016," နှင့် Source #87 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶² Sources #105 နှင့် source #131 တွင်ကြည့်ပါ။

များအား ရွာသားများကို တစ်နေရာတည်းတွင် စုစည်းစေပြီး ရွာသားများမှ ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း တရားဝင် စာရွက်စာတမ်းများကို အတင်းအဓမ္မ လက်မှတ်ရေးထိုးစေသည်။⁸⁶³

အထက်ပါ သက်သေထွက်ဆိုချက်များအရ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ရွာသားများ၏မြေယာတွင် လုပ်ကိုင်မည့် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းများအတွက် အာဏာလွှဲအပ်ခွင့်ပြုထားသော တရားဝင် စာရွက်စာတမ်းများ ရှိနေနိုင်သော် လည်း ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုသော တရားမဝင်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် 'ခွင့်ပြုမှု' ကို မကြာခဏ ရယူကြသည်ကို အထက်ပါ သက်သေထွက်ဆိုချက်များက ထောက်ပြပြီး ဤအခြေအနေက လက်ရှိ တရားဥပဒေစနစ်သည် ရွာသားများ၏အကျိုးစီးပွားကို မည်သို့မည်ပုံ ဆန့်ကျင်စွာလုပ်ဆောင်နေကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။ ကုမ္ပဏီများက တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အသုံးပြုပြီး ရွာသားများအပေါ် နိုင်ငံထက်စီးနင်းမှု များ ပြုလုပ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီမှ ရွာသား ၁၁ ဦးအား ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုသောကိစ္စတွင် ထိုကုမ္ပဏီမှ တရားရုံးကြားနာမှုကို ၅ ကြိမ်ဆက်တိုက် ပျက်ကွက်ချိန်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တရားရုံးကိုလာရသည့်အတွက် ခရီးစရိတ်အကုန်ခံရခြင်း၊ တရားရုံးစရိတ်များ ကုန်ကျခံရသည့်အပြင် တန်ဖိုးရှိသော ၎င်းတို့လယ်လုပ်ချိန်များကို ဆုံးရှုံးစေပါသည်။⁸⁶⁴ ရွာသားများအနေဖြင့် ရှေ့နေငှားရမ်းခပေးရန် ငွေကြေးထပ်မံလိုအပ်မှုကြောင့် ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများ ထပ်လောင်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

"တကယ်လို့ ရှေ့နေငှားရမယ်ဆိုရင် တစ်ကြိမ်ကို [တရားရုံးသွားတာကို] ကျပ်ဆယ်သိန်း ပေးရတယ်။ တကယ်လို့ အမှုကို တစ်နှစ်မှာတစ်ခါ ရွှေ့ရင် အဲဒီအတွက် ၆ သိန်းကျပ် ပေးရမယ်။ အဲဒီတော့ တစ်နှစ်လုံးစာဆိုရင် ၁၆ သိန်းကျပ် ကုန်မယ်။ အဲဒီမှာ အတိုးက အများကြီး [သူပေးရမယ်]၊ ပြီးတော့ ကျွန်မမှာ ပိုက်ဆံမရှိဘူး။ ကျွန်မမှာ မြေရှိတော့ သူတို့က မြေတွေကို ယူလိုက်တယ်။ အခု ကျွန်မကျန်နေတဲ့ မြေကိုရောင်းပြီး အတိုး ပေးရအုံးမယ်။"

ဒေါ်တ--- (မ ၊ ၅၈ နှစ်)၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁶⁵

ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့သည် မြေပိုင်ရှင်အစစ်အမှန်ဖြစ်ကြောင်း တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် ကုန်ကျသည့် တရား ဥပဒေရေးရာ ကုန်ကျစရိတ်သည် တချို့ဖြစ်စဉ်များ၌ ရွာသားများကို ဆင်းရဲမွဲတေသည့်ဘဝသို့ ရောက်စေသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီနှင့် ပတ်သက်သော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် တရားရုံးကိစ္စများကို ရည်ညွှန်း၍ ရွာသားများ၏ အခက်အခဲများကို ဤသို့ဆွေးနွေး တင်ပြပါသည်။

"ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီက ရွာလေးရွာက မြေတွေကိုသိမ်းတယ်။ အဲဒီရွာတွေက တောင်ငူခရိုင် ထန်းတပင်မြို့ နယ်ထဲမှာရှိတဲ့ ထုံးဘိုရွာ⁸⁶⁶၊ နဂါးမောက်ရွာ၊ ရေအိုးစင်ရွာနဲ့ ကြက်ချေးချောင်းရွာ တို့ပါတယ်။ မြေသိမ်းလိုက်တော့ ရွာသားတွေ အိမ်ယာမဲ့ဖြစ်ကုန်တယ်။ တချို့ လယ်သမားတွေက အဲဒီမြေက ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီပိုင်တာ မဟုတ်ဘူးလို့ ပြောတဲ့အတွက် [ကုမ္ပဏီမှ] တရားစွဲတာခံရတယ်။ တရားစွဲခံရတဲ့ဒေသခံတွေက နေ့စားအလုပ်သမား တွေဖြစ်တဲ့အတွက် သူတို့ပြဿနာကို တရားရုံးမှာ ဖြေရှင်းပေးဖို့ ရှေ့နေကို ပိုက်ဆံမပေးနိုင်ဘူး။ တချို့ ရွာသားတွေက ကုမ္ပဏီရဲ့ မြေကို ကျူးကျော်တယ်ဆိုပြီး သူတို့အိမ်တွေကို အဓမ္မအဖျက်ခံရတယ်။ ကုမ္ပဏီက တရားရုံးမှာ အမှုဖွင့်ပြီးတော့ ဒေသခံတွေကို ပိုင်နက်ကျူးကျော်တယ်ဆိုပြီး တရားစွဲတယ်။"

⁸⁶³ Source #131 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶⁴ Source #112 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶⁵ Source #88 တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶⁶ ဤနေရာ၏ အမည်ကို ဘာသာပြန်မှုအား ထုံးဘိုမှ နောက်ဆုံးရယူထားခြင်းဖြစ်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁸⁶⁷

ထို့အပြင် ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့တွေ့ကြုံရသော မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာကို ဖြေရှင်းပေးမည့် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးကို မရရှိနိုင်သောကြောင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများ ကြောင့်ဖြစ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေးမှာ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ အခြေအနေများ မရှိချေ။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရရှိနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသောအခွင့်အလမ်းမှာ ၎င်းတို့အပေါ်တွင် ချိုးဖောက်မှု များကျူးလွန်သည့် ကုမ္ပဏီများက ဖန်တီးထားသော ဖြေရှင်းရေးယန္တရားများ မှတစ်ဆင့် သွားရန်သာဖြစ်သည်။⁸⁶⁸ တချို့ကိစ္စများတွင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍသည် ရှင်းလင်းမှုမရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် ယခင် စစ်တပ်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ပတ်သက်မှုရှိနေခြင်း တို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအား ရွာသားများက ဆန့်ကျင်ပြောရာတွင် အတားအဆီး ဖြစ်နေပါသည်။⁸⁶⁹ ဥပမာအားဖြင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနမှ မြေယာစီမံခန့်ခွဲသူများကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဖွဲ့စည်းထားသော မြေယာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များသည် ယခင်စစ်ဖက်အရာရှိဟောင်း များနှင့် ပြည့်နက်နေပါသည်။⁸⁷⁰ တရားမျှတမှုကင်းမဲ့နေသည့် ဤအခြေအနေကို တိုက်ဖျက်လိုပါက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရမှ ရွာသားများအား ဖိနှိပ်ရန် အသုံးပြုသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေနှင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ ကဲ့သို့သော ခေတ်နောက်ကျပြီး နိုင်ငံထက်စီးနင်းသည့် ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အမှန်တကယ် လွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ထူထောင်ခြင်း၊ မြေယာကိစ္စရပ်များတွင် ရွာသားများအား ဥပဒေရေးရာ ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ထောက်ပံ့ကြေး ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း တို့အား လုပ်ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

နိဂုံးချုပ် - ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ ကုမ္ပဏီများသည် ယခုနှစ်များတွင် ပိုမိုတက်ကြွသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လာပြီး ၎င်းတို့သည် မြေသိမ်းမှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် အဓိကကျူးလွန်သူများအဖြစ် ရွာသားများ၏ အပြောဆိုခံရဆုံးသူများ ဖြစ်လာသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုသည်မှာ လူထုအကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုနှင့် မကြာခဏဆိုသလို ဆက်စပ်နေသော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နေသော ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် လွန်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်တာကာလကျော် ခံစားနေရသော ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ပို၍ ဆိုးရွားစေသည်သာမက ရွာသားများ၏ ဘဝအားအရင်းပြု၍ အင်အားကြီး အာဏာရှိသူများအား ဥစ္စာနေ ပိုမိုကြွယ်ဝစေသည့်အပြင် အပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခြင်းကိုလည်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်

⁸⁶⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, November 2015 to February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶⁸ Earth Rights International ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Experts Help Communities Take Control of Justice," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw H---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁷⁰ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် Namati မှထုတ်ဝေသော "Streamlining Institutions to Restore Land And Justice to Farmers in Myanmar," အရဆိုလျှင် အထက်မှအောက်သို့ စီးဆင်းသော မြေယာပြန်လည်အပ်နှင်းရေးဖြစ်စဉ်ကို အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ၎င်း၏အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး အရပ်သားဌာနမှတစ်ဆင့် အားလုံးကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းရာတွင်မူ အောက်ခြေမှ အထက်သို့သွားသောဖြစ်စဉ် ဖြစ်နေသည်။ ထို့ထက်ပိုသည်မှာ ထိုကဏ္ဍနှစ်ခုစလုံးတွင် ပါဝင်သူများမှာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ထပ်နေမှုများ မြင့်မားစွာဖြစ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနသည် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန အောက်တွင်ရှိသော်လည်း အမှန်တကယ်ထိန်းချုပ်ထားသည်မှာ စစ်တပ်ဖြစ်နေသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာန၏ အဓိကကျသောသူများမှာ ယခင်စစ်မှုထမ်းဟောင်းများ အများစုဖြစ်ကြသည်။

စေပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများအပေါ် အစိုးရမှနေ၍ စည်းကမ်းတင်းကျပ်မှုနှင့် စစ်ဆေးမှုများ မရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်ချက်နှင့် အကောင်းဆုံးလုပ်ဆောင်မှု ဖြစ်စေရန် လမ်းညွှန်မူဝါဒများကို ကုမ္ပဏီများမှ လိုက်နာခြင်း ရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်ပြီး သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းများမရှိသည့်အတွက် ကုမ္ပဏီများအား ရွာသားများအပေါ် ဆက်လက်အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ရန် ခွင့်ပြုထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ဤတရားမျှတမှုမရှိသည့် အခြေအနေပေါ် အခွင့်ကောင်းယူပြီး ရွာသားများ၏ မြေယာများကိုသိမ်းယူခြင်း၊ ရွာသားများကို အတင်းအကြပ် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ညစ်ညမ်းစေခြင်းများ ပြုလုပ်ပြီး မကြာခဏဆိုသလို စစ်တပ်၊ လုံခြုံရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အကူအညီကို ရယူပြီး ထိုအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကျူးလွန်လေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ ကျူးလွန်ရာတွင် ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်း ကြောင်းအပေါ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ၏ ဆိုးဝါးသောသက်ရောက်မှုကို လျော့နည်းစေမည့် လျော်ကြေးနှင့် ထောက်ပံ့မှုကိုမပေးပဲ ချိုးဖောက်မှုများကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ဖော်ပြထားပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် ရွာသားများ၏ဘဝကို အရင်းပြုကာ စီမံကိန်းများထဲမှ ၎င်းတို့၏ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို တိုးပွားစေရန်အတွက် ကိစ္စတော်တော်များများတွင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိပဲ ခွင့်ပြုချက်ရယူရာတွင်လည်း နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုမှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ကို သုံး၍သာ ရွာသားများ၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာကုမ္ပဏီများ အပေါ်တွင် နိုင်ငံတကာအက်ဆတ်ပိတ်ဆိုမှုများအား မကြာသေးမှီက ဖယ်ရှားပေးလိုက်သည်နှင့်အညီ ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်မှုများ နိုင်ငံအနှံ့တွင် တိုးချဲ့လာဖွယ်ရာရှိပြီး၊ ထိုလုပ်ဆောင်မှုများသည် ဆက်လက်၍ ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့် ဒုက္ခအခက်အခဲများအတွက် အဓိကအရင်းမြစ် ဖြစ်နေပေလိမ့်အုံးမည်။

အဖြစ်အပျက်များ လေ့လာခြင်း။ ထုံးဘိုဆည် (ခေါ်) သောက်ရေခပ်(၂) ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

အောက်ပါအဖြစ်အပျက် လေ့လာခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ယှဉ်တွဲပါလာသော ချိုးဖောက်မှုများ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မည်သို့ပြောင်းလဲသွားသည်ကို တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်ရှိ⁸⁷¹ ထုံးဘိုဆည်ဟု ဒေသခံပြည်သူများက ခေါ်ဝေါ်သော သောက်ရေခပ်ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း တစ်ခုတည်း အပေါ်တွင် အဓိကထားကာ ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဆည်ဆောက်လုပ်မှုတွင် တပ်မတော်/န.အ.ဖ စစ်အစိုးရ၊ ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ/သိန်းစိန်အစိုးရနှင့် အေးရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီ စသော မြောက်မြားစွာသော သက်ဆိုင်သူများ ပါဝင်ပါသည်။ ထုံးဘိုဆည်အခြေအနေက ဆည်ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် အတူတွဲပါလာသော ချိုးဖောက်မှုများ၏ ပြင်းထန်မှု လျော့နည်းလာသည့်အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် လက်နက်ကိုင်လုပ်ဆောင်သူများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် စီမံကိန်း၏ အတိတ်နှင့် လက်ရှိဖြစ်နေဆဲ ရွာသားများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအပေါ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကင်းမဲ့သွားသော အခြေအနေသို့ ဦးတည်သွားနိုင်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြသသည်။

ထုံးဘိုဆည်ကို ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အစီအစဉ်ချမှတ်ပြီး ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွင်း ဆောက်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆောက်လုပ်နေသောအချိန်တွင် ရွာသားများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ငွေကြေးမပေးပဲ အဓမ္မလုပ်အားပေးအဖြစ် လုပ်စေရန် အမိန့်ပေးခြင်း၊ ၎င်းတို့၏မြေယာများကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ မလုံလောက်သော လျော်ကြေးငွေသာ ရရှိခြင်း၊ အခြေအနေအများစုတွင် လျော်ကြေးငွေ လုံးဝကို မရရှိခြင်းတို့ဖြစ်ကြောင်း ရွာသားများက ပြောကြသည်။ ထို့အပြင် စီမံကိန်းကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုးရွားသော နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများကို ဆက်လက် တွေ့ကြုံကြရသည်။

တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်က စတင်တည်ဆောက်ခဲ့သော အဆိုပါဆည်သည် ၂၀၁၂ တွင် ပြီးစီးခဲ့ပြီး စစ်အစိုးရဖြစ်သော နိုင်ငံတော်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကောင်စီ (န.အ.ဖ) နှင့် အေးရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီဟု နိုင်ငံတကာမှ သိထားသော ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီတို့၏ ပူးတွဲစီမံကိန်းဖြစ်သည်။ ဒေးလို (သောက်ရေခပ်) မြစ်တလျှောက်တွင် ကုမ္ပဏီနှင့် အစိုးရမှ စီမံကိန်းအတွက် သိမ်းယူသောမြေပမာဏမှာ ၂,၆၀၀ ဧက ဖြစ်သော်လည်း ၅၄၃ ဧက ထပ်မံတိုးချဲ့လိုက်သောကြောင့် စုစုပေါင်း သိမ်းဆည်းမြေပမာဏမှာ ၃,၁၄၃ ဧက ဖြစ်လာသည်။⁸⁷² ထိုစီမံကိန်းဧရိယာသည် ကရင်ရွာဖြစ်သော ဘ--- ရွာကို ဝိုင်းရံထားပြီး ဆည်ဆောက်လုပ်ရေးနေရာမှ အိမ်ခြေ ၁၀၀ ကျော် ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းနှင့် နေရာချထားခံရခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေပါသည်။⁸⁷³

"ဘ--- ရွာအတွက်ကတော့ သူတို့ [ရွာသား] တွေ သူတို့ရွာမှာ ပြန်လာနေဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။ သူတို့ရွာမှာ ပြန်လာနေဖို့ သူတို့ကို ခွင့်မပြုဘူး။ သူတို့ကို ဒေးလိုမြစ်အောက်ဖက်တလျှောက်က အခြားနေရာတစ်ခုမှာ ထားထားတယ်။ [အစိုးရစစ်တပ်မှ ရွာမှထွက်ပေးရန် အတင်းအကြပ်ပြုသည်။] တကယ်လို့ ဘ--- ရွာကနေ အောက်ကို ဆက်ဆင်းသွားမယ်ဆိုရင် ဒေးလို [မြစ်] အောက် တစ်နာရီသာသာလောက် သွားလိုက်ရင် ရွာတစ်ရွာကိုတွေ့လိမ့်မယ်။ အဲဒီရွာက ဒေးလိုမြစ်ကမ်းပါးပေါ်မှာရှိပြီး ဘဘဒ--- ရွာလို့ခေါ်တယ်။ ဘ---

⁸⁷¹ ထန်းတပင်မြို့နယ်သည် KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ ထိန်းချုပ်မှုရောယှက်နေသော ဒေသဖြစ်သည်။
⁸⁷² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။
⁸⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ တွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Photo Set: More than 100 households displaced from Toh Boh dam construction site in Toungoo," နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Compensation for land flooded by Toh Boh Dam operations in Toungoo District, August 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားတွေကို အဲဒီ ဘာဘဒ--- ရွာရဲ့ မြစ်အောက်ပိုင်းမှာနေဖို့ အမိန့်ပေးတယ်။ သူတို့က ရွာအသစ်တည်ပြီး နေခိုင်းတာပဲ။ အခြားရွာသားတချို့တွေလည်း အဲဒီမှာလာပြီး နေကြတယ်။”

စောဟ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁷⁴

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများအရ စီမံကိန်းကို အကောင်အထည်မဖော်မှီအချိန်က ထန်းတပင်မြို့နယ်ရှိ အစိုးရ အာဏာပိုင်များက ရွာသားများကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြောခဲ့သည်မှာ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို ၎င်းတို့ရွာနေရာတွင် လုပ်မည်ဖြစ်ပြီး ပြီးစီးရန်မှာ ၅ နှစ်ကြာမည်ဟုဆိုသည်။ ၎င်းတို့၏ ရွာများ၊ စိုက်ခင်းများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေစဉ်အတွင်း ဖျက်ဆီးခံရမည် ဖြစ်ပြီး ဆည်ကြောင့်လည်း ရေကြီးမှုကိုဖြစ်နိုင်သည်ဟု အာဏာပိုင်များက ရွာသားများကိုပြောသည်။ ထို့အပြင် စီမံကိန်းပြီးစီးပါက ရွာသားများ အနေနှင့် လှုပ်စစ်မီးရရှိမည်ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ရန်နှင့် ရွာသားများအတွက် ဝင်ငွေများရရှိရန် အကူအညီဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဆိုပါသည်။⁸⁷⁵ ဤသို့ ပြောဆိုသော်ငြားလည်း ဆောက်လုပ်နေစဉ် ကာလအတွင်း ရွာသားများနေရပ်ရွေ့ပြောင်းခံရခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊ အခကြေးငွေမပေးပဲ လုပ်သားအဖြစ်အတင်းအကြပ်ခိုင်းစေခံရခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။⁸⁷⁶ ထိခိုက်ပျက်ဆီးမှုများရှိပါက ဖျက်စီးခံရသည့်ပိုင်ဆိုင်မှုများအား စာရင်းပြုလုပ်ထားရန် နှင့် အစိုးရနှင့် ကုမ္ပဏီများထံမှ နောက်ပိုင်းတွင် သင့်တော်သော လျော်ကြေးရရှိရန်အတွက် စောင့်ဆိုင်းရန် ထန်းတပင်မြို့နယ်မှ အစိုးရအရာရှိများက ဘ--- ရွာသားများကို ပြောခဲ့ပါသည်။⁸⁷⁷ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများ အမှန်တကယ်ဖြစ်သောအခါ လျော်ကြေးငွေရရှိခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် ရွာသားများက ယခင် ၎င်းတို့အား လျော်ကြေးပေးမည်ဟူသော ကတိပေးခဲ့သည့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ အာဏာပိုင်များထံ အမှုတိုင်ကြားရန်အတွက် ကော်မတီဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ပြန်လည်တုံ့ပြန်ခဲ့ပါသည်။

“သူတို့ လူ ၃၀ [ရွှေ့ပြောင်းခံသူတွေနဲ့ထိခိုက်တဲ့ရွာသားတွေ] ပါတဲ့ ကော်မတီကိုဖွဲ့တယ်။ ထန်းတပင်ရုံးကို သူတို့သွားတော့ တာဝန်ရှိသူတွေပြောတာက ‘ဒီဟာက ထန်းတပင်စီမံကိန်းမဟုတ်ဘူး။ ဒီစီမံကိန်းက [န.အ.ဖ နိုင်ငံတော်အဆင့်အာဏာပိုင်များ]ဌာနချုပ်ကလာတာ။ ကျွန်တော်တို့ဘာမှလုပ်လို့မရဘူး။ ခင်ဗျားတို့တကယ်လို့ လျော်ကြေးလိုချင်ရင် ခင်ဗျားတို့အားလုံး ရုံးကိုသွားရမယ်။ ခင်ဗျားတို့အယောက်တိုင်း ရုံးကိုသွားရင် ဒါစစ်အစိုးရက လုပ်နေတာလို့ သူတို့ကပြောပြလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား သူတို့ဆီကိုသွားလိုက်ရင်လည်း သူတို့က [လျော်ကြေး] ပေးမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒါ့အပြင် သူတို့က ခင်ဗျားတို့ကို ဖမ်းပြီးထောင်ချလိမ့် မယ်။’ လို့ ထန်းတပင်မှ တာဝန်ရှိသူများက ရွာသားများကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပါတယ်။”

စော ဟ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁸⁷⁸

ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကုမ္ပဏီများ ပူးတွဲဖော်ဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တင်ပြလာသော ကျူးလွန်မှုအားလုံးသည် ၎င်းတို့ကိုင်တွယ်နိုင်စွမ်းမရှိသော ကိစ္စများ ဖြစ်နေသည်ဟု

⁸⁷⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw H---, April 2011,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo district: Civilians displaced by dams, roads, and military control,” နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw H---, April 2011,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw H---, April 2011,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁷⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw H---, April 2011,” တွင်ကြည့်ပါ။

မြို့နယ်အရာရှိများက ပြောလေ့ရှိသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရွာသားများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုနှင့် ထိုခိုက်ပျက်စီးမှုများအတွက် လျော်ကြေးရရန် ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ရွာသားများသည် အေးရှားဝေါလ်ကုမ္ပဏီမှ လျော်ကြေးငွေတချို့ ရရှိခဲ့သည်။ ရေကာတာ ဆောက်လုပ်မှုကြောင့် ထိုခိုက်ခံစားရသော တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်ရှိ ရွာ ၄ ရွာမှ ရွာသားများနှင့် အေးရှားဝေါလ် ကုမ္ပဏီတို့ကြား အစည်းအဝေးတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။⁸⁷⁹ ထုံးဘိုရေကာတာ ဆောက်လုပ်မှုတွင် ရေကြီးမှုကြောင့် မြေဆုံးရှုံးခဲ့ရသောရွာသား (၁၅) ဦးအတွက် လျော်ကြေးအဖြစ် ငွေ (၁၈၄) သိန်းကျပ် ကို ထိုအစည်းအဝေး၌ ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးပြီးသည့်နောက် သံတောင်အထူးဒေသငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့⁸⁸⁰၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သော စောရွှေဝေဆိုသူက ရွာသားများ အတွက် ညှိနှိုင်းပေးရသော ၎င်းလုပ်အားအတွက် လျော်ကြေးငွေထဲမှ ရာခိုင်နှုန်းတစ်ခု ၎င်းကိုပေးရန် တောင်းဆိုပါသည်။ ထိုငွေမှာ ၎င်း၏အဖွဲ့အစည်းအတွက် အသုံးပြုရန်ဟု ဆိုပါသည်။ ရွာသား (၁၅) ဦးထဲမှ (၁၃) ဦး ရရှိထားသော (၁၈၄) သိန်းကျပ် ထဲမှာ စုစုပေါင်း သိန်း ၇၀ နှင့် ၄ သောင်း ကို စောရွှေဝေအား ပေးအပ်လိုက်ရာ ရွာသားများအတွက် ရရှိသောလျော်ကြေး၏ ထက်ဝက်နီးပါး လျော့နည်းသွားတော့သည်။⁸⁸¹

အေးရှားဝေါလ် နှင့် ယခင်စစ်အစိုးရတို့ ပူးတွဲအကောင်အထည်ဖော်သည့် ထုံးဘိုရေအားလျှပ်စစ်ဆည် စီမံကိန်းသည် ဖြစ်ပွားနေဆဲပဋိပက္ခနှင့် အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုကိုရရှိရန် ရွာသားများ တွေ့ကြုံနေရသော အခက်အခဲများကို ထင်ရှားစေပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် မကြာခဏဆိုသလို ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏မြေမှ ပြောင်းရွှေ့စေပြီး၊ မိမိတို့ကျူးလွန်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် တာဝန်ယူမှုများမှ ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အာဏာပိုင်များထံမှ အထောက်အပံ့ကို ယူကြသည်။ ထုံးဘိုဆည်ဆောက်လုပ်စဉ်က အခြေအနေသည်လည်း ဤအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထုံးဘိုရေအားလျှပ်စစ် ဆည်စီမံကိန်း တည်ဆောက်နေသည့် ကာလတလျှောက်လုံးတွင် စစ်အစိုးရမှ တပ်မတော်စစ်သားများနှင့် အရာရှိများသည် ရွာသားများကို အတင်းအကြပ်နေရာပြောင်းရွှေ့စေခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ အမွေလုပ်အားပေးအဖြစ်အသုံးပြုခြင်း အစရှိသည့် ချိုးဖောက်မှုများကို ပြုလုပ်ကြသည်။ စစ်အစိုးရမှ အေးရှားဝေါလ်အား ကန်ထရိုက်ပေးပြီး ဆည်ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို ကြီးကြပ်ဦးဆောင် စေသည့်အခါတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသော်လည်း ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် မူလတာဝန်ရှိသူတော့ မဟုတ်ခြေ။ ရွာသားများအနေဖြင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မြေယာထိခိုက်မှုများကို စစ်အစိုးရ၏ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များကို တင်ပြခဲ့သော်လည်း ထိုချိုးဖောက်မှုများအား ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း

⁸⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw H---, April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁸⁰ 'သံတောင်အထူးဒေသငြိမ်းချမ်းရေးအုပ်စု' သည် ဌာနေပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် 'သံတောင်ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့' ဟု လူသိများကြပြီး တောင်ငူခရိုင်တွင်တည်ရှိသည့် ဒေသခံပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ ခွဲထွက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး အစပိုင်းတွင် ခယ်ရမန် (Khe R'Mun) မှဦးဆောင်ပါသည်။ ဒေသမှ ရရှိသော အစီရင်ခံစာများအရ လောလောဆယ်တွင် ၎င်းတို့အား ဗိုလ်ချုပ် သန်းမြင့်မှ ဦးဆောင်နေပြီး စစ်သားအင်အား ၃၀၀ ခန့်သည် လိပ်သိုမြို့ရှိ လိပ်သိုအခြေစိုက်စခန်း (တပ်ရင်းမှူး ဗိုလ်ကျော်ဝင်း) တွင် တပ်စွဲထားကာ နောက်ထပ် အင်အား ၄၀ ခန့်မှာ သံတောင်အနီးရှိ ပျားစခန်းအခြေစိုက်စခန်း (တပ်ရင်းမှူး ခင်မောင်လွင်) တွင်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လောင်းကစားနှင့် မှောင်ခိုကားလိုဏ်စင်ဈေးကွက်တို့ ပါဝင်သော တရားမဝင်ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးကို ထိန်းချုပ်ထားသည်ဟု သတင်းရရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသော ပရိဘောဂလုပ်ငန်းနှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများအပြင် ဒေသခံကုမ္ပဏီများ၏ သစ်လုပ်ငန်းနှင့် သတ္တုတွင်းတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ပါတ်သက်နေသော ငွေကြေးချမ်းသာသူများကို လုံခြုံရေးအစောင့်များအဖြစ် လုပ်ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဌာနေပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ကို ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့နှင့် မရှုပ်ထွေးစေလိုပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်မတော် (KPA) သို့မဟုတ် ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ (KPF) ကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အတူ တောင်ငူခရိုင်တွင် လှုပ်ရှားနေသော သေးငယ်သောနောက်ထပ် ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ဖြစ်ပြီး သံတောင်ငြိမ်းချမ်းရေးအုပ်စုနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော အေးချမ်းရေးအဖွဲ့ နှင့်လည်း မရောထွေးစေလိုပါ။ ထို့အပြင် ထိုအဖွဲ့သည် KNU/KNLA ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ အဖွဲ့နှင့်လည်း ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ KNU/KNLA Peace Council ကို ရံဖန်ရံခါ ငြိမ်းချမ်းရေးအုပ်စုဟု ဘာသာပြန်ကျသည်။

⁸⁸¹ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ "Compensation for land flooded by Toh Boh Dam operations in Toungoo District, August 2013," တွင်ကြည့်ပါ။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် အေးရှားဝေါလ်၏ ကုမ္ပဏီခွဲကို ရွှေစွမ်းအင်ဟု သုံးထားသည်။

မရှိဟု အရာရှိများမှ တုံ့ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ရွာသားများမှ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့အတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန်မှာ ဆက်လက်ပိတ်ပင်ခံထားရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ စစ်အာဏာသုံးပြီး ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားသော အရာရှိများ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကြောင့် အေးရှား ဝေါလ်မုပေးသော လျော်ကြေးငွေသည် ရွာသားများအတွက် တဝက်နီးပါးသာ ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ရုန်းကန်ခဲ့ ရသောနှစ်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခံနေရဆဲအခြေအနေများအတွက် မည်သို့ဆိုစေ လုံလောက် သည်မဟုတ်ပဲ ထိုအထဲတွင် တပ်မတော် (န.အ.ဖ) မှ ကျူးလွန်သော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးရန်အတွက်ပင် မပါဝင်သေးခြေ။

ဂ။ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) နှင့် အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများ

ပြီးခဲ့သည့်အခန်းများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ အစရှိသော အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ပြဿနာရှိသော ပါဝင်ပတ် သက်မှုတို့ကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပါသည်။ ထို့နည်းတူ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်ကျော်ကလ အစီရင်ခံစာတို့ပြန်ခဲ့သည့် သမိုင်းတလျှောက်တွင် မြင်တွေ့ရသည့် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲနေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အခြေအနေများကို နားလည် သဘောပေါက်နိုင်ရန် အတွက် လူမှုအသိုက်အဝန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို အဓိက ဦးတည်ဆောင်ရွက် နေသည့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများသည်လည်း အလားတူပင် အရေးကြီးပါသည်။ မျှော်လင့်ထားသည့် အတိုင်းပင် CBOs နှင့် INGOs တို့သည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ၌ ရွာသားများအပေါ် တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း မရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက ညွှန်းပြပါသည်။⁸⁸²

ဤအခန်းတွင်ပါသော အစီရင်ခံစာများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ CBOs နှင့် NGOs များ၏ တိုးမြှင့်လာသော လှုပ်ရှားမှု၊ ၎င်းတို့၏အလုပ်များ အသွင်ပြောင်းလာမှု၊ CBOs နှင့် NGOs များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများ မလုပ်ဆောင်မှီနှင့် ဆောင်ရွက်ဆဲကာလများတွင် ကြိုတင်ဆွေးနွေးတိုင်ပင် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း များနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များနှင့် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ပဏမ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မှီကာလတွင် CBOs နှင့် INGOs များ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အရေးပေါ်လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အထောက်အကူ ပြုပေးရေးအတွက်ကို တင်းကြပ်စွာကန့်သန့်ထားခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အကြား ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ နှစ် ၂၀ အစီရင်ခံစာပြုမှုများတွင် ဒေသတွင်းရှိ CBOs များမှ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ရွာသားများအတွက် အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေး အကူအညီများ အထူးသဖြင့် ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုပစ္စည်းများကို ပံ့ပိုးပေးနေခဲ့ပြီး INGOs များမှာ ပြည်တွင်း၌ မရှိသလောက် ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။⁸⁸³ INGOs များသည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်အလွန် နှစ်လယ်ပိုင်းများ၌ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်

⁸⁸² လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (CBOs) ဆိုသည်မှာ ဈေးကွက်ကိုအခြေမခံသော၊ အစိုးရမဟုတ်သော ဒေသခံအဖွဲ့အစည်း များဖြစ်ပြီး လူထု၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်သည်။ အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) ဆိုသည်မှာ အကျိုးအမြတ်အပေါ် အခြေမခံသော နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ ကင်းလွတ်သည့် နိုင်ငံတကာရှိ အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ဌာနချုပ်များသည် နိုင်ငံတစ်ခုခုတွင် အခြေစိုက်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရုံးများမှာကမ္ဘာအနှံ့တွင် ရှိသည်။

⁸⁸³ "န.အ.ဖ သည် နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အေဂျင်စီများ၏ ခရီးသွားလာမှုအပေါ် ပြင်းထန်သောကန့်သတ်မှုများ ပြုထားရှိမက၊ အေဂျင်စီ၏ဝန်ထမ်းများ စီမံကိန်းနေရာများသို့ သွားလျှင်လည်း စစ်အုပ်စုမှ တွဲဖက်တာဝန်ရှိသူတစ်ဦး အတူလိုက်ပါသွားရန် ထပ်မံလိုအပ်ပါသည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဧပြီလ တွင် ထုတ်ဝေသော "Media release - response to UN statement on KHRG report," တွင်ကြည့်ပါ။

အစားအစာအကူအညီနှင့် ဆေးဝါးအထောက်အပံ့များပံ့ပိုးဖြင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီကို ပံ့ပိုးပေးသော ပထမဦးဆုံး အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုအကူအညီများသည် အများအားဖြင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများ သို့မဟုတ် တပ်မတော်ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော နေရာများအတွက် ကန့်သတ်ထားပါသည်။⁸⁸⁴ ထို့ကြောင့် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများသာ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ နေရာအများစုကို ပေါက်ရောက်နိုင်သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် CBOs နှင့် INGOs များသည် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများကို ချဲ့ထွင်လာပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အကျိုးအမြတ်နှင့် စိုးရိမ်မှုများအတွက် ရှေ့တန်းတင် လုပ်ဆောင်လာပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များသည် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများမှ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက အာမခံမှုမပေးသေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ စသော ထောက်ပံ့မှုဆီသို့ ပြောင်းလဲ လုပ်ကိုင်လာခဲ့ပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ လုပ်ဆောင်မပေးနိုင်သော သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ရန်ဆန္ဒမရှိသော လတ်တလော လစ်လပ်နေသည့် ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် ကိစ္စရပ်များစွာတွင် ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းနေပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU တို့နှင့် မကြာခဏ စပ်တူလုပ်ငန်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်နေခဲ့ကြသည်။⁸⁸⁵ ထိုဝန်ဆောင်မှု အမျိုးအစားများမှာ ရေတွင်းများ၊ ကျောင်းများနှင့် ဆေးခန်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်းမှစ၍ အရေးပေါ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများပေးခြင်း၊ လူမှုအသိုက် အဝန်းအား ပညာပေး ဆွေးနွေးပွဲများအထိ လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ရွာသားများက လေ့လာမိရာတွင် CBOs နှင့် INGOs များသည်

"ကူညီထောက်ပံ့မှုတွေဖြန့်ဝေပေးတယ်။ သင်တန်းတွေပို့ချပေးတယ်။ ရွာသားတွေရဲ့ ကျွဲနွားတွေကို ဘယ်လို မွေးမြူပျိုးထောင်ရမလဲဆိုတာကို သင်ကြားပေးတယ်။ ပြီးတော့ ရွာသားတွေကို ခြံမွေးတိရစ္ဆာန် ဝယ်ယူနိုင်ဖို့ အရင်းအနှီး ထုတ်ပေးတယ်။"

နော်ဘအ--- (မ၊ ၄၇ နှစ်)၊ ဘဖ--- ရွာ၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။)⁸⁸⁶

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက CBOs နှင့် INGOs များသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများလုပ်ရာ၌ ကျေးရွာများတွင် အလုပ်လုပ်နိုင်ရန် ရွာသားများထံမှ ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံခြင်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လုပ်လေ့ရှိပြီး ရွာသားများ၏ အရေးတကြီးလိုအပ်ချက်များအပေါ် ၎င်းတို့၏အမြင်ကို အမြဲမေး လေ့ရှိသည်ဟု ရွာသားများက ပြောပြကြသည်။ အခြေအနေတော်တော်များများ တွင် CBOs နှင့် INGOs များ၏ လှုပ်ရှားမှုများ ဥပမာအားဖြင့် ရေကောင်းရေသန့်ရရှိမှု၊ ပညာရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်များလက်ခံရရှိမှု တိုးတက်လာခြင်းအပေါ်တွင် ရွာသားများက အကောင်းဘက်မှ ပြောလာကြပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဝန်ဆောင်မှုထပ်နေခြင်း၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုနည်းပါးခြင်း၊ တိုင်ပင်ချိန်အတွင်း ရွာသားများတင်ပြသော လိုအပ်ချက် များကို INGOs များက ပယ်ရှားပစ်ခြင်း အစရှိသော ပြဿနာများပါဝင်သည့် အပျက်သဘောဆောင်သော အမြင်သဘောထားများကိုလည်း ရွာသားများက ပြောပြကြပါသည်။ ဤသည်က INGOs များအနေဖြင့် ရွာသားများ၏အသံနှင့် ဒေသတွင်း နောက်ခံအခြေအနေကို ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများ လုပ်ကိုင်ရာတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းလုပ်ကိုင်ရမည့် လိုအပ်ချက်အား ထင်ရှားနေပါသည်။

⁸⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Children," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁸⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Naw A---, May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁸⁶ Source #118 တွင်ကြည့်ပါ။

အကူအညီမှ အခွင့်အလမ်းဆီသို့

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏမ အပစ်အခတ်ရပ်ဆိုင်းသောအချိန်ထိ နှစ် ၂၀ အတွင်း လက်ခံရရှိခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ၌ အနည်းငယ်မျှသာရှိသော CBOs နှင့် INGOs များသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်မှုအား ရံဖန်ရံခါမျှသာ လုပ်ဆောင်လေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းမှာ အာဏာရစစ်အစိုးရသည် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်သည့် အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရေးပေါ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုပေးရန် အဓိကတာဝန်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ နောက်ခံအခြေအနေအရ လူမှုကူညီရေးလုပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထားသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည့် အန္တရာယ်ကြောင့်လည်း အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လှုပ်ရှားမှုများအတွင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။⁸⁸⁷ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှု အဆိုးရွားဆုံးအချိန်များတွင် ဒေသတွင်းရှိ CBOs များသည် နယ်လှည့် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများနှင့် အစားအစာထောက်ပံ့မှုများ ပံ့ပိုးဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများပေးရာတွင် အတက်ကြွဆုံးဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ ရွာသားများတိမ်းရှောင်နေသည့် ဒုက္ခသည်စခန်း များတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီအထောက်အပံ့များကို ပေးဝေလျက် ရှိပါသည်။⁸⁸⁸

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများကို အကူအညီများ ထောက်ပံ့ရန်ကိစ္စမှာ အလွန်အမင်းခက်ခဲလွန်းပြီး ရွာသားများအတွက် အထူးသဖြင့် တပ်မတော်၏ ထိန်းချုပ်မှုနယ်မြေပြင်ပတွင် ရှိနေသော ဝေးလံခေါင်သီသည့် ဒေသများဖြစ်သည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၏ စခန်းများနှင့် ထိုဒေသပတ်ဝန်းကျင်နေရာများအတွက် ရွာသားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို များသောအားဖြင့် လုံလောက်စွာ မလုပ်ပေးနိုင်ချေ။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်အတွင်းက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးနှင့် စကားပြောခဲ့သော ရွာသားတစ်ဦးက ထိုဒုက္ခသည်အခက်အခဲများကို ပြောပြရာတွင်

"အဲဒီလောက် [နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်] လူဦးရေအတွက် ထောက်ပံ့မှု [လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှု အကူအညီ] ရဖို့ လွယ်တာမဟုတ်ဘူး။ [ထိုင်းနိုင်ငံမှ ထောက်ပံ့မှု] အကူအညီကို တစ်ခါယူလာရင် သူတို့က ၂ လစာ လုံလောက်ရုံအတွက်ပဲ အရေးပေါ် ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းတွေကို သယ်လာနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ နယ်မြေအကျယ်ကြီးမှာ နေတဲ့လူတွေကလည်း အများကြီးဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ နေရာသေးလေး တစ်ခုအတွက် တစ်ခါစာပဲပေးနိုင်တယ်။ [မြန်မာပြည်အတွင်း] နေရာအများကြီး ထောက်ပံ့မှုမရှိပဲဖြစ်နေတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အခြေအနေက သိပ်ကိုဆိုးပါတယ်။ သူတို့တွေ ထောက်ပံ့မှုလိုအပ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ထောက်ပံ့မှုကိုကြည့်ရင် အကူအညီတွေက နည်းပြီးနည်းလာနေတာပဲ။ ဒါ့ကြောင့် ရွာသားတွေရဲ့ ပြဿနာတွေက ပိုဆိုးရွားလာနေတယ်။ တကယ်လို့ ရွာသားတွေက ထောက်ပံ့မှုတွေရရင် သူတို့အတွက် အကူအညီအရမ်းဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့အတွက် ပိုလိုအပ်နေသေးတယ်။"

⁸⁸⁷ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ကျောက်ပျံးအိတ်ကျန်းမာရေးလုပ်သားများအဖွဲ့သည် န.အ.ဖ နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) အဖွဲ့များ၏ လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ဖားအံရှိ ရွာသားများထံသို့ မရောက်ရှိနိုင်ခဲ့ပါ။ နောက်ထပ်ဥပမာတစ်ခုမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် Free Burma Rangers မှ စေတနာ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးသည် တပ်မတော်မှ ပစ်ခတ်ခြင်း ခံလိုက်ရပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The Ongoing Oppression of Thaton District: Forced Labour, Extortion, and Food Insecurity," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "SPDC Attacks on Villages in Nyaunglebin and Papun Districts and the Civilian Response," နှင့် Karen News ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Burma Army Shoots Aid Worker" တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁸⁸ ဥပမာအားဖြင့် NGOs များမှ ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော အထောက်အပံ့များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မူစလင် လူနည်းစုများအပေါ် သက်ရောက်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

စောဘယ--- (ကျား)၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက် (၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁸⁸⁹

ပဋိပက္ခများ၏ ကြားကာလများတွင် ဒေသခံကရင်အဖွဲ့အစည်းများကသာလျှင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင် ပိုင်းရှိ ရွာသားများထံသို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော လှုပ်ရှားပါ ဝင်သူများဖြစ်ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကရင်ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့များမှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များအား လာရောက်တွေ့ဆုံသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့သည်မှာ

"...သူတို့ပေးနိုင်တဲ့ အကူအညီနဲ့ ပံ့ပိုးပေးတယ်။ သူတို့ရဲ့ တွေ့ဆုံပွဲတွေကိုလာတဲ့ ရွာသားတိုင်းကို မိသားစုအတွက် ပြန်ဝယ်ကျွေးဖို့ ဆန်စိုး ၄၀၀၀ ကျပ်စီ ပေးတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် အဲဒီလိုဆံက နှစ်လစာ ဆန်ဝယ်ဖို့အတွက်ပဲ လောက်လေ့ရှိတယ်"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁸⁹⁰

ဒေသခံ CBOs များအနေနှင့် ၎င်းတို့တတ်နိုင်သမျှဖြင့် ထောက်ပံ့ကြသော်လည်း နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် များနှင့် ထိခိုက်ခံရသူများ၏ လိုအပ်ချက်ကို ပြည့်မီရန် မလုံလောက်ချေ။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရမှချမှတ်သော ကန့်သတ်မှုများကြောင့် INGOs အများစုသည် မြန်မာပြည်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်မရပဲ ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ မှာလည်း ရံပုံငွေနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုတွင် ပြဿနာများ တွေ့ကြုံရပါသည်။⁸⁹¹ စစ်အစိုးရလက်အောက် မြန်မာပြည်၏ အင်ကြင်လက္ခဏာကိုဖော်ပြနေသော လူသားချင်းဆိုင်ရာ စာနာထောက်ထားမှု အကူအညီလိုအပ်ချက် အကြပ်အတည်း၏ တောင်းဆိုချက်များကို CBOs များအနေနှင့်သာ မဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါ။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း များအနေဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နေသော်လည်း ၎င်းတို့သည်လည်း CBOs များနည်းတူ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း ပြဿနာများနှင့် ကြုံတွေ့နေရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင် ခံစာများက ဖော်ပြနေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ဖော်ပြသည်မှာ -

"အခုအထိတော့ လယ်ပယ်ဟဲ ဒေသကနေ ထိုင်းကို ရောက်လာတဲ့ ဒုက္ခသည်အသစ်တွေထဲက အများစုကတော့ NGOs အစည်းတွေကဖြစ်စေ၊ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR) ကဖြစ်စေ၊ ကရင်လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း တွေကဖြစ်စေ၊ ထိုင်းကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဌာန ကဖြစ်စေ ဒါမှမဟုတ် စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားတဲ့ အကူအညီပုံစံတချို့ကို ရကြတယ်။ အခုလောလောဆယ်မှာ Thai Burma Border Consortium (TBBC) က ဒုက္ခသည်တွေအတွက် နိုင်ငံတကာ အကူအညီတွေကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်တဲ့နေရာမှာ ဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍကနေ တာဝန်ယူနေသလို၊ ကရင် CBOs တွေပေါင်းပြီး ကရင် CBOs အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေးကော်မတီဆိုပြီး ဒေသခံ ကရင်အဖွဲ့တွေအကြားမှာ အကူအညီတွေကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နေတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် နောက်ထပ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားတဲ့ အကူအညီ တွေ အဲဒီမှာ လိုနေတုန်းပဲ။"

⁸⁸⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PEACE VILLAGES AND HIDING VILLAGES: Roads, Relocations, and the Campaign for Control in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Food and Livelihoods," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹¹ "ယခင်က CIDKP [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်ကရင်လူမျိုးများဆိုင်ရာကော်မတီ] နှင့် KORD [ကရင်ဒုက္ခသည်များ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးရုံး] တို့မှ ရွာသားများကို ထောက်ပံ့ကူညီခဲ့သော်လည်း ယခုနှစ်တွင်မူ ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုအကူအညီ အထောက်အပံ့များ မရရှိတော့ပါ။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် အတွက် အကူအညီများ အမှန်တကယ်လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks, killings and the food crisis in Toungoo District," နှင့် "PHOTO SET 2005-A: Food and Livelihoods," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးထားသော ဒေသအလိုက် အစီရင်ခံစာ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁸⁹²

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်ခတ်ရပ်စဲစဉ်ကတည်းက CBOs နှင့် INGOs များသည် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏လိုအပ်ချက်များကို ထောက်ပံ့နိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု များကို တိုးမြှင့်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယခုအချိန်တွင် ၎င်းတို့သည် ယခင်ကမလုံခြုံ၍ ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများတွင် လုပ်ငန်းများ ပိုမိုသွားရောက် လုပ်ကိုင်လာနိုင်သည်။ ထို့အတူ INGOs များသည်လည်း လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ကန့်သတ်မှုများ လျော့နည်းလာသည်ကို ကြုံတွေ့လာကာ ဒေသအတွင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်ခွင့် ရရှိလာပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် အရေးပေါ် အကူအညီပေးခြင်းထက် ကျော်လွန်၍ ကျယ်ပြန့်လာပြီး ခြံမွေးတိရိစ္ဆာန်များ မွေးမြူစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးသင်တန်း၊ ပညာပေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကျောင်းများ၊ ဆေးခန်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်းအတွက် အကူအညီထောက်ပံ့ခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်များ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား ကူညီခြင်း စသည်ဖြင့် လွှမ်းမိုးလုပ်ဆောင်လာပါသည်။⁸⁹³ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရရှိခဲ့သော ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်တွင် အောက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်က ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းမျိုးစုံ လုပ်ကိုင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။

"တချို့ အစိုးရမဟုတ်တဲ့အဖွဲ့အစည်းတွေက ဒီဒေသက ရွာတချို့ကိုလာတယ်။ ရေကြီးလို့ လယ်ထိခိုက်တဲ့ လယ်သမားတွေကို CWC [Church World Service] က ၅၀၀၀ ကျပ် တန်ဖိုးရှိတဲ့ စပါးစေ့ တစ်တင်း ပေးတယ်။ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ် [UNDP] က ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို ပပျောက်ဖို့ဆိုပြီး ဆင်းရဲသားတွေအတွက် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် [တိရိစ္ဆာန်] မွေးမြူရေးကို ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ UNHCR [ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး] က ရွာသားတွေကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနဲ့ ပညာရေးအတွက် ကူညီပေးတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကျုံးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁸⁹⁴

ယခုအခါ ရွာသားများ၏အခြေအနေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် CBOs နှင့် INGOs များသည် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရနှင့် စပ်တူလုပ်ငန်းများ ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ထိုသို့ စပ်တူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် မှတ်ပုံတင်ကဒ်များ ထုတ်ပေးခြင်း⁸⁹⁵ ရေဘေးဒုက္ခသည်များအား အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေးကူညီခြင်း⁸⁹⁶ ကျန်းမာရေးအသိပညာပေးခြင်း⁸⁹⁷နှင့် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း သင်တန်းများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း⁸⁹⁸ တို့ပါဝင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်ကဒ်များ လုပ်ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အား

⁸⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Update on SPDC/DKBA attacks at Ler Per Her and new refugees in Thailand," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ Source #57 နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, July to October 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooplaya Situation Update: Kyonedoe Township, September to December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, January to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Photo Set: Flood victims access food aid and health care services, August to September 2012," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, June to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁸⁹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Thaton Township, January to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

မြေယာ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် ခရီးသွားလာနိုင်ရေး အခွင့်အလမ်းများကို ရရှိစေနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုစီမံကိန်းများသည် ၎င်းတို့၏ဘဝအတွက် ရေရှည်အကျိုးအမြတ်များဖြစ်စေနိုင်သော အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု ရှုမြင်ခံယူကြသည်။⁸⁹⁹ ယခင်က CBOs နှင့် INGOs များအပေါ် အစိုးရ၏ မယုံကြည်မှုကြောင့် အကန့်အသတ်နှင့်လုပ်ဆောင်ရပြီး အစိုးရနှင့်စပ်တူလုပ်ငန်းအား တိုးမြှင့်နိုင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ တိုးတက်လာသောဆက်ဆံရေးကို ထောက်ပြနေပါသည်။

ထို့အပြင် CBOs နှင့် INGOs များ၏ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု သဘောသဘာဝ ပြောင်းလဲလာ သည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ နေရာအချို့တွင် တည်ငြိမ်မှုများ ပိုမိုတိုးလာပြီး ထိုတိုးမြှင့်လာမှုနှင့်အတူ ရွာသားများ၏ အနာဂတ်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလည်း ဝင်ရောက် လာသည်ကို ပြသနေပါ သည်။ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ရှောင်ရှားရန်အတွက် ရွာသားများမှ အမြဲလိုလို ထွက်ပြေးနေရသည့် ပဋိပက္ခကာလတွင် ရနိုင်ခွင့်မရှိခဲ့သောစပါး၊ တိရိစ္ဆာန်များ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး၊ မှတ်ပုံတင်များကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းသည် ရွာသားများအတွက် ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဖြစ်ပါသည်။ အရေးပေါ်လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားသည့် အကူအညီပေးပေးသောနေရာမှာ ရေရှည် မျှော်မှန်းချက်နှင့် ပြုလုပ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရေတိုဖြစ်သည့် အရေး ပေါ်ကယ်ဆယ်ရေးများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းထက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အနာဂတ်များ ပိုမိုတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် လှုပ်ရှားပါဝင်သူ များက ပိုမိုအာရုံထားနေကြောင်း ဤအရာမှ ဖော်ပြ နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။⁹⁰⁰ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အကယ်၍ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် မြန်မာပြည်အနှံ့ရှိ ရွာသားများ၏အခွင့်အလမ်းများ ဆက်လက် တိုးပွားစေရေးကို သေချာစေမည့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော တိုးတက်မှုကို ပြုလုပ်မည်ဆိုပါက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုကွာဟချက်ကို ရေရှည်တွင် ပေါင်းကူးပေးရန်အတွက် CBOs နှင့် INGOs များ၏ ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ်တွင် မှီခိုနေပဲ အစိုးရသည် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် ရွာသားများ၏အနာဂတ်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် CBOs နှင့် INGOs များ ယူဆောင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းအများစုသည် ရွာသားများ၏ ဘဝများအပေါ်တွင် အကျိုးရှိသော သက်ရောက်မှုများ ရရှိစေကာ ရေရှည်အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းဖူလုံရေးအတွက် ဖန်တီးပေးမည်ဖြစ်သည်နှင့်အမျှ ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဖြစ်စဉ်နှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အချို့သော စိုးရိမ်မှုများကိုလည်း ရွာသားများမှ ဆက်လက်တင်ပြနေရအုံးမည် ဖြစ်သည်။

အကောင်းဆုံးလက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများ

လတ်တလောနှစ်များအတွင်း ရွာသားများ၏ CBOs၊ INGOs များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု အတွေ့အကြုံများတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများ၌ ရွာသားများ၏ပါဝင်မှုကို အဓိကထား အာရုံစိုက်လာကြသည်။ အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် CBOs နှင့် INGOs များသည် စီမံကိန်းမစမီနှင့် စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်နေစဉ်ကာလအတွင်း ရွာသားများနှင့် တွေ့ဆုံပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများကို အမြဲလိုလို ပိုမိုပြုလုပ်လေ့ရှိသည်ဟု ရွာသားများက ပြောပြကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် HelpAge International ဆိုသောအဖွဲ့သည် ရွာသားများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အစည်းအဝေးသို့ လာရောက်ရသော ရွာသားများအနေဖြင့် အလုပ်ခွင်သို့ မသွား

⁸⁹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, January to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
⁹⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapapun Interview: Naw A---, April 2015," နှင့် source #118 တွင်ကြည့်ပါ။

ရောက်နိုင်သည့်အတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု ပေးခဲ့သည်ဟု ရွာသားတစ်ဦးက ပြောပါသည်။ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးက ပြောပြခဲ့သည်မှာ

"HelpAge International က အလုပ်လုပ်နေတာ တစ်နှစ်လောက်ရှိပြီ။ သူတို့အစည်းအဝေးတစ်ခါလုပ်ရင် အဲဒီအစည်းအဝေးကိုလာတက်တဲ့ ရွာသားတွေကို ကျပ် ၁၅၀၀ လှူတယ်။ သူတို့အစည်းအဝေးကို ကျွန်မအိမ်မှာလုပ် တော့ ကျွန်မတို့က သူတို့ကို [ပါဝင်သူများ] မုန့်နဲ့ဖျော်ရည်တိုက်တယ်။ အစည်းအဝေးပြီးရင် ကျွန်မတို့ကျွေးတာတွေကို သူတို့က ကုန်ကျစရိတ်ပြန်တွက်ပေးတယ်။ သူတို့အကြိမ်တိုင်း [ကျွန်မတို့အိမ်မှာအစည်းအဝေးလုပ်တဲ့အခါတိုင်း] ပေးပါတယ်။ အခု သူတို့ ၁၀ ရက်တာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေး ပွဲလုပ်နေကြတယ်။"

နော်အ--- (မ၊ ၅၁ နှစ်)၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁰¹

HelpAge International အနေဖြင့် ရွာသားများ၏ အမြင်ကိုနားထောင်ရန်၊ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အတွက် အစည်း အဝေးအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသာမက ရွာသားများ၏ ပါဝင်မှုအတွက်ကိုလည်း နှစ်နာကြေးပေးခဲ့ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ရွာသားများကို မည်သို့ ပံ့ပိုးနိုင်သည်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် ရွာသားများကို ၎င်းတို့၏လယ်ယာမြေများ၊ ဝင်ငွေရရန် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသော အလုပ်များမှ ခေါ်မသွားပဲ ၎င်းတို့ဖြင့် တွေ့ဆုံတိုင်ပင်နိုင်ရန် ကိုလည်းကောင်း နားလည်နိုင်ရန် ဤကဲ့သို့သော လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများသည် အရေးကြီးပါသည်။

အကျိုးဖြစ်စေသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုဆိုင်ရာ လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း၏ နောက်ထပ်ဥပမာတစ်ခုမှာ Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) က ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သော အရာဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက အစီရင်ခံခဲ့သည်မှာ

"Swiss Agency for Development and Cooperation [SDC] က သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့မှာရှိတဲ့ ရွာ ၁၂ ရွာကို သူတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်တွေကို တောင်းခံခဲ့တယ်။ အဲဒီထဲမှာ (၁) ကျန်းမာရေးဌာနတွေ (၂) ကျောင်းတွေ (၃) ရွာထဲမှာ လမ်းဖောက်လုပ်မှုတွေ (၄) ရေရရှိခြင်းဖြန့်ဖြူးရေး (၅) ဝန်ထမ်းတွေအတွက် အိမ်ရာတွေ [ဆရာတွေနဲ့ဆေးမှူးတွေအတွက်] တွေပါတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အစပိုင်းမှာ သူတို့ အဲဒီ ၁၂ ရွာကို လာပြီး လေ့လာစူးစမ်းမှုတွေ လုပ်ခဲ့တယ်။ တချို့ရွာတွေက အလားတူတဲ့ အခြေခံလိုအပ်ချက်တွေကိုပဲ ပြောပြီး အချို့ရွာတွေက မတူတာကိုပြောကြတယ်။ SDC က တစ်ရွာတစ်ယောက်စီ သူတို့နဲ့ပူးပေါင်းဖို့ ပြောတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့မှာ [SDC] ကွင်းပိုင်းဒါရိုက်တာ စောမင်းနောင်က သူ့အစီအစဉ်အတိုင်း တစ်ရွာချင်းစီနဲ့ တွေ့ခဲ့တယ်။ သူကအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲလုပ်ပြီး ကော်မတီတစ်ခု [ရွာကိုယ်စားလှယ်ထဲကနေ] ဖွဲ့ခဲ့တယ်။ အဲဒီကော်မတီက စီမံကိန်းညှိနှိုင်းရေးမှူးတွေနဲ့ နီးနီးကပ်ကပ် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း အလုပ်လုပ်ဖို့နဲ့ ရွာသားတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကိစ္စတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးမှုတွေပြုလုပ်ပေးဖို့ တာဝန်ရှိတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော သတင်းတို၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁰²

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောကြားခဲ့သော SDC ၏ အဆိုပါကိစ္စတွင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်မှုသည် မြန်မာပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆောင်ရွက်နေသူတိုင်းအတွက် လိုက်နာကျင့်သုံးသင့် သော ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ INGOs များသည် အစည်းအဝေးများပြုလုပ်ကာ ရွာသားများ၏လိုအပ်ချက် များကို

⁹⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Short Update: Bilin Township, October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများနှင့်အတူပြောဆိုခြင်း၊ ရွာသားတစ်ဦးကို အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဆက်သွယ်ရန် ဆုံချက်အဖြစ် ထားရှိစေခြင်းဖြင့် သင့်လျော်သောတုံ့ပြန်မှုယန္တရားများ ဖွဲ့စည်းရန်ကူညီပြီး SDC အတွက် ဆက်လက်၍ အကြံများပေးနိုင်ရန် ရွာကော်မတီများဖွဲ့စည်းရေးအတွက် အကျိုးဆောင်ပေးခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်များသည် လက်တွေ့တွင် အခြေအနေအားလုံးအတွက် မကိုက်ညီ နိုင်သော်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောသော ရွာသားများ၏အဆိုအရ ပါဝင်နေသူများ အားလုံးက ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် ရွာသားများ ပါဝင်မှုရှိနေစေရန်အတွက် ထိုသို့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ပြောဆိုကြပါသည်။

SDC အနေဖြင့် ရွာသားများ၏ အမြင်ကိုလေးစားကြောင်း ပြသနေခဲ့သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုအဖွဲ့အစည်း ကပင် ရွာသားများ၏ ဖော်ပြသော လိုအပ်ချက်များကို ပစ်ပယ်ထားခဲ့သော နောက်ထပ်အဖြစ်အပျက် တစ်ခုကို ပြောပြပါသည်။ ဤသည်မှာ ထိုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ညီညွတ်မှုမရှိခြင်း၊ အကောင်းဆုံး လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများကို အဆင့်တိုင်းတွင် ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ခြင်းနှင့် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော၊ ရည်ရွယ်လိုသော တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများလိုအပ်ခြင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြနေပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်ရှိ ရွာလူကြီးနှင့် ရွာရပ်မိရပ်ဖများကပြောပြသည်မှာ -

"ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းကိုလုပ်တဲ့ NGO [SDC] လူတွေက 'ခင်ဗျားတို့ရွာမှာ အရေးကြီးဆုံး [ကိစ္စ] ကို ကျွန်တော်တို့ကိုပြောပြပါ။ အဲဒါကို ခင်ဗျားတို့အတွက် ဖြေရှင်းပေးလိုက်မှာပါ' လို့ ပြောကြတယ်။ ဘာ--- ရွာသားတွေက ကျောင်းတစ်ကျောင်းလိုတယ်လို့ တောင်းကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ရေထောက်ပံ့မှုကိုပဲ ပေးတယ်။ ရေထောက်ပံ့မှုကိစ္စမှာလည်း ရွာသားတွေက ရွာလယ်ခေါင်မှာ ရေတွင်းတွေကို တူးစေချင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က [ရွာသားတွေအတွက်] ရေတွင်းကို မြစ်ဘေးမှာပဲ တူးပေးတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁰³

ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုသည် အဓိပ္ပါယ်မရှိသောအချိန်တွင် ရွာသားများသည် ဆက်လက်၍ အပစ်ပယ် ခံနေရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကိုကြည့်လျှင် ရွာသားများ၏ပညာရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည့်အပြင်၊ ရွာအတွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် ရွာသားများ၏ အမြင် သဘောထားများကိုလည်း SDC က ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု မရှိခြင်း၊ ရွာသားများ၏ အမြင်သဘောထား များအား အလားတူ အငြင်းပယ်မှုမျိုးကို အခြားရွာတစ်ရွာကို အကူအညီပေးနေသော UNHCR နှင့် Bridge Asia Japan (BAJ) တို့နှင့်လည်း ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့က သန့်ရှင်းသော ရေထောက်ပံ့မှုကို လုပ်ဆောင်ပေးသည်။ သို့သော် ရွာသားများထုတ်ဖော်ပြောပြသည်မှာ

"ရေစီမံကိန်းက ဒေသခံတွေအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်မဟုတ်ဘူး။ တကယ်တမ်းတော့ ရွာသားတွေ ပြောပြတာက သူတို့ ကျောင်းလိုတယ် [ပညာရေးအတွက်]။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က [UNHCR and BAJ] [အဲဒီဟာအစား] ရေအတွက်ပဲ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့တယ်။"

စောအ--- (ကျား၊ ၅၀ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁰⁴

အဖြစ်အပျက်နှစ်ခုစလုံးတွင် အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ INGOs များက ရွာသားများ နှင့် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များကိစ္စကို ပြောခဲ့သော်လည်း ပညာရေးအတွက် ဆန္ဒရှိမှုများကို လျစ်လျူရှု ခံရသည်။ ရွာသား

⁹⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin Township, August to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
⁹⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Incident Report: UNHCR begins development project in Bilin Township, May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

များကြုံတွေ့နေရသည့် ပညာရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လိုအပ်သောအရည်အသွေး သို့မဟုတ် ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သည့် အစီအစဉ်မရှိသည်မှာ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင် သော်လည်း ထို INGOs များအနေဖြင့် ထိုအကန့်အသတ်ရှိကြောင်းကို ရွာသားများနှင့် ဆက်သွယ် ပြောပြမှုများ မပြုလုပ်ပါဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက ညွှန်းဆိုနေပါသည်။ အကယ်၍ INGOs များအနေနှင့် ရွာသားများထုတ်ဖော်ပြောပြသော ပုပင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော အရည်အသွေးမရှိပါက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြောပြသင့်ကာ ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဘောင်အတွင်းမှ ကူညီမည့် အခြားဝန်ဆောင်မှုများကို ဆက်လက်ကြိုက်နှစ်သက် ခြင်းရှိမရှိ ရွာသားများကို မေးမြန်းသင့်ပါသည်။

INGOs များအနေဖြင့် ရွာသားများနှင့် အစည်းအဝေးများမလုပ်လျှင် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများကဲ့သို့ ရွာသားများအတွက် အကျိုးမရှိစေသည့်အပြင် အပိုဝန်ပိမှုများဖြစ်စေသည့် ပြဿနာမျိုးအား အလားတူ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုကြပါ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခု၌ INGO တစ်ဖွဲ့သည် ကျောင်းများကိုဆောက်လုပ်ရာတွင် ရွာသားများနှင့် ဒေသနောက်ခံအခြေအနေအပေါ် ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ စိုးရိမ်မှုများကို ပိုမိုပြခဲ့သင့်သည်ဟု တင်ပြခဲ့ပါသည်။

"၂၀၁၃-၂၀၁၄ ခုနှစ်က ဂျပန် NGO တစ်ခုဟာ^{၉၀၅} လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်အတွင်းကို ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီးတော့ ကျောင်းပေါင်း ၄၀ လောက် တည်ဆောက်ခဲ့တယ်။ လိုအပ်နေသေးတယ်လို့ ပြောနေတဲ့ရွာမှာနေတဲ့ ရွာသားတွေက သူတို့ကျောင်းတွေ ထပ်ဆောက်ပေးဖို့ လုပ်နေတယ်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှာ သူတို့လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်ကို စရောက်တုန်းက သူတို့ [ရွာသားတွေကို] ပညာရေးနဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ကဏ္ဍတွေမှာ အများဆုံး ကူညီခဲ့တယ်။ ရွာသားတွေက အဲဒီအတွက် ပျော်ကြတယ်။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် သူတို့ [ရွာသား] တွေက ကိစ္စတစ်ခုအပေါ်မှာ စိုးရိမ်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒါက ဘာလဲဆိုတော့ သူတို့ [NGO ဆောက်တဲ့] ကျောင်းတွေ နဲ့ ဆေးရုံတွေမှာ နာမည်တွေကို ဗမာလိုရေးထားတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)^{၉၀၆}

အတိတ်ကာလက ပဋိပက္ခနှင့် ကရင်လူမျိုးများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများ အနေဖြင့် ကျောင်းနာမည်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးတယူရှိကြသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ကိုယ်စားပြုသော ကျောင်းများကို ပိုအလိုရှိကြသည်။

ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများမရှိပါက INGOs များ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုက်အဝန်း၏ တည်ဆောက်မှုပုံစံများကို ထိခိုက်စေခြင်းကဲ့သို့သော ညီညွတ်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် အလားအလာရှိသော ပဋိပက္ခများကို ဦးတည်စေနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် Save the Children^{၉၀၇} ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWO) နှင့် အခြေအနေရှုတ်ထွေးမှုများ၊ လုပ်ငန်းထပ်ခြင်းများ ဖြစ်စေခဲ့သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ဆိုပါသည်။

^{၉၀၅} ရွာသားများအနေဖြင့် အဆိုပါ NGO ၏ အမည်နာမကို မဖော်ပြနိုင်ပဲ ဂျပန်အဖွဲ့ဟုသာ ပြောဆိုနိုင်ပါသည်။

^{၉၀၆} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe Township, April 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၀၇} ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ကျောင်းများဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတိုးတက် ကောင်းမွန်စေခြင်း စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် Save the Children ၏ ကောင်းမွန်သော ဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် အစီရင်ခံစာ ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kawkaik Township and Noh T'Kaw Township, April to May 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

"Save the Children ကဝင်လာပြီး ရွာသားတွေအတွက် မူကြိုကျောင်းတွေဆောက်တယ်။ ဘီးလင်းမြို့နယ် မြေပြန့်ဒေသမှာရှိတဲ့ လမ်းဘေး၊ မြို့ဘေးက ရွာတွေအားလုံးလောက်နီးပါးမှာ [Save the Children မှတည်ထောင်ပေးထားတဲ့] မူကြိုကျောင်းတွေရှိတယ်။ တချို့ရွာတွေမှာ KWO [ကရင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး] ကဆောက်ပေးထားတဲ့ မူကြိုကျောင်းတွေရှိတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့သိရတယ်။ ဒါပေမဲ့ Save the Children ကလာပြီးတော့ လူတွေ [ရွာသားတွေ] ကို ကျောင်းနောက်တစ်ကျောင်း ဆောက်ဖို့ပြောတယ်။ အဲဒီတော့ နူးသထူ [သထုံ] မြို့နယ်က KWO ဥက္ကဋ္ဌက သူတို့ [Save the Children] က [ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လုပ်ဆောင်ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း] သူတို့ [ကလေးတွေကို သူတို့ကျောင်းတက်စေချင်တဲ့ KWO] နဲ့ ရွာသားတွေကြားထဲမှာ ပဋိပက္ခဖြစ်အောင်ဖန်တီးတယ်လို့ ခံစားရတယ်။ [ကျွန်တော်တို့] တွေတယ်လေ။ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ဘာအ--- ရွာမှာ KWO က ရွာအရှေ့ဘက်မှာရော အနောက်ဘက်မှာရော မူကြိုကျောင်း ဖွင့်ထားတယ်လေ။ ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဖွန်လမှာ အဲဒီအဖွဲ့ [Save the Children]^{၉၀၈} ရောက်လာပြီးတော့ ရွာသားတွေကို မူကြိုကျောင်း နောက်တစ်ကျောင်း ထပ်ဖွင့်ခိုင်းတယ်။ ဘာအ--- ရွာသားတွေက 'တစ်ရွာထဲမှာ သုံးကျောင်း [မူကြိုကျောင်း] ရှိမယ်ဆိုရင် [အဲဒီကျောင်းသုံးကျောင်းနဲ့] ကျွန်တော်တို့ဘယ်လိုလုပ်ရမှာလဲ"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)^{၉၀၉}

ကြိုတင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ဆက်စပ်ညှိနှိုင်းမှုမရှိလျှင် Save the Children ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းတစ်ခုတွင် ဝန်ဆောင်မှုအပိုများသာ ဖြစ်နေစေပြီး အခြားရွာများ၌မူ အလားတူ ဝန်ဆောင်မှုမျိုး ကင်းမဲ့နေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့၏ လှူရှားမှုများနှင့် KWO တို့အကြား လုပ်ငန်းများ ထပ်တူဖြစ်နေခြင်းသည် မလိုလားအပ်သော ပြိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး KWO မှ ထောက်ပံ့နေသော လက်ရှိမူကြိုကျောင်းများကိုလည်း နှစ်နာစေသည်။

အလားတူ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ဒေသခံရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများတွင် လာရောက် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ကြိုတင်ခွင့်ပြုမှုယူရန်အတွက် လိုအပ်သော ဒေသခံလမ်းညွှန်ချက်များကို မလိုက်နာသည့် အချိန်များ ရှိကြောင်းလည်း ရွာသားများက ဆိုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့တစ်ခု၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုမှ ပဋိပက္ခတစ်ခုကို ဦးတည်သွားစေသော ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ပြန်ပြောပြပါသည်။

"ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍမှာဆိုရင် အစိုးရဝန်ထမ်းနဲ့ KNU ဝန်ထမ်းအကြား ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဘယ်ကစတာလဲဆိုတော့ သူတို့ [NGOs] တွေက ဒေသခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းမသိပဲ သူတို့ဝန်ထမ်း တစ်ယောက်ကို ရွာတွေထဲ လွှတ်လိုက်တယ်။--- မြို့နယ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဌာန တာဝန်ခံအသစ် စောအ--- က အဲဒီ NGO ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း မြို့နယ်ထဲလာတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူတို့ [ဘယ် NGO မဆို] မြို့နယ်ထဲမလာခင် ဒေသခံကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုဌာနကို ကြိုတင်သတင်းပို့ရမယ်ဆိုတဲ့ မူရှိတယ်လို့ ပြောတယ်။ အဲ့ဒါဘာလို့လဲဆိုတော့ အဲဒီတချို့ရွာတွေမှာ သူတို့ [NGO] တွေ ဆက်စပ်ညှိနှိုင်းအလုပ်လုပ်သင့်တဲ့ နယ်လှည့် ကျောပိုးအိတ်ဆေးဝန်ထမ်းအဖွဲ့တွေ [နဲ့ အစိုးရ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေ] ရှိတယ်။ အဲဒီလိုလုပ်ရင် [NGO တွေနဲ့ နယ်လှည့်ကျောပိုးအိတ်ဆေးအဖွဲ့တွေ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု ပေးတဲ့အခါမှာ] အလုပ် ထပ်နေတာတွေ မဖြစ်တော့ဘူးပေါ့။"

^{၉၀၈} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အနေဖြင့် Save the Children မှ မူကြိုကျောင်း ဆောက်လုပ်ပြီးမပြီးကို သတင်းထပ်မံမရရှိခဲ့တော့ပါ။
^{၉၀၉} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin and Hpa-an townships, June to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဖားအံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)^{၉၁၀}

ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများတွင် အကောင်းဆုံး လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများတွင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် သက်ရောက်မှုကျ
ရောက်သော ရွာသားများအား စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်စေမှုများ ပါဝင်သည်။ CBOs နှင့် INGOs များသည်
ရွာသားများ၏ အမြင်များကို ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် တွေ့ဆုံစေ့စပ်ညှိနှိုင်း
မှုများကို မကြာခဏ လုပ်လေ့ရှိကြောင်း ရွာသားများက ပြောဆိုပါသည်။ CBOs၊ INGOs များ၏ လုပ်ငန်းဆောင်
ရွက်မှုများအပေါ် ရွာသားများမှ သဘောမတူညီမှုနှင့် ပြဿနာများ ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း INGOs များသည် ရွာသား
များမှဖော်ပြသော စိုးရိမ်မှုများကို ပစ်ပယ်ခြင်း၊ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်း၏ ဖွဲ့စည်းတည်ရှိပုံ၊ လုပ်ဆောင်နေသော
လုပ်ငန်းများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအစရှိသည့် ဒေသဆိုင်ရာ နောက်ခံအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု
မရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အဖွဲ့အစည်းများကသာ ရွာသားများနှင့် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ဆွေးနွေးပွဲများ
ပြုလုပ်ကာ ရွာသားတို့၏ အမြင်များကို စီမံကိန်းတလျှောက် ထည့်သွင်းစားဦးစားပေးပါက INGOs များ၏
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် ပြဿနာများကို လွယ်ကူစွာ ရှောင်ရှားနိုင်ကြောင်း ရွာသားများက
အကြံပြုကြပါသည်။

CBOs နှင့် INGOs များအပေါ် တုံ့ပြန်မှုများ

CBOs နှင့် INGOs များအပေါ် တုံ့ပြန်မှုကိုဖော်ပြရန်နှင့် ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုကို ထုတ်ဖော်ရန် ရွာသားများ၏ နေရာသည်
နိုင်ငံတကာနယ်ပယ်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ အသိအမှတ်ပြုထားသော ဖြစ်ပွားနေဆဲ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။^{၉၁၁}
CBOs နှင့် INGOs များသည် အခြေခံအဆောက်အဦးနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများဆိုင်ရာ အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု
ထက်စာလျှင် ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းဦးစားပေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို လုပ်ဆောင်တတ်သော သဘောသဘာဝကြောင့်
အစိုးရများနှင့် ကုမ္ပဏီများထက် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော
အခွင့်အလမ်းများရှိသည်ဟု အယူအဆသီအိုရီ သဘောအရ ဆိုနိုင်ပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များ၏
စီမံကိန်းများသည် ရပ်တည်ချက် စေတနာကောင်းမွန်လေ့ရှိတတ်ပြီး ပြည်သူလူထုအတွက် အကျိုးအမြတ်ကို
အမြဲဖြစ်စေတတ်ပါသည်။ သို့သော် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများကို
ချန်လှပ်ထား၍ မရနိုင်ပါ။

နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ ရွာသားများ၏ အမြင်သဘောထားနှင့် တိုင်ပင်မှုကို စိတ်ဝင်တစားဖြင့် မယူသည့်အခါတိုင်း
ရွာသားများအနေနှင့် တုံ့ပြန်မှုသဘောထားများကိုပေးရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါး လှသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေး
အဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ရည်ညွှန်းဖော်ပြပါသည်။ CBOs၊ INGOs များနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏
တုံ့ပြန်မှုများသည် အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားပါဝင်သူများအပေါ် တုံ့ပြန်မှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင်
အလွန်အမင်း ကွာခြားပါသည်။ အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားပါဝင်သူများ အတွက်ဆိုလျှင် ရွာသားများက
ဒေသခံအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ KNU အရာရှိများ သို့မဟုတ် ရွာသူကြီးများထံမှ တဆင့်သာ ၎င်းတို့၏ တရားဝင်တိုင်စာများကို
တင်ပြလုပ်ဆောင်လေ့ ရှိကြသည်။ ရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်ရန်အတွက် CBOs နှင့် INGOs များက လူထုအစည်း
အဝေးများ လုပ်ဆောင်သည့်အခါ ရွာသားများက ၎င်းတို့၏အမြင်များကို ထုတ်ဖော်သည့်တိုင် အချို့သောကိစ္စများတွင်

^{၉၁၀} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၁၁} Patrick Kilby ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော World Development, vol. 34, no. 6, "Accountability for Empowerment: Dilemmas Facing Non-Governmental Organizations," နှင့် ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော Stefan Hielscher, et al, International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations ၏ "Saving the moral capital of NGOs: identifying one-sided and many-sided social dilemmas in NGO accountability," တွင်ကြည့်ပါ။

၎င်းတို့၏အမြင်များကို INGOs များက လျစ်လျူရှုလေ့ရှိကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြထားသည်။⁹¹² ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူများအား ပြောပြသောကိစ္စ အချို့တွင် တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှု ယန္တရားမရှိနေသည်များကို ဖော်ပြနေသည်။ ရွာသားများအတွက် ဖြစ်သင့်သည်မှာ ၎င်းတို့၏ သောကများနှင့် ပုပန်မှုများကို ဖော်ပြနိုင်ရန်အတွက် စီမံကိန်းများကိုဦးဆောင်နေသည့် CBOs နှင့် INGOs များ၏ ဝန်ထမ်းများအား ဆက်သွယ်ခွင့်ရှိသင့်သည်။ ရွာသားများမှ CBOs နှင့် INGOs များက လုပ်ဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအပေါ် ငြင်းဆန်ခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်အချို့အကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ လက်ခံရရှိခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ လူမှုအသိုက်အဝန်း အခြေခံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၏ သဘောသဘာဝကြောင့် ဖြစ်နိုင်သလို၊ ပြင်းထန်သည့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မရှိသည့်အပြင် ရွာသားများနှင့် INGOs များအကြား တုံ့ပြန်ဆက်သွယ်နိုင်မည့် ယန္တရား အားနည်းခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသည်က CBOs နှင့် INGOs များအနေဖြင့် တိုးတက်အောင် အဓိက ပြုပြင်ရမည့် အရာဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြနေသည်။

နိဂုံး။ CBOs နှင့် INGOs များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရမှုများမှတစ်ဆင့် ပေါ်ပေါက်လာသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ CBOs နှင့် INGOs များ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကို အရှိန်အဟုန်ကြီးစွာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြနေပါသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ အစီရင်ခံစာများက ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အရေးပေါ်လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးရသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အသေးစိတ်ဖော်ပြခဲ့သည့် နည်းတူ လက်ရှိတွင် မြန်မာပြည်အတွင်း ရွာသားများ၏ ရေရှည် အနာဂတ်အတွက် လူမှုအသိုက်အဝန်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ ကို ၎င်းတို့မှ ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက် ပြုနေသည်နှင့် ပတ်သက်သည်များကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လတ်တလော အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြနေပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များအနေဖြင့် အစိုးရနှင့် နှစ်ဖက်ကြား စပ်တူလုပ်ငန်းများ ပိုမို ဆောင်ရွက်နေပြီး ဆက်ဆံရေးများ တိုးတက်ကောင်းမွန်ကာ ယုံကြည်မှုများလည်း တိုးပွားနေကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။ အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကို လုပ်ဆောင်နေသော အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လှုပ်ရှားပါဝင်သူများဖြစ်သည့် အစိုးရများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ ထက်စာလျှင် CBOs နှင့် INGOs များသည် ရွာသားများ၏ ခွင့်ပြုမှုနှင့် အမြင်သဘောထားကို များသောအားဖြင့် ပိုမိုရယူလေ့ရှိပါသည်။ CBOs နှင့် INGOs များ၏ စီမံကိန်းများမှ အလားအလာကောင်းသော အကျိုးအမြတ်များ ရလေ့ရှိသည်ဟု ရွာသားများမှ အသိအမှတ်ပြုသည်နှင့် တပြိုင်နက် ၎င်းတို့၏ရွာတွင် လုပ်ဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးစီမံကိန်းများ၌ ၎င်းတို့၏ အမြင် သဘောထားများကို အသိအမှတ်ပြု ထည့်သွင်းစေလိုသော ဆန္ဒကိုလည်း ဆက်လက်ဖော်ပြလျက် ရှိပါသည်။ ရွာသားများနှင့်ပြုလုပ်သော INGOs များ၏ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အောင်မြင်မှုများနှင့် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲဖြစ်သော ပြဿနာများကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအား ရွာသားများနှင့် ကျင့်ဝတ်ရှိစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် အခြားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားပါဝင်သူများအား အသိပေးရာတွင် ရွာသားများကတင်ပြခဲ့သော ကိစ္စရပ်များမှစုပေါင်းရရှိလာသည့် အသိအမြင်များကို အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

⁹¹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Hpa-an Township, January to June 2014," နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Incident Report: UNHCR begins development project in Bilin Township, May 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

နိဂုံး၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သက်တမ်းတလျှောက်တွင် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လုပ်ငန်းများသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေး တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်မှုများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၊ ရွာသားများအပေါ်တွင် ဖိနှိပ်မှုများဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သော စစ်အစိုးရ၏ စစ်အင်အားတိုးချဲ့မှုအတွက် စတင်ခဲ့သည့် စီမံကိန်းများသည် ယခုအခါတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ CBOs နှင့် INGOs များ၏အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် လယ်ယာစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလာ သည်။ ဤအခန်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ ၂၅ နှစ်ကျော်ကာလအတွင်းရှိ ကျယ်ပြန့်လှသော အတွေ့အကြုံများကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားခဲ့ပါသည်။ လမ်းဖောက်ခြင်း၊ ဆည်ဆောက်ခြင်း နှင့် ရထားလမ်း တည်ဆောက်ခြင်းများ ပါဝင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများ၏ ပထမဦးဆုံးသော အတွေ့အကြုံများမှာ ရိုက်နှက်ခံရခြင်း၊ ရွာမီးရှို့ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း အစရှိသည့် တပ်မတော်/ စစ်အစိုးရမှ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်ခြင်းများဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသော အဓမ္မလုပ်အားပေးခြင်း၊ အဓမ္မနေရပ်ရွှေ့ပြောင်း ခံရခြင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခံရခြင်းတို့ဖြင့် ပြည့်နှက် နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအနေဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသော အရပ်သားအစိုးရအသွင်သို့ ပိုမိုခံယူလာသည့် အချိန်မှစ၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ချိုးဖောက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဘက်ပိုင်းတွင် လျော့နည်းလာသော်လည်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအခန်း ကဏ္ဍတွင် တိုးပွားနေသေးသည်ဟု ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာကာလကို လွှမ်းခြုံထားသည့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာမှ ထောက်ပြနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသို့ ရှေ့ရှုရာတွင် မြန်မာပြည်သူများ အပေါ် ကျူးလွန်သည့် မြေသိမ်းခြင်း၊ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊ မြေဖျက်ဆီးခြင်း အစရှိသော ချိုးဖောက်မှုများကို လျော့နည်းစေကာ လမ်းပမ်းဆက်သွယ်ရေး၊ ရေနံနှင့် လျှပ်စစ်မီးရရှိရေး အစရှိသည့် လူထုဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးသို့ ရှေ့ရှုပြီးတည်သည့် စီမံကိန်းများကို တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ၅ နှစ်အတွင်း ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိသကဲ့သို့ ၎င်းတို့ကျူးလွန်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များသည်လည်း လျင်မြန်စွာ များပြားလာပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများတွင် မြေသိမ်းဆည်းခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်ပျက်ဆီးစေခြင်း များဖြင့် ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးကို မကြာခဏဆိုသလို ချိုးဖောက်နေကြသည်ဟု ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြပါသည်။ ဤအခြေအနေတွင် အကြီးမားဆုံးသော စိုးရိမ်စရာကိစ္စမှာ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား သိသာထင်ရှားသော ဆက်နွှယ်မှုများဖြစ်နေသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ယင်းသည်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာရှိ မြန်မာကုမ္ပဏီများမှ ဖော်ဆောင်နေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ၏ အသွင်လက္ခဏာ ဖြစ်လာသည့်အတွက်ကြောင့် ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ ကာလတလျှောက်တွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုနောက်ကိုလိုက်ရင်း ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သော အင်အားကြီးအာဏာရှိသူ များအား အပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်စေခြင်း၊ ပဋိပက္ခနှင့် ရွာသားများအပေါ် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုသံသရာလည်ပတ်နေခြင်းတို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။

အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လှုပ်ရှားပါဝင်သူများနှင့် စီမံကိန်းများထက်စာလျှင် CBOs နှင့် INGOs များက ဦးစီးဦး ဆောင်ပြုပြီး ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းများမစမီ ရွာသားများနှင့် မကြာခဏတိုင်ပင်ကာ FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို လုပ်ဆောင်သောကြောင့် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများအပေါ် ရွာသားများအနေဖြင့် ပို၍ကောင်း မွန်သော အတွေ့အကြုံများကို ဖော်ပြကြပါသည်။ ထို့အပြင် CBOs နှင့် INGOs များသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပါဝင် မှုမရှိပဲ လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော အရေးပေါ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများမှ ရေရှည်ဖြစ်သည့် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းပြုခြင်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုများနှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးတိုး

တက်မှုလုပ်ငန်းများကိုအစိုးရနှင့်လည်းများသောအားဖြင့်စပ်တူလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ကာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်လာပါသည်။ ဤသည်မှာ အချင်းချင်းအကြား ဆက်ဆံရေးများ၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ အနာဂတ်အတွက် ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် အကျိုးအမြတ်များ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သော ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တရားမျှတမှုစနစ်တွင် အားနည်းမှုများရှိနေကြောင်းကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပြသနေ ပါသည်။ ဤအခန်းတွင် တောက်လျှောက်ဖော်ပြခဲ့သော အမြင်များနှင့် အဖြစ်အပျက်များက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့် တပ်မတော်တို့မှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သူများ သည် ၎င်းတို့၏ ယခင်အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အတွက် အပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်မှုကို ရရှိသည်အထိ အာဏာကြီးမားပုံ၊ ရွာသားများအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်ရန်အတွက် အားနည်းသော တရားမျှတမှုစနစ်ကို အသုံးပြုပုံနှင့် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးတည်ချက်များ အောင်မြင်ရန် အတွက် လူမှုအသိုက်အဝန်း အတွင်း ကြောက်ရွံ့မှုသွတ်သွင်းပုံတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံ ကိန်းပုံစံများအားလုံးတွင် ရွာသားများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ဆိုးရွားသည့် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုက်အဝန်းသို့ ရောက်ရှိလာမည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်း အများစုကို ရွာသားအမြောက်အများမှ ဆန့်ကျင်ငြင်းပယ်လိုကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့် လုပ်ဆောင်သူ များအားလုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများက အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို လိုချင်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုရေးအတွက် အာမခံရန်။ ၎င်းတို့၏ ရွာများသို့ရောက်ရှိလာမည့် စီမံကိန်းအသစ်များနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်းခွင့်နှင့် ပါဝင်ပိုင် ခွင့်ရှိစေရန်။ ၎င်းတို့၏ မြေများဖျက်ဆီးခံရလျှင် သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခံရလျှင် နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအနေဖြင့် လျော်ကြေး ရရှိရန်နှင့် အစရှိသည့် အချက်အားလုံးကို မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းပြီး အာမခံချက် ပေးရန်တို့ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသူအားလုံးမှ အဆိုပါ အခြေခံမူများ အပေါ်တွင် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှသာလျှင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများက မြန်မာပြည်သူများအတွက် ရေရှည်အကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းစေမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၆): ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ ဘုတ် အနီးရှိ ဘုတ်-ကပျော်-ကြေးနန်းဒိုင် လမ်းဆောက်လုပ်စဉ် ရွာသားများအား အမွေလုပ်အားပေးအဖြစ် ခိုင်းစေနေသောပုံကို ပြသခြင်းဖြစ်သည်။ တောင်နံဘေးများကို ဖောက်ထွင်ကာ ချောမောအောင်လုပ်ခြင်းနှင့် မြောင်းများ တူးဖော်ခြင်းကို အခြား မည်သည့် ကရိယာမျှမပါပဲ ပေါက်တူးများကိုသာ အသုံးပြု၍ ရွာသားများအားလုံး လက်ဖြင့်သာ လမ်းကို ဖောက်လုပ်နေရခြင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်အရာရှိများမှ ကြီးကြပ်သော အဆိုပါလမ်း ဖောက်လုပ်ရေးကို ပြုလုပ်စဉ် အဆင့်နိမ့် သော အင်ဂျင်နီယာ အတတ်ပညာ အသုံးပြုနေပုံကို ဤဓာတ်ပုံမှ ထင်မြင်ယူဆ နိုင်ပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်မှုများ အားလုံးသည် ပထမ အကြိမ် မိုးရွာသည်နှင့် ပျက်ဆီးသွားမည်ဖြစ်ပြီး ရွာသားများအနေဖြင့် အစအဆုံး ပြန်ဆောက်လုပ်ရန် အမွေခိုင်းစေခြင်း ခံရအုံးမည် ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹¹³

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ရွာသားများမှ အလှည့်ကျ အမွေလုပ်အား ပေးအတွက် အစားထိုးရန် ရွာမှနေ၍ အလုပ်ခွင်သို့ သွားရောက် နေပုံဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများသည် ဘုတ်အနီးရှိ ဘုတ်-ကပျော်- ကြေးနန်းဒိုင် လမ်းတွင် အလုပ်လုပ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ စားစရာနှင့် ပစ္စည်းကရိယာများကို ကိုယ်နှင့်အတူတကွ သယ်ဆောင်သွား ရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹¹⁴

ဤဓာတ်ပုံကို ဟပွန်ခရိုင်၊ ဒွဲလိုမြို့နယ်၊ ဝေါမူကျေးရွာအုပ်စု၊ ဒ--- ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၅ ရက်နေ့က ရိုက်ကူး ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံမှာ ဘူးလိုမြစ်ရှိ မြေပေါ်မှ ရွှေများ ကို တူးဖော်ယူ နေသော အမည်မသိ တရုတ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ လည်ပတ်နေသော ရွှေတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤစီမံကိန်း ကြောင့် ရေညစ်ညမ်းစေပြီး ဒေသခံရွာသား ပိုင်မြေများ ဆုံးရှုံးခြင်း တို့ဖြစ်ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹¹⁵

⁹¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Free-fire Zones in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Free-fire Zones in Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹¹⁵ Source #35 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံနှစ်ပုံကို ဖားအံခရိုင်၊ နဘူးမြို့နယ်တွင် ၂၀၀၂ ခုနှစ်က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ဆောက်လုပ်ရန် ဘဏ္ဍာငွေ ၂ သန်းကျပ် ချထားပေးသော ဖားအံခရိုင်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တံတားတစ်စင်းဖြစ်သည်။ ဒေသခံရွာသားများ အခကြေးငွေမရရှိပဲ ဆောက်လုပ်ပေးရခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ထိုငွေအများစုကို စစ်တပ်အရာရှိများမှ အလွဲသုံးစားပြုလိုက်ခြင်း ဖြစ်နိုင်ခြေများသည်။ န.အ.ဖ (တပ်မတော်) မှ ဒေသခံ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ကို ထိုတံတားအား ဆောက်လုပ်ရန် အမိန့်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုဆရာတော်မှ ဒေသခံရွာသား များအား မဖြစ်မနေလုပ်ရန် ထပ်ဆင့်ခိုင်းစေမည် ဆိုသည်ကို သိခြင်းကြောင့် ထိုသို့ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ လုပ်အားပေးကိစ္စအတွက် အမြစ်တင်ခြင်းကို န.အ.ဖ ထက်စာလျှင် သံဃာတစ်ပါးကိုဖြစ်စေ သို့မဟုတ် DKBA (ဗုဒ္ဓ) အပေါ် တွင်ဖြစ်စေ သက်ရောက်စေရန်အတွက် အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုကို တစ်ခါတစ်ရံ န.အ.ဖ မှ ဤပုံစံမျိုးကို ဆောင်ရွက်တတ်သည်။ ဆရာတော်အနေဖြင့် ဤသို့သော အမိန့်ပေးခိုင်း စေမှုပုံစံကို မကြိုက်နှစ်သက်သော်လည်း KNU၊ DKBA နှင့် န.အ.ဖ အကြား ကြားညှပ်မည်ကို သိရှိသောကြောင့် သူတတ်နိုင်သလောက် ဆောင်ရွက်ပေးရတော့သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောပြပါသည်။ တံတားဆောက်လုပ်ပြီးသွားချိန်တွင်လည်း တံတားအား ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန်အလုပ်မှာ ရွာသားများ၏ တာဝန်သာဖြစ်သည်ဟု န.အ.ဖ မှ ရွာသားများကို ပြောပါသည်။ န.အ.ဖ မှ တံတားထိပ် တစ်ဖက်တွင် ဆိုင်းဘုတ်တစ်ခုထောင်ထားပြီး 'ဤတံတားသည် ဒေသခံရွာသားများ၏ တံတားဖြစ်သည်။ တံတားကို စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ပြုပြင်ရန်သည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အမြဲတမ်း တာဝန်ဖြစ်သည်' ဟု ရေးထားပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံများ ရိုက်ကူးချိန်တွင် ကားများအနေဖြင့် တံတားအား တစ်နှစ်ခန့်သာ အသုံးပြုရသေးသော်လည်း စတင်ပြုလုပ် ပြန်နေပြီးဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹¹⁶

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွဲလိုမြို့နယ်တွင် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် မြေတူးစက်ကြီး များဖြင့် ထိုးချပြီး ရွှေရှာနေပုံကို ဖော်ပြထား သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အမည်မသိ ရွှေတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီသည် ဖာပွန်ခရိုင်သို့ ဝင်ရောက်လာပြီး ဝါးမူမှ မဲဝေကလိုး မြစ်ဝအထိ စတင်တူးဖော်ခဲ့သည်။ ခရိုင်နှင့် တပ်မဟာများမှ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက ထိုကုမ္ပဏီကို ဤဒေသ တွင် ရွှေတူးရန် တားမြစ်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့အား မတားနိုင် ခဲ့ပေ။ ရွှေတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီသည် ရွာသားများ၏ မြေယာကို ဖျက်စီးခဲ့သော်လည်း KNU ၏ ခရိုင်နှင့် တပ်မဟာများမှ ဆွေးနွေးမှုများလုပ်ဆောင်ပြီး ကုမ္ပဏီအား ရွှေတူး ခွင့်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ မှ မေလအထိ ခွင့်ပြုပေးမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် ရွာသား များ၏ မြေများကို ပျက်ဆီးစေပြီး၊ ဒေသခံရွာသားများအတွက် အခက်အခဲများ ဖြစ်စေသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹¹⁷

⁹¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on Villages and Village Destruction," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹¹⁷ Source # 14 တွင်ကြည့်ပါ။

အဆိုပါဓာတ်ပုံများကို ဖားအံမြို့နယ်၊ ပတွတ်ဒေသ တောင်ပိုင်းတွင် ရွာသားတစ်ဦးမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပထမဓာတ်ပုံမှာ ပတွတ်ဒေသရှိ စက်မှုဇုန်တွင် ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းခွင်ကို မြန်မာရဲအရာရှိတစ်ဦးမှ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးနေပုံ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယပုံမှာ စက်မှုဇုန်အတွက် မြေဌေးကြွယ်လင်းကုမ္ပဏီမှ အစိုးရနှင့်ပူးပေါင်း၍ သိမ်းခဲ့သော ရွာသားများ၏ မြေများကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအာဏာပိုင်များနှင့် ကုမ္ပဏီမှ ထိုမြေများသည် မထွန်ယက်ရသေးသော မြေများ (မြေလွတ်၊ မြေလပ် နှင့် မြေရိုင်း) ဟုပြောခဲ့ကြသည်။ မြေဌေးကြွယ်လင်းကုမ္ပဏီမှ စီမံကိန်းအား ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မြေများကို ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် လမ်းဖောက်လုပ်ခြင်းကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ကုမ္ပဏီသည် ထိုမြေများပေါ်တွင် ရွာသားများ စိုက်ပျိုးထားသော ကျွန်းပင်များကိုလည်း ခုတ်လှဲဖျက်ဆီး ခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- အ---ရွာသားတစ်ဦး] ⁹¹⁸

ဤဓာတ်ပုံများကို တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံများသည် သောက်ရေခပ်-၂ ဆည် ဟုအမည်တွင်သော ထုံးဘိုဆည်ကို ပြသထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထုံးဘိုဆည် စဆောက်စဉ်အခါက န.အ.ဖ (တပ်မတော်/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ) မှ ရွာသားများအား အမွေလုပ်အားပေးအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ပြီး ထိုဆည်ဆောက်လုပ်မှုကြောင့်လည်း ရွာသားများ၏ မြေများ အစဉ်တစိုက် ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များထံသို့ တိုင်ကြားစာများ ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အစိုးရနှင့် စပ်တူလုပ်ငန်းဖြင့် ဆည်ဆောက်လုပ်ရေးကို တာဝန်ယူခဲ့သော ရွှေစွမ်းအင်ကုမ္ပဏီ (အေးရှားဝေါလ်) ထံမှ ရွာသားအချို့သာ လျော်ကြေးငွေရရှိခဲ့သည်။ န.အ.ဖ (တပ်မတော်/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ) အနေဖြင့် ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်ခဲ့သည့် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ခဲ့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် လျော်ကြေး ပေးခြင်း သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ရွာသားများ၏ အဆိုအရ ဆည်အပေါ်ဘက်တွင် ရေလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုများ၊ အိမ်နှင့်မြေယာများ ဆုံးရှုံးမှု ဖြစ်ခဲ့ရပြီး ဆည်အောက်ဖက်ရှိ ဒေသခံလူထုအတွက်လည်း ဆည်ဆောက်လုပ်မှုကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် အခက်အခဲများ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ⁹¹⁹

⁹¹⁸ Source #111 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹¹⁹ Source #114 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ တနင်္သာရီမြို့နယ်ရှိ ကဆောနီရွာနှင့် ရခွီးရွာအကြားတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့ က ရိုက်ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် နွေကမ္ဘာ့ကုမ္ပဏီမှ ခဲတူးဖော်နေသော နေရာကို ပြသထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခင်က ထိုနေရာသည် စပါးခင်းများဖြစ်သည်။ ယခုဆိုလျှင် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်ဖြစ်သူ ကိုဌေးလွင် ပိုင်ဆိုင်သော နွေကမ္ဘာ့ ကုမ္ပဏီမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မှစ၍ ယခုချိန်အထိ (၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာအထိ) လယ်ကွင်းများကို ပျက်ဆီးစေပြီးဖြစ်သည်။ ဤတူးဖော်မှုကြောင့် ရွာသားများ၏ မြေယာများကို ဆုံးရှုံးသော သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁰

ဤဓာတ်ပုံကို မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်၊ တနင်္သာရီမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံ သည်တစ်ချိန်က ဒေသခံရွာသားများပိုင်ဆိုင်ခဲ့သောလယ်ကွင်းများတွင် ရွှေပင်လယ်ကုမ္ပဏီမှ ခဲတူးဖော် နေသောနေရာကို ပြသခြင်းဖြစ် သည်။ ယခုအခါ ထိုနေရာများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် ဦးသန်း ထိုက်ဆိုသူ ပိုင်ဆိုင်သော ရွှေပင်လယ်ကုမ္ပဏီမှ ပျက်ဆီးပစ်လိုက်ပြီး ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်း ကာလမှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ စပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ပြီးဆုံးမည်ဟု သတ်မှ တ်ထားသည်။ ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရွာသားများ၏ လယ်ကွင်းများကို ပျက်ဆီးစေပြီး ရေထောက်ပံ့မှု စနစ်ကိုလည်း ညစ်ညမ်းစေကာ ရွာသားများ၏ မြေများကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²¹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၂ ရက်နေ့က ဒူးပလာယာ ခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ကော့ကရိတ်နှင့် မြဝတီ မြို့ကြား တွင် ရိုက်ယူခဲ့ပြီး ထိုင်းကုမ္ပဏီများမှ ဆောက်လုပ်သော အာရှ အဝေးပြေး လမ်းမကြီး၏ လမ်းပိုင်းတစ်ခုကို ပြသနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ရွာသားများ၏အဆိုအရ အဆိုပါအဝေးပြေးလမ်းမ ကြောင့် ၎င်းတို့ ၏မြေများ သိမ်းဆည်းခံရခြင်း၊ ပျက်ဆီးခံရခြင်းများ ဖြစ်ရသည် ဟုဆိုသည်။ ဤလမ်းကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ကြီးကြပ်ဆောင် ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²²

ဤဓာတ်ပုံကို ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၃ ရက်နေ့က ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် မာန်မြင့်ဟောကုမ္ပဏီမှ ဆောက်လုပ်ခဲ့သောလမ်း ကို ပြသထားသည်။ ရွာသားများ၏ အဆိုအရ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်ရှိ ယောဒိုရွာ၊ ယောတိရွာ၊ ပလောဖါ ထောရွာတလျှောက် ဖောက်လုပ်သောဤလမ်းသည် မူလစီစဉ်ထား ခဲ့သည်ထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဆောက်လုပ်ခဲ့ပြီး ဤဆောက်လုပ်မှု ကြောင့် ရွာသားအချို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပျက်ဆီးခံခဲ့ရသည်ဟုဆိုသည်။ [ဓာတ်ပုံ-KHRG]⁹²³

⁹²⁰ Source #48 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹²¹ Source #48 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹²² Source #76 တွင်ကြည့်ပါ။ ဤဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ တွင်ထုတ်ဝေခဲ့သော အစီရင်ခံစာထဲမှ ပြန်လည်ပြုပြင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

⁹²³ Source #131 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံထဲတွင် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီ ကို ဆန့်ကျင်မှုအားဖော်ပြထားသည့်ဆိုင်းဘုတ်များကိုဆောင်ထားသော ရွာသားများကို မတ်တပ်ရပ်လျက် တွေ့မြင်ရပေမည်။ ရွာသားများ၏ အဆိုအရ ကောင်းမြန်မာ အောင်ကုမ္ပဏီသည် တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ် ထုံးဘို ကျေးရွာရှိ ရွာသားများ၏ မြေများကို သိမ်းဆည်းထားပြီး ရွာသားများကို မည်သည့်နှစ်နာကြေးမှ မပေးဟု ပြောသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်ဆိုင်းရေး ပြုလုပ်ပြီးနောက်တွင် ရွာသားများက ၎င်းတို့၏မြေပေါ်တွင် အိမ်များ ပြန်ဆောက်သောအခါ ကုမ္ပဏီမှ ၎င်းတို့ကို ပိုင်နက်ကျူးကျော်သည်ဟု စွပ်စွဲပြီး အဆောက်အဦများကို ဖျက်စေကာ ထွက်ခွာစေခဲ့သည်။ ဆိုင်းဘုတ်များကို လက်ဝဲဘက်မှစ၍ ဖတ်ကြည့်ပါက 'ဒေသခံမြေများ သိမ်းဆည်းပြီး ဒေသခံတောင်သူများကို တရားစွဲသော အဖွဲ့အစည်းသည် ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီဟုခေါ်ပါသည်။' 'ရေလှောင်တံတည်ဆောက်ပြီး ရေကြီးသွားတဲ့နေရာတွေအတွက် လျော်ကြေးမပေးတဲ့ကုမ္ပဏီသည် အေးရှားဝေါဟု ခေါ်ပါသည်။' 'ကုမ္ပဏီ မြေပတ်ပတ်လည်ယူထားသော နေရာသည်ထုံးဘိုရွာဟုခေါ်ပါသည်။' 'ရွာသားတွေရဲ့ စိုက်ပျိုးမြေတွေကိုသိမ်းပြီး ရွာပြန်ထောင်ဖို့ အစားထိုးမြေမပေးတဲ့ အဖွဲ့သည် အေးရှားဝေါဟု ခေါ်ပါသည်။' ဟုတွေ့ရပေမည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁴

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့က တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံတွင် ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီကိုငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒထုတ်ဖော်နေရသော ရွာသားများသည် ထုံးဘို ရွာမှ နဂါးမောက်ရွာသို့ သွားသည့်လမ်းပေါ်တွင် ချီတက်လာနေ သောပုံကို ပြသနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီမှ ရွာသားများ၏မြေများကို သိမ်းယူထားပြီး နှစ်ရှည်သီးနှံ များ ထိုနေရာတွင် စိုက်ပျိုးထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကောင်းမြန်မာ အောင်ကုမ္ပဏီမှ မြေသိမ်းခံရသော ဒေသခံရွာများ ဖြစ်သည့် ထုံးဘိုရွာ၊ နဂါးမောက်ရွာနှင့် ရေအိုးစင်ရွာမှ ရွာသား ၈၀ ဦးခန့်က လမ်းပေါ်တွင် ချီတက်ကာ ၎င်းတို့မြေများ ပြန်ရရေး အတွက် ဆန္ဒထုတ်ဖော်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ တချို့သော ရွာသားများသည် ထုံးဘိုဆည်တည်ဆောက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသော ရေကြီးမှု၊ မြေပျက်ဆီးမှုများကြောင့် ယခင်က စိုက်ခင်းမြေများဆုံးရှုံးပြီး နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော ရွာသားများ ဖြစ်သည်။ ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေနှင့်အညီ ရွာသားများသည် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသော ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုချက် များကို စာရွက်ကဒ်ထူများပေါ်တွင် မြှောက်ကိုင်၍ ချီတက်ဆန္ဒပြ ကြရသည်။ ထိုတောင်းဆိုချက်များမှာ 'ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီကို အလိုမရှိ၊ လယ်သမား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပါတီအလိုမရှိ'⁹²⁵ 'ကျွန်တော်တို့ မိဘဘိုးဘွားပိုင်အမွေ၊ ကျွန်တော်တို့မြေတွေချက်ချင်းပေး။' [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁶

⁹²⁴ Source #114 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹²⁵ မြန်မာနိုင်ငံ တောင်သူလယ်သမားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ [MFDP] ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဌာနချုပ်မှာ ရန်ကုန်တွင်ရှိသည်။ ထိုပါတီတွင် ဦးကျော်စွာစိုးမှ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူထားပြီး လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ခေတ်မှီရေးနှင့် စက်မှုလယ်ယာဖြစ်ထွန်းရေးကို အဓိကထား လှုံ့ဆော်မဲဆွယ်ပြီး ကျေးလက်နေ လယ်သမားများအား ကိုယ်စားပြုရန်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အသေးစိတ် သိလိုပါက ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar Farmers Development Party," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹²⁶ Source #114 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ မဲကော်ကျေးရွာ အုပ်စု၊ ကျောပါးကျေးရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်နေ့ တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံတွင် ရွာသားများ သက်တောင့်သက်သာဖြင့် ရေရရှိနိုင်ရန် ရွာထဲသို့ ရေလွယ်လွယ်ကူကူ ရောက်ရှိနိုင်ရေးအတွက် မြစ်ဝတွင် ရေပိုက်များ တပ်ဆင်နေပုံကို ပြသနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစီမံကိန်းကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ဖားအံခရိုင်၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ပုံတွင် ပဋိပက္ခဒေသအတွင်းရှိ ရွာသားများအား နိပွန်ဖောင်ဒေးရှင်းမှ ထောက်ပံ့သော ဆန်အိတ်အချို့ကို ပြသထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုဖောင်ဒေးရှင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU မှ ထိန်းချုပ် ထားသော ကရင်ပြည်နယ်အနံ့ရှိ နေရာတော်တော်များများတွင် အကူအညီ များထောက်ပံ့နေခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၄ ရက်နေ့က သထုံခရိုင်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ ပယရောကျေးရွာအုပ်စု၊ လေးကေကျေးရွာ၌ ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ကြက်ခြေနီအသင်းမှ လေးကေရွာ၊ လေးကေဘုန်းကြီးကျောင်း၌ ပြုလုပ်သော ၃ ရက်ကြာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု သင်တန်း တွင် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ တက်ရောက်နေပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသင်တန်းသည် ရောဂါကာကွယ် ရေးနှင့် မိုင်းအန္တရာယ်ပညာပေးမှုကို အဓိကထား ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသင်တန်းတွင် သင်တန်းသား ၁၅ဦး တက်ရောက်ပြီး လက်ခံကျင်းပသော အဖွဲ့အစည်းက တက်ရောက်သူတိုင်းအား တစ်ရက်ကို ၂၀၀၀ ကျပ် နှုန်းဖြင့် ချီးမြှင့်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹²⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ မယ်ကလောကျေးရွာအုပ်စု၊ ဖွေးဆန်ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ဖွေးဆန်ရွာ၌ ရွှေရောင်လွင်ပြင်ကုမ္ပဏီ (Goldern Land) နှင့် HelpAge International တို့မှ ပူးတွဲလုပ်ဆောင်သော ၂ ရက် တာ ရက်တို သင်တန်းတွင် ရွာသားများမှ သဘာဝဓါတ်မြေဩဇာ လုပ်ရန် ပြင်ဆင်နေပုံကို ဖော်ပြနေသည်။ ထိုသင်တန်းသည် ရွာသားများအတွက် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို အထောက်အကူ ပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ သဘာဝဓါတ်မြေဩဇာပြုလုပ်ခြင်းကို အဓိကထား သင်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]⁹³⁰

⁹²⁷ Source #32 တွင်ကြည့်ပါ။
⁹²⁸ Source #53 တွင်ကြည့်ပါ။
⁹²⁹ Source #145 တွင်ကြည့်ပါ။
⁹³⁰ Source #57 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၇: နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း

"ကျွန်တော်တို့ ဗမာ [တပ်မတော်]⁹³¹ တွေ မရောက်ခင် ထွက်ပြေးကြတယ်။ ကျွန်တော့်မိန်းမ၊ ကလေးတွေနဲ့အတူ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လယ်တဲဆီကို ထွက်ပြေးကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့မနက်ကြရင် နို့ဖိုး[ဒုက္ခသည်စခန်း]ကိုသွားမလို့ စီစဉ်ထားတာ၊ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့မသွားခင်မှာပဲ ညဘက်မှာ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို လာတိုက်ကြတယ်။ ကျွန်တော့်မိသားစုထဲက ၃ ယောက်သေသွားပြီး ၂ ယောက်ဒဏ်ရာရတယ်။ ကျွန်တော့်မိန်းမ ဒဏ်ရာရပြီး ၁၂ ရက်လောက်ကြာတော့ ဆုံးသွားတယ်။ ကျွန်တော့်မိန်းမ ဒဏ်ရာရပြီး ၁၀ ရက်လောက်မှာ ကလေးမွေးတယ်။ [ကလေးသည်လည်း အသက်မရှင်ပါ။] နောက် ၂ ရက်ကြာတော့ သူလည်းဆုံးတာပဲ။ [...] သူတို့ [တပ်မတော်] ဘာဖြစ်လို့ ကျွန်တော်တို့ကို [ဒုက္ခသည်စခန်းကို] ပေးမသွားတာလဲ မသိဘူး။ ကျွန်တော်ထင်တာကတော့ တခြားလူတွေ၊ တခြားနိုင်ငံတွေက သူတို့အကြောင်း [တပ်မတော်] ကိုသိသွားမှာစိုးလို့ ကျွန်တော်တို့ကို ပေးမသွားတာလို့ထင်တာပဲ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊
ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဇူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁹³²

"အခု ကျွန်တော်တို့ ဒီကနေ [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များစခန်းမှ] ထွက်သွားရတော့မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ [လက်ရှိ] နေရာကို ထွက်သွားရမှာ သိပ်စိတ်ညစ်ဖို့ကောင်းတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ဘဝသစ်ကို ပြန်စရမယ်။ ဘဝကို တခါပြန်စရသလိုဖြစ်လိမ့်မယ်။"

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) ၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹³³

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာမှတ်တမ်းပြုစုသည့်ကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ကျူးလွန်လျက်ရှိသော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသောလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ၏ အကျိုးဆက်များကို ရှောင်ရှားနိုင်ရေး အတွက်နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းကို ထောင်ပေါင်းများစွာ သောရွာသားများက နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အများဆုံး ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။
- ၂။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏နေရပ်ပြန်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘဝလုံခြုံရေး၊ လယ်ယာမြေ များပြန်လည်လုပ်ကိုင်နိုင်ရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများရရှိရေးနှင့် မိမိတို့၏ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများအပေါ်တွင် အဓိကစိုးရိမ်လျက်ရှိသည်။ ဘဝလုံခြုံရေးအာမခံချက်နှင့် မိမိတို့၏လယ်ယာမြေ များပြန်လည်ရရှိရေးအပြင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများရရှိရေးအာမခံချက်ရှိပြီး နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိမှသာ အများစုမှာနေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆန္ဒရှိကြသည်။

⁹³¹ ဤအသုံးအနှုန်းကို မူလအစီရင်ခံစာအား အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စစ်သားများဟုဆိုရာမှ တပ်မတော်အဖြစ် ပြောင်းလဲထားပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Forced Relocation and Restrictions," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO SET 2005-A: Forced Relocation and Restrictions," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹³³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

- ၃။ လက်ရှိအနေအထားတွင် နေရပ်ပြန်မည်ဆိုပါက မိမိတို့၏ ဘဝလုံခြုံရေးအာမခံချက်ရှိသည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များက မယူဆကြပါ။ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုက်ပွဲများ၊ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများနှင့် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် အချို့သောတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နိုင်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဘဝလုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများရှိကြသည်။
- ၄။ ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မိမိတို့ဘဝများပြန်လည်ရပ်တည်နိုင်ရန်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအားရရှိရန်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် လယ်မြေများပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်စားသောက်ခွင့်ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အတူ ကုမ္ပဏီများ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များအပြင်အိမ်နီးချင်းများမှ ယခင်မိမိတို့ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရသည့်အချိန်တွင် သိမ်းယူထားသော မိမိတို့ပိုင်လယ်ယာမြေများကို ပြန်လည်ရယူလိုသည့် ဆန္ဒများရှိသည်။
- ၅။ ‘ပင်ဟ်ရီးမူဝါဒ’ ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာမှကျင့်သုံးသောနည်းလမ်းကောင်းများပါဝင်သည့် အမျိုးသားလယ်ယာမြေ အသုံးချမှု မူဝါဒတွင် ရွာသားများ၏အခွင့်အရေးများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရေးဆွဲထားသော်လည်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ မိမိတို့၏ဆန္ဒအရ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ နေရပ်သို့ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစွာပြန်လာနိုင်ရေး အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဤမူဝါဒများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ရာတွင်အားနည်းချက်များ ရှိနေသေးသည်။
- ၆။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတစ်လျှောက်လုံး တပ်မတော်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ နှင့် တိုင်းအာဏာပိုင်တို့မှ အကြမ်းဖက် အတင်းအကြပ် ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်းကို ယခင်ကသဘောထားရှိခဲ့သော်လည်း ယခုချိန်မှာ မကြုံတွေ့ခဲ့ရပါ။
- ၇။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်သို့ပြန်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက လုပ်ဆောင်ရာတွင် အိုးအိမ်များဆောက်လုပ်နေရာချပေးသည် မှအပ ၎င်းတို့ဘဝရပ်တည်ရေး အတွက် လယ်ယာမြေများ ပြန်လည်ရရှိရန် တစ်စုံတစ်ရာလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပါ။
- ၈။ အချို့သောပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့်ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့်တပ်မတော်နှင့်နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ တပ်စခန်းများ မိမိတို့၏မူရင်းကျေးရွာဒေသများမှ ဖယ်ရှားပေးပြီး မိမိတို့နေရပ်ပြန်သောအခါ စီးပွားရေးနှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ကိုင်ရန်အခွင့်အရေးများရရှိမည် ဆိုပါက နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆန္ဒရှိကြသည်။

နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း အခန်းငယ်များ

- က။ လုံခြုံမှု
- ခ။ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း
- ဂ။ ဂုဏ်သိက္ခာ

နိဒါန်း

ပဏာမနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာပစ်ခတ်ရပ်တိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးသည်နှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် စတင်ဝင်ရောက်ချိန်မှစပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုများသည် အဖြစ်များလာသော ကိစ္စတစ်ရပ် ဖြစ်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရမည့် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ထံသို့ တင်ပြချက်များလည်း တပါတည်းပေါ်ပေါက်လာသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅နှစ်တာ အစီရင်ခံစာများအရ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးကိစ္စရပ်များသည် အဓိကကျသောအုပ်စုများတွင် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သူများ ပါဝင်နေပါသည်။ ၎င်းနေရပ်ပြန်ခြင်း အရေးကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များ (IDPs) ၏ စခန်းများအတွင်း လုပ်ဆောင်သော အဓိကလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ ဒေသခံ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အစိုးရထိန်းချုပ် နယ်မြေများ ကိုသာ သွားလာခွင့်ရှိသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပြီး၊ ဒုက္ခသည် စခန်းများ အတွက်မူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU၊ တပ်မတော်၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ ထိုင်းအာဏာပိုင်များ၊ ထိုင်း/မြန်မာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအထိ စာရင်းအရဆိုလျှင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များ၏ ဦးရေမှာ ၃၉၈,၀၀၀^{၉၃၄} ရှိပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလအထိ စာရင်းအရ ထိုင်းနိုင်ငံနယ်စပ်တလျှောက်ကံရှိ ဒုက္ခသည်စခန်း ၉ ခုတွင် ဒုက္ခသည်စုစုပေါင်း ၁၀၀,၀၀၀ ကျော်ရှိနေပါသည်။^{၉၃၅} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် အဆိုပါစခန်းများကို ‘ယာယီ’ အဖြစ်သာသတ်မှတ်ထားခဲ့သဖြင့် လုံခြုံမှုကိုတောင်းခံသော လူအရေအတွက် များလာလင့်ကစား စခန်းများပိတ်ရန်အားထုတ်ခြင်း၊ ၎င်းတို့လာရာ အသိုက်အဝန်းသို့ ပြန်ပို့ခြင်း သို့မဟုတ် နေရာ သစ်များသို့တွန်းပို့ခြင်းများ ခံရပါသည်။^{၉၃၆} ပင်ဟီးရီးအခြေခံမူများဟု လူသိများသည့် ၂၀၀၅ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ အိမ်ရာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပြန်လည်ပေးအပ်ရေးမူဝါဒများက ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ‘လုံခြုံစွာနှင့်ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ’ ပြန်နိုင်ရေးကို သေချာစေရမည့် အခွင့်အရေးများအား ဖော်ပြထားပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ မြန်မာပြည်အတွင်း တွင်ရှိသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များစုအတွက် ထိုအခွင့်အရေးများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း မရှိသေးပေ။

ပြန်ရမည့်အလားအလာများက ရွာသားများ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ အတိတ်ကာလမှ အတွေ့အကြုံများနှင့်ထွက်ပြေးခဲ့ရသည့် ၎င်းတို့၏အကြောင်းရင်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်မိစေပြီး မြန်မာပြည်တွင် ၎င်းတို့အတွက် မည်သည့်အရာက စောင့်ကြိုနေမည်ဆိုသည်ကိုလည်း စဉ်းစားမိစေပါသည်။ တပြိုင်နက်မှာပင် ၎င်းတို့ပြန်ရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိကပါဝင်လုပ်ဆောင်သည့် သက်ဆိုင်နေသူများက ကိုင်တွယ်ရန်

^{၉၃၄} “Myanmar IDP Figure Analysis,” Internal Displacement Monitoring Centre, မတ်လ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

^{၉၃၅} “Myanmar refugees seek support to return from Thailand,” UNHCR, မေလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

^{၉၃၆} UNHCR က သက်ဆိုင်သောသူ ၁၉ % တိုးမြှင့်လာသည်ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ (နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူများ၊ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ နိုင်ငံမဲ့များ၊ နေရပ်ပြန်သွားသောပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ နေရပ်ပြန်သွားသောဒုက္ခသည်များ) ၂၀၁၃ မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ။ “South East Asia Country Profile: Myanmar,” UNHCR, နိုဝင်ဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

လိုအပ်မည့် ကိစ္စရပ်များကိုလည်း မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏တရားဝင်မှု အနေအထား၊ စခန်း၏အခြေအနေ နှင့် အကာအကွယ် ပေးထားမှုပုံစံများ မတူညီနေသော်လည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားသည့် ထွက်ပြေးလာရသည့် အကြောင်းရင်းများနှင့် ပြန်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများမှာ အားလုံးနီးပါး ထပ်တူဖြစ်နေပါသည်။

မြန်မာပြည်ကို စစ်အစိုးရအုပ်စိုးစဉ်က နေရာအနှံ့ လက်လွှတ်စပယ် ဖြစ်ပွားနေသောတိုက်ပွဲများသည် အထူးသဖြင့် ရွာသားများနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအပေါ် ဖြစ်ပွားနေသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် နေရပ်ပြန်ရေးကိစ္စသည် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အရေးကိစ္စ တစ်ခုမဟုတ်ခဲ့ပါ။ တပ်မတော် (နဝတ/နအဖ)⁹³⁷ နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ရွာသားများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားပြီး သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရွာများကိုဖျက်ဆီးခြင်း နှင့် အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုများအပါအဝင် စသောချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် မကြာခဏဆိုသလို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းများ နှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးလာရခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုင်းအာဏာပိုင်များကလည်း အကြမ်းဖက်နည်းအားဖြင့် အဓမ္မပြန်လည်မောင်း ထုတ်ခြင်းကိုပါ ကြုံရတတ်ပြန်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာများအရ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်ခတ်ရပ်စဲသည့် အချိန်မှစ၍ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်စခန်းများ နှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးလာရသော ရွာသားများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများ၏ အရေအတွက်နှင့် ပြင်းထန်မှုမှာ လျော့နည်းလာသလို⁹³⁸ အတင်းအကြပ် ပြန်ပို့ခံရသည့် ဖြစ်ရပ်များလည်း အနည်းငယ်သာ ရှိတော့သည်ကို သိသိသာသာ တွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် အချို့သော နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများ နေရပ်ပြန်ရန်ရွေးချယ်ခြင်းက မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာမှုများနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းများ တိုးတက်မှုရှိနေသည်ဟု ထောက်ပြနေပါသည်။

ထိုသို့သော အခြေအနေတိုးတက်မှုများ ရှိနေလင့်ကစား အတိတ်ကာလမှ ချိုးဖောက်မှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများသည် မြန်မာပြည်သို့ပြန်ရန်အတွက် ရွာသားများ၏ မျှော်လင့်ချက်များနှင့် ကြောက်ရွံ့မှုများအပေါ် ဆက်လက်လွှမ်းမိုးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ နေရပ်ပြန်ရာတွင် လုံခြုံမှု နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် ပြန်နိုင်ရန်အတွက် သေချာမှုရှိစေခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ ပဓာနကျသော စိုးရိမ် မှုဖြစ်သည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ထံသို့ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ စစ်တပ်စခန်းများ အနီးအနားတွင် ရှိခြင်း နှင့်ပတ်သက်သော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများ၊ လူမှုရေး ဝန်ဆောင်မှုများရရှိနိုင်ရန်၊ ပြန်လည်နေရာချထားမည့် ဒေသများတွင် မြေယာရရှိနိုင်ရန်၊ ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် အစီအစဉ်ချသော ဖြစ်စဉ်တွင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရရှိရန် စသည်တို့သည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများ၏ ပူပန်မှုများဖြစ်ပြီး ထိုအချက်အလက်များ အားလုံးသည် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများတွင် ပါဝင်ထားသည့် အခွင့်အရေးများအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအခန်းတစ်ခုလုံးတွင် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများ၏ လက်ရှိစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည်အတိတ်ကာ လမှ ချိုးဖောက်မှုများ၊ ကျေးလက်ဒေသ၏ တုန့်ပြန်မှု နည်းလမ်းများနှင့် ရှင်းလင်းသည့် ဆက်စပ်မှုများ ရှိနေသည့် အကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အား အာမခံပေးထားသော အခွင့်အရေးများ စသည့် အကြောင်းအရာသည်လည်း အောက်ပါ အခန်းငယ်များဖြစ်သော က။ လုံခြုံမှုခ။ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း ဂ။ ဂုဏ်သိက္ခာ တို့တွင်ပါဝင်ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ အခန်းငယ် (က) လုံခြုံမှုတွင် ရွာသားများနေရပ်ပြန်ရန် ရွေးချယ်လျှင် ၎င်းတို့၏လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မည့် အချက်အလက်များအား လွှမ်းမိုးသွားမည်ဖြစ်ပြီး လက်နက်ကိုင်ဆောင်သူများတည်ရှိနေမှု၊

⁹³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာတွင် တပ်မတော်ဆိုသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်ကိုရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသောဒေသများတွင် မြန်မာစစ်တပ်ကို ရွာသားများက ၁၉၈၈ မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ နဝတ (နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကောင်စီ) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၈ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း နအဖ (နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အစရှိသည့် မြန်မာပြည်စစ်အစိုးရများကို တပ်မတော်မှသုံးစွဲသည့် အမည်များဖြင့်ခေါ်ကြသည်။ တခါတရံ ရွာသားများက တပ်မတော်ကို 'ဗမာ' သို့မဟုတ် 'ဗမာစစ်သားများ' ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။
⁹³⁸ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း (၂)၊ အကြမ်းဖက်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကျား၊မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် သတ်ဖြတ်မှု ကိုကြည့်ပါ။

တိုက်ခိုက်မှုကြောင့်ရနိုင်သောအန္တရာယ်များ၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေမည့်ချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများ စသည့် အကြောင်းအရာများပါ ပါဝင်ပါသည်။ အခန်းငယ် (ခ) [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းတွင် နေရပ်ရွေ့ ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသား အိမ်ရာနှင့် မြေယာရရှိရေးအတွက် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (INGOs) နှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများမှ အိမ်ရာ ရရှိရေး အတွက် ပံ့ပိုးကူညီပေးမှုများ စသည့်အကြောင်းအရာများ ပါဝင်ပါသည်။ အခန်းငယ် (ဂ) ဂုဏ်သိက္ခာ-တွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်သော ဖြစ်စဉ်ကို အဓိကထားဖော်ပြထားပြီး ပဋိပက္ခကာလအတွင်းက နေရပ်ရွေ့ ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများကို မည်သို့အတင်း အကြပ်ပြန်ပို့ခံရသည့်အကြောင်းများ၊ ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် အစီအစဉ်ပြုလုပ်မှုတွင် မိမိတို့ မည်သို့ စဉ်ဆက် မပြတ်ပါဝင်ချင်သည့်အကြောင်းများ စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ လုံခြုံမှု၊ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေး အပ်ခြင်း နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ တို့သည် နေရပ်ရွေ့ ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများထံမှ မကြာခဏထွက်ပေါ်လာသော ပူပန်ချက်များဖြစ်သကဲ့သို့ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု ရှိစေရန်နှင့် ၎င်းတို့အတွက် အကာအကွယ်ကို အာမခံပေးနိုင်ရန် စသည်များမှာလည်း ၎င်းတို့အတွက် အဓိကအကျဆုံးသော အခွင့်အရေးများ ဖြစ်ပါသည်။

က။ လုံခြုံမှု

နေရပ်ပြန်ရမည့်ဒေသများတွင်ရှိသည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ

"ကျွန်တော်တို့ ရွာကနေထွက်ပြေးရတဲ့ ၁၉၇၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၁၁ ရက်နေ့ကစပြီး ကျွန်တော်တို့ရွာကိုပြန်ပြီး မနေနိုင်တော့ဘူး။ အခု အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလဖြစ်နေပေမဲ့လည်း တပ်မတော်က ပလာနို [တပ်စခန်း] [အနီးအနား]မှာအခြေချနေတော့ ကျွန်တော်တို့မပြန်ရဲဘူး။သူတို့က သူတို့နေရာ [တပ်စခန်း]နဲ့ ကားလမ်းကိုပြင်နေပြီး [အင်အားဖြည့်တင်းနေသည်] ရိက္ခာတွေလည်းပို့နေတယ်။ မော်တာနဲ့လည်း ထု [ပစ်ခတ်] နေတုန်းပဲ။"

စောစ---နှင့် စောဒ--- (ကျား၊ ၆၂ နှစ်နှင့် ၃၂ နှစ်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ၏ မူရင်းဖော်ပြသည့်မှတ်တမ်း၊ လူသောမြို့နယ်⁹³⁹၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁴⁰

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အရပ်သားများနေထိုင်ရာဒေသတွင် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများရှိနေသောကြောင့် နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးကို တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်နေမှုဟုမြင် နေရသောကြောင့် ပြန်ရန်တွန့်ဆုတ်နေကြပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူ ညီမှုများမတိုင်မီနှင့် ပြီးနောက်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏ အစီရင်ခံစာများအရ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏အများစုတူညီသည့်ရင်းပြချက်မှာ ၎င်းတို့စခန်းများကိုအပြီး အပိုင်စွန့်ခွာရန်အတွက် ဝန်လေးနေရသည့်အကြောင်းက ယခင်ရွာများအနီး၊ လုပ်ငန်းခွင်များနှင့် ပြန်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသော အခြားနေရာများတွင် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများ တည်ရှိနေမှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။⁹⁴¹ အရပ်သားများ

⁹³⁹ ကရင်ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ခိုလှုံရန်အတွက် ရှာဖွေနေထိုင်ကြသည်။ ၁၉၉၇ နှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်းပြုလုပ်သော တပ်မတော်ထိုးစစ်ကာလတွင် ထောင်နှင့်ချီသောကရင်ရွာသားများ မူလအရပ် ရွေ့ပြောင်းခံရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ၎င်းတို့ထံမှအများစုသည် တောများနှင့်တောင်ထူထပ်သောနေရာများတွင် ဖြစ်ကတက်ဆန်း-ပြုလုပ်ထားသော လက်လုပ်ယာယီအိမ်များဖြင့် နေထိုင်ကြရသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Acute food shortages threatening 8,885 villagers in 118 villages across northern Papun District," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Ongoing militarisation prevents Lu Thaw Township IDPs from returning home," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Incident Report: Tatmadaw's mortar shelling and military activities in Lu Thaw Township, December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴¹ "ဤဓါတ်ပုံတွင် နူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ စဖ--- ရွာတွင်ရှိသော အိမ်များ၏ပုံဖြစ်ပြီး [အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဖြစ်နေသောလည်း] ရွာသားများ ယခုအထိမပြန်နိုင်သေးသောဒေသဖြစ်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် နောက်ထပ်တကြိမ် ရွေ့ပြောင်းခံရမည်ကိုစိုးရိမ်နေသော ကြောင့် နေရပ်သို့မပြန်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည်တောထဲတွင်နေထိုင်နေကြရသည်။ စဖ--- ရွာမှ ရွာသားတစ်ဦးက ထိုရွာတွင် စစ်စခန်းများရှိနေသမျှ သူမပြန်တော့ဟုပြောသည်။ မြန်မာစစ်သားများက လက်နက်ကြီးအမြောက်အမြားကိုယယ်ပို့နေသည်ကိုတွေ့နေရ

အပေါ်ကျူးလွန်သောစစ်တပ်၏ချိုးဖောက်မှုများနည်းပါးလာပြီး ထိုအချက်ကို အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုနှစ်ရပ် အောက်တွင် အတိအလင်းတားမြစ်ထားသော်လည်း⁹⁴² မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အဆိုပါပြောင်းလဲမှုများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ လိုလိုလားလားဖြင့် နေရပ်ပြန်ရန်ကိုမူ မဖြစ်စေနိုင်သေးပါ။ လူယက်ခြင်း၊ ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်းများအပါအဝင် ရွာသားများထွက် ပြေးရသော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိခဲ့သောတပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့သည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်တို့၏အိမ်များအနီးတွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။⁹⁴³ လက်နက်ပစ်လေ့ကျင့်ခြင်း၊ တပ်များလဲလှယ်ခြင်း၊ ရိက္ခာများဖြည့်တင်းခြင်း နှင့် ဒေသအတွင်း ကင်းလှည့်ခြင်း အစရှိသည့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို တပ်မတော်၊ BGF နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့သည် တက်တက်ကြွကြွ ဆောင်ရွက် နေဆဲဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြနေသည်။⁹⁴⁴ ၎င်းစစ်သားများထဲမှတစ်ချို့သည် ရွာသားများအပေါ်ယခုထက်ထိ ပြဿနာများကို ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်ကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် ညအချိန်ခရီးသွားသော သို့မဟုတ် တစ်ယောက်တည်းသွားသော အမျိုးသမီးများကို နောက်ယှက်ခြင်း၊⁹⁴⁵ ရွာသားများအပေါ် အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်ခြင်း၊ မြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ လုပ်အား နှင့်ပစ္စည်းများကို ရံဖန်ရံခါတောင်းခံခြင်းတို့ရှိသေးကြောင်း ပြောကြပါသည်။⁹⁴⁶ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် အိမ်သို့ပြန်ရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း အရပ်သားများရှိနေသောနေရာများတွင် မြန်မာစစ်တပ်ရှိ နေခြင်းသည် ၎င်းတို့၏လုံခြုံမှုကို ဆက်လက်ထိပါးနေမည်ဖြစ်ပြီး စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်နေမှုများက တိုက်ပွဲများနှင့် ဆက်လက်ချိုးဖောက်မှုများကို ဦးတည်နိုင်စေကာ ၎င်းတို့ပြန်ရန် လွတ်လပ်စွာရွှေ့ချယ်နိုင်ရေးကို ဆက်လက်တားဆီးနေသေးကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောကြပါသည်။

တိုက်ခိုက်မှုများမှ အန္တရာယ်များ

တပ်စခန်းများရှိရာအနီးသို့ ပြန်ရလျှင် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားပါက ၎င်းတို့အတွက် အန္တရာယ်သက်ရောက်နိုင်သည်ကို ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများက စိုးရိမ်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU/KNLA-PC (ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီ)၊ DKBA (အကျိုးပြု)၊ KNU အစရှိသော ကရင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အချို့တို့ ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး နှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း⁹⁴⁷ အစိုးရနှင့် KNU ထိန်းချုပ်သောဒေသတွင်ရှိသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်အများစုသည် ၎င်းတို့၏ မူလဒေသများသို့ အပြီးအပိုင်ပြန်သွားရန် တွန့်ဆုတ်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ပြောကြပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအသိုက် အဝန်းအနီးအနားတွင် စစ်စခန်းများရှိနေပါက တိုက်ပွဲများပြန်လည်ဖြစ်ပွားလျှင် နေရပ်ပြန်သောသူများအတွက် ဘေးအန္တရာယ် ပိုရှိလာနိုင်ပြီး နောက်တစ်ကြိမ် အဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများပြန်ကြုံရမည့်အနေအထားရှိခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များက ၎င်းတို့၏ပုဂ္ဂိုလ်များကို တင်ပြကြပါသည်။ ပဏာမအပစ်

သဖြင့် [၎င်းတို့၏စစ်ခန်းများဆီသို့] သူ့အနေဖြင့် မြန်မာစစ်သားများ [တပ်မတော်] အနားတွင် မနေရဲဟုဆိုသည်။ "Source #22 တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴² တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်တွင် အရပ်သားများအား ကာကွယ်ပေးမှုကို သေချာစေမည့် မူအချက်များ စွာပါဝင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ မူများတွင်ဖော်ပြထားသည့် ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းမှာ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင် အားစုများသည် ချိုးဖောက်သောလုပ်ရပ်များကို 'ရှောင်ရှားရမည်' ဟုဖြစ်နေခြင်းကြောင့် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင် အားစုများက တစ်တရံတွင် ချိုးဖောက်မှုများကို ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဟု ရည်ညွှန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်နေလေသည်။

⁹⁴³ အရပ်သားဒေသများတွင် KNLA တပ်များ၏စစ်စခန်းများ ရှိနေသော်လည်း ရွာသားများအနေဖြင့် KNLA သည် ထိုဒေသအတွင်းရှိ အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ လုံခြုံမှုအကာအကွယ်ပေးထားသည်ဟု ခံယူထားသည်။

⁹⁴⁴ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း ၁။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း ကိုကြည့်ပါ။

⁹⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Civilian Casualties in the Delta Region; Arrests, Looting, and Murder of Civilians by SLORC Troops in Mergui and Tavoy Districts; Forced Relocation of Villagers in Mergui District," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Rape and sexual harassment in Hpapun District, June and August 2013," တွင်လည်းကြည့်ပါ။ ပြီးနောက် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, August to October 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho Township, August to October 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴⁷ "Myanmar Signs Historic Cease-Fire Deal With Eight Ethnic Armies," Radio Free Asia, ၁၅ ရက်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီကာလတွင် ရွာသားများ၏ မကြာခဏ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းသည် တပ်မတော်နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တိုက်ပွဲများကြောင့် ဖြစ်ပြီး ယခုတိုက်ပွဲကြောင့်ရွာသားများ ထွက်ပြေးရမှုကို ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။⁹⁴⁸ ဥပမာအားဖြင့် ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ မယ်ပရူးကျေးရွာအုပ်စု၊ ၀၈--- ရွာမှ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် ၂ ဦးက ၎င်းတို့သည် BGF နှင့် တပ်မတော်⁹⁴⁹ ပူးတွဲစစ်ကြောင်းနှင့် DKBA (ပုဒွ) အဖွဲ့အကြားတိုက်ပွဲဖြစ်ပွားသောကြောင့် ယခုလောလောလတ်လတ် နေရပ်ပြောင်းရွေ့ခြင်း ခံခဲ့ရသည်ဟုဆိုပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ၎င်းတို့ မည်သို့မည်ပုံဖြင့် ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပါသည်။

"သူတို့ဘာဖြစ်လို့ထွက်ပြေးလာကြတာလဲ?"

သူတို့ (ကျွန်တော်တို့၊ ရွာသားများ) ကြောက်လို့ထွက်ပြေးလာကြတာပေါ့။

ကြောက်ရွံ့တယ်ဆိုတာ ဘာကိုဆိုလိုတာလဲ?

ဆိုလိုတာက ကျွန်တော်တို့တိုက်ပွဲကိုကြောက်တာပေါ့။ ဒါကြောင့် တိုက်ပွဲကနေလွတ်အောင် ထွက်ပြေးခဲ့တာပေါ့။ ကြားဘူးတဲ့အတိုင်းပဲ၊ ကျွန်ုပ်တို့ကောင်စုတစ်ရပ် ကြားထဲကမြက်က မြေစာပင်ဖြစ်တာပဲလေ။ [အားကြီးသူနှစ်ဦး တိုက်ခိုက်ကြလျှင် ရပ်ကြည့်သူများပါ ထိခိုက်ခံစားရသည်ဟု ကရင်အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်ပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။]"

စောအ---နှင့် စောဘ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ် နှင့် ၃၄ နှစ်) ၊ အ---နှင့် ဖ---ရွာ၊ မယ်ပရူးကျေးရွာအုပ်စု၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵⁰

ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များသည် စခန်းများထဲတွင်ဆက်နေချင်ရသည့် အကြောင်းအရင်းများ ဖော်ပြရာတွင်လည်း ၎င်းတို့ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ထွက်ပြေးလာရသည်ဆိုသော အကြောင်းအရင်းများနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖာပွန်ခရိုင်၊ အီးတူးထ⁹⁵¹ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတွင် လက်ရှိနေထိုင်သူ စောဘ--- က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ယခုလို ပြောပြပါသည်။

"တပ်မတော်က သူတို့စစ်တပ်တွေကို မဆုတ်ပေးဘူးဆိုကတည်းက ကျွန်တော်တို့ပြန်ရင် ကချင်မှာဖြစ်သလို တိုက်ပွဲတွေပြန်ဖြစ်တဲ့အခါ ကျွန်တော်တို့အားလုံး ဒုက္ခထပ်ရောက်မယ်။ ရိုးရိုးသားသားပြောရရင် ဒီရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်စခန်းတွေမှာလည်း ဖိနှိပ်မှုကနေ [စစ်ရေးတိုက်ခိုက်မှု] သိပ်လုံခြုံလှတယ်ရယ်လို့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဖိနှိပ်မှုကနေ [တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားသော နေရာနှင့် နီးကပ်သောကြောင့် တိုက်ခိုက်မှုများကနေ] နည်းနည်းပါးပါး သက်သာရုံပဲရှိပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်တို့ပြန်သွားလို့ တိုက်ပွဲတွေပြန်ဖြစ်တာနဲ့ ကျွန်တော်ဒီကို [အီးတူးထ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်း] ထပ် ပြန်လာနိုင်ချင်မှ ပြန်လာနိုင်တော့မယ်။"

⁹⁴⁸ Source #155; Sources #143 and #146 များတွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," KHRG, တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵¹ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNLA) ၏တပ်မဟာ (၂) ဒေသများကို တပ်မတော်မှတိုက်ခိုက်စဉ် တောင်ငူနှင့်ညောင်လေးပင်ခရိုင်များမှ ထွက်ပြေးလာသောကရင်ရွာသားများအတွက် အီးတူးထပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းကို ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစစ်တပ်၏ထိုးစစ်သည် စစ်အစိုးရ၏မြို့တော်အသစ်ဖြစ်သော နေပြည်တော်ကိုထူထောင်ရန်အတွက် နယ်မြေရှင်းလင်းထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်သည်ဟု ထင်မြင်စရာရှိပါသည်။ အီးတူးထစခန်းသည် ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ဖာပွန်ခရိုင်၊ သံလွင်မြစ်ကမ်းနံဘေးတွင်တည်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလအချိန်အထိ စခန်းသည် ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် ၃၄၀၀ ဦးအတွက် လက်ရှိနေအိမ်ဖြစ်နေရသည်။ ဤစခန်းအတွက် အဓိကအလှူရှင်မှာ The Border Consortium (TBC) ဖြစ်ပြီး ကရင် ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန (KORD) ၏အကူအညီဖြင့်ဆောင်ရွက်သည်။ TBC က ဤပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအတွက် ရန်ပုံငွေမှာ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလအတွက်သာ ရှိတော့သည်ဖြစ်ပြီး ရန်ပုံငွေမရှိတော့သောကြောင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် စခန်းကိုပိတ်ရတော့မည်ဟု ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များကိုပြောပါသည်။ "End of Funding Will Force Ei Tu Hta Karen Displaced Peoples' Camp To Close," Karen News, ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

စောဘ--- (ကျား၊ ၄၂ နှစ်) ၊ စ---ရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵²

စောဘ---အနေဖြင့် မိမိနှင့်မိမိ၏မိသားစု ယခင်ရွာသို့ ပြန်သွားခဲ့ပါက တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားလျှင် အနည်းငယ်ပိုပြီး လုံခြုံသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းသို့ပင် ပြန်လည်ထွက်ပြေးနိုင်ရန် မလွယ်နိုင်ကြောင်း မိမိ၏စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို ရှင်းလင်းစွာဖွင့်ဟပါသည်။ မိမိနှင့်မိမိ၏မိသားစု လုံခြုံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကြီးမားသောညှစ်နှိပ်မှုတစ်ခုကို စောဘ---လုပ်လိုလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် တိုးတက်လာသောတည်ငြိမ်မှုကို ဦးတည်နေလာသော်လည်း လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများအကြား တိုက်ပွဲများသည် ဒေသတွင်း ရိက္ခာသားများအား ဆက်လက်ပစ်မှတ်ထားပြီး သက်ရောက်နေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦး ဖြစ်သူ စောအ--- မှ BGF တပ်ရင်း (၁၀၁၇) မှစစ်သားများ မိမိ၏ရွာသို့ ဝင်လာစဉ် ဖြစ်ပွားခဲ့သော လက်ရှိဖြစ်နေဆဲ တိုက်ပွဲနှင့် ချိုးဖောက်မှုအကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးအား ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့ပါသည်။

"သူတို့က [နယ်ခြားစောင့်တပ်] ကျွန်တော်တို့ကိုပြောတယ်။ 'မင်းတို့ရွာကထွက်ပြေးရင် အိမ်တွေကို မီးတိုက်ပလိုက်မယ်'တဲ့။ ကျွန်တော်တို့ထွက်မပြေးပဲနေတာတောင် သူတို့က ရွာကိုအမြောက်နှိပ်တယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကိုထွက်မပြေးခိုင်းဘူးဆိုမှတော့ ရွာကိုသူတို့မပစ်သင့်ဘူးပေါ့။ သူတို့ရွာထဲကိုသေနတ်တွေနဲ့ပစ်ပစ်မဲ့လို့ သူတို့နဲ့တိုက်နေတဲ့ [ရှိနေသင့်သော] အခြားအဖွဲ့ကိုလည်း ကျွန်တော်တို့မတွေ့ရဘူး။"

စောအ--- (ကျား) ၊ ဘ---ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵³

ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသော တိုက်ပွဲများအကြောင်းနှင့် အိမ်ပြန်ရေးအတွက် အနာဂါတ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဆွေးနွေးတိုင်း ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ ဒုက္ခသည်များ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများပြောကြားသော မလုံခြုံမှုသည်နေရပ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများ ပြန်လည်ရောက်ရှိရေးကို ပိတ်ဆို့နေပြီးသား ဖြစ်နေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ တိုက်ပွဲများပြန်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခသည်များပြန်ရန်အစီအစဉ် မည်သို့ပျက်ပြားသွားကြောင်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ပြောပြပါသည်။

"ဒုက္ခသည်တွေ မြန်မာပြည်ကိုပြန်ဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်ချိန်မှာပဲ ဝိုလ်ဆန်းအောင်အုပ်စု [DKBA] နဲ့ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ တပ်မတော်တို့စတိုက်ကြတယ်။ ဒုက္ခသည်တွေပြန်မယ်ဆိုရင် သူတို့အတွက် အဲဒါတွေက ပြဿနာတွေကိုဖန်တီးတယ်။ တိုက်ပွဲက အချိန်မရွေးပြန်ဖြစ်နေနိုင်တော့ မြန်မာပြည်ထဲကဒေသခံတွေကလည်း ပြန်လာရမယ့် ဒုက္ခသည်တွေအတွက် ပူပန်ကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁵⁴

စစ်တပ်များနီးကပ်စွာရှိနေမှုနှင့် တိုက်ပွဲများကြောင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများအနေဖြင့် အကယ်၍ စစ်စခန်းများနှင့် မြေမြုပ်မိုင်းများကို ဖယ်ရှားပေးပါက ပို၍ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် အိမ်ပြန်နိုင်ကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်

⁹⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
⁹⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw A---, February 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
⁹⁵⁴ Source #152 တွင်ကြည့်ပါ။

အရေးအဖွဲ့ သို့ ရွာသားများက မကြာခဏတင်ပြကြပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်မှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်ရွာသားတစ်ဦး ပြောသည်မှာ -

"ကျွန်တော်ပြောချင်တာက တကယ်လို့ သူတို့ [တပ်မတော်စစ်သားများ] အဝေးကိုရွှေ့သွားရင် ကျွန်တော်တို့နေရာမှာကျွန်တော်တို့ပြန်ပြီးနေနိုင်တယ်။ ကိုယ့်ဒေသမှာလည်း ပြန်ပြီးအလုပ်လုပ်နိုင်မယ်လို့ ကျွန်တော်ပြောချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အဲဒီနေရာကနေ ခွဲလာရတာကြာလှပြီ၊ ကိုယ့်ဇာတိဒေသကို လွမ်းတာပေါ့။ သူတို့က အဲဒီမှာလာနေမှတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း ဘယ်ပြန်ရဲပါ့မလဲ။"

စောစဟ--- (ကျား၊ ၂၆ နှစ်) ၊ စအ--- ရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက် (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵⁵

ဤအခြေအနေကို အီးတူးထစခန်းရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်တစ်ဦးဖြစ်သူ စောအ--- မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထပ်တူပြောခဲ့ပါသည်။

"မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆီက ကျွန်တော်တို့အဓိကလိုတာက [ရွာသားများအတွက်] ကျွန်တော်တို့ဒေသကနေ သူတို့စစ် [တပ်မတော်] စခန်းတွေရွှေ့ပေးဖို့ပဲ။ စခန်းတွေက ရွာနားကိုသိပ်ကပ်နေတော့ ကျွန်တော်တို့⁹⁵⁶ ပြန်ဖို့အတွက် စိတ်ပူပန်မှုကိုဖြစ်စေတယ်။ သူတို့စခန်းတွေကိုရွှေ့ပြီးရင်လည်း သူတို့စစ်စခန်းနားမှာ မြေမြှုပ်မိုင်းတွေထောင်ထားတာကျွန်တော်တို့သိတယ်။ အဲဒါတွေကိုလည်းသူတို့ အားလုံးကိုရှင်းသွားပေးစေချင်တယ်။"

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) ၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵⁷

ထို့အပြင် ပြန်လိုသော နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏အိမ်များအတွင်း လုံခြုံမှုကိုခံစားချင်သည့်အပြင် မိမိတို့အတွက် လုံခြုံသောလယ်ယာမြေများရရှိနိုင်မှ သို့မဟုတ် မိမိတို့အတွက် အထောက်အကူပြုပြီး အလုပ်အကိုင်ပေးနိုင်သော အခြားပြောင်းလဲလုပ်စရာ စားဝတ်နေရေးအခွင့်အလမ်းများ ရှိမျှသာလျှင် ပြန်နိုင်မည်ဟု အသိပေးဖော်ပြကြပါသည်။⁹⁵⁸ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်ရှိဖြစ်နေဆဲဖြစ်သော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်သောနေရာများနှင့် နီးနေသောနေရာများတွင် လုံခြုံမှုကင်းမဲ့နေခြင်းကြောင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးမှုမှာလည်း လုပ်ဆောင်နိုင်ခြေရှိသော ရွေးချယ်မှုတစ်ခုမဟုတ်ဟု မကြာခဏအမြင်ရှိကြသည်။ အီးတူးထ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းနေ စောအ--- မှ လုံခြုံမှုအခွင့်အလမ်းများအတွက် မသေချာမှုများကို အောက်ပါကဲ့သို့ပြောပြသည်။

"အခုကျွန်တော်တို့ရွာမှာ ကျွန်တော်သိရသလောက်ပြောရမယ်ဆိုရင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးကြီးမားမားဘာမှမရှိဘူး။ အဲဒီမှာ တောင်ယာနဲ့ လယ်လုပ်ငန်းပဲရှိတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတပ်မတော် [စစ်တပ်] စခန်းတွေနဲ့နီးနေတော့ လွတ်လွတ်လပ်လပ်လည်း လုပ်လို့မရဘူး။"

စောအ---၊ (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) ၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁵⁹

တပ်မတော်အနီးအနားတွင် ကြောက်ရွံ့စွာ နေနေရသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ အခြေအနေများမှာ မည်သို့မျှတိုးတက်လာမှုမရှိကြောင်း လယ်ယာများသို့ ပြန်သွားပြီးအလုပ် ပြန်လုပ်သော သူများထံမှလည်း ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခ

⁹⁵⁵ Source #11. တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵⁶ ယခင်ကထုတ်ဝေခဲ့သောမှတ်တမ်းမှ အရပ်သားများဆိုသည့် စကားလုံးကို တိုတောင်းစေရန် ဖြုတ်ခဲ့လိုက်သည်။

⁹⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," KHRG, တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," နှင့် "Hpapun Interview: Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁵⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

သည်များက ပြန်ကြားကြရပါသည်။⁹⁶⁰ ဥပမာအားဖြင့် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ပြောဆိုသည်မှာ -

"တောင်ယာတွေလို အလုပ်လုပ်တဲ့နေရာပတ်ဝန်းကျင်မှာ [ရွာသားတွေက] ပြဿနာတွေ ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရတယ်။ တချို့လူတွေက [ရွာသားများ] သူတို့မူလနေရာကိုပြန်သွားပြီး သူတို့လယ်ယာတွေမှာ လုပ်ကိုင်စားသောက်ဖို့သွား ကြပေမဲ့ သူတို့ ကြောက်ရွံ့မှု၊ စိုးရိမ်မှုတွေနဲ့ နေနေရတယ်။ နေရော၊ ညရော သူတို့ [တိုက်ပွဲအခြေအနေပေါ်တွင်] အမြဲတမ်း သတိထားနေရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁶¹

နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု

တိုက်ပွဲများသည် ၎င်းတို့၏လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်လိမ့်မည်ဟု နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများ ကြောက်ရွံ့သည့်နည်းတူ မြန်မာပြည်သို့ပြန်လိုသော နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများသည် ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုရှိပါမှ မိမိတို့အနေဖြင့် လုံခြုံမှုကိုခံစားရမည်ဟု ဖော်ပြကြပါသည်။ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်အများအပြားသည် မြန်မာပြည်နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မိမိဘဝပြန် လည်ထူထောင်ချိန်တွင် လုံခြုံမှုအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့်အတွက် ပူပန်မှုရှိနေကြပါသည်။ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် အခြေအနေပေါ်တွင် ယုံကြည်မှုနည်းပါးပြီး အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် လုံလောက်စွာ ဆောင်ရွက်နေသည်ဟု မယုံကြည်ကြပဲ လက်ရှိဖြစ်နေဆဲ တိုက်ပွဲများကို မီးလောင်ရာလေပင့်ဖြစ်ကာ မိမိတို့နေရပ်ပြန်ပါက မိမိတို့၏လုံခြုံမှုကို ထိပါးမည်ဟု ပူပန်ကြသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား ယုံကြည်မှုနှင့် နားလည်မှုကို တည်ဆောက်စေချင်ပြီး၊ သို့မှသာလျှင် ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များ လုံခြုံစွာပြန်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အနာဂတ်မျိုးဆက်များအနေဖြင့်လည်း ထိုဒုက္ခများကို ဆက်လက် မခံစားရတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နေရပ်ပြန်ရေးတွင် လုံခြုံရန်နှင့် အောင်မြင်ရန်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု ရရှိမှသာလျှင် နေရပ်ပြန်နိုင်မည်ဖြစ်ပါမည်။ အောက်ပါတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးနှင့် အီးတူးထပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခ သည်စခန်းရှိ ရွေ့ပြောင်းခံရွာသားများအကြား ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

"အိမ်ပြန်ဖို့ကို ခင်ဗျားဘယ်လိုထင်သလဲ။"

ဒီအိမ်ပြန်ဖို့ကိုစွန့်ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော့်အမြင်ကတော့ - ကျွန်တော်တို့မွေးရပ်မြေကို ကျွန်တော်တို့ပြန်ချင်တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အခုနိုင်ငံရေးအခြေအနေကြည့်ရတာ သံသယ ကြီးကြီးမားမားဖြစ်စေတယ်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုကိုကြည့်ရင် အခုသိပ်မကြာသေးခင်က နောက်အစိုးရတစ်ခုက အာဏာရသွားတယ်လေ။ ပြီးခဲ့တဲ့လက သူတို့ [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] ၂၁ရာစု ပင်လုံညီလာခံလုပ်သွားတယ်။⁹⁶² အဲဒီအစည်းအဝေးကြီး [ပင်လုံညီလာခံ]ပြီးတဲ့နောက် ကျွန်တော်တို့ပြန်ကြည့်တော့ [အခြေအနေကို] တိုင်းရင်းသား

⁹⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Ongoing militarisation in southeast Myanmar," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁶¹ Source #83. တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁶² ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၃၁ ရက်နေ့က နေပြည်တော်တွင်ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ဤသည်မှာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် သဘောတူညီမှုတရပ်သို့ရေ့ ရသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားအင်အားစုများအကြား ညှိနှိုင်းအဖြေရှာမှုတွင် အရေးပါသောခြေလှမ်းတရပ်အဖြစ် အမှတ်အသားပြုခဲ့ပါသည်။ ဤညီလာခံသည် ဗြိတိသျှထံမှ မြန်မာပြည်လွတ်လပ် ရေးကို ရစေခဲ့သည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် သမိုင်းဝင် ပထမအကြိမ်ပင်လုံညီလာခံကို ဆက်ခံကျင်းပခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ "Myanmar's Suu Kyi kicks off peace conference with appeal for unity," Reuters, ၃၁ ရက်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

ဒေသတွေမှာ တိုက်ပွဲတွေပိုများလာတယ်။⁹⁶³ အထူးသဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်မှာရော၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းမှာရော၊ ကရင်ပြည်နယ်မှာရော ဖြစ်တယ်။ [တိုက်ပွဲတွေကြောင့်]⁹⁶⁴ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်တွေ များလာတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့အတွက်က ကျွန်တော်တို့နေရပ်ပြန်ဖို့အတွက်ကိုကြည့်ရင် [အီးတူးထစခန်းကနေထွက် သွားရမယ်ဆိုရင်] နိုင်ငံရေးအခြေအနေတွေက မတည်ငြိမ်နေသေးတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ သံသယတွေအများ ကြီးရှိတယ်။ အဲဒါ ကျွန်တော်တို့အတွက်စိုးရိမ်စရာပဲ။

ခင်ဗျားပြန်သွားရမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားအတွက် အကြီးမားဆုံးစိုးရိမ်မှုက ဘာဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ထင်သလဲ။

ကျွန်တော်တို့အတွက် အကြီးမားဆုံး စိုးရိမ်မှုကတော့ လုံခြုံမှုပဲ။ တိုင်းပြည်အစိုးရနဲ့ KNU အကြားက တစ်နိုင်ငံလုံး ဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုကို ကြည့်လိုက်ရင် ဒါ...ကျွန်တော်တို့ကို ကျေနပ်မှုမဖြစ်စေဘူး။ ဒီတော့ ကျွန်တော်တို့အမြင်မှာ တိုက်ပွဲတွေပြန်ဖြစ်ရင် အရင်ကကြုံခဲ့ရတဲ့ အခြေအနေထက်ပိုဆိုးမယ့်အခြေအနေကို ပြန်ပြီးရင်ဆိုင်ရမယ်ထင်တယ်။”

စောအ၊ (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) ၊ ဘ---ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁶⁵

စောအ--- ဖော်ပြသော မြန်မာပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးသည် ဆတ်ဆတ်ထိမခံနိုင်သော အခြေအနေတွင်ရှိ သည်ဆိုသည်မှာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအကြားတွင် ဘုံသဘောတူညီသော ခံစားမှုအမြင်ဖြစ်နေပေသည်။ အခြားသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်တစ်ဦးကလည်း နေရပ်ပြန်ရေးတွင် ခရီးအောင်မြင်ရန်အတွက် အောက်ပါအတိုင်း ကြွေးကြော်ခဲ့သည်။

"အခုလက်ရှိမှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူတွေအတွက် အရေးကြီးဆုံးအချက်က မိသားစုတစ်ခုတိုင်း မိမိတို့အနာ ဂါတ်အတွက် မိမိတို့၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကို ပုံဖော်ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့ဖြစ်တယ်။ ဒါ့အပြင် ကျွန်တော်တို့ဘာသာကျွန် တော်တို့ ကာကွယ်ခံနိုင်ဖို့ ခေါင်းဆောင်မှု၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဘာသာရေးအကြောင်းတွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ တိတိကျကျပ ဟုသတနဲ့နားလည်မှုတွေကျွန်တော်တို့ရရှိဖို့လိုတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကရင်တွေအတွက်ကျွန်တော်အလိုချင်ဆုံးအရာက ညီညွတ်ကြဖို့ဘဲ။ ကရင်လူမျိုးတွေမညီညွတ်ဘူးဆိုရင် အုပ်စုတွေကြားထဲမှာ [ကရင်လူမျိုး] တင်းမာမှုတွေပိုများ လာမယ်။ ကရင်တွေ ပိုသွေးကွဲလာမယ်၊ ငြင်းခုံကြမယ်၊ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်ဆန့်ကျင်ကြမယ်။ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်တွေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ပြည်သူတွေရဲ့ အနာဂါတ်တွေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ဖို့အတွက် အခြေခံအကျဆုံးအရာတွေကတော့ ညီညွတ်ဖို့၊ နားလည်မှုဖန်တီးဖို့ နဲ့ အားလုံးပါဝင်တဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ဖို့ဘဲ။”

စောဘ--- (ကျား၊ ၄၂ နှစ်) ၊ ခ---ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁶⁶

ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုစလုံးတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များသည် မြန်မာပြည်၏ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုအပေါ် စိုးရိမ်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လက်ရှိတိုက်ပွဲများနှင့် ရွာသားများအပေါ် ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့စေမှုများကို ဖြစ်စေသည့် အစိုးရထက်စာလျှင် ရွာသားများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ပေးပြီး ရွာသားများ၏လုံခြုံရေးကို ရှေးရု၍အလုပ်လုပ်သည့် အစိုးရနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကိုသာ လိုချင်တော့သည်။ စောဘ--- မှ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်မှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေနိုင်မည့် တစ်နည်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံသားများအကြား ပညာရေးနှင့် လူမှုဘဝ ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းကို မြှင့်တင်ရန်သာဖြစ်သည်ဟုဆိုပြီး ညောင်လေးပင်ခရိုင်မှ စောစဂ--- ကမူ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့်

⁹⁶³ ပင်လုံညီလာခံ၏ တိုက်ရိုက်ရလဒ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟု မယူဆနိုင်သော်လည်း တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် ရဲဖန်ရဲခါတိုက်ပွဲများ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်။

⁹⁶⁴ “More than 3,000 villagers flee escalating conflict in Karen State,” The Irrawaddy, ၁၂၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁶⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw A---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁶⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Interview: Saw B---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

KNU တို့သည်ရွာသားများ၏ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့်လုံခြုံမှုကို အမှန်တကယ် သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ပေးရမည်ဟု ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊နိုဝင်ဘာလတွင်အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

"ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး (၂၀၁၂ ခုနှစ်) မတိုင်ခင် ပဋိပက္ခကာလတုန်းက ပြည်သူတွေ၊ ခေါင်းဆောင်တွေအများကြီးသေကြေခဲ့ကြရတယ်။ စစ်ပွဲကြောင့် ရွာသားအများကြီး ဒုက္ခသည်စခန်းတို့၊ အခြားနိုင်ငံတွေတို့ ထွက်ပြေးကုန်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ရွာသားတွေအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအခွင့်အလမ်းတွေ ပိုဖွင့်ပေးပါလို့ အစိုးရ၊ရပ်စဲလုံးကိုအကြံပေးချင်တယ်။ KNU နဲ့မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတစ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အကြား ယုံကြည်မှုပိုတည်ဆောက်ဖို့နဲ့ ကတိတွေမချိုးဖျက်ကြဖို့ နှစ်ဖွဲ့စလုံးကို အကြံပေးတင်ပြတယ်။ ကျွန်တော်တို့မြေးတွေရဲ့မျိုးဆက်အချိန်ကျရင် အဲဒီလိုလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေဖြစ်နေတာကို မမြင်ချင်တော့ဘူး။"

စောစဂ-၁-၁ (ကျား၊ ၂၄ နှစ်) စက-၁-၁ ရွာ၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ဖက်ခြမ်း။ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁶⁷

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များနှင့် ဒုက္ခသည် အများအပြားတို့သည် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများအတွင်း⁹⁶⁸ နှင့် မြန်မာ၊ KNU မူဝါဒများအောက်တွင်⁹⁶⁹ ၎င်းတို့အား အာမခံထားသည့် လုံခြုံစွာ နေရပ်ပြန်ဖို့အရေးကို မခံစားရဟု ထုတ်ဖော်ကြသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရပါသည်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားအများအပြားသည် နေရပ်သို့ပြန်လိုကြသည် သို့သော် လုံခြုံရှိသည့် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် အစိုးရတရပ်ကိုသာ လိုလားကြပါသည်။ ၎င်းတို့ထွက်ပြေးလာမီအချိန်တွင် ကြာမြင့်စွာခံစားခဲ့ရသည့် ၎င်းတို့၏အမှတ်ရစရာများ၊ ဖြစ်ပွားနေဆဲစနစ်တကျ ချမှတ်ထားသောတိုက်ပွဲများ၊ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတစ်လျှောက် ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သော ချိုးဖောက်မှုများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များနှင့် ဒုက္ခသည်များ မှ ၎င်းတို့အပြန်ခရီးအပေါ် စိုးရိမ်မှုများလွှမ်းမိုးနေပါသည်။ တပ်မတော်မှ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ဆင်းရဲပင်ပမ်းမှုများဖြစ်စေခြင်းတို့ဖြင့် ရွာသားများကို တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထား လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။⁹⁷⁰ ယခုအခါတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြီးနောက်တွင်တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ အရပ်သားနယ်မြေများမှ ဆုတ်ခွာသွားရမည့်အစား ၎င်းတို့သည် တိုင်းရင်းသားများ အခိုင်အမာနေထိုင်သည့် ဒေသများထဲသို့⁹⁷¹ အထူးသဖြင့်အကျိုးအမြတ်ဖြစ်နိုင်သောဖွံ့ဖြိုးရေးနေရာများသို့⁹⁷² ပို၍တိုးဝင်နေရာယူလာနေကြပြီး ရွာသားများကို ပြဿနာများဖြစ်စေကာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များနှင့်

⁹⁶⁷ Source #161. တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁶⁸ ဒုက္ခသည်များ နှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးဆုံးအထောက်အထားသည် ပင်ဟီးရီး၏ အခြေခံမူများဖြစ်သည်။ ပေါလို ဆာဂျီယို ပင်ဟီးရီး၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ ဒုက္ခသည်များနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောသူများဆိုင်ရာ အိမ်ရာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုပြန်လည်ပေးအပ်ရေး မူဝါဒများ၊ ဩဂုတ်လ ၂၀၀၅ ခုနှစ် (ဤနေရာမှစ၍ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမူများဟုသုံးစွဲသွားမည်။) ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိပေးကာ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ပြည်စုံသော၊ ဆန္ဒခွဲမပါသည့် သတင်းအချက်အလက်များရရှိမှုအပေါ်အခြေခံသည့် (အခြေခံမူ အမှတ် ၁၀) လုံခြုံ၍ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် နေရပ်ပြန်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိရမည်။ အခြေခံမူ အမှတ် ၂ ကဖော်ပြသည်မှာ "အားလုံးသော ဒုက္ခသည်များနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောသူများသည် တရားလက်လွတ် သို့မဟုတ် တရားဥပဒေနှင့်အညီမဟုတ်ပဲ ဖယ်ရှားခြင်းခံရသော အိမ်ရာ၊ မြေ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ၎င်းတို့မှပြန်လည်ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်"ဟုဖြစ်သည်။ **The Pinheiro Principles**, "United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons," ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ လက်အောက်ခံကော်မရှင်၊ ၁၁ ရက်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ်။

⁹⁶⁹ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီ (NLUP) နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ၏မြေယာပေါ်လစီနှစ်ခုလုံးတွင် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမူများတွင်ဖော်ပြထားသောအချက်များပါဝင်သည့် နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံးလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများနှင့်အညီ ပြန်လည်ပေးအပ်မှုနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။

⁹⁷⁰ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း ၂ ကိုကြည့်ပါ။ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများ - ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျားမ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း နှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း။

⁹⁷¹ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း ၁။ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း ကိုကြည့်ပါ။

⁹⁷² "Karen State September 2016 Conflict The Real Motivations behind Renewed War," Karen Rivers Watch, စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ "Fighting 'directly linked' to Hat Gyi Dam Project - Claim Karen Leadership," Karen News, ၅ ရက်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နှင့် "Karen Villagers - 'We Lost Everything In Asia Highway Conflict,'" Karen News, ၂၇ ရက်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တွင်ကြည့်ပါ။

ဒုက္ခသည်များပြန်ရန်အတွက် လုံခြုံသည်ဟူသောစိတ်ခံစားမှုနှင့် ပြန်ချင်စိတ်ရှိရန်အတွက် အတားအဆီးဖြစ်နေသည်ဟု ရွာသားများက ပြောဆိုကြပါသည်။ စစ်တပ်နှင့်နီးကပ်စွာ ရှိနေခြင်းသည် မိမိတို့အတွက်အန္တရာယ်ရှိစေပြီး မိမိတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မြန်မာပြည်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းစွာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်စွမ်းကို ခြိမ်းခြောက်နေသည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များမှ ခံစားနေကြရသည်။ တပ်မတော်မှ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ဆောင်နေသည့် အချိန်ကာလအတွင်းမှာပင် ဒေသတွင်း ကင်းလှည့်မှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသောကြောင့် ရွာသားများမှာ ၎င်းတို့ရွာအနားတဝိုက်ခရီးသွားရန်နှင့် ၎င်းတို့၏လယ်ယာများတွင် အလုပ်လုပ်ရန်ကိုပင် ကြောက်ရွံ့နေရဆဲဖြစ်ပြီး ဝင်ငွေရရှိနိုင်မည့် အခြားအပြောင်းအလဲနည်းလမ်းများကလည်း မရှိဖြစ်နေပေသည်။⁹⁷³ ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်လုံး ရွာသားများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားခဲ့သည့် တပ်မတော်သည် ရွာသားများ၏ လက်ရှိကြောက်ရွံ့မှုကိုလည်း ဆက်လက်ပုံသွင်းနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏ စစ်စခန်းများကိုရွှေ့ပြောင်းသွားပါမှ၊ ရွာသားများအတွက်အကာအကွယ်ပေးမှုများရှိလာပါမှ၊ တရားမျှတမှုကိုလွယ်ကူစွာရရှိနိုင်ပါမှ၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် နားလည်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ပါမှ၊ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) များနှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနှင့် လုံခြုံစွာဖြင့် နေရပ်ပြန်နိုင်ပြီဟု ခံစားရမှာဖြစ်ပေသည်။

စစ်တပ်မှချိုးဖောက်မှု

ဤနေရပ်ပြန်ရေးကိစ္စသည် လက်တလောက်ကိစ္စမဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ပါက တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ချိုးဖောက်မှုများကြုံနိုင်သည့် အန္တရာယ်အပေါ် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် တင်ပြပြောဆိုနေခဲ့ပါသည်။ ဘားအံခရိုင်မှ ရွာသားတစ်ဦးသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် နေရပ်ပြန်ရေးအခြေအနေအလားအလာကြုံတွေ့မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြောဆိုသည်မှာ-

"မသွားဘူး၊ ကျွန်တော် [ကရင်ပြည်နယ်ကိုပြန်ရန်] မသွားရဲဘူး၊ ရွာသားတွေက⁹⁷⁴ ပေါ်တာပြန်လိုက်ရမှာကိုကြောက်နေတယ်။ အရင်တုန်းက ကျွန်တော် နအဖ [တပ်မတော်] ဆီမှာပေါ်တာလိုက်ထမ်းခဲ့ဖူးတယ်။ ရိက္ခာတွေ၊ လက်နက်ခဲယမ်းတွေ ကျွန်တော်သယ်ရတယ်။ တကယ်လို့ DKBA နဲ့ နအဖက ချိုးဖောက်တာမရှိဘူးဆိုရင်တော့ ကျွန်တော့်အိမ်ကိုကျွန်တော်ပြန်မယ်။ အမှန်တကယ်တော့ ကျွန်တော်တောင်ယာလဲ ခုတ်လို့မရတော့ ဒီနိုင်ငံမှာ [ထိုင်းနိုင်ငံ] မနေချင်ပါဘူး။"

စောဂ--- (ကျား၊ ၃၀ နှစ်) ဝ--- ရွာ၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်း၊ (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁹⁷⁵

အခြားဒုက္ခသည်များကလည်း အလားတူစိုးရိမ်မှုများနှင့် ပတ်သတ်ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစီရင်ခံ သည့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ပြောခဲ့ကြသည်။

"သူတို့တွေ အိမ်ကို ပြန်ချင်ကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အတင်းအဓမ္မစစ်သားစုဆောင်းတာ၊ အထမ်းလိုက်ခိုင်းတာ၊ မိုင်းတွေရှိတဲ့နေရာတွေမှာ အမှတ်အသားမလုပ်ထားတာတွေ အစရှိတဲ့ပြဿနာတွေကို စိတ်မပူရဘူးဆိုတာ သေချာတော့မှသာ ပြန်နိုင်လိမ့်မယ်။"

စောဂ--- (ကျား၊ ၃၀ နှစ်) ဝ--- ရွာ၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)⁹⁷⁶

⁹⁷³ Source #92. တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁷⁴ 'ရွာထဲတွင်' ဟူသောစကားလုံးကို ဝါကျတိုစေရန်အတွက် မူလပုံနှိပ်ထားသောပုံစံမှ ဖြုတ်ထားခဲ့သည်။

⁹⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Abuse in Pa'an District, Insecurity in Thailand: The dilemma for new refugees in Tha Song Yang," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Abuse in Pa'an District, Insecurity in Thailand: The dilemma for new refugees in Tha Song Yang," တွင်ကြည့်ပါ။

၁၉၉၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်အလွန်များတွင် လက်နက်ကိုင်များ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့် နောက်ပိုင်းတွင်ဖြစ်ပေါ်လာသော DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့သည် အတိုက်အခံများကို နှိမ်နင်းရန်နှင့် ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၏ ခုခံမှုကိုအားနည်းစေရန်အတွက် ရွာသားများကို ရည်ရွယ်၍ဦးတည်ပစ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် ရွာသားများထံမှ လုပ်အားနှင့် စစ်သားသစ် တောင်းဆိုရုံသာမက ၎င်းတို့၏အိမ်များ၊ စိုက်ခင်းများကိုမီးရှို့ခြင်း၊ အစားအသောက်ရိက္ခာများကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊^{၉၇၇} နှင့် ၎င်းတို့ရွာကို မြေမြုပ်မိုင်းများဖြင့် ထောင်ချောက်ဆင်ခြင်းများတို့ကိုပါ ပြုလုပ်သည်။^{၉၇၈} ထို့အပြင် ရွာသားများသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာမက အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ရွှေ့ပြောင်းပြေးလွှားရပြီး ရွာပြန်လာကာအိမ်ဆောက်လိုက်၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များရွာကို ပစ်မှတ်ထားပြန်လာလျှင်လျှင်ထွက်ပြေးပြန်လိုက်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့ရပုံများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သို့သက်သေထွက်ဆိုကြပါသည်။^{၉၇၉}

၎င်းတို့၏ရွာများကိုမီးရှို့ခြင်းများအပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များသည် စစ်တပ်၏အခြားပုံစံများဖြင့် အနှောက်အယှက်ပြုမှုများကိုလည်း ခံစားတွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ အကယ်၍၎င်းတို့ရွာ သို့မဟုတ် အနီးအနားတွင်တိုက်ပွဲများဖြစ်လျှင် တပ်မတော်က ရွာသားများကို မကြာခဏ ၎င်းတို့တပ်စခန်းများအနီးသို့အတင်းအကြပ် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများပြုလုပ်ကြသည့်အပြင်^{၉၈၀} ရွာသားများကို ကရင်သူပုန်များအား ကူညီ၍လက်ခံထားပေးသည်ဟု အမြဲလိုလိုစွဲအပြစ်တင်လေ့ရှိကြသည်။^{၉၈၁}

"၁၉၉၂ ခုနှစ် ဧပြီလကုန်လောက်က နဝတ [တပ်မတော်] စစ်သားတွေ ကျွန်တော်တို့ရွာကိုရောက်လာပြီး ၃ ရက်တွင်းရွှေ့ ပေးရမယ်လို့ပြောတယ်။ သူတို့ပြောတာက 'ဒီကရွာသားတွေမကောင်းဘူး ကရင်တပ်တွေကို သတင်းပေးတယ်၊ အဲဒီတော့သူတို့က ကျုပ်တို့လူညှဉ်ကင်းတပ်တွေကိုလာလာတိုက်ရော၊ အဲဒါအတွက်ကြောင့် ခင်ဗျားတို့ရွှေ့ ပေးရမယ်တဲ့။' သူတို့ကျွန်တော်တို့အိမ်တွေကို ဖျက်ဆီးခိုင်းတယ်၊ အဲဒါကိုလာပြီးစောင့်ကြည့်နေတယ်၊ ပြီးတော့ကျွန်တော်တို့ကို သစ်ချဆိပ်ဘက်နေရာသစ်ကို အတင်းပြောင်းခိုင်းတယ်။ အိမ်မှာရှိတဲ့ ဘယ်ပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ခုကိုမှ ကျွန်တော်တို့ယူသွားလို့မရဘူး။ ကျွန်တော်တို့ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့် ကျွန်တော်တို့မွေးမြူထားတဲ့ တိရစ္ဆာန်တွေယူသွားဖို့တောင် အရမ်းခက်ခဲခဲ့ရတယ်။"

ပဲခူးဒေသအရှေ့ပိုင်း၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ် ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး၏ ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာမှ အမည်မဖော်လိုသူရွာသားတစ်ဦး၏ပြောဆိုချက်ကို ကောက်နုတ်သုံးစွဲထားသည်။ (၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။)^{၉၈၂}

ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်လုံးတပ်မတော်နှင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ရွာသားများကိုအကြမ်းဖက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှုနှင့် ကျယ်ပြန့်သောအတိုင်းအတာရှိသည့် အခြားမျိုးဖောက်မှုများဖြင့် အန္တရာယ်ပြုခြင်းကြောင့် ရွာသားများထွက်ပြေးရပြီး ရွှေ့ပြောင်းစခန်းများနှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင်ခိုလှုံရစေသည်။ ထိုအတိတ်ကာလများမှ ချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ သက်ရောက်မှုများနှင့် အမှတ်ရစရာများကိုရင်ဝယ်ပိုက်တွယ်ထားရသော ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုအခြေအနေများက ၎င်းတို့ပြန်ရန်အတွက် တွန့်ဆုတ်မှုများဖြစ်ကာ လွှမ်းမိုးထားနေဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများအနေဖြင့် အတိတ်နှင့်လက်ရှိကာလဖြစ်နေဆဲဖြစ်သော စစ်ဖက်ဆိုင်

^{၉၇၇} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "REPORTS FROM THE KAREN PROVINCES," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၉၇၈} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN VILLAGES: FAR SOUTH," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "INTERVIEWS FROM NORTHERN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၉၇၉} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Saw B---, October 2016," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN VILLAGES: FAR SOUTH," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၉၈၀} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "CONTINUING SLORC ACTIONS IN KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၉၈၁} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Relocation in Kyauk Kyi Township," တွင်ကြည့်ပါ။
^{၉၈၂} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Relocation in Kyauk Kyi Township," တွင်ကြည့်ပါ။

ရာချိုးဖောက်မှုများနှင့် နှောက်ယှက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့ပြန်လျှင် ၎င်းတို့၏လုံခြုံမှုကို အာမခံနိုင်မည်ဟု မခံစားကြရပါ။ ရွှေ့ပြောင်းခံရှာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အလားအလာအမြင်များကို အောက်ပါအတိုင်းမျှဝေ၍ မျှော်လင့်နေကြပါသည်။

"လူတော်တော်များက [အခြေအနေကို] သိကြတယ်။ ပြီးတော့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကို ကရင်ဒေသထဲမှာရှိတဲ့ သူတို့ရဲ့ စစ်သားတွေကိုပြန်ခေါ်သွားပြီး သူတို့စခန်းတွေကိုရွှေ့သွားဖို့ဖိအားပေးကြမယ်ဆိုရင် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ရတဲ့ကျွန်တော်တို့ရွာသားတွေ [ကျွန်တော်တို့ဒေသမှာ] ပြန်နိုင်ပြီး လွတ်လွတ်လပ်လပ်လုပ်ကိုင်စား သောက်လို့ရမယ်။"⁹⁸³

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်) ဘ---ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁸⁴

မြောက်မြားစွာသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs)နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် အိမ်ပြန်ချင်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့ဘဝသစ်ကို စနိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းများရှိ၍ လုံခြုံစွာနေထိုင်လိုကြသည်။ အတိတ်ကာလက ၎င်းတို့၏ခံစား ရမှုများအပေါ် အဓိကတာဝန်ရှိသည့် တပ်မတော်အစရှိသူတို့၏စစ်စခန်းများရှိသည့် ၎င်းတို့ပြန်မည့်နေရာများအနီးတွင် တည်ရှိနေသည့်အတွက် ကြောက်ရွံ့မှုများရှိပြီး ပြန်ရန်ငြင်းဆန်ခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခ သည်(IDPs)နှင့် ဒုက္ခသည်များက ပြောဆိုတင်ပြချက်အရ သိရှိနားလည်ရပါသည်။

ခ။ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း

မြေနှင့်အိမ်ရာ

"ကျွန်တော်တို့တတွေဟာ တသွေးတသားတည်းဖြစ်တဲ့[အားကောင်းကောင်းဆက်နွယ်နေတဲ့]ကရင်လူမျိုးဖြစ်တော့ အဝေးကကျွန်တော်တို့ရဲ့ လူတွေကို [နေထိုင်ဖို့] ကျွန်တော်တို့ပြန်လာစေချင်ပါတယ်။ တကယ်လို့သူတို့ပြန်လာရင် သူတို့နေထိုင်ဖို့ နေရာလေးတနေရာရမှ သူတို့လဲ ငြိမ်းချမ်းတော့မှာပေါ့။"⁹⁸⁵

စောအ---(ကျား၊ ၅၀ နှစ်) ၊ ဘ---ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။)⁹⁸⁶

ဒုက္ခသည်များပြန်ပို့ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များပြန်လာခြင်းကိစ္စတွင် ပြန်လာသူများအတွက် မြန်မာပြည်တွင် ၎င်းတို့ဘဝပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်စွမ်းကို သေချာစေရန် မြေယာပြန်လည်ရရှိရန်လိုပါသည်။ အတိတ်ကာလနှင့် လက်ရှိအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မြေယာအငြင်းပွားမှုများသည် စခန်းများအထဲတွင်ရှိ နေသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့အနာဂတ်ကို ပူပန်နေရ သောကြောင့် ယခုအခါတွင် စိုးရိမ်နေရသောအခြေအနေဖြင့်နေနေရပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားအများစုအနေဖြင့် ၎င်းတို့မိသားစုများကို လယ်ယာလုပ်ငန်းအသေးစားများဖြင့် ၎င်းတို့ဖာသာထောက်ပံ့ နေရသည်ဖြစ်ရာ ရွှေ့ပြောင်းစခန်းများနှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းများမှ ထွက်ခွာရန်ရွေးချယ်သင့်သည်ဆိုပါက ၎င်းတို့၏ဘဝအဓိပါယ်ကို သေချာစေနိုင်သောမြေယာသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပေါ်လစီများမှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များအတွက် မြေယာနှင့်

⁹⁸³ မူလပုံနှိပ်ဖော်ပြထားသော ကောက်နုတ်ချက်ကိုပိုမိုရှင်းလင်းနိုင်စေရန်အတွက် အနည်းငယ်မျှသော တည်းဖြတ်မှုကို ပြုလုပ်ထားပါသည်။

⁹⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁸⁵ မူလပုံနှိပ်ဖော်ပြထားသော ကောက်နုတ်ချက်ကိုပိုမိုရှင်းလင်းနိုင်စေရန်အတွက် အနည်းငယ်မျှသော တည်းဖြတ်မှုကို ပြုလုပ်ထားပါသည်။

⁹⁸⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Interview: Saw A---, August 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

အိမ်ရာအတွက်အခွင့်အရေးကို⁹⁸⁷ အာမခံထားသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ဥပဒေအရချည်နှောင်မှုရှိသော ကတိကဝတ်ပြုမှုများကို ပြည့်ဝစွာလုပ်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသေးချေ။

ဤအခန်းတွင်ပါဝင်သော မြေယာနှင့်ပါတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များပြန်လာသောအခါတွင် ၎င်းတို့မြေယာများ ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများကို အလေးအနက်ထား ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းက ရွာများကို တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရွာသားများ နေရပ်စွန့်ခွာခဲ့ကြရပြီး ၎င်းတို့အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဖြင့် ရှင်သန်နိုင်ခြင်းနည်းလမ်းများ ပျောက်ဆုံးခဲ့ရသည်။ မြေသိမ်းဆည်းခံရခြင်းအိမ်များ၊ ရွာများကိုစစ်တပ်မှမီးရှို့ခြင်း သို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏မြေနေရာမှ စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။⁹⁸⁸ ရွှေ့ပြောင်းခံရသောရွာသားများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းစခန်းများနှင့်ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ယခုကဲ့သို့ခိုလှုံနေခဲ့ပြီးသည့်အချိန်များမှာပင်၊ တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့၏မြေများကို မြေလွတ်မြေလပ်⁹⁸⁹ ဟုသတ်မှတ်၍သိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် တချို့အခြေအနေများတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုကို အခြားရွာသားများအား လွှဲပြောင်းပစ်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ယခုအခါ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်းသို့ပြန်ရန် အလားအလာများနှင့် ရင်ဆိုင်ရချိန်တွင် ၎င်းတို့၏သက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုလုပ်ငန်းအတွက် ၎င်းတို့၏ ယခင်အိမ်များသို့ပြန်နိုင်မည်လော သို့မဟုတ် မြေယာအသစ်များကိုရနိုင်မည်လော ဆိုသည့်အပေါ် သေချာမှုရှိမနေပါ။ အဆိုပါအကြောင်းအရာများက ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအားပြန်နိုင်စွမ်းကို တားမြစ်နေသည်နှင့်တပြိုင်နက် ပြန်လာသူများကိုထောက်ပံ့ရန်နှင့် မြေယာ၊ အိမ်ရာများကိုပေးအပ်ရန်အတွက် အစိုးရ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများက အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်နေသည်ဟူသော မျှော်လင့်နိုင်သည့်အချို့အခြေအနေအား ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပြသည်ကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤကိစ္စအများစုအားလုံးတွင် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများထဲတွင် လိုအပ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြစ်သော ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများ ၎င်းတို့၏မူလ မြေနေရာများသို့ပြန်ရေးကို ထိုနည်းလမ်းများက အထောက်အကူပြုမနေပါ။

ဆုံးရှုံးခြင်းများ

၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ကတည်းက ၎င်းတို့မြေယာများနှင့် ဆယ်စုနှစ်ချီ၍ အချိန်အတော်ကြာဝေးကွာခဲ့ရသည့် မရေမတွက်နိုင်သော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည် အမြောက်အမြားရှိသကဲ့သို့ အဆိုပါ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသများမှ ထွက်ပြေးလာစဉ်ကတည်းကပင် ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို ဆုံးရှုံးနေခဲ့ကြရသည်။⁹⁹⁰ တချို့သော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း

⁹⁸⁷ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီ နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ၏မြေယာပေါ်လစီနှစ်ခုလုံးတွင် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများတွင် ဖော်ပြထားသောအချက်များပါဝင်သည့် နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံးလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများနှင့်အညီ ပြန်လည်ပေးအပ်မှုနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။

⁹⁸⁸ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း ၁။ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း နှင့် အခန်း ၂။ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများ - ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ကျား၊မအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း နှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း တို့ကိုကြည့်ပါ။

⁹⁸⁹ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအရ "မြေယာဥပဒေနှင့် တပြိုင်နက်ချမှတ်ခဲ့သော မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရှိုင်းများ အက်ဥပဒေ (၂၀၁၂) သည် မြေလွတ်၊ မြေလပ် နှင့် မြေရှိုင်းဟုသတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်မြေများကို နှစ် ၃၀ သက်တမ်း ငှားရမ်းခွင့်ပြုထားပါသည်။ ... လက်တွေ့နည်းလမ်းအရ မြန်မာပြည်၏မြေ ၅၀% ကို မြေလပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ဟု တချို့က ဆိုပါသည်။ ဤသည်သာမှန်ပါက ထိုဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်သည်နှင့်အမျှ အကြီးအကျယ်ဖြစ်မည်ဖြစ်သော ရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံရမှုများ၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ဖြစ်စေမည့် ဖော်ညွှန်းဆိုပြချက်တစ်ရပ်ကို ထိုဥပဒေက ပံ့ပိုးပေးနေလေသည်။" "Land Acquisition Law and Practice in Myanmar," Displacement Solutions, မေလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နှင့် အခန်း ၆။ ဖွဲ့စည်းရေးစီမံကိန်းများအခန်း တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ၏အစီရင်ခံစာများတွင်တွေ့ရသော ရွာသားအမြောက်အမြားထွက်ခွာလာသော နှစ်များမှာ ၁၉၉၇၊ ၁၉၉၈၊ နှင့် ၂၀၀၅-၂၀၀၉ ခုနှစ်များဖြစ်ပြီး အချို့သက်သေထွက်ဆိုချက်များအရ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများသည် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမရှိမီ ဆယ်စုနှစ်များဖြစ်သော ၁၉၆၀ ခုနှစ်များကတည်းက ရှိခဲ့သည်။

ဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များပြန်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့ ပြန်သောအချိန်တွင် ၎င်းတို့စွန့်စားခဲ့ရသော အိမ်အပြန်သည် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသောပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှမိမိတို့၏မြေယာများကိုမပိုင်ဆိုင်နိုင်တော့အောင်လုပ်ထားသည်များကိုသာ မျက်ဝါးထင်ထင်ကြုံတွေ့လိုက်ရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ဖော်ပြထားပါသည်။⁹⁹¹ အတိတ်ကာလစစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် မြေသိမ်းဆည်းမှုများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသောသက်ရောက်မှုများအရ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် မိမိတို့ပြန်လည်နေထိုင်ရမည့် မြေယာများမရှိအောင် ထိုအရာများမှ မည်သို့မည်ပုံသက်ရောက်ခဲ့သည်ကို ဖားအံခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါသည်။

"၁၉၈၁ ခုနှစ် နဲ့ ၁၉၈၂ ခုနှစ်ကြားမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ [တပ်မတော်] က KNU [ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး] နဲ့တိုက်တော့ ကုန်သွယ်မှုအတွက်သုံးနေတဲ့ KNU ရဲ့လမ်းကိုဖျက်ဆီးခဲ့တယ်။ အ--- ရွာအနားမှာရှိတဲ့ လမ်းက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရစစ်တပ် [တပ်မတော်] ရဲ့လမ်းဖြစ်လာတယ်။ အဲဒီမှာရှိတဲ့ရွာသားတွေက အတင်းအကြပ်လုပ်အား ပေးနေရတာ။ သယ်ပို့ဖို့အတွက် [စစ်ပစ္စည်းများကိုတပ်မတော်အတွက်] ပေါ်တာအသုံးပြုခြင်းနေရတာ ဘယ်လိုမှ မခံနိုင်တော့သလို ရွာထဲမှာ တိုက်ပွဲပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်နေတာကိုလဲ မခံနိုင်တော့ဘူး။ အဲဒီရွာသားတွေ အဲဒီမှာ [၁၉၈၁ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ်] ဒုက္ခသည်တွေဖြစ်ကုန်တယ်။ တိုက်ပွဲတွေဖြစ်လာတာကြောင့် တချို့ရွာသားတွေက သူတို့လယ်တွေမှာဆက်လုပ်စားနိုင်ဖို့ပုန်းပြီးနေကြရတယ်။ တချို့ရွာသားတွေကြတော့ သူတို့မြေတွေကိုပစ်ထားခဲ့ပြီး စ---နှင့် ဒ--- ရွာတွေဆီကို [ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းရှိရွာများ] သွားရောက်ခိုလှုံကြပြီး အဲဒီကနေပြီးတော့ ဒုက္ခသည်စခန်းထဲကို ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြတယ်။ အခု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ၂၀၁၃ ခုနှစ် နဲ့ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ကြားမှာ မြို့သစ်တခု [အ--- မြို့] တည်ခဲ့တယ်။ သူတို့အဲဒီမှာ တော်တော်အားစိုက်ထုတ်ခဲ့ကြတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် [အစောပိုင်း] မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ကျောင်းတစ်ကျောင်း၊ ဆေးခန်းတခန်း နဲ့ အစိုးရဌာနအများကြီးကို အ--- မြို့မှာ အခြေစိုက်တယ်။ အဲဒီရွာသားတွေမြေပေါ်မှာ။ အဲဒီက အစိပ်အပိုင်းတော်တော်များများပေါ်မှာ [ရွာသားများ၏ မြေပေါ်မှာ] စစ်တပ်ကလည်း အခြေစိုက်တယ် [အသုံးပြုထားသည်]။ ထိုင်းနိုင်ငံနဲ့ ဒုက္ခသည်စခန်းတွေဆီထွက် ပြေးသွားတဲ့ ရွာသားတွေရဲ့မြေ [ချန်ထားပစ်ခဲ့တဲ့မြေ] နဲ့ အခြားရွာသားတွေမြေပေါ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက တပ်မတော်စစ်တပ် [စခန်းများ] အပါအဝင်အဆောက်အအုံတွေတော်တော်များများဆောက်ပစ်လိုက်တယ်။ တကယ်လို့ သူတို့ထဲကတချို့ [ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများ] သူတို့ရွာပြန်လာရင်သူတို့အိမ်တွေကိုဆောက်ဖို့ မြေရှိ[လိမ့်]တော့မှာ မဟုတ်ဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁹²

သိမ်းဆည်းထားသော မြေများအပေါ်တွင် တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်မှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ ၎င်းတို့၏မြေယာများကိုဆုံးရှုံးရ သည်ဟု အဆိုပါ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ရလဒ်အားဖြင့် မိမိတို့ပြန်လာသည့်အခါတွင် မိမိတို့၏ ဘဝတည်ဆောက်စရာမြေမရှိတော့ပဲပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များအဖို့ အမြဲတစေ ရွှေ့ပြောင်းခံအဖြစ် ရပ်တည်သွားရမည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ၎င်းတို့မရှိချိန်တွင် မြေများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားရွာသားများလက်ထဲ ရောင်းချလိုက်ခြင်း ကြောင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများ ၎င်းတို့မြေများကိုလည်း ဆုံးရှုံးရပါသေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့်

⁹⁹¹ သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမိုသိလိုလျှင် အခန်း ၆၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများအခန်း တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Hlaingbwe Township, April to May 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်ရှိ စယ--- ရွာဖြစ်သော အသက်ကြီးအမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ရွာတွင် တိုက်ပွဲဖြစ်သောအခါ သူမအိမ်မှ အတင်းအဓမ္မ ထွက်ပြေးစေခိုင်းခဲ့ရပါသည်။ နှစ်များစွာကြာပြီးနောက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သူမလုံခြုံစွာဖြင့် ပြန်၍ရနိုင်ပြီဟုထင်သော်လည်း သူမတွေ့ရှိခဲ့တာကတော့တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ခလရ (၇၇) မှ သူမမရှိချိန်တွင် သူမ၏မြေကို ကုမ္ပဏီတစ်ခုသို့ ရောင်းချထားသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပိုင်ရှင်အသစ်များမှ သူမ၏မြေကိုရရှိခွင့်မပေးတော့သောအခါ သူမနှင့်မိသားစုသည် ယခင်ကလုပ်ကိုင်စားသောက်ခဲ့သော စိုက်ပျိုးခြံလေးထဲတွင်သာ နေထိုင်ရပါတော့သည်။^{၉၉၃}

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန်များတစ်လျှောက်တွင် ကြိမ်ဖန်များစွာ မြေယာဆုံးရှုံးခဲ့ပြီးသည်သာမက နေရပ်ပြန်မည့်အချိန်တွင်လည်း ဆက်လက်ဆုံးရှုံးနေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည့်အလျောက် ဖိစီးမှုနှစ်စ တွေ့ကြုံခဲ့ရပါသည်။ ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော အရပ်သားအစိုးရအဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုမတိုင်မီတွင် တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့၏ လယ်ယာနှင့် အိမ်ရာများကို ဖျက်ဆီးခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို အတင်းအဓမ္မ နေရပ်စွန့်ခွာစေခြင်း သို့မဟုတ် ထိုအခြေအနေကြောင့် မိမိအလိုအလျောက်နေရပ်စွန့်ခွာခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်အမိန့်ပေး၍ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အစီစဉ်ဖြင့် ထွက်သွားစေခြင်း ကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်များကို ရွာသားများ တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စောစပ--- မှ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဖော်ပြောသည်မှာ -

"သူတို့က [တပ်မတော်] ရွာကို နှစ်ခါလာပြီးမီးရှို့တယ်။ ပထမတခါက ကျွန်တော်တို့ရွာကြီးကိုမီးရှို့တယ်၊ နောက်တခါ ကျတော့ ကျွန်တော်တို့ဒီနေရာမှာပဲ ပြန်ဆောက်ထားတဲ့ ရွာအသစ်ကိုမီးထပ်ရှို့တယ်။ ဒီမှရှိတဲ့လူတွေ အကုန်လုံးတိုင်းနိုင်ငံဘက်ကိုထွက်ပြေးကြတယ်၊ ဒါမှမဟုတ် တောထဲတောင်ထဲကိုထွက်ပြေးကြရတယ်။"

စောစပ--- (ကျား၊ ၄၃ နှစ်)၊ ၈၀--- ရွာ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)^{၉၉၄}

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ရွာသားများသည် ၎င်းတို့အတွက် အစားအစာနှင့် လယ်သမားအဖြစ် ရရှိသည့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းကိုပေးသော ၎င်းတို့အိမ်များနှင့် မြေများကိုဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။ ယခုကဲ့သို့သော ပြန်နိုင်သည့်အလားအလာများရှိနေသော်ငြားလည်း ၎င်းတို့၏ ယခင်လယ်ယာများရရှိနိုင်မှုကို အငြင်းပယ်ခံရခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ယခင်အိမ်ရာများသို့ မပြန်နိုင်သေးပဲ ဖြစ်နေရပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ပိုင်တဲ့နေရာကို [စ--- ရွာ] ပြန်ပြီးနေဖို့ဆိုတာ မလွယ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့က နှစ်အကြာကြီးထွက်ပြေးရွှေ့ပြောင်းနေခဲ့ရတော့ ကျွန်တော်တို့အလုပ်လုပ်ဖို့ဘာမြေမှမရှိတော့ဘူး။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့အတွက် အစားအစာမလောက်တော့ ကြုံရတယ်။"

စောဘ--- (ကျား၊ ၆၂ နှစ်) စ--- ရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)^{၉၉၅}

ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့အတွက်မြေယာများမရှိတော့ခြင်း သို့မဟုတ် မြန်မာစိုးရထံမှ အကူအညီများမရရှိသေးသည့်အချိန်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ကာ အိမ်ရာအသစ်ကို ရှာဖွေရန်ဖိအားပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကျန်ရှိနေသေးသော မြေနေရာကွက်လပ်အနည်းငယ်နှင့်သာ နေထိုင်လုပ်ကိုင်ရခြင်း စသည့်အခြေအနေများရှိနေပါသည်။^{၉၉၆} ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည်

^{၉၉၃} Source #29. တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၉၄} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၉၅} ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Incident Report: Tatmadaw's mortar shelling and military activities in Lu Thaw Township, December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

^{၉၉၆} Source #29. တွင်ကြည့်ပါ။

နေရပ်ပြန်ရာတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်မည့် မြေယာမရှိခြင်းကြောင့် မိမိတို့၏ ဘဝသစ်ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်စွမ်းအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း မရှိတော့သောအခါ နေရပ်ပြန်သူအများအပြားသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် နေ့စားအလုပ်သမားများအဖြစ် ရွေးချယ်စရာမရှိပဲဝင်လုပ်ရပြီး စားနပ်ရိက္ခာ မလုံလောက်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နေရပ်ပြန်ရေး၏ မသေချာမရေရာမှုများကို မြန်မာပြည်တွင်းတွင် ဆွေမျိုးများရှိသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များမှ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မလုံခြုံမှု စသော အခက်အခဲများအပေါ် ပို၍ခံနိုင်ရည်ရှိသည့် ခုခံမှုပုံစံများ ဖွင့်လှစ်လာစေရန် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ အခိုင်အမပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လက်မှတ်ထိုးပြီးသွားတဲ့အခါကျတော့ [အောက်တိုဘာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်] အခြေအနေကပိုကောင်းလာတယ်။ ဒုက္ခသည်တွေပြန်လည်နေရာချထားဖို့ မြေမရှိဘူးဆိုတော့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ ဒေသခံရွာသားတွေနဲ့ဒုက္ခသည်တွေက စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုကို စပြီးခံစားလာရတော့တယ်။ မြန်မာပြည်မှာဆွေမျိုးရှိနေတဲ့ တချို့ဒုက္ခသည်တွေကြတော့ သူတို့အတွက် ဆွေမျိုးတွေနဲ့ပြန်ပြီးနေဖို့ နည်းနည်းပိုလွယ်တယ်လေ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ခူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)⁹⁹⁷

ဆွေမျိုးများက နေရပ်ပြန်လာသူများကို မြန်မာပြည်တွင် ပြန်လည်အခြေချနိုင်အောင် အကူအညီများဖြစ်သော စိတ်ဓာတ်ပိုင်းနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုများ ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သကဲ့သို့ မြေယာလုပ်ကိုင်အသုံးပြုခွင့်ကိုပါပေးနိုင်သည်။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးနေရာ ထောက်ပံ့မှုအပေါ် မှီခို၍ နေထိုင်ရမည့် သူများအနေဖြင့် မြေယာဆုံးရှုံးမှုကြောင့် ဆိုးကျိုးသက်မှုဖြစ်သော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း နောက်ဆက်တွဲပြဿနာများအပြင် ၎င်းတို့ပြန်သော နေရာများ၌လုံလောက်သောဝန်ဆောင်မှုများမရှိခြင်းကိုပါထပ်မံဆောင်းခံရမည်ဖြစ်သည်။ နေရပ်ပြန်လည်ရေးတွင် မပြည့်စုံမှုများကို ခံနိုင်ရည်ရှိရန်နှင့် ဘဝသစ်အစပျံ့နိုင်ရန် ကနဦးအခက်အခဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးစေရန်အတွက် ရွာသားများက အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုရရှိရန် အောက်ပါအတိုင်း တောင်းဆိုကြပါသည်။

"နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်တဲ့ရွာသားတွေ သူတို့နဂိုရွာတွေကိုပြန်ရင် သူတို့အတွက် ရရှိစေနိုင်တဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအခွင့်အလမ်းတွေ ပိုဖွင့်ပေးဖို့နဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနဲ့ ပညာရေးကို အဆင့်ဆင့်တိုင်းမှာရရှိနိုင်အောင် စဉ်းစားပေးဖို့ အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးကို အကြံပြုချင်ပါတယ်။"

စောစအ--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်) စဂ--- ရွာ၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁹⁸

ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့သည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ မြေများကို ၎င်းတို့မရှိသည့်အချိန်တွင် သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် အလုပ်အကိုင်များကို သိမ်းယူခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်လျက်ရှိပါသည်။ ။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများအား အခြားရွေးချယ်စရာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း နည်းလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်အတွက် မြေယာနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ မရှိသည့် ခြေစေ နေရပ်ပြန်လည်ရောက်ရှိမှုကို ကြုံတွေ့နေရပေတော့သည်။

⁹⁹⁷ Source #152. တွင်ကြည့်ပါ။

⁹⁹⁸ Source #161. တွင်ကြည့်ပါ။

ရှင်းလင်းမှုမရှိသောပိုင်ဆိုင်မှု

ရှင်းလင်းမှုမရှိသော မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်ကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များနေရပ်ပြန်သည့်အခါ မြေယာရရှိလက်လှမ်းမီနိုင်ခွင့်ကို ထိခိုက်ရှုပ်ထွေးစေနိုင်ပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့မြေများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမို၍လိုအပ်ကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏မြေများကို ၎င်းတို့လက်ဝယ်ဆက်လက်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းရှိမရှိ သို့မဟုတ် အခြားသူလက်ဝယ်ရောက်မရောက်ဟူ သည့် အခြေအနေကို မသိနိုင်ကြကြောင်းနှင့် ထိုအရေးကိစ္စများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေး ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွှမ်းမိုးနေသည့် အကြောင်းကိစ္စများဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပြကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဦးစေ--- က လက်ရှိမြန်မာပြည်မြေယာဥပဒေများအရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ယခင်မြေယာများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရရှိတော့မည်မထင်ကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြသည်။

"ကျွန်တော်တို့လယ်တွေက မျိုးဆက်တစ်ခုပြီးတစ်ခုပိုင်လာတဲ့လယ်တွေပါ။ ကျွန်တော်တို့ [ထိုမြေများမည်သို့ဖြစ် သွားသည်ဆိုသည့်အပေါ်] ဘာမှမသိတော့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ထိုင်းမှာလာအလုပ်လုပ်တော့ [နေထိုင်တော့] ကျွန်တော်တို့မြေတွေကို ဒီအတိုင်း [ဘာမှမစောင့်ရှောက်နိုင်တော့ပဲ] ထားခဲ့ရတယ်။ သူတို့ (မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ) ဥပဒေအတိုင်းဆိုရင်၊ ပိုင်ရှင် ၃ နှစ်အသုံးမပြုတော့တဲ့မြေတွေကို သူတို့သိမ်းလို့ရတယ်လေ။"

ဦးစေ--- (ကျား၊ ၃၃ နှစ်)၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)⁹⁹⁹

မြန်မာဥပဒေအချို့သည် အစိုးရနှင့်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ရွာသားများ၏မြေယာများကို မြေလွတ်၊ မြေလပ် သို့မဟုတ် မြေရိုင်းဟု သတ်မှတ်စေခြင်းဖြင့် တရားဝင်သိမ်းယူနိုင်ခွင့်ပြုထားပြီး ၎င်းတို့မြေများအပေါ်တွင် ဆက်လက်လုပ်ကိုင် နေသော ရွာသားများသည် ပြစ်မှုမြောက်နိုင်ပါသည်။¹⁰⁰⁰ ဤဥပဒေများသည် မြန်မာပေါ်လစီများနှင့် ပင်ဟီးရီး အခြေခံမူများမှ အာမခံထားသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများနှင့် ဖီလာဆန်ကျင်နေကာ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မြေများကို ပြန်လည်တောင်းယူနိုင်ခြင်း ရှိမရှိအပေါ် ရှုပ်ထွေးသံသယ ဖြစ်စေပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များပြန်ရန် ဆုံးဖြတ်ပါက ၎င်းတို့နှင့် ရွာသားများ အကြား မြေယာအငြင်းပွားမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ရှုပ်ထွေးသံသယဖြစ်မှုများ ကြုံတွေ့မည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်းကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများကညွှန်းပြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ စယ---ရွာရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များကပြန်လာပြီး ၎င်းတို့ဘိုးဘွားပိုင်မြေများဖြစ်သည်ဟု ပြန်လည်တောင်းဆိုသောအခါ မြေယာအပေါ်တွင် အချင်းချင်းအငြင်းပွားမှုကို တွေ့ကြုံခံစားရပါသည်။ စယ--- ကျေးရွာအုပ်စုမှ ဦးစေ--- ကပြောပြသည်မှာ -

"သူတို့အဖိုးအဖွားတွေ အုန်းပင်တစ်ပင် နှစ်ပင်နဲ့ ဟိုးအရင်ကတည်းက အဲဒီမှာနေခဲ့တာအမှန်ဘဲ။ သူတို့အဖိုးအဖွား တွေဆုံးပြီးတဲ့အခါကျတော့ အဲဒီမှာ သူတို့ရဲ့ သားသမီးတွေနဲ့ မြေးတွေပဲကျန်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့လဲ ဒီရွာမှာဆက်မ နေတော့ဘူး။ သူတို့အခြားရွာတွေမှာ သွားပြီးနေနေတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့အဖိုးအဖွားမြေတွေကို လာရောင်းဖို့ ရွာကိုပြန်လာကြတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ကပြောတယ်၊ 'နင်တို့ဒီမြေမှာနေတော့တာလဲမဟုတ်ဘူး၊ အခုအဲဒီမြေပေါ်မှာနေနေတဲ့လူရှိရင် သူတို့နေနိုင်တယ်လေ။' ဒါပေမဲ့ တချို့လူတွေကပြောတာက 'ကျွန်တော်တို့အဲဒီလို

⁹⁹⁹ Source #110.ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိသေးစဉ် ဤကိစ္စသည် "Farmland Law," ကိုရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ဖွယ်ရာရှိသည်။ မတ်လ၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ပုဒ်မ ၁၂ နှင့် ၁၉ သည် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား မည်သည့်မြေသည် မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းဖြစ်သည်ကိုဆုံးဖြတ်နိုင် သည့် အခွင့်အာဏာပေးထားသည်။

¹⁰⁰⁰ မြန်မာ့ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ (ရာဇသတ်ကြီး) ဥပဒေပုဒ်မ ၄၄၇။ မည်သူမဆိုရာဇဝတ်မှုမြောက်သော ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှုကို ပြုလုပ်လျှင် ၃ လအထိ ပေးနိုင်သောထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေ၊ သို့မဟုတ် နှစ်ရပ်ပေါင်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မြေယာသိမ်း မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုသိရှိလိုလျှင် အခန်း ၆၊ ဖွဲ့စည်းရေးစီမံကိန်းများ ကိုကြည့်ပါ။

မလုပ်နိုင်ဘူး [သဘောတူလိုက်မလုပ်နိုင်ဘူး]။ သူတို့ထဲကလူတချို့က သိပ်ပြီးပြောရဆိုရ [အကျိုးအကြောင်း ဆီလျော်စွာ] သိပ်ခက်တယ်။ အဲဒီတော့ကျွန်တော်ကပြောလိုက်တယ်။ 'ဒါက မင်းတို့အစိုးအဖွားပိုင်မြေဆိုရင် အဲဒီမြေကြီးကိုတူးပြီး မင်းတို့နေရာ [နေရာသစ်]ကို သယ်သွားလိုက်လို့။'

ဦးခေ--- (ကျား၊ ၅၀နှစ်)၊ ခယ--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁰¹

ထိုနေရပ်စွန့်ခွာရွာသားများသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်ကာလကတည်းက ဆယ်စုနှစ်တစ်စုကျော် ရွာမှထွက်ခွာသွား ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့မရှိချိန် ရွာလူဦးရေတိုးလာသည်နှင့်အမျှ အခြားရွာသားများသည် ထိုအသုံးမပြုတော့သော မြေများအပေါ်တွင် ဝင်ရောက်အခြေချကြခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်း ထိုရွှေ့ပြောင်းသွားသူများပြန်လာပြီး ထိုမြေများ သည် ဘိုးဘွားပိုင်ဖြစ်ကြောင်းပြောဆိုကာ ပြန်လည်တောင်းယူပြီး ရောင်းချလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ဒေသခံရွာသားများနှင့် နေရပ်သို့ပြန်လာသော ရွှေ့ပြောင်းရွာသားများအကြား ပြဿနာများစတင်ပေါ်ထွက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁰⁰²

အလားတူပင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များပြန်လာချိန်တွင် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသောရွာသားများကလည်း ၎င်းတို့မြေများအတွက် စိုးရိမ်နေကြသည်။ ပြန်လာသူများပြား လာခြင်းသည် မြေယာအငြင်းပွားမှုများပိုဖြစ်လာမည်ကို ၎င်းတို့မှပူပန်ကြပြီး အချို့အခြေအနေများတွင် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော မြေသိမ်းမှုနှင့်လုယူမှုများမှ ၎င်းတို့မြေများကို အတင်းအကြပ်ကာကွယ်ရန် ရွာသားများကို ဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ ၎င်းတို့ရွာ များသို့ ပြန်လာနိုင်ခြေရှိသည့် အပေါ်ကြိုတင်သတိထားသည့်အနေနှင့် ၎င်းတို့၏မြေများကိုထိန်းသိမ်းထားရန် ရွာသားများအား ဘုန်းကြီးတစ်ပါးမှပြောပါသည်။

"ထိုင်းမှာနေတဲ့လူတွေပြန်လာရင် [ထွက်ပြေးသွားသောသူများ] သူတို့ဒီမှာ [ဤဒေသတွင်] နေကြလိမ့်မယ်။ အဲဒီတော့ ဘုန်းကြီးကကျွန်မတို့ကိုအမြဲပြောတယ်။ 'မင်းတို့မြေတွေကို မင်းတို့ပဲထိန်းသိမ်း [ကာကွယ်] ထားရလိမ့်မယ်။ မင်းတို့မထိန်းသိမ်းထားရင် မင်းတို့မြေပေါ်မှာလူတွေ [ဒုက္ခသည်နဲ့ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ] ပြန်လာပြီး အခြေချလိမ့်မယ်'။"

နော်အ--- (မ၊ ၅၁ နှစ်) ၊ စ--- ရပ်ကွက်၊ ဒ--- မြို့၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁰³

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် မြန်မာပြည်တွင် မြေယာရရှိနိုင်ရေးအား တားဆီးနေသောအကြောင်းအရာများစွာနှင့်ရင်ဆိုင်ရသည်။ အဖြစ်အပျက်များစွာတွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများသည် ၎င်းတို့မြေယာ၊ အိမ်ရာနှင့် ဘဝသစ်ကို ပြန်စန့်စစ်စစ်တို့ဆုံးရှုံးကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောပြကြပါသည်။ တဖက်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏ မြေများနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြေအနေအပေါ် ရှင်းလင်းသည့်သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှု ကင်းမဲ့နေသကဲ့သို့ ၎င်းတို့မရှိချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားရွာသားများမှ ထိုမြေများကိုပိုင်ဆိုင်မှုရရှိနေခြင်း ရှိမရှိကိုလည်း မသိကြရပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် မြန်မာပြည်တွင် မိမိတို့၏အနာဂတ်ကိုတည်ဆောက်ရန် ပဓာနကျသည့် မြေယာကိုရရှိနိုင်ခြင်း မရှိတော့မည်ကို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ပူပန်နေရတော့သည်။

¹⁰⁰¹ Source #130. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰² Source #152. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ရွာသားများအနေဖြင့် မည်သည့်နေရာကိုပြန်ရသည်ဖြစ်စေ မိမိတို့၏ဘဝတစ်ခု တည်ထောင်နိုင်စွမ်းကို လိုချင်ကြကြောင်း အထက်ပါထွက်ဆိုချက်များက ညွှန်ပြနေသည်။ ၎င်းတို့ပြန်ဖို့ရွေးချယ်လျှင် ၎င်းတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းတည်ငြိမ်မှု၊ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိခြင်းရှိမရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ပူပန်နေကြပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် မိမိတို့၏လယ်ယာများအပေါ်တွင်ပြန်လည်၍ လုပ်ကိုင်လိုကြသည်။ သို့အဟုတ်အနည်းဆုံးလယ်ယာစိုက်ပျိုးရန် မဖြစ်နိုင်လျှင်လည်း ၎င်းတို့အတွက်ဝင်ငွေရနိုင်မည့် အခြားစီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများကို လိုချင်ကြပါသည်။ အဆိုပါစိုးရိမ်မှုများကို ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများတွင်ပါဝင်သည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ ရပိုင်ခွင့်ရှိသော [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုလမ်းညွှန်မှုများကို KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှာ အတိအလင်း၊ အကြွင်းမဲ့လက်ခံထားသော်လည်း နှစ်ဖွဲ့စလုံးမှ အမျိုးသားအဆင့်ဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသေးပါ။¹⁰⁰⁴

အိမ်ရာ

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ မြေယာရရှိနိုင်ရေးအတွက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး မြောက်မြားစွာသောပြဿနာများ မဖြေရှင်းနိုင်သေးပဲရှိနေချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၊ စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ စသည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးနှင့်ပတ်သတ်လျှင် ၎င်းတို့အား အိမ်ရာများထောက်ပံ့နိုင်ရေးအတွက် အချို့အခြေအနေများတွင် လက်တွဲဆောင်ရွက်နေကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လတ်တလော အစီရင်ခံစာများမှ ထောက်ပြထားပါသည်။ အဖြစ်အပျက်အများစုတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် မိမိတို့ ယခင်က မြန်မာပြည်တွင်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သော ပစ္စည်းများအားလုံး (မွေးမြူတိရိစ္ဆာန်များ၊ မြေယာများ၊ အိုးအိမ်များနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ) ကို ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရပြီး နေရပ်ပြန်လာသောအချိန်တွင် စခန်းများမှ နိုင်သလောက်သယ်လာသောပစ္စည်းများသာ ၎င်းတို့နှင့်အတူ ကျန်ရှိတော့သည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် သင့်တော်သော မြေနှင့် အိမ်ရာများကို မိမိတို့ပြန်လာချိန်တွင်ထောက်ပံ့ပေးရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။¹⁰⁰⁵ ၂၀၁၄ ခုနှစ်လောက်မှစပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် အိမ်ရာများကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ခြေလှမ်းအချို့ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်းကို ရွာသားများကတွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မြေယာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအခွင့်အလမ်းများမပါသော အိမ်ရာထောက်ပံ့မှုသည် ယာယီဖြေရှင်းမှု တစ်ခုမျှမျှသာ ဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်အတွင်း ‘စခန်းအသစ်များ’ တည်ထောင်ပေးသည်နှင့် ပိုတူနေမည်ကို အရေးတကြီးမှတ်ထားသင့်ပါသည်။ သထုံခရိုင်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်နေသည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ပြောပြထားပါသည်။

¹⁰⁰⁴ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချပေါ်လစီတွင် ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းနည်းလမ်းများကို နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံးကျင့်သုံးမှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်အညီဖြစ်စေရမည်ဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး တိုင်းပြည်တွင် လက်တွေ့ပေါ်ပေါက်လာစေရန်အတွက်ဖော်ထုတ်ပေးရမည်ဟု သေသေချာချာရည်ညွှန်းထားပါသည်။ “RESTITUTION IN MYANMAR Building Lasting Peace, National Reconciliation and Economic Prosperity Through a Comprehensive Housing, Land and Property Restitution Programme” Scott Lecki and José Arraiza, Displacement Solutions and Norwegian Refugee Council, March 2017. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰⁵ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှု ၂-၁။ ဒုက္ခသည်များနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ အားလုံးသည် တရားလက်လွှတ် သို့မဟုတ် တရားဥပဒေနှင့်အညီမဟုတ်ပဲ ဖယ်ရှားခြင်းခံရသော အိမ်ရာ၊ မြေ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ၎င်းတို့မှပြန်လည်ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်၍ ဘက်လိုက်မှုကင်းသောစုံစမ်းတစ်ခုမှ ပြန်လည်ရယူနိုင်ရန် အမှန်တကယ်တွင်မဖြစ်နိုင်တော့ဟုဆုံးဖြတ်သောမည်သည့် အိမ်ရာ၊ မြေ သို့/နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို လျော်ကြေးပေးဆောင်ရမည်။ “United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons,” Paulo Sérgio Pinheiro, ကမ္ဘာ့တူလသမဂ္ဂ၊ ဩဂုတ်လ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

"အဆောက်အဦးတွေ လာဆောက်ပေးမယ့်နေရာကတော့ [ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက်] ဘီးလင်းမြို့နယ် လားရှိုးခရိုင်မှာဖြစ်တယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတုန်းက ဘယ်သူတွေ [ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ] သွားနေမယ်ဆိုတာ စာရင်းကောက်သွားတာကိုသိခဲ့ရတယ်။ အိမ်တစ်လုံးစီပေးပြီး သူတို့တွေ [ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ] အတွက် ၃ နှစ်စာထောက်ပံ့ပေးမယ်လို့ တချို့ ရွာသားတွေက ပြောကြတယ်။ အဲဒီစီမံကိန်းကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနဲ့ [သထုံ] ခရိုင်ခေါင်းဆောင်က ထောက်ပံ့ပေးခဲ့တာ ဖြစ်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဘီးလင်းမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰⁰⁶

ယခင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား အတင်းအကြပ် ပြန်ပို့ခံရစဉ်က မည်သည့်ထောက်ပံ့မှုမျှ မရှိသော်လည်း ယခု ပြည်သူ့ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသောအစိုးရက ပြန်လာသူများ အတွက် အိမ်ရာများရရှိနိုင်ရန် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်လာပါသည်။¹⁰⁰⁷ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ဤကဲ့သို့ဖော်ပြခဲ့သည်။

"သူတို့ [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] အဲဒီမှာ အိမ်အလုံး (၂၀၀) ဆောက်ဖို့မှန်းထားတယ်။ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်နေသူတွေ၊ ဒုက္ခသည်တွေ နှင့် အခြားရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံရသူတွေအတွက် အိမ်အလုံး (၂၀၀) ဆောက်ဖို့လျာထားတယ်။ သူတို့ နာမည်စာရင်းသွားပေးရင် သူတို့ အဲဒီမှာနေဖို့ အခွင့်အလမ်းရမယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰⁰⁸

ထို့အပြင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တဖက်နှင့်တဖက် တိုက်ပွဲဖြစ်ခဲ့ကြသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ယခုအခါတွင် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောသူများအတွက် အိမ်များကို ပြည်လည်မွန်းမံရန် အတူတူအလုပ်တွဲလုပ်ပြီး ဆောက်လုပ်နေကြကြောင်း အချို့သောအစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏အခြေအနေကိုအစီရင်ခံရာ၌-

"သူတို့စပါးကျီ ဆုံးရှုံးသွားတော့ သူတို့ ပြဿနာ အကြီးကြီးတွေကြုံရတယ်။ အလှူရှင်လဲ အဲဒီမှာမရှိဘူး။ သူတို့ [ရွှေ့ပြောင်းရသူ] တွေကို အိမ်ကူဆောက်၊ ဝါးကူရှာပေးမယ့်လူ တချို့ပဲရှိတယ်။ ကူပေးတဲ့သူတွေက မြန်မာစစ်သား [တပ်မတော်] နဲ့ ကရင်စစ်သား [KNLA] တွေပဲ။ ဒီလို မီးလောင်သွားတဲ့ [ရွာသားတွေရဲ့] အိမ်တွေကို မြန်မာစစ်သားတွေ [တပ်မတော်] နဲ့ ကရင်စစ်သားတွေ [KNLA] အတူတူလုပ်ပေးတာ ဒါ ပထမဆုံးအကြိမ်မိပဲလို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်စု၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰⁰⁹

¹⁰⁰⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin, Thaton, Kyaikto and Hpa-an townships, September to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰⁷ Sources #104 တွင်ကြည့်ပါ။ "ရခိုင်၊ မွန်၊ ပအိုဝ်၊ မြန်မာ နှင့် ကရင်အပါအဝင် တချို့သောပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် ဤနေရာသို့လာရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ သည် ထိုနေရာတွင်နေထိုင်ရန်အတွက်ပိုက်ဆံပေးစရာမ လိုပါ။ အရာရှိများသည် ရွှေ့ပြောင်းသူများနှင့် စစ်သားမိသားစုများကိုသာ အိမ်ရာများပေးခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ရွှေ့ပြောင်းသူများနှင့် စစ်သားမိသား စုများမဟုတ်သော သူများသည် ၎င်းတို့အတွက်မြေကိုဝယ်ယူပြီး လာရောက်နေထိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။" Source #142. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰⁸ Source #128. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰⁹ Source #19. တွင်ကြည့်ပါ။

အလားတူပင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၌ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ လေးကေကောက်မြို့တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းခံဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် အိမ်များပြင်ဆင်မှုကိုအတူလက်တွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

"ဓာတ်ပုံမှာပြနေတာက ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KNLA)က မိသားစုတွေနဲ့ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအတွက် ဆောက်နေတဲ့အိမ်တွေပုံဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစီမံကိန်းကို [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ] နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန နဲ့ နီပွန်ဖေါင်ဒေးရှင်းက ထောက်ပံ့တာ ဖြစ်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနဲ့ KNU ခေါင်းဆောင်တွေ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အမှတ်အသားအနေနဲ့ ဒီမြို့ကိုတည်ထောင်ခဲ့ကြတယ်။ နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနကအိမ် ၂၃၃လုံးစာအတွက်ပေးပြီးနီပွန်ဖေါင်ဒေးရှင်းကအိမ်အလုံး ၁၀၀၀စာထောက်ပံ့ကြေးပေးခဲ့တယ်။ ရွာသားတွေ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ဆောက်ထားတဲ့အိမ်တွေအပါအဝင် အခုလောလောဆယ်မှာတော့ အိမ် ၄၆၂ လုံးလက်ရှိရှိနေပါတယ်။ အစိုးရကဆောက်တဲ့ အိမ်အလုံး ၂၀၀ ကပြီးသွားပြီ၊ ဒါပေမဲ့ နီပွန်ဖေါင်ဒေးရှင်းကထောက်ပံ့တဲ့ အိမ်အလုံး ၁၀၀ က မပြီးသေးဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်စု၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰¹⁰

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် မြေယာနှင့် အိမ်ရာရရှိခွင့် သေချာစေရန် ထင်ရှားသောခြေလှမ်းများ ထပ်မံလုပ်ဆောင်ရန် လိုနေသေးသည့်အချိန်မှာပင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်လာလျှင် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ရမည့်အလားလာရှိသော ပြဿနာများကို မြန်မာနိုင်ငံရှိအာဏာပိုင်အချို့မှ လက်ခံယုံကြည်လာသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အုပ်စုများအားလုံးအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း ဆိုသည့် အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ KNU၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သည့်နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ စသောအဖွဲ့အစည်းများအသီးသီးသည် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများအတွက် အိမ်များ ဆောက်လုပ်ပေးရန် အတူတူတွဲလုပ်နေသည့် အချို့လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်များကို ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ ပြောပြနေခဲ့ပါသည်။ ယခင်က တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်အကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည့်အဖွဲ့များသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် အချို့နေရာများတွင် အတူတူ တွဲလုပ်သော ဖြစ်စဉ်များ ယခုအခါရှိလာခြင်းသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ တိုးတက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်တည်လာသည်ကို ထိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများမှ ထောက်ပြနေပါသည်။ ဤအရေးယူဆောင်ရွက်မှုများသည် အစိုးရ၏ အားသွန်ခွန်စိုက်လုပ်ဆောင်မှုများ၏ အပြုသဘောဆောင်သောအဆင့်အချို့ကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသော်လည်း ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများတွင် ဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံတကာစံများကတောင်းဆိုသည်မှာ မြေယာများ၏ မူလပိုင်ဆိုင်မှုကို ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းသည် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းခံနေထိုင်ခြင်းအတွက် အကောင်းဆုံးဆေးနည်းဖြစ်ပြီး မြေယာနှင့်အိမ်ရာအသစ်ပေးခြင်းသည် နောက်ဆုံးနည်းအနေဖြင့်သာ ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် တရားမျှတမှုမရှိသောဥပဒေများ ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ကိုဦးစားပေးခြင်း နှင့် မြေယာအသိမ်းဆည်းခံရခြင်းကိစ္စမျိုးများအတွက် တရားမျှတမှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ တပ်မတော်၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရမှ သိမ်းဆည်းထားသော ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အခွင့်အလမ်းများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

¹⁰¹⁰ Source #142. တွင်ကြည့်ပါ။

ဂ။ ဂုဏ်သိက္ခာ

နေရပ်ပြန်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် အချိန်ကစ၍ ရွာသားများအနေဖြင့် နေရပ်ပြန်လိုသည့် ဆန္ဒများ ပိုမိုပြင်းပြလာသကဲ့သို့ နေရပ်ပြန်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ၎င်းကိုမည်သို့မည်ပုံ ဆုံးဖြတ်ကြမည်ဆိုသည်ကိုလည်း ပိုမိုစိုးရိမ်ကြပါသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်မတိုင်မီကဆိုလျှင် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်အသီးသီးများမှ ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည့် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း နှင့် အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း အစရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တွေ့ကြုံရင်ဆိုင်ကြရသည့် အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ရွာသားများသည် ထိုင်းနိုင်ငံရှိဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုသို့သောချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ရွာသားများသည် များသောအားဖြင့် ရွေးချယ်စရာမရှိပဲ တောတောင်များထဲသို့လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများသို့လည်းကောင်း သို့မဟုတ် နယ်စပ်ကိုဖြတ်ကျော်၍ ထိုင်းနိုင်ငံထဲသို့လည်းကောင်း ထွက်ပြေးခဲ့ကြရပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့ထိုစခန်းများသို့ရောက်ခဲ့ခြင်းသည်လည်း ၎င်းတို့၏ လုံခြုံမှုကို အာမခံသည်မဟုတ်ခဲ့ပါ။ ပြီးခဲ့သည့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် အစီရင်ခံစာများတွင် ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုများ၊ ထိုင်းအာဏာပိုင်များမှ ၎င်းဒုက္ခသည်များကို ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည့်ဒေသအတွင်းသို့ အတင်းအဓမ္မပြန်လည်တွန်းပို့မှုများလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။¹⁰¹¹

ပင်ဟီးရီး၏ မူများအရ၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများအနေဖြင့် လုံခြုံစွာနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ပြန်နိုင်ရေးသည် အလွန်အရေးပါသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဂုဏ်သိက္ခာရှိမှုဆိုသည်မှာ "လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိပေးကာ လွတ်လပ်သည့်တစ်ဦးချင်းဆိုင်ရာရွေးချယ်မှုကို အခြေခံရမည်ဖြစ်သည်။ (အခိုင်အမာဖော်ပြပေးရမည်) ၊ မူလအစပြုခဲ့သော နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နေရာများရှိ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ဝတ္ထုပစ္စည်းပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် ဥပဒေအရလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများပါဝင်သော ပြည့်စုံ၍ နောက်ဆုံးမှန်ကန်တိကျသောသတင်းများအပေါ် အခြေခံရမည်။"¹⁰¹² ဟု ဖော်ပြထားသောကြောင့် ပဋိပက္ခဒေသအတွင်းသို့ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား အတင်းအကြပ်ပြန်ပို့ခံရသော အတိတ်မှအတွေ့အကြုံသည် အထက်ပါအခြေခံမှု (လုံခြုံစွာနှင့်ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ) ၊ ရပ်စဲလုံး ကိုချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။ မိမိနေရာသို့ အတင်းအဓမ္မပြန်ပို့ခြင်းသည် ရွာသားများ၏ လိုအပ်ချက်များ၊ လုံခြုံမှုနှင့် အမြင်ရှုထောင့်များကို တိုက်ရိုက်အသိအမှတ်မပြုရာရောက်ပါသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အကြမ်းဖက်မှု နှင့် နောက်ယှက်မှုများကို အသုံးပြုသော အတင်းအဓမ္မပြန်ပို့ခြင်းများ လျော့နည်းလာပြီဟု ဆိုနိုင်သော်ငြားလည်း ရွာသားများအနေဖြင့် နေရပ်ပြန်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ၎င်းတို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုသည် ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွာသားများက နေရပ်ပြန်သည့်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အစီအစဉ်ချမှတ်ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်လိုကြပြီး ပြန်လည်နေရာချထားရေးတွင် အချို့သောအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို အခြားသူများထက်စာလျှင် ပို၍လိုလားသည် ဟူသောအချက်များကို ၎င်းတို့မှ ထုတ်ဖော်လျက်ရှိကြပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် နေရပ်ပြန်မှုအပေါ် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒအား ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ တင်ပြပြောဆိုကြပါသည်။

¹⁰¹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PHOTO DESCRIPTION LIST: SET 94-B Halockhani, SHAN STATE, DEFECTORS, KLAY MUH KLOH," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "THE CURRENT HUMAN RIGHTS SITUATION IN BURMA Briefing Notes by Kevin Heppner, Karen Human Rights Group," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Refugees from the SLORC Occupation of Tenasserim Division," တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰¹² Principle 10.1, "United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons," United Nations Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights ၊ ၁၁ ရက်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

မိမိနေရာသို့ အတင်းအဓမ္မပြန်ပို့ခြင်း၏ သမိုင်း

အတိတ်ကာလက ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်လုံးတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ လိုအပ်ဆန္ဒကို ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်း နည်းပါးခဲ့ရသောကြောင့် အထူးသဖြင့် ရွာသားများကို မည်သည့်နေရာတွင် နေထိုင်ခွင့်ပြုမည်ဆိုသည့်ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ခဲ့ရသောကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့နှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်စေချင်ကြပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသောဖြစ်စဉ်တွင်ပါဝင်ချင်ကြသည်။ တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားစဉ်ကာလအတွင်းတွင် ရွာသားများသည် ချိုးဖောက်ခံရမှုနှင့် စစ်အမိန့်များ၏ ပစ်မှတ်များ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်စခန်းများနှင့်နီးသော နေရာများတွင် အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းစေခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးရန် စေခိုင်းခံရခြင်း၊ သို့မဟုတ် မိမိတို့ထွက်ပြေးရသည့် အဆင့်ထိရောက်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်တောင်းခံမှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ရွာသားများထွက်ပြေးပြီးနောက် ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ရောက်သည်ဆိုသည့်တိုင် မိမိတို့လုံခြုံမှုရှိပြီဟု ယူဆထားသည့် နေရာများ၌ပင် မကြာခဏအတိုက်ခံရပြီး တိုက်ပွဲများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ ကြားအလယ်သို့ အတင်းအကြပ် ပြန်ရောက်စေပါသည်။ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများအကြား ပဋိပက္ခသည် ရွာသားများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပြည့်နက်လျက်ရှိပါသည်။ ရွာသားများ၏မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန် တခုသောရွေးချယ်ရန်မှာ ဆက်တိုက်ထွက်ပြေးနေခြင်းသာဖြစ်ပေတော့သည်။

နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများမှာ မိမိနေရာသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ဆက်နွှယ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအပေါ် ရွာသားများ၏အတွေ့အကြုံကို ကြားဖူးနားဝ ရှိထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပွယ်ရာရှိသည်။ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး မတိုင်မီနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ရွေးချယ်ခံရသော ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီကာလက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များက ရွာသားများနယ်စပ်ဖြတ်ကျော်၍ လုံခြုံမှုရရှိရန်ကြိုးစားသောအချိန်မှာပင် ထိုင်းအာဏာပိုင်များမှ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရန် ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်းများ၊ ဒုက္ခသည်များအား တပ်မတော်မှ ပစ်မှတ်အဖြစ် ဆက်လက်ထားရှိနေသေးသည့်တိုင် ဒုက္ခသည်များကို အတင်းအကြပ်ပြန်စေခြင်း အစရှိသည့် မြောက်မြားစွာသောအဖြစ်အပျက်များပါဝင်သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၉ ရက်နေ့ထုတ် ဘန်ကောက်ပို့စ်သတင်းစာ မှကောက်နုတ်ချက်လေးတစ်ခုသည် ယခင်က နဝတ စစ်အစိုးရနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံအစိုးရတို့အကြား ကြိုကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုဖြင့်လုပ်ဆောင်သည့် ပြန်လည်ပို့ဆောင်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်မှုတရပ်ကိုပေးပါသည်။

"နယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ စခန်းများတွင်ရှိလို့နေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံသား ၇၀,၀၀၀ ကျော်ကို အိမ်သို့ပြန်လည်ပို့ဆောင်ရန် ၎င်းမှသဘောတူညီခဲ့ပါသည်။ ယမန်နေ့က မြဝတီတွင်ပြုလုပ်သော ဒေသဆိုင်ရာ ထိုင်း-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံနယ်စပ်ပူးတွဲကော်မတီ၏ အစည်းအဝေးတွင် သဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့ကြောင်း ဗိုလ်မှူးကြီး ဆူဝစ် မန်းမူအန် ၏အဆိုအရ သိရပါသည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် ဗိုလ်မှူးကြီးဆူဝစ်အပါအဝင် အရာရှိ ငါးဦးပါသည့်အဖွဲ့တို့သည် ဒု-ဗိုလ်မှူးကြီးကျော်လှိုင် ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့နှင့် တွေ့ဆုံပြီး ဒု-ဗိုလ်မှူးကြီး ကျော်လှိုင်ဦးမှ ဒုက္ခသည် ၇၀,၀၀၀ ကျော်ပြန်ရေးအဆိုကို လက်ခံခဲ့ပါသည်။ သာဆောင်ရမ်းခရိုင်ရှိ ရှိုးကလိုးဒုက္ခသည်စခန်းမှ မိမိနေရပ်သို့ ပြန်ပို့မည့် ဒုက္ခသည် ၉,၀၀၀ ကျော်ပါသည့် စာရင်းတခုကိုပြုစုထားပြီး မြန်မာဗက်မှအဆင်သင့်ဖြစ်သည်နှင့် အမြန်ဆုံးပြန်ပို့မည်ဟု ဗိုလ်မှူးကြီးဆူဝစ်ကဆိုပါသည်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ပေးပို့သော နောက်ဆုံးအခြေအနေအစီရင်ခံစာထဲမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြသောအပိုင်း၊ တောင်ငူ၊ ဖာပွန်နှင့် ဘားအံခရိုင်များ/ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰¹³

¹⁰¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Human Rights Group Information Update," တွင်ကြည့်ပါ။

"နဝတမှ သီးနှံများနှင့် ရွာများကို စနစ်တကျမီးရှို့ခဲ့ပြီး ရွာသားများအား အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးစခန်းများသို့ လနှင့်ချီ၍ [ထိုဒေသများတွင်] အတင်းအကြပ်ပို့ဆောင်နေစဉ်" တောင်ငူနှင့် ဘားအံသို့ ဒုက္ခသည် ၇၀,၀၀၀ ကျော်ပြန်လည်ပို့ဆောင်ရန် တပ်မတော်နှင့် ထိုင်းစစ်တပ်တို့ သဘောတူညီမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ တပြိုင်နက်မှာပင် "နေရပ်ပြန်လည်ချထားရေးသည်မည်သည့်အရာမဆိုဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် နေရပ်ပြန်ခြင်း သာဖြစ်ရပါမည်။" ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။¹⁰¹⁴ ထိုင်းအစိုးရနှင့် မြန်မာစစ်အစိုးရအကြား သဘောတူညီချက်များအပြင် ရွာသားများ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဒုက္ခသည်အဖြစ်မခံယူနိုင်ရန်တားဆီးခံရမှုများ သို့မဟုတ် အဓမ္မပြန်ပို့ခြင်းများကို ပြုလုပ်သောအဖြစ်အပျက်ကြိမ်ဖန်များစွာရှိသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ မှအစီရင်ခံထုတ်ပြန်ချက်များတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ "ထီးထားဘော၏ တောင်ဖက်အစွန်း"¹⁰¹⁵ [ဘုရားသုံးဆူ၏အရှေ့ မြောက်ဘက် ၄၀-၅၀ ကီလိုမီတာ ဝေးသောနယ်စပ်နေရာပေါ်တွင်] နာမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားသော ထိုင်းတပ်မ (၉) မှ ထောင်နှင့်ချီသောဒုက္ခသည်များအား သေနတ်ဖြင့်တွေ့၍ အတင်းအကြပ်နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်၍ ပြန်ခိုင်း သောကိစ္စကို"¹⁰¹⁶ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလအလယ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှ အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသားများသည် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်၏ နှစ်ဖက်စလုံးတွင် ချိုးဖောက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခံစားရသည်။ မြန်မာစစ်တပ်မှ ၎င်းတို့ကို အတင်းအကြပ်ထွက်ပြေးစေခိုင်းခဲ့ပြီး ထိုင်းအာဏာပိုင်များမှလည်း ၎င်းတို့ကို မိမိဒေသရှိ ပဋိပက္ခထဲသို့ အဓမ္မပြန်ပို့ခြင်း ခံခဲ့ရပါသည်။ ခူးပလာယာခရိုင်မှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူများနှင့် ရွာသားများက ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းရှင်းပြပါသည်။ -

"ကျွန်တော်ပထမအကြိမ်ထွက်ပြေးတုန်းက သူတို့က [နဝတ] ကျွန်တော့်ကို ပြန်လာဖို့ အမိန့်ပေးတယ်။ ကျွန်တော်တကယ်လို့ပြန်မသွားခဲ့ရင် သူတို့က ကျွန်တော့်ကိုလိုက်ရှာမယ်။ ဖမ်းမိရင်သတ်ပစ်မယ်လို့ပြောတယ်။ ကျွန်တော် သူတို့ပြောတာဂရုမစိုက်ပါဘူး။ ကျွန်တော်ဆက်ပြေးတာပဲ။ ကျွန်တော်က ကျွန်တော့်ညီအစ်ကိုမောင် နှစ်မတွေရှိနေတဲ့ ဘဲကလော်စခန်း [ထိုင်းနိုင်ငံတွင်ရှိသော မယ်လ ဒုက္ခသည်စခန်း] ကိုသွားဖို့ ကြိုးစားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ထိုင်းစစ်သားတွေက ကျွန်တော့်ကိုဖမ်းပြီး မြန်မာပြည်ကို အတင်းအကြပ် ပြန်ပို့လိုက်ကြတယ်။"

စောစခ--- (ကျား၊ ၃၁ နှစ်)၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ခူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊
(၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰¹⁷

"သူတို့တွေလည်း ကိုယ့်ရွာမှာကိုယ် နေချင်ကြတာပေါ့။ ထိုင်းနိုင်ငံကိုထွက်ပြေးဖို့ဆိုတာ လွယ်တာမဟုတ်ဘူးလေ။ ပြဿနာက သူတို့ဒီကိုလာရင်ထိုင်းက မြန်မာပြည်ကိုပြန်မောင်းထုတ်မယ်။ အရင်နောက်ဆုံးတစ်ခါလာတုန်းကလည်း ထိုင်းတွေက ရွာသားတွေအများကြီးကို ချက်ချင်းပြန်မောင်းထုတ်တာပဲ။ အဲဒီတော့သူတို့မြန်မာပြည်မှာ ကျွန်လိုအ သက်ဆက်ရှင်ရမှာဖြစ်ပေမဲ့ သူတို့အဲဒီလိုမနေချင်လည်း နေရလိမ့်မယ်။"

စောစအ--- (ကျား၊ ၂၄ နှစ်)၊ က--- ရွာ၊ ကော့ကရိတ်နှင့် ကျုံဒီးမြို့နယ်၊ ခူးပလာယာခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰¹⁸

ထိုင်းအာဏာပိုင်များက ဒုက္ခသည်များ၏ ခိုလှုံရာတဲများကို ၎င်းတို့သေနတ်များနှင့် ပစ်ခတ်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ဒုက္ခသည်များကိုထိန်းသိမ်း၍မြန်မာပြည်သို့အတင်းအကြပ်ပြန်ပို့ခြင်းများ လုပ်ဆောင်ကြောင်း ၎င်း၏အတွေ့အကြုံကို ဒုက္ခသည်တစ်ဦးမှ ပြန်ပြောပြခဲ့ပါသည်။

¹⁰¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါလတွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Human Rights Group Information Update," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰¹⁵ ထီးထားဘောသည် ယာယီပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းဖြစ်ပြီး ယခုအခါမရှိတော့ခြေ။

¹⁰¹⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰¹⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "UNCERTAINTY, FEAR AND FLIGHT: The Current Human Rights Situation in Eastern Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰¹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

"မနက်၅နာရီ၄၀ မိနစ်လောက်ကျွန်တော်တို့အိပ်နေတုန်းမှာ သူတို့က [ထိုင်းစစ်သားများ] သူတို့လက်နက်အကြီးကြီးတွေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဆီကိုပစ်တယ်။ M79 အသီးတစ်လုံး [လက်ပစ်ဗုံး] တဲတစ်လုံးရဲ့ အပေါ်ကိုကျပြီး အဲဒါမှာရှိတဲ့ အသက် ၆၀ လောက်ရှိတဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုလူကြီးနှစ်ယောက် ဒါကရာရတယ်။ ဘာမှအပြစ်မရှိတဲ့သူတွေအားလုံး ကြောက်ကုန်ပြီး အဲဒီနေရာကနေထွက်ပြေးကြပြီး ကြောက်ကြောက်နဲ့သွားပုန်းနေကြရတယ်။ ကလေးအမေတစ်ယောက် ကလေးနဲ့ထွက်ပြေးရင်း ကလေးက မြေကြီးပေါ်ပြုတ်ကျတော့ အဲဒီမွေးကင်းစကလေးလေး ဆုံးသွားတယ်။ အဲဒီနောက် သေနတ်ပစ်သံတွေဆူဆူညံညံကြားရပြန်တယ်။ မနက်မိုးလင်းလိုကြည့်လိုက်တော့ ညကကျွန်တော်တို့ကိုပစ်တာ ထိုင်းစစ်သားတွေဖြစ်နေတာ တွေ့ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့တဲတွေအနားလျှောက်ကြည့်ပြီး ပစ္စည်းတွေ ရှင်းလင်းသိမ်းဆည်းတယ်။ ခဏနေတော့ သူတို့လဲ အဲဒီနေရာကိုလာကြည့်တယ်။ သူတို့ကရွာသားတွေကိုမေးတယ်၊ 'ညတုန်းက မင်းတို့ကိုပစ်တာ ဘယ်သူလဲ' တဲ့။ ရွာသားတွေက ညကကျွန်တော်တို့ကိုပစ်တာ မင်းတို့ပေါ့လို့ပြန်ပြောတယ်။ အဲဒီနောက် သူတို့ငြိမ်သွားပြီး ဘာမှမပြောတော့ဘူး။ နောက်တော့သူတို့အထက် တပ်မှူးရောက်လာပြီး ကျွန်တော်နဲ့တခြားရွာသူကြီးကိုခေါ်တယ်။ 'ကျွန်တော်တို့ပစ္စည်းတွေသိမ်းဆည်းပြင်ဆင်ပြီး တခြားတနေရာကိုရွှေ့ဖို့ တစ်နာရီအတွင်းအဆင်သင့်ဖြစ်ပါစေ' လို့ကျွန်တော်တို့ကို သူကပြောတယ်။ အဲဒီနောက် စစ်သားတွေက အမိန့်ကိုမနာခံတဲ့သူတွေကို ဒေါသထွက်ကြရော။ သူတို့က အတင်းအကြပ်လုပ်တယ်။ တချို့ ကိုကြိုးတွေနဲ့ချည်တယ်၊ တချို့ကိုထိုးတယ်။ အဲဒါပြီးတော့ သူတို့က ရွာသားတွေအားလုံးကိုခေါ်လိုက်ပြီး ငြိမ်ငြိမ်နေဖို့ ပြောတယ်။ 'အခုကျွန်တော်တို့စကားကို နားမထောင်တဲ့သူတွေမို့လို့ ဒီသုံးယောက်ကို ကျွန်တော်တို့ကြိုးနဲ့ချည်ထားတာမြင်တယ်မလား။ ကျွန်တော်တို့စကားကို နားမထောင်ရင် ဒီလိုမျိုးဘဲဖြစ်မယ်' လို့ သူတို့ကရွာသားတွေကိုပြောတယ်။ အဲဒါလည်းပြီးရော တချို့ကိုထပ်ကန်တယ်။ နောက်ဆုံးသူတို့က သူကြီးတွေကို ရှေ့ကိုခေါ်လိုက်ပြီး လူတွေရှေ့ကနေဦးဆောင်ပြီးသွားခိုင်းတယ်။ အဲဒါနဲ့ ရွာသားတွေလဲ ကျွန်တော်တို့နောက်လိုက်လာတယ်။ ထိုင်းတွေက ကားနဲ့လမ်းပြပြီး ကျွန်တော်တို့က လမ်းလျှောက်လိုက်ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့အဲဒီလိုမျိုးအတိုင်း လျှောက်လာလိုက်တာ နေမွန်းတည့်အထိဘဲ။ အဲဒီနောက် ကလေးတွေကလမ်းလျှောက်ရတာမောလာပြီ၊ သူတို့ကြည့်ရတာ သူတို့အရမ်းပင်ပမ်းနေတယ်။ တချို့ကလေးတွေကဝမ်းနည်းစွာနဲ့ငိုကြတယ်။ အမျိုးသမီးတွေလည်း စိတ်မကောင်းပမ်းနည်းစွာနဲ့ မျက်ရည်ကျရတယ်။"

စောစအ--- (ကျား၊ ၃၃ နှစ်)၊ စဆ ရွာ၊ ကော့ကရိတ်နှင့် ကျုံဒီးမြို့နယ်၊ ဇူးပလာယာခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰¹⁹

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် မည်သို့သောနေရာများတွင် အခြေချပြီး မိမိတို့ဘဝကို ထူထောင်မည်ဆိုသည့်အပေါ် ရွေးချယ်စရာမရှိခဲ့ပါ။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်ကာလများက ထိုင်းအာဏာပိုင်များ အနေဖြင့် ဒုက္ခသည်များ ထိုင်းနိုင်ငံထဲသို့ ဝင်ပြီး လုံခြုံမှုရရှိရန် ကြိုးစားသည်ကို မကြာခဏငြင်းပယ်ခံခဲ့ရသည်။ သို့မဟုတ် တပ်မတော်နှင့် အတိုင်းအတာအနည်းငယ်သာပြုလုပ်သော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထပ်မံချိုးဖောက်မှုများအတွက် ပစ်မှတ်များဖြစ်နိုင်သော မြန်မာပြည်ထဲသို့ အတင်းအကြပ်ပြန်ပို့ခြင်း နှင့် ရွာသားများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း အစရှိသည့် ၎င်းတို့၏ချိုးဖောက်မှုများကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်နှစ်ဖက်စလုံးတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များကြုံတွေ့ရသည့်ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်ချိုးဖောက်မှုများ နှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိမိတို့၏လုံခြုံမှုနှင့်အနာဂတ်များကို မည်မျှလောက်သာထိန်းချုပ်နိုင်သည်ကို ထိုအဖြစ်အပျက်များက မှတ်တမ်းတင်စေပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများသည် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ နေရပ်ပြန်ခွင့်ပေးခြင်း မခံခဲ့ရသကဲ့သို့ ပစ်မှတ်ထားကာ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း ၎င်းတို့ဖြစ်လိုသည်နှင့် ပြောင်းပြန်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် အတင်းအဓမ္မ နေရပ်ပြန်ခိုင်းခြင်းတို့ကိုခံရပါသည်။

¹⁰¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်းအတွက် မည်သူက အစီအစဉ်ပြုလုပ်နေသနည်း။

ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်ကျော်ကာလလုံး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် မည်သူကအစီအစဉ်လုပ်နေသည်ကို အမြဲတမ်းပူပန်နေခဲ့ကြရသည်။ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနေရပ်ပြန်နိုင်ရေးအတွက် လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိပေးကာ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (FPIC) ရှိရန် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းအရ လိုအပ်ပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့မည်သို့ပြန်ရန် စီစဉ်ထားသည်ကိုပါ သဘောတူထားရပါမည်။ ယခင်က ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ခြင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ရွေးချယ်ခွင့်အနည်းငယ်သာရှိကာ မြောက်မြားစွာသော သက်ဆိုင်ပါဝင်သူများ၏ ချိုးဖောက်မှုနှင့် ထိပါးနောက်ယှက်မှုများသာ ကြုံတွေ့ရသောကြောင့် ပြင်ပအစိုးရများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများက ၎င်းတို့လုံခြုံရေးအတွက် အဖြေတစ်ရပ်ရှာပေးရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း မြောက်မြားစွာသော ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများက ရင်ဖွင့်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပဋိပက္ခတွင်အဖက်ဖက်မှ ပါဝင်သည့် သူများအားလုံးနှင့် ညှိနှိုင်းစေ့စပ်မှုတွင် မကြာခဏတာဝန်ယူရသော ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်ရှိ ရွာလူကြီးတစ်ဦးမှ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် အခြားပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၊ ထိုင်းအာဏာပိုင်များ နှင့် တပ်မတော်အပါအဝင် အားလုံးကိုကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်စိတ်ဓာတ်ချွတ်ခြံကျသည့် အခြေအနေသို့ မည်မျှရောက်နေကြောင်း နှင့် အခြားနိုင်ငံများဝင်ရောက်ပါဝင်မှုကို မည်မျှလိုလားကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုတစ်ဦးကို ဤကဲ့သို့ ပြောပြပါသည်။

"ထိုင်းတွေက ဒုက္ခသည်စခန်းများကိုသွားဖို့ ထွက်ပြေးလာတဲ့လူသစ်တွေကို လက်ခံမှာ မဟုတ်ဘူး။ သူတို့မြန်မာပြည်ဖက်ကိုပြန်ရင်လဲ ဗမာတွေက သူတို့ကို ကျွေးမွေးမှာမဟုတ်ဘူးဆိုတော့ သူတို့ကကြားညှပ်ပြီး ထမင်းငတ်နေတယ်။ သူတို့ (ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူများ) တွေ အစားအစာအတွက် အချင်းချင်းသတ်ဖြတ်တာကိုတောင် ကျွန်တော်စိုးရိမ်မိတယ်။ ကမ္ဘာကြီးကိုအုပ်ချုပ်နေတဲ့သူတွေ ဒီလိုဖြစ်နေတာကြည့်ပြီးမြင်ပါစေ၊ ပြီးတော့ နအဖ နဲ့တွေ့ပြီး ဒီပြဿနာကိုဖြေရှင်းနိုင်မယ်လို့ ကျွန်တော်မျှော်လင့်မိတယ်။ တကယ်လို့သူတို့မလုပ်ဘူးဆိုရင် ကျွန်တော်တို့နယ်စပ်မှာနေတဲ့လူတွေ ကြောက်ရွံ့ရမယ်။ ကျွန်တော်တို့က မောင်းထုတ်ခံရတဲ့သူတွေကိုရော (ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ)၊ မောင်းထုတ်တဲ့သူတွေကိုရော (ထိုင်းအာဏာပိုင် နှင့် နအဖ) နှစ်မျိုးစလုံးကိုကြောက်ရတယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် အင်္ဂလိပ်လူကြီးတွေနဲ့ ထိုင်းတွေ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်တွေ့ကြပြီး အဲဒီလိုအတိဒုက္ခရောက်နေတဲ့သူတွေကို ဘယ်လိုစောင့်ရှောက်မလဲဆိုတာကို စဉ်းစားသင့်တယ်။ တကယ်လို့နိုင်ငံရေးသမားတွေက တကိုယ်ကောင်းဆန်မယ်ဆိုရင် အဲဒီလူတွေအတွက် ဆိုးဝါးတာတွေပဲ ဖြစ်လာလိမ့်မယ်။"

စောစတ--- (ကျား၊ ၄၄ နှစ်)၊ ကော့ကရိတ်နှင့် ကျုံဒီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰²⁰

၁၉၉၈ ခုနှစ်က အင်တာဗျူးတစ်ခုတွင် ယခုထုတ်ဖော်နေသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်တချို့၏ စိတ်ခံစားမှုတို့မှာ ရောင်ပြန်ဟပ်နေပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပြင် အခြားအာဏာပိုင်များပါဝင်မှုမှတစ်ဆင့်သာ ၎င်းတို့၏ လုံခြုံမှုကိုအာမခံနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်း ထိုသူများမှပြောဆိုနေကြပါသည်။¹⁰²¹ နို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ လေ့လာသုံးသပ်မိသည်မှာ-

"တချို့ဒုက္ခသည်တွေက မြန်မာပြည်မှာဘာဆွေမျိုး၊ ဘာမြေမှမရှိဘူး။ အဲဒီတော့ သူတို့ကို ချပေးတဲ့အစီအစဉ်ကိုပဲ သူတို့က လိုက်မှာပဲ။ တချို့ဒုက္ခသည်တွေထင်တာက သူတို့အတွက်တော့ ဘာမှ [သူတို့အခြေအနေအတွက်] ခြားနားမှာမဟုတ်တော့ဘူး [ပဋိပက္ခအခြေအနေတုန်းကထက်]။ အဲဒီတော့ သူတို့ ယူအန် [ကုလသမဂ္ဂ]

¹⁰²⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰²¹ "Refugee decision-making processes, community-based protection and potential voluntary repatriation to Myanmar," Kim Jolliffe, UNHCR, ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

ကိုသတင်းပို့ကြတယ်။ တကယ်လို့ ယူအန်က သူတို့အတွက်အစီအစဉ်လုပ်ပေးရင် သူတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက်ပို လွယ်ကူလိမ့်မယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော နောက်ဆုံးအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰²²

ထို့အပြင် တပ်မတော်မှ အတိတ်ကာလတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုတွေကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက စီစဉ်မည်ဆိုသော နေရပ်ပြန်ရေးအစီအစဉ်ကို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ဆက်လက်သံသယရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ၎င်းတို့ကို ပံ့ပိုးသင့်သည်ဟု ယူဆပါသလားဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ရွှေ့ပြောင်းခံရသူတစ်ဦးကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မေးရာတွင် ၎င်းမှတုန့်ပြန်ပြောဆိုသည်မှာ-

“ကျွန်တော်အမြင်ကတော့ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရစီစဉ်ပေးတဲ့အတိုင်း ကျွန်တော်ပြန်ရမယ်ဆိုရင် မပြန်ဘူး။ ကျွန်တော် နေရပ်ပြန်ရမယ်ဆိုရင် UNHCR [ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး] နဲ့ ကရင်လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းတွေ¹⁰²³ရဲ့ အစီအစဉ်နဲ့မှ ပြန်မယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအစီအစဉ် [သူတို့အစီအစဉ်တခုတည်းနှင့်သာ] တိတိကျကျအတိုင်း ပြန်မယ်ဆိုရင်၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပဲ အကျိုးအမြတ် တော်တော်ရသွားစေလိမ့်မယ်။ အခုလောလောဆယ်ဆိုရင် KNU နဲ့ [ကရင်] လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိတဲ့ခရိုင်တွေ ပြောစကားအရ သူတို့လဲ ကျွန်တော်တို့အတွက် [ကူညီဖို့] အစီအစဉ်ရှိတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအကူအညီ ကျွန်တော်မလိုဘူးလို့ကျွန်တော်ထင်တယ်။ ကျွန်တော်မိခင်အဖွဲ့အစည်း KNU ရဲ့အကူအညီနဲ့ KNU နဲ့လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းတွေဆီက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနဲ့ လုပ်ဆောင်မှုကိုလိုချင်တယ်။”

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰²⁴

ယခင်နေထိုင်ရာအိမ်များဆီသို့ပြန်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိတော့သော ရွာသားများအနေဖြင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး နောက်ကွယ်တွင်ရှိနေမည့် အစိုးရ၏ပါဝင်မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်တွင် သံသယရှိနေကြပါသည်။ အဆိုပါ ရွာသားသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ်တွင် တစုံတရာအတိုင်းအတာအထိ ဤကဲ့သို့ မယုံကြည်မှုများရှိနေသော ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက စီစဉ်မည်ဆိုလျှင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် နေရပ်ပြန်ရန်ငြင်းဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ တချိန်တည်းတွင် ကုလသမဂ္ဂမှ ၎င်းတို့၏ နေရပ်ပြန်ရေးကို စီစဉ်လျှင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ အတွက် အကောင်းဆုံး အကျိုးကိုဖြစ်စေမည်ဟု အခြားသူများက ယုံကြည်ကြပါသည်။ ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲ ရေးမတိုင်မီက ကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့အတွက် နေရပ်ပြန်ရေးကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ စီစဉ်သည်ထက် KNU အစိုးရ၊ နိုင်ငံတကာ ကူညီထောက်ပံ့မှုများ လုပ်ဆောင်သည့်အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် လူထုအ ခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများစီစဉ်ပါက မိမိတို့အတွက် ပို၍သက်တောင့်သက်သာရှိကာ ပို၍လည်းလုံခြုံမည်ဟု ရွှေ့ပြောင်း ခံရသူတချို့က ထုတ်ဖော်ဆိုကြပါသည်။ သေချာသောအခြေအနေများ ရှိမှသာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs)နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နေရပ်ပြန်ရေးသည် လုံခြုံမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိမည်ဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ စုစည်းထားသည့် သက်သေထွက်ဆိုချက်များတွင် ထင်ရှားဖော်ပြထားသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ဘောတူစာချုပ်နှင့် NLD ဦးဆောင်သော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရရှိနေလင့်ကစား

¹⁰²² Source #152. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰²³ ကရင်လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းဆိုသည်မှာ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ CBOs များကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

¹⁰²⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော “Toungoo Interview: Saw A---, October 2016,” တွင်ကြည့်ပါ။

မိမိတို့၏လုံခြုံမှုနှင့် ဘဝသစ်အစပျိုးရန်အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပေးသော နေရာများကို ရွေးချယ်နိုင်စွမ်းပေးနိုင်မည့် တသီးပုဂ္ဂလများနှင့် အဖွဲ့များကို လိုလားကြသည်ဟု ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များက ၎င်းနေရပ်ပြန်ရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဖွင့်ဟပြောဆိုကြပါသည်။ အဆိုပါ အာဏာပိုင်များသည်လည်း များသောအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ရမည်။

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ပြန်ခြင်းနှင့် ပတ်သတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ၎င်းတို့ပါဝင်လိုကြောင်းကို အစဉ်တစိုက် ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ဘားအံခရိုင်၏ နယ်စပ်တွင် ရှိသော သာဆောင်ယန်းရှိ ဒုက္ခသည်များနှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်ထဲတွင် "ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း သို့မဟုတ် နေရာရွှေ့ပြောင်းချထားခြင်းတို့နှင့်ပတ် သက်သော မည်သည့်ဆွေးနွေးမှုမျိုးမဆိုတွင် ထိုင်းအာဏာပိုင်များနှင့် နိုင်ငံတကာထောက်ပံ့ရေးအဖွဲ့အစည်းများ သာမက ဒုက္ခသည်များ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခွင့်ရှိရန်သည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်"¹⁰²⁵ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ က တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ခဲ့သည်။ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂမှ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ရွှေ့ပြောင်း ရွာသားများကို နေရပ်ပြန်ခြင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များရရှိစေရေးကူညီပေးရန်အတွက် ခြေလှမ်းများလှမ်းနေစဉ်¹⁰²⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အဆိုပါထောက်ခံတင်ပြချက်များ တင်ပြခဲ့ပြီး ၇ နှစ်ကြာသည်အထိ ရွှေ့ပြောင်းရွာသားများသည် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပါဝင်ခွင့်တို့အတွက် ကြိုးစား နေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးအား ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ရွှေ့ပြောင်း ခံရသူတစ်ဦးကပြောပြခဲ့သည်မှာ "အခုလောလောဆယ်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေရသူတွေအတွက် အရေးကြီးဆုံးအရာက မိသားစုတစ်ခုချင်းစီအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့အနာဂတ်အတွက် သူတို့ပန်းတိုင်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့နဲ့ ပုံဖော်နိုင်ဖို့ပဲ။"¹⁰²⁷

လတ်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများ၏ထင်မြင်ယူဆချက်များသည် နေရပ်ပြန်ရေးဖြစ်စဉ်တွင် မည်မျှထည့်သွင်းပါဝင်သည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်သော မျှော်လင့်ချက်များနှင့် စိုးရိမ်မှုများ ပေါင်းစပ်နေမှုကို ဖော်ပြပါသည်။ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများထဲမှနံပါတ် (၁၄) အခြေခံမှုအရဖော်ပြထားသည်မှာ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ပြန်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာနှင့်သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများက သေချာစေရန်လိုအပ်သည်မှာ "သက်ရောက်ခံခဲ့ရသူများ၊ အစုအဖွဲ့များ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းများနှင့် လုံလောက် သောညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှု၊ ပါဝင်မှုရှိစေလျက်လုပ်ဆောင်ရမည်"ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပြီး "ဘေးဖယ်ခံထားရ သူအုပ်စုများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်စဉ်တွင် လုံလောက်စွာ ကိုယ်စားပြုမှုရှိစေရန် အမှန်တကယ်လုပ်ဆောင်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။"¹⁰²⁸ စစ်အစိုးရလက်အောက်တွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် မြန်မာပြည်အတွင်းသို့ပြန်ရန် အဓိကဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်ချမှတ် သောဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းမရှိချေ။ NLD မှဦးဆောင်မှုတာဝန်ယူသည့်အချိန်မှစ၍ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေး အပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍¹⁰²⁹ မြန်မာပေါ်လစီသည် နိုင်ငံတကာ၏အကောင်းဆုံးကျင့်သုံးမှုကို အတိအလင်းထောက်ခံခဲ့

¹⁰²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Abuse in Pa'an District, Insecurity in Thailand: The dilemma for new refugees in Tha Song Yang," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰²⁶ ကရင်ဒုက္ခသည်ကော်မတီက ဒုက္ခသည်များကို ၎င်းတို့၏ဒုက္ခသည်စခန်းမှ ယုံကြည်ဖွယ်ရာရှိသောသတင်းများအား ရရှိနိုင်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီနိုင်ရန်စခန်းသတင်းပြန်ကြားရေးစင်တာကိုတည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ UNHCR သည်လည်း ဒုက္ခသည်နေရပ်ပြန်ရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ သိရှိစေရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး လွတ်လပ်သောသတင်းပြန်ကြားရေးစင်တာ (Voluntary Information Centres) ကိုတည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။

¹⁰²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Interview: Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰²⁸ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများ, "United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons," United Nations Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights, ၁၁ ရက်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ်။

¹⁰²⁹ အမျိုးသားမြေယာအသုံးချမှုပါဒ် နှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ၏မြေယာပေါ်လစီနှစ်ခုစလုံးတွင် ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများ တွင်ဖော်ပြထားသောအချက်များပါဝင်သည့် နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံးလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုများနှင့်အညီ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်မှုနည်း

သော်လည်း ဥပဒေကြောင်းအရ လုပ်ဆောင်ခဲ့သေးခြင်းမရှိပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အဖွဲ့အစည်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ နှင့် KNU တို့မှ အနည်းဆုံးအားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရှာသားများနှင့် ၎င်းတို့ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် စကားပြောဆိုမှုများ အစပြုနေပြီဖြစ်ကြောင်း လတ်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများမှ အချို့သက်သေအ ထောက်အထားများက ညွှန်းပြထားပါသည်။ လက်တွေ့အရ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်တစ်ဦးအကြား လတ်တလောတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် အောက်ပါ ပြောဆိုမှုရှိခဲ့ပါသည်။

"ဒီမှာလူတွေနဲ့ [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့်] ဆွေးနွေးမှုတွေလုပ်ခဲ့တာရှိလား။"

မနှစ်ကဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုလုပ်ခဲ့ပြီးပြီ။ လူတွေကိုပြန်ပို့ဖို့ သေချာမှုမရှိသေးလို့ စစ်တမ်းကို အတည်မပြုနိုင်သေးဘူး [နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်မချရသေး။] အခု ကျွန်တော်တို့သိသလောက်ကတော့ အရပ်သားတွေနဲ့ [ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ] ဆွေးနွေးပွဲတွေလုပ်ဖို့ရှိတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နေရပ်ပြန်ရေးတာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များ] က အရပ်သား [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ] အကြားမှာ စစ်တမ်းကောက်လိမ့်ဦးမယ်။

အဲဒီလိုဆိုတော့ အရပ်သားတွေရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက်တွေ သူတို့ကစုစည်းပြီး [ဘာဆက်ဖြစ်မလဲဆိုတာကို] အတည်ပြုမှာလား။

ဟုတ်တယ်။"

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰³⁰

အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမည်မဖော်ပြနိုင်သော အာဏာပိုင်များသည် နေရပ်ပြန်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို စုစည်းရန် ပြင်ဆင်မှုခြေလှမ်းများစနေပြီးဟု စောအ--- ၏ သက်သေထွက်ဆိုချက်မှ ထောက်ပြနေပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ၊ ၁၇ ရက်နေ့က စစအ--- ရွာရှိ ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော ဓာတ်ပုံများမှာ -

"ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း [နေရပ်ပြန်ရေး] ဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား ပြန်လည်ပို့ဆောင်ရေး တွေ့ဆုံမေးခန်းအတွက် ကူညီပေးနေသောတာဝန်ရှိသူများနှင့် ကရင် အမျိုးသမီးအစည်းအရုံးအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး" တို့၏ပုံများဖြစ်သည်။¹⁰³¹ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အမြင်များထည့်ဝင်ပေါင်းစပ်ရေးအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေမျှော်လင့်ချက်များကို အစီရင်ခံစာများမှပေး နေချိန်တွင် အစီစဉ်များနှင့် အပြန်အလှန်ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး ကိစ္စများအတွင်း ထိုအသံများပေါ်လွင်နိုင်လိမ့်မည်ကို ရှင်းလင်းစွာမသိသေးပဲ ဖြစ်နေပါသေးသည်။

ကွဲပြားခြားနားစွာပင် ဆောင်ရွက်နေပြီဖြစ်သော မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ပြန်လည်နေရာချထားရေး သဘောသ ဘာဝကိုသံသယများ ဖြစ်စေနိုင်သည့် နောက်ထပ် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာကလည်း ရှိလာပြန်ပါ သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းမှတ် တမ်းတင်ပြုစုခဲ့သည် -

လမ်းများကိုအသုံးပြုရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။
¹⁰³⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰³¹ Source #137. တွင်ကြည့်ပါ။

"နီးစပ်စွာက အဲဒီဒုက္ခသည်တွေဟာ မြန်မာပြည်ကိုပြန်ရမယ့် ပထမဦးဆုံးအုပ်စုလေ။ သူတို့တွေက မြန်မာပြည်က မတူတဲ့နေရာအသီးသီးနဲ့မတူညီတဲ့ရွာတွေဆီကို ပြန်သွားကြရမှာဖြစ်ပြီး အဲဒါကြောင့်သူတို့တွေရဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ပြင်ဆင်ပြီး ပြန်ဖို့ပြင်ဆင်ခဲ့ကြတယ်လေ။ မြန်မာပြည်ကိုပြန်တဲ့သူတိုင်းဟာ တစ်ယောက်ကို ထိုင်းအစိုးရဆီကနေ ဘတ်ငွေ ၈၀၀၀ (အမေရိကန် ၂၂၆.၂၂ ဒေါ်လာ) စီရရှိကြပါတယ်။ သူတို့မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဆီက ထောက်ပံ့မှုရ မရတော့ ကျွန်တော်တော့သိပ်မသိဘူး။ ဒါပေမဲ့ထိုင်းအစိုးရဝန်ထမ်းတွေဆီကကြားတာကတော့မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက တစ်အိမ်ထောင်ကို ကျပ်ငွေ ၃ သိန်း (အမေရိကန် ၂၃၉.၀၁ ဒေါ်လာ) ပေးမယ်လို့သိရတယ်။ အဲဒီဒုက္ခသည်တွေက မြန်မာပြည်ကိုပထမဆုံးပြန်ကြမယ့်အဖွဲ့တွေ၊ ဒါကြောင့်နီးစပ်စွာက ခေါင်းဆောင်က မြန်မာခေါင်းဆောင်တွေအနေနဲ့ သူတို့ကို ကူညီထောက်ပံ့ဖို့ဖြစ်စေချင်တာ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊
ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰³²

ကောက်နှုတ်ချက်တွင်မီးမောင်းထိုးဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ ထိုင်းအစိုးရသည် ဒုက္ခသည်များကို နေရပ်ပြန်ရန် ငွေကြေးဖြင့် ထောက်ပံ့ခဲ့သော်လည်း ထိုပမာဏသည် ၎င်းတို့ မြန်မာပြည်တွင် ဘဝသစ်စရန်လုံလောက်မှုရှိမရှိ၊ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များလုံခြုံမှုရှိမရှိ၊ ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် သတ်မှတ်ပေးထား သောနေရာများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ထောက်ပံ့မှုများ ၎င်းတို့ရမရ၊ အစရှိသည်တို့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိပဲကျန် နေသေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အီးတုထ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း၌ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် တစ်ဦးအား မေးကြည့်ရာ -

"ခင်ဗျားပြန်ရမယ့်နေရာမှာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလိုမျိုး ဝန်ဆောင်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်လို့ သတင်းအချက်အ လက်တွေရထားပြီးပြီလား။
မသိဘူး၊ မရဘူး။"

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰³³

၎င်းအနေဖြင့်ပြန်ရမည့်နေရာတွင် မည်သည့်ဝန်ဆောင်မှုမျိုးမျှလင့်နိုင်သည်ကို မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်မှ မရရှိသေးကြောင်း စောအ---ကပြောပါသည်။ အစိုးရများ၊ အမျိုးသားအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း များမှ ရွာသားများ၏ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ပြီးထားသော်လည်း မြန်မာပြည်ရှိ ၎င်းတို့၏အနာဂတ်များအပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိမည့် နေရပ်ပြန်ခရီးနှင့်ပါတ်သက်၍ ပါဝင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်များရရှိမှုများ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် ဆက်လက်ကင်းမဲ့နေသေးသည်။

ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များမိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်းကို နှောင့်နှေးစေသည့် ထပ်တိုးလာသောဖိအားတစ်ခုမှာ ပြန်ရန်အတွက် ၎င်းတို့သုံးသပ်သည့်အချိန် စခန်းများအတွင်းရှိနေသော လက်ရှိအခြေအနေဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းအဖြေရှာမှုများလုပ်နေစဉ်အတွင်း မှာပင် စခန်းများအတွက် လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီများ လျင်မြန်လွန်းစွာဖြတ်တောက်ခံနေရသည်။¹⁰³⁴

¹⁰³² Source #151. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰³³ Source #144. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰³⁴ "End of Funding Will Force Ei Tu Hta Karen Displaced Peoples' Camp To Close," Karen News, ၁၆ ရက်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။ Saw Thein Myint, "Refugees Food Rations Under Threat of Further Cuts," Karen News, ၂၅ ရက်၊ မေလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်။

နောက်ဆက်တွဲရလဒ်အနေဖြင့် ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုများ၊ အလုပ်အကိုင်ရွေးချယ်မှုအခွင့်အလမ်း နည်းပါးခြင်းများ၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကင်းမဲ့မှုများအပါအဝင် စခန်းအတွင်း ကြီးမားစွာခက်ခဲလာသောအခြေအနေများကို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ အများအပြားကပြောဆိုလာကြပါသည်။¹⁰³⁵ အကယ်၍ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအနေဖြင့် ဤအခြေအနေများကို ဆက်လက်ခံစားနေရပါက ၎င်းတို့အား ပဋိပက္ခအလယ်သို့ ပြန်ပို့လိုက်သည့်အနေအထားဖြစ်သွားနိုင်သည့်တိုင် အိမ်ပြန်ခြင်းသည်အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည်ဟု မြင်သွားနိုင်ပြီး ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည် လုံခြုံမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိမှုနှင့်အတူ အကြပ်ကိုင်မှုမပါသော နေရပ်ပြန်ခြင်း ဖြစ်ရမည်ဆိုသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာအခွင့်အရေး ကိုပါ ချိုးဖောက်ရာကျတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰³⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးနှင့် ပြုလုပ်သော လတ်တလောတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် အီးတူးထ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းမှ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ရသူတစ်ဦးက စခန်းထဲတွင်ရှိသော အခြေအနေများသည် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအား ပြန်ရန်ဖိအားပေး နေသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်ဟု သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆို ပြောကြားခဲ့သည်။

"စခန်းခေါင်းဆောင်တွေက ရိက္ခာခွဲတမ်းရပ်တော့မယ်လို့ စခန်းမှာနေထိုင်သူတွေကို အကြောင်းကြားတယ်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ဒါမှမဟုတ် စက်တင်ဘာလအစပိုင်းမှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတချို့ သူတို့အိမ်ကိုပြန်ရမယ် ဒါမှမဟုတ် ပြန်ဖို့လုပ်ထားတဲ့နေရာတွေမှာပြန်အခြေချရမယ်တဲ့။"¹⁰³⁷

စောအ--- (ကျား၊ ၄၁နှစ်)၊ ဘ--- ရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰³⁸

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူများသည် စခန်းများနှင့်မြန်မာပြည်တွင်းနှစ်နေရာစလုံး၌ ၎င်းတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အတွက် ပူန့်လျက် မသေချာမရေရာစွာ နေထိုင်နေကြရပါသည်။ မယ်သဝေါဒေသများတွင် ၂၀၁၆ခုနှစ်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်စဉ်က အနီးအနားရှိရွာတစ်ရွာဆီသို့ လက်တလောရွှေ့ပြောင်းလာရသော ရွာသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် စောယယ--- ကပြန်ရန်အတွက် ၎င်း၏အခက်အခဲများနှင့် ကြောက်ရွံ့မှုကိုပြောပြခဲ့ပါသည်။

"တကယ်လို့များ အဲဒီနေရာမှာ အန္တရာယ်မရှိဘူးဆိုရင်တောင် ကျွန်တော်တို့ကတကယ်ကိုကြောက်နေတာ ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ [ကျွန်တော်တို့လယ်တွေဆီကို] ပြန်မသွားရဲဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဘယ်လောက် တောင်ကြောက် နေတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်ပြောမပြတတ်တော့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ပြန်မသွားပြန်ရင်လည်း ကျွန်တော်တို့ဒီနှစ်စား ဖို့ဆန်မရှိတော့မှာကို ကျွန်တော်စိုးရိမ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့တောင်ယာတွေမှာ ကျွန်တော်တို့ပြန်သွားပြီးအလုပ် လုပ်နိုင်ရင် ကျွန်တော်တို့ခေါင်းဆောင်တွေကိုကူညီရာကြမယ်။ အခုတော့ သူတို့ [ခေါင်းဆောင်တွေ] က ကျွန် တော်တို့ကိုအစားအစာပေးနေရတယ်။ ကျွန်တော်တို့က [သူတို့အစာတွေကို] မစားချင်ပါဘူး ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ကခက်ခဲတဲ့ အခြေအနေ [ဆင်းရဲမှု] ထဲရောက်နေပြီလေ။ ကျွန်တော်တို့ [ငတ်မွတ်မှုကို] မခံနိုင်တော့ဘူး။ ဖြစ်နိုင်ရင် [ကျွန်တော်တို့ရွာကို] ကျွန်တော်တို့ပြန်သွားချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့စပါးပင်တွေကြည့်လိုက်ရင် ကျွန်တော်တို့

¹⁰³⁵ "Left Behind: Karen Refugees at Mae La Camp," The Irrawaddy, ၂၈ ရက်၊ ဧပြီ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်။ "Donor Support for IDP and Refugee Camps Must Continue Until Durable Return and Sustainable Peace Can be Achieved," Progressive Voice, ၆ ရက်၊ ဧပြီလ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်။

¹⁰³⁶ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမူ ၁၀-၃။ ။ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား ယခင်နေအိမ်များ၊ မြေများ သို့မဟုတ် ပုံမှန်နေမြဲဖြစ်သောနေရာများသို့ပြန်ရန် ဖိအားပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းအားဖြင့်အကြပ်ကိုင်ခြင်းကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ မပြုလုပ်ရ။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့်ဒုက္ခသည်များတို့သည် မိမိတို့ဆန္ဒရှိပါက ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းအပေါ် အိမ်ပြန်ခြင်းထက် ကြာရှည်ခံသောအဖြေနည်းလမ်းကို ၎င်းတို့၏အိမ်ရာ၊ မြေယာ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ ပြန်လည်အပ်နှင်းရမည့်အခွင့် အရေးအား ပျက်ယွင်းစေမည့် ကြိုတင်အစွဲမထားရှိပဲ ထိရောက်စွာရှာဖွေနိုင်စေရမည်။

¹⁰³⁷ မူလပုံနှိပ်ဖော်ပြထားသောကောက်နုတ်ချက်ကိုပိုမိုရှင်းလင်းနိုင်စေရန်အတွက် အနည်းငယ်မျှသောတည်းဖြတ်မှုကို ပြုလုပ်ထားပါသည်။

¹⁰³⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Saw A---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

ရိတ်သိမ်း ချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့လယ်ကွင်းတွေက မရှင်းလင်းတော့ဘူး [အပင်တွေအကြီးလွန်ပြီး မြက်ထူနေပြီ]၊ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ဘာမှလုပ်လို့မရတော့ဘူး။”

စောယယ--- (ကျား၊ ၅၃ နှစ်)၊ ဗဗ--- ရွာ၊ ပိုင်ကျုံမြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰³⁹

ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသကဲ့သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေရသူများသည် စခန်းများတွင်ထောက်ပံ့ငွေလျော့နည်းလာမှုကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုမရှိတော့မည့်စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေရသည်ဟုပြောဆိုနေပြီး တပြိုင်နက်မှာပင် စခန်းများမှ အပြီးအပိုင် ထွက်ခွာသွားရန်ကိုလည်း လုံခြုံမှုအပြည့်မရှိဟု ခံစားနေကြရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက စခန်းတွင်းနေထိုင်သူများအတွက် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးဖူလုံရေးကို အလေးထားနေသောကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာ လှူဒါန်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏အခြေအနေသည် ခြိမ်းခြောက်မှုအောက်သို့ တိုး၍ ရောက်နေလေသည်။¹⁰⁴⁰ စခန်းတွင်းနေထိုင်သူများအနေဖြင့် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးရေးကို လိုလားကြောင်းထုတ်ဖော်ပြသနေသည့် အချိန်မှာပင် ထိုအကြံကိုပံ့ပိုးအကောင်အထည်ဖော်ရန်မည်သည့်အခွင့်အလမ်းမှ မရှိကြောင်းလည်း ၎င်းတို့ကပြောပြကြပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းစခန်းတွင်းနေထိုင်သူ စောဒဒ--- က “ကျနော်တို့ဘာမှလုပ်လို့မရဘူး” ဟုပြောပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားနိုင်မှုသည် အကန့်အသတ်ဖြစ်ကာအလားတူ လုံခြုံရေးအရစိုးရိမ်နေရမှုတို့သည်လည်းရှိသောကြောင့် စခန်းတွင်းနေထိုင်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့မြေများသို့ပြန်သွားပြီး ရိတ်သိမ်းရန်လည်းမဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ ပြန်လည်လုပ်ကိုင်လျှင်လည်းမည်သည့်မှမရနိုင်တော့သည့်အခြေအနေများကြောင့် စခန်းတွင်းနေထိုင်သူများအတွက် ကိုယ်ထူကိုယ်ထဖူလုံရေးသည် အကန့်အသတ်ဖြစ်နေပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် စခန်းတွင်းရှိ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူရွာသားများသည် ထိုအခြေအနေများကို ကုစားနိုင်ရန်မျှော်လင့်ချက်များဖြင့် နည်းလမ်းရှာဖွေလုပ်ဆောင်မှုများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်သည့်အခါတွင် မြေယာနှင့် လုံခြုံမှုရနိုင်ရေးအတွက် စီစဉ်နေသူများထံတွင် ၎င်းတို့၏ ရှုထောင့်အမြင်များကို အသိပေးနေခြင်းသာ ပြုလုပ်နေကြရတော့သည်။

နေရပ်ပြန်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တုံ့ပြန်ချက်များ

ပင်ဟီးရီးအခြေခံမှုများအရ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များနေရပ်ပြန်ရာတွင် ၎င်းတို့လုံခြုံမှုရှိခြင်း၊ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခံရခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိမှုတို့ဖြင့် မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်ပြန်လာနိုင်ရေးကို သေချာစေရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာစံများနှင့်အညီဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုသည် ယခင်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ တိုက်ရိုက် ရလဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ပြန်ရေးကိုစီစဉ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ မြေယာရရှိရန်တွက်လည်းကောင်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင်စီစဉ်ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟူ၍မဖြစ်သင့်ပေ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ နေရာပြန်လည်ချထားရေးအစီအစဉ်တွင် ၎င်းတို့၏အသံပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် တောင်းဆိုခြင်းများ၊ မြန်မာပြည်တွင် မြေပြန်လည်ရနိုင်ရေးအတွက်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ ၎င်းတို့၏ကိုယ်စား မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိဒေသခံများက ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်ခြင်းများ အစရှိသည့် တုန့်ပြန်မှုနည်းလမ်းများကို ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များမှ ဖော်ပြခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများမှ ရည်ညွှန်းထားပါသည်။

နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ကုလသမဂ္ဂဆီသို့ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ဆန္ဒပြခြင်းနှင့် ထုတ်ဖော်တောင်းဆိုခြင်းများ တက်ကြွစွာပြုလုပ်နေသော အဖြစ်အပျက်များကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လတ်တလောအစီရင်ခံစာများတွင် ထောက်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊

¹⁰³⁹ Source #155. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁴⁰ “Donor Support for IDP and Refugee Camps Must Continue Until Durable Return and Sustainable Peace Can be Achieved,” Progressive Voice, ၆ ရက်၊ ဧပြီလ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်။

မေလတွင် နို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းရှိ ဒုက္ခသည်များ၏လှုပ်ရှားမှုကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်မှာ "နို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းက ကုလသမဂ္ဂက သူတို့ကိုကူညီနိုင်မယ်လို့ မျှော်လင့်တာကြောင့် ကုလသမဂ္ဂရုံးရှေ့မှာ စုရုံးခဲ့ကြ [ထိုင်ခဲ့ကြ]တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီဟာက ပြဿနာအ ကြီးကြီးတစ်ခုဖြစ်နေလို့ဘဲ၊ ဒါကြောင့် ကုလသမဂ္ဂရုံးကိုသွားခဲ့ကြတာဖြစ်တယ်။ သူတို့အိမ်ပြန်ချင်တယ် ဒါပေမဲ့ ကုလသမဂ္ဂက သူတို့ကိုဘာလုပ်ပေးနိုင်မလဲဆိုတာကိုတော့ မသိကြပါဘူး။"¹⁰⁴¹

ထိုသူမှ ထပ်မံ၍တင်ပြသည်မှာ-

"[ဒုက္ခသည်များအနေနဲ့] ကရင်ပြည်နယ်ထဲက သူတို့အိမ်တွေကိုပြန်ချင်တယ်။ အဲဒီတော့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလ၊ ၅ ရက်နေ့မှာနို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းထဲက ကုလသမဂ္ဂရုံးရှေ့မှာ သူတို့အတူတူလူစုကြတယ်။ သူတို့ကရင်ပြည်နယ်ကို ပြန်ချင်တယ်လို့ပြောကြတယ်။ တချို့ဒုက္ခသည်တွေက ခူးပလာယာခရိုင်၊နို့တကော [ကြာအင်းဆိပ်ကြီး] မြို့နယ်မှာရှိတဲ့ စလ--- ရွာကို ပြန်ချင်ကြတယ်။ တချို့က ခူးပလာယာခရိုင် ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှာရှိတဲ့ စမ--- ရွာ၊ စန--- ရွာ နဲ့ စအ--- ရွာတွေကို ပြန်ချင်ကြတယ်။ အိမ်ပြန်ချင်ကြတဲ့သူတွေကနို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းထဲမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာနေလာခဲ့ကြတယ်။ သူတို့အသက်ရှင်သန်ဖို့မျှော်လင့်ချက်တွေ ကျိုးပျက်ကုန်ပြီလို့ခံစားနေကြရတယ်။ အဲဒီတော့ သူတို့မျက်စိစုံမှိတ်ပြီး အိမ်ပြန်ဖို့ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြတော့တာပဲ။ သူတို့ကိုဘာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သူတို့ကြေနှပ် လက်ခံမယ်လို့ပြောကြတယ်။ ဒါသူတို့ရဲ့ကံတရားပဲတဲ့။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ခူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹⁰⁴²

ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် နေရပ်ပြန်ရေးရေးတွင် ပါဝင်နေသော သက်ဆိုင်သူများထံ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက ၎င်းတို့၏ထင်မြင်ချက်များနှင့် လိုလားချက်များကိုထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် တုန့်ပြန်ခြင်းများကို ဖော်ပြနေခဲ့ကြပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ပြန်ရန်အတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိသောသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်နိုင်မဖြစ်နိုင်ကို မသေချာမရေရာမှုများဖြစ်နေကြောင်း တင်ပြခဲ့သော သက်သေထွက်ဆိုချက်များက ဖော်ပြနေပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသို့ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များမှ ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်ချက်များကို ထုတ်ပြောသောအထောက်အထားများသာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများထဲတွင်မြင်ရသော်လည်း ၎င်းတို့၏အမြင်များ အစိုးရထံတင်ပြရန် တုန့်ပြန်ခြင်းနည်းလမ်းများကိုမူ ကရင်လူ့အခွင့်အရေး၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများထဲတွင် ရှိမနေပါ။ ပြန်လည်နေရာချထား ရေးဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ တုန့်ပြန်မှုကိစ္စရပ်များအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကင်းမဲ့နေခြင်းက အစိုးရနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များတို့နှင့် တက်တက်ကြွကြွပိုမိုထိ တွေ့နေသင့်ပြီး ၎င်းတို့၏နေရပ်ပြန်ရေးခရီးနှင့်ပတ်သက်သော အမြင်များကို ထည့်သွင်းပါဝင်နိုင်အောင်ကြိုးစားရ မည်ဟု အကြံပြုကြပါသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDP) နှင့် ဒုက္ခသည်များကို လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်အသိ ပေးကာ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (FPIC) ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများရပိုင်ခွင့်ပေးမည့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို မြန်မာအစိုးရမှ ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ထိုသူများ မြန်မာပြည်သို့ လုံခြုံမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် ပြန်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပြန်နိုင်ဖွယ်ရှိသောနေရာများတွင် မြေရရှိနိုင်ရန်အတွက် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ အနေဖြင့် အစပြုကြိုးစားဆောင်ရွက်မှုများပြုခြင်းဖြင့် တုန့်ပြန်မှုများကို ပြသနေခဲ့ပါသည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်ရှိ နော်အ--- က နေရပ်ပြန်ရေးအတွက်စီစဉ်နိုင်ရန် မြေယာကိစ္စအကြောင်း ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များက စုံစမ်းခဲ့ကြောင်းကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ကပြောပြခဲ့ပါသည်။

¹⁰⁴¹ Source #131. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁴² Source #131. တွင်ကြည့်ပါ။

"ဟုတ်တယ်။ ဘုန်းကြီးတင်မကဘူး ထိုင်းနိုင်ငံ နဲ့ ပနာအီပယ်ခို [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းမှရွာ] မှာနေတဲ့လူတချို့ ကျွန်မဆီလာပြီးပြောတယ်။ 'ကျွန်တော် [ကျွန်တော်တို့] အတွက် မြေရှာထားပေးပါအုံး၊ ကျွန်တော်တို့ဝယ်ပါမယ်။' ဆိုပြီးလာပြောတော့ ကျွန်မကပြောတယ်... 'နင်တို့အဲဒီမှာ [အခုနေနေတဲ့နေရာ] မကြိုက်ဘူးလား။' သူတို့ကပြောတယ်၊ 'တကယ်လို့သူတို့ကအတင်းအကြပ်ကျွန်တော်တို့ကိုလုပ်လာရင် [ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း] ကျွန်တော်တို့ဒီမှာ [ပြန်] လာနေမှာ'။"

နော်အ--- (မ၊ ၅၁ နှစ်) ၊ စ--- ရပ်ကွက်၊ ဒ--- မြို့၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း၊ (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁴³

ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ရနိုင်သည့်မြေရှိလျှင်အကြောင်းကြားပေးရန် ရွာသားများက ရွာသူကြီးကိုမေးမြန်းထားပြီး ၎င်းတို့အားနေရာရွှေ့ပြောင်းပါက ၎င်းတို့ဝယ်ယူနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ပင်ဟီးရီး၏အခြေခံမူများက ဖိအားဖြင့် သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်သော နေရပ်ပြန်ခြင်းကို တိတိကျကျတားမြစ်ထားချိန်တွင်¹⁰⁴⁴ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် စခန်းများရှိ၎င်းတို့၏အချိန်သည် အကန့်အသတ်ရှိလာပြီဟုယုံကြည် နေကြပြီး မြန်မာပြည်တွင် မိမိတို့၏အနာဂတ်များကို စတင်စဉ်းစားရန်နှင့် ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်လာပြီဖြစ်သည်ဟု ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်မှုများက အကြံပြုနေပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ ပြန်လာမည်ကိုပြင်ဆင်သည့်အနေနှင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံရွာသားများသည် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များကို အားပေးကူညီနေကြကြောင်းနှင့် တချို့အဖြစ် အပျက်များတွင် မြေယာများရရှိထားရန် ကြိုးစားနေကြကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ ကညွှန်းပြထားသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့စစ်စခန်းကို ရွာအနီးပြောင်းရွှေ့လာသောအခါ ဤသည်ကိုတုန့်ပြန်သောအားဖြင့် ရွာသားများက KNU မှ ၎င်းတို့ရွာနားသို့ရွှေ့ပြောင်းလာပြီး ၎င်းတို့အားအကာ အကွယ်ပေးနိုင်ရန်မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် KNU အားချဉ်းကပ်အကူအညီတောင်းခဲ့ကြသည်။ KNU မှ ၎င်းတို့၏ဌာနချုပ်/ ရုံးများကို ရွာသားမြေများအနီးသို့ရွှေ့ပြောင်းလာပေးရန် ငြင်းဆန်သောအခါ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့မြေကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းရှာဖွေလုပ်ဆောင်ပြီး ကိုယ်ပိုင်မြေမရှိသေးသည့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် တချို့မြေကိုပြင်ဆင်ပေးခဲ့ပါသည်။ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ ဒေသခံရွာသားတစ်ဦးဖြစ်သူ နော်ဘခ--- ကအောက်ပါအတိုင်းပြောပြခဲ့သည်။

"[တပ်မတော်ဆီက] မြေတွေပြန်ရအောင် ဒီမြေကိစ္စကို ဘယ်သူကဆောင်ရွက် [တင်ပြ] တာလဲ။

ခရစ်ယာန်သာသနာအဖွဲ့၊ ဒေသခံခရစ်ယာန်သာသနာအဖွဲ့နဲ့ ရွာသားကိုယ်စားလှယ်တွေပါတဲ့ မြေယာဗဟိုကော်မတီ [အဖွဲ့] ပေါ့။ ကျွန်မတို့ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်တွေက မြေယာကာကွယ်တဲ့စာ တင်လိုက်တယ်။ အဲဒီလိုတင်ပြီးတော့ မြေတွေကိုရှင်းပြီး ကွန်ကရစ်နဲ့ခြံစည်းရိုးခတ်မယ်လို့စီစဉ်ထားတယ်။ အဲဒါပြီးရင် သူတို့ [ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခ သည်များ] အိမ်တွေဆောက်နိုင်ဖို့မြေတစ်ကွက်ရှင်းထားပေးမယ်။

တကယ်လို့မင်းများတို့မြေပြန်မရရင်ဘယ်လိုလုပ်မလဲ။

အတိတ်ကအတိတ်ဘဲလေ။ ပြီးတာတွေပြီးပါစေတော့ဘဲ။ ဒါပေမဲ့ ကျန်နေတဲ့အသုံးမပြုတဲ့မြေတွေကိုတော့ နေဖို့မြေမရှိတဲ့ရွာသားတွေကို ပြန်နေရာချထားပေးရမှာပေါ့။

¹⁰⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁴⁴ ပင်ဟီးရီးအခြေခံမူ ၁၀-၃။ ။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအား မိမိတို့၏ ယခင်နေအိမ်များ၊ မြေများ သို့မဟုတ် ပုံမှန်နေမြေဖြစ်သောနေရာများသို့ပြန်ရန် ဖိအားပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းအားဖြင့်အကြပ်ကိုင်ခြင်းကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ မပြုလုပ်ရ။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များတို့သည် မိမိတို့ဆန္ဒရှိပါက ရွှေ့ပြောင်း ခံရခြင်းအပေါ် အိမ်ပြန်ခြင်းထက် ကြာရှည်ခံသောအခြေအနေနည်းလမ်းကို မိမိတို့၏အိမ်ရာ၊ မြေယာ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများပြန်လည်အပ်နှင်း ရမည့်အခွင့်အရေးအား ပျက်ယွင်းစေမည့် ကြိုတင်အစွဲမထားရှိပဲ ထိရောက်စွာရှာဖွေနိုင်စေရမည်။

ရွာသားတွေကိုယ်စားခင်ဗျားက မြေကြီးတွေကိုကာကွယ်ပေးနေတာလား၊ ဒါမှမဟုတ် အရှေ့အလင်းအဖွဲ့ကိုယ်စားလား။ [လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း]

စစ်တပ် [တပ်မတော်] စခန်းချထားတဲ့မြေက ဘာလ--- သာသနာပိုင်မြေထဲမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရွာသားတွေကိုအဲဒါကို [မြေသိမ်းတာကို] မကြိုက်ကြဘူး၊ ဒါပေမဲ့သူတို့မပြောရဲကြဘူး။ ကျွန်မတို့နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ဒီမြေကိစ္စကို စဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်၊ ဘာမှပြောင်းလဲမှုမရှိခဲ့ဘူး။ ကျွန်မတို့အစည်းအဝေးအကြိမ်ပေါင်းများစွာခေါ်ခဲ့တယ်၊ ဘာမှတိုးတက်မလာဘူး။ ကျွန်မတို့နောက်ပိုင်းကျတော့ မြေယာကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး တိုးတက်မှုတချို့ကို တွေ့ခဲ့တယ်။ အခြားလှုပ်ရှားမှုတွေမှာလည်း ကျွန်မတို့အခြား [ခရစ်ယာန်မစ်ရှင်] ဌာနတွေနဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့တယ်။ အရှေ့အလင်းက တဖွဲ့တည်းအလုပ်လုပ်တာမဟုတ်ပါဘူး။ တခြားမြေယာကိစ္စ (မြေဂရမ်) တွေမှာ အရှေ့အလင်း ဆိုတဲ့နာမည်မသုံးဘူး။ ကျောက်ကြီးဖွံ့ဖြိုးမှုစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ကိုပဲ ကျွန်မတို့သုံးတယ်။

မြေရရှိတက်တက်ကြွကြွလှုပ်ရှားနေတဲ့ လူတွေ [အဖွဲ့တွေ] ကဘယ်သူတွေလဲ။

ဒီမြေကိစ္စမှာအားလုံးပါဝင်ကြပါတယ်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးဌာနတွေ၊ ဘာလ--- ရွာသားတွေနဲ့ ခရစ်ယာန်ယုံကြည်သူတွေပေါ့။

မြန်မာပြည်မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီအကြောင်းပြောပြလို့ရမလား။

ရပါတယ်။ ကျွန်မတို့ပြီးခဲ့တဲ့ မေလ၊ ၁၂ ရက် - ၁၃ ရက် တုန်းက ဒီကိစ္စအတွက် မြေယာပေါ်လစီအကြောင်းအစည်းအဝေးတွေလုပ်ထားတော့ ကျွန်မသိသလောက်ပြောပြပါမယ်။ [မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီထဲမှာ] နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့မြေယာကိုအသုံးချနိုင်ခွင့်များဆိုတာပါတယ်။ ဒေသခံတွေက မြေစာရင်းရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ အရေးမကြီးဘူး။ သူတို့ကိုဘိုးဘွားတွေကလက်ဆင့်ကမ်းခဲ့တဲ့မြေတွေ၊ ဌာနပိုင်မြေတွေကို သူတို့အသုံးပြုနိုင်ဖို့ အခွင့်အရေးရှိတယ်။ သူတို့မှာသူတို့ပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို ရပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ အဲဒီအခွင့်အရေးတွေကို နိုင်ငံသားတွေက ပိုင်တယ်။ နောက်ဆုံးတစ်ခုက ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာမြေယာအခွင့်အရေး။ ကျွန်မတို့မြေကိစ္စက မြေအခွင့်အရေးနဲ့သက်ဆိုင်တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်မတို့မြေစာရင်းနံပါတ် (၁၀၅) က ၁၉၆၀ ခုနှစ်ကတည်းက ထဲကဖန်တီးခဲ့တာ။ မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီလုပ်ပြီးသွားတဲ့အခါကြတော့ ကျွန်မတို့မြေက မြေလွတ်ဖြစ်သွားပြီး တချို့ မြေအစိပ်အပိုင်းတွေကြတော့ ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးပိုင်မြေဖြစ်သွားတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်မတို့မြေကို ၂ ပိုင်းအခွဲခံလိုက်ရတယ်။ တစ်ပိုင်းက မြေလွတ်၊ တစ်ပိုင်းက ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးမှုပိုင်မြေ။ ကျွန်မတို့မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီကြည့်တဲ့အခါကြတော့၊ ကျွန်မတို့က ဒေသခံတွေဖြစ်ပြီး ဒီမြေကိုကျွန်မတို့ပိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ မွမ်းမံလိုက်တဲ့ မြေယာပေါ်လစီအသစ်နဲ့ကြတော့ ကျွန်မတို့ကမြေကိုပြန်တိုင်းရတော့မယ်။

ခင်ဗျားတို့က တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်တွေကို (ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဝန်ထမ်း) တွေချင်တယ်လို့ပြောတဲ့အခါ သူတို့ကဘာပြောခဲ့လဲဆိုတာ ပြောပြလို့ရမလား။

ကျွန်မတို့တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့မတွေ့ခဲ့ရဘူး။ အဲဒီအစား ကျွန်မတို့ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ CBOs တွေနဲ့ နိုင်ငံခြားသားတွေကိုပဲ မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး တွေ့ရတယ်။ ကျွန်မတို့ [CBOs များအကြား] မြေယာပေါ်လစီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်လို့ ဆွေးနွေး [သုံးသပ်] ကြတယ်။ မြေယာအသုံးချမှုပေါ်လစီထဲမှာ ရွာသားတွေအတွက်အခွင့်အရေးတချို့ရှိပါတယ်။

မြေယာကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီးတပ်မတော်ခေါင်းဆောင် [မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဝန်ထမ်း] တွေနဲ့တစ်ခုမတွေ့ပူးသေးဘူးလား။

တွေ့တယ်။ ကျွန်မ ဦးဉာဏ်ဝင်း၊ ဦးစိုးသား တို့နဲ့ ဒေသခံတွေ စံစားနေရတဲ့ကိစ္စတွေပြောဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါပြီးတော့မှ သူတို့ဆီကိုစာတင်ခဲ့လိုက်တာ။ သူတို့က မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးဖို့နဲ့ မြေကိစ္စနဲ့ပတ်သက်လို့ သတင်းပို့စုံစမ်းဖို့ခိုင်းတယ်။ မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ကျွန်မတို့ မြေယာကော်မတီဆီကိုလာပြီး ဒီမြေဟာကျွန်မတို့ဟာဟုတ်မဟုတ် လာစုံစမ်းတယ်။ ကျွန်မတို့မြေကကျွန်မတို့မြေပဲ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့ဒီမြေကိစ္စကို တဆင့်ချင်းတဆင့်ဖြတ်သန်းရမယ်။ အခုအထိတော့ သူတို့ဆီကဘာတုန့်ပြန်မှုမှ မရသေးဘူး။

နော်ဘာခ--- (မ၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘလ--- ရပ်ကွက်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁴⁵

ဤဥပမာနှင့် အခြားအဖြစ်အပျက်များတွင်ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ အတွက် [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်သောတာဝန်ရှိသူများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတာဝန်ရှိသူများ ကိုယ်တိုင်က လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသည်ကို ထင်ရှားနေပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် အချို့သော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့ဘာသာ ပြင်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများကိုလုပ်ဆောင်နေကြရသည်။ ဤကိစ္စကိုတုန့်ပြန်သောအားဖြင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် နေရပ်ပြန်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြပေးရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းများထံသို့ မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ကြပါသည်။ စခန်းများမှ မထွက်ခွာလာမီ ၎င်းတို့ဝယ်ယူနိုင်မည့်မြေယာများအကြောင်း စုံစမ်းရှာဖွေနေခဲ့ကြသည်။ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ရသော၎င်းတို့အခြေအနေနှင့် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းများကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်အများစုသည်¹⁰⁴⁶ ၎င်းတို့ပြန်ရန်အတွက်စိစဉ်ရန်၊ မြေယာများကိုတောင်းခံရန် လုပ်နိုင်စွမ်းအကန့်အ သတ်ရှိသောကြောင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အခြားဒေသခံရွာသားများက ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များအတွက် မြေယာနှင့်အိမ်ရာရှာဖွေခြင်းကိစ္စကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးလာသော အဖြစ်အပျက်များကိုလည်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ မှအစီရင်ခံထားပါသည်။

ဤသို့ဆောင်ရွက်မှုများရှိနေခြင်းထဲတွင်မှ ယခင်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သောမြေယာများ ပြန်လည်ပေးခြင်းကို ဦးစားပေးခြင်း အပါအဝင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များ မြန်မာပြည်တွင် ဘဝသစ်ကိုတည်ဆောက်နိုင်ရေး အတွက် လိုအပ်သောမြေယာနှင့်အိမ်ရာကို ရရှိရန် သေချာစေမည်များကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် ပိုမိုလုပ် ဆောင်ရန်လိုအပ်နေပါသည်။ နိုင်ငံတော်မူဝါဒများထဲတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့်အညီ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခ သည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နေရပ်ပြန်ရေးကိုဆောင်ရွက်ပံ့ပိုးမည်ဟု ကတိကဝတ်ပြုထားခဲ့သော်ငြားလည်း ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေးကို အမျိုးသားဥပဒေများထဲတွင် အကောင် အထည်ဖော်ခြင်းမရှိသေးပါ။ ထိုပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေ နှင့်ကျင့်သုံးမှုများတွင် ပြဋ္ဌာန်းမှုမရှိသေးသမျှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအတွက် နေရပ်ပြန်ခြင်းနှင့်ပြန်လည် နေရာချထားခြင်းများသည် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုသာ နေရပ်ပြန်ပြည်သူများအတွက် ဆက် လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေမည်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰⁴⁷

နေရပ်ပြန်ခြင်းအတွက် တရားမျှတမှု

ပင်တီးရိုး၏အခြေခံမူများတွင် ဖော်ပြထားသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေး များအား မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် နိုင်ငံအဆင့်၊ နိုင်ငံတကာအဆင့်အဖွဲ့အစည်းများမှ မည်သို့ပင်ကတိကဝတ်ပြု တာဝန်ယူမှုရှိထားစေကာမူ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားမျှတမှုကိုရရှိနိုင်စွမ်းသည် အကန့်အသတ်ရှိနေပါသည်။ ကြာမြင့်စွာရွှေ့ပြောင်းခံနေရခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နှင့် ဒုက္ခသည်များတွင် ၎င်းတို့မြေများကို တရားရုံး၌ ပြန်လည်တောင်းခံရန်အတွက် လိုအပ်သောအထောက်အထားများ နှင့် ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ အကူအညီတောင်းခံမှုများအား များသောအားဖြင့် မရှိကြတော့ပေ။ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်သည်လည်း မြန်မာပြည်တွင် ကင်းမဲ့နေကာ၊ အတိတ်ကာလတွင် စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်ထားသော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့်

¹⁰⁴⁵ Source #109. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁴⁶ ဥပမာကို Source #109. တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Naw A---, April 2015," ကိုလည်းကြည့်ပါ။

¹⁰⁴⁷ နေရပ်ပြန်ခဲ့သောရွာသားများက အစိုးရမှဖန်တီးပေးသော တန်ဖိုးနည်းအိမ်ရာများကို ပေးချေရန်အတွက် ၎င်းတို့တွင်လုံလောက်သော ငွေကြေးမရှိဟုဆိုပါသည်။ "Refugees rue return amid housing woes," MyanmarTimes, ၂ ရက်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

ယခုဖြစ်ပွားနေသော မြေသိမ်းဆည်းမှုများအပေါ် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များက တရားမျှတမှုတောင်းခံခြင်းကို အဆိုပါ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကင်းမဲ့နေမှုက ပြင်းထန်စွာဟန့်တားနေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများ ၎င်းတို့မြေများကိုပြန်လည်တောင်းဆိုခြင်း၊ အခြားတနေရာတွင် မြေယာရယူခြင်း နှင့် ဖျက်ဆီးခံ သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခံမြေများအတွက် လျော်ကြေးတောင်းခံခြင်းများတွင် ထိုသို့သောအဟန့်အတားများက တားဆီးနေသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။¹⁰⁴⁸

နိဂုံးချုပ်

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် ပြီးခဲ့သည့် ၂၅ နှစ်တာကာလလုံး နေရပ်ပြန်ရေးဖြစ်စဉ်သည် တိုးတက်မှုများရှိ လာသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့စဉ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသူများ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်လုံခြုံစွာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာဖြင့် ပြန်နိုင်ရေးကို ဒေသခံများနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာသက်ဆိုင်သူများက ခံဝန်ကတိပြုရန်လိုပါသည်။ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသနှင့် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်ရှိပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်(IDPs)နှင့် ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုခံရခြင်း သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခအတွင်းသို့ အတင်းတွန်းပို့ခံရခြင်းများ မရှိတော့ပဲ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ (CBOs)၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရများ နှင့် KNU တို့မှ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ ကြုံတွေ့ရသော အချို့အကြောင်းအရာများကိုတင်ပြ ရန်နှင့် ရွာသားများ၏မြန်မာပြည်ရှိအနာဂါတ်ကိုပံ့ပိုးရန် လုပ်ဆောင်နေမှုများအတွက် မျှော်လင့်ချက်ကိုပေးနေပါသည် ဟု အစီရင်ခံစာများကဆိုပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ကျန်ရှိနေသေး သော ပြဿနာများကို လက်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများက မီးမောင်းထိုးပြထားပြီး အဖြစ်အပျက်တော်တော်များများတွင် အပြန်ခရီးများသည် လက်ဦးမှုယူကာ လုပ်ဆောင်ထားကြောင်း ဖော်ပြနေပါ သည်။ ပင်ဟီးရီး၏ အခြေခံမူများတွင်ဖော်ပြထားသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အခွင့်အရေးများကို သေချာစေရန်လိုအပ်သောတာဝန်ရှိမှုကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဆက်လက်၍ ရှောင်ဖယ်နေဦးမည်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများ၊ စစ်တပ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့၏ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအနေဖြင့် မြေယာနှင့် အိမ်ရာများ မရရှိပဲ ဆက်လက်ဖြစ် နေဆဲ ဖြစ်သည်။ မြေမြှုပ်ခိုင်းများတည်ရှိနေမှုနှင့် စစ်စခန်းများအနီးတွင် လက်ရှိတိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားနေမှုကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့လုံခြုံရေးအတွက် ကြောက်ရွံ့နေဆဲရှိကာ နိုင်ငံ ရေးတည်ငြိမ်မှုမရှိသောမြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်းတို့၏လုံခြုံသောအပြန်ခရီးကို အကျိုးဆောင်စေဆောင်နိုင်စွမ်း လုံလောက်စွာမရှိသေးဟု ယုံကြည်နေကြပါသည်။ ထို့အပြင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် နှင့် ဒုက္ခသည်များသည် သတင်းအချက်အလက်များ ဆက်လက်၍ ပြတ်တောက်နေပြီး ၎င်းတို့နေရပ်ပြန်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ဖြစ်စဉ်တွင်လည်း လုံလောက်စွာပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။¹⁰⁴⁹ ရွာသားများ၏ သက်သေခံချက်မှ ဖော်ပြထားသည်မှာ တချို့အခြေအနေများတွင် ရွာသားများသည်ပြန်ချင်သော်လည်း လုံခြုံမှုရှိစွာနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ရှိမှသာလျှင် ပြန်ချင်ကြသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ထိုသို့ပြန်နိုင်သောအခြေအနေများ မဖြစ်သေးပါ။

¹⁰⁴⁸ အချက်အလက်များပိုမိုသိလိုပါက အခန်း ၆။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအခန်း ကိုကြည့်ပါ။

¹⁰⁴⁹ ပင်ဟီးရီး၏အခြေခံမူများထဲမှာ နံပါတ် (၁၀) တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ "ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များသည် လွတ်လပ်၍ ကြိုတင်သတင်းအချက်အလက်ပေးထားသော ခွင့်ပြုသဘောတူညီချက်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဆန္ဒစွဲမပါသည့်သတင်းအချက်အ လက်များရရှိမှုအပေါ်အခြေခံသည့် လုံခြုံစွာဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ပြန်နိုင်ရန်အခွင့်အရေးရှိရမည်။" "United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons," Paulo Sérgio Pinheiro, United Nations, August 2005.

အဖြစ်အပျက်များလေ့လာခြင်း။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းများ

အောက်ပါလှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော လက်တလောတိုက်ပွဲများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုအဖြစ်အပျက်သည် အတိတ်နှင့် ပစ္စုပန်ကာလများအတွင်းက ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေကာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် (IDPs) နှင့် ဒုက္ခသည်များ ရွှေ့ပြောင်းမှုကို ဦးတည်သွားကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြောင့်ဖြစ်ပွားသော ချိုးဖောက်မှု၊ နောက်ယှက်မှု နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ရွာသားများက ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်ကြောင်း ဤဖြစ်ရပ်မှ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ဤသို့သောသက်သေထွက်ဆိုချက်များက အဖြစ်အပျက်တော်တော်များများတွင် နေရပ်ပြန်ရေးသည် လက်ဦးမှုရှိရှိ လုပ်ဆောင်ခြင်းသာဖြစ်ပြီး ရွာသားများအတွက် လုံခြုံမှုကို အာမခံခြင်းမရှိသေးပါ။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလမှ အောက်တိုဘာလအထိ တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်တို့၏ ပူးတွဲတပ်များနှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) တို့အကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။ တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များမှ ၎င်းတို့ရွာကိုပစ်မှတ်ထား၍ လက်နက်ကြီးများဖြင့် ပစ်ခတ်ခြင်း၊ DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) မှ ရွာသားများကို ပေါ်တာအထမ်းလိုက်ခိုင်းခြင်း တို့ကြောင့် ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ မယ်သဝေါဒေသမှ ထောင်နှင့်ချီသော ရွာသားများ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ တိုက်ပွဲခေတ္တယာယီလျော့ကျသွားချိန်တွင် နှစ်ဖက်စလုံးမှ ထိုဒေသအတွင်းထဲ ဆက်လက်လှုပ်ရှားသွားနေသလို DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) မှ ထောင်ထားသော မြေမြုပ်မိုင်းအသစ်များဖြင့် ၎င်းတို့မြေများတွင် အန္တရာယ်များရှိနေပါသည်။ ထိုသို့သော အကြောင်းများကြောင့် မယ်သဝေါဒေသမှ ထောင်နှင့်ချီသော ရွာသားများသည် လုံခြုံသည်ဟု မယူဆကြတော့သောကြောင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များစခန်းတွင် ဆက်လက်ရှိနေကြပါသည်။

တိုက်ပွဲစသော ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၉ ရက်နေ့ မတိုင်မီက DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) ၏ နောက်ယှက်မှုနှင့် ချိုးဖောက်မှုများကို ရွာသားများက စတင်ခံစားခဲ့ကြရသည်။ DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) အဖွဲ့၏ အစားအစာရိက္ခာများကို ပေါ်တာအနေဖြင့် ထမ်းပေးရပြီး ၎င်း DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) အတွက် ကင်းစောင့်တာဝန်ပါယူခဲ့ကြရပါသည်။ အ--- ရွာနှင့်နီးသော ဒေသများအတွင်း တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့သော အချိန်တွင် DKBA စစ်သားများအတွက် နှစ်ယောက် သို့မဟုတ် သုံးယောက်တစ်ဖွဲ့ဖြင့် ငွေကြေးမရရှိပဲ အလည့်ကျ ပေါ်တာအထမ်းလိုက်ခဲ့ကြရပါသည်။ တောအုပ်ထဲတွင် DKBA စစ်သားများထားထားသော ရိက္ခာ၊ ခဲယမ်းမီးကျောက် နှင့် မြေမြုပ်မိုင်းများကို ရက်လုပ်ထားသောခြင်းများဖြင့် သယ်ရန် ရွာသားများက အမိန့်ပေးခြင်းခံရသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၉ ရက်နေ့တွင် မယ်သဝေါ ဒေသ¹⁰⁵⁰ တပ်မတော်မှ စစ်ကွပ်ကဲအခြေစိုက် (စကခ) (၁၂) နှင့် တပ်နယ်အမှတ် ၄ မှ နယ်ခြားစောင့်တပ် နှစ်ဖက်စစ်သားတို့၏ ပူးတွဲတပ်များနှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) တို့အကြား တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ကြပါသည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် ရွာသားဦးရေ ခြောက်ထောင်ကျော်ကို ၎င်းတို့ရွာများမှ ရှောင်ရှားကြရန် ဝါရင့်ဆရာတော် ဦးသုဇနမှ တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး ကားများစီစဉ်ပေးကာ ရွာသားများကို မြိုင်ကြီးငူ (ခေါ်တော)¹⁰⁵¹ မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့သည်။ အခြားရွာသားများက အနီးအနားရှိ ရွာများသို့ ထွက်ပြေးကာ လုံခြုံမှုကိုရှာကြပြီး သောင်ရင်းမြစ်ကိုဖြတ်ကာ ထိုင်းနိုင်ငံ အတွင်းရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ရောက်လာခဲ့ကြပါသည်။ မြိုင်ကြီးငူနှင့် အနီးအနားရွာများသို့ တိမ်းရှောင်လာသော ရွှေ့ပြောင်းရွာသားများကို ဒေသခံအုပ်စုများနှင့်

¹⁰⁵⁰ မယ်သဝေါဒေသသည် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်တွင်တည်ရှိပြီး သောင်ရင်းမြစ်ဖြင့်ပိုင်းခြားထားပါသည်။ ဆရာတော် ဦးသုဇနအကြောင်း ပိုမိုသိလိုပါက အခန်း ၈: ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ပိုင်းခြားထားမှုများ တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

မြန်မာပြည်အခြေစိုက်အဖွဲ့အစည်းများက¹⁰⁵² နားခိုစရာ၊ အဝတ်အထည်၊ အစားအသောက်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးစောင့်ရှောက်မှုများဖြင့် အကူအညီပေးခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့သောထောက်ပံ့မှုများရှိလင့်ကစားရွာသား များသည် မိမိတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ မွေးမြူထားသည့်တိရိစ္ဆာန်များ၊ အိမ်နှင့် မြေယာများကို ချန်ထားခဲ့ရပါသည်။¹⁰⁵³

"မွေးမြူထားတဲ့တိရိစ္ဆာန်တွေရွာမှာကျန်ခဲ့တာရှိသေးလား။

စောအ--- နှင့် စောဘ---။ ရှိတယ်။ ဆိတ်တွေ၊ ကြက်တွေ၊ ကျွဲတွေ ရွာမှာအကုန်ထားပစ်ခဲ့ရတယ်။

အဲဒါဆို ခင်ဗျားတို့ပိုင်ဆိုင်တာတွေအားလုံးရွာမှာချန်ထားခဲ့ရတာပေါ့။

အေးပေါ့။ တချို့အကောင်တွေတော့ (၎င်းတို့မွေးမြူထားသောတိရိစ္ဆာန်များ) မိုင်းနင်းမိကုန်တယ်။ [...]

ခင်ဗျားတို့ ဒ--- ရွာကိုရောက်ဖို့ ခင်ဗျားတို့ရွာကနေ ဘယ်နှစ်ရက်လောက်ထွက်ပြေးလာရသလဲ။

ဒီကိုရောက်ဖို့ တစ်ရက်လောက်လာရတယ်။ ဒါပေမဲ့ မိုးတွင်းမှာ ကလေးတွေနဲ့ဆိုတော့ ခရီးသွားရတာအရမ်း ခက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ မိုးကာအဝတ်အစားတွေယူမလာခဲ့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ထွက်ပြေးနေတုန်း ကျွန်တော့်ကလေးတွေကလည်း ငိုကြွတယ်။

ခင်ဗျားတို့ညဖက်ထွက်ပြေးကြတာလား။

ဟုတ်တယ်။ ညဖက်ထွက်ပြေးကြတာ။

ခင်ဗျားတို့ ကိုယ့်ဗာသာကိုယ်ထွက်ပြေးကြတာလား။

ဟုတ်တယ်။ ကိုယ့်ဗာသာကိုယ်ထွက်ပြေးကြတာ။

ရွာထဲကိုလက်နက်ကြီးတွေကျသေးလား။

မကျဘူး။ ရွာနားမှာ သေနတ်သံတွေပဲကြားတယ်။

အဲဒီအဖြစ်အပျက်ဘယ်လိုဖြစ်သလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား တဆင့်ချင်းပြောပြနိုင်မလား။

စောဘ---။ "ကျွန်တော်တို့ထွက်ပြေးမလာခင်မှာတောင် အခက်အခဲတော်တော်ကြုံရတယ်။ တိုက်ပွဲ တွေမဖြစ်ခင်ကတည်းက ကျွန်တော်တို့တွေတော်တော်များများကြုံနေရတော့ ကျွန်တော်တို့ပိုမိုလုံခြုံတော့ဘူး လို့ခံစားလာရတယ်။ အဲဒါက ကျွန်တော်တို့ကို တအားပူပင်စေတယ်။ အခြားစကားလိုပြောရမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ချိန်ခွင်ပေါ်ကို ဝက်သားကီလိုတွေအများကြီးထည့်ချိန်ရင် ချိန်ခွင်က အလေးချိန်အများကြီးကို ချိန်ဖို့မနိုင်တော့သလိုမျိုး။ [ကျွန်တော်တို့ အများကြီး ခံစားရပြီးပြီး၊ ထပ်မံခံစားနိုင်တော့တဲ့ အခြေအနေရောက်သွားတယ်။] တိုက်ပွဲတွေဖြစ်တော့ ကျွန်တော်တို့လုံခြုံတယ်လို့မခံစားရတော့ပဲ ကျွန်တော် တို့အခြေအနေကိုသေသေချာချာစဉ်းစားတယ်။ နယ်ခြားစောင့်တပ်နဲ့ DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) ကိုကျွန်တော်တို့ ရင်မဆိုင်ရဲတော့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ကရွာသားတွေဆိုတော့ ဒီအဖြစ်အပျက်က ကျွန်တော်တို့အတွက် အရမ်းခက်ခဲလာတယ်။ သူတို့က [DKBA ခွဲထွက်အဖွဲ့] ကျွန်တော်တို့ကိုမလေးစားဘူး။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဆန်တွေကို မြေကြီးပေါ်အကုန်သွန်ပစ်လိုက်တယ်။"

¹⁰⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵³ "ကျွန်တော်တို့ဘိုးဘွားဘီဘင်တွေခေတ်ကတည်းက တိုက်ပွဲတွေကြောင့် ကျွန်တော်တို့တချိန်လုံးပြေးနေရတယ် [ရွှေပြောင်ခံရသည်]။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့လွတ်လပ်ရေးပဲလိုချင်တော့တယ်။ ကျွန်တော်တို့အိမ်ကောင်းကောင်းလေး ဆောက်ထားတယ်။ အိမ်မွေးတိရိစ္ဆာန် တွေအများကြီးမွေးထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ တိုက်ပွဲတွေကနေရှောင်ရတော့ ရွာမှာအကုန်လုံးထားခဲ့ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့တောင်ယာတွေနဲ့ ကွင်းလယ်တွေကိုလည်း ထားခဲ့ရတယ်။ အဲဒါကျွန်တော်တို့ကြုံနေရတဲ့ စိတ်ဆင်းရဲစရာအခြေအနေပဲ။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

စောအ--- နှင့် စောဘ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ် နှင့် ၃၄ နှစ်)၊ အ---နှင့် ဖ--- ရွာ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဘားအံခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁵⁴

နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်သောရွာသားများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်းကို မြေမြှုပ်မိုင်းများက တဖန် ထပ်ဆင့်ခြိမ်းခြောက်ပြန်သည်။ တိုက်ပွဲများမဖြစ်ခင် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) သည် ထိုဒေသများတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းများကို လက်တလောတွင်ထောင်ခဲ့ကြောင်း ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးဖွဲ့သို့ တင်ပြပြောဆိုကြပါသည်။ ထိုမြေမြှုပ်မိုင်းများသည် လက်လုပ်များဖြစ်ပြီး ရွာအနီးအနားနှင့် အလုပ်ခွင်များ တွင်မြှုပ်ထားကာ လယ်ယာစိုက်ခင်း ကွင်းများသို့ အလုပ်သွားရောက်လုပ်ကိုင်လိုသော ရွာသားများအတွက် ပြင်းထန်သော ဘေးအန္တရာယ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။¹⁰⁵⁵ ရွာသားများထွက်မပြေးမီ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များ၏ ကျွဲတချို့သည် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) ၏မြေမြှုပ်မိုင်းများကိုနင်းမိပြီး၊ အဆိုပါတိုက်ပွဲများ၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့ကျန်နေသောမွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များ ထားခဲ့ရသောအနေအထား ဖြစ်သောအခါ ထိုများတိရိစ္ဆာန်များသည်လည်း အလားတူကံကြမ္မာမျိုးကြုံတွေ့ရဖွယ်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ တိုက်ပွဲဖြစ်စကတည်းက ရွာလူကြီးတစ်ဦးအသတ်ခံရပြီး အခြားရွာသားတစ်ဦးမှာ ထောင်ထားသောမြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပါသည်။¹⁰⁵⁶

လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော လက်တလောတိုက်ပွဲအဖြစ်အပျက်ကိုလေ့လာချက်အရဆိုလျှင် မြန်မာပြည်ပဋိပက္ခသည် ပြီးဆုံးသွားခြင်းမရှိသေးပဲ ရွာသားများအနေဖြင့် ဆက်လက်ထွက်ပြေးပြီး ရွေ့ပြောင်း နေရရန် ရှိနေသေးသည်ဟု ဖော်ပြနေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အထက်ပါရွာသားအများစုသည် မြိုင်ကြီးငူနှင့် အနီးအနားရွာများတွင် ဆက်လက်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်နေရဆဲဖြစ်ပြီး အိမ်နီးချင်းများ၏ သဒ္ဓါမှုနှင့် အလှူငွေများ အပေါ်မှီခိုနေရကာ DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ထိုဒေသမှ ဆုတ်ခွာသွားပြီး မြေမြှုပ်မိုင်း များကို စနစ်တကျဖယ်ရှားပြီးစီးသွားမည့်အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းလျက် ရှိနေကြပါသည်။¹⁰⁵⁷ ပြည်တွင်းရွေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်စခန်း နှင့် အနီးအနားရွာများတွင် ၎င်းတို့အခြေအနေသည်မလုံခြုံနေသေးသည့် အချိန်မှာပင် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်)၊ တပ်မတော်/နယ်ခြားစောင့်တပ်များ နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ လာခြိမ်းခြောက်နိုင်သည်ဟု ခံစားနေရသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့အိမ်ကိုပြန်ခြင်းထက် ရွေ့ပြောင်းခံနေရသည်က ပိုကောင်းသည်ဟု ရွာသားများက ထင်မြင်ကြပါသည်။

¹⁰⁵⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw A--- and Saw B---, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း (၇): နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း နှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

ဤဓာတ်ပုံကို ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဒ--- ရွာတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၇ ရက်နေ့မှ ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံထဲတွင် တပ်မတော်နှင့်နယ်ခြားစောင့်တပ်တို့၏ ပူးတွဲတပ်များနှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) တို့အကြား မယ်သဝေါဒေသတွင် တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားမှုကြောင့် လုံခြုံရာ ဒ--- ရွာသို့ ထွက်ပြေးလာကြသော ရွာ ၆ ရွာမှ ရွာသားများ၏ပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုဓာတ်ပုံရိုက်ကူးချိန်တွင် ထိုရွာသားများရောက်ရှိနေသည်မှာ နှစ်ပါတ်ကြာပြီးဖြစ်ပြီး၊ ယာယီတဲများကိုဆောက်ကာ နေထိုင်လျက်ရှိကြပါသည်။ ဓာတ်ပုံရိုက်ကူးချိန်တွင် လူ ၅၀၄ ဦးနှင့် အိမ်ခြေ ၉၀ ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ထွက်ပြေးချိန်တွင် မည်သည့်ပစ္စည်းမှ မိမိနှင့်အတူ မသယ်ဆောင်လာနိုင်သောကြောင့် မိမိတို့မွေးမြူထားသော တိရိစ္ဆာန်များနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုထားရစ်ခဲ့ရပါသည်။ အချို့ တိရိစ္ဆာန်များဖြစ်သော ကျွဲများသည် ဗိုလ်ဘီ ဦးဆောင်သည့် DKBA (ဗုဒ္ဓ-ခွဲထွက်) မှထောင်ထားသောမြေမြှုပ်မိုင်းများကို နင်းမိကြပါသည်။

[ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁵⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ မြိုင်ကြီးငူမြို့ရှိ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော ရွာသားများ၏စခန်းတစ်ခု၌ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၇ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံထဲတွင် မယ်သဝေါဒေသတွင်ဖြစ်ပွားသော တိုက်ပွဲကြောင့်ထွက်ပြေးလာသောရွာသားများအတွက် ဆောက်ထားသော ယာယီတဲများထဲတွင်ရှိနေသော ရွာသားများကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁵⁹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်နယ်စပ်ဖြစ်နေသည့်သံလွင်မြစ်ဘေး၊ ဖာပွန်ခရိုင် တွင် တည်ရှိသော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) အတွက် တည်ဆောက်ထားသည့် အီးတူးထ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်း ပုံဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် စဖွင့်ကတည်းက ထိုစခန်းအရွယ်သည် တဖြည်းဖြည်းနှင့် ပုံမှန်ကြီးထွားလာပြီး ယခုဓာတ်ပုံရိုက်ထားသည့် ပုံ၏အချိန်တွင် လူဦးရေ ၄၀၀၀ ကျော်ခန့် ရှိသည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) ပူးတွဲတပ်ဖွဲ့ နှင့် KNLA တို့အကြား လတ်တလောတိုက်ပွဲများကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးကို စိုးရိမ်နေကြပြီး ၎င်းစခန်းအား လာတိုက်မည် ကိုလည်း ပူပန်နေကြကြောင်းစခန်းတွင်နေထိုင်သူများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ကိုပြောပြကြပါသည်။

[ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁰

¹⁰⁵⁸ Source #146. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁵⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Recent fighting between newly-reformed DKBA and joint forces of BGF and Tatmadaw soldiers led more than six thousand Karen villagers to flee in Hpa-an District, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁶⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on Villages and Village Destruction," တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ဖာပွန်ခရိုင် မြောက်ပိုင်း လူသောမြို့နယ်ရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များ (IDPs) များဖြစ်ပြီး KNU အရာရှိများမှပေးသော အရေးပေါ်ရိက္ခာများ ဖြစ်သော ဆန်ထောက်ပံ့မှုကို လက်ခံရယူနေ သောပုံဖြစ်ပါသည်။ တောများထဲတွင်ကာလကြာမြင့်စွာပုန်းအောင်းနေခဲ့ပြီးရသည့်နောက် တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် လယ်ယာများကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ မလုပ်ကိုင်နိုင်သလို ရိတ်သိမ်းထား ပြီးသောစပါးများ သိုလှောင်ထား သည့် စပါးကျီများကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားနိုင်တော့ပါ။ ရလဒ် အနေဖြင့် ၎င်းတို့ဆိုးဝါးသော ရိက္ခာပြတ်တောက်မှုကို ကြုံတွေ့နေခဲ့ရ သည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶¹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ခူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ လေးကေကော်မြို့တွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် (KNLA) နှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) တို့အတွက် ဆောက်ထားသော အိမ်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤစီမံကိန်းကို မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန နှင့် နီပွန်ဖောင်ဒေးရှင်းတို့မှ ပံ့ပိုးပေး ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု မှတ်တိုင်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် KNU ခေါင်းဆောင်များမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထိုမြို့ကိုတည်ထောင်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်၊ မွန်၊ ပအိုဝ်း၊ ဗမာနှင့် ကရင်တို့ပါဝင်သည့် အချို့သော ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခ သည်များ ဤနေရာတွင်လာရောက် နေထိုင်ကြပါသည်။ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) အနေဖြင့် ထိုနေရာတွင်နေထိုင်ရန် အတွက် အခကြေးငွေ မပေးရပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ မြေယာစီမံခန့်ခွဲ ရေးဌာနအလို အရ သစ်တောကြီးပိုင်းနယ်မြေဖြစ်သော မြေပေါ်တွင် ၎င်းမြို့ကို တည်ထောင်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ၅၅၀ ဧက ကျယ်ဝန်းပါသည်။ ဤမြေ၏အချို့အစိတ်အပိုင်းကို အနီးအနားရှိ ရွာသားများကပိုင်ဆိုင် သည်ဟု သိရသော်လည်း ဤနေရာတွင် မြေယာဂရမ်များမရှိပါ။ အစိုးရက ဤနေရာကို သစ်တောကြီး ပိုင်းစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ပေး မည်ဖြစ်ပြီး မြေဂရမ်များကိုလည်း ဒေသခံများသို့ထုတ်ဝေပေးသွား မည်ဟုဆို၏။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶²

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ရိုက် ယူခဲ့ပြီးနီးဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းမှ မြန်မာပြည်သို့¹⁰⁶³ ပြန်မည့် မိသားစု (၃၀) ကိုပြသထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနီးဖိုးစခန်းမှ ထိုဒုက္ခ သည်များသည် စီစဉ်ထားသောနေရပ်ပြန်ဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း အနေဖြင့် မြန်မာပြည်သို့ပြန်သွားသော ပထမအသုတ်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰⁶⁴ ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို ထုတ်ပိုးနေပြီး ပြန်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တချို့မှာ ၎င်းတို့၏မူလရွာများသို့ပြန် သွားပြီး ကျန်သူများမှာ မြန်မာပြည်ရှိ နေရာဒေသအသီးသီးသို့ ပြန်သွားကြသည်။ မြန်မာပြည်သို့ပြန်လျှင် ထိုင်းအစိုးရမှပေးသော ဘတ်ငွေ ၈၀၀၀ ကို တစ်ယောက်ချင်းစီက ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဖက်မှ ထောက်ပံ့မှုရမရ မသေချာသော်လည်း ထို င်းအစိုးရဝန်ထမ်းတွေ များအလိုအရ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ တအိမ်ထောင်လျှင် ကျပ် ၃ သိန်း ပေးလိမ့်မည်ဟုသိရသည်။ နီးဖိုးစ ခန်းခေါင်းဆောင်အနေဖြင့် မြန်မာခေါင်းဆောင်များမှ ၎င်းတို့ကို ကူညီထောက်ပံ့စေချင်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁵

¹⁰⁶¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁶³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁶⁴ Source #142. တွင်ကြည့်ပါ။
¹⁰⁶⁵ "Kayin refugees returning to Myanmar," Myanmar Times, ၂၇ ရက်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ အ--- မြို့တွင်ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၈၁ ခုနှစ် နှင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ်အကြား ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ထွက်ပြေးသွားသောရွာသားများမှ ချန်ခဲ့သည့်မြေပေါ်တွင် ဤမြို့သစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ၂၀၁၁ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အကြားတွင် တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁶

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလက ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၆ ရက်နေ့ မနက် ၇ နာရီခွဲတွင် နအဖ စစ်သားများက ဖာပွန်ခရိုင် ထီးလားခါးရွာမှ ရွာသားများကိုလာရောက်မောင်းထုတ် ခဲ့ပါသည်။ ရွာသားများကထွက်ပြေးကြပြီး တပ်က ရွာကိုပစ်ခတ်၍ အိမ်အချို့ကိုမီးရှို့ကာပြန်လည်ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံ သည် စစ်တပ်များထွက်ခွာသွားပြီး သိပ်မကြာခင်အချိန်တွင် ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ဘားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နအဖ/DKBA(ဗုဒ္ဓ) ပူးပေါင်းတပ်များ၏တိုက်ခိုက်မှုမှရှောင်ရှားရန် ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ၊ ၅ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံဘက်ခြမ်းသို့ ထွက်ပြေးရန် အတွက် လယ်ပယ်ဟ် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းမှ ရွှေ့ပြောင်းရွာသားများ လေ့စောင့်နေကြသည့် ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ (IDPs) သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တ(မ်)ခရိုင်၊ သာဆောင်ယန်းမြို့နယ်ရှိနိဗ္ဗိရာသို့ ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့ထိုင်းနိုင်ငံရောက်ရှိပြီး နောက်တွင် ကရင်ဒုက္ခသည်ကော်မတီ (KRC)၊ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ (TBBC) နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR) အပါအဝင် ဒေသခံနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များက ထောက်ပံ့မှုအကူအညီများ ပေးခဲ့ကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တ(မ်)ခရိုင်၊ သာဆောင်ယန်းမြို့နယ်ရှိ မယ်အူစုဒုက္ခသည်နေရာတွင် ရိုက်ယူခဲ့ ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် မယ်အူစုဒုက္ခသည်နေရာမှ ထွက်ခွာရန် လယ်ပယ်ဟ်မှ ရွာသားများ တဲများကိုဖျက်ဆီးပြီး အမှိုက်များမီးရှို့နေပုံကိုဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့နှင့် အခြား လူထုအခြေပြုအဖွဲ့စည်းများက ဒုက္ခသည်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းသောအခါ ၎င်းတို့အနေနှင့် ရွာသို့ပြန်ရန်အတွက် လုံခြုံသည်ဟုစိတ်ထဲမှာမစားရသေးကြောင်း၊ သို့သော်လည်း ထိုင်းအာဏာပိုင်များက ထိုနေရာတွင် ဆက်နေခွင့်မပြုကြောင်းနှင့် မတ်လကုန်နောက်ဆုံးထား၍ ထိုနေရာမှထွက်ခွာသွားရန် ရှင်းလင်းစွာပြောထားကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြပါသည်။ တချို့ပြန်ကြမည်ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့လယ်မြေများတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းများရှိနေနိုင်သောကြောင့် လယ်တောထဲတွင် အလုပ်သွားလုပ်ရန် မသွားဝံ့ကြသဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မည်ကို ပူပန်မိကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူကို ပြောပြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁶⁹

¹⁰⁶⁶ "First Myanmar refugee returns from Thailand under way," UNHCR, ၂၅ရက်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၆ခုနှစ်။

¹⁰⁶⁷ Source #151. တွင်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KHRG Photo Gallery 2009," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁶⁸ Source #71. တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Involuntary repatriation of refugees in Tha Song Yang District," တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်၏ တိုက်ခိုက်မှုမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာရသော ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ မ--- ရွာမှ ရွာသားများ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ၎င်းတို့သည် တောအုပ်ကိုဖြတ်ပြီး ပုန်းအောင်းရန်နေရာသို့ရောက်ရှိလာကာ ၎င်းတို့သယ်နိုင်သမျှပိုင်ဆိုင်မှုများကို ထမ်းဆောင်လာခဲ့ကြသည်။
[ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷⁰

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ကျောက်ကြီးမြို့နယ်အရှေ့ဖက်တောင်တန်းများမှ ကြီးမားသော ရွာသားလူအုပ်ကြီးတစ်စု ထိုင်းနိုင်ငံအဝင်နားရှိ သစ်တောအုပ်ထဲ တွင် အနားယူနေပုံ ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအလည်ပိုင်း လောက်တွင် မိသားစု ၂၈ စုပါဝင်သော ထိုလူအုပ်ကြီးသည် နယ်စပ်ကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့ သည် ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းသို့ နောက်ထပ် ၁၀ ရက်ကြာအပြီးတွင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ နယ်စပ်သို့ရောက်ရှိရန် အတွက် ထိုအုပ်စုသည် တပ်မတော် သတ်မှတ်ထားသော မည်သူမဆိုတွေ့လျှင်ပစ်ခတ်ပေးထားသောနေရာမှ ၁၀ ရက်ကျော် လမ်းလျှောက်ခဲ့ရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷¹

ဤဓာတ်ပုံကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်ရှိသော ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားသောနေရာတစ်ခုကို ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်မှ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ထိုက်ထူးရွှေ့ပြောင်းနေရာသို့အတင်းအကြပ်ရွှေ့ပြောင်းနေရာချခံသူများထဲတွင် ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ပတလားကျေးရွာအုပ်စုမှရွာတော်တော်များများမှ ဒေသခံများပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် လည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၂ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်မှ အာဏာပိုင်များက ပတလားကျေးရွာအုပ်စုမှယခင်ရွာသားများကို တစ်ခါထပ်မံနေရာရွှေ့ပြောင်းရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤတစ်ကြိမ်တွင် ယခင်က ရွှေ့ပြောင်းခံထားရသော ရွာသားများကို ရေသွင်းတူးမြောင်းစနစ်မရှိသည့်နေရာသစ်သို့ထပ်မံရွှေ့ပြောင်းခိုင်းပြီး ထိုနေရာသစ်မှာ ပတလားကျေးရွာနှင့် တောခိုရွာ အကြားရှိ ကွင်းပြင်ကြီးထဲတွင်တည်ရှိနေပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹⁰⁷²

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် တပ်မတော်မှ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ကျောက်ကြီးမြို့နယ်ရှိ မြေပြန့်ကွင်းပြင်ကြီးထဲတွင်နေထိုင်သော ရွာသားများကို နေရာရွှေ့ပြောင်းရန်အမိန့်ထုတ်ပြီးနောက် ၎င်းတို့အိမ်မှအတင်းအကြပ်ဖြတ်ခိုင်းသောအမိုးများကို ပြန်လည်ချထားသောနေရာ အသစ်သို့ သယ်ပို့ရန်အတွက် ပြင်ဆင်နေကြပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။
[ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹⁰⁷³

¹⁰⁷⁰ "Attacks, Killings and increased militarisation in Nyaunglebin District," KHRG, January 2008.

¹⁰⁷¹ "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," KHRG, May 1999.

¹⁰⁷² "KHRG Photo Gallery 2009," KHRG, July 2009.

¹⁰⁷³ "DEATH SQUADS AND DISPLACEMENT," KHRG, May 1999.

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ကလောတောရှိ ထိုင်းက ရင်ရွာသို့ထွက်ပြေးလာကြသော တာလော်သော (စခန်းသစ်) ပတ်ဝန်းကျင်မြောက်ဘက်ကျသောဒေသနှင့် ကျိုးဂလီမှ ကရင်ဒုက္ခသည်များဖြစ်ပြီး တာလော်သောဒေသရှိ တပ်မတော်နှင့် DKBA တပ်ဖွဲ့များဖြင့် ၃ ကီလိုမီတာမျှသာ ဝေးသောနေရာသို့ထိုင်းအာဏာပိုင်များက နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်မောင်းထုတ်ခံရသူများဖြစ်ပါသည်။ ထိုဒုက္ခသည်များသည် နောက်ပိုင်းတွင်နို့ဖိုးရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းအသစ်သို့ ရွှေ့လာခဲ့ကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷⁴

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ဖေဖော်ဝါရီလအလယ်ပိုင်း လောက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ ကဟီးပလယ် ရှိ လမ်းတလျှောက်နှင့် ရေတူးမြောင်းများထဲတွင် စခန်းချ နေသော အသစ်ရောက်လာသည့်သည့် ကရင်ဒုက္ခသည်များ၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ လူဦးရေ ၆၀၀၀ ခန့်ရှိသော ဒုက္ခသည် အသစ်များသည် လမ်းဘေးတစ်လျှောက်တွင် တံထိုး၍ နေထိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုင်းအာဏာပိုင်များက ၎င်းတို့ကို ဖန်ထူထုပ်ပြီး ကားအသွားအလာများသည့် လမ်း၏အဝေးတွင် နားခိုရာများကို မဆောက်စေပဲထားခဲ့ပြီး နောက်တစ်လကြာသည့်တိုင် နို့ဖိုးရှိဒုက္ခသည်စခန်းအသစ်ဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းခွင့်မပြုခဲ့ပါ။ ပင်လယ်ရပ်ခြား တိုင်းတစ်ပါးများဖြစ်သော အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) ထံမှ ပလပ်စတစ်အကာများ ရောက်ရှိလာတော့မှသာ ဒုက္ခသည်များအနေဖြင့် ကဟီးပလယ် လမ်းဘေးတွင် ပိုပြီးအခြေတကျဖြစ်လာရသည်။ သို့သော်လည်း ထောင်နှင့်ချီသောလူများ ထပ်မံပိုမို ရောက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷⁵

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ဖေဖော်ဝါရီလ အလယ်ပိုင်း လောက်တွင် ကရင်ရွာသားများ ၎င်းတို့သယ်နိုင်သမျှ သယ်ကာ အသက်ဘေးလု၍ ထိုင်းနယ်စပ်ကို ကျော်ဖြတ်၍ ထွက်ပြေးနေသော ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံရိုက်ယူနေချိန်တွင် တိုက်ခိုက်မှုလုပ်နေသော အဓိကတပ်မတော်တပ်ဖွဲ့သည် ထိုနေရာ နှင့် လမ်းလျှောက်ခရီး နာရီဝက်သာသာတွင် ရှိနေချိန်ဖြစ်ပါသည်။ လေးဖိုးထ ကနေ ကျောထ (အဖင်း)၊ ကျောထ ကနေ ကျိုက်ဒုံလွင်ပြင်တလျှောက်မှ ရွာများမှ ထွက်ပြေးလာသော ရွာသားများဖြစ်ကြပြီး ထိုင်းနယ်စပ်ကို လေးဖိုးထမှ ကူးဖြတ်နေကြသည်။ ထိုရွာသားများပြေးလာသည်နှင့်အတူ အဝေးမှ ဆက်လက်နက် (မော်တာ) ဝေါက်ကွဲသံများကိုလည်း လမ်းလျှောက်ခရီး တနာရီမျှသာဝေးသော ကွီးခလယ်နှင့် မယ်သရောထမှ ကြားနေရသည်။ မိနစ် ၃၀ ခန့်ကြာသောအခါ ၁၅ မိနစ်လမ်းလျှောက်ခရီးသာဝေးသည့် လေးဖိုးထကို တပ်မတော် တပ်ဖွဲ့မှ လက်နက်ကြီးများဖြင့်စတင်ပစ်ခတ်တော့သည်။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷⁶

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ရွာသားများ KNU ဒေသသို့ရောက်ရှိစဉ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် တပ်မတော်၏ KNU အပေါ် ထိုးစစ်ဆင်မှုကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံထဲသို့ အဆိုပါရွာသားများ ဆက်လက်ထွက်ပြေးလာ ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ အတွင်းပိုင်းတစ်ကီလိုမီတာဝေးသော ကာကွယ်မှုမပြုထားသည့်နေရာရှိ လျှို့ဝှက်မြောင်းများထဲတွင် ဖြစ်ကတက်ဆန်း-ပြုလုပ်ထားသော လက်လုပ် ယာယီတံများဖြင့် နေထိုင်နေကြပြီး အတိုက်ခံရနိုင်သည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အနေ အထားတွင် ရှိနေသော်ငြားလည်း ထိုင်းအာဏာပိုင်များမှ ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်းထဲသို့ ထပ်တိုးဝင်ခွင့်မပြုသည့်အပြင် အခိုင်အမာ အဆောက်အဦများကိုလည်း ဆောက်လုပ်ခွင့်မပြုပါ။ ထိုဒေသရှိ ထိုင်းတပ်ဖွဲ့များသည် ဒုက္ခသည်များထက် အတွင်းပိုကျသော ထိုင်း နိုင်ငံထဲတွင်နေရာယူထားပြီးဒုက္ခသည်များထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခြင်း ကိုသာ ရပ်တန့်ရန်လုပ်ပြီး ထိုင်းနယ်စပ်ကိုကာကွယ်ရန်အတွက် မည်သည်ကိုမျှမလုပ် ဆောင်ကြပါ။ [ဓာတ်ပုံ: KHRG]¹⁰⁷⁷

¹⁰⁷⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Refugees from the SLORC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁷⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Refugees from the SLORC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁷⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Refugees from the SLORC Occupation of Dooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁷⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Attacks on Karen Villages in the Far South," တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၈: ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှု

"အရင်တုန်းကတော့ ကျွန်တော်ဒီအကြောင်း ပြောလို့မရဘူး။ တကယ်တော့ ကျွန်တော့်မှာ ပြောစရာ အများကြီး ရှိတယ်။ ၅၈ နှစ်လောက် ကျွန်တော်ခံစားရတာတွေကို ကျွန်တော်မပြောခဲ့ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အဲဒီအကြောင်းတွေကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောရရင် ကျွန်တော်တို့ကလူနည်းစုတိုင်းရင်းသား အုပ်စုလေ။ ကျွန်တော်တို့ကို တစ်ယောက်ယောက်က လုပ်ကြံမှာကိုကြောက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အခြေအနေကို ခင်ဗျားသိတဲ့အတိုင်းပဲ။ ကျွန်တော်တို့မှာ [ကျွန်တော်တို့အတွက်] ဘာလုံခြုံရေးမှ အာမခံချက်ရှိတာ မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ခံစားရတဲ့အကြောင်းကိုပြောရရင် မကောင်းတာတစ်ခုခု ဖြစ်လာမှာကို ကျွန်တော်တို့ ပူပင်မိတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့ခံစားရတာတွေကို အခုထိ မြို့သိပ်ထားနေတာပဲ။ ကျွန်တော့်မှာ ပြောစရာစကားတွေ အများကြီးရှိတယ်။"

ဦး အ--- (ကျား၊ ၅၈ နှစ်၊ မူဆလင်) ၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰⁷⁸

အဓိက ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ ဘာသာရေးလူနည်းစုများ အထူးသဖြင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များနှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအနေနှင့် မိမိတို့၏ ဘာသာရေးအဆောက်အဦးများနှင့် ဘုရားစာအုပ်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မိမိတို့နေရာများမှ နေရပ် ရွှေ့ပြောင်းစေ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာနယ်မြေများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာလုပ်ထုံး လုပ်နည်း များကို အတင်းအဓမ္မလိုက်နာကျင့်သုံးစေခြင်း၊ ဘုရားရှိခိုးခြင်းများမပြုနိုင်ရန် ခြိမ်းခြောက်ပိတ်ပင်ခြင်းများ စသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ခံကြရသည်။ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို အဓိက ထိပါးနှောင့်ယှက်နေကြသူ များမှာ တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) များဖြစ်ကြသည်။
- ၂။ ကရင်ခရစ်ယာန် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအကြောင်း တင်ပြသည့်အစီရင်ခံစာများ လျော့နည်းသွားသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ရပ်တန့်သွားခြင်းမရှိပါ။ အထူးသဖြင့် DKBA မှ ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးနယ်မြေများအတွင်း သို့မဟုတ် နီးစပ်ရာနေရာများတွင် ဝင်ရောက်၍ စေတီပုထိုးများ တည်ဆောက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နေကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။
- ၃။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်လူမှုအသိုက်အဝန်းများမှာ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအား အကြိမ်ကြိမ်ငြင်းပယ်ခံရခြင်းဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း တင်ပြခဲ့သော အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအား ငြင်းပယ်ခံရခြင်းများကြောင့် မူဆလင်များ၏လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်နှင့် မဲပေးခွင့်များကန့်သတ်ခံရပြီး ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ မရရှိသည့်အတွက် ငွေရေးကြေးရေး အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ရပြီး မိမိတို့၏ နေထိုင်သော တိုင်းပြည်တွင် တိုင်းပြည်မဲ့နေသော မူဆလင်များအဖြစ်သို့ရောက်စေသည်။ မိမိတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံရခြင်းမှာ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကြောင့် မဟုတ်ပဲ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ မိမိတို့အပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်ရန်ငြင်းဆန်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်ကို မူဆလင်လူမှုအသိုက်အဝန်းများက သဘောပေါက်နားလည်ကြသည်။
- ၄။ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့တို့အား တိုင်ကြားမှုများပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ၎င်းတို့၏ လူမျိုးနှင့်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းများရှိပြီး အရေးယူခြင်း တစ်စုံတစ်ရာ မရှိသည့်အပြင် ထိုသို့တိုင်ကြားမှုများကြောင့် မိမိတို့အားလက်တုံ့ပြန်ခြင်းများ သို့မဟုတ် မတရား ပြုလုပ်ခြင်းများခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြရသည်။

¹⁰⁷⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

နိဒါန်း

ဤအခန်းသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို အခြေခံ၍ လူနည်းစုများအပေါ် ဖြစ်ပွားနေသော ချိုးဖောက်မှုများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများ အပေါ် ရာစုနှစ်တစ်ဝက်လုံး အစီရင်ခံချက်များအား တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ အတင်းအကြပ် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း၊ တချို့သော လူနည်းစုများ အပေါ် အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ဝတ်ပြုမှုကို ငြင်းပယ်ခြင်း၊ တချို့သော လူနည်းစုအုပ်စုများကို မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ပေးရန် တရားလက်လွှတ်ငြင်းဆန်ခြင်း အစရှိသည့် ဘက်ပေါင်းစုံနှင့် စနစ်တကျပြုသော သဘောသဘာဝရှိသည့် စစ်တပ်၏ချိုးဖောက်မှုများမှတစ်ဆင့် ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လူနည်းစုများသည် ပစ်မှတ်ပြုခြင်းခံရကာ ပဋိပက္ခမှ ပုံစံများစွာဖြင့် သက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်စေပါသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် အလွန်များက ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေး လူနည်းစုများအပေါ် ကျူးလွန်သော အရှိန်အဟုန်မြင့်သော ချိုးဖောက်မှု၏ အဖြစ်အပျက်များသည် မြန်မာပြည်အရှေ့ တောင်ပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများမည်မျှမည်မျှ လုံခြုံသည်ဆိုသည့် ခံစားချက်သည် နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှု အနေနှင့် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး ယခင်က ၎င်းတို့အပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ကျူးလွန်မှုများမှ အများဆုံးကျူး လွန်သည့်တပ်မတော်¹⁰⁷⁹၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့ ပါဝင်သည့် ဖိနှိပ်သူများနှင့် ထိုကိစ္စများ မည်သို့ဆက်စပ်သည်ဆို သည့်အပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေအုံးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အချိန်ကာလဖြစ်သော လတ်တလောနှစ်များတွင် ကရင်ခရစ်ယာန် အသိုက်အဝန်းအပေါ် ကျူးလွန်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပတ်သက်သော အစီရင်ခံစာများ လျော့နည်းသွား သော်လည်း ရပ်တန့်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ခရစ်ယာန်ဝတ်ပြုသောနေရာများ သို့မဟုတ် အနီးအနားနေရာများတွင် ဗုဒ္ဓစေတီဘုရားများ တည်ဆောက်မှုက အဓိကတိုက်ခိုက်သလိုဖြစ်လာသည်များမှာ ၂၅နှစ်တာကာလတွင်ရှိနေသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ၂၅နှစ်တာကာလတလျှောက် နိုင်ငံသားဖြစ်ရန်၎င်းတို့၏အခွင့်အရေး၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် နှင့် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှု အစရှိသည်တို့ကို ကန့်သတ်ခြင်းများသည် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်လူနည်းစုအသိုက်အဝန်းများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်နေကြောင်း အစီရင်ခံစာများ ရှိနေပါသည်။ ဤကိစ္စသည် လတ်တလောနှစ်များတွင် မူဆလင် ဆန့်ကျင်ရေး ခံစားမှုများ မြင့်တက်လာနေသော မြန်မာပြည်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံသော၊ ပိုင်းခြားမှုပြုလုပ်သော ဦးတည်ရာလမ်းကြောင်းနှင့် များစွာကိုက်ညီလျက် ရှိနေပါသည်။¹⁰⁸⁰ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှ ဆင်းသက်လာသည့် ချိုးဖောက်မှုများသည် အများစုအားဖြင့် ကရင်ခရစ်ယာန် များနှင့် မူဆလင်များပါဝင်သော လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေး လူနည်းစုများအပေါ် ကြီးစွာသော နေရာပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်မှုများ ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းကို သက်ရောက်စေလျက် ရှိနေပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုလူနည်းစု အသိုက်အဝန်းမှ အများအပြားသည် ရွှေ့ပြောင်းခံနေရဆဲဖြစ်ကာ ပြန်ရန်အခြေအနေမှာ ယခင်ဖိနှိပ်သူများအပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိနိုင်သေးကြောင်း ပြောဆိုနေကြပါသည်။

၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် DKBA မတည်ထောင်မှီက တပ်မတော်မှ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု အုပ်စုများ (အထူးသဖြင့်ကရင်လူမျိုးများ) အပေါ်တွင် ပစ်မှတ်ထား၍ ကျူးလွန်သောပဋိပက္ခကို ရွာသားများက အဓိက ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပိုင်းခြားမှုနည်းလမ်းများကို မျိုးစုံသော လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဖိနှိပ်မှုများနှင့် ခံစားရမှုများဖြင့် ကြုံတွေ့နေရသော လူထုအသိုက်အဝန်း များကို ပိုင်းခြားထားရန် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံခဲ့သည်။¹⁰⁸¹ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း

¹⁰⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ကာလတလျှောက်တွင် တပ်မတော်ဆိုသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်ကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသော ဒေသများတွင် မြန်မာစစ်တပ်ကို ရွာသားများက ၁၉၈၈ မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိ န.ဝ.တ (နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကောင်စီ) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၈ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း န.အ.ဖ (နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုကောင်စီ) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အစရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံစစ်အစိုးရများကို တပ်မတော်မှသုံးစွဲ သည့် အမည်များဖြင့် ခေါ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ရွာသားများက တပ်မတော်ကို 'ဗမာ' သို့မဟုတ် 'ဗမာစစ်သားများ' ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

¹⁰⁸⁰ ဥပမာအားဖြင့် "Human Rights Watch World Report 2016, Burma Chapter," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸¹ "အပေါ်ယံတွင် ထိုကိစ္စသည် [KNU မှ DKBA ခွဲထွက်မှုသည်] ဘာသာရေးအပေါ်တွင်အခြေခံသည်ဟုထင်ရသော်လည်း

ထိုလူနည်းစုအုပ်စုများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများကို အဓိကကျူးလွန်သူများမှာ တပ်မတော်နှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) နှစ်ဖွဲ့စလုံးပါဝင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်တို့အား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခကို တရားဝင်အဆုံး သတ်ခြင်း ရှိလင့်ကစား မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းအား အထူးပစ်မှတ်ထားကာ လုပ်ဆောင်နေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ အပါအဝင် ကရင်အသိုက်အဝန်းအကြားတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အာဏာပိုင်များက ဆက်လက်ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်သော သွေးခွဲသောလုပ်ရပ်များက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ပိုင်းခြားထားမှုများသည် အမြဲတစေ ဖြစ်နေသောကိစ္စဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခအတွင်းသာဖြစ်သော ချိုးဖောက်မှုများကိုသာ ရည်ရွယ်လိုရင်း မဟုတ်ကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။ ယခုလတ်တလော ကာလများမှာပင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၌ ဒေသခံမူဆလင်များအပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံမှ လာခြင်းမဟုတ်ပဲ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအရာရှိများ၊ ၉၆၉¹⁰⁸² အပါအဝင် အစွန်းရောက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံများမှဖြစ်ကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။

နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

‘လူနည်းစု’ ဆိုသည်မှာ မြန်မာပြည်ရှိ ဗမာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအများစုတို့နှင့် ကွဲပြားခြားနားသော အမျိုးမျိုးသော ဘာသာရေး လိုက်နာကျင့်သုံးမှုများ၊ လူမျိုးရေးနောက်ခံများ၊ ဘာသာစကားများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လိုက်နာကျင့်သုံးမှုများရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အုပ်စုများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း တွင် လူနည်းစုများဟုဆိုလျှင် ခရစ်ယာန်၊ မူဆလင်၊ ဟိန္ဒူနှင့် နတ်စားများ၊ ဗမာလူမျိုး မဟုတ်သောအုပ်စုများ၊ မြန်မာစကားထက် အခြားဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အုပ်စုများ၊ အများစုဗမာများ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မတူခြားနားသော သီးသန့်ယဉ်ကျေးမှုကို လိုက်နာကျင့်သုံးသည်ဟု သတ်မှတ်ခံရသော အုပ်စုများ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဒေသဆိုင်ရာအရ သတ်မှတ်လျှင် လူများစုတိုင်းရင်းသားအုပ်စုသည် ကရင် လူမျိုးများဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော အခြားတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများမှာ ဗမာ၊ မွန်၊ ပအိုဝ်း၊ ကရင်နီ၊ မူဆလင်¹⁰⁸³၊ ကယား နှင့် ကချင်တို့ဖြစ်ပါသည်။ နေထိုင်သူလူအများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသည့် အဓိက နေရာများကိုပါ လွှမ်းမိုးသည့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA) တို့ ပူးတွဲပြုလုပ်ဆောင်သော ကရင်ပြည်နယ်၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေစုစုပေါင်း ၁,၅၀၄,၃၂၆ ထဲမှ ၈၄.၅%သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ

အမှန်စင်စစ်တွင် ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည် အတွေ့တွေ့ခံစားရမှုများနှင့်အဆုံးသတ်မမြင်တွေ့ရသော မချင့်မရဲဖြစ်ခြင်းများအပေါ်တွင် ပို၍အခြေခံသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုကလည်း ထိုတော်လှန်မှုကိုမထောက်ခံသလို ခရစ်ယာန်များကလည်း မကျေမနပ်ဖြစ်ကြရသည်။” ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Commentary: The Fall of Manerplaw - KHRG #95-C1,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸² ၉၆၉ ဆိုသည်မှာ မြန်မာပြည်တွင် မ.ဘ.သ [အမျိုး ဘာသာ သာသနာ စောင့်ရှောက်ရေးအသင်း] အောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုဖြစ်ပြီး မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေးပြင်းထန်သော အစွန်းရောက်ဗုဒ္ဓအခြေခံမှုများကို တရားပြဟောပြောနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏တည်ထောင်သူ အရှင်ဦးဝီရသူသည် ၎င်းနောက်လိုက်များကို မူဆလင်ဆိုင်ရာများအား သပိတ်မှောက်ရန်၊ မူဆလင်မဟုတ်သော အမျိုးသားများကို မူဆလင်အမျိုးသမီးများမှ လက်ထပ်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ရန်တို့ကို တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး မြန်မာပြည်ရှိ အစ္စလာမ်ဘာသာ နှင့် မြန်မာ့တန်ဖိုးများ ပျောက်ကွယ်မှုကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆက်စပ်ပြခဲ့သဖြင့်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏အမုန်းတရားကိုဖြစ်စေသောမိန့်ခွန်းများကြောင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဦးဝီရသူအား အများပရိသတ်နှင့် ဟောပြောခွင့်ကို ဝါကြီးသော ဆရာတော်များက တစ်နှစ်ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ The Irrawaddy ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော “Irrawaddy Govt Plans Lawsuit Against U Wirathu’s Silent Protest,” တွင်ကြည့်ပါ။ ပြီးနောက် Al Jazeera ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော “Buddhist monk to fight ‘jihad threat,’” တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸³ ‘မူဆလင်’ ဟု မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် သတ်မှတ်မှုသည် ဘာသာရေးအရသော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးတစ်ခုအရ သော်လည်းကောင်း၊ နှစ်မျိုးစလုံးအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ရည်ညွှန်းခြင်း၊ မကြာခဏ မိမိဘာသာသိစေခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤအခန်းတစ်ခုလုံးတွင် ကရင်လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် မူဆလင်ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ဘာသာရေးအရသော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးအရသော်လည်းကောင်း၊ လွှမ်းမိုးသုံးစွဲသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်ကြပါသည်။¹⁰⁸⁴ ကျန်သည့်လူဦးရေထဲတွင် ခရစ်ယာန် (၉.၅%) ၊ အစ္စလာမ် (၄.၆%)၊ ဟိန္ဒူ (၀.၆%) နှင့် နတ်စားသူ (၀.၁%)¹⁰⁸⁵ တို့ဖြစ်ကြသည်။ နတ်စားသူ ကိန်းဂဏန်းသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်း ထက်ပိုများ နိုင်ပြီး ထိုနတ်စားသူများအား ၎င်းတို့တရားဝင်ဘာသာအား နတ်စားဟု ဖော်ပြပေးရန် တောင်းဆိုသည့်ကြားမှပင် နိုင်ငံသား စိစစ်ရေးကိစ္စများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဟု စာရင်းသွင်းထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့ ထံသို့ပြောဆိုတင်ပြမှုများ ရရှိထားပါသည်။

"သူတို့က ကျွန်တော်တို့ဘာသာကို လုံးဝဖယ်ရှားပစ်ချင်ကြပြီး ကျွန်တော်တို့ကို ဗုဒ္ဓ [ဘာသာ] ထဲ ထည့်လိုက်တယ်။ အဲဒီတော့ သူတို့က မှတ်ပုံတင်ကဒ်ထဲမှာ ဗုဒ္ဓ လို့ပဲရေးပြီး မိရိုးဖလာ [နတ်စား] လို့မရေးဘူး။ အဲဒါ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဘာသာရေးနဲ့ တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးကို ထိခိုက်တယ်။ ကရင်လူမျိုးအနေနဲ့ အခြားလူတွေက ကျွန်တော်တို့ အခွင့်အရေးကို အန္တရာယ်ပြုတာ ကျွန်တော်တို့မကြိုက်ဘူး။ ကရင်လူမျိုးရဲ့ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်အောင်လုပ်တာမျိုး သူတို့ကို ကျွန်တော်တို့ အဲ့လိုမဖြစ်စေချင်ဘူး။ အခြားတစ်ယောက် ယောက်က ကျွန်တော်တို့ကိုကူညီပြီး ကျွန်တော်တို့ဘာသာကို နတ်စားလို့ပဲ [မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပေါ်တွင်] ပြန်ထည့်ပေးစေချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဘာသာရေး အခွင့်အရေးကို အန္တရာယ်မပြုစေချင်ဘူး။"

စောအ--- (ကျား) ၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁸⁶

ထိုသန်းခေါင်စာရင်းတွင် ဒုက္ခသည်စခန်းနှင့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် နေထိုင်သူများနှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) မှ သီးသန့်ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများအတွင်းရှိ လူဦးရေများကို မရေတွက်ခဲ့ပါ။ ထိုင်းနိုင်ငံကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးအရ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဒုက္ခသည်လူဦးရေစုစုပေါင်း ၁၀၂,၄၁၂ တွင် (၈၃% သည် ကရင်လူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။) ၅၀%သည် ခရစ်ယာန်၊ ၃၆% သည် ဗုဒ္ဓ၊ ၈% သည် အစ္စလာမ် နှင့် ၆% သည် နတ်စားများ ဖြစ်ကြပါသည်။¹⁰⁸⁷ ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များ ဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးအရ ၂၀၀၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်အကြားတွင် ဒုက္ခသည် ၁၀၆,၄၄၆ ဦး တတိယနိုင်ငံများတွင် (အများစုသည် အမေရိကန်၊ ဩစတေးလျ နှင့် ကနေဒါ သို့ဖြစ်သည်။) ပြောင်းရွှေ့အခြေချသွားကြသည်။¹⁰⁸⁸ ဤကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များကို ကြည့်လျှင် ခိုင်ခိုင်မာမာ အရေအတွက်ရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ကရင်ခရစ် ယာန်များသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဒုက္ခသည်စခန်းများနှင့် နိုင်ငံခြား တတိယနိုင်ငံများတွင် နေထိုင်ကြသည်ဟု နိဂုံး ချုပ်နိုင်ပါသည်။

ဗမာဟု ခေါ်ဝေါ်ခံရသော တပ်မတော်၏ ကရင်လူမျိုးများအပေါ် ချိုးဖောက်မှုများကျူးလွန်သော ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်း အကြောင်းအရာများသည် ကရင်ယဉ်ကျေးမှုပိုးစပ်ရာဇဝင်နှင့် အမျိုးသားသင်္ကေတများထဲတွင် အရိုးစွဲနေကာ ကရင်များက ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗမာနိုင်ငံမှ ခွဲထွက်ရန် ဆန္ဒအသံထုတ်ဖော်ပြသခဲ့ကြပြီး ထိုဆန္ဒပြမှု သည် ပြင်းပြင်းထန် ထန်ဖိနှိပ်ခြင်းခံခဲ့ရကာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနှင့်ပတ်သတ်သော အမြင်များသည် လက်နက်ကိုင်နယ် မြေငြင်းပွားမှုများနှင့် ပြင်းထန်စွာ ရစ်ပတ်ရောယှက်စေခဲ့သည်။¹⁰⁸⁹ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ပဋိပက္ခများအစပြုခဲ့သည့်

¹⁰⁸⁴ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေရုံပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA) ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The Union Report: Religion, Census Report Volume 2-6," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸⁵ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေရုံပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA) ၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "The Union Report: Religion, Census Report Volume 2-6," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸⁶ Source #1 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸⁷ UNHCR ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "RTG/MOI-UNHCR Verified Refugee Population," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸⁸ UNHCR ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Resettlement of Refugees from Temporary Shelters in Thailand," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸⁹ နိုင်ချီ(စ်)မန်း (Nick Cheeseman) ဆိုသူက ကရင်-ဗမာအကြား မလိုအမုန်းထားမှု၊ ခွဲထွက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုတို့၏ ခံယူချက်သဘောထား အမြင်များကို ကရင်အင်ကြင်လက္ခဏာသတ်မှတ်မှုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုအစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ယခုပြောသည့်အချိန်ထက်ပို၍ ဝေးကွာစွာ နောက်ကြောင်းပြန်လိုက်လံရှာဖွေခဲ့သည်။ "Seeing Karen in the Union of Burma," Asian Ethnicity, Cheeseman. Volume 3.2, စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

ရက်များမတိုင်မှီကပင် ဖြစ်တည်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း နှင့် ဖိနှိပ်မှုသည် ဤအစီရင်ခံစာ တစ်ခုလုံးတွင် သုံးသပ်မည့် ချိုးဖောက်မှုတိုင်းအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် ရှိနေသောကြောင့် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခု ထဲတွင်သာ သီးသန့်ခွဲခြားထားရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အခြားအုပ်စုများဖြစ်သော DKBA၊ KNLA နှင့် BGF တို့သည်လည်း ကရင်တိုင်းရင်းသားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသောကြောင့် အဆိုပါကဲ့သို့သော ချိုးဖောက်မှုများကို မည်သည့်အခါမျှ မပြုလုပ်ဟု မယူဆနိုင်သလို ၎င်းတို့သည်ပင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်တိုင်းရင်းသားများအပေါ် ကျူးလွန်သလို ဗမာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုက်အဝန်းသည်လည်း ပဋိပက္ခကာလတလျှောက် တရားလက်လွှတ်ချိုး ဖောက်မှုများကို ခံခဲ့ကြရပေသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ထိုအချင်းအရာနှင့်ဆက်နွှယ်သော ချိုးဖောက်မှုများသည် အများစုဖြစ်သော ဗမာယဉ်ကျေးမှုကို ဆန့်ကျင်နေသည့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို နှိပ်ကွပ်ဖြိုခွဲရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည့် လူမျိုးရေးအခြေခံမူဝါဒကြောင်းကို ကရင်ပြည်သူများက တောက်လျှောက်သိမြင်နေခဲ့သည်။¹⁰⁹⁰ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ကယ်ရွာရှိ အိမ်မှထွက်ပြေးပြီး မိသားစုနှင့်အတူ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသော အသက် ၅၀ နှစ်ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးက ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း မလုပ်ခင်အချိန်လေးတွင်မှ တပ်မတော် (ဤနေရာတွင် 'ဗမာ'နှင့် န.ဝ.တ နှစ်ခုစလုံးကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။) ၏တိုက်ခိုက်မှုများသည် ကရင်လူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု 'ဇစ်မြစ်များ' ကို သုတ်သင်ပစ်ချင်သည့် အထူးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေသည်ကို နားလည်လာသည်ဟု ပြောပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ဒီကိုလာခဲ့တာက ဗမာတွေ [ကယ်ရွာကို] လာပြီး အရင်ကထက်ပိုဆိုးတာတွေ ကျွန်တော်တို့ အပေါ် လုပ်မှာစိုးလို့လေ။ န.ဝ.တ [တပ်မတော်] က [ကရင်] စစ်သားတွေကိုဒုက္ခပေးပဲ အရပ်သားတွေကိုသာ ဒုက္ခပေး နေတာ။ ဗမာတွေပစ်တဲ့အချိန်ဆို ရွာသားတွေပဲ ခံရတာလေ။ သူတို့ဘာလို့ အဲဒီလိုလုပ်သလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ သေသေချာချာမသိဘူး။ ကျွန်တော်တို့ရွာကသူကြီးက ဗမာတွေကို နေ့တိုင်းသွားတွေရတယ်။ သူ့ကိုဗမာတွေက ပြောတာကို ပြန်ပြောပြတယ်။ 'ကရင်တွေက သစ်ပင်နဲ့တူတယ်။ ပင်စည်ကိုဖြတ်လိုက်ရင် အကိုင်းတွေပြန်ထွက် လာလိမ့်မယ်။အဲဒီတော့မင်းအဖြစ်ကတူးထုတ်လိုက်မှဘယ်တော့မှပြန်မပေါက်မှာ။'လွန်ခဲ့တဲ့တစ်လလောက်တုန်းက မောကနဲရွာမှာ လုပ်တဲ့အစည်းအဝေးမှာ ၁၀၆ [ခြေလျင်တပ်ရင်း] က ဗမာတစ်ယောက်ပြောတာကို သူပြန် ပြောပြတာ။"

စော ဟဟအ--- (ကျား၊ ၅၀ နှစ်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ယောက်
ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာတွင်ပါဝင်သောတွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်း၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰⁹¹

သို့ဖြစ်၍ သုံးသပ်တင်ပြထားသောအစီရင်ခံစာများသည် ကရင်လူမျိုးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံပြီး ပြုလုပ်ခဲ့သည့် သက်သေခိုင်မာသော ချိုးဖောက်မှုများကို တာဝန်ရှိသူအား ထုတ်ဖော်ပြောရလျှင် တပ်မတော်တစ်ခုထဲသာ ထိုချိုးဖောက်မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါ။ ဤအခန်းတွင် သုံးသပ်တင်ပြထားသော အစီရင်ခံစာများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်လူမျိုးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များမှ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ဖိနှိပ်မှုကရင်ဇာတိကြောင်းတွင် မပါဝင်သေးသော ထပ်တိုးချိုးဖောက်မှုများ မည်သို့ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့ သည်၊ မည်သို့ဆက်လက်ကျူးလွန်ခံနေရမည်ကို ဖော်ထုတ် ပြသမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆို င်ရာချိုးဖောက်မှုများသည် များသောအားဖြင့် ဘာသာရေး အခြေခံဖြစ်သလို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်ခရစ်ယာန်များနှင့် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းအပေါ် ကျူးလွန်သည့် လူမျိုးရေး အခြေခံခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

¹⁰⁹⁰ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအောက်တွင် ကရင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအပေါ် ကန့်သတ်ထားခြင်းများအား သုံးသပ်ထားမှုတစ်ရပ်အတွက် အခန်း (၃) ပညာရေး တွင်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

¹⁰⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "CLAMPDOWN IN SOUTHERN DOOPLA Forced relocation and abuses in newly SLORC-occupied area," တွင်ကြည့်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်ကတိရှိမှုများ

ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို ကရင်ယဉ်ကျေးမှုတွင် အမြတ်တနိုး တန်ဖိုးထားကြပြီး ဤအခွင့်အရေးအပေါ်ထိပါးမှုကို ဗမာဖိနှိပ်မှု အထူးပုံစံတစ်ခုဟု ကရင်အမြောက်အများက ပဋိပက္ခအောက်တွင် ရရှိခဲ့သော ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံ၍ အသိအမှတ်ပြုထားကြသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ကရင်ကျောင်းသားတွေက သူတို့ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားတောင် မရေးနိုင်မဖတ်နိုင်ကြဘူး။ အဲဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ကရင်စကား ပပျောက်အောင်လုပ်တဲ့ န.အ.ဖ [တပ်မတော်/မြန်မာအစိုးရ] ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ပဲ။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့တောင်ပေါ်မှာနေတဲ့ ကရင်ရွာသားတွေ ဖိနှိပ်တာခံရပြီး န.အ.ဖ အစိုးရရဲ့ အထင်သေး နှိမ်ချတာကို ခံရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး (၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹⁰⁹²

ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်သော ဘာသာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းကာကွယ်ထားပြီး ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ကတိ ဖြစ်သော လူမျိုးရေးအပေါ်အခြေခံ၍ မခွဲခြားဆက်ဆံရဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။¹⁰⁹³ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်တွင်လည်း လူမျိုးစု၊ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာလူနည်း စုများအား ကာကွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ညွှန်းဖော်ပြချက်တစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသေးသည်။

"ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း နေထိုင်သော နိုင်ငံသားများအားလုံး တန်းတူအခွင့်အရေးများရှိမှုကို အာမခံရမည်။ မည်သည့်နိုင်ငံသားတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကျား/မ ကွဲပြားမှု အပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရ။"¹⁰⁹⁴

လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်ကို ၂၀၀၈ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားရှိမှုမက ၂၀၁၅ ခုနှစ် တွင်လည်း အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့် အရေးဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိသေးခြင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင် ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် စည်းနှောင်မှု မရှိသေးလင့်ကစား၊ လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ခြင်း၊ ယုံကြည်ခြင်းနှင့် ကိုးကွယ်ခြင်းတို့သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်အညီဖြစ်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေကို ထင်ဟပ်နေပြီး နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် လေးစားကာကွယ်ပေးရမည်ဟု လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသုံးသပ်ချက် နံပါတ် (၂၄) တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။¹⁰⁹⁵ နောက်ဆုံးတွင် ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမျိုး နှင့် ဘာသာရေး ယုံကြည်ကိုး

¹⁰⁹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: April 2011," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹³ ဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၈၊ ၃၅၊ ၃၆၊ ၃၆၂၊ ၃၆၃၊ "Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹⁴ အခန်း ၁ (ယ)၊ "The Nationwide Ceasefire Agreement between the Government of Republic of the Union of Myanmar and the Ethnic Armed Organizations," အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹⁵ "General Comment 24 (52), Human Rights Committee, General comment on issues relating to reservations made upon ratification or accession to the Covenant or the Optional Protocols thereto, or in relation to declarations under article 41 of the Covenant," U.N. Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.6, para ၈ ရက်၊ ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။ ဤအချက်ကို ပညာ ရှင်စာစောင်အတော်များကလည်း ထောက်ခံထားကြပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် "Customary International Law: A New Theory with Practical Applications," Brian D. Lepard, Cambridge University Press, 2010, p. 347; "Religion and International Law," Mark W. Janis, American Society of International Law Insights, Vol. 7 Issue 3, 2002; "Religion or Belief, Freedom of, International Protection," Christian Walter, Max Planck Encyclopedia of Public International Law [MPEPIL], ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

ကွယ်မှုအပေါ်တွင် အခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တွေ့ကြုံမြင်တွေ့လာသော လူထုအသိုက် အဝန်းအနေဖြင့် ဥပဒေချိုးဖောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ဖြင့်ပင် မမြင်နိုင်တော့ပဲ မည်သည့်ဥပဒေရှိနေစေကာမူ နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရသော ဖိနှိပ်မှုနှင့် ချိုးဖောက်မှုအသွင်သဏ္ဌာန်အဖြစ်သာ ရှုမြင်လာကြကြောင်း ဒေသခံရွာသား တစ်ဦးက ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာတွင် ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

"[ဒူးပလာယာခရိုင်က] ၂၀၁၂ ခုနှစ်မတိုင်ခင်က အမည်းရောင်နယ်မြေ [သူပုန်နယ်မြေ] လေ။ မြန်မာအစိုးရရဲ့ အသိအမှတ်ပြုချက်အရဆိုရင် ကလေးတွေအပါအဝင် အဲဒီအမည်းရောင်နယ်မြေမှာနေထိုင်တဲ့ သူတွေအားလုံးဟာ ငပွေးတွေချည်းပဲ [သူပုန်၊ ကရင်ငပွေး]။ သူတို့က [ကျွန်တော်တို့အပေါ်] အဲဒီလိုနည်းမျိုးနဲ့ ခွဲခြားတယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုတာကို ကျွန်တော်လည်းမသိပါဘူး။ ကျွန်တော်သိတာကတော့ အဲဒါ [အမည်းရောင်ဒေသရှိ ရွာသားများအပေါ် အဆင့်အတန်းသတ်မှတ်မှုနှင့် ဆက်ဆံမှု] ကျွန်တော်တို့ကို ခွဲခြားဆက်ဆံတာပဲ။"

စောပပ--- (ကျား၊ ၃၇ နှစ်)၊ အ--- ရွာ၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹⁰⁹⁶

ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏သက်ရောက်မှုများသည် နိုင်ငံတော်ဥပဒေများမှ သက်ရောက်နိုင်မှုထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်နေပြီ ဖြစ်ပြီး အောက်ပါဖြစ်ရပ်များနှင့် ဖြစ်ပျက်နေပုံများက ပေါ်ပြပါလိမ့်မည်။

သာသနာပိုင်မြေများအငြင်းပွားမှုများနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ

အခြေခံလိုအပ်ချက်များအတွက် မြေယာအပေါ်မှီခိုနေရသော လူထုအသိုက်အဝန်းအားလုံးအပေါ်တွင် မြေယာ သိမ်းဆည်းမှုက သက်ရောက်မှုဖြစ်စေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ထိုမြေသိမ်းဆည်းမှုသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အသိုက်အဝန်းများကိုလည်း တိကျသောနည်းလမ်းများဖြင့် သက်ရောက်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ ဝတ်ပြုရန် နေရာများရရှိနိုင်ရေးအပေါ် လူများစု၊ လူနည်းစုနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုများအကြား တင်းမာမှုများ ပေါ်ထွက်လာပြီး အထူးသဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးစသည့် ကာလနောက်ပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးပွားလာသည်နှင့်အတူ ပိုတွေ့လာရပါသည်။ ပြဿနာရှိစွာပင် ရှုတ်ထွေးလှသော မြေယာဥပဒေများ၊¹⁰⁹⁷ မိရိုးဖလာမြေယာအသုံးချမှုကျင့်ထုံးများအား အသိအမှတ်မပြုခြင်း၊ တရားမျှတမှုကိုရရှိနိုင်ရန် အတားအဆီးများရှိ နေခြင်းတို့ကြောင့် လတ်တလောနှစ်များတင်သာမက ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ပဋိပက္ခအခြေအနေ အောက်များတွင် သိမ်းယူထားခဲ့ကြသော ခရစ်ယာန်များနှင့် မူဆလင်များ၏ မြေယာများကို လူထုအသိုက်အဝန်း သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအုပ်စုများသို့ ပြန်လည် ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိသေးခြေ။

ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းနှစ်ခုစလုံးတွင် လတ်တလောမြေယာအငြင်းပွားမှုများနှင့် တွေ့ကြုံ နေရကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခုဆိုလျှင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ဂအ--- ရွာရှိ ခရစ် ယာန်အသိုက်အဝန်းအဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်မြေပေါ်တွင် ဘာသာရေးအဆောက်အဦးတစ်ခု ဆောက်ခြင်းကို ဒေသခံဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက ကန့်သတ်တားဆီးခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင် ဆရာတော် ဦးပညာနန္ဒအဆိုအရ ဂအ--- ရွာရှိ လူအများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်သော ကြောင့် ထိုလူနည်း စုခရစ်ယာန်များမှ တရားဝင်အထောက်အထားစည်းမျဉ်းများကို မလိုက်နာမဆောင်ရွက် သေးသ၍ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ခရစ်ယာန်ဘုရားဝတ်ပြုကျောင်းကို ဆောက်ခွင့်မရှိကြောင်း ပြောပါသည်။¹⁰⁹⁸ ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီး

¹⁰⁹⁶ Source #163 တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹⁷ မြန်မာပြည်ရှိ မြေယာဥပဒေများ၏ ရှုပ်ထွေးသော လက်တွေ့အသုံးချမှုတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေပုဒ်မ (၃၇) ပါဝင်ပြီး 'ပြည်တောင်စုသည် မြေအားလုံး၏ မူလပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်' ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ "Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008," တွင်ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹⁸ Source #117 တွင်ကြည့်ပါ။

မြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော နောက်ထပ်အဖြစ်အပျက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဆောက်လုပ်သော အဆောက်အဦများကြောင့် ခရစ်ယာန်သာသနာပိုင်မြေပျက်ဆီးသွားပြီး ၎င်းအတွက် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းအဖွဲ့ဝင်များက တရားမျှတမှုရစေရန် တက်တက်ကြွကြွ ဆောင်ရွက်နေသော်လည်း ယခုအစီရင်ခံစာပြုလုပ်ချိန်အထိ မည်သည့်လျော်ကြေးမျှ မရရှိသေးပါ။¹⁰⁹⁹

BGF အမှတ် (၁၀၁၅) နှင့် (၁၀၁၆) တပ်ရင်းများ၏ တပ်နယ် ၂ မှ တပ်နယ်မှူး ကြာအေး နှင့် တပ်နယ်မြေကြီးကြပ်သူ ဦးကျော်ဟိန်းတို့သည် ဖားအံခရိုင်မှ မူဆလင်မိသားစု ၃ စုကို ၎င်းတို့မြေမှမောင်းထုတ်ခဲ့သောကိစ္စအပေါ်အဝင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှကျူးလွန်သော မြေယာသိမ်းယူမှုများသည် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းများအား အဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများ ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း လတ်တလော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ဤမြေကို လမ်းဆောက်ရန် အတွက် Steel Stone Construction အုပ်စုသို့ ရောင်းချခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။¹¹⁰⁰ စစ်စခန်းမြေအတွက် လမ်းရှင်းရန် ဖားအံခရိုင်၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ကြယ်ပေါကျေးရွာအုပ်စု၊ ၈၀--- ရွာရှိ တပ်မှူးစောမြခိုင်ဦးဆောင်မှုအောက်တွင်ရှိသော BGF တပ်ရင်း (၁၀၁၆) မှ မူဆလင်တစ်ရွာလုံးကို အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းကာ ၎င်းတို့၏မြေများကိုသိမ်းဆည်းခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သတင်းပေးခဲ့ပါသည်။¹¹⁰¹ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှကျူးလွန်သော မြေသိမ်းမှုနှင့် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းများအား ရွှေ့ပြောင်းစေမှုအစရှိသည့် ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်စေသော လတ်တလောဖြစ်ရပ်များသည် ဆည်နှင့်ရေကာတာများ တည်ဆောက်ရန်၊¹¹⁰² ရာဘာစိုက်ခင်းများ စိုက်ပျိုးရန်၊¹¹⁰³ စသည့်ရည်ရွယ်ချက်တို့ဖြင့် ဖြစ်ပြီး၊ ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကပင် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းမှ မြေလွတ်များကို သိမ်းယူခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းများကိုပါ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။¹¹⁰⁴ ထိုမြေသိမ်းခံရမှုများအပြင် မြေဝယ်ခွင့်မပြုခြင်း၊¹¹⁰⁵ ၎င်းတို့အသိုက်အဝန်းအပြင်ဘက်သို့ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်မပြုခြင်း၊¹¹⁰⁶ အစရှိသည့် လုံခြုံသောနားခိုရာ၊ မြေ နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကိုပါ¹¹⁰⁷ ချိုးဖောက်ခြင်းအား မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်အသိုက်အဝန်းက ဆက်လက်ခံစားနေရပါသည်။

ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများမှ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်မှ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မြေများသိမ်းယူခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့အပေါ် ယခုအထိ သက်ရောက်မှုများရှိနေကြောင်း ဘာသာရေးလူနည်းစုအုပ်စုများက တင်ပြပြောဆိုပြကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သူမမိသားစု၏ ခရစ်ယာန်သာသနာပြုပိုင်မြေနှင့် ကျမ်းစာသင်ကျောင်းကို တပ်မတော်အဆောက်အဦများအတွက်ဆိုပြီး ၁၉၆၀ ခုနှစ်ကတည်းက စစ်တပ်မှ သိမ်းထားသည်မှာ အကြိမ်ကြိမ်အခါခါ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ၊ မေတ္တာရပ်ခံမှုများလုပ်ခဲ့သော်လည်း ယခုအထိ

¹⁰⁹⁹ Source #103 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Complaint Letter to the chairperson of the Burma/Myanmar government Land Management Committee, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Incident Report: Land confiscation in Paingkyon Township, May 2015," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Extortion, and Festivities: The SPDC and DKBA burden on villagers in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰² Source #20 တွင်ကြည့်ပါ။ Source #49 တွင်လည်းကြည့်ပါ။
¹¹⁰³ Source #21 တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Paingkyon Township, July 2014," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Situation Update: Paingkyon Township, June to October 2014," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁰⁶ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Maung A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ မူဆလင်လူမျိုးများ ခရီးသွားလာခွင့်၊ ဗလီဆောက်ခွင့်မရှိသောနေရာ၊ ဆက်လက်၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, March to July 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ မူဆလင်လူမျိုးများ ညအိပ်နေသည့်လက်ခံခွင့်မရှိသောနေရာ။
¹¹⁰⁷ Source #61 တွင်ကြည့်ပါ။

အကုန်အစင်ပြန်မပေးသေးကြောင်း ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ အသက် ၅၃ နှစ်ရှိ နော်လ--- က ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ပြောပြခဲ့ပါသည်။¹¹⁰⁸

၁၉၉၀ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်လွန်ကာလများအတွင်းနှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများမထုတ်ဝေမှီ ဆယ်စုနှစ်ကာလများအတွင်းက ကြိုတင်သတ်ပေးမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးမှုများမရှိပဲ စစ်တပ်တိုးချဲ့ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စစ်တပ်မှမြေသိမ်းခြင်းသည် အဖြစ်များသော လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုများ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းဒေသများမှ ၎င်းတို့အား ထွက်ခွာသွားရအောင် မြန်မာအစိုးရနှင့် တပ်မတော်၏ တမင်ရည်ရွယ်၍လုပ်ဆောင်သော နည်းနာဖြစ်သည်ဟု တချို့သော လူနည်းစုအသိုက်အဝန်းများက အမြင်ဆက်လက်ရှိနေကြပြီး ထိုအာဏာပိုင်များနှင့် ဆက်ဆံရမည်ဆိုသည့် အချိန်တိုင်း ရွာသားများအကြား သံသယတစ်ရပ်အနေဖြင့် ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်း၊ ဖားအံခရိုင်၊ ဟဟဟ--- ရွာမှ မူဆလင်ဒေသခံများကို ၁၉၉၅ ခုနှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းတွင် ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၅၄၇) မှ အတင်းအကြပ် နှင်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ရက်တွင် မူဆလင်ဒေသခံများသည် ထိုရွာရှိ မူဆလင်အပိုင်းသို့ပြန်လာချိန်တွင် ထိုတစ်နေရာလုံးကို ပိတ်ဆို့ထားပြီး 'တပ်ပိုင်မြေ၊ မကျူးကျော်ရ' ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်များသာထောင်ထားသည်ကို တွေ့လိုက်ကြရသည်။ ထိုခိုက်သွားသော အသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံးကို မည်သည့်လျော်ကြေးမှ ပေးချေခြင်းမရှိချေ။¹¹⁰⁹ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအရ အနည်းဆုံး မိသားစု ၁၉ စု ရွှေ့ပြောင်းခံနေရဆဲဖြစ်ပါသည်။¹¹¹⁰ DKBA အားလည်း ထိုအသိုက်အဝန်းများအား ထင်ရှားသောခွဲခြားမှုနှင့် နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုကိုဖြစ်စေသော ဘာသာရေးနှင့်လူနည်းစု အုပ်စုများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ကြီးမားသောမြေသိမ်းမှုများကို ချိုးဖောက်သူတစ်ဦးအနေအဖြစ် စာရင်းထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဂအ--- ရွာရှိ မူဆလင်များ၏ဗလီကို ဖျက်ဆီးပြီးနောက် မူဆလင်အိမ်ထောင်စု ၂၇ စုကို အတင်းအကြပ်ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခု အပါအဝင်ဖြစ်သည်။¹¹¹¹

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း မူဆလင်အသိုက်အဝန်းကို မြေသိမ်းမှုနှင့်နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများလုပ်စဉ် ပြုလုပ်သောခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော အသုံးအနှုန်းများကိုကြည့်ပါက ထိုမြေသိမ်းမှုများသည် နယ်မြေချဲ့ထွင်ရုံကိစ္စ သက်သက်သာမဟုတ်ပဲ တမင်ရည်ရွယ်၍လုပ်ဆောင်သော ချိုးဖောက်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံလိုသည့် သဘောထားများပါဝင်လျက် ထိုခိုက်စေလိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ၏အတိုင်းအတာက မူဆလင်ရွာသားအချို့အနေဖြင့် ရွာသို့ပြန်လျှင် ၎င်းတို့ကိုလက်ခံကြိုဆိုကြ လိမ့်မည်မဟုတ်ဟု ခံယူသွားစေသည်။

"တချို့ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေက သူတို့ရွာကိုသူတို့ပြန်သွားကြတယ်။ မူဆလင်တွေက မပြန်နိုင်ဘူး။ တကယ်လို့ မူဆလင်တွေ ရွာဝင်တာနဲ့ န.ဝ.တ [တပ်မတော်] က သူတို့ကိုရိုက်ချင်ရိုက်မယ်၊ သတ်ချင်သတ်မယ်၊ ပြီးတော့ သူတို့ပစ္စည်းတွေကိုယူမယ်။ သူတို့က သူတို့ရွာတွေထဲမှာနေချင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ န.ဝ.တ က သူတို့ဒီမှာနေမရဘူး လို့ပြောတယ်။ မူဆလင်တွေပဲမရဘူး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အခြားလူတွေပဲ နေချင်တယ် ဆိုရင်တော့ နေလို့ရတယ်။ ကျိုက်ခုံမှာ န.ဝ.တ က သူတို့အိမ်တော့မီးမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဗလီကိုတော့ တစ်စီဖျက်ပလိုက်တယ်။ နောက်ပြီး မူဆလင်ကျောင်းကို မီးရှို့ပလိုက်တယ်။"

¹¹⁰⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Interview: Naw L---, November 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Forced Labour, Extortion, and Festivities: The SPDC and DKBA burden on villagers in Pa'an District," တွင်ကြည့်ပါ။ တနေးဆဒေသတွင် ၎င်းတို့၏ စစ်စခန်းနှင့် အရာရှိမိသားစုအိမ်ရာများ ဆောင်ရန်အတွက် တပ်မတော်မှ မူဆလင်အိမ်ခြေ ၂၀၀ ကိုရှင်းလင်းခဲ့သည်အား အစီရင်ခံစားသည်။

¹¹¹⁰ Source #21 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA attack on villagers and the forced dismantling of a mosque in Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

နော်ဂဂ--- (မ၊ ၂၀ နှစ်ကျော်)၊ ဂဂ--- ရွာ၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း
(၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹¹²

ရွှေ့ပြောင်းခံမူဆလင်အသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် ကြုံတွေ့ရသော ဤအတွေ့အကြုံသည် ပဋိပက္ခကာလ တစ်လျှောက် လုံး လျော့ပါးသွားသည်မရှိပဲ ဖြစ်နေသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အစီရင်ခံစာများအရ သိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ထိုင်းနယ်စပ်သို့ ထွက်ပြေးလာသော မူဆလင် ဒုက္ခသည်များကို ထိုင်းအာဏာပိုင်များက ‘မူဆလင်တွေဟာပြဿနာလုပ်မယ့်သူတွေပဲ’ ဟုဆိုကာ တပ်မတော်၏ပဋိပက္ခဒေသတွင်းသို့ ပြန်လည်မောင်းထုတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပါသည်။¹¹¹³ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးက လူထုအသိုက်အဝန်းအတွင်း အကွဲအပြဲများနှင့် မူဆလင်များအပေါ်တွင် ပစ်မှတ်ထားခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများကို ပြန်ပြောင်းပြောပြခဲ့ပါသည်။

“ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေနဲ့ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တွေကိုနေဖို့အတွက် ခွင့်ပြုပေမဲ့ မူဆလင်ရွာသားတွေကိုတော့ ရွာကနေ မောင်းထုတ်ပစ်တယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာ၊ ဂဘ---ရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹¹⁴

ဤအစီရင်ခံစာ၏ ရှေ့ပိုင်းအခန်းများတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြခဲ့သောချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပါ ပေါင်းစပ်ပြီး ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်ထားရသည့် အထက်တင်ပြပါချိုးဖောက်ခံရမှုများသည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်းတပ်မတော်မှ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိအသိုက်အဝန်းများအပေါ် ပြိုကွဲအောင်နှင့်ခွဲခြားသွားအောင် အစီအစဉ်ရှိရှိ ဘက်ပေါင်းစုံနည်းဖြင့် လုပ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆစရာရှိနေပြီး ဤသည်ကိုပင် အမွေတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဆက်ခံနေရဆဲဖြစ်ပါသည်။

မြေသိမ်းမှုများ၊ အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများအပါအဝင် ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ပဋိပက္ခများအတွင်း ကရင်ခရစ်ယာန်အမြောက်အများ နေရပ်ရွေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုများသည် ကိန်းဂဏန်း အရပင် ထင်ရှားလှပေရာ ကရင်ပြည်နယ်တွင်ရှိသော လူဦးရေ၏ ၉% ဖြစ်သော ခရစ်ယာန်များအနက် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင်ရှိသော လူဦးရေ၏ ၅၀% အထက်သည် ခရစ်ယာန်များဟု တွေ့ရှိထားရာ ပဋိပက္ခများဖြစ်ပြီး သည့်နောက်သိသာထင်ရှားသောအရေအတွက်ရှိသည့်ကရင်ခရစ်ယာန်အများစုသည်၎င်းတို့၏ဇာတိအသိုက်အဝန်း တွင် မနေထိုင်တော့ပဲဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။¹¹¹⁵ ထို့ကြောင့် ပဋိပက္ခအတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံသော ချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများသည် လူနည်းစုအုပ်စုများအပေါ် ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ၎င်းတို့၏ဇာတိအသိုက်အဝန်းသို့ ပြန်ရန်ကိုလည်း ကြောက်ရွံ့နေကာ ဆက်လက်၍ ရွှေ့ပြောင်းခံနေရစေသည်။

ခရစ်ယာန်နှင့်မူဆလင်ဘာသာရေးနယ်မြေများတွင် သို့မဟုတ် အနီးအနားတွင် ဗုဒ္ဓစေတီဘုရားများ တည်ဆောက်ခြင်း

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ကာလတစ်လျှောက်လုံး တွေ့ရသော အရာများမှာ ဘာသာရေးနယ်မြေများတွင် စစ်တပ်မှ ဝင်ရောက်ကျူးကျော်နေရာယူခြင်းအပြင် DKBA (ဗုဒ္ဓ) ကျောထောက်

¹¹¹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Refugees from the SLORC Occupation of Doooplaya District,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹⁵ ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေရုံပုံငွေ (UNFPA) ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော “The Union Report: Religion, Census Report Volume 2-6,” တွင်ကြည့်ပါ။ UNHCR ၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Resettlement of Refugees from Temporary Shelters in Thailand,” တွင်ကြည့်ပါ။

နောက်ခံပြုထားသော ဆရာတော်ဦးသုဇန၏ အမိန့်ဖြင့်¹¹¹⁶ ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင်ဘာသာရေး နယ်မြေများတွင် ဗုဒ္ဓစေတီတော်များ တည်ဆောက်ခြင်းများလည်း ဖြစ်လာပြီး ဘာသာရေးအသိုက်အဝန်းများ အကြားတွင် တင်းမာမှုများကို မြင့်မားလာစေခဲ့ပါသည်။¹¹¹⁷

လက်နက်အင်အားရှိသော DKBA (ဗုဒ္ဓ) တို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိအားတို့နှင့် ဆရာတော်ဦးသုဇနကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ သံဃာများ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာပြုလုပ်ငန်းများပါ ပေါင်းစပ်ပါဝင်လာသော ဒေသတွင်းဖိအားများ သည် မြေယာကိစ္စအပေါ် ကျရောက်လာပါသည်။¹¹¹⁸ ရလဒ်အားဖြင့် ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ၊ ဗလီများ အသုံးပြုနေသော မြေများအပေါ်တွင် ဗုဒ္ဓစေတီတော်များ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ဆောက်လုပ်လာခြင်းများ ရှိနေခဲ့ပါသည်။¹¹¹⁹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်က အဖြစ်အပျက်တစ်ခုဆိုလျှင် ဖာပွန်ခရိုင်၊ မောဇလိုးကလားကျေးရွာအုပ်စု၊ ဂမ--- ရွာရှိ အင်္ဂလိကန်ခရစ်ယာန်သာသနာပိုင် နယ်မြေတည်တည်ပေါ်တွင် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်း ခေါင်းဆောင်များက နှုတ်အားဖြင့် ကန့်ကွက်နေသည့်အကြားမှပင် စေတီတော်တစ်ဆူကို လာရောက် တည်ခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလမှ မေလအတွင်း ရွာသားများ၏ မြေပေါ်၊ ရွာသားများ၏ အိမ်ရာများအနီး၊ ရပ်ရွာဘောလုံးကွင်းပေါ်နှင့် ကားလမ်းအနီးအပါးတွင် စေတီများ ထပ်မံတည်ခဲ့ပြန်ပါသည်။¹¹²⁰

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ဖားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဝဲပျံကျေးရွာအုပ်စု၊ ဂမ--- ကျေးရွာရှိ ကပ်ရက်အတူရှိ နေကြသော ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းနှင့် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ဓမ္မရုံဝတ်ပြုကျောင်း၏ အသင်းအဖွဲ့ဝင်များသည် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းဝင်းအတွင်း ဘိလပ်မြေ၊ သဲ၊ ကျောက်၊ ပေါက်တူးပေါက်ချွန်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ ရောက်ရှိနေသည်ကို အံ့သြစွာ တွေ့ရှိလိုက်ရပါသည်။ ဆရာတော်ဦးသုဇနက ၎င်းနောက်လိုက်များအား ဘုရားတည်ရန် ထိုပစ္စည်းများကို အမိန့်ပေးစေခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

"မြိုင်ကြီးငူအထူးဒေသ၏ အကြီးအကဲနှင့် မြိုင်ကြီးငူသက်သတ်လွတ်ဂိုဏ်း၏ အဓိကဘုန်းကြီးဖြစ်တဲ့ အသက် ၆၀ အရွယ်ရှိတဲ့ဦးသုဇန (ဆရာတော်ဦးသုဇန) ဟာချိုးဖောက်သူဖြစ်ပါတယ်။"¹¹²¹ ဦးသုဇနရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ခံရတဲ့သူတွေကတော့ အသက် ၄၇ နှစ် အရွယ်ရှိတဲ့ စောကန--- နဲ့ ဂမ--- ရွာက ဘုရားကျောင်းအဖွဲ့ဝင်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မြိုင်ကြီးငူဆရာတော်ဦးသုဇနကို အစိုးရကအသုံးချပြီး ဘာသာတွေ ကြားထဲမှာ အကွဲအပြဲဖြစ်

¹¹¹⁶ ဦးသုဇနသည် မြိုင်ကြီးငူဒေသတွင်အခြေစိုက်သော ဩဇာရှိသည့် ကရင်တိုင်းရင်းသားဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးဖြစ်ပြီး ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် DKBA အဖွဲ့ကိုတည်ထောင်ရာတွင် အဓိကကျသူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Inside the DKBA," တွင်ကြည့်ပါ။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဦးသုဇနသည် တပ်မတော်နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိခဲ့ပြီး ၎င်းဘုန်းကြီးကျောင်းရှိ စစ်သား ၄၀၀၀ အတွက် လက်နက်ခဲယမ်းများရရန် အရှေ့တောင်ပိုင်းစစ်ဌာနချုပ်တိုင်းမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ် မောင်လှနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။ သဘောတူညီချက်ရလဒ်အရ ဖားအံခရိုင်မြောက်ပိုင်း မြိုင်ကြီးငူဒေသရှိ အဓိကဘုန်းကြီး ကျောင်းနှင့် ဦးသုဇန၏ ဌာနချုပ်သည် တပ်မတော်၏ချိုးဖောက်မှုများကို တိမ်းရှောင်ရန်ကြိုးစားကြသောရွာသားများအတွက် လျှို့ဝှက်သော လုံခြုံရာနိဗ္ဗာန်အဖြစ် ဂုဏ်သတင်းကျော်ဇောသောနေရာအဖြစ် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Karen Human Rights Group commentary," တွင်ကြည့်ပါ။ ယခုလက်တလောတွင် ဗုဒ္ဓစေတီပုထိုး များတည်ဆောက်ရန်အတွက် မြေသိမ်းယူမှုများပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ဘာသာရေး ပဋိပက္ခများဖန်တီးခြင်းနှင့် အဓမ္မ လုပ်အားပေးတောင်း ခံခြင်းများတွင် ဦးသုဇနကို စွပ်စွဲမှုများရှိလာသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Field Report, January to December 2013," နှင့် Radio Free Asia ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Myanmar Religious Officials Decry Buddhist Monk's Pagoda-Building Spree," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹⁷ "ခရစ်ယာန်အသိုင်းအဝန်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝန်းအကြားတွင် တင်းမာမှုဖြစ်လာပါတယ်။ KNU ဌာနချုပ်အနေနှင့် ဤအကြောင်း အရာကို သေသေချာချာသိထားသင့်ပါတယ်။ အရင်ကဆိုရင် ကရင်လူမျိုးများဟာ ဘာသာရေးကြောင့် အကွဲအပြဲတွေ ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ အသင်းအုပ်ဆရာအချို့က အပစ်ရပ်စဲရေးပြီးသည့်နောက်ပိုင်းမှာ အလားတူအဖြစ်မျိုး ထပ်မံဖြစ်လိုဟု ပြောကြပါတယ်။ ပြည်သူများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်ကို ရသင့်ပါတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Win Yin Township, January 2016 to March 2016," တွင်ကြည့်ပါ။ Source #133 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹⁸ ဤခတ်ပုံမှတ်စုများတွင် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်းမှလူများက ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းဆောက်လုပ်တိုးချဲ့ရန်အတွက် မြေအလုံ အလောက်မရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ Source #150 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹¹⁹ Source #133 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²⁰ Source #133 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²¹ ဤတွင် 'အထူးဒေသ' ဆိုသည်မှာ အရက်သေစာသုံးစွဲခြင်းနှင့် အသားငါး စားသောက်ခြင်းကို ပြင်းထန်စွာတားမြစ်ထားသော တင်းကြပ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

စေချင်တာမို့လို့ သူက ဘာသာရေးကျောင်းဝင်းထဲမှာ ပိုင်ရှင်က ခွင့်ပြုမှုမရှိပဲနဲ့ အတင်းအကြပ် စေတီဝင်ဆောက် တာဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓစေတီနဲ့ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းက သိပ်ကပ်နေတော့ [အသစ်ဆောက်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားနဲ့] ဘာသာတစ်ခုစီတိုင်းမှာ လွတ်လွတ်လပ်လပ် မရှိတော့ဘူး၊ လွတ်လွတ်လပ်လပ် နေမရဘူးဖြစ်သွားတယ်။ သူတို့ဘုရားဆောက်နေတဲ့ အချိန်မှာတုန်းမှာ စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ရဆုံးဟာက လော်စပီကာတွေနဲ့ ပဌာန်းတရားကို အကျယ်ကြီး တောက်လျှောက် ဖွင့်တော့ အိမ်နီးနားချင်းတွေကို တော်တော်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ရတဲ့ကိစ္စပဲ။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹²²

လတ်တလောအဖြစ်အပျက်များသည် ပဋိပက္ခကာလတလျှောက်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာချဲ့ထွင်မှု ပုံသဏ္ဌာန် အသွင်အဖြစ် ဆက်ရှိလာပြီး ဒေသခံလူထုအသိုက်အဝန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ၎င်းကိုထောက်ခံသူများသည် ဆက်လက်၍ ‘ဘာသာများအကြားတွင်ခွဲခြားမှုနှင့်ပိုင်းခြားထားမှု များဖြစ်အောင် ဖန်တီးနေသည်’ ဆိုသည့် နက်ရှိုင်းသောသံသယကို ခိုင်မာအောင် လုပ်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။ ဗဟုနိရိုဏ်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်တွင် ၂၀၀၉ ခုနှစ်၌ဖြစ်ပွားသော အဖြစ်အပျက်တွင် ဆရာတော်ဦးသုဇနနှင့် DKBA (ဗုဒ္ဓ) သည် မူဆလင်အသိုက် အဝန်းမှ မေတ္တာရပ်ခံစာများ ရေးသားပေးပို့သည့်ကြားမှပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားစေတီ တည်ရန်အတွက်သာမက ဗလီကိုပါ ဖျက်ဆီးရန်အထိ အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ရွာသားများက ဗလီအစား ၎င်းတို့အိမ်များကို အစားထိုးအနှစ်နာခံ ပေးရန်အထိ ဗလီဖျက်ခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင်မှု ကြီးမားခဲ့ပါသည်။

“၂၀၀၉ ခုနှစ် အစတုန်းက DKBA ကလူတွေနဲ့ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဂအ--- ရွာက မူဆလင်အသိုက်အဝန်း ကလူတွေနဲ့ တွေ့ကြတယ်။ အဲဒီအစည်းအဝေးမှာ လာတက်တဲ့မူဆလင်ရွာသားတွေကို DKBA တွေပြောတာက သူတို့ ဗုဒ္ဓဘုရားတည်ဖို့အတွက် ဒေသခံဗလီကို ဖျက်ရမယ်လို့ပြောတယ်။ အဲဒီအစည်းအဝေးပြီးတော့ မူဆလင် ရွာသားတွေက DKBA အာဏာပိုင်တွေဆီ မေတ္တာရပ်ခံစာရေးပို့တယ်။ ဘုရားကို ဒီပြင်နေရာမှဆောက်ဖို့၊ ဘုရားဆောက်ဖို့အတွက် မြေရှင်းပေးရမယ်ဆိုရင် ဗလီအစား သူတို့အိမ်တွေကိုဖျက်ဖို့အထိ အပေးအယူ လုပ်ခဲ့တယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် DKBA အာဏာပိုင်တွေက ဆောက်လုပ်ရေးအစီအစဉ်တွေအတွက် သူတို့တင်ပြချက် တွေကို လက်မခံခဲ့ပါဘူး။ မမျှော်လင့်ပဲနဲ့ ၂၀၀၉ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နေ့ မနက် ၇ နာရီခွဲမှာ ဒေသခံမူဆလင်တွေ ဘုရားဝတ်တက်နေတုန်းအချိန်မှာ ဖားငယ် ဦးဆောင်တဲ့ DKBA ဌာနချုပ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ စစ်သားအယောက် ၃၀ လောက်နဲ့ ဂအ--- ရွာမှာရှိတဲ့ ဗလီကို ရောက်လာခဲ့တယ်။ DKBA ရဲ့နာမည်ခံ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ ဆရာတော်ဦး သုဇနရော၊ အရပ်သားဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေပါ စစ်သားတွေနဲ့ အတူတူပါလာတယ်။ DKBA စစ်သားတွေက ဗလီထဲမှာရှိနေတဲ့ လူတွေကိုပြောတယ်။ ‘မင်းတို့ဘုရားရှိခိုး ပြီးပြီလား၊ ပြီးရင် ဝေးဝေးကိုသွားကြ။ အခုငါတို့ရှိခိုးဖို့ အလှည့်ရောက်ပြီ။ မင်းတို့အချိန်မဟုတ်တော့ဘူး’ လို့ပြောတယ်။ ပြီးတာနဲ့ ဂအ--- ရွာထဲက မူဆလင်အမျိုးသား တစ်ဝက်လောက်ကို DKBA စစ်သားတွေက ဗလီဖျက်ချတဲ့အချိန်မှာ ပိုင်းကူဖို့အမိန့်ပေးခဲ့တယ်။ မူဆလင်ရွာသားတွေ ဒီအလုပ်ထဲမှာ ပိုင်းကူမလုပ်ရင် ဘယ်နေရာမှာမှ နောက်ထပ်ဗလီအသစ်ဆောက်ဖို့ ခွင့်မပြုဘူးလို့ ခြိမ်းခြောက်ပြီး မူဆလင်ရွာသားတွေကို ဗလီဖျက်တဲ့အမိန့်ကို ဝင်လုပ်ရအောင် DKBA ကလုပ်တယ်။ အဲဒီလိုဗလီကိုဖျက်နေချိန်မှာ ဂအ--- ရွာမှာအခြေစိုက်နေတဲ့ နအဖ ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၁၀၂) က တပ်မှူး သာအေးကို ရွာသားတွေက သွားသတင်းပို့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သာအေးက အဲဒီလိုဗလီဖျက်နေတာကို ဝင်ရောက်တားဆီးတာတွေ တစ်ခုမှ မလုပ်ခဲ့ဘူး။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူက ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ၊ ၁ ရက်နေ့တွင် ဗလီကို အပြီးတိုင်ဖျက်ဆီးပြီးသွားကြောင်း သတင်းပို့လာခဲ့ပါတယ်”

¹¹²² Source #100 တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော သတင်းအကျဉ်းချုပ်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹²³

၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် ဖားအံခရိုင်မှရရှိသော သက်သေထွက်ဆိုချက်တစ်ခုအရ DKBA မှ လူနည်းစုဘာသာဝင်များ၏ မြေများအပေါ်တွင် ဗုဒ္ဓဘုရားများ အတင်းအကြပ်တည်နေခြင်းတွင် တက်ကြွစွာလုပ်ဆောင်နေသော အချိန်ကာလနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများ ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့်အတူ တွဲပါလာသော ခြောက်လှန့် တောင်းယူခြင်း၊ အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း၊¹¹²⁴ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအုပ်စုများအပေါ် သတ်ဖြတ်ရန် တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း အစရှိသော နောက်ဆက်တွဲ ချိုးဖောက်မှုများကို ဖော်ပြနေပါသည်။

"သူတို့ [DKBA တပ်မဟာ ၅၅၅] က ရွာအလယ်မှာ ဘုရားတစ်ဆူတည်ဖို့ လုပ်တယ်။ သူတို့ဗလီကို အရင်ဖျက်လိုက်ပြီးတော့မှ ဘုရားစေတီကို အဲဒီဗလီနေရာမှာတည်တယ်။ သူတို့အဲဒါကို ဘူဒိုဇာ [မြေတူးစက်] နဲ့ထိုးဖျက်လိုက်ပြီးမှ ဘုရားကိုတည်တာ။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကိုပြောတယ်။ 'မင်းတို့ငါတို့ဘုရားကို အရင်ရှိခိုးရမယ်။' အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ဗလီဆရာက သူတို့ကိုပြန်ပြောတယ်။ 'အဲဒါကျွန်တော်တို့နဲ့ မသက်ဆိုင်ဘူး။' ဘာသာတွေက တခြားစီလေ။ အဲဒါနဲ့ သူတို့ကပြောတယ်။ 'မင်းတို့ဒီမှာနေလို့မရဘူး။' သူတို့က ဗုဒ္ဓဘုရားစေတီတည်တယ်။ အဲဒီဘုရားက ကျွန်တော်တို့ကိစ္စမဟုတ်ဘူးလေ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ကို အုတ်တွေ၊ သံတွေ အတင်းသယ်ခိုင်းတယ်။ သူတို့က ဗုဒ္ဓကိုအလှူအတန်းလုပ်တယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ကို ကျွန်တော်တို့ဖာသာ သွားပြီးဆောက်ဖို့ အမိန့်ပေးတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကိုပြောတယ်။ အဲဒါကျွန်တော်တို့မူဆလင်တွေနဲ့မဆိုင်ဘူးပြောတော့ သူတို့က 'မင်းတို့ဒီမှာနေမရဘူး' လို့ ပြောပြန်ရော။ ပြီးတော့ နောက်ဆုံးအချိန် နာရီစက္ကန့်မှာပဲ [ချက်ချင်း] အလှူငွေအတွက် ပိုက်ဆံတောင်းခံတယ်။ ၄ နာရီအချိန်မှာ ပိုက်ဆံ ၂ သိန်း တောင်းတယ်။ ကျွန်တော်တို့မပေးရင် သူတို့ကျွန်တော်တို့ကို သတ်လိမ့်မယ်။ သူတို့ထဲမှာဘုန်းကြီးတစ်ပါးက သူ့မှာခါးတစ်လက်ရှိတယ်။ သူ့ခါးက ထုတ်ပြီးရင် လူတစ်ယောက်ယောက်ကိုမသတ်ရမချင်း ပြန်သွင်းလို့မရဘူးတဲ့။ ကျွန်တော်တို့တွေ အဲဒါကို ကြောက်သွားတယ်။ ဒီရွာက ဆင်းရဲသားရွာပါ။ ကျွန်တော်တို့ပိုက်ဆံ ၂ သိန်းပြည့်တဲ့အထိ ဟိုနားရှာ၊ ဒီနားရှာနဲ့ ရှာပြီးတော့ ပိုက်ဆံရတာနဲ့ သူတို့ကို သွားပေးလိုက်ရတယ်။"

မောင်ဂဝ---(ကျား၊ ၂၈ နှစ်၊ မူဆလင်လူမျိုး)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹²⁵

ထိုသို့သော အထက်ပါလူနည်းစု ဘာသာရေးအုပ်စုများ၏ဝတ်ပြုရာနေရာများကို ဖျက်ဆီးခြင်းအား လူ့အသိုက်အဝန်း ဝင်များက သီးသန့်ဖြစ်နေသော ပြုမူမှုများဟု မမြင်၊ မခံစားရပဲ အင်အားကြီး ဗမာလူမျိုးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လက်နက် ကိုင်ဆောင်သူများက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေး ဆိုင်ရာလူနည်းစုများအား အားနည်းသွားစေရန်၊ နှင်ထုတ်ရန်အတွက် ပြုလုပ်နေသော ဖြိုခွဲရေးနည်းနာများ၏ ပြင်ဆင်မှုတစ်ရပ်၊ ကျယ်ပြန့် သောချိုးဖောက်မှုစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဟူ၍သာ အသိအမှတ်ပြုကြပါ သည်။

¹¹²³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "DKBA attack on villagers and the forced dismantling of a mosque in Papun District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²⁴ ဘုရားစေတီအသစ်တည်ရန်အတွက် တပ်မတော်စခန်းမှ ရွာသူကြီးတစ်ဦးအား အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုနှင့် သတ်ဖြတ်ရန်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ နမူနာကို ဤတွင်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Rice / Crop Quotas and Taxes," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

ဝတ်ပြုရန်နေရာများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း

ဘာသာရေးလူနည်းစုအုပ်စုများ၏မြေများကို ဘုရားတည်ရန်အတွက်ဆိုကာ တောင်းယူသည်များအပြင် မူဆလင်နှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများကို အတိအလင်းဖျက်ဆီးပစ်ခြင်းများလည်းရှိကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ သိရပါသည်။ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆက်စပ်ကာ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများကို တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထား၍ လုပ်ဆောင်မှုများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအချိန်မှစပြီး လျော့နည်းလာသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း လုံးဝရပ်ဆိုင်းသွားခြင်း မရှိသေးပဲ ခြိမ်းခြောက်မှုများ အထူးသဖြင့် မူဆလင်ဒေသခံများအပေါ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် လတ်တလောကာလတွင် ၉၆၉ အဖွဲ့မှ¹¹²⁶ လအအ---ရွာရှိ ဗလီတစ်ခုကိုမီးရှို့မည်ဟူသောခြိမ်းခြောက်မှုကို သထုံမြို့နယ်၊ ပိန္နဲတောကျေးရွာအုပ်စုမှ မူဆလင်တစ်ဦး၏ ပြောပြချက်အရ သိရှိနိုင်ပါသည်။¹¹²⁷ ထို့အပြင် ပဲခူးတိုင်းဒေသရှိ ဗလီတစ်ခုသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခံရပြီး ဒေသခံလူ ၅ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုကို စစ်တပ်မှဦးဆောင်ခြင်းမဟုတ်ပဲ ဒေသခံရွာသားများကသာ ဦးဆောင်လုပ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုတိုက်ခိုက်မှုကိုပြုလုပ်ခဲ့သောသူများကို မည်သည့်အရေးယူမှုမျှ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိချေ။ ဒေသခံများကိုယ်တိုင်ကလည်း ယခုအခါ တက်ကြွမှုရှိစွာ လုပ်ဆောင်နေပြီး မူဆလင်လူနည်းစုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ချိုးဖောက်မှုများပြုရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အာဏာပိုင်များ ကလည်း ကြံရာပါဖြစ်ကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။¹¹²⁸

ပဋိပက္ခကာလများအတွင်းက ဘာသာရေးဆိုင်ရာမြေများနှင့်အဆောက်အအုံများ ပစ်မှတ်အထားခံရခြင်းသည် တပ်မတော်၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာတိုးချဲ့ခြင်းအတွက်သာမက လူနည်းစုအုပ်စုများအပေါ်တွင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်သည် ဆိုသည်ကို ဗလီများ၊ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများအား အကြမ်းဖက်ဖျက်ဆီးခြင်းက သက်သေအနေဖြင့် ထင်ရှားစေပါသည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများ မီးရှို့မည်ဟူသော တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင်လူနည်းစုများအပေါ် ဦးတည်နေသလို တပ်မတော်မှလည်း ဗလီအသစ်များ၊ ခရစ်ယာန် ဘုရားကျောင်းအသစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပြန်ပါသည်။¹¹²⁹ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းများ သို့မဟုတ် စေတီဘုရားများကို တမင်ရည်ရွယ်ပြီး ထိခိုက်စေခဲ့ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အလားတူဆောက်လုပ်မှုဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်များ ကြုံခဲ့ရသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် မရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကတည်းက ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင်များ ဝတ်ပြုရန်နေရာများ ဆောက်လုပ်ရန်ကို တင်းကြပ်သောသတ်မှတ်ချက်များ ကြုံနေရကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။¹¹³⁰

ယခင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ခရစ်ယာန်နှင့်မူဆလင်များ၏ ဝတ်ပြုရာနေရာများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖျက်ဆီးသည့်ဖြစ်ရပ်များ မကြာခဏပါဝင်နေပြီး အထူးသဖြင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ်ဝန်းကျင် တောင်ငူခရိုင်တွင် တပ်မတော်မှ ရက်ပေါင်းတော်တော်ကြာကာလအထိ ဗလီများ၊ မူဆလင်အိမ်များနှင့် ဆိုင်များကို မည်သို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

¹¹²⁶ ၉၆၉ သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစွန်းရောက်သောဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ပြင်းထန်သူအဖြစ် လူသိများပါသည်။

¹¹²⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²⁸ Karen News ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ဝေသော "Human Rights Groups Call for Investigation into Destruction of Mosques," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹²⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹³⁰ Source #127 တွင်ကြည့်ပါ။

"အဲဒီမှာ ဖျက်ဆီးခံရတဲ့ ဗလီ ၄ ခုဟာ ပဲခူးမှာ [တောင်ငူ/ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး] ရှိတယ်။ အဲဒါတွေက ပန်းလိပ်ဗလီ၊ သဲနားကဗလီ၊ ကေတီးလဗလီ၊ နဲ့ ပထမလမ်းဗလီ။ သူတို့ [န.အ.ဖ] တွေက အဲဒါတွေကို တစ်ခါတည်း ဖျက်ဆီးလိုက်တာမဟုတ်ဘူး။ သူတို့က အဲဒါတွေကို ရက်ခြားပြီး ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်တာ။ လွန်ခဲ့တဲ့ ၄ လလောက်က ၂၀၀၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှာ ဖြစ်မယ်ထင်တယ်။ ဗလီထဲမှာရှိတဲ့ ကျွန်တော်တို့ဟာတွေအားလုံး ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်တာ။ ဗလီအပြင်ဘက်ကို ကိုရမ်ကျမ်းကိုယူသွားပြီး ခြေထောက်နဲ့နှင်းကြတယ်။ ဗလီရှေ့မှာရှိတဲ့ အဆောက်အဦးတစ်ချို့ကိုလည်း ဖျက်ဆီးလိုက်ကြတယ်။ သူတို့ချိုးဖျက်လိုက်ကြတယ်။ တချို့အဆောက်အဦး တွေက တစ်ဝက်တစ်ပျက် ဖျက်ဆီးခံလိုက်ရတယ်။"

မောင်ဂယ--- (ကျား၊ ၂၇ နှစ်၊ မူဆလင်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသ (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹³¹

၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ထိုနှစ်ထဲမှာပင် DKBA တပ်ဖွဲ့များက ဖားအံခရိုင်အတွင်းရှိ ဗလီတစ်လုံးကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ဖျက်ဆီးခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ မူဆလင်ဒေသခံတစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးဂဗ--- သည် ရွာကိုစွန့်ခွာပြီး ဒုက္ခသည်စခန်းဆီသို့ ထိုတိုက်ခိုက်မှုအပြီးတွင် ထွက်ပြေးလာရခဲ့သည်။ ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ချိုးဖောက်ခံရမှု များ မရှိသော်ငြားလည်း ထိုသို့သောပြုမူမှုများကြောင့် ခြိမ်းခြောက်မှုကို လုံလောက်စွာခံစားရသော မူဆလင်ဒေသခံများ သည် ၎င်းတို့၏အသိုက်အဝန်းများမှ အတင်းအကြပ်ထွက်ပြေးအောင် လုပ်ဆောင်မှုကို ခံရလေသည်။

"ဒါက DKBA နေရာလေ။ သူတို့ [DKBA စစ်ကြောင်း] အဲဒီနေ့ကလာပြီး အဲဒီမှာနေတဲ့ရွာသားတွေကိုပြောတယ်။ ခင်ညွန့်ရဲ့ [ဒုဗိုလ်ချုပ်ကြီး ခင်ညွန့်၊ န.အ.ဖ ၏အတွင်းရေးမှူး ၁] အမိန့်နဲ့ဒီနေရာကိုဖျက်ဆီးရအောင် လာတာလို့ပြောတယ်။ သူတို့က ဗလီကိုဖျက်တဲ့အချိန်မှာ သူတို့ပြောတာက သူတို့ဒီလိုလုပ်ရတာ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင် ညွန့်လုပ်ခိုင်းလို့ လုပ်ရတာဖြစ်တယ်လို့ပြောတယ်။ အဲဒီတော့ သူတို့ အင်အားသုံးပြီးလုပ်တယ်။"

ဦးဂဗ--- (ကျား၊ ၃၅ နှစ်၊ မူဆလင်) ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဖားအံခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹³²

တပ်မတော်မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကျိုက်ခုံမြို့ရှိ ပင်မဗလီကိုဖျက်ဆီးခြင်း¹¹³³ အပါအဝင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မဖော်ပြနိုင်သော ဗလီအရေအတွက်တော်တော်များများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖျက်ဆီးခဲ့ပါသည်။ ထိုပင်မဗလီဖျက်ဆီးခံရမှီ ရက်ပိုင်းအလိုက ကျိုက်ခုံမြို့နယ်ရှိ ရွာမှ ထွက်ပြေးလာခဲ့သော မူဆလင်လူမျိုးဖြစ်သော ဆိုင်ပိုင်ရှင်တစ်ဦးနှင့် ဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခုတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော အောက်ပါတွေ့ဆုံမေးမြန်း ခန်းတစ်ခုမှ အဆိုပါဗလီဖျက်ဆီးခြင်းတွင် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ချိုးဖောက်ခြင်း နှင့် ဒေသခံမူဆလင်အသိုက် အဝန်းအပေါ် ကျယ်ပြန့်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကိုပါ ပါဝင်နေကြောင်း သက်သေထူနေပြီး ထိုပြုမူမှုများကြောင့် နေရာပြောင်းရွှေ့ရခြင်းကိုပါ ဆက်တိုက်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော် ခင်ဗျားကို အကုန်ပြောပြတော့မယ်ဗျာ။ ကျွန်တော် ကျိုက်ခုံက ပထမထွက်လာခင်တုန်းက [န.ဝ.တ တပ်များရောက်မလာမှီ] ရွာနားဘုန်းကြီးကျောင်းနောက်က တောအုပ်ထဲမှာ ၃-၄ ရက်လောက် နေလိုက်သေးတယ်။ ကျွန်တော့်ကလေးတွေ နေမကောင်းဖြစ်လို့ ကျွန်တော်ရွာထဲပြန်သွားတော့ စစ်သားတွေက ကျွန်တော်တို့ကို ဝေးဝေးသွားနေဖို့ပြောတယ်။ ကျွန်တော်အခြားလူတွေနဲ့အတူ လှည်းသုံးစီးနဲ့ ရွာကိုပြန်သွား ခဲ့တာ။ ရွာကိုကျန်

¹¹³¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹³² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹³³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STARVING THEM OUT: Forced Relocations, Killings and the Systematic Starvation of Villagers in Dooطلا District," တွင်ကြည့်ပါ။

တော်တို့ရောက်တော့ ဗလီမှာရေသွားခပ်တယ်။ စစ်သားတွေက ကျွန်တော်တို့ကို တွေတာနဲ့ သူတို့သေနတ်တွေနဲ့ မောင်းထုတ်ပြီးပြောတယ်။ ‘မင်းတို့၊ မူဆလင်တွေ၊ ဒီမှာနေလို့မရဘူး၊’ တဲ့။ ကျန်ခဲ့တဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ပစ္စည်းလေး တွေတောင် သွားပြန်ယူလို့မရတော့ဘူး။ စစ်သားတွေက ဗလီကို ဖျက်ဆီးတယ်။ [မူဆလင်] ကျောင်းကိုမီးရှို့တယ်။ ကိုရမ်ကျမ်းစာအုပ်တွေအားလုံး ဖြစ်ပစ်တယ်။ န.ဝ.တ တွေလုပ်တာ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်မြင်ခဲ့တာ။ ဘာသာရေး စာအုပ်တွေ အားလုံးဖျက်ဆီးထားတာ ပြန်ကြံနေတာပဲ။ ကျွန်တော်တို့ဗလီ ဘယ်လောက်ပျက်ဆီးသွားလဲဆိုတာ မြင်ခဲ့ရတယ်။ စစ်သားတွေက ကျွန်တော့်အနားကပ်ကပ်လေးမှာ ရပ်နေပြီး ကျွန်တော့်ကို ပေးမကြည့်တော့ ကျွန်တော်လည်း ကြာကြာမကြည့်ရဲဘူး။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်ခေါင်းငုံ့ပြီး ရေပဲခပ်လာလိုက်တယ်။ ကျွန်တော်ဗလီဝင်းထဲမှာ သေနတ်အကြီးကြီးတစ်လက်တွေတယ်။ ဗလီကတော့ ပြိုကျပြီး တစ်စုံတစ်ရာ မရှိတော့ပါ။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို မူဆလင်ဆိုပြီးဆဲတယ်။ သူတို့က ‘ငါ-ိုးမ ကုလား’ လို့ဆဲတယ်။ သူတို့က ကျွန်တော့်ကို မေးသေးတယ်။ ‘မင်းရွာထဲကို ဘာလာလုပ်တာလဲ။ မင်းဗလီကို ပြန်ထပ်ဆောင်ချင်လို့လား၊ မင်းလုပ်ချင်ရင် လုပ်နိုင်တယ်။’ လို့ပြောတယ်။ ကျွန်တော်ဘာမှပြန်မပြောခဲ့ဘူး။ သူတို့က အတင်းအကြပ်ရွာထဲကနေ ပြန်ထွက်ခိုင်းတာနဲ့ ၁၂ နာရီခွဲလောက်မှပဲ ကျွန်တော်နွားလည်းနဲ့ ပြန်ထွက်လာခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ အခြားသူတွေရဲ့ ဘာသာနဲ့ယုံကြည်မှုကို တစ်ဖက်နဲ့တစ်ဖက်အဲဒီလိုဖျက်ဆီးလို့မရဘူးလေ။ ကျွန်တော်အဲဒီကိစ္စ စိတ်မကောင်း အရမ်းဖြစ်ခဲ့တယ်။ အဲဒါနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဆက်သွားပြီး နောက်ရွာတစ်ရွာမှာ အိပ်လိုက်ကြတယ်။ [...] ကျွန်တော်တို့ဘာသာနဲ့ဗလီကို ဖျက်ဆီးလိုက်တာဟာ ကျွန်တော်တို့အပေါ် သိပ်ဆိုးဝါးတဲ့ကိစ္စ လုပ်လိုက်တာပဲ။ စစ်တပ်အရာရှိတွေက အမိန့်ပေးလို့ စစ်သားတွေကလုပ်ကြတာပေါ့။ သူတို့က [ခြေမြန်] တပ်မ (၂၂) ၊ တပ်ရင်း (၂၀၂) နဲ့ တပ်မ (၄၄) ကဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်ဗလီကိုစတွေတုန်းက သူတို့လက်တွေနဲ့ အရင်ဖျက်ထားပြီးပြီ။ ဒါပေမဲ့ နောက်မှာမိုင်းနဲ့ခွဲပြီး ဘူဒိုဇာနဲ့ပြားပြားဝပ်ပျက်ဆီးသွားအောင် ထိုးကော်ပလိုက်တယ်။ သူတို့ကျွန်တော်တို့ကို မညှင်းပမ်းမနှိပ်စက်ဘူးဆိုပေမဲ့ ဗလီကိုဖျက်ဆီးလိုက်တာတော့ ကျွန်တော်တို့မခံနိုင်ဘူး။ သူတို့ကဆဲပြီး ကျွန်တော်တို့ကို အတင်းမောင်းထုတ်တယ်။ အခုလောလောဆယ်စခန်းကို [ထိုင်းနိုင်ငံ ဒုက္ခသည်စခန်း] ရောက်လာတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာလူမျိုးတွေက ပြောပြကြတယ်။ ရွာအနားက ကျိုက်ဒုံဂိတ်မှာ ‘ကုလားလုံးဝမဝင်ရ’ [မူဆလင်ဟုဆိုလိုသည်။] ဆိုပြီး ဆိုင်းဘုဒ်တစ်ခု စစ်သားတွေက ချိတ်ထားတယ်ပြောတယ်။ ဂတ--- ရွာကို မူဆလင်များဝင်ရောက်ခြင်းကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ကန့်သတ်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေတော့ နေနိုင်တယ်။”

မောင်ဂဆ--- (ကျား၊ ၃၄ နှစ်)၊ ဂတ--- ရွာ၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ
ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်
(၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹³⁴

ဝတ်ပြုရာနေရာများကို ဖျက်ဆီးသည့်အပြင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာလူနည်းစုအသိုက်အဝန်းများကို မီးရှို့ခြင်း၊ လုယက်ခြင်းအစရှိသည့် နောက်ထပ်ချိုးဖောက်မှုများလည်း ရှိပါသေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့၏ အစီရင်ခံခြင်းပြုလုပ်ခဲ့သည့် အစောဆုံးနှစ်များမှ အစီရင်ခံစာတစ်ခုဖြစ်သော ၁၉၉၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ အစီရင်ခံစာတစ်ခု၌ ဖားအံခရိုင်၊ ကျိုဒိုးမြို့နယ်၊ ဂပ--- ကျေးရွာတွင် လူထုမှ ရွာကိုစွန့်ခွာပြီး ထွက်ပြေးပြီးသည့် နောက်မှာပင် တပ်မတော်ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) အမှတ် (၅၄၆) က ခရစ်ယာန် ဘုရားကျောင်းနှင့် အသင်း အုပ်ဆရာအိမ်ကို မီးရှို့ပြီး အသင်းအုပ်ဆရာကို ရိုက်နှက်သည့်ဖြစ်စဉ်အသေးစိတ်ကို ဖော်ပြထားခဲ့ပါသည်။ ထိုတစ်လတည်းမှာပင် ဂခ--- ရွာရှိ ကက်သလစ်ဘုရားကျောင်းကို အခြားအိမ်အများစုနှင့် အတူ ထွက်ပြေး သောခရစ်ယာန်ရွာသားများ ချက်ချင်းပြန်လာပြီး မနေနိုင်အောင် ဆက်လက်၍မီးရှို့ခဲ့ပါသည်။¹¹³⁵

¹¹³⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “REFUGEES FROM THE SLORC OCCUPATION,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹³⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Dooطلا District: Before the Offensive,” နှင့် “Attacks on Karen Villages in the Far South,” တွင်ကြည့်ပါ။

မူဆလင်များကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ရန်အတွက်ဖြစ်စေ၊ အချို့ကိစ္စများတွင် ခရစ်ယာန်များကိုရည်ရွယ်၍ဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးအဆောက်အဦးများ ဖျက်ဆီးခြင်းများကို အသုံးပြုလုပ်ဆောင်နေကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများတွင် ပါဝင်နေသော အထက်ပါအကြောင်းအရာများက သက်သေခံနေပါသည်။ ဤသည်မှာ ဘာသာရေးအသိုက်အဝန်းကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ပြီး တချို့သူများအတွက်ဆိုလျှင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ချိုးဖောက်ခြင်းထက် ပိုဆိုးသည်ဟု ခံစားတွေ့ကြုံရပြီး အကြောက်တရားနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုများသည် လက်လွတ်စပယ် သို့မဟုတ် သီးသန့်ကွက်၍ ဖြစ်ခြင်းမဟုတ်ပဲ အခြားပြင်းထန်သော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အတူရောထွေးပြီး တပ်မတော်နှင့် DKBA နှစ်ဖွဲ့စလုံးမှ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် မူဆလင်နှင့်ခရစ်ယာန်လူနည်းစုများ အဆုံးသတ်တွင် ထွက်ပြေးသွားစေရေးအတွက် ရည်ရွယ်၍ ကျူးလွန်နေခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ပိုင်ခွင့်အပေါ်တွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ခြင်းများ

ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဘာသာရေးဆိုင်ရာအဆောက်အဦးများဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏မြေများကို သိမ်းဆည်းခြင်းအပြင် မူဆလင်နှင့် ခရစ်ယာန်လူနည်းစုများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုထဲတွင် အခြားအတိအလင်းလုပ်ဆောင်သော ချိုးဖောက်မှုများလည်း ပါပါသေးသည်။ လူနည်းစုအုပ်စုများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်အပေါ်တွင် ကန့်သတ်ခြင်းများနှင့် နှုတ်အားဖြင့်၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက်အားဖြင့် ချိုးဖောက်မှုများကိုလည်း တွေ့ကြုံရပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏အစီရင်ခံစာများအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များမှလွဲ၍ ကျန်အုပ်စုများအားလုံးသည် လွတ်လပ်စွာဘာသာရေး သင်းပင်းဖွဲ့ပိုင်ခွင့်နှင့် ဝတ်ပြုခွင့်တို့တွင် အကန့်အသတ်ပြုခြင်းများနှင့် ကြုံခွဲရပြီး အချို့သောခရစ်ယာန်များနှင့် မူဆလင်များအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုများကိုခံယူရန် ဖိအားပေးခြင်းခံခဲ့ရကြောင်း ထွက်ဆိုကြပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနောက်ပိုင်း ပဋိပက္ခများ လျော့ကြလာသည်နှင့်အတူ မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းစွာ စံနစ်တကျ ချိုးဖောက်မှုများ နည်းပါးလာသော်လည်း လူနည်းစုဘာသာရေးအသိုက်အဝန်းများ အထူးသဖြင့် မူဆလင် အသိုက်အဝန်းများအနေဖြင့် အချို့သောကန့်သတ်မှုများကို တွေ့ကြုံနေရဆဲဖြစ်ကြောင်း တင်ပြကြပါသည်။ ထိုလွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ပိုင်ခွင့်အပေါ် ချိုးဖောက်ကျူးလွန်သူများမှာ ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း၌ တပ်မတော်နှင့် DKBA တို့ဖြစ်သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်မူ ဒေသအတွင်း ဖွဲ့စည်းထားသောအသင်းအဖွဲ့များ¹¹³⁶ နှင့်ဒေသခံမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအရာရှိများဖြစ်လာကြပါသည်။

မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ပဋိပက္ခများ အရှိန်အဟုန်လျော့ကျလာခြင်းများရှိလင့်ကစား မူဆလင်အသိုက်အဝန်းမှ သူများသည် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် အကြပ်ကိုင်ငွေတောင်းခံခြင်းများ ကြုံတွေ့နေရကြောင်းကို ပြောပြနေခြင်းက ထိုခွဲခြားဆက်ဆံသော လုပ်ရပ်များသည် ပဋိပက္ခ၏ချိုးဖောက်မှုများအတွင်းတွင်သာမက လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခုလုံးတွင်ပါ အမြစ်တွယ်နေခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။ မူဆလင်မိသားစုများ မြို့မှထွက်ခွာသွားစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြို့မှထွက်ခွာလျှင် ထောင်ကျခံရမည်ဟူသော ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်အတူ မူဆလင်မိသားစုတစ်စုအပေါ် နှောင့်ယှက်ထိပါးခြင်းအဖြစ်အပျက်များတွင် ငြိမ့် အမျိုးသားရေးအစွန်းရောက်အဖွဲ့နှင့် ဒေသခံမြို့နယ်အရာရှိများပါဝင်နေပါသည်။¹¹³⁷ သံတောင်မြို့တွင်ရှိသောမူဆလင်အသိုက်အဝန်းများအပေါ်တွင် မြို့ပြင်ပမှလူများကို ၎င်းတို့အိမ်တွင်ညအိပ်တည်းခိုခွင့် မပြုဟူသော နောက်ထပ်ကန့်သတ်ချက်များ ထပ်ထားခြင်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာလုပ်ရှားသွားလာခွင့်ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကန့်သတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

¹¹³⁶ ဥပမာအားဖြင့် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို စိတ်အားထက်သန်စွာ လုပ်ဆောင်နေသော ငြိမ့် အဖွဲ့။

¹¹³⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါလီတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Maung A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

"ကိုအ--- ကပြောသည်မှာ သူ့အား [လဝကအရာရှိဦးမျိုးတင့်မှ] ခေါ်ယူမေးမြန်းခြင်းမှာ သူ့မိသားစုဟာ မူဆလင်ဖြစ်နေတဲ့ အတွက်ကြောင့်လို့ ပြောပါတယ်။ လဝက အရာရှိဦးမျိုးတင့်နှင့်ရှေ့နေ ရန်နိုင်အောင်တို့မှ သံတောင်မြို့တွင် မူဆလင်များနေခွင့်မရှိပဲ ခရစ်ယာန်နှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသာ နေခွင့်ရှိတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ထို့အပြင် သူတို့မှ ရှန်ရင်းကြမ်းတမ်းစွာနဲ့ ခြိမ်းခြောက်တယ်။ အကယ်၍ သူ [သံတောင်မှာ] ဆက်နေရင် တရားစွဲ၍ထောင်ချမယ်လို့ ပြောပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားပေးပို့သော သတင်းတို၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹³⁸

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေးစာရွက်များဖြန့်ဝေလျက်ရှိပြီး ထိုစာထဲတွင် မူဆလင်များအား ညအိပ်ခွင့်မပြုကြောင်းနှင့် တွေ့ရှိပါက ဒဏ်ရိုက်မည်ဖြစ်ကြောင်းပါရှိသည်ဟု ထိုမြို့တွင်နေထိုင်သော ဒေသခံများက ပြောပြပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ -

"သံတောင်မြို့မှာ မူဆလင်မိသားစုတစ်ချို့ရှိတယ်။ သံတောင်ကြီးမြို့နယ် [ဒေသ] တစ်ချို့က ရဲတွေက အဲဒီမူဆလင်မိသားစုတွေကို ဒုက္ခအမျိုးမျိုးပေးရုံတင်မကဘူး သူတို့ကိုခြိမ်းခြောက်တာ၊ အတင်းအကြပ် ငွေတောင်းတာတွေ လုပ်တယ်။ ဒါ့အပြင် လူမှုရေးခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးတပ်ပြီး အခြားပုံစံတွေနဲ့ အတင်းအကြပ် ငွေတောင်းတာတွေလဲ ရှိသေးတယ်။"¹¹³⁹ အဲဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ မတူတဲ့အသားအရောင်ရှိတဲ့လူမျိုးအနေနဲ့¹¹⁴⁰ သူတို့ဟာ ဒီပြဿနာတွေကြုံတွေ့ရတော့တာတင်မဟုတ်ပဲ သူတို့ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခံစားလာကြရတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴¹

တစ်ခရိုင်တည်းမှာပင် ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ ရေတာရှည်လေးကျေးရွာအုပ်စုရှိ အနည်းဆုံး ရွာတစ်ရွာတွင် ဤရွာ၌ မြေဝယ်၍မရကြောင်းအပါအဝင် မူဆလင်များ၏အခွင့်အရေးကို ကန့်သတ်ထားသော အချက်များပါသည့် ဆိုင်းဘုတ်များကို ဒေသခံများ၏နေအိမ်များတွင် ၂၀၁၆ နှစ်ဆန်းပိုင်း၌ ကပ်ထားသည်။ ဒေသခံနေထိုင်သူများ အနေဖြင့် ထိုဆိုင်းဘုတ်ကို သဘောမတူသည့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုဆိုင်းဘုတ်ကိုဖြုတ်ချလိုက်လျှင် ၎င်းတို့အပေါ် လက်တုန့်ပြန်မှုများ ကြုံတွေ့ရမည်ကိုလည်း ပူပန်ခဲ့ကြရသည်။¹¹⁴²

¹¹³⁸ Source #7 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹³⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။ ထိုလူမှုရေးခေါင်းစဉ်များထဲတွင် လူမှုရေးအခမ်းအနားများ၊ ဥပမာ ဘာသာရေး အထိမ်းအမှတ်ပွဲများပါဝင်သည်။ မူဆလင်များအနေဖြင့် အခြားဘာသာရေးအဖွဲ့များမှပြုလုပ်သော ဘာသာရေးအစီအစဉ်များ လုပ်လျှင်ပင် မည်သည့်ထူးခြားသောအကြောင်းပြချက်မှမပေးပဲ အခကြေးငွေပိုပေးရသည်။

¹¹⁴⁰ ဗမာ/မြန်မာပြည်တွင် အခြားသူများထက် ပိုမည်းသောအသားအရောင်ကို ပိုင်ဆိုင်သူများအား စကောကရင်ဘာသာစကားတွင် ကော်လာသူး ဟု ရည်ညွှန်းခေါ်ကြပြီး 'သူး' ဆိုသည်မှာ အမည်းဟုအဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ဤအခေါ်အဝေါ်ကို အစွဲလမ်း ဘာသာကို ကိုးကွယ်လိုက်နာသူများအား အထူးသဖြင့်ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး ဤသို့ဆက်စပ်မှုသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မှားယွင်းမှုဖြစ်နေကာ မူဆလင်လူမျိုးများသည်ပင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထိုသို့အခေါ်အဝေါ်မျိုးဖြင့်သတ်မှတ်ခြင်းကို အမြဲတစေ မခံယူကြပါ။

¹¹⁴¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Situation Update: Thandaunggyi Township, July to November 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴² အလားတူလက်ကမ်းစာစောင်များကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလက ဖာပွန်ခရိုင်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းမှဖြန့်ဝေခဲ့ပြီး နယ်ခြားစောင့်တပ်မှ သစ်ပင်များတွင် သံမှိုနှင့်လိုက်ကပ်ထားသည်။ ထိုလက်ကမ်းစာစောင်များတွင် ပါဝင်သည့် စည်းကမ်းမှာ "မည်သူမျှ မူဆလင်များကို အစားအသောက်သို့မဟုတ် အခြားကုန်ပစ္စည်းများမရောင်းရ၊ မည်သူမှ ၎င်းတို့ထံက ဝယ်ယူခွင့်မပြု၊ ပြုလုပ်သည်ကိုတွေ့ရှိပါက ဒဏ်ရိုက်ခံရမည်" ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Incident Report: Religious discrimination and restrictions in Papun District, September 2012," တွင်ကြည့်ပါ။ အလားတူပိုစတာများ နှင့် အကြောင်းပြချက်များကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် မေလက ဖြစ်ပွားခဲ့သော မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အဓိကရုဏ်းတွင် တွေ့မြင်ခဲ့ရကြောင်း တောင်ငူမြို့ရှိဒေသခံနေထိုင်သူများက ပြောပြကြသည်။ Source #122 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

မူဆလင်များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဖူလုံမှုကို ကြီးမားစွာကန့်သတ်စေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် မူဆလင်ဆိုင်များမှ ကုန်ပစ္စည်းများမဝယ်ယူရ အစရှိသည့် ၎င်းတို့အပေါ် အဓမ္မကန့်သတ်မှုများထားရှိခြင်းဖြင့် မူဆလင်များအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းတစ်ရပ်ကို တောင်ငူခရိုင်အပြင် သထုံခရိုင်တွင်ပါ တွေ့ရှိရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများက မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ဦးဂဝဘ--- က ဤသို့ခွဲခြား ဆက်ဆံသော ကန့်သတ်ချက်များသည် သီးခြားကွက်၍ဖြစ်နေခြင်းမဟုတ်ပဲ ကျယ်ပြန့်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ကြောင်းကို ၎င်းခံစားတွေ့ကြုံခဲ့ရသော အတွေ့အကြုံ အပေါ်မူတည်၍ ပြောပြပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များနှင့် ဒေသခံလူထုအသိုက်အဝန်းများက ၎င်းအား ရွာအစည်းအဝေးများတွင် ပေးမတက်ခြင်းကိစ္စအပေါ် အခြေခံပြောပြီး တချို့နေရာများတွင် မူဆလင်မဟုတ်သူ များနှင့်တွေ့လျှင် ကိုယ်ထိ လက်ရောက်ခြိမ်းခြောက်ခံရသည်ဟု ခံစားရကြောင်းမှတ်ချက်ပြုပါသည်။

"ဒီနေရာက [အနီးပါတ်ဝန်းကျင်မှ] ၉၆၉ လူတွေက [အမျိုးသားရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူအဖွဲ့မှအဖွဲ့ဝင်များ] သူတို့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဘာသာရေးကျောင်းနဲ့ မူဆလင်ဘုရားကျောင်း [ဗလီ] ကို ဖျက်ဆီးမယ်၊ မီးရှို့မယ် ပြောနေတယ် လို့ သူ့ဆီကို သတင်းသွားပို့တယ်။ ကျွန်တော် အဲဒီအကြောင်းကို မြို့နယ်ခေါင်းဆောင်နဲ့ သွားဆွေးနွေးပြတယ်။ အဲဒီတော့သူကပြောတယ်၊ နောက်နှစ်ရက်လောက်နေရင် သူလာပြီး ကျွန်တော်တို့ ကုလားတွေအတွက် အစည်းအဝေး ခေါ်မယ်လို့ပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပထမလုပ်တဲ့အစည်းအဝေးမှာ ကျွန်တော်တို့ကို အခြားသူတွေမြင်ရင် တစ်မျိုးဖြစ်မှာစိုးလို့ဆိုပြီး ကျွန်တော်တို့ကုလားတွေကို အစည်းအဝေးမဖိတ်ဘူး။ အဲဒီလိုအစည်းအဝေးကို ကျွန်တော်တို့မသွားတာပဲနေတာတောင် လူတွေက မြို့နယ်ခေါင်းဆောင်ကို ဝေဖန်ကြတယ်။ [မူဆလင်တွေကို ထောက်ခံပေးနေတယ်ဆိုပြီးစွပ်စွဲတယ်] ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးကလည်းလာပြီး အဲဒီမှာတရားဟောတယ်။ ကျွန်တော့်ဘဝမှာ တစ်ခြားလူတွေအပေါ်ကို အဲဒီလို သဘောထားဆိုးဆိုး [အမုန်းတရား] ထားတဲ့သူတွေကို တခါမှဒီလိုမတွေ့ဖူးဘူး။ အခုတော့ အဲဒီလိုပဲဖြစ်သွားတာပဲလေ။ ကျွန်တော်တို့အဲဒီကိစ္စအပေါ်မှာ မပျော်ဘူး။ အဲဒါက ကျွန်တော်တို့အတွက် အခြေအနေကို ပိုဆိုးသွားစေတယ်။ အဲဒါက ကုလားတွေ [မူဆလင်တွေ] ဆိုင်က ဘာပစ္စည်းမှ မဝယ်ရဘူးဆိုတဲ့အသံ [ရပ်ရွာထဲတွင်အများပြောဆိုလာကြသည်။] ဖြစ်လာတယ်။ ကုလားအများစုဟာ ဆင်းရဲတဲ့သူတွေပါ။ [...] ကျွန်တော်တို့ကလူနည်းစုလူမျိုး ဖြစ်နေတော့ ကျွန်တော်တို့တွေ ငါးဖမ်းထွက်ရင်တောင် ကုလားမဟုတ်တဲ့လူမျိုးတွေက ကျွန်တော်တို့ကို ဝိုင်းရိုက်မှာကိုတောင် စိုးရိမ်လာတယ်။ အဲဒီအဖြစ်အပျက်က [ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသောအတွေ့အကြုံ] အဲဒီနှစ်မှာ သိပ်တင်းမာလာတော့ မြို့နယ်ခေါင်းဆောင်က အစည်းအဝေး ၂ ကြိမ်ခေါ်ရတယ်။ အဲဒီနောက်တော့ အဲဒါက [ခွဲခြားဆက်ဆံမှု] ငြိမ်သွားတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဒီမှာ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနေနိုင်တာက KNU ထောက်ခံမှုကြောင့်ပဲ။ KNU ရဲ့ ထောက်ခံမှုသာမရှိရင် ကျွန်တော်တို့ကို ဘာဖြစ်မလဲဆို တာတောင် တွေးမကြည့်နိုင်ဘူး။"

ဦးဂဝဘ--- (ကျား၊ ၅၈ နှစ်)၊ ဂဂစ--- ကျေးရွာ၊ သထုံမြို့နယ်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁴³

ဘာသာရေးဆိုင်ရာခွဲခြားဆက်ဆံမှုများသည် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော လတ်တလောဖြစ်ရပ်များမှာပင် ထင်ရှားသည်မဟုတ်ပါ။ မူဆလင်များအပေါ်သာ သက်ရောက်သည်မဟုတ်ပဲ ခရစ်ယာန်လူနည်းစုများအပေါ်ပါ ထိခိုက်မှုရှိပါသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးလူနည်းစုများသည်လည်း DKBA စတင်ဖွဲ့စည်းသည့် ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှစ၍ ချိုးဖောက်မှုများနှင့်တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုများကို တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာအစီရင်ခံစာတစ်လျှောက်တွင် တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်ကအဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင် ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခုအား DKBA ကဝင်တိုက်ခိုက်စဉ် DKBA စစ်သားများက ခရစ်ယာန်ဘာသာ သက်ဝင်ယုံကြည်မှုရှိသူ မည်သည့်ဒုက္ခသည်ကိုမဆို သတ်ဖြတ်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ကြသည်။

¹¹⁴³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

"သူတို့ [DKBA] က ကျွန်တော်တို့ကိုမေးတယ်။ 'မင်းတို့ဗုဒ္ဓဘာသာလား၊ ခရစ်ယာန်လား။' ဒုက္ခသည်အများစုက သူတို့ ဘာသာသတ်ဖြစ်ဖြစ် 'ဗုဒ္ဓဘာသာ' လို့ပြန်ဖြေကြတယ်။ သူတို့ကပြောတယ်။ 'မင်းတို့ ခရစ်ယာန်ဆိုရင် မင်းတို့အားလုံးကို သတ်ပစ်မယ်။ မနက်ဖြန် မင်းတို့ မြိုင်ကြီးငှက် [ဖားအံခရိုင်ရှိ DKBA ဌာနချုပ်] ပြန်သွားရမယ်။ မင်းတို့ပြန်မသွားဘူးဆိုရင် နောက် ၃ ရက်နေရင် ငါတို့ပြန်လာခဲ့မယ်။' ပြီးတော့ သူတို့ထွက်သွားကြတယ်။ စခန်းဘက်ကို သေနတ်တွေနဲ့ပစ်သွားကြသေးတယ်။"

စောဂဝ--- (ကျား၊ ၃၈ နှစ်)၊ ဂဆ--- ဒုက္ခသည်စခန်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴⁴

ဒုက္ခသည်စခန်းဆိုသည်မှာ ထွက်ပြေးလာသော ရွှေ့ပြောင်းခံလူထုအသိုက်အဝန်းအတွက် လုံခြုံရာ၊ ကာကွယ်ရာ နေရာဖြစ်ရမည့်အလျောက် ဤသို့ ဂဆ--- ဒုက္ခသည်စခန်းကို တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် အထူးခြိမ်းခြောက်ရာကျပါသည်။

ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို ထပ်ဆင့်တိုက်ခိုက်မှုများထဲတွင် အထူးသဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် အတွင်းက ပြုလုပ်ခဲ့သော ခရစ်ယာန်နှင့်မူဆလင်များကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ် အတင်းအကြပ် ကူးပြောင်းစေခြင်းများ အပါအဝင်ဖြစ်သည်ကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများ၌ တွေ့ရှိရပါသည်။ ခူးပလာယာခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင်ပြောဆိုသည်မှာ -

"ကျိုက်ဒုံကရွာသားတွေပြောတာကတော့ န.အ.ဖ တပ်တွေက အဲဒီဒေသမှာရှိတဲ့ ဘယ်မူဆလင်တွေမဆို သတ်မယ်လို့ ခြိမ်းခြောက်တယ်။ အဲဒီမှာရှိတဲ့မူဆလင်လူထုက သူတို့အသက်ရှင်သန်နိုင်ဖို့ ဒီတစ်နည်းပဲ ရွေးချယ်စရာရှိတော့တာမို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကို [အများအပြင်မှာ] ကူးပြောင်းလိုက်ကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှရေးသားထားသောအစီရင်ခံစာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်နှင့် ဝင်ရေးမြို့နယ်၊ ခူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴⁵

ထိုတစ်နှစ်ထဲဖြစ်သော ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ခရစ်ယာန်အမျိုးသမီးများမှ ရှေ့ဆက်၍ ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းမှုကို ရှောင်ဖယ်ရန် အတွက် မိမိအလိုဆန္ဒကိုဆန့်ကျင်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်းခဲ့ကြသည်ဟု အစီရင်ခံစာ တစ်ခုအရ သိရှိရပါသည်။¹¹⁴⁶ ခရစ်ယာန်နှင့် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းများအပေါ် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခြင်းမှတားဆီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထပ်ဆင့်ပြုလုပ်သော ချိုးဖောက်မှုမှာ ပဋိပက္ခအချိန်ကာလအတွင်း ဘုရားရှိခိုးဝတ်ပြုရန်အတွက် ထိုဝတ်ပြုရာ နေရာများသို့သွားရန် ကြိုးစားသူများကို သတ်ဖြတ်ရန် ခြိမ်းခြောက်မှု များလည်း ပါဝင်ပါသည်။

"ကျောက်ကြီးမြို့နယ်မှ ဂဂဂ--- ရွာ၊ လလလ---- ရွာ၊ မမမ--- ရွာ၊ များ၏ ဘုရားကျောင်းများရှေ့တွင် ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် ဆိုင်းဘုတ်များကို DKBA တပ်ဖွဲ့များက လာကပ်ထားပြီး 'တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဤဘုရား ကျောင်းသို့လာသူ မည်သူကိုမဆို ကျွန်တော်တို့ပစ်သတ်မည်' ဟု ပါရှိသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ထိုရွာ (၃) ရွာမှ မည်သည့်ခရစ်ယာန်များမှာမှ တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဘုရားကျောင်းများ၌ ဝတ်ပြုရှိခိုးခြင်းများ မပြုလုပ်ကြတော့ပါ။"

¹¹⁴⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS: 1998," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "STRENGTHENING THE GRIP ON DOOPLAYA: Developments in the SPDC Occupation of Doooplaya District," နှင့် "Developments in the SLORC/SPDC Occupation of Doooplaya District," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴⁶ "လူလိုင်လကတည်းကစပြီး လယ်ဒို (ကျောက်ကြီး) မြို့နယ် အနောက်ဘက်ပိုင်းမှာ န.အ.ဖ ခြေလျင်တပ်ရင်း (ခ.လ.ရ) အမှတ် (၆၀) က ကျေးရွာအုပ်စုတစ်ခုကို (ရွာ ၅ ရွာမှ ၁၀ ရွာအထိရှိသောရွာစု) ဖွားသီလရှင် (ဗုဒ္ဓဘာသာမယ်သီလရှင်) လုပ်ဖို့အတွက် အမျိုးသမီး ၂၀ စီပေးပို့ဖို့နဲ့ ကလေးမော ရွာမှာရှိတဲ့ ဘုန်းကြီးကျောင်းမှာသွားရောက်နေထိုင်ဖို့ မဆီမဆိုင် အမိန့်ထုတ်ပါတယ်။ အဲ့ရွာမှာ DKBA တပ်သား ၉၅ ဦးခန့်ရှိတဲ့ စခန်းလည်းရှိပါတယ်။ အဲ့ရွာများမှာ ခရစ်ယာန်လူဦးရေအချိုးအစားက ပိုများပါတယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် ကျေးရွာ အုပ်စုတစ်ချို့က အဲ့အမိန့်ကိုလိုက်နာတုန့်ပြန်သော်လည်းတချို့က မလိုက်နာပါ။ အဲ့အမိန့်ကြောင့် ယခင်က ခရစ်ယာန်ဖြစ်သောသူများအပါအဝင် အမျိုးသမီး (၄၀) ဦးခန့် မယ်သီလရှင်ဖြစ်သွားခဲ့ရပါတယ်။ တချို့ဟာ မူလကတည်းက ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ကြပါတယ်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE (#98-U5)," တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးဒေသအရှေ့ပိုင်း (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴⁷

ထိုခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်များအထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် မူဆလင်များ ဘုရားဝတ်ပြုရန် ၅ ယောက်ထက်ပို၍ မစုစေခြင်း၊ ဗလီများတွင် ဝတ်ပြုခြင်းများကို ထိရောက်စွာပိတ်ပင်ခြင်း၊ နှင့် မူဆလင်ဆုတောင်းရန် ခေါ်ဆိုမှုကို ပိတ်ပင်ခြင်း အစရှိသော တရားလက်လွှတ်ကန့်သတ်မှုများနှင့် အမိန့်များကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း မောင်ဂဇ--- က ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့ ဝတ်ပြုလို့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ရဲ့ တင်းကြပ်တဲ့ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှာနေရတော့ ကျွန်တော်တို့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဝတ်ပြုခွင့်မရှိတော့ဘူးပေါ့။ ကျွန်တော်တို့ ဘာသာရေးအခမ်းအနား လုပ်မယ်ဆိုရင် ဒါမှမဟုတ် အထူးအရေးကြီးတဲ့ ရက်မြတ်တွေကိုကျင်းပချင်ရင် သူတို့ဆီက ခွင့်ပြုချက် တောင်းရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ သူတို့ဆီကခွင့်ပြုချက်မရမချင်း စောင့်နေရပြီး ခွင့်ပြုချက်ရတော့မှ လုပ်လို့ရတယ်။ သူတို့ခွင့်ပြုချက်မပေးရင် ကျွန်တော်တို့မလုပ်နိုင်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ မကြာခဏ အဲဒီလိုပြဿနာတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရတယ်။... ကျွန်တော်တို့မူဆလင်တွေက တစ်နေ့ကို ၅ ကြိမ်ရှိခိုးတယ်။ ကျွန်တော်တို့က လူတွေစုဖို့ ဘုရားရှိခိုးဖို့ လော်စပီကာသုံးရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က အဲဒါကိုသုံးဖို့အတွက် ပိတ်ပင်တယ်။ အဲဒါကို သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို လုပ်ခွင့်မပြုဘူး။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကိုပြောတယ်၊ 'အဲဒါကိုဘာလို့သုံးဖို့လို့တာလဲ၊ မင်းတို့ကိုပေးမသုံးနိုင်ဘူး' တဲ့။ အဲဒီတော့ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို တားတယ်၊ ခြိမ်းခြောက်တယ်၊ ပြီးတော့ အရေးယူတယ်။ သူတို့အဲဒီလိုမျိုး ကျွန်တော်တို့ကို မကြာခဏ လုပ်တယ်။"

မောင်ဂဇ--- (ကျား၊ ၃၃ နှစ်၊ မူဆလင်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ စကိုင်းတိုင်းဒေသ (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴⁸

မူဆလင်အသိုက်အဝန်းများအတွက်ဆိုလျှင် တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများအပြင် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ပယ်ဖျက်မှုများထဲတွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဖော်ကားခြင်း၊ ၎င်းတို့အသိုက်အဝန်း များမှ အတင်းအကြပ်ထွက်ခွာသွားစေလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် တမင်သက်သက် မလေးစားမှုပြုခြင်းတို့ပါ ပါဝင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖားအံခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်မှာ

"ထိုသူများကို မောင်ထုတ်ရန်အမိန့်ပေးခဲ့သူက နည်းဗျူဟာမှူး ရဲထွဋ်ဖြစ်ပြီး ရေနင့်စိုက်ပျိုးနိုင်သောမြေမရှိသည့် ကနိုင်ဖေတောင်မှာ မူဆလင်အားလုံးကို ၇ ရက်အတွင်း ပြောင်းရွှေ့အခြေချနေထိုင်စေရန် ဖြစ်ပါတယ်။ မူဆလင်များ ထိုသို့ထွက်ခွာစေရန် တွန်းအားပေးသည့်အနေနဲ့ မူဆလင်သုဿန်မှာ ဝက်များကို န.ဝ.တ တပ်များက လွှတ်ခဲ့ပြီး မူဆလင်တချို့ အိမ်များတွင် ဝက်များကို ချိတ်ဆွဲခဲ့ပါတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ ဖားအံခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁴⁹

¹¹⁴⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP INFORMATION UPDATE (#98-U5)," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁴⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမှအပ အခြားမည်သည့်ဘာသာကိုမဆို ဖိနှိပ်ရန် ထပ်ဆင့်ကြိုးပမ်းမှုများထဲတွင် ခရစ်ယာန်များကို သမ္မာကျမ်းစာဖတ်ခြင်းမှတားမြစ်ခြင်းနှင့် ကျမ်းစာအုပ်များတွေ့ပါက တပ်မတော်မှသိမ်းဆည်းခြင်း၊¹¹⁵⁰ မူဆလင်၏ ကိုရမ်ကျမ်းများကိုဆုတ်ဖြုတ်ခြင်းနှင့် ခြေဖြင့်နှင်းခြင်းတို့လည်း ပါပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာပြန့်ပွားရန်နှင့် ခရစ်ယာန်နှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာများပေါ် ဆက်လက်ဖိနှိပ်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် DKBA ဗုဒ္ဓဘာသာပြုကွဲဒီနများ၊ အခြားဝါဒ ဖြန့်ချိမှုများကို ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် ရွာသားများကို အတင်းအကြပ်ဝယ်ခိုင်းကာ ၎င်းတို့အိမ်များတွင် ၎င်းတို့အား ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြရန် ထိုအရာများကို ခင်းကျင်းပြသထားခိုင်းခဲ့ပါသည်။¹¹⁵¹ မြိုင်ကြီးငူကဲ့သို့သော DKBA ဒေသများသို့ အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရသော ချိုးဖောက်မှုကိုခံရသည့် ရွာသားများသည် သက်သတ်လွတ်စား ခြင်းအပါအဝင် ဗုဒ္ဓအခြေခံမူများကိုခံယူရန် ထပ်မံ၍ ခြိမ်းခြောက်မှု၏ ချိုးဖောက်မှုများကိုခံ ခံကြရပြန်သည်။ အမဲလိုက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းတို့အပြင် ၎င်းတို့၏မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များ စားသုံးခြင်း အပေါ်တွင်ပါ ပြုလုပ်လာသော ထိုကန့်သတ်မှုများသည် ရွာသားများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဖူလုံခြင်းကိုပါ ထိခိုက်လာစေပါသည်။ ထိုအခြေခံမူများကို မလိုက်နာသောသူ မည်သူမဆို ဒဏ်ရိုက်ခြင်းဖြင့် ထပ်မံအပြစ်ပေးပြန်ပါသည်။

"အခြားတစ်ခုကတော့ အဲဒီ [ဂဂအ--- ရွာ] မှာနေတဲ့မူဆလင်တွေကို သက်သတ်လွတ်သမားတွေဖြစ်အောင် အတင်းလုပ်တာပဲ။ အဲဒီအချိန်ကတည်းကစပြီး [၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင်] တစ်ယောက်ယောက်က သားငါး တိရိစ္ဆာန်တွေစားတာတွေရင် ဒါမှမဟုတ် တစ်ယောက်ယောက်က နွားကိုသတ်တာတွေရင် သူတို့က ငွေ ၁ သိန်းကျပ် ဒဏ်ရိုက်တယ်။ ဘယ်သူမဆို ဆိတ်သတ်တာတွေရင် ၅ သောင်းကျပ် ဒဏ်ရိုက်တယ်။ သူတို့က ကျွန်တော်တို့ကို ခြိမ်းခြောက်တယ်။ မူဆလင်တွေစားတဲ့အသားတွေမှန်သမျှအတွက် သူတို့က ဒဏ်ရိုက်မယ်လေ။ အဲဒီမှာ အဲဒီလိုပြဿနာမျိုးကို ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ တချို့ရွာသားတွေရှိတယ်။ အဲဒီမှာမူဆလင်အမျိုးသားတစ်ယောက်ငါး ထွက်ရှာတယ်။ ဘုန်းကြီးတစ်ပါးက သူ့ကိုဖမ်းပြီး ဘုန်းကြီးကို ရှိခိုးဖို့ အမိန့်ပေးတယ်။ အဲဒီလူက ဘုန်းကြီးကို မရှိခိုးတော့ ဒဏ်ငွေ ၃ သောင်း ရိုက်ခံထိတယ်။"

ဦးဂဗ--- (ကျား၊ ၃၅ နှစ်၊ မူဆလင်)၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁵²

ဘာသာရေးဆိုင်ရာလူနည်းစုများက အစွန်းရောက်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ အမိန့်ဖြစ်သော ဘာသာကူးပြောင်းရေးကို မလိုက်နာသော သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ဘာသာရေးကျင့်သုံးမှုများ ဆက်လက်ထင်ရှားစွာရှိနေသော အဖြစ်အပျက်များတွင် ၎င်းတို့သည် အကြမ်းဖက် နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများ၏ အထွဋ်အထိပ်ဖြစ်သော ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သတ်ဖြတ်ခြင်းများနှင့်ရင်ဆိုင်ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် DKBA ၏ သတ်ဖြတ်မှုကိုခံခဲ့ရသည့် သူမ၏ခင်ပွန်း နှင့်သားတို့ ကျရောက်ခဲ့သောအခြေအနေကို နော်ဟဟဟ--- က ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

"ကျွန်မယောက်ျားက သူတို့ကို [DKBA] ပိုက်ဆံပေးပြီး ပြောတယ်။ 'ကျွန်တော်တို့မှာ ဒီပိုက်ဆံပဲရှိတယ်။ ကျွန်တော် ဘုရားကိုကျိန်ပြီး ပြောရပါတယ်။' အဲဒီမှာ ဟိုလူကပြောတယ်။ 'အခြေအနေက အရင်ကလို မဟုတ်တော့ဘူး၊ ဒီမှာ ဘုရားမရှိတော့ဘူး။' ဆိုပြီး ကျွန်မယောက်ျားပါးစပ်ထဲကို သေနတ်နဲ့ပစ်လိုက်တယ်။"

နော်ဟဟဟ--- (မ)၊ ဂယ--- ဒုက္ခသည်စခန်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ (၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁵³

¹¹⁵⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "FORCED LABOUR AROUND TAUNGGOO TOWN," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁵¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ABUSES AND RELOCATIONS IN PA'AN DISTRICT," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁵² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma," တွင်ကြည့်ပါ။
¹¹⁵³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

မူဆလင်လူမျိုးများအတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သက်တမ်းတွင် မူဆလင်နှင့် ခရစ်ယာန် အသိုက်အဝန်းများသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဆက်နွယ်နေသော အခြားမျိုးစောက်မှုများကို ပူးတွဲဆက်စပ်စွာ ခံစားနေရသည့်အပြင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်အသိုက်အဝန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ပဋိပက္ခကာလအတွင်းနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင်ပါ ကျူးလွန်သည့် နိုင်ငံသားရရှိရန်အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စများ (နိုင်/စစ်ကိစ္စ) ရရှိစေရေးတို့ကို ငြင်းပယ်မှုများ အပါအဝင် နောက်ထပ်မျိုးစောက်မှုများကို ထပ်မံတွေ့ရှိလာပါသည်။¹¹⁵⁴

ခရီးသွားလျှင် စစ်တပ်စစ်ဆေးရေးဂိတ်များမှ ဖြတ်သန်းရခြင်း၊ အခြားသူများ၏အိမ်တွင် ဧည့်သည်အဖြစ် တည်းခိုရခြင်း အစရှိသည့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရစာသင်ကျောင်းများ၊ ဆေးခန်းနှင့်ဆေးရုံများအပါအဝင် မရှိမဖြစ်အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူခြင်းတို့အတွက်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စများ (နိုင်/စစ်ကိစ္စ) က အရေးပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အချို့သောမူဆလင်များအား နိုင်စစ်ကိစ္စငြင်းပယ်ခြင်းသည် ကြီးမားသောအပျက်သဘောဆောင်သည့် သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သထုံမြို့နယ်မှ မူဆလင်ရွာသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဦးဂဂဘာ--- က ၎င်း၏ကလေးများအတွက် ပညာရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုအကြောင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြပါသည်။

"ဒေသအစိုးရက အထက်တန်းကျောင်းမှာ ကျောင်းသားတွေကို မြန်မာမှတ်ပုံတင်ကိစ္စ [နိုင်/စစ်ကိစ္စ] လုပ်ပေးဖို့ စာရင်းကောက် မှတ်တမ်းတင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော့်ရဲ့ သမီးအားလုံး မှတ်ပုံတင်လုပ်ခွင့်မပေးဘူး။ ကျွန်တော့်အမျိုးသမီးမှာ မှတ်ပုံတင်မရှိဘူး။ ကျွန်တော်ကတော့ ရွာလူကြီးဖြစ်ခဲ့တုန်းက ရထားတယ်။ အချိန် [ရက်] တော့ အတိအကျမမှတ်မိတော့ဘူး။ အဲဒါနဲ့ ကျွန်တော်ဦးတူကလုံး [ယခင်ရွာသူကြီး] ကို ကျွန်တော်သမီးတွေအတွက် မှတ်ပုံတင်လုပ်ပေးဖို့ ပြောဖို့ကြိုးစားတယ်။ သူတို့ကကလေးမှာ ကျောင်းသွားတက် ရင် မှတ်ပုံတင်လိုမယ်လေ။ သူက ကျွန်တော့်စကားတွေကိုငြင်းတယ်။ ကျွန်တော်ပြောတဲ့စကားတွေအားလုံး အသုံးမဝင်ခဲ့ဘူး။ အခုမြန်မာအစိုးရက ကျောင်းမှာကျောင်းသားတွေကို မှတ်ပုံတင်လုပ်ပေးဖို့လာတယ်။ မူဆလင်ကလေးတွေအားလုံး အပယ်ခံရပြီး မှတ်ပုံတင်လိုချင်ရင် မြို့နယ်အဆင့်မှာသွားတောင်းလို့ပဲ ပြောတယ်။ မြို့နယ်ရုံးကို သွားပြီး မှတ်ပုံတင်ကိစ္စလုပ်ရဖို့က သိပ်မလွယ်ဘူး။ ပြီးတော့ ပိုက်ဆံလဲ တော်တော်ပေးရတယ်။ တချို့မူဆလင်တွေကပြောတယ်။ သူတို့အဲဒီကိစ္စ [မှတ်ပုံတင်ရရန်] အခါခါကြိုးစားတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ပိုက်ဆံကုန်တာပဲအဖတ်တင်တယ် [မှတ်ပုံတင်ကိစ္စလည်း မရရှိပါ။]"

¹¹⁵⁴ မြန်မာနိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စ (နိုင်/စစ်) ကိုဒေသခံအသိုက်အဝန်းက မြန်မာမှတ်ပုံတင်ကိစ္စဟု ခေါ်ဆိုသုံးစွဲကြသည်။ ထိုနိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကိစ္စပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ချက်များသည် ၁၉၈၂ ခုနှစ် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော နိုင်ငံသားဥပဒေအပေါ် အခြေခံထားပြီး၊ ထိုအထဲတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူပြီးသူနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်မခံယူရသေးသူအကြား နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ကွဲပြားခြင်း လည်းပါဝင်ကာ၊ နိုင်ငံသားအတုလုပ်ယူခြင်းကို ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်အထိ ချန်နိုင်ခြင်းလည်း ပါပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၏အဆိုအရ "နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူထားသော နိုင်ငံသားဖြစ်ရဖို့ဆိုလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ၎င်းနှင့် ၎င်း၏မိဘများသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာပြည်လွတ်လပ်ရေးမရခင်ကတည်းက မြန်မာပြည်သို့ဝင်ရောက်လာပြီး ကြီးပြင်းခဲ့ပါသည်ဆိုသည့် ခိုင်မာသော သက်သေအထောက်အထားကို ပြသနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ မိဘတစ်ဦးမှာပင်မာနိုင်ငံသားအမျိုးအစား ၃ မျိုးထဲတွင် တခုခုအကျိုးဝင်နေပါက အရည်အချင်းပြည့်မီသူဖြစ်သည်။ ထိုအရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက် ၂ ရပ်ပြည့်စုံလျှင် ပုဒ်မ (၄၄) မှ ပြဌာန်းထားသည်မှာ ထိုသူသည် အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီးသူဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး စိတ်ကောင်းမွန်ကာ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများထဲမှ တခုခုကို ပြောတတ်ရမည် ဟုဖြစ်သည်။ (စစ်တကောင်း လူမျိုးများ၏စကား ကွဲတစ်ခုဖြစ်သော ရှိဟင်ဂျာဘာသာစကားမပါဝင်ပါ။)" Human Rights Watch ၏ ၂၀၀၀ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "BURMA/ BANGLADESH: BURMESE REFUGEES IN BANGLADESH: STILL NO DURABLE SOLUTION," Chapter III, Vol 12., No. 3 (C) တွင်ကြည့်ပါ။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးသူဖြစ်သော မာစတာ ယိုဒို ယိုကိုတာ (Mr Yozo Yokota) မှ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် အစီရင်ခံစာ၌ "နိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်ရန် ဖြစ်သင့်သည်ထက် ဝန်ပိနေသော လိုအပ်ချက်များကို ဖျက်သိမ်းရန်အတွက် ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရေးဆွဲရန်လုပ်သင့်သည်။ လူမျိုးသို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော သဘောသက်ရောက်မှုများရှိနေသော အပြုအမူရှိသည့် ဒုတိယနိုင်ငံသား အုပ်စုသတ်မှတ်ခြင်းများကို ဥပဒေမှ မကျင့်သုံးသင့်ပါ။" "မြန်မာပြည်ရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ" ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် E/CN.4/1993/37, ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်။

ဦးဂဝဘ--- (ကျား၊ ၅၈ နှစ်)၊ ၈၈၈--- ရွာ၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁵⁵

ဦးဂဝဘ--- အတွက်မူ၊ (နိုင်/စစ်ကဒ်) ငြင်းပယ်ခံရခြင်းသည် ငွေရေးကြေးရေးအကြပ်အတည်းကိုသာ ဖြစ်စေသည်မက
၎င်းသမီးများ၏ပညာရေးကိုပါ အဆုံးသတ်စေခဲ့ပါသည်။ ဦးဂဝဘ--- ကဲ့သို့သောသူများ ဒေသခံအာဏာပိုင်များနှင့်
စကားပြောရန် ကြိုးစားသည့်အခါတိုင်း ပစ်ပယ်ခံရခြင်း၊ မသိကျိုးကျွံခြင်းများ ခံရသကဲ့သို့ မူဆလင်များအနေဖြင့်
၎င်းတို့၏ ဇာတိဒေသအသိုက်အဝန်းတွင် နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရသော ချိုးဖောက်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။
ဦးဂဝဘ--- အပါအဝင် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းမှ လူများက မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေများသည်
မရှင်းလင်းပဲ အလွန်အကျွံဖြစ်ကာ ရှေ့နောက်လည်းမညီ တသမတ်တည်းမရှိဟု ဆိုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်
၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးအဆိုအရ နိုင်ငံသားအားလုံးသည်
အသက် ၁၀ နှစ်ပြည့်လျှင် ယာယီ နိုင်စစ်ကဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ အသက် ၁၈ နှစ်မြောက်မွေးနေ့တွင် အမြဲတမ်း
(နိုင်/စစ်ကဒ်) ကိုလည်းကောင်း ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ကြေညာထားပါသည်။ ဤသို့
ဥပဒေကိုတရားဝင်ကြေညာထားသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေးအုပ်စုအများအတွက်
လက်တွေ့အားဖြင့် မကျင့်သုံးခဲ့ကြောင်း မူဆလင် ရွာသားများ၏ အတွေ့အကြုံများက ဖော်ပြနေပါသည်။

"သူတို့က ကုလား¹¹⁵⁶နဲ့ မူဆလင်တွေကို မှတ်ပုံတင်ကဒ် ထပ်လုပ်မပေးတော့ဘူး။ ကျွန်တော် ဘာလို့လဲတော့
မသိဘူး။ ကျွန်တော်မေးကြည့်ချင်တယ်။ ဘာလို့မူဆလင်တွေကို မှတ်ပုံတင်ကဒ်လုပ်ခွင့်မပြုတာလဲလို့။ ကျွန်တော်
တို့မြန်မာပြည်မှာနေတယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ မြန်မာသွေးရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဘာသာမတူပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့က
မြန်မာမူဆလင်လေ။ ကျွန်တော်တို့အားလုံး နိုင်ငံသားအတူတူပဲမလား။ အဲဒါဆိုဘာဖြစ်လို့ ကျွန်တော်တို့ကို
သီးခြားခွဲထားတာလဲ။"

ဂဝအ--- (ကျား၊ ၂၇ နှစ်၊ မူဆလင်) ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ
ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁵⁷

ဂဝအ--- က အထက်တွင်ဖော်ပြသလို (နိုင်/စစ် ကဒ်) အား ငြင်းပယ်ခြင်းသည် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းမှ
တိုက်ရိုက်နားလည်ရသည်မှာ စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာကိစ္စများကြောင့်မဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်
လက္ခဏာအား မြန်မာအမျိုးသားတစ်မျိုးအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံလိုသော သဘောထား ကြောင့်
ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ကြပါသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလများမှ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ အစီရင်ခံစာများတွင်
(နိုင်/စစ် ကဒ်) ကိုငြင်းပယ်ခြင်းသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့်ဖိနှိပ်ခြင်း အထူးပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရပ်အဖြစ် မူဆလင်ရွာသား
များက သတ်မှတ်ကြပါသည်။

"သူတို့ ခရစ်ယာန်တွေအပေါ်မှာလုပ်သလိုပဲ အခု ကျွန်တော်တို့အပေါ်မှာ ဖိနှိပ်လာတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာသာအား
လုံးထဲမှာမှ မူဆလင်တွေဟာ အနိမ့်ကျဆုံးအဖြစ်နဲ့ ဆက်ဆံခံရတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အထင်သေးအမြင်သေး
ဆက်ဆံခံရတယ်။ ကျွန်တော် ခင်ဗျားကို အမှန်တရားပြောပြမယ်။ သူတို့ မူဆလင်တွေကို မှတ်ပုံတင်တောင်
ကိုင်ခွင့်မပေးဘူး။ ကျွန်တော်တို့ကို မှတ်ပုံတင်အတွက်ဆိုပြီး ဓာတ်ပုံလေးတောင် ရိုက်ပေးဖို့မရဘူး။"

¹¹⁵⁵ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁵⁶ ကုလားဆိုသည်မှာ ဗမာ/မြန်မာဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းဖြစ်ပြီး ဗမာ/မြန်မာပြည်တွင် အခြားသူများထက် ပိုမည်းသော အသားအရောင်ကို
ပိုင်ဆိုင်သူများအား တစ်ခါတစ်ရံ ရည်ညွှန်းခေါ်ကြပါသည်။ ကရင်ပြည်နယ်တွင် ဤအခေါ်အဝေါ်ကို အစွဲလမ်း ဘာသာကို ကိုးကွယ်လိုက်နာ
သူများကို အထူးသဖြင့်ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး ဤသို့ဆက်စပ်မှုသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မှားယွင်းမှုဖြစ်နေကာ မူဆလင်လူမျိုးများသည်ပင်
မိမိကိုယ်ကို ထိုသို့အခေါ်အဝေါ်မျိုးဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို အမြဲတစေ မခံယူကြပါ။

¹¹⁵⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၂ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Easy Target: The Persecution of Muslims in Burma,"
တွင်ကြည့်ပါ။

မောင်ဂဂဒ--- (ကျား၊ ၂၈ နှစ်)၊ နဘူးမြို့နယ်၊ ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁵⁸

(နိုင်/စစ်ကဒ်) တစ်ခုနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခြင်းမှ ပိုပိုးပေးနိုင်သော တရားဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို အငြင်းပယ်ခံရသော မြန်မာပြည်တောင်ပိုင်းရှိ မူဆလင်များနှင့် အခြားလူနည်းစု အသိုက်အဝန်းများသည် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်နှင့် အစိုးရ၏ဝန်ဆောင်မှုထောက်ပံ့ခြင်းများကို မရရှိရုံမျှမက တရားမျှတမှုအတွက် အခွင့်အရေးနှင့် ချိုးဖောက်မှုများမှကာကွယ်ခြင်း ရပိုင်ခွင့်ကိုပါ ဆုံးရှုံးရပါ သည်။ စိုးရိမ်စရာပင် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာနှင့် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာတလျှောက် အလွန်အကျွံသတ်မှတ်ထား သော အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ (နိုင်/စစ်ကဒ်) ထုတ်ပေးရန် ငြင်းပယ်ခြင်းသည် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းကို နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်စေသည့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုအဖြစ် ကျန်ရစ်စေခဲ့သည်။¹¹⁵⁹ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားနှင့်ဘာသာရေးအုပ်စုများအပေါ် ပိုင်းခြားထားခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအပေါ် မြန်မာနိုင်ငံ အာဏာပိုင်များနှင့် ဒေသခံအာဏာပိုင်အကြီးအကဲများက အမိန့်နှင့်လုပ်ဆောင်မှုဖြင့် ထပ်မံအားဖြည့် အသက်ဝင်စေသော ချိုးဖောက်မှုလုပ်ထုံးလမ်းကြောင်း အမြဲတမ်း ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းကိုလည်း ဤအချက်ကဖော်ပြနေပါသည်။

တရားမျှတမှုရရှိရေးကြိုးစားစဉ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ

ဤအစီရင်ခံစာတလျှောက်လုံးတွင် ဖော်ပြခဲ့သော မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ကရင်တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ဤအခန်းတွင်အထူးအသိအမှတ်ပြုဖော်ပြပေးသော မူဆလင်လူနည်းစုအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံအား အခြေခံနေပါသည်။ ချိုးဖောက်မှုများခံရပြီးနောက် ရဲနှင့်တရားရုံးကဲ့သို့သော မြန်မာနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များမှတစ်ဆင့် အကူအညီ တောင်းခံမှုကို ကြိုးစားသောအခါတွင် လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေးလူနည်းစုများသည် နောက်ထပ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ထပ်မံကြုံတွေ့ရသည်ကို ထပ်တူထပ်မျှစိုးရိမ်စရာအဖြစ် တွေ့ရှိရသည်။ ဤတွေ့ရှိမှုသည် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလနောက်ပိုင်းတွင် အထူးပိုမိုသက်ဆိုင်မှုရှိပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မှု ဆက်လက်အားနည်းနေသောကြောင့် အခြားချိုးဖောက်ခံရမှုများအပြင် အရပ်သားများကြုံတွေ့ရသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခုခံနိုင်မှုအားနည်းနေခြင်း၊ အကာအကွယ်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် တရားမျှတမှု ကင်းမဲ့နေခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်း အစီရင်ခံစာများက ညွှန်းပြနေပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မတိုင်မှီ အစီရင်ခံစာများအရ ချိုးဖောက်သူများကို ရှောင်ရှားသော တုန့်ပြန်မှုနည်းနာကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်၍ တရားမျှတမှုရှာဖွေခြင်းနည်းလမ်းများထက် ပို၍အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များထံမှ [ပိုင်ဆိုင်မှု] ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းကို ရယူရန် ကြိုးစားသောအခါ ၎င်းတို့၏ လူမျိုးလက္ခဏာကြောင့် တရားမျှတမှုကို ပြည့်ဝစွာမရ၊ သင့်လျော်စွာဆက်ဆံခြင်းမခံရပဲ ဖြစ်ရသည်ဟု ကရင်အမြောက်အများက ယူဆနေကြသည်ဟု အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြနေကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၁၆ နှစ်အရွယ်ရှိ နော်ဂဂဒ--- က ထွက်ဆိုသည်မှာ ကျောင်းသို့စက်ဘီးစီး၍ သွားသောအချိန်တွင် သူမ၏ စက်ဘီးလဲအောင်ပြုလုပ်သည့် တပ်မတော်မှ သူမသည်ကရင်လူမျိုးဖြစ်ခြင်းကြောင့် သူမကိုစွဲကိုင်အလေးအနက်မ

¹¹⁵⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "PORTER STORIES: CENTRAL KAREN STATE," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁵⁹ မိဘနှစ်ပါးစလုံးသည် မြန်မာပြည်တွင်မွေးဖွားသူဖြစ်ရမည်ဟူသော နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူရန် လိုအပ်ချက်အပေါ်တွင် အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူများအား နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကဒ်ပေးရန် ငြင်းပယ်သော မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံက ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဖြစ် ပါဝင်ပြီးသားဖြစ်သော ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာစာချုပ်ကို ချိုးဖောက်ရာကြပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက လေးသူငယ်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကော်မတီက 'ကလေးသူငယ်များ အားလုံးမွေးသည့်အချိန်တွင် ခွဲခြားသည့် အခြေအနေများမရှိစေရပဲ မွေးစာရင်းမှတ်ပုံတင်ခြင်းကိုမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှသေချာအောင်ရွက်ပေးပါရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး' မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွှေ့ပြောင်းခံနေရသူများ နိုင်ငံသားငြင်းပယ်ခြင်းခံရမှုကြောင့် နိုင်ငံခွဲဖြစ်သွားနိုင်သော စွန့်စားမှုကိုလည်း စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ "MYANMAR: Children's Rights References in the Universal Periodic Review," Child Rights International Network, 10th Session, 2011. တွင်ကြည့်ပါ။

ထားခြင်းဖြစ်သည် ဟုခံစားနေရသည်။ နော်ဂဂဂ--- သည် ထိုဖြစ်ရပ်မှရခဲ့သည့် ဒဏ်ရာများကြောင့် ကျောင်း ပင်ဆက်မတက်နိုင်သည့် အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။

"သူတို့ [တပ်မတော်] က ကျွန်မကို လုံလုံလောက်လောက်မထောက်ပံ့ဘူး။ အဲဒါ [ကျွန်မက] ကရင်မို့လို့ သူတို့က ဂရုမစိုက်တာနေမှာ။ တကယ်လို့ အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးသာဖြစ်ရင် [ဤသို့အခင်းဖြစ်ပွားလျှင်] သူတို့ [တပ်မတော်ကို] ပြင်းပြင်းထန်ထန် တရားစွဲခံရမယ်။ [ရဲများက အရေးယူဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်သောကြောင့်]။"

နော်ဂဂဂ--- (မ၊ ၁၆ နှစ်)၊ ဂဂဟ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹⁶⁰

ထိုအတွေ့အကြုံသည် တပ်မတော်အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိအာဏာရှိသူများက အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်နေသည်ဟူသော ရွာသားများ၏ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ပို၍အားကောင်းစေပြီး ထိုထင်မြင်ယူဆချက် ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များနှင့် စည်းမျဉ်းဥပဒေများ ထိတွေ့ဆက်ဆံလိုသည့် လိုလားမှုကို ထိခိုက်စေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များ၏ အထင်အမြင်သေးသော၊ မညီမျှသော ဆက်ဆံမှုများဖြင့် သိမြင်နားလည်ခြင်း များကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအာဏာပိုင်များအား ချိုးဖောက်မှုများကို တင်ပြတိုင်း တရားရုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း များသည် ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် မဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တရားမျှတမှုကိုတောင်းခံတိုင်း ခွဲခြားဆက်ဆံသော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ နှောင့်ယှက် ထိပါးခြင်းများနှင့်ထပ်ဆင့် ချိုးဖောက် မှုများဖြင့်ရင်ဆိုင်ရခြင်းတို့ကြောင့် ကရင်ရွာသားများသည် တရားမျှတမှုကို ရရှိရန် မလွယ်ကူခြင်း၊ ဆန္ဒမရှိခြင်းတို့ ဖြစ်လာကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။

တရားမျှတမှုကိုတောင်းခံချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များ၏ ဘာသာရေးနှင့်လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက် ဆံမှုအဖြစ်အပျက်များတွင် မူဆလင်အသိုက်အဝန်းအဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ပြုလုပ်သော အတိအလင်းချိုး ဖောက်မှုများလည်း ထပ်ဆင့်ပါဝင်ပါသည်။ သထုံခရိုင်မှရရှိသော အစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ဒေသခံမူဆလင်တစ်ဦးက ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကို ၎င်းမွေးမြူထားသော တိရိစ္ဆာန်များ ခိုးယူခံရကြောင်းတင်ပြရာ ၎င်းတို့မှ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါသည်။ ပြဿနာရှိစွာပင် မူဆလင်မဟုတ်သော ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်း ကလည်း ၎င်းအားထောက်ခံပံ့ပိုးမှု မပေးခဲ့ပါ။

"[ဆိတ်များကိုခိုးယူမှုကျူးလွန်သူ] စောဂဂအ--- ကိုအထောက်အထားနဲ့ ဖမ်းမိသော်လည်း မယ်သလုပ် ကျေးရွာ အုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးဖြစ်တဲ့ ဦးဂဂဂ--- သို့မဟုတ် ဦးဂဂက--- ဟာ အမှုကိုဖြေရှင်းဖို့ ရှင်းလင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်မချပဲ နေခဲ့ပြီး အမှုကိုအချိန်ကြာမြင့်အောင်ဆွဲထားခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့အထင်အရ ပြောရမယ်ဆိုရင် ဦးဂဂလ--- က [ကျူးလွန်ခံရသူ] မူဆလင်ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် ဖြစ်နိုင်တယ်။ [...] ဒီအဖြစ်အပျက်မှာ ဦးဂဂလ--- အနေနဲ့ ဒီအကြောင်းတွေကို ထပ်ပြီးပြောလိုစိတ်မရှိတော့ပေမဲ့လည်း သူတစ်ယောက်တည်းခံစား နေရပါတယ်။ [ဆိတ်များကိုဆုံးရှုံးရသည်။] သူ့အနေနဲ့ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို အားကိုးပြီး တရားမျှတမှုကို ရရန်ကြိုးစားသော်လည်း ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ထိုကိစ္စအပေါ် ဂရုမစိုက်ခဲ့ပါ။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် ထိုဒေသရှိမူဆလင်များက မပျော်ရွှင်ကြပါ။ အခြားဒေသခံရွာသားများ [မူဆလင်မဟုတ်သူများ] ကလည်း ၎င်းတို့နေရာမှာပဲနေပြီး မည်သည့်ပြဿနာဖြစ်စေ မသိကျိုးကျွံပြုနေကြတယ်။ သူတို့ကလည်း မည်သည့် ပြဿနာကိုမှ ဖြေရှင်းဖို့အတွက် ကြိုးစားချင်စိတ် မရှိကြဘူး။"

¹¹⁶⁰ Source #15 တွင်ကြည့်ပါ။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း
နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹⁶¹

ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံမှ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းနှင့် ဒေသခံ မူဆလင်မဟုတ်သော အသိုက်အဝန်း
များ၏ မိမိဘာသာမိမိကျေနပ်နေမှုနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ မူဆလင်များနှင့်ပတ်သက်သော ချိုးဖောက်မှုများကို
အပြစ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကာကွယ်ပေးခြင်းလုံးဝမရှိတော့သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးလိုက်သလို
ဖြစ်သွားပါသည်။ ထိုသို့သော ပတ်ဝန်းကျင်သည် အကာအကွယ်ပေးခြင်းမခံရဟု ယူဆသော လူနည်းစု
အုပ်စုများအတွက် ကြောက်ရွံ့မှုကိုဖန်တီးပေးကာ လုံခြုံမည်ဟု မခံစားရသောကြောင့် ၎င်းတို့၏တုံ့ပြန်ရန်နည်းလမ်း
များအပေါ် ဖိနှိပ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ၎င်းတို့ချိုးဖောက်မှုများကို တွေ့ကြုံသောအခါတွင် ဤအဖြစ်အပျက်များကို
သတင်းပို့ရန်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်အားထက်သန်မှုမရှိခြင်း တို့ကိုဖြစ်စေသည်ဟု
သထုံမြို့နယ်မှ မူဆလင်လူကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးအ--- က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ပြုပါသည်။

"ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ကျွန်တော့်ရဲ့ ခံစားချက်ကိုမပြောပဲထားတာ ၅၈ နှစ်ရှိပါပြီ။ တကယ်လို့ကျွန်တော်တို့က ဒီဟာကို
ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောရမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့က လူနည်းစုလူမျိုးစုအုပ်စုလေ။ ကျွန်တော့်ကို တစ်ယောက်
ယောက်က လုပ်ကြံမှာကိုကြောက်တယ်။ ခင်ဗျား ကျွန်တော်တို့အခြေအနေကိုသိတဲ့အတိုင်းပဲ၊ ကျွန်တော်တို့မှာ
[ကျွန်တော်တို့] လုံခြုံရေးအတွက် ဘာအာမခံချက်မှ ရှိတာမဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ခံစားရတာတွေကိုပြောရင်
ကျွန်တော်တို့အပေါ်တစ်ခုခုမကောင်းတာ ဖြစ်လာမှာကို ပူပန်မိတယ်။ ဒါကြောင့် ခုချိန်အထိ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ခံစားချက်
တွေကို မြို့သိပ်ပြီးနေခဲ့ရတယ်။"

ဦးအ--- (ကျား၊ ၅၈ နှစ်၊ မူဆလင်)၊ သထုံမြို့နယ်၊ သထုံခရိုင်/မွန်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁶²

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပွားသော တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေစဉ် ဖိနှိပ်မှုနှင့်တိတ်ဆိတ်မှုကိုကြုံတွေ့ရသော နောက်ထပ်အဖြစ်
အပျက်တစ်ခုတွင် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ မူဆလင်အမျိုးသားတစ်ဦးအား ခြေမြန်တပ်ရင်း¹¹⁶³ ခ.မ.ရ အမှတ် (၃၄၁) မှ
စစ်ပြီး၎င်းကဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ မယ်ကလောကျေးရွာအုပ်စု၊ ၈၈၈--- ကျေးရွာတွင် ခါးဖြင့်ထိုးသတ်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ရာ
၎င်းအမှုကိုစွဲကို ရဲ့၊ စစ်တပ်နှင့်ဒေသခံအာဏာပိုင်များထံ သတင်းပို့မှု မရှိခဲ့ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်
"မြန်မာစစ်သားတွေနဲ့ အစိုးရက ဒီလိုကုလား [မူဆလင်] တွေကိုမကြိုက်ဘူး။"¹¹⁶⁴ ထို့အပြင် ခံရသူများအနေဖြင့်
၎င်းတို့ချိုးဖောက်ခံရမှုကိုသတင်းပို့လိုက်လျှင် တရားမျှတမှုထက် အပျက်သဘောဖြစ်သော တန်ပြန်သက်ရောက်မှုများ
ပိုဖြစ်မည်ကို စိုးကြောက်နေကြပါသည်။¹¹⁶⁵

လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားနှင့်ဘာသာရေးအုပ်စုများသည် ချိုးဖောက်ခံရမှုများကိုတင်ပြချိန်တွင် မြန်မာအာဏာပိုင်များမှ
တက်ကြွမှုနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ နည်းပါးခြင်းများသာ ကြုံဆုံရခြင်းသည် လေးနက်စွာစိုးရိမ်ရသည့်
အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်နေတော့သည်။ ထို့အပြင် ချိုးဖောက်မှုများကို တိုင်ကြားရန် ပြောဆိုလိုသည့် လူနည်း

¹¹⁶¹ Source #140 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁶² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Interview: U A---, 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁶³ တပ်မတော်ခြေမြန်တပ်ရင်း (ခ.မ.ရ) တစ်ခုသည် စစ်သားအင်အား ၅၀၀ ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ
တပ်မတော်အတွင်းရှိ ခြေမြန်တပ်ရင်းအများစုသည် အင်အားလျော့နည်းနေကာ စစ်သား ၂၀၀ ခန့်ထက်လျော့နည်းလျက်ရှိပါသည်။
ခြေမြန်တပ်ရင်းများကို တိုက်ခိုက်ရေးစစ်ဆင်ရေးများတွင် ပင်မအသုံးပြုသော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံတွင် ခံတပ်တာဝန်များအတွက်လည်း
အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။

¹¹⁶⁴ Sources #16 နှင့် Source #33 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁶⁵ "ကျွန်းလွန်ခံရသူများဟာ မိမိထံ [KHRG သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ] သတင်းမပို့ကြပါ။ အကယ်၍မြန်မာအထက်အရာရှိများ သိသွားမယ်
ဆိုရင် သူ့အားပြဿနာလုပ်မည်ကို စိုးရိမ်တဲ့အတွက်ကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ မြို့မှာနေထိုင်နေတဲ့အတွက် ဒီအကြောင်းကို မပြောပြရဲခြင်း
ဖြစ်ပါတယ်။" Source #16 တွင်ကြည့်ပါ။

စုအသိုက်အဝန်းမှ ရွာသားများအား ဖိနှိပ်နေသော ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း အလေ့အကျင့်သည် မြန်မာပြည်တောင်ပိုင်း တွင်ရှိသော မလုံခြုံမှုနှင့် ကြောက်ရွံ့နေမှုကို ထုတ်ဖော်ပြသနေကာ ထိုလူ့အသိုက်အဝန်းများအနေဖြင့် အကာအကွယ် အပေးမခံရရုံမျှမက ချိုးဖောက်မှုများနှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ရပ်ဆိုင်းအောင် ပြုပေးရမည့်တာဝန်ရှိသူများက တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်နေသည့် နောက်ထပ်ချိုးဖောက်မှုများ၏ အန္တရာယ်ကိုပါ ရင်ဆိုင်နေရပေသည်။

ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ခံစားခဲ့ရသည့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုများ၏ အတွေ့အကြုံများက တရားမျှတမှုကိုရရှိရန် ၎င်းတို့၏တုန့်ပြန်မှုကို လုပ်ဆောင်နေရင်းမှာပင် နောက်ထပ် အတားအဆီးများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကိုသာ ကြုံတွေ့ရကာ လူနည်းစု လူမျိုးစုအုပ်စုများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတော် အာဏာပိုင်များအကြား ကွဲပြားမှု နှင့် ပြည်ထောင်စုအတွင်း အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရမည့် ဘာသာများနှင့်လူမျိုးများကို ကာကွယ်ရန်၊ ယဉ်ကျေးမှုများကိုထိန်းသိမ်းရန် သို့မဟုတ် ညီညွတ်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံသည် လုပ်ဆောင်မနေဟူသော အမြင်ကို ပိုမိုအားဖြည့်စေနေပါသည်။

လူထုအသိုက်အဝန်း၏အမြင်ရှုထောင့်နှင့် တုံ့ပြန်မှုများ

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာကာလ အစီရင်ခံစာသုံးသပ်မှုများအပေါ် အခြေခံကြည့်လျှင် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူထုအသိုက်အဝန်းအကြား သဟဇာတဖြစ်မှုနှင့် မြန်မာအာဏာပိုင် အကြီးအကဲများနှင့် ဆက်ဆံရေးနှစ်ခုစလုံးသည် လူမျိုးရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဖိနှိပ်ခြင်းနှင့် ချိုးဖောက်ခြင်းများကြောင့် ထိခိုက်ပျက်ဆီးစေပါသည်။ အတိအကျအားဖြင့်ဆိုသော် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်မှုများသည် လေးစားရသော မြန်မာအာဏာပိုင်အကြီးအကဲများက ကျူးလွန်ခြင်း သို့မဟုတ် သည်းခံပေးခြင်းဖြစ်သည့်အခါ ထိုချိုးဖောက်မှုများသည် ပစ်မှတ်အထားခံရသူများသာ ထိခိုက်ခြင်းမဟုတ်ပဲ လူ့အဖွဲ့စည်းဝင်အားလုံးကိုပါ ပါဝင်ပတ် သက်စေပါသည်။ ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်တွင် နေထိုင်သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်း ပြုစုသူတစ်ဦးမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် မှတ်ချက်ချသောစကားအရဆိုလျှင် မူဆလင်များအား နိုင်ငံသား စိစစ်ရေးကိစ္စများ မပေးခြင်းသည် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် ကျယ်ပြန့်သောကန့်သတ်မှုကို ကိုယ်စားပြု ဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်နေနေခြင်း မဟုတ်၏လောဟူသော မေးခွန်းကို မေးမိစေပါသည်။

"ဒီလုပ်ဆောင်မှုဟာ ဒီမိုကရေစီစနစ်နဲ့ မကိုက်ညီဘူး။ ကျွန်တော်တို့မြန်မာပြည်က ဘာသာရေးကိုကြည့်မယ် ဆိုရင် မူဆလင်လူမျိုးတွေက မြန်မာပြည်မှာမွေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ဟာ မြန်မာနိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင် အားလုံး မရှိကြဘူး။ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့် မရှိကြဘူး။ တကယ်တမ်းပြောရင် မြန်မာပြည်မှာ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံ ကြည်ခွင့်ကို လူတိုင်းမရတာ ထင်ရှားနေတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹⁶⁶

အထက်တွင်တင်ပြခဲ့သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံသဏ္ဌာန်များသည် ကွဲပြားနေသောလူ့အသိုက်အဝန်းကို ပိုင်းခြားထားရန် အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ဗမာ ဗုဒ္ဓဘာသာအများစုကိုဆန့်ကျင်သော ညီညွတ်သည့်တပ်ဦး ဖွဲ့စည်းလာမည့်အရေးမှ ကာကွယ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်မည်ဟု အခြားသော ရွာသားများကလည်း အမြင်ရှိကြပါသည်။ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအသိုက်အဝန်းများကို ဖြိုခွဲပြီး နေရပ်ရွေ့ပြောင်းအောင် လုပ်ဆောင်သောနည်းနာများကို ကရင်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်မှု အားနည်းစေရန် နှင့် မြန်မာ ပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ အသိုက်အဝန်းများ အားကောင်းညီညွတ်သော ကိုယ်ပိုင်ကြံ့ခိုင်လက်ကွဲကာ

¹¹⁶⁶ Source #140 တွင်ကြည့်ပါ။

တစ်ခုဖြစ်လာခြင်းကို တားဆီးရန် တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များကို ပဋိပက္ခကာလတစ်လျှောက်လုံး အသုံးပြုကြိုးစားခဲ့သည်။ ဤသို့သော ဖိနှိပ်မှုနှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှု သမိုင်းအမွေနှစ်အောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးကိစ္စများကို မည်သို့မည်ပုံ ကိုင်တွယ်မည်ကို စိုးရိမ်သောအသံများ ဆက်လက် ထွက်ပေါ်နေမည်ဖြစ်သလို ၎င်းတို့အား ညီညွတ်စေချင်သည်ထက် သွေးခွဲရန် ထိုကိစ္စကို အသုံးပြုနေသည် ဟူသော ရွာသားများ၏ အမြင်ကလည်း ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း လူနည်းစုအုပ်စုများ အထီးကျန်နေခြင်းကို အသက်ဝင်အားဖြည့်နေကာ မြန်မာနိုင်ငံ အာဏာပိုင်မဟုတ်သည့် KNU နှင့် KNLA ကဲ့သို့သော သူများကို ၎င်းတို့အား ကာကွယ်ရေးအတွက် ဆက်လက်မှီခိုမှုပြုနေခြင်းကို သေချာစေနေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ နိုင်ငံတော်ထံမှ ကြုံတွေ့ခံစားရသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှ အကာအကွယ်ရရန် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များအပေါ် ဆက်လက်မှီခို နေခြင်းကလည်း ငြိမ်းချမ်းရေး၏ ရေရှည်အလားအလာကို ထိခိုက်စေပါသည်။

ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းအဆင့်တွင် ရွာသားများအနေဖြင့် ကွဲပြားမှု၊ ခွဲခြားခံရမှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အတူတကွပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ KNU နှင့် KNLA အပေါ် ၎င်းတို့၏ထောက်ခံရုံသက်သက်အတွက်သာ ညီညွတ်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပဲ အခြားသော ဘာသာရေးအုပ်စုများ၏ အခမ်းအနားများနှင့် အထိမ်းအမှတ်နေ့များ ထောက်ခံမှုအတွက်ပါ ညီညွတ်ခြင်း အစရရှိသည့် ဥပမာများလည်း တည်ရှိနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မှတ်ချက်ပြုသည်မှာ

"တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှာ နေထိုင်တဲ့ ကရင်လူမျိုးအများစုဟာ ခရစ်ယာန်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီနေရာမှာ အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရှိကြပြီး သူတို့တွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြတယ်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာသက်ဝင်ယုံကြည်မှုနဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှု စတဲ့ ခြားနားတဲ့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများကို ဖော်ဆောင်ကြတဲ့ ဘာသာရေးအုပ်စုများရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့် သူတို့ဟာ [ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ] ဘယ်လို [ဘာသာရေး] ပြဿနာမဆို ဖြစ်ပေါ်လာရင်လည်း အတူတကွ ဖြေရှင်းဖို့ကြိုးစားကြတယ်။ ဘယ်လိုဘာသာရေး ပွဲတော်မဆို အရပ်သားတွေပြုလုပ်လို့ရှိရင် သူတို့အတူတူ ဆင်နွှဲကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹⁶⁷

ဦးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်တွင် ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကဖြစ်ပွားခဲ့သော ဒေသခံခရစ်ယာန်အသိုက်အဝန်းနှင့် ဘုရားကျောင်းကို DKBA (ဗုဒ္ဓ) မှ တိုက်ခိုက်ရန် ကြိုးစားမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာကျောင်းထိုင်ဆရာတော်မှ ခုခံကာကွယ်သော အဖြစ်အပျက်တွင် ညီညွတ်မှုကို သက်သေထင်ရှားမြင်တွေ့ရပြီး ထိုဆရာတော်မှ ပြောသည်မှာ ဒေသရှိခရစ်ယာန် ဘုရားကျောင်းကို မီးရှို့မည်ဆိုလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းကိုပါ မီးရှို့သင့်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်က [ခိုဖယ်ဘောကို] ပြောတယ်။"¹¹⁶⁸ 'ငါမင်းကို ဒါ [ခါတ်ဆီ] ပေးမယ်။ မင်း ခရစ်ယာန်ဘုရား ကျောင်း ကိုမီးရှို့လိုက်၊ ပြီးတော့ငါ့ဘုန်းကြီးကျောင်းကိုပါမီးရှို့လိုက်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီရွာမှာ ငါတို့တွေ [ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင်တွေနဲ့ခရစ်ယာန်တွေ] အတူတူနေလာတာ ကြာလှပြီ။ ငါတို့အတူတူ အေးအေး ဆေးဆေးနေတယ်။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်ကို နားလည်တယ်။ ငါတို့ဒီမြစ်ထဲကရေကို အတူတူ သောက်ကြတယ်။ ဘုရားကျောင်း ကိုပဲမီးရှို့ပြီး ဘုန်းကြီးကျောင်းပါမီးရှို့ရင်တော့ မတရားဘူး။"

¹¹⁶⁷ Source #94 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁶⁸ ခိုဖယ်ဘော ဆိုသည်မှာ အဝါရောင်လည်စည်းပဝါဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိပြီး DKBA များအား ရည်ညွှန်းရာတွင် ၎င်းတို့၏ဝတ်စုံတွင်ပါဝင်သော အဝါရောင်လည်စည်းပဝါကို အစွဲပြု၍ ရွာသားများက တွင်ကျယ်စွာ သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာမှ အမည်မသိရွာသားတစ်ဦး၏ ကောက်နုတ်ချက်၊ ကရင်ပြည်နယ် (၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁶⁹

ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကျောင်းထိုင်ဆရာတော်အနေဖြင့် ခရစ်ယာန် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရွာသားများအပေါ် ပေါင်းစည်းနှိပ်နှိပ်မှုကိုပြသခဲ့သလို (မည်သည့်မူဆလင် အသိုက်အဝန်းဝင်များကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသည်ကို သတိပြုမိသည်။) အလေးအမြတ်ထားသောနေရာများနှင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု နှစ်ခုစလုံး၏ နောက်လိုက်များကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဘာသာရေးမတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေမခံပဲ ရပ်တည်ပြခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤကိစ္စသည် ချွင်းချက်ဖြစ်နိုင်ပြီး ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ ကာလတာလျှောက် အစီရင်ခံစာများအရ ပြောရမည်ဆိုလျှင် ရွာသားများအတွက် အများဆုံးအသုံးပြုလေ့ရှိသော တုံ့ပြန်မှုမှာ ၎င်းတို့လိုခြံမိသည်ဟု စိတ်ချယုံကြည်ရသော ဘာသာရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးအုပ်စုများနှင့်သာ ပေါင်းစည်းညီညွတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေး လူနည်းစုများအကြား သီးသန့်ခွဲခြားထားမှုကို တစ်စုံတစ်ရာဦးတည်သွားစေပြီး လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေး လူနည်းစု အသိုက်အဝန်းများအကြား အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုကို ကင်းမဲ့သွားစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူ မိသားစုတစ်စုသည် မည်သည့်အကြောင်းအရာ အကြောင်းကြောင့်မှန်းမသိပဲ မည်သို့ဖြင့်၎င်း၏ရွာမှ အဝေးသို့ရွှေ့ပြောင်းသွားခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရွာသူကြီးတစ်ဦးမှ မှတ်ချက်ပြုပါသည်။

"ကျွန်တော့်ဒေသမှာနေတဲ့ အရပ်သားတွေက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ။ ကျွန်တော့်ဒေသမှာ ခရစ်ယာန် တစ်ယောက်မှ မရှိဘူး။ အရင်တုန်းက ခရစ်ယာန်အိမ်ထောင်စု တစ်စုနေတယ်။ အခုသူတို့ဘယ်ရောက်နေမှန်း ကျွန်တော်တို့ မသိတော့ဘူး။"

စောအ--- (ကျား၊ ၄၈ နှစ်) ဘ--- ကျေးရွာ၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာရာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁷⁰

ဤမြို့သည် ခရစ်ယာန်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာများအတွက်သာဖြစ်သည်ဟု သွယ်ဝိုက်ပြောဆိုခံရပြီး ထိုဒေသမှ ထွက်ခွာသွားရန် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အာဏာပိုင်များမှ ဖိအားပေးမှုအောက်ရောက်ခဲ့သည့် တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်မြို့ သစ်မှ မောင်အ--- ကဲ့သို့သော မူဆလင်များက အတူပူးတွဲယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးထက် ခွဲထွက်ရေးကို ဦးတည်နေသော အဆိုပါတွန်းပို့မှုမျိုးအကြောင်းကို မူဆလင်များက တင်ပြပြောဆိုနေခဲ့ကြသည်။¹¹⁷¹ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုအဖြစ် တွေ့မြင်ရသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ မူဝါဒပေါ်လစီများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများအား သံသယဖြစ်ခြင်း၌ အမြင်တူညီညွတ်နေကြသော လူ့အသိုက်အဝန်း၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များရှိနေချိန်တွင် လုံခြုံသော၊ ရောထွေးနေသည့်လူမျိုးနှင့်ဘာသာများ၏ သဟဇာတရှိစွာဖြင့် ပျူငှာကြိုဆိုသော၊ လူ့အသိုက်အဝန်းများကို ဖန်တီးရာတွင် ကွဲပြားမှုရှိနေဆဲဖြစ်သည်ဟု အထက်ပါအဖြစ်အပျက်များက ထောက်ပြနေပြီး များစွာသော လူနည်းစု အုပ်စုများသည် အများစု၏ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သီးခြားခွဲ၍ အထီးကျန်နေရန်ရွေးချယ်ခြင်း သို့မဟုတ် အတင်းအကြပ်ဖိအားပေး၍ နေစေခြင်းများကို ခံနေကြရသည်။

¹¹⁶⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ဝေသော "KAREN HUMAN RIGHTS GROUP COMMENTARY," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Saw A---, September 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါလတွင် ထုတ်ဝေသော "Toungoo Interview: Maung A---, April 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှု နိဂုံးချုပ်

လူနည်းစု အုပ်စုများအပေါ် စနစ်တကျဖန်တီးထားသော ပိုင်းခြားထားမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ချိုးဖောက်မှုသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူ့အသိုက်အဝန်းများ၏ ဖွဲ့စည်းဖြစ်တည်မှုနှင့် ယနေ့လက်ရှိ မြန်မာအာဏာပိုင်များအပေါ် ၎င်းတို့၏အမြင်သဘောထားကို ပုံဖော်နေကြောင်း ဤတွင် တင်ပြထားသော သက်သေထွက်ဆိုချက်များနှင့် အစီရင်ခံချက်များက ပြသနေပါသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ သုံးသပ်မှုတစ်ခုလုံးတွင် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ လူနည်းစု အုပ်စုများအပေါ် အားနည်း၍ ပျံ့နှံ့သွားအောင် လုပ်ဆောင်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ကြိုးပမ်းမှုများတွင် တပ်မတော်နှင့် DKBA တို့မှ ထိုလူနည်းစု အုပ်စုတို့၏ ဘာသာရေး အဆောက်အဦများအား ဖျက်ဆီးခြင်း၊ အဓမ္မရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားခြင်း၊ မြေသိမ်းခြင်း၊ တားမြစ်သော စည်းကမ်းနှင့်အမိန့်များ ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်း၊ တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် လူနည်းစုများ၏ ဝတ်ပြုရာနေရာများ အထူးသဖြင့် ခရစ်ယာန် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ၏ မြေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာစေတီများ အလွန်အကျွံတည်ခြင်းသည် မြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ရောထွေးနေသော ဘာသာရေးအသိုက်အဝန်းများ၏ သဟဇာတဖြစ်မှုကို စိမ့်ခေါ်မှုဖြစ်စေပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အချိန်မှစ၍ တပ်မတော်နှင့် DKBA တို့၏ တချို့သောချိုးဖောက်မှု အလွန်အကျွံဖြစ်ခြင်းများ ကျဆင်းသွားသော်လည်း မူဆလင်ဒေသခံရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ဒေသခံအာဏာပိုင်ခေါင်းဆောင်များက ပြုမူနေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို အသည်းအသန် စိုးရိမ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါချိုးဖောက်မှုများထဲတွင် တိုက်ရိုက်၍ သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ပြုလုပ်သော မြေသိမ်းခြင်း၊ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်း၊ အစိုးရအရာရှိများမှနှောင့်ယှက်ခြင်း၊ တရားလက်လွှတ်နှင့် ကန့်သတ်သော စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်ထိပါးခြင်း နှင့် ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်လျှင် ကာကွယ်မှုမဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် တရားမျှတမှုကင်းမဲ့ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ကွဲပြားခြားနားခြင်းကို မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် သည်းညည်းခံနိုင်ခြင်းမရှိပဲ ဘာသာစုံရောနှောနေထိုင်သော အသိုက်အဝန်း အချို့ကို ဆက်လက်၍ ကွဲကွာစေခြင်းနှင့် ပိုင်းခြားထားခြင်း အခြေအနေများသို့ ဦးတည်နေကြောင်း အထက်ပါ ချိုးဖောက်မှုများ ပေါင်းစပ်ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းက ဖော်ထုတ်ပြသနေပါသည်။

အခန်း (၈): ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပိုင်းခြားထားမှု ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို သထုံခရိုင်၊ ဖားအုံမြို့နယ်၊ ဝဲပျံကျေးရွာ အုပ်စု၊ ဟဟလ---ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်း ဝင်းအတွင်း ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းနှင့် (ဘယ်ဘက်တွင်) ကပ်လျက် တည်ဆောက် ထားသော ဗုဒ္ဓစေတီ (ညာဖက်ရှိအဖြူ ရောင်အဆောက်အဦး) ပုံကိုပြထားပါသည်။ ဤစေတီကို ဆရာတော်ဦး သုဇနနှင့် ၎င်း၏နောက်လိုက်များက တည်ဆောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]¹¹⁷²

ဤဓာတ်ပုံကို ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကျုံဒီးမြို့နယ်၊ ဟဟမ--- ရွာတွင် ၁၉၉၆ ခုနှစ်က ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဗိုလ်မှူး တင်အေးဦး ဆောင်သော တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း ခမရ (၅၄၆) နှင့် ဖားဒေါင်းဆောင်သော DKBA တပ်ဖွဲ့မှ ၁၉၉၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် မီးရှို့ဖျက်ဆီးထားသော ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တစ်ခု၏ အကြွင်းအကျန် ပုံဖြစ်သည်။ ထိုတပ်ဖွဲ့များသည် အသက်ကြီး နေပြီဖြစ်သော အသင်းအုပ်ဆရာ စောဟဟန--- ကို ရိုက်နှက်ကြပြီး ၎င်း၏အိမ်ကိုမီးရှို့သလို ရွာစာသင်ကျောင်းကိုလည်း မီးရှို့ခဲ့ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KORD]¹¹⁷³

အထက်ပါဓာတ်ပုံနှစ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်က ဒူးပလာယာခရိုင်ရှိ ယာယီရွှေ့ပြောင်းစခန်းတစ်ခုတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံများ ထဲတွင် ဒူးပလာယာခရိုင်ထဲ ထွက်ပြေးလာပြီး ကဟီးပလဲတွင် စခန်းသွင်းထားသော မူဆလင်ဒုက္ခသည် ၁,၀၀၀ ကျော်ထဲမှ တချို့၏ ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းအာဏာပိုင်များက ၎င်းတို့အား ‘မူဆလင်များသည် ဒုက္ခပေးသူများ’ ဟုဆိုကာ တပ်မတော်တပ်ဖွဲ့များနှင့်နီးသော လမ်းဘက်သို့ ၁ ကီလိုမီတာတွင် ချက်ချင်းရွှေ့ပြောင်းစေပြီး ကရင်များနှင့် ခွဲခြားထားလိုက် ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹¹⁷⁴

¹¹⁷² Source #99 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Dooطلا District: Before the Offensive,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော “Refugees from the SLORC Occupation of Dooطلا District,” တွင်ကြည့်ပါ။

အထက်ပိမာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၁၂ ရက်နေ့က တောင်ငူခရိုင်၊ ရေတာရှည်မြို့နယ်၊ ရေတာရှည်လေးကျေးရွာအုပ်စု၊ သစ်ချောင်းမြို့နယ်တွင် ရိုက်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤပုံတွင် ရွာသားများ၏အိမ်ရှေ့တွင် စိုက်ထူထားသော ဆိုင်းဘုတ် တစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုဆိုင်းဘုတ်တွင် မူဆလင်များ ကိုဆန့်ကျင်သည့် စည်းကမ်းချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုဆိုင်းဘုတ်၏ ခေါင်းစဉ်မှာ အစ္စလာမ္မာန်ဒင်နယ်မြေ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုဆိုင်းဘုတ်တွင် မူဆလင်များအပေါ် ဆန့်ကျင်သည့်စည်းကမ်း ၃ ချက် ရေးထားပြီး ဒေသခံဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ဆိုသည်။ (၁) အစ္စလာမ္မာဘာသာများ ညအိပ်နေထိုင်ခွင့်မပြု။ (၂) အစ္စလာမ္မာဘာသာများ ကိုအိမ်ခြံမြေ ရောင်း/ဝယ်၊ ငှားရမ်းခြင်း ခွင့်မပြုရ။ (၃) အစ္စလာမ္မာဘာသာများနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း ခွင့်မပြု။ အချို့ရွာသားများက ထိုဆိုင်းဘုတ်ပါအချက်များနှင့် သဘောထားမကိုက်ညီဟု ပြောကြသော်လည်း ၎င်းတို့အပေါ်တွင် တစ်စုံတရာဖြစ်မည် စိုးရိမ်သောကြောင့် ထိုဆိုင်းဘုတ်များကို မဖြုတ်ကြပါ။ ထိုဆိုင်းဘုတ်ကို ဒေသခံဘုန်းကြီးတစ်ပါးက စိုက်ထူသည်ဟု ပြောကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]¹¹⁷⁵

အထက်ပိမာတ်ပုံကို ဖားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ထီလုံကျေးရွာအုပ်စု၊ ဟဟက--- ရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် တပ်မတော် တပ်ရင်း (၂၀၃) မှ မူဆလင်ရွာသားများ အားလုံးကို စုစည်းပြီး ဓာတ်ပုံထဲတွင်မြင်ရသော ထီလုံရွာသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတပ်ရင်းမှ ၎င်းရွာသားတို့အား ထိုရွာသို့ ရွှေ့ပြောင်းမထားခင် ဗလီတစ်ခု နှင့် မူဆလင်နေထိုင်ရာနေရာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ထိုမြေယာ သိမ်းဆည်းမှုသည် မူဆလင်မိသားစု ၃၈ အိမ်ထောင်ကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် ထိုရွာသားတို့၏ မြေများကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ရေသိုလှောင်ရာဌာန တစ်ခုကို တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ထိုတည်ဆောက်မှုကြောင့် ၎င်းတို့၏စပါးခင်းများကို ထပ်မံထိခိုက်စေခဲ့ပြန်သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]¹¹⁷⁶

ဤဓာတ်ပုံကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ကျောက်ကြီးမြို့၊ ဟဟက--- ရပ်ကွက် တွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ရွှေ့ကျင်ကရင်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းမှ ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ပြောသောမြေပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသမဝါယမဌာန အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်နေခြင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဆောက်လုပ်မှုလုပ်ငန်းကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ဦးတင်မျိုးနှင့် မဇ္ဈိမသစ္စာ ကုမ္ပဏီမှ စတင်ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားကျောင်းမှ ခေါင်းဆောင်များက ဆောက်လုပ်ရေးကို ဆန့်ကျင်လျက် တိုင်တန်းစာများ ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအရာရှိများမှ မည်သို့တုံ့ပြန်မှုမပြုလုပ်ပဲ ဆောက်လုပ်ရေးကို ဆက်လက်ပြုလုပ်စေခဲ့သည်။ [ဓာတ်ပုံ-KHRG]¹¹⁷⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ဟဟက--- ရပ်ကွက်ရှိ သူမမိသားစု၏ ခရစ်ယာန်သာသနာပိုင်မြေအကြောင်းကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ သရာမူ နော်လ--- နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းစဉ် ပုံဖြစ်ပါသည်။ ကျမ်းစာကျောင်းတစ်ခုအပါအဝင် ထိုသာသနာမြေကို တပ်မတော်မှ ၁၉၆၀ ခုနှစ် လွန်နှစ်များတွင် သိမ်းယူသွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး သရာမူ နော်လ--- မှ မြေကို ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံ အောင်မြင်မှုမရှိသေးသော်လည်း တက်ကြွစွာ စာရေးတောင်းဆိုနေဆဲ ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]¹¹⁷⁸

¹¹⁷⁵ Source #122 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷⁶ Source #117 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷⁷ Source #103 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁷⁸ Source #103 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း ၉: ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့်

"..... နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖိနှိပ်ခြင်း၊ တိုက်ပွဲများနှင့် ကတိကဝတ်များချိုးဖောက်ခြင်းများကြောင့် ရွာသားများမှ တိုက်ပွဲများအဆုံးသတ်ရန် မျှော်လင့်ကြသော်လည်း အမှန်တကယ် လက်တွေ့တွင် ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိမှာကို သံသယ ရှိကြသည်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော ထုတ်နုတ်တင်ပြချက် အစီရင်ခံစာ၊ ညောင်လေးပင်/ပဲခူးဒေသအရှေ့ပိုင်း၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁷⁹

အဓိကရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

- ၁။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော ရွာသားအများစု၏အဆိုအရ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ယုံကြည်မှုမရှိကြောင်းနှင့် အထူးသဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှု ပျက်ပြယ်ပြီး တိုက်ပွဲများပြန် လည်ဖြစ်လာမည်ကို အလွန်တရာစိုးရိမ်မှုများ ရှိကြသည်။ ရွာသားများ၏ အမြင်တွင် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ၏ လက်ရှိလှုပ်ရှားနေသော စစ်ရေးအခင်းအကျင်းများ အထူးသဖြင့် မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများရှိ တပ်စခန်းများအား ပိုမိုခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ တပ်များ နေရာလဲလှယ်ခြင်းနှင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများ၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသည်ကို ထောက်ရှုခြင်း အားဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး သံသယရှိကြသည်။
- ၂။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်များ ရေးထိုးပြီးနောက် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များအနေဖြင့် တပ်စခန်းများကို မိမိတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်မှရပ်သိမ်းသွားမည်ဟု ရွာသားများက မျှော်လင့်ခဲ့ကြသော်လည်း မိမိတို့ ထင်မြင်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်စွာ စစ်စခန်းအချို့အား ပိုမိုခိုင်မာအောင် ပြုလုပ်နေကြသည်ကို တွေ့ရှိရ သည်။
- ၃။ အချို့သော လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ ရွာသားများက ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပဲ ဖြစ်ပျက်နေသော အနေအထားများကို ဒေသခံများအား အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းမရှိသည့်အတွက် မိမိတို့ဒေသများသည် အမှန်တကယ်ငြိမ်းချမ်းမှု ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲကြောင်း ထွက်ဆိုကြပါသည်။
- ၄။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် အပြုသဘောဆောင်သော တိုးတက်မှုများ ရှိလာကြောင်းကို ရွာသားများက တင်ပြရာတွင် တိုက်ပွဲများလျော့နည်းသွားကြောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ သွား လာခွင့်ကောင်းမွန်တိုးတက်လာကြောင်း၊ စာသင်ကျောင်းအသစ်များ၊ ဆေးခန်းများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ လာရောက်ကူညီကြောင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်တောင်းယူမှုများ၊ တရား လက်လွတ်အခွန် ကောက်ခံမှုများ လျော့ကျသွားကြောင်းများ ပါဝင်သည်။

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း သက်သေထွက်ချက်များ၊ အဖြစ်အပျက်အစီရင်ခံစာများ၊ နောက်ဆုံးရ အခြေအနေတင်ပြချက်များ၊ ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာများ၊ အခြားသော သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံပြီး ရွာသားများ၏ ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသော ပဋိပက္ခများ၊ ရွှေ့ပြောင်းခံရမှု များနှင့် လတ်တလောမတည်ငြိမ်သေးသော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရွာသားများ၏အမြင် ရှုထောင့်များကို စုစည်းတင်ပြထားပါသည်။ ဤအခန်းတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် KNUမှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ပဏာမအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်ထိုးခြင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရရှိခြင်း

¹¹⁷⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Papun and Nyaunglebin Districts: Continued Oppression During the Ceasefire," တွင်ကြည့်ပါ။

ကိစ္စများ ပါဝင်သည်။ ထိုမျှမက လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အဖွဲ့များနှင့် လက်မှတ်မထိုးရသေးသော တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၏ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းနိုင်သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများမှ တစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအခြေအနေမှ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေး အခြေအနေသို့ ကတိကဝတ်ပြုထား လုပ်ဆောင်မှုများ ပါဝင်သည်။¹¹⁸⁰

ဖိနှိပ်မှုနှင့် ပြည်တွင်းစစ်အား ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဖြတ်သန်းနေထိုင်ခဲ့ရသည့် ကရင်အရပ်သားများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အစဉ်တစိုက်တောင်းဆိုခဲ့ကြပြီး လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို ကြိုဆိုသည့်အမြင်မျိုးကို ပေးခဲ့ကြလေသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှ နော်ဟအ--- က အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"န.ဝ.တ [တပ်မတော်] အကြောင်းပြောနေလို့ကတော့ ဘာမှအသုံးကျတာမရှိဘူး။ ကျွန်မပြောလိုက်ရင် ပါးစပ်ညောင်းတာဘဲရှိမယ်၊ အဲဒီတော့ ကျွန်မအလိုချင်ဆုံးကဘာလဲဆိုတော့ တစ်ခုပဲရှိတယ်။ အဲဒါက ကျွန်မ မသေခင် ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ တရားမျှတမှုကို မြင်သွားချင်တယ်။"

နော်ဟအ--- (မ၊ ၆၁ နှစ်)၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ် နှင့် ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်တင်ပြချက် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁸¹

ဆယ်နှစ်ကျော် ကြာခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပဋိပက္ခဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်နှင့်အမျှ ထောင်သောင်းချီ သော အရပ်သားများ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ တောင်ငူခရိုင် ဟ--- ကျေးရွာမှ စောဂ--- ၏ တင်ပြချက်အရ -

"ကျွန်တော်တို့အရပ်သားတွေ ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုချင်တယ်။ တကယ်လို့ငြိမ်းချမ်းရေးမရှိဘူးဆိုရင်တော့ ကျွန်တော်တို့ ဒုက္ခသည်စခန်းကို သွားရတော့မယ်။ ကျွန်တော်တို့ဘိုးဘွားတွေ လက်ထက်ကတည်းကနေ ခုအချိန်ထိ ကျွန်တော်တို့တွေ ပြေးနေခဲ့ရပြီး အခြေအနေတွေက ဆိုးသည်ထက် ဆိုးလာတယ်ဆိုတာကို ကမ္ဘာကြီးကို (ကျွန်တော်က) သိစေချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွားတွေခေတ်ကတည်းက ကျွန်တော်တို့ ဘာငြိမ်းချမ်းရေးမှ မရှိခဲ့ဘူး။"

စောဂ--- (ကျား၊ ၄၀ နှစ်) ဟ--- ကျေးရွာ၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြချက် (၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹¹⁸²

¹¹⁸⁰ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်အတွက် နိုင်ငံရေးအရ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုဆိုသည်ကို တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်၏ အခန်း ၅ တွင်ဖော်ပြထားသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးအရ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းမှာ မြန်မာပြည်အနေဖြင့် ဗြိတိသျှထံမှလွတ်လပ်ရေးရရန် အစပြုခဲ့သည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ပထမအကြိမ် ပင်လုံညီလာခံ၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် အစပြုခဲ့သောတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများဖြင့် စကားပြောဆိုမှုများကို ပြန်လည်စတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံကို စတင်ခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံအသစ်သည် NCA တွင် လက်မှတ် မထိုးရသေးသော အုပ်စုများ ပါလာစေရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်တပ်မတော် (AA)၊ ကိုးကန့်တပ်ဖွဲ့ဟု လူသိများသော မြန်မာအမျိုးသားဒီမိုကရေစီမဟာမိတ်တပ်မတော် (MNDA)၊ နှင့် ပလောင် (တအာ်) အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA) မှ ပါဝင်ချင်သည်ဟု လိုလားမှုကို ပြသခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်းတို့ကို ပါဝင်ခွင့်မှ ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ လက်မှတ်မထိုးသော အဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် အစပိုင်းတွင်တက်သော်လည်း ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော် (UWSA) သည် ၎င်းအား အခြားသူများ နည်းတူ တူညီအဆင့်အတန်းမပေးပဲ လေ့လာသူအဆင့်သာပေးခဲ့သောကြောင့် ညီလာခံမှ ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ၂၁ ပင်လုံညီလာခံ၏ နောက်ထပ်အဓိကကျသောစိုးရိမ်မှုမှာ အမျိုးသမီးပါဝင်မှု ကင်းမဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nationwide Ceasefire Agreement Between The Government Of The Republic Of The Union Of Myanmar And The Ethnic Armed Organizations," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "SLORC IN KYA-IN & KAWKAREIK TOWNSHIPS," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Landmines, Killings and Food Destruction: Civilian life in Toungoo District," တွင်ကြည့်ပါ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဏာမအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးပြီးချိန်မှစ၍ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ စုဆောင်း လာခဲ့သော လက်တလော သဘောထားအမြင်များအရ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ မျှော်လင့်ထားသည်နှင့် ထွေလာဆန်ကျင်ဖြစ်လာ သောကြောင့် ကရင်ရွာသားများက ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ်တွင် အပြည့်အဝ ယုံကြည်မှုမရှိသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရွာသားများ၏ သက်သေထွက်ဆိုချက်များအရ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်အပေါ်တွင် အကောင်းမြင်ပြီး မျှော်လင့်ချက်ထားနေသော ရွာသားများရှိသကဲ့သို့ သတိကြီးစွာထားပြီး မှတ်ချက်မပေးလိုသူများလည်း ရှိပါသည်။ တချို့သောဒေသတွင် လက်ရှိအခြေအနေအများစုမှာ လက်နက်ပဋိပက္ခကာလများထက် ပိုမိုဆိုးရွားနေသည် ဟုလည်း မှတ်ချက်ပေးကြသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တည်ငြိမ်မှုအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်ချက်များ

လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ် ရွာသားအမြောက်အများကလိုလားပြီး မျှော်လင့်နေချိန်တွင် အများစုမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အလွယ်တကူပျက်ဆီးသွားနိုင်ကြောင်းနှင့် တိုက်ပွဲများ ပြန်လည်ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိကြောင်း ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်မှုများကို ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့သို့ တင်ပြဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖဲပွန်ခရိုင်ရှိ ရွာသားတစ်ဦးက သုံးသပ်ပြသည်မှာ

"မြန်မာအစိုးရနဲ့ KNU အကြားက အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ပြောမယ်ဆိုရင်တော့ အဲဒါက မှန်ကန်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်မျှော်လင့်တယ်။ တကယ်လို့အဲဒါက မစစ်မှန်ဘူးဆိုရင်တော့ ကျွန်တော်တို့အတိတ်တုန်းက ကြုံတာထက် ပြဿနာတွေ ကျွန်တော်တို့ပိုတွေ့လိမ့်မယ်။ အဲဒါက ကျွန်တော်တို့စိုးရိမ်ရတဲ့ အချက်ပဲ။ အရင်တုန်းက ကျွန်တော်တို့ တောထဲထွက်ပြေးပြီး မိသားစုတွေကို ရွာထဲမှာထားခဲ့ရတယ်။ တကယ်လို့သူတို့က ကျွန်တော်တို့မိန်းမတွေနဲ့ ကလေးတွေတွေ့ရင် သူတို့အဖမ်းခံရတယ်။ အဲဒီဟာ ကျွန်တော်တို့စိုးရိမ်မှုပဲ။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးက မတည်ငြိမ်ဘူးဆိုရင် အခြေအနေက အရင်လိုပဲပြန်ဖြစ်မှာ။ အတင်းအဓမ္မလုပ်အား ပေးခိုင်းတာ၊ အဓမ္မပြုကျင့်တာ၊ သတ်ဖြတ်တာတွေဟာ ကျွန်တော်တို့အတွက် အဓိကစိုးရိမ်ရတဲ့ အချက်တွေပဲ။"

စေအ--- (ကျား၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖဲပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁸³

မိမိတို့ မူလရွာသို့ပြန်ရန်အတွက် တွန့်ဆုတ်နေသူများဖြစ်သည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များနှင့် ဒုက္ခသည်များ ထံတွင် ဤစိုးရိမ်မှုများပါရှိနေသည်။¹¹⁸⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာများအရ ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ရေရှည်လုံခြုံရေးအတွက် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အာမခံချက်မရှိသေးဟု ခံစားကြရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နော်ဟဖ--- က သူမသည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကတည်းက သူမရွာမှ ထွက်ပြေးလာ ခဲ့သော်လည်း နှစ် ၂၀ ကြာသည်အထိ သူမ၏ရွာသို့ မပြန်သေးသည့်အကြောင်းမှာ တပ်မတော်စစ်စခန်း တည်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သောကြောင့်ဟု ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့နှင့် ပြုလုပ်သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် အလေးထားပြောခဲ့သည်။

"ကျွန်မတို့အနေနဲ့ တပ်မတော်က တိုက်ခိုက်တာ ရပ်လိမ့်မယ်လို့မထင် [မမျှော်လင့်/မယုံကြည်] ရဲဘူး။ ကျမတို့ လွတ်မြောက်မှု [ငြိမ်းချမ်းရေး] ရရင်လဲ သူတို့ ကျွန်မတို့အပေါ်မှာ ဘယ်လိုအန္တရာယ်မျိုးပေးမလဲဆိုတာကိုလည်း မသိဘူး။ ဒါကြောင့် ကျွန်မတို့လွတ်မြောက်မှုမရရင် တပ်မတော်က ပြန်တိုက်မှာပဲ ကျွန်မတို့ပူပန်စိုးရိမ်တယ်။"

¹¹⁸³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Saw A---, January 2015," တွင်ကြည့်ပါ။ "(မေးခွန်း) ခင်များရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ တစ်ဦးချင်းအရ အနာဂါတ်အတွက် အစိုးရပူပန်ဆုံးက ဘာလဲ၊ (အဖြေ) အနာဂါတ်မှာ တိုက်ပွဲတွေဖြစ်မှာ အစိုးရပိုဆုံးဘဲ။" Source #170 တွင်လည်းကြည့်ပါ။

¹¹⁸⁴ သတင်းအချက်အလက်ထပ်မံသိရှိလိုပါက အခန်း (၇) နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် နေရပ်ပြန်ခြင်း တွင်ကြည့်ပါ။

နော်ဟဗ--- (မ၊ ၄၅ နှစ်)၊ ဟဇ--- ရွာ၊ လူသောမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်
(၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁸⁵

တောင်ငူခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းသူများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဤသို့ မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။

"အခုအချိန်က အပစ်ခတ်ရပ်စဲပြီးချိန်ဖြစ်ပေမဲ့ ဒီမှာ ဘာလုံခြုံရေးမှမရှိတော့ သူတို့ [IDPs] တွေ ၄-၅ အိမ်စုပြီး အိမ်စုလေးတွေလုပ်ပြီး ယာယီတဲလေးတွေ ဆောက်ပြီးနေကြရတယ်။ သူတို့မိသားစုတွေအားလုံးနဲ့အတူတူနေ လို့မရဘူး။ ခြံလုပ်ငန်းလုပ်တဲ့ ရွာသားတွေပဲ အလုပ်လုပ်ဖို့ အဲဒီမှာရက်နည်းနည်း ပြန်နေကြတယ်။ သူတို့က သူတို့မိသားစု အားလုံးနဲ့ အရင်ကလို [ပဋိပက္ခမဖြစ်ခင်ကလို] ရွာမှာ အတူတူပြန်နေချင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့လုံခြုံရေးအတွက် အာမခံချက်မရှိတော့ လုံခြုံတဲ့အချိန်ကို စောင့်နေကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်း၊
သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹¹⁸⁶

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် ပေါ်ပေါက်နေသော်လည်း ရွာသားများက လုံခြုံသည်ဟု မခံစားရကြောင်း ထိုသက်သေ ထွက်ချက်များက ဖော်ပြနေပြီး ၎င်းတို့အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သော ရိုးသားမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုကို မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာသည်။ အချို့ရွာသားများကမူ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့ကြုံရခြင်း သို့မဟုတ် မြင်ရခြင်းများမရှိသောကြောင့် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့စရာအဖြစ် ခံစားလာကြရပြီး လက်ရှိပုံစံဖြင့်သွားနေသော ငြိမ်းချမ်းရေးသည် ၎င်းတို့အတွက် တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုများ ဖြစ်စေသည်ဟု မခံစားကြရပါ။¹¹⁸⁷ စာရွက်အပေါ် တွင်သာရှိသော အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးတစ်ခုတည်းဖြင့် လုံခြုံမှုကို ဖန်တီးနိုင်မည် မဟုတ်ပဲ ထင်ရှားသော ဒေသဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုများဖြင့် သဘောတူညီချက်ကို နောက်ဆက်တွဲ အကောင် အထည်ဖော်သင့်သည်ဟု တောင်ငူခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက အကြံပြုပါသည်။¹¹⁸⁸ ဒေသဆိုင်ရာ အဆင့်တွင် ပြောင်းလဲရေးအတွက် အတားအဆီးမှာ ၎င်းတို့ဒေသထဲတွင် ရှိနေသော လက်နက်ကိုင်တပ်များက "လက်နက်များကို ကိုင်ဆောင်ထားနေသ၍" တည်ငြိမ်သော ငြိမ်းချမ်းရေး ကို ရရှိလိမ့်မည်ဟု မယုံကြည်ကြောင်း ခူးပလာယာခရိုင်၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဆ--- ရွာရှိ ရွာသားတစ်ဦးက မှတ်ချက်ပြုပါသည်။¹¹⁸⁹

လက်နက်ကိုင်တပ်များ လက်နက်ဖြုတ်ရေးကို နှိုးဆော်သည့် မှတ်ချက်နောက်တွင် ဆက်လက်ပြောရလျှင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးရှိနေလင့်ကစား အရပ်သားဒေသများတွင် တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ဆက်လက် တည်ရှိနေခြင်းသည် ၎င်းတို့၏လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်ခံနေရကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ လက်တလော အစီရင်ခံစာများတွင် ရွာသားများက ပြောပါသည်။ အတိတ်ကာလချိုးဖောက်မှုများ၏ သမိုင်းကြောင်းကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် တပ်မတော်ကို မယုံကြည်ပဲ ၎င်းတို့ဒေသအတွင်း တပ်မတော်မှ တက်ကြွစွာလှုပ်ရှားနေတိုင်း ကြောက်လန့်နေရကာ တိုက်ပွဲများပြန်ဖြစ်ပြီး အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ပျက်ဆီးသွား မှာကို စိုးရွံ့နေကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးက ၂၀၁၄ တွင်အောက်ပါကဲ့သို့ မှတ်ချက်ပြုပါသည်။

¹¹⁸⁵ Source #142 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸⁶ Source #80 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸⁷ ၎င်းတို့ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ရွာသားများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအပေါ် ထပ်မံရှင်းလင်းချက် များကို သိလိုလျှင် အခန်း (၁) စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ခြင်း ကိုကြည့်ပါ။

¹¹⁸⁸ Source #80 နှင့် source #79 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁸⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Win Yin Township, January 2016 to March 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

"ဒီရက်တွေထဲမှာ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး [KNU] နဲ့ မြန်မာအစိုးရ ငြိမ်းချမ်းရေးစကားပြောနေတာကြောင့် ရွာသားတွေအခု လွတ်လွတ်လပ်လပ်သွားလာနိုင်ပြီ။ သူတို့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် အလုပ်ကို သက်တောင့်သက်သာ လုပ်နိုင်ပြီဆိုပေမဲ့လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ်မှာ အကန့်အသတ်နဲ့သာ ယုံကြည်ကြတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးစကားပြောနေစဉ်မှာ နှစ်ဖက်ခေါင်းဆောင်တွေက တစ်ဦးပေါ်တစ်ဦး ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်မှု နည်းပါးနေတဲ့အတွက်ကြောင့် [ရွာသားများက] လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲတွေ ပြန်ဖြစ်မှာကို စိုးရိမ်နေကြတယ်။ စစ်သားတွေရဲ့ မြောက်မြားစွာသောလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ရွာသားတွေက [ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင်] ယုံကြည်မှု လျော့နည်းနေကြတယ်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးအခြေအနေတင်ပြချက်၊ မုန်းမြို့နယ်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ် နှင့် ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ ပဲခူးဒေသအရှေ့ပိုင်း၊ (၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် လက်ခံရရှိသည်။)¹¹⁹⁰

ပဏာမနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ထိုးပြီးသွားသောအခါ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာများအနီးမှ စစ်တပ်များကို တပ်မတော်မှ ရုတ်သိမ်းသွားလိမ့်မည်ဟု ရွာသားအများ အပြားက မျှော်လင့်ချက်ကြီးခဲ့ကြသည်။¹¹⁹¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူ တစ်ဦးက ထောက်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စစ်သားများအနေဖြင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တပ်မတော်အခြေစိုက် စခန်းများ အားဖြည့်ခြင်း၊ တပ်များကင်းလှည့်ထွက်ခြင်း၊ တပ်များအလံအလှယ်လုပ်ခြင်း၊¹¹⁹² အခြေစိုက် စစ်စခန်းများသို့ ရိက္ခာခွဲတမ်းများနှင့် ကျည်များကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ခြင်း၊¹¹⁹³ နှင့် စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း အစရှိသည့် 'မြောက်မြားစွာသောလှုပ်ရှားမှုများကို' လုပ်နေကြကြောင်း ရွာသားများက တွေ့ရှိကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် စစ်တပ်၏များပြားလှသော လှုပ်ရှားမှုများသည် ရွာသားများအတွက် တပ်မတော်၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် အခြားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ရည်ရွယ်ချက်သဘောထားအမှန်ကို တိုက်ရိုက် မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာသကဲ့သို့ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တပ်မတော် သည် ရေရှည်ပဋိပက္ခစစ်ပွဲများ ဆင်နွှဲရန် ပြင်ဆင်မှုများ လုပ်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက ရှုမြင်လာကြသည်။¹¹⁹⁴

စစ်တပ်၏အကြမ်းဖက်ချိုးဖောက်မှုသမိုင်း၊ ရှုမြင်နေရသည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှု နှင့် တပ်မတော်၏ စစ်စခန်းများ ဆက်လက်တည်ရှိနေမှုများကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် ရွာသားများ၏ယုံကြည်မှုကို ပျက်ပြားစေသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်သာမက မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်နေသော လက်တလော တိုက်ပွဲများက ရွာသားများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးပေါ် ယုံကြည်မှု တဖြေးဖြေး ပျက်ပြားစေပါသည်။

¹¹⁹⁰ Source #51 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹¹ "တပ်မတော်ရဲ့အခြေအနေကိုကြည့်လိုက်ရင် ခေါင်းဆောင်တွေက အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို လက်မှတ်ထိုးထားကြပေမဲ့ တပ်မတော်က သူ့စစ်တပ် [တပ်ဖွဲ့] တွေ တစ်ခုမှမရုတ်သေးဘူး။ ဒါပေမဲ့ ရိက္ခာတွေပိုပိုတယ်။ သူတို့လမ်းတွေနဲ့ စစ်အခြေစိုက်စခန်းတွေကို ပြင်တယ်။ သူတို့ လက်နက်ကြီးပစ်လိုက်တော့ ကျွန်တော်တို့အရပ်သားတွေက အကြောက်တရားထဲမှာပဲ နေရပြီး အမြဲတမ်း သတိထားနေရတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အဲဒီလိုဟာတွေ ပြောင်းသွားလိမ့်မယ်လို့ ထင်ခဲ့တာ။ တစ်ခုပဲ [ပြောင်းလဲတာတခုကတော့] သူတို့ ကျွန်တော်တို့ကို လာပြီး မတိုက်ခိုက်တော့တာ တစ်ခုပဲ။ ကျွန်တော်တို့ ပိုင်တဲ့နေရာတွေကို ပြန်သွားရပြီး နေရမယ်လို့ မျှော်လင့်ခဲ့တာ။ အဲဒါ [အခုထိ] ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အဓိကရည်ရွယ်ချက်ပဲ။" Source #12 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹² Source #51 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hapun Incident Report: Tatmadaw's mortar shelling and military activities in Lu Thaw Township, December 2013," တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Thaton Situation Update: Bilin Township, August to October 2014," နှင့် Source #13 တွင်ကြည့်ပါ။

"ကျွန်မအတွက်ဆိုရင်တော့ အဲဒါကို ယာယီ [အပစ်ရပ်ရေး] လို့ပဲမြင်တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အဲဒီမှာအခုအထိ တိုက်ပွဲအသေးစားတွေ ဆက်ဖြစ်နေတုန်းပဲ။ အဲဒီဟာတွေက အခြားနေရာတွေမှာ ဖြစ်နေတာဆိုပေမဲ့ တပ်မဟာ (၆) [ဒူးပလာယာခရိုင်] နဲ့ အခြားတပ်မဟာတွေမှာလည်းဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်မထင်တာကတော့ ဒါ ယာယီအပစ်ရပ်တာပဲ။"

နော်ဟာဒေ--- (မ၊ ၄၆ နှစ်)၊ ဝင်းရေးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹¹⁹⁵

ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် သံသယဖြစ်စေသည့်တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်ကိုလည်း ရွာသားများမှ မျက်မြင်တွေ့နေရသည်။ တိတိကျကျဆိုရလျှင် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဒေသများဖြစ်သော ရှမ်းနှင့်ကချင် ဒေသများတွင် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနေသည်ကို ရွာသားများက မြင်တွေ့နေရသည့်အပြင်¹¹⁹⁶ တပ်မတော်နှင့် KNLA တို့၏ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသည့် နယ်မြေအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခြင်း¹¹⁹⁷၊ KNLA နယ်မြေထဲသို့ တပ်မတော်မှ ခရီးသွားလျှင် ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုကင်းမဲ့ခြင်း¹¹⁹⁸၊ အစရှိသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီမှုအပေါ် ချိုးဖောက်မည့် အလားအလာများကိုလည်း တွေ့လာရပါသည်။ ဤသို့သော စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်၏ မှန်ကန်ခိုင်မာမှုအပေါ် ရွာသားများ၏သဘောထားအမြင်များကို တိုက်ရိုက်အကျိုး သက်ရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

"ကျွန်တော့်ရဲ့အမြင်ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဖော်ပြပါမယ်။ သူတို့က [အပစ်ရပ်စဲရေးရှိနေပြီ] အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို လက်မှတ်ထိုးထားတယ်ဆိုပေမဲ့ ကျွန်တော်အဲဒါကို အယုံအကြည်မရှိဘူး။ ဥပမာကြည့်လေ၊ တိုက်ပွဲတွေ ကချင်မှာဖြစ်ကြတယ်။¹¹⁹⁹ သူတို့လည်း အဲဒါကို [အပစ်ရပ်စဲရေးကို] လက်မှတ်ထိုးပြီးသားပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ [ခုထိ] ကချင်နဲ့ တိုက်နေသေးတယ်။ ဒုတိယအနေနဲ့ သူတို့ ကချင်ဗိုလ်သင်တန်းကျောင်းဝင်းထဲကို လက်နက်ကြီးနဲ့ [အမြောက်] ပစ်တယ်လေ။¹²⁰⁰ [ထိုတိုက်ခိုက်မှုတွင်] လူ ၂၀ ကျော်သေသွားတယ်လေ။ ကျွန်တော်သေတဲ့အထိ

¹¹⁹⁵ နော်ဟာဒေ--- မှ ရည်ညွှန်းလိုသော တပ်မဟာ ၆ (ဒူးပလာယာခရိုင်) တွင် ဖြစ်ပွားသောနောက်ဆုံးတိုက်ပွဲမှာ နယ်ခြားစောင့်တပ် BGF နှင့် DKBA ခွဲထွက်အဖွဲ့ နားမကြား တို့ ဒူးပလာယာခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ဒေ--- ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လက ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုက်ပွဲကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ တိုက်ပွဲကြောင့် ဆိုးဝါးစွာထိခိုက်သွားရသော မိသားစုအကြောင်း ရွာသားတစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းကို သိလိုပါက ဤနေရာတွင် ဆက်ကြည့်ပါ။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Interview: Naw G---, September 2016," နှင့် Source #167 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹⁶ "ကျွန်တော်တို့က အဲဒီဟာကို [၂၀၁၅ ခုနှစ် အပစ်ရပ်စဲရေး] တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေအားလုံး ပါဝင်လက်မှတ် ရေးထိုးထားတာမဟုတ်တော့ တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလို့ အသိအမှတ်မပြုနိုင်ဘူး။ KNU အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးတော့ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းမှာရှိတဲ့ ပြည်သူတွေ ငြိမ်းချမ်းစွာနေလို့ရတယ်။ ဘာပြဿနာမှ မရှိဘူး။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် [တပ်မတော်က] ရှမ်းနဲ့ကချင်ဒေသတွေဆီမှာ ထိုးစစ်ဆင်နေတယ်လေ။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောရရင် သူတို့က တိုင်းရင်းသား တွေကို ပိုင်းခြားဖို့ ကြိုးစားနေတာပဲ။" Source #108 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹⁷ Source #82 တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹⁸ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Shwegyin Township, March to June 2014," နှင့် Source#148 တွင်ကြည့်ပါ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် အရဆိုလျှင် "တစ်စုံတစ်ဦးထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများတွင် အခြားလက်နက်ကိုင်တပ်များ လှုပ်ရှားလုပ်ပါက ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ယူပြီးမှ သွားလာရမည်။" အခန်း ၈ (ခ) "THE NATIONWIDE CEASEFIRE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR AND THE ETHNIC ARMED ORGANIZATIONS," ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းမှုဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်း ကော်မတီနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက် ခိုက်မှုရပ်စဲရေး ညှိနှိုင်းအဖြေရှာရေး ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ တွင်ကြည့်ပါ။

¹¹⁹⁹ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ပြန်လည်ဖြစ်ပွားသောတိုက်ပွဲများအကြောင်း ထပ်မံအသေးစိတ်သိလိုလျှင် ဤနေရာတွင်ဆက်ကြည့်ပါ။ Al Jazeera ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hundreds flee new fighting in Myanmar's north," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰⁰ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့က ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူသိထင်ရှား အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤအဖြစ်အပျက်တွင် ခါရာဘမ် ဒေသရှိ တပ်မတော်အခြေစိုက်စခန်းမှ လိုင်ဇာအနီးရှိ ဂျောင်ရွန်းစခန်းသို့ အမြောက်များဖြင့် ပစ်ခတ်မှုကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်ရန်အတွက် လေ့ကျင့်နေသော ဗိုလ်လောင်း ၂၂ ဦးကျဆုံးပြီး နောက်ထပ် ၁၅ ဦး ဒဏ်ရာရခဲ့သော ကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်တွင် တအာဝ်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA)၊ ရခိုင်တပ်မတော် (AA)၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်း သားများဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF)၊ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) နှင့် ကချင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့အစည်း (KIO) တို့မှ ဗိုလ်လောင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ The Irrawaddy ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "22 Dead as Burma Army Fires on Kachin Military Academy, Rebels Say," နှင့် Kachin News ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Laiza shelling fatalities were from KIO allies, ABSDF, AA, CNF, TNLA," တွင်ကြည့်ပါ။

တောင် တပ်မတော်ကို မယုံဘူး။ ကျွန်တော်ထင်တာက သူတို့က မယုံထိုက်တဲ့လူတွေ။ လူကောင်းတွေ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒါ ကျွန်တော်ရဲ့ အဓိကယုံကြည်တဲ့အချက်ပဲ။”

စောအ--- (ကျား၊ ၄၂ နှစ်)၊ ဘ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဟပွန်ခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²⁰¹

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်၏ ရိုးသားပြောမတ်မှန်ကန်မှုနှင့် ပါတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ

“လူတွေက ကျွန်တော်တို့ကိုတွေ့တိုင်း “အခြေအနေတွေပိုကောင်းလာဖို့ ဘယ်လောက်ကြာအုံးမလဲ။” ဆိုပြီး သူတို့မေးကြတယ်။ နေရာတော်တော်များများမှာ “အခြေအနေတွေပိုကောင်းလာဖို့ ဘယ်လောက်ကြာ အုံးမလဲ” ဆိုတဲ့မေးခွန်းကို ကျွန်တော်ကြားရတယ်။ သူတို့ ယဉ်ကျေးရိုးသားတဲ့ အစိုးရတစ်ရပ်ကို မျှော်လင့်နေပြီး ဖိနှိပ်မှုက လွှတ်မြောက်ချင်နေလို့ပြောနေမှန်း ကျွန်တော်သိတယ်။”

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ မဝတီမြောက်ဘက်၊ ဒူးပလာယာ/ဖားအံခရိုင် (၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹²⁰²

ရွာသားအများစု၏ ထွက်ဆိုချက်များကိုကြည့်လျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တလျှောက်တွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် နေသည့် မလုံခြုံမှုနှင့် စိမ်ခေါ်ချက်များကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါစိမ်ခေါ်ချက်များကို မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ တပ်မတော်တို့နှင့် သက်ဆိုင်လာလျှင် အမြဲလိုလို ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့နေသည်ကိုပါ တွေ့ရပါသည်။ ရွာသားများသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်လုံးကျွတ် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊¹²⁰³ ၂၀၁၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲ၊¹²⁰⁴ နှင့် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲ¹²⁰⁵ အစရှိသော ယခုဖော်ပြပါ နိုင်ငံရေးအဖြစ်အပျက်များစွာအပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိသည့် ခံစားချက်များဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၅ နှစ်တာ သုံးသပ်မှုတွင် ရွာသားများက ပြောပြခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဟပွန်ခရိုင်ရှိ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ ဆယ်စုနှစ် များစွာ စစ်အာဏာရှင်စနစ်၏ ဖိနှိပ်မှုကို ခံစားခဲ့ရသော ရွာသားများအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရေးကို မယုံကြည်နိုင်တော့သောကြောင့် ၎င်းတို့အနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏

¹²⁰¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Hpapun Interview: Saw A---, January 2015,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “ABUSES IN TEE SAH RA AREA,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰³ ဥပမာအားဖြင့်ကြည့်ပါ။ “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်အတွက်ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲမကျင်းပမီ ရွာသားများ၏အတွေ့အကြုံအပေါ် ရေးသားခဲ့သော ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အတွေ့အကြုံမှတ်တမ်း၌ အထူးသဖြင့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ ရွာသားများကို လွတ်လပ်စွာမဲပေးခွင့်ပြုမည် မဟုတ်ဟု ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ ကို ရွာသားများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ အခြားအချို့ကမူ န.အ.ဖ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ဆက်လက်အုပ်ချုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဤဆန္ဒခံယူပွဲကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အတင်းအကြပ်ဖိအားပေး၍ ပြုလုပ်သော မဲပေးရန်မှတ်ပုံတင်ခြင်းအခြေအနေ၊ မပူးပေါင်းမဆောင်ရွက်သူကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အဆိုပြုထားသောဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ န.အ.ဖ အရာရှိများက သတင်းအချက်အလက် အနည်းငယ်မျှသာ သို့မဟုတ် လုံးဝမပေးခြင်း အစရှိသည်တို့ကိုကြည့်ပါက တိုင်းပြည်တွင် အပြုသဘောဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖြစ်လာစေနိုင်သည့် ဆန္ဒခံယူပွဲအပေါ် ရွာသားများက သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိနေပါသည်။ ‘သူတို့ (န.အ.ဖ) က ပြည်သူအများစု၏ အမြင်ကိုလက်မခံပဲ သူတို့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကိုပဲ ရရှိအောင်ကြိုးစားခဲ့တယ်။’” ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Just another case of coercion and forced labour? Karen villagers’ statements on the 2008 referendum,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰⁴ ၂၀၁၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်ကို ကျယ်ပြန့်စွာ ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည်။ အချိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) က ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေသစ်သည် NLD နှင့် ပတ်သက်သည့် မြောက်မြားစွာသော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်းများကို မဲပေးခွင့်နှင့် ပါတီကိုယ်စားပြုနိုင်ခွင့်များကို ငြင်းပယ်ပြီး အကျဉ်းသားများကို မဲပေးခွင့် သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခွင့်မှ ဖယ်ရှားသည်ဟုသော အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲကို သပိတ်မှောက် ခဲ့ကြသည်။ Burma Fund UN Office ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော “Burma’s 2010 Elections: a comprehensive report,” တွင်ကြည့်ပါ။ ရွေးကောက်ပွဲကာလ အတွင်းတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် အကျယ်ချုပ် ကျခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ လူထုအသိုက်အဝန်းအမြင်အရ ရွာသားများကပြောပြသော ကြံ့ဖွဲအမတ်တစ်ဦး၏ အတင်းအကြပ်ကောက်ခံသော အခွန်များသည် ၎င်း၏ရွေးကောက်ပွဲ အောင်နိုင်ရေးအတွက်သာဖြစ်ပြီး ကြံ့ဖွဲအနေဖြင့် ကျောင်းတစ်ကျောင်းတည်ဆောက်ပေးမည် ဆိုသော ရွေးကောက်ပွဲကတိများသည်လည်း မည်သည့်အခါမျှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော “Militarization, Development and Displacement: Conditions for villagers in southern Tenasserim Division,” တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰⁵ Source #91 နှင့် Source #101 တွင်ကြည့်ပါ။

လွှတ်တော်စနစ်ပုံစံအတွင်းသို့ ချဉ်းကပ် လုပ်ဆောင်ပြီး နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးပြဿနာများကို အခြေရှာရန် ဆန္ဒမရှိဖြစ်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။¹²⁰⁶ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်းနှင့် လက်ရှိအခြေအနေတွင်ပါ ခံစားရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည်လည်း တရားမျှတမှုမရရှိပဲ၊ မဖြေရှင်းသေးပဲရှိနေခြင်းက ပြည်သူများအနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ စိတ်ရင်းအမှန်ကို ယုံကြည်နိုင်မှု အမြစ်တွယ်နိုင်ရန်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် လိုအပ်သည့် အဓိကအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည်။

"ကျွန်တော်တို့အခုထိ ပြဿနာတွေမြင်နေရတုန်းပဲ။ ကျွန်တော်တို့ရွာသားတချို့ရဲ့ အခြေအနေကို ပြန်ကြည့်ရင် သူတို့တွေက စစ်သားတွေကိုကြောက်ရတော့ [လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အားလုံး] သူတို့အခုထက်ထိ [သူတို့ရဲ့ရွာနဲ့ ဝေးတဲ့လယ်တွေထဲက သူတို့လယ်တဲတွေကို] သွားမအိပ်နိုင်သေးဘူး။ ဒါ့အပြင် အခြေအနေတွေက ပိုဆိုးလာမယ်လို့ ရွာသားတချို့က ပူပန်နေကြသေးတယ်။ အဲဒီလိုပဲ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ကြည့်ရင်လဲ အခုအထိ သူတို့စုံစမ်းဖော်ထုတ်တာတွေမလုပ်ကြသေးဘူး။ (အဲဒီလိုပဲ) လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေက ဆက်ရှိနေတုန်းပဲ။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဒေသတွင်း နောက်ဆုံးရအခြေအနေတင်ပြချက်၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹²⁰⁷

အတိတ်ကာလတွင်ရှိခဲ့သော အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးများအပေါ်တွင် ရွာသားများ၏ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံ သည် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ် ၎င်းတို့၏ အမြင်ကို လွှမ်းမိုးနေပါသည်။ ရွာသားများအတွက်လုံခြုံမှု မရှိ ဟု ခံစားလာရသည့်အပြင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ခုခံဆန့်ကျင်မှုမရှိပဲ ၎င်းတို့၏စစ်ရေးနှင့် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုကို အားကောင်းချဲ့ထွင်ရန် ရည်ရွယ်သည့် နည်းလမ်းများအဖြစ်သာ ရွာသားများကရှုမြင်ကြသည်။

"ဟန--- ရွာမှ ရွာသားတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ နော်ဟဝ--- အဖေက ကျွန်တော့်ကိုပြောတယ်။ 'အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးပြီး တဲ့နောက် အခြေအနေက သိပ်ပြောင်းလဲမှု [တိုးတက်မှု] မရှိဘူး။ အဲဒီအစား မြန်မာအစိုးရ [တပ်မတော်] အတွက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေရဲ့ နောက်ယှက်မှုမရှိပဲ သူတို့ရဲ့ စစ်ပစ္စည်းတွေ၊ ရိက္ခာတွေကို လွတ်လွတ်လပ်လပ်သယ်ဖို့ ပိုအခွင့်အရေးရသွားသလိုပဲ"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားသော ဒေသတွင်းနောက်ဆုံးရအခြေအနေ တင်ပြချက်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹²⁰⁸

အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို တပ်မတော်အနေဖြင့် ၎င်းတို့အင်အားချဲ့ထွင်ရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသတွင်းသို့ နယ်မြေ ချဲ့ထွင်ရန်မျှသာဖြစ်သည်ဟူသော အမြင်သည် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များအစောပိုင်းကာလကတည်းက မပြောင်း လဲခဲ့ပါ။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ ရရှိခဲ့သော အချိန်တိုအပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ကို နောက်တစ်ကြိမ်တိုက်ခိုက်မှုများ မတိုးမြှင့်ခင် ၎င်း၏တပ်များ အားကောင်းရေးအတွက်သာ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

¹²⁰⁶ "[အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးက ဘာနဲ့တူနေလဲဆိုတော့] မြန်မာအစိုးရက ဘာနဲ့တူနေလဲဆိုတော့ လက်တွေ့တွဲတစ်ပွဲ ထိုးတဲ့အချိန်မှာ ပုဆိုးပြေတဲ့အခါကျတော့ 'ခဏ၊ ခဏနေအုံး၊ ငါခဏနားရအုံးမယ်' [လုံချည်ဝတ်လိုက်အုန်းမယ်] လို့ ပြောကြသလိုပဲ။ သူတို့က ခဏနားချင်တာ၊ ပြီးတော့ ပုဆိုးဝတ်ပြီး ပြန်ထိုးတာပဲ။ သူတို့လဲ အရှုံးမပေးနေတာမို့လို့ ကျွန်တော်တို့လည်း အရှုံးပေးလို့မရဘူး။ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးနဲ့ပတ် သက်လို့ပြောရင် မြန်မာအစိုးရအနေနဲ့ စစ်မှန်တဲ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို လုပ်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်မယုံဘူး။" Source #168 နှင့် Source #140 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰⁷ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Shwegyin Township, March to June 2014," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²⁰⁸ ၁၉၉၀ ခုနှစ်လွန်များတွင် KNU နှင့် မြန်မာ (ဗမာ) အစိုးရအကြား၊ အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် မြန်မာ (ဗမာ) အစိုးရအကြားဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော စစ်ရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များနှင့် အကျဉ်းချုပ်အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးများကို တပ်မတော်မှ အသုံးပြု၍ ဗာပွန်ခရိုင်၊ မာနယ်ပလောဒေသရှိ KNLA ဌာနချုပ်ကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် တိုက်ခိုက်ရန်ပြင်ဆင်ခြင်းအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ စစ်အင်အားကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ Source #59 တွင်ကြည့်ပါ။

"အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးအောက်တွင်ရှိထားသော လွတ်လပ်စွာသွားလာနိုင်မှု မြင့်မားလာခြင်းကို အသုံးပြုပြီး စစ်တပ် [တပ်မတော်] သည် တောင်ထူထပ်သောဒေသ၊ ဝေးလံသောအရပ်များရှိ အရပ်သားများအပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ထိန်းချုပ်နိုင်မှုကို အားကောင်းစေရန်ရည်ရွယ်ပြီး စစ်ကြောင်းများကို စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားထားသော အစီရင်ခံစာ၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။)¹²⁰⁹

KNLA အနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် BGF တို့၏ရန်မှ ကရင်အရပ်သားများကို ကာကွယ်ရန် (လက်နက်အင်အားဖြင့်) မလုပ်ဆောင်နိုင်တော့သည့် အကြောင်းရင်းမှာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး အခြေအနေအားဖြင့် KNLA ကို အားနည်းအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး တပ်မတော်သည် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို အကြောင်းပြု၍ အင်အားတိုးချဲ့ကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းများသည် အလွန်ပင်ဆိုးရွားပါသည်ဟူ၍ ဒူးပလာယာခရိုင်မှ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက ၎င်း၏အမြင်ကို တင်ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။¹²¹⁰ ရွာသားများအား တပ်မတော်နှင့် BGF တို့ရန်မှ ကာကွယ်ပေးရန် ဤဘာသာရေးခေါင်းဆောင်မှ KNLA အားတောင်းဆိုခြင်းသည် ရွာသားတို့၏ဘဝ လုံခြုံမှုမရှိသေးသည့်အခြေအနေကိုဖော်ပြပြီး ဤငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင်လည်း မကိုင်တွယ်နိုင်သေးသော အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် စတင်ကတည်းက ရပ်ရွာလူထုအသိုက်အဝန်းမှ ပိုမိုတင်ပြလာသော လေးနက်သည့် နောက်ထပ်သီးသန့်စိုးရိမ်မှုတစ်ခုမှာ မြေသိမ်းခြင်း အပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ အရှိန်အဟုန်မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့အပေါ်တွင် အပျက်သဘောဆောင်စွာ သက်ရောက် နေခြင်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါစီမံကိန်းများသည်လည်း များသောအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့်သာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြပြီး ရွာသားများကိုလည်း တိုင်ပင်ခြင်း၊ သဘောထားရယူခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုချက်ရယူခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့မရှိသဖြင့် ရွာသားများခံစားရသော ခွဲခြားခံရမှုနှင့် မယုံကြည်မှု ကိုပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၏ မလုံခြုံခြင်းကိုလည်း ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။¹²¹¹

အထက်ပါဖော်ပြခဲ့သော အဖြစ်အပျက်များမှ အကြံပြုထားသည်မှာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကာလအတွင်း တပ်မတော်နှင့်မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ စစ်ရေးအရ ထိန်းချုပ်မှုဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မြေနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ ထိန်းချုပ်မှုများ တစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း တိုင်းရင်းသားဒေသများထဲသို့ နယ်မြေချွတ်ထွင်ခြင်းကြောင့် ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ တကိုယ်ရည်လုံခြုံမှုအတွက်သာမကဘဲ ရေရှည်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အပေါ်တွင်ပါ ခြိမ်းခြောက်လာသည်ဟူသော ခံစားချက်မျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားနည်းခြင်း

ရွာသားများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ် အပြည့်အဝယုံကြည်မှုမရှိသေးသည့်အချိန်တွင် ၎င်းတို့အတွက် လုံခြုံရေးအခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် တောင့်တကြသည့်အပြင် အချို့ရွာသားများက ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး သုံးသပ်ဝေဖန်နိုင်ဖို့ လုံလောက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်၏ လိုက်နာစောင့်ထိန်းရမည့် စည်းကမ်းများအရ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အား မည်သူက "အုပ်ချုပ်နေသည်"¹²¹² ကို သေချာစွာ မသိသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏

¹²⁰⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၀၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Peace, or Control? The SPDC's use of the Karen ceasefire to expand its control and repression of villagers in Toungoo District, Northern Karen State," နှင့် IDMC (ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းမှုစောင့်ကြည့်ရေးစင်တာ) ၏ ၂၀၀၆ ခုနှစ် မေလတွင် ထုတ်ဝေသော "Worst army attacks in years displace Thousands," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁰ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Dooطلا Situation Update: Win Yay Township, June to July 2015" တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹¹ Source #163 နှင့် အခန်း (၆) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹² ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Situation Update: Bu Tho and Dwe Lo townships, April 2014 to February 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

ဒေသတွင် အုပ်ချုပ်မှုနယ်နိမိတ်များ သတ်မှတ်ရာတွင် ၎င်းတို့အား ရှုပ်ထွေး စေပါသည်။¹²¹³ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုဖြစ်စဉ်တွင် ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဒေသခံ လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် မည်သို့သော ကိုယ်စားပြုမှုများပါဝင်နေသည်ကို မသိကြပါ။

"[ပဏာမ] အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးစဖြစ်ကတည်းက ကျွန်တော်တို့ [KNU] ခေါင်းဆောင်တွေအမြဲတမ်း [မြန်မာ/ ဗမာအစိုးရနှင့်တွေ့ရန်] သွားနေကြတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ဘာသွားလုပ်လဲ ကျွန်တော်တို့မသိဘူး။ သူတို့အစီအစဉ်တွေ အကောင်အထည်ပေါ်သလား မပေါ်ဘူးလား၊ ကျွန်တော်တို့မသိဘူး။ သူတို့ [KNU] မကြာခဏသွားတယ်၊ ပြီးတော့ပြန်လာတယ်။ ကြည့်ရတာ [အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးကို] အကောင်အထည် ဖော်နိုင်သေးတာ မတွေ့ရသေးဘူး။"

ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရေးသားပေးပို့သော ဓါတ်ပုံမှတ်တမ်း၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လက်ခံရရှိခဲ့သည်။)¹²¹⁴

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားပြုမှုမှာ နည်းပါးနေကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏အသံများ ထုတ်ဖော်သောအခါတွင်လည်း အလေးထားမှုမရှိကြောင်း အမျိုးသမီးများမှ ထပ်မံဖြည့်စွက်ပါသည်။

"အင်းပေါ့ [ကျွန်မအခွင့်အလမ်းတွေလိုချင်တာပေါ့]။ ဥပမာ သူတို့က [KNU ခေါင်းဆောင်များ] ငြိမ်းချမ်းရေး အကြောင်းမေးတော့ [ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ ညှိနှိုင်းအဖြေရှာဖို့] အဲဒီမှာ အမျိုးသမီးတွေလည်း [သူတို့ရဲ့အကြံပြု ချက်များပေးဖို့] ပါပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်မထင်တာ သူတို့ကတင်ပြနေတာတောင် ဘယ်သူမှ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် အလေးမထားပါဘူး။ သူတို့သာ အမျိုးသမီးစိုးရိမ်ချက်တွေကို အလေးထားမယ်ဆိုရင် တန်းတူရေးဆိုတာ ရှိလာလိမ့်မယ်။ [အခုကျွန်မတို့ တန်းတူညီမျှမှုမရှိဘူး။]"

နော်ဟဇ--- (မ)၊ ဟရ--- ကျေးရွာ၊ ကြအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²¹⁵

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ အမျိုးသမီးအသံများ ဖယ်ရှားခံထားရခြင်းနှင့် ထိုဖြစ်စဉ်ကိုယ်၌က ထင်သာမြင်သာဖြစ်မှု ကြီးမားစွာကင်းမဲ့နေခြင်းက ရွာသားများကို ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသောပါဝင်မှုကို အကန့်အသတ် ဖြစ်စေပြီး ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ ဝေးကွာစေကာ ဤဖြစ်စဉ်အပေါ်တွင် ၎င်းတို့မယုံကြည်ခြင်းများကို နောက်ထပ်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ပို၍အရေးကြီးသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်သဘောထားနှင့် အတွေ့အကြုံများကို အသိအမှတ်မပြုခြင်း သို့မဟုတ် မထည့်သွင်းခြင်း တစ်ခုတည်းသာလျှင် မဟုတ်ပါ။ မတူကွဲပြားနေသော နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် ကိုယ်စားပြုဆောင် ရွက်မပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ သူ့အလိုလိုပင် အားနည်းနေပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ KNU နှင့်မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့သည် ထင်သာမြင်သာရှိမှုအတွက် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ထိုဖြစ်စဉ်တွင်ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများအကြောင်းကို ရွာသားများနှင့် ဆွေးနွေးသော အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ အမျိုးမျိုးအား လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်ကို ဖော်ပြသောအစီရင်ခံစာများလည်း လက်ခံရရှိ ပါသည်။ ထိုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် KNU နှင့် တပ်မတော်မှ ဗိုလ်ချုပ်များပါဝင်သည့် လွတ်လပ်သော ဆွေးနွေးပွဲများ၊¹²¹⁶ KNU နှင့် ရွာသားများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အကြောင်း ဆွေးနွေးသည့် ရပ်ရွာအစည်းအဝေးများ၊¹²¹⁷

¹²¹³ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Mergui-Tavoy Situation Update: K'Ser Doh Township, January to March 2015," နှင့် "Code of Conduct," "The Nationwide Ceasefire Agreement Between The Government Of The Republic Of The Union Of Myanmar And The Ethnic Armed Organizations," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁴ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpapun Interview: Saw A---, January 2015," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁵ Source #107 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁶ Source #60 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁷ Source #93 နှင့် ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Nyaunglebin Situation Update: Moo, Ler Doh and Hsaw Htee townships, January to June 2012," တွင်ကြည့်ပါ။

ဒေသအတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အသီးသီး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ယူလိုက်နာမှု များကို ဆွေးနွေးသော အစည်းအဝေးများ¹²¹⁸ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများ၏ ထွက်ဆိုချက်များနှင့် KNU နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကိုကြည့်လျှင် ရပ်ရွာအတွင်း၌ အသိအမြင်ဖွင့် ဆွေးနွေးပွဲများ ပိုမို လုပ်ဆောင် ပေးရန်လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်ပြသနေပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များကို ရွာသားများရရှိနေစေရန် အရေးကြီးပြီး ၎င်းတို့အား ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ မည်သို့ သက်ရောက်ကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များ သိရှိစေရန်၊ ၎င်းတို့မှ ရွေးချယ်လာလျှင်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေး စကားပိုင်းများတွင် ပါဝင်နိုင်ရမည့်လမ်းကြောင်းများ၊ အစရှိသည်တို့ကို သေချာနေစေရန် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို ဗဟိုပြုလျက် ဒေသခံခေါင်းဆောင်များနှင့် ရွာသားများအကြား ဆက်သွယ်မှုကို တုံ့မြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အောက်တွက် အပြုသဘောဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ

"ကျွန်တော်တို့ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် အကြောင်းကြားရတာ အရမ်းကို စိတ်လှုပ်ရှားတယ်။ ကျွန်တော်တို့ခေါင်းဆောင်တွေကို သေနတ်အစား ဘောပင်ကိုင်ပြီး ငြိမ်းချမ်းတဲ့နိုင်ငံရေးကို လုပ်စေချင်တာ။ နိုင်ငံရေးလုပ်ဖို့ သေနတ်ကိုအသုံးပြုတာဟာ ရွာသားတွေကို ပူပန်မှုတွေ ဖြစ်စေတယ်။"

စောအ--- နှင့် စောဘ--- (ကျား၊ ၄၁ နှစ် နှင့် ၃၄ နှစ်)၊ ဇ--- နှင့် ဖ--- ကျေးရွာများ၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊
ဖားအံခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင်
ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတစ်ခုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²¹⁹

ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးအပေါ် အလုံးစုံယုံကြည်ပေးရန်အတွက် မဝံ့မရဲရှိနေသော်ငြားလည်း ရွာသားများ အနေဖြင့် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် အကျိုးအမြတ်အချို့ ရရှိခဲ့သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ကရင်လူ့ အခွင့်အရေးအဖွဲ့မှ လတ်တလော ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများတွင် ရွာသားများအနေဖြင့် တိုက်ပွဲများ နည်းပါးလာခြင်း၊ ပိုမိုလွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်ခွင့်များရှိလာခြင်း၊ ကျောင်းအသစ်များ၊ ဆေးခန်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ ၎င်းတို့ဒေသတွင်းသို့ ပိုမိုရောက်ရှိလာခြင်းများ၊¹²²⁰ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ ခြိမ်းခြောက်ငွေတောင်းယူခြင်းနှင့် အဓမ္မအခွန်ကောက်ခံခြင်းများ လျော့နည်း သွားခြင်း၊¹²²¹ စသည်တို့အပေါ် ချီးကျူးကြပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပေါ် မျှော်လင့်ချက်ပိုမိုထားလာပြီး အလုပ်တွဲလုပ်ရန် ပိုမိုလိုလားလာကြောင်းကို တချို့ကလည်း ထောက်ပြကြပါသည်။¹²²² ဥပမာအားဖြင့်

"ကျွန်တော်တို့လို နိုင်ငံသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ ကျွန်တော်ထင်တာက အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးက ကျွန်တော်တို့ အတွက် အကျိုးအမြတ်ရှိလိမ့်မယ်ထင်တယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဘာအကျိုးမှမရှိရင် ကျွန်တော်တို့ခေါင်းဆောင် တွေ [KNU] က လုပ်မှမဟုတ်ဘူး [အပစ်ခတ်ရပ်စဲလက်မှတ်ထိုးခြင်း]။ အပစ်ခတ်ရပ်စဲပြီးတဲ့နောက် ကျွန်တော်တို့ [ရွာသားများ]

¹²¹⁸ Source #8 နှင့် News Deeply ၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "To Follow Suu Kyi's Lead, Myanmar Women Need Education and Opportunity," KHRG ဆောင်းပါး တွင်ကြည့်ပါ။

¹²¹⁹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသော "Hpa-an Interview: Saw Loo Beh and Saw Dee Ngeh, October 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²⁰ Source #148 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²¹ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ဝေသော "Doooplaya Situation Update: Kawkareik Township, June 2015 to August 2016," တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²² လွန်ခဲ့သော ၁၀ စုနှစ် ၂ ခုခန့်က ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ သတင်းမှတ်တမ်းပြုစုသူတစ်ဦးမှ ရွာသားများ၏ အစိုးရသစ်အပေါ် မျှော်လင့်ချက်ကို ဤသို့ ခြုံငုံစုပေါင်းပြောပြခဲ့သည်။ "န.ဝ.တ [တပ်မတော်/မြန်မာအစိုးရ] နှင့်တိုင်းရင်းသားအုပ်စုတွေအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများက တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုများရှိလာမယ်လို့ လုံးဝမမျှော်လင့်နိုင်ပါ။ ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုပဲ န.ဝ.တ က ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို နိုင်ငံတော်အာဏာလွှဲပေးကာမှ ဖြစ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အာဏာရရှိလာမှ မြန်မာပြည်ရဲ့အခြေအနေတွေ ပိုကောင်းလာမယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်ပါသည်။" ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ထုတ်ဝေသော "ATTACKS ON KAREN REFUGEE CAMPS," တွင်ကြည့်ပါ။

အိပ်နိုင်ပြီ၊ ပုပန်မူမရှိပဲ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနေနိုင်ပြီ။ ကျွန်တော်တို့လယ်တွေ၊ စိုက်ကွင်းတွေမှာ လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ကိုင်နိုင်ပြီ။”

စောဟဟ--- (ကျား၊ ၅၁ နှစ်)၊ ဟအ--- ကျေးရွာ၊ ဒွယ်လိုးမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²²³

တိုက်ပွဲများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ လျော့နည်းလာခြင်းကြောင့် ကရင်ပြည်သူများ ခံစားနေရသော ဒုက္ခများကိုလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်က လျော့ချပေးသည်ကို ယုံကြည်ကြောင်း ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်ရှိ အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦးဖြစ်သူ နော်ဟဂ--- မှ ထပ်မံဖြည့်စွက်ပါသည်။

“ကျွန်မက [မြန်မာ] နိုင်ငံသားတစ်ယောက်ဆိုတော့ ဒီ NCA က ကျွန်မအတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိတယ်။ မြန်မာအစိုးရ [တပ်မတော်] နဲ့ ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေကြား ဖြစ်နေတဲ့တိုက်ပွဲတွေ [အပေါ်စိမ့်ခေါ်မှုတွေ] နဲ့ပတ်သက်လို့ ကျွန်မလူတွေ [ကရင်] အတွက် စိုးရိမ်ရမှုတွေ လျော့သွားပါပြီ။ အဲဒီလို NCA ကို လက်မှတ် မထိုးခင်ကဆိုရင် မြန်မာအစိုးရ [တပ်မတော်] နဲ့ ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေအပါအဝင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေကြား တိုက်ပွဲတွေဖြစ်နေကြတာ။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်မက ကိုယ့်ကရင် လူမျိုးတွေ ပစ်သတ်ခံခဲ့ရတာအတွက် အမြဲစဉ်းစားစိုးရိမ်နေရတယ်။ အခုဆိုရင် သူတို့ [KNU] NCA ကိုလက်မှတ်ထိုးပြီး သွားကြပြီ၊ မြန်မာစစ်သားတွေနဲ့ အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေနဲ့ တိုက်ပွဲတွေများလာပေမဲ့ မြန်မာစစ်သားနဲ့ ကရင်စစ်သား တွေအကြားမှာတော့ တိုက်ပွဲလျော့သွားပါပြီ။ အဲဒါဆိုတော့ ကျွန်မကရင်လူမျိုး တွေအတွက် ကျွန်မရဲ့စိုးရိမ်မှုက လျော့သွားပြီ။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်မပျော်တယ်၊ ကျေနပ်တယ်။ သေတဲ့အထိ အဲဒီကျေနပ်မှုနဲ့ ပျော်ရွှင်မှုက ရှိနေမှာပဲ။ ကျွန်မလည်း မျှော်လင့်ပါတယ်။ အဲဒီဟာက [ပျော်ရွှင်မှု] အချိန်တိုတိုလေးပဲ ရှိမနေသင့်ဘူးလေ။ ဒီ NCA နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ပျော်ရွှင်မှုနဲ့ကျေနပ်အားရမှုဟာ နောက်မျိုးဆက်တွေ [NCA ပြီးနောက်ငြိမ်းချမ်းရေးကို] တွေ့မြင်ခံစားနိုင်တဲ့အထိ ဆက်ရှိသွားရမယ်။ ကျွန်မတို့မျိုးဆက်သစ်တွေက တိုက်ပွဲတွေကိုဘဲ မြင်နေမှာ [တွေ့ကြုံနေရမှာ] ကျွန်မမလိုပါဘူး။”

နော်ဟဂ--- (မ၊ ၂၄ နှစ်) ဟအ--- ကျေးရွာ၊ ကျောက်ကြီး မြို့နယ်၊ ညောင်လေးပင်ခရိုင်/
ပဲခူးတိုင်းဒေသအရှေ့ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²²⁴

အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ဒေသခံခေါင်းဆောင်များ (KNU) နှင့် နောက်လိုက်ရပ်ရွာလူထုများအား လေးစားအသိအမှတ်ပြုစွာ လက်တွဲဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း ကရင်ရွာသား များက အလားတူ တိုက်တွန်းအားပေးပါသည်။

“ကျွန်တော့်အနေနဲ့ NCA က ကောင်းတယ်လို့ထင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ခေါင်းဆောင်တွေ [KNU] ရဲ့ လမ်းကြောင်းကိုလိုက်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားတယ်။ KNUတင်မကဘူး [မြန်မာ] အစိုးရကလည်း ပိုကောင်းတဲ့နားလည်မှုအောင်တည်ဆောက်သင့်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အနာဂတ်ဆီသို့ ရှေ့ဆက်ရွှေ့နိုင်ဖို့ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ [မြန်မာအစိုးရ] ကို မိတ်ဆွေအဖြစ် နဲ့ ဆက်ဆံသင့်တယ်။”

စောဟအ--- (ကျား၊ ၆၅ နှစ်) ဟအ--- ရွာ၊ ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ်၊ ဒူးပလာယာခရိုင်/
ကရင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²²⁵

ငြိမ်းချမ်းရေးရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် လက်တွဲလုပ်ရန် လိုလားကြောင်း ရွာသားများက ပြောပြသည့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင်၊ ၎င်းတို့ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းသို့ ရောက်လာသင့်သည်ဟု ၎င်းတို့ယုံကြည်သော

¹²²³ Source #169 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²⁴ Source #165 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²⁵ Source #148 တွင်ကြည့်ပါ။

အခြားလိုအပ်ချက်များကိုလည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးတွင် တွဲထားသင့်သည်ဟု အချို့ရွာသားများက ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ကို ပြောဆိုကြပါသည်။ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ယုံကြည်မှုရှိသော ဆက်ဆံရေးဖြစ်ထွန်းရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် အရပ်သားများအား အထွေထွေဝန်ဆောင်မှုများ ပေးရာတွင် ဒေသခံလူထုအသိုက်အဝန်းများ အပါအဝင် KNU တို့နှင့် တိုင်ပင်ပြီး တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်ပေးရန် ဤထုတ်ဖော်ပြောကြားချက်များက အကြံပြုနေပါသည်။

"သူတို့ [မြန်မာအစိုးရနှင့်တပ်မတော်] ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သင့်တယ်။ အဆင့်မြင့်ပညာရေးနှင့် ဆေးရုံ တွေ တည်ဆောက်သင့်တယ်။"

စောဟလ--- (ကျား၊ ၄၅ နှစ်)၊ ဟမ--- ကျေးရွာ၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဖာပွန်ခရိုင်/ကရင်ပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ပိုင်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။)¹²²⁶

နိဂုံး

ရွာသားများအပေါ်တပ်မတော်၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခဲ့သည့် သမိုင်းကြောင်းအား လက်ရှိတိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တိုက်ပွဲများအား ပေါင်းစပ်လိုက် သောအခါ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအနေဖြင့် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အား အောင်မြင်မှုတစ်ရပ် သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ်ဖြစ်ထွန်းစေသော အခြေအနေတစ်ခုဟု ကြေညာရန်အတွက် အလွန်ပင်တွန့်ဆုတ် နေသေးသည်။ ထို့အပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိကကျသော အသံများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုများအား ကန့်သတ်ထား ခြင်းနှင့်သတင်းအချက်အလက်များကိုရွာသားများအားအကန့်အသတ်ဖြင့်သာဖလှယ်ခြင်းတို့ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ အနေနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော ပူးပေါင်းပါ ဝင်မှုများ ကင်းမဲ့စေပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ KNU နှင့် ကရင်အသိုက်အဝန်းများအကြား ပိုင်းခြားထားမှုကို ပိုမိုဖြစ်စေပါ သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နောက်ပိုင်းတွင် ပိုမိုတိုးပွားလာသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းများကြောင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများဖြင့်သည့် လယ်ယာ မြေများသို့ သွားရောက်ရန် ကြောက်ရွံ့နေခြင်းများသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးများကို ထိခိုက်စေသောကြောင့် ရွာသားများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသည် ၎င်းတို့အတွက် မည်သည့် ကောင်းကျိုးမှ သယ်ဆောင်လာခြင်း မရှိဟု တင်ပြခဲ့ကြသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် ယုံကြည်မှုသည် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာတိုးချဲ့လုပ်ဆောင်မှုများ အားလျော့ချပြီး တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် တိုက်ပွဲများအား ရပ်တန့်မှသာ ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တပ်မတော်အနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ် ရွာသားများ၏ယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ပေးသင့်ပြီး ယခင်က ကျူးလွန်ခဲ့သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြေရှင်းပေးသင့်သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဌာနေလူမှုအသိုက်အဝန်းတွင် လုံခြုံမှုပိုမို မြင့်မားမှသာလျှင် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပိုမိုယုံကြည်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လက်ရှိငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်သည် ထိလွယ်ရှလွယ်သော်ငြားလည်း ယခင်တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့သော ကာလများထက်စာလျှင် သာလွန်၍ ကောင်းမွန်ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအတွက် ဆိုးရွားသော အန္တရာယ်နှင့်စိုးရိမ်မှုများ ဆက်လက် တည်ရှိနေသေးသည်။

¹²²⁶ Source #168 တွင်ကြည့်ပါ။

အခန်း (၉): ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်ရှုထောင့် ဆိုင်ရာမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများ။

အထက်ပါဓာတ်ပုံကိုတောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ သုံးမိုင်ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူး ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး KNU မှ ခေါ်ယူသော အစည်းအဝေးပြီးသွားသောအခါ KNU နှင့်ရွာသားများ အတူတကွ မှတ်တမ်းဓာတ်ပုံရိုက်ခြင်းကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် KNU မှ ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်နေသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့်ပတ်သက်၍ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေကို ရှင်းပြပြီး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စွာ ဆက်လက်ဖြစ်ထွန်းနိုင်ရေးအတွက် ရွာသားများ၏ အကြံဉာဏ်များကို တောင်းခံခဲ့ပါသည်။ ထိုအရာသည် အရပ်သားများကို အသိပေးရန် အလွန်အရေးကြီး သောကိစ္စဖြစ်ပါသည်။

[ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹²²⁷

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၇ ရက်က တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်၊ ရှင်ယောဟန် ဘုရားကျောင်းတွင် ရိုက်ကူးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် NCA လက်မှတ်ထိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပြုလုပ်သော ငြိမ်းချမ်းရေးဖိရမ် ပွဲသို့တက်ရောက်လာသော တောင်ငူခရိုင်၊ သံတောင်ကြီးမြို့နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၂၅ ဦးကို ဖော်ပြပါသည်။ ထိုအစည်းအဝေးကို ဆာမူထော်အဖွဲ့မှ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ စောကလိထူးကြီးက ဦးဆောင်ပါသည်။ အရပ်သားများအားကာကွယ်ပေးရာတွင်စစ်တပ်နှစ်ခုစလုံး လိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများနှင့် တာဝန်များကို ရွာသားများအား ပိုမိုသိရှိစေလိုသည့်အတွက် ဤအစည်းအဝေး ကိုကျင်းပရခြင်းဖြစ်သည်။ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် ရွာသားများ ရသင့်ရထိုက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ပိုမိုသိရှိ လာကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹²²⁸

ဤဓာတ်ပုံကို ဖားအံခရိုင်၊ လှိုင်းဘွဲ့မြို့နယ်၊ ဒ--- ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ရွှေ့ပြောင်းရွာသားများ နေထိုင်ကြသော ဒ--- ရွာတွင် ယာယီ ရွာသူကြီးများအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသော အခြားရွာများမှ ရွှေ့ပြောင်းခံရွာသားနှစ်ဦးအား ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ "ကျွန်တော်တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူ စာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးတဲ့ အကြောင်းကြားရတာ အရမ်းပဲ စိတ်လှုပ်ရှားတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ခေါင်းဆောင်တွေကို သေနတ်အစား ဘောပင်ကိုင်ပြီး ငြိမ်းချမ်းတဲ့ နိုင်ငံရေးကို လုပ်စေချင်တာ။ နိုင်ငံရေးလုပ်ဖို့ သေနတ်ကို အသုံးပြုတာဟာ ရွာသားတွေကို ပူပန်မှုတွေဖြစ်စေတယ်။" ဟု ၎င်းတို့ကပြောပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG]¹²²⁹

¹²²⁷ Source #60 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²⁸ Source #93 တွင်ကြည့်ပါ။

¹²²⁹ Source #146 တွင်ကြည့်ပါ။

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ကျောက်ကြီးမြို့၊ သိန်းတန်ခုံ၊ အောင်ဗလကွင်းတွင် ရိုက်ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် မုန်းမြို့နယ်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ရွှေကျင်မြို့ နယ်တို့မှ တိုင်းရင်းသား ပေါင်းစုံဖြစ်သော ရွာသား ၄၀၀၀ ကျော် တက်ရောက်သော အခမ်းအနားတစ်ခုကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို ဂုဏ်ပြုရန်နှင့် ကြိုဆိုရန်အတွက် စုရုံးနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်အပေါ် လက်မှတ်ထိုးသူများကို အပြုသဘောဆောင်သော ထောက်ခံမှုကို ပြသရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် ဤဂုဏ်ပြုမှု အတွက် ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံခဲ့ပြီး အစိုးရကလည်း ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပါသည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ဖိအားပေးခံခြင်းမရှိပဲ စုရုံးရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး တိုင်းပြည် အတွက် စစ်မှန်သောငြိမ်းချမ်းရေးကို ၎င်းတို့ လိုလားကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- ရွာသား] ¹²³⁰

အထက်ပါဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ ဘူးသိုမြို့နယ်၊ ဟထ--- ရွာနှင့် ဟထ--- ရွာအကြားတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလက ရိုက်ကူးထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် တပ်မတော် ခြေမြန် တပ်ရင်း (၄၃၄) ၏ စခန်းကိုဖော်ပြထားပါသည်။ ယခင်က ဤစခန်း၏ခြံစည်းရိုးကို ဝါးနှင့်သံဆူးကြိုးစွေဖြင့်သာ ကာရံထားပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစ၍ စခန်းကိုအားကောင်းအောင်လုပ်ကာ ချဲ့ထွင်လာပြီး ခြံစည်းရိုးကိုလည်း ကွန်ကရစ်ဖြင့် အသစ်ဆောက် လုပ်ထားပါသည်။ ဤသို့ စစ်အင်အားတိုးချဲ့တည်ဆောက်ခြင်း များက ရွာသားများကို ပိုမိုကြောက်ရွံ့စေပြီး တပ်မတော်အနေဖြင့် နောက်ထပ်ပဋိပက္ခများကို မျှော်လင့်ပြင် ဆင်နေသည်ဟု ရွာသားများက အမြင်ရှိပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ¹²³¹

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် ဟထ--- ကျေးရွာအနီးရှိ တပ်မတော်စစ်စခန်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံတွင် စစ်တပ်စခန်းနှင့်တပ်နယ်မြေကို ဝင်သော ဟထ--- ကျေးရွာအနီးရှိ တောင်ပတ်လမ်းပေါ်တွင် ရိုက်ကူးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ စခန်းရှေ့အဝင်ဂိတ်တစ်ခုရှိပြီး မြန်မာစာသားဖြင့် ရေးသားထားသော ဆိုင်းဘုတ်တစ်ခုရှိကာ “စခန်းသစ်၊ မဆုတ်တမ်းခံစစ်စခန်း” ဟုရေးထားပါသည်။ ရွာသားများအနေ ဖြင့် ဤဆိုင်းဘုတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ကောင်းသည်ဆိုးသည်ကို မတင်ပြ (သို့မဟုတ်) မဖော်ပြနိုင်ကြပါ။ စခန်းသည် ရွာနှင့်နီးပြီး ရွာသားများ၏ခြံများမှ အသီးအနှံများကိုရှာဖွေ (ခိုးယူ) နိုင်သော ကြောင့် စစ်သားများသည် ဤနေရာတွင်နေရသည်ကို ကြိုက်နှစ် သက်ကြ၏။ [ဓာတ်ပုံ- KHRG] ¹²³²

¹²³⁰ Source #97 တွင်ကြည့်ပါ။
¹²³¹ Source #17 တွင်ကြည့်ပါ။
¹²³² Source #50 တွင်ကြည့်ပါ။

ဓာတ်ပုံများ။ အရှေ့မျက်နှာဖုံး နှင့် အနောက်မျက်နှာဖုံး

အပေါ်ဆုံးအတန်း လက်ဝဲ မှ လက်ယာသို့ -

ဤဓာတ်ပုံကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း ဒူးပလာယာခရိုင်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံသည် ဖေဖော်ဝါရီလ အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် ကရင်ရွာသားများသည် အသက်ဘေးလု၍ ၎င်းတို့သယ်နိုင်သမျှ အရာများကို သယ်ဆောင်ကာ ထိုင်းနယ်စပ်ကို ကျော်ဖြတ်၍ ထွက်ပြေးနေသော ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဤဓာတ်ပုံရိုက်ယူနေချိန်တွင် အဓိက တိုက်ခိုက်မှုပြုလုပ်နေသော တပ်မတော်အဖွဲ့သည် ထိုနေရာ နှင့် ခြေကျင်ခရီးဖြင့် နာရီဝက်သာသာနှင့် ရောက်ရှိနိုင်သည့် အကွာတွင် ရှိနေသည့်အချိန်ဖြစ်ပါသည်။ ထွက်ပြေးလာသော ရွာသားများမှာ လေးဖိုးထ ကနေ ကျောထ (အင်း)၊ ကျောထ ကနေ ကျိုက်ဒုံ လွင်ပြင်တစ်လျှောက်ရှိ ရွာများမှ ရွာသားများဖြစ်ကြပြီး ထိုင်းနယ်စပ်ကို လေးဖိုးထမှ ဖြတ်ကူးနေကြသည်။ ထိုရွာသားများ ပြေးလာသည်နှင့်အတူ အဝေးမှ လက်နက်ကြီး (မော်တာ) ပေါက်ကွဲသံများကိုလည်း ခြေကျင်ခရီးဖြင့် တနာရီမျှသာ ဝေးသော ကွီးခလယ်နှင့် မယ်သရောထ ရွာမှ ကြားနေရပါသည်။ မိနစ် ၃၀ ခန့်ကြာသောအခါ ခြေကျင်ဖြင့် ၁၅ မိနစ်ခန့်သာ ရောက်ရှိနိုင်သည့် လေးဖိုးထရွာကို တပ်မတော် စစ်တပ်မှ လက်နက်ကြီးများဖြင့်စတင်ပစ်ခတ်ပါတော့သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၀ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပါသည်။ ပြည်သူတစ်ဦးမှ သူ၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်ရှိ ပဝ---ရွာအပြင်တွင် ပုံမှန်အသက်မွေးကျောင်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်နေစဉ် မြေမြှုပ်မိုင်းဖြင့် ဒဏ်ရာရနေသည့် ပုံကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသက် ၄၆နှစ်ရှိ စောပယ---သည် မတ်လ ၂၉ရက်နေ့ ၂၀၁၀ခုနှစ်တွင် သူ၏ကွမ်းခြံမှ ပဝ---ရွာရှိ သူ၏အိမ်သို့ အပြန်လမ်းတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းတက်နှင်းမိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သူ၏ ညာဖက်ခြေထောက်သည် ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရရှိခဲ့ပြီး သူ၏ရွာရှိ အခြားရွာသားများမှ လူနာသယ်ဆောင်သည့် အထမ်းပုခက်ပြုလုပ်ကာ သူ့အား ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ၂နာရီ ခြေကျင်ခရီးဖြင့် လျှောက်ရသည့် အနီးစပ်ဆုံး ဆေးဝါးကုသမှု ရရှိနိုင်သည့် နေရာတစ်ခုသို့ သယ်ဆောင်သွားခဲ့ပါသည်။ ပဝ---ရွာရှိ ရွာသားများသည် အဆိုပါ မြေမြှုပ်မိုင်းနှင့် အခြားမြေမြှုပ်မိုင်းများအား ၂၀၁၀ခုနှစ် အစောပိုင်းကာလအတွင်း အဆိုပါ ဧရိယာနှင့် ပဝ---ရွာတွင် အခြေစိုက် စခန်းချပြီး လှုပ်ရှားခဲ့ဖူးသော နအဖ ခြေလျင်တပ်ရင်းအမှတ် ၄၂၇မှ မြှုပ်ထားခဲ့ကြောင်း ယုံကြည်ကြပါသည်။ အဆိုပါ တပ်ဖွဲ့သည် ၎င်းဧရိယာသို့ ရောက်ရှိကတည်းက ကျေးရွာတစ်ဝန်းတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းများအား မဆင်မခြင် မြှုပ်နှံထားခဲ့ကြောင်း ရွာသားများမှ တင်ပြကြပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

တတိယဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့က တောင်ငူခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့နယ်တွင် ရိုက်ကူးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများသည် ထုံးဘို ရွာမှ နဂါးမောက်ရွာသို့ သွားသည့်လမ်းပေါ်တွင် ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီအား ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြီး ချီတက်လာနေ သောပုံကို ပြသနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီမှ ရွာသားများ၏မြေများကို သိမ်းယူထားပြီး နှစ်ရှည်သီးနှံ များကို ထိုနေရာတွင် စိုက်ပျိုးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကောင်းမြန်မာအောင်ကုမ္ပဏီမှ မြေသိမ်းခံရသော ဒေသခံရွာများဖြစ်သည့် ထုံးဘိုရွာ၊ နဂါးမောက်ရွာနှင့် ရေအိုးစင်ရွာမှ ရွာသား ၈၀ ဦးခန့်သည် လမ်းပေါ်တွင် ချီတက်ကာ ၎င်းတို့မြေများ ပြန်ရရေး အတွက် ဆန္ဒထုတ်ဖော်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ တချို့သော ရွာသားများသည် ထုံးဘိုဆည်တည်ဆောက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေကြီးမှု၊ မြေပျက်ဆီးမှုများကြောင့် ယခင်က စိုက်ခင်းမြေများဆုံးရှုံးပြီး နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော ရွာသားများ ဖြစ်သည်။ ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေနှင့်အညီ ရွာသားများသည် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသော ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုချက် များကို စာရွက်ကဒ်ထူများပေါ်တွင် မြှောက်ကိုင်၍ ချီတက်ဆန္ဒပြ ကြရသည်။ ထိုတောင်းဆိုချက်များမှာ 'ကောင်းမြန်မာအောင် ကုမ္ပဏီ အလိုမရှိ၊ လယ်သမား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပါတီအလိုမရှိ' 'ကျွန်တော်တို့ မိဘဘိုးဘွားပိုင်အမွေ၊ ကျွန်တော်တို့မြေတွေချက်ချင်းပေး။' ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

ဒုတိယအတန်း လက်ဝဲ မှ လက်ယာသို့ -

ပထမပုံကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလ ၉ ရက်နေ့တွင် မြိတ်-ထားဝယ်ခရိုင် ကဆယ်ဒို မြို့နယ်၊ ထူးလယ်ကျေးရွာတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှာ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော ကျောက်မီးသွေး တူးဖော်သည့် နေရာဖြစ်သည်။
[ဓာတ်ပုံ - KHRG]

ဒုတိယပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၉ ရက်နေ့က နူးပလာယာခရိုင် ကော့ကရိတ်မြို့နယ် တနေမူးကျေးရွာတွင်ရိုက်ကူး ခဲ့ပြီး ထိုကျေးရွာတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအကြား တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားနေသည့် အချိန် ဖြစ်ပါသည်။ တိုက်ပွဲများအတွင်း နယ်ခြားစောင့်တပ်နှင့် တပ်မတော်မှ စစ်သားများသည် အိမ်ပေါင်း ကိုးအိမ်ကို မီးရှို့ဖျက်စီး ခဲ့ပြီးနောက် ကျန်ရှိနေသော အိမ်များအား မီးရှို့ဖျက်စီးရန် နောက်တဖန် ပြန်လာခဲ့ပါသည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်ပြီးနောက် ရွာတွင်ရှိသော အိမ်ပေါင်း အလုံး ၂၀ အနက် အိမ် ၄ လုံးသာ ကျန်ရှိတော့သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

တတိယပုံကို တောင်ငူခရိုင် ထန်းတပင်မြို့နယ် ကော်သေးဒဲ ကျေးရွာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ပုံတွင် တပ်မတော်မှ ဘူဆာခီးကျေးရွာတွင်ရှိသော ရှေ့တန်း တပ်စခန်းသို့ ရိက္ခာပို့ရန်အတွက် ရွာလမ်းကို အသုံးပြုနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်မှု များကြောင့် တပ်မတော်မှ တိုက်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ ရွာသားများအနေဖြင့် ဤအတွက် ကြောက်ရွံ့နေကြကြောင်း တင်ပြကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

တတိယအတန်း လက်ဝဲ မှ လက်ယာသို့ -

ဤဓာတ်ပုံကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး နို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်းမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်မည့် မိသားစု (၃၀) စုကို ပြသထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနို့ဖိုးစခန်းမှ ထိုဒုက္ခသည်များသည် စီစဉ် ထားသော နေရပ်ပြန်ဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်သွားသော ပထမဆုံး အသုတ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို ထုတ်ပိုးနေပြီး ပြန်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်နေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တချို့မှာ ၎င်းတို့၏မူလရွာများသို့ ပြန်သွားပြီး ကျန်သူများမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ နေရာဒေသအသီးသီးသို့ ပြန်သွားကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်ရာတွင်လည်း ၎င်းတို့ တစ်ယောက်ချင်းဆီအား ထိုင်းအစိုးရမှ ဘတ်ငွေ ၈၀၀၀ (အမေရိကန် ၂၃၃.၅၇ ဒေါ်လာ) ဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဖက်မှ ထောက်ပံ့မှု ရမရကိုမူ သေချာစွာ မသိရှိရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ တအိမ်ထောင်လျှင် ကျပ် ၃ သိန်း (အမေရိကန် ၂၁၉.၅၉ ဒေါ်လာ) ပေးလိမ့်မည်ဟု ထိုင်းအစိုးရ အရာရှိများက ပြောပါသည်။ နို့ဖိုးဒုက္ခသည်စခန်း တာဝန်ခေါင်းဆောင် များကလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ တာဝန်ရှိခေါင်းဆောင်များအား နေရပ်ပြန် ဒုက္ခသည်များကို ကူညီထောက်ပံ့စေချင်ပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

ဒုတိယပုံမှာ ရွာသား ၁၀ ဦး (ကျား ၈ ဦး၊ မ ၂ ဦး) ၏ ပုံဖြစ်ပြီး ထိုရွာသားများသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော် တပ်မ အမှတ် ၇၈ ၏ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသူများဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုရွာသားများသည် နူးပလာယာခရိုင် ထီးလော်ဘလဲ ကျေးရွာမှ ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရန် အမိန့်ပေးခြင်း ခံရပြီးနောက် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ရန် ကြိုးပမ်း ခဲ့ကြသည်။ ဧပြီလ ၂၈ ရက်နေ့ညတွင် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာနှင့် မနီးမဝေးရှိ လယ်တဲတွင် နေထိုင်ခဲ့သည်။ တပ်မ အမှတ် ၇၈ မှ စစ်သားများသည် ထိုတဲထဲတွင် အိပ်ပျော်နေသော ရွာသားများကို တွေ့သောအခါ မေးမြန်းခြင်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ထိုပစ် ခတ်မှုကြောင့် ရွာသား ၁၀ ဦး အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး ထိုထဲမှ ခြောက်ဦးမှာ ကလေးများဖြစ်သည်။ အခြား ရွာသား ကိုးဦးမှာ ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး စစ်သားများမှ ထိုသူများအား ထိုနေရာမှာပင် ချန်ထားခဲ့ကြသည်။ [ဓာတ်ပုံ - FBR]

တတိယပုံကို ညောင်လေးပင်ခရိုင်၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ကျောက်ကြီးမြို့တွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောင်တိုဘာလ ၁၄ ရက်နေ့က ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ထိုပုံတွင် မုန်းကျောက်ကြီးနှင့်ရွှေကျင် မြို့နယ်များမှ တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သော ရွာသား ၄၀၀၀ ကျော်မှ အခမ်းအနားကို တက်ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားများသည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ရေရှည်တည်မြဲစေရေးအတွက် ပွဲကျင်းပရန် စုဝေးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ရေးထိုးမည့် သူများအပေါ် ၎င်းတို့၏ ထောက်ခံမှုအား ပြသလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ပွဲကျင်းပရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံခဲ့ပြီး အစိုးရမှလည်း ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ရွာသားများအနေဖြင့် ထိုနေရာသို့ လာရောက်ရန်အတွက် အတင်း စေခိုင်းခံရခြင်းမဟုတ်ပဲ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်မှ နိုင်ငံအတွက် စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

စတုတ္ထအတန်း လက်ဝဲ မှ လက်ယာသို့ -

ဤဓာတ်ပုံကို ဖာပွန်ခရိုင်၊ လူသောမြို့နယ်မှ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ရိုက်ကူးခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်စစ်သားများမှ ဖာပွန်ခရိုင်မှ မ--- ကျေးရွာ အတွင်းရှိ စပါးကျီများကို လာရောက် မီးရှို့ဖျက်ဆီးသွားပြီး နောက် ကျန်ရှိနိုင်သော စပါးအချို့ကို လာရောက်ရှာဖွေ နေသော နော်စ--- ပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ စပါးကျီထဲတွင် စပါး အတင်း ၅၀ခန့် ရှိပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

ဒုတိယပုံမှာ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ညောင်လေးပင်ခရိုင်ရှိ တောအုပ်အတွင်းမှ ယာယီ ပုန်းခိုသည့် နေရာတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ကလေးများမှ ကရင်ဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာအား သင်ယူနေသည့် ပုံဖြစ်ပါသည်။ ဆရာမဖြစ်သူမှ ကျောက်သင်ပုန်းအဖြစ် အသုံးပြုသော ကြီးမားသည့် ကျောက်တုံး အပြတ်အပေါ်တွင် မြေဖြူနှင့် စာရေးနေခြင်း ဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

တတိယပုံမှာ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ဒီကောဘီအေမှ လာရောက်တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် ဟွေးကလုတ် ဒုက္ခသည်စခန်း တစ်ခုလုံးနီးပါး မီးလောင်နေသည်ကို ဒုက္ခသည်များမှ အကူအညီမဲ့စွာ ကြည့်နေသည့်ပုံဖြစ်သည်။ ဝါးတဲ များအား လျင်မြန်စွာ မီးလောင်မှုကြောင့် ဒုက္ခသည် အများစုမှာ မိမိကလေးများမှ လွဲ၍ အခြားအရာများ တစ်ခုမှ ယူဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ဘဲ ထွက်ပြေးလွှတ်မြောက်ခဲ့ကြရပါသည်။ [ဓာတ်ပုံ - KHRG]

အနောက်မျက်နှာဖုံး ဓာတ်ပုံ -

၂၀၀၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ တွင် ဖြစ်ပွားသော တိုက်ပွဲအချိန်အတွင်း ရွာသား အယောက် ၂၀၀ ကျော်မှ ညောင်လေးပင် ခရိုင်မှ ဖာပွန်ခရိုင်အတွင်းသို့ ထွက်ပြေးရန် ဘီးလင်းချောင်းကို ဖြတ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာအား နအဖ (တပ်မတော်)၏ စစ်ကြောင်းမှ အနောက်ဖက်မှ နေပြီး ဝိုင်းလာကာ အိမ်များအား ဖျက်စီးခြင်း၊ လုယူခြင်း၊ စပါးများအား ဖျက်စီးခြင်းနှင့် တွေ့သမျှ လူများအား ၎င်းတို့အတွက် အမွေစေခိုင်းရန် ခေါ်ယူခြင်း ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ထွက်ပြေး လာခြင်းဖြစ်သည်။ [ဓာတ်ပုံ - FBR]

[ကိုးကားထားသည့် ဓာတ်ပုံများမှ လွဲ၍ ကျန်ပုံအားလုံးမှာ ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ ပုံများဖြစ်သည်။]

